

પુસ્તકોઃ મળવાનું સ્થળ

- (૧) મી શામળ વેલ્લ વીરાણી
સ્થાનકવાસી બેન ધાર્મિક શિક્ષણ સંઘ
વીરાણી વીલા, દીવાન પરા રાજકોટ
- (૨) શ. બ મોહનલાલ પોપટભાઈ
દીવાન પરા, રાજકોટ

મુદ્રક

હિ મતગ્રાસ સરસ્વતી શાલ
બીપીન પ્રી ૨૨
સરસ્વતી વિદ્યાલય
રાજકોટ.

શ્રી વીરપ્રભુની પ્રાર્થના.

ત્વમેવ માતા ચ પિતા ત્વમેવ ૧

ત્વમેવ બન્ધુસ્થ સખા ત્વમેવ ૧૧

ત્વમેવ સ્વામી શરણાગતાનામ ૧

ત્વમેવ સંસાર નિવારકોડસિ ૧૧

હે પ્રભો ! તુ જ માતા છે, તુ જ પિતા છે, બન્ધુ તથા
સખા (મિત્ર) પણ તું જ છે- શરણાગતનો સ્વામી તુ જ છે,
તુ જ સંસારમાથી નિવારનાર છે.

પ્રકાશન મળકો ૧૧

બા. પ્ર. વિદુષી

લીલાવંતીબાઈ મહાસતીજીએ

રાજકોટ ચાતુર્માસ - સવત ૨૦૨૦ માં આપેલા વ્યાખ્યાનો

શ્રી મૃગાપુત્રનો સૂચિકાર

ભાગ પહેલો

: પ્રકાશક :

શ્રી શામળ વેલજી વીરાણી

સ્થાનકવાસી જૈન ધાર્મિક શિક્ષણ સંઘ - રાજકોટ

વિક્રમ સંવત ૨૦૨૦ પહેલી આવૃત્તિ વીર સવત ૨૪૯૦
પ્રત ૩૦૦૦

કિંમત રૂ. ૨-૦૦ (બે રૂપિયા)

પુસ્તકો મળવાનું સ્થળ

- (૧) શ્રી રામજી વેલજી વીરાણી
સ્થાનકવાસી નૈન ધાર્મિક શિક્ષણ સંઘ
વીરાણી વીલા, હીવાન પરા રાજકોટ
- (૨) શ્રી બા મોહનલાલ પોપટભાઈ
હીવાન પરા, રાજકોટ

મુદ્રક

હિ મતલાલ લક્ષ્મણાઈ શાહ

બીબીન શ્રી ટરી

લક્ષ્મણાઈ બિરડીગ

રાજકોટ.

શ્રી વીરપ્રભુની પ્રાર્થના.

ત્વમેવ માતા ચ પિતા ત્વમેવ ॥
ત્વમેવ બન્ધુશ્ચ સખા ત્વમેવ ॥
ત્વમેવ સ્વામી શરણાંગતાતામ્ ॥
ત્વમેવ સંસાર નિવારકોઽસિ ॥

હે પ્રભો ! તું જ માતા છે, તું જ પિતા છે, બન્ધુ તથા
સખા (મિત્ર) પણ તું જ છે— શરણાગતનો સ્વામી તું જ છે,
તું જ સંસારમાથી નિવારનાર છે.

આમુખ

એક પૂજનિકના વ્યાખ્યાનોનું આમુખ એક પૂજક લખે એ અયોગ્ય અને હાસ્યાસ્પદ ગણાય અને તેમાય મારા જેવો અદ્વૈત, અને સ સાર ભાવોથી રંગાયેલ માણસ આવા ત્યાગ-મૂર્તિસમા મહાવિદુષી મહાસતીજીના વ્યાખ્યાનોનો સાચો પરિચય કયાંથી આપી શકે ? આ હકીકત હોવા છતાં આ અનધિકાર ચેષ્ટા હું નીચેનાં કારણોએ કરવા પ્રેરાયો છું.

આજ ૯૦ વર્ષની જૈફ ઉમરે અને હૃદય રોગનો (heart-attack) હુમલો આવી ગયા છતાં, એક યુવાનને પણ શરમાવે તેવા અદ્વૈત ઉત્સાહથી, સવારથી મોડી રાત સુધી, અવિશ્રાંતપણે, અનેક ધાર્મિક સંસ્થાઓનું સક્રિય સંચાલન કરીને જેઓ સ્થાનકવાસી જૈન સમાજની એક અનન્ય સેવા બજાવી રહેલા છે અને એ રીતે સમાજ ઉપર ઉપકાર કરવા ઉપરાંત ભાવિ પ્રજાને નિસ્વાર્થ સેવા માટે એક આદર્શ દ્રષ્ટાંત પૂર પાડી રહેલા છે, એવા મારા મુરખી અને મારા સ્વર્ગસ્થ પૂજ્ય પિતાશ્રીના અગત સ્નેહી રાવબહાદુર મોહનલાલ પોપટભાઈ શાહ સાહેબની આજ્ઞાનું પાલન કરવા,

૨ ખા. પ્ર. વિદુષી લીલાવંતીબાઈ મહાસતીજીના પ્રત્યે મારી જે અનન્ય પૂજ્ય ખુદ્દિ છે તે દર્શાવવાની આ તક મળતા, તેને માફ પરમ સહભાગ્ય માનીને, તેનો લાભ લેવા,

૩. અને વર્તમાન કાળે મુદ્રણ કળાની સુલભતાને કારણે જે થોકબંધ, સાફ અને નરસુ સાહિત્ય દરરોજ પ્રકાશિત

શત્રુ રહે છે ત્યારે તેમા આ વ્યાખ્યાન સમજાવેલી ઉપયોગિતા
ગી છે તે દર્શાવવાની તકનો લાભ લેવા

આ કારણે આ બે બોલ લખવાને માટે હું કોઈ
પણ રીતે યોગ્ય વ્યક્તિ નહિ હોવા છતાં તે લખવાને ઉદ્દેશ
સુકલ થયો છે

વત માન કાળે શાખિકક ડેળવણીનો પ્રચાર વાંચનનો
શોખ મુદ્રણ કળાને લીધે અનેક કિમતી અલભ્ય પુસ્તકો
લભ્ય બન્યા આ બધી બાબતો જેમ જોઈ આનંદનો વિષય
છે તેમ સાધોસાધ એટલાંજ હું ખની વાત છે કે આટલો
વાચનનો શોખ વધવા છતાં, સ્થા જેન સમાજને માન્ય
જેવા મૂળ ઉર આગમોનું વાંચન, પઠન પાઠન અતિ મહત્ત્વ
ગતિએ કે નહિવત્ ગતિએ થતું જેવામા આવે છે તેના
કારણમા મૂળ આગમોની અથ માત્રની ભાષા સૂત્ર શ્રેણીમાં
કરાયેલ પ્રકૃષ્ટા અને તેથી તેના ખરા રહસ્યાથી પામવાની
મુશ્કેલી સાધનોનો અભાવ બતાવવામા આવે છે બેશક
સખેદ કબૂલ કરવું પડે છે કે આ અવિરતપણે પ્રકાશિત થતા
રહેતા સાહિત્યમા મૂળ આગમોના રહસ્યોને વિસ્તારથી ને
વિશદરૂપે સમજાવે તેવા પુસ્તકોનો ઘણો અભાવ છે તે ઉપ
રાત સારાસારનો વિવેક રાખ્યા સિવાય પ્રકાશકો તરફથી
જે જોઈતા સાહિત્ય પ્રગટ કરાયે જ બાક છે તેથી તેમાં
કયુ પુસ્તક ખરીદ વાંચન કરનારને ઉપયોગી છે ને કયુ
નથી એ નક્કી કરવું બહુ મુશ્કેલ બને છે

આવી સ્થિતિને કારણે અનેક વ્યક્તિ તત્વનાં રહસ્યોને
જાણવાની અને તે પ્રમાણે જીવન જીવવાની સૌથી ઉત્ક્રાંતિ
હોવા છતાં યોગ્ય માર્ગદર્શનના અભાવે, નિરૂપાયે અન્ય

છદ્મસ્થ આચાર્યો પ્રણિત કે સ્વમતિ કલ્પિત એવાં પુસ્તકો વાચવા આકર્ષાય છે આથી એઓને કુટિલ પણ ચતુર કુતર્ક-વાદીઓની કુતર્ક જાળમાં ફસાઈને સાચા સ્થાનકવાસી જૈન ધર્મમાં શકાઓ સેવવાનો પ્રસંગ આવે છે અને એક શકાનો દોષ સેવાતા અન્ય દાર્શનિકો પ્રત્યેની આકાક્ષા આદિ શેષ ચારે મહાન દોષો સેવતા થઈ જાય છે

આવા અધારામાં અટવાતા પણ સાચા જિજ્ઞાસુઓને આ પૂ બા પ્ર. વિદુષી લીલાવતીબાઈ મહાસતીજીના વ્યાખ્યાન સમ્રોધો ભૂતકાળમાં ઘણા દીપક અને દ્રીપ સમાન નીવડ્યા છે

કારણ કે પૂ મહાસતીજી સાહેબના વ્યાખ્યાન ઉપર ટપકે પણ વાચનાર વાચકને એક વાત સ્પષ્ટ થશે કે તેમની વ્યાખ્યાન શૈલીમાં માત્ર ગતાનુગતિક, પુરાણી પદ્ધતિ પ્રમાણે વ્યાખ્યાન પ્રરૂપણા નથી, પણ આગમ પ્રરૂપિત લાવો, નય, નિર્દેશ, સપ્ત લગી આદિ તર્ક પદ્ધતિ દ્વારા સિદ્ધ કરીને બહુ જ વિશદ રૂપે સમજાવવામાં આવેલા હોય છે ખીજ કેટલાક સમકાલીન વ્યાખ્યાનોમાં આગમ પ્રમાણને ગૌણ બનાવીને અને તર્કને પ્રાધાન્ય પદ આપીને જે પ્રરૂપણાઓ કરાયેલી જોવામાં આવે છે ને તેથી જે કેટલીક ઉત્સૂત્રતા દ્રષ્ટિ ગોચર થાય છે તેનો આ પૂ મહાસતીજી સાહેબના વ્યાખ્યાનોમાં સદતર અભાવ સ્પષ્ટ તરી આવે છે. આથી સાચા જિજ્ઞાસુને તે માર્ગદર્શક, અને પતિત થતાં બચાવનાર બન્યા છે આની સાબિતી માટે એટલું જ કહેવું બસ થશે કે આની અગાઉ રાજકોટ, થાનગઢ, ધ્રાગધા, અમદાવાદ વગેરે સ્થળોના તેમના ચાતુર્માસના વ્યાખ્યાન સંગ્રહોની

નકલો બહુ મોટા પ્રમાણમાં બપો છે જોટલું જ નહિ, પણ
કેટલાક વ્યાખ્યાન સમજોની બબ્બે આવૃત્તિઓ કાઢવી પડી
છે ને તે પણ અત્યંત દૂર સમયમાં તેથી તેમાં આ એક
વિશેષ અને તે પણ શુભતર વધારા થશે એવી હું સંપૂર્ણ
ખાત્રી સાથે આ સમજીને સહય સમાજ આજળ મૂકવા
પ્રકાશક સંસ્થાને વિનવી કરું છું

પૂ લીલાવતીબાઈ મહાસતીજીની વિદ્વતા અને
આજમે પ્રત્યેની અનન્ય શ્રદ્ધા તો તેમના પ્રત્યેક વ્યાખ્યાનમાં
ને વાક્યે વાક્યે જસ્તી અનુભવાય છે પરંતુ સાધોસાધ
આત્મમોક્ષમાં વ્યાખ્યાનોના વિષયોની તેમની પસંદગી પણ
એમની ઉત્કટ આશિરશીલતા અને વૈરાગ્ય ભાવના પ્રદર્શિત
કરે છે

એ રીતે આ પ્રસ્તુત વ્યાખ્યાન સમજમાં ઉત્તરાધ્યયન
સૂત્રના ૧૬મા મુગાપુત્રના અધ્યયનનો વિષય છે આ અધ્યયનની
પસંદગી તેમની વૈરાગ્ય ભાવના પ્રત્યેની અને તે વૈરાગ્ય ભાવ
શ્રોતા-વાચકના હૃદયમાં કેમ સચોટ ઉતરે ને તે શ્રોતા કે
વાચક કેમ વૈરાગ્યવાસિત બને તે ઉત્કટ ભાવના દર્શાવે ॥

આ અધ્યયન એક સાચા વૈરાગ્યવાસિત મુમુક્ષુની
માનસિક સ્થિતિ તેમાં સંસારિક ભોગોના અભિલાષી માતા
પિતા આદિ સ્વજનો વરફાથી દર્શાવાતા વિદ્વો મુમુક્ષુ વરફાથી
અપાતા તેના સચોટ જવાબો ને તે દ્વારા દર્શાવતી પૌરુષસિક
મુખોની હાલુકા દુઃખમયતા નશ્વરતા ને એ રીતે સિદ્ધ થતી
એકાન્ત હેયતા-ત્યાજ્યપણુ દર્શાવે છે દૂકામાં આપુ અધ્યયન
વૈરાગ્ય ભાવનાનું જ કેવળ પોષક છે આ વ્યાખ્યાન સમજ
સ્પષ્ટ કરે છે કે જેણે આત્માને જોળ્યો છે અમર જેને

આત્મા ઓળખવો છે એણે શાતા સુખથી, પૌદ્ગલિક સુખથી, વિરકત થવું જોઈએ અને નહિ કે તેની વૃદ્ધિ કે પોષણ કરવાનું. વર્તમાન સમયે જ્યાં અનેક પુદ્ગલાલિન'દી અને સ્વપર સસાર વૃદ્ધિકારક પ્રરૂપકો “આત્માને ઓળખો” એવી સત્ચારિત્રથી બ્રષ્ટ કરનારી પ્રરૂપણાઓ કરી રહેલ છે ત્યારે આવા અઢળક ધનસપતિ (Fabulous wealth)ના માલિક, સર્વ પ્રકારના ઈન્દ્રિયોના વિષયોથી પ્રચુરપણે પરિપૂર્ણ જીવન પામનાર મૃગાપુત્રની સપૂર્ણ ત્યાગની વાતો આ વર્તમાન કાળના કેવળ આત્માને ઓળખવાની એકાન્તિક અને બ્રામક ગુલબાંગો પ્રલાપો કરનારને એક જડખાતોડ જવાબ રૂપ જણાશે અને અનેક ભવ્ય જીવોને તારકરૂપ બનશે એવી આશા રાખુ છું. આ વ્યાખ્યાનની ખરી મહત્તાનો ખ્યાલ હું એક અત્યંત અદ્વૈત તો ક્યાંથી આપી શકું ? તેથી તેનો ખરો રસાસ્વાદ જેને જાણવાની ખરી તમજા હોય તેને આ વ્યાખ્યાનોનો મનનપૂર્વક અભ્યાસ કરવા વિનંતી કરૂં છું.

વર્તમાન કાળે જ્યાં સાધુ સાધ્વીઓની સંખ્યા ઘટી જવાને કારણે અનેક ક્ષેત્રો ધર્મ શ્રમણના લાભથી વચિત રહે છે તેવાં ક્ષેત્રોમા પણ આવા સત સાધ્વીઓના વ્યાખ્યાનો અજવાળા પાથરશે, એ દૃષ્ટિએ પણ આ વ્યાખ્યાન સંગ્રહને હું સહર્ષ આવકારૂં છું.

પૂ. મહાસતીજીના આ વ્યાખ્યાન સંગ્રહ અગાઉની માફક પ્રકાશિત કરીને જૈન સમાજની એક અનન્ય સેવા કરવા બદલ શ્રી શામજી વેલજી વીરાણી સ્થા. જૈન ધાર્મિક શિક્ષણ સંઘને જેટલા ધન્યવાદ આપીએ તેટલા ઓછા છે.

અતમાં, જાણીતા સાક્ષર શ્રી મોહનલાલભાઈ મુનીલાલ
ભાઈ ખામીએ સવત ૨૦૦૮ના રાજકોટના વ્યાખ્યાનોની
બીજી આવૃત્તિમાં “અતરની ભાવના” શીર્ષક લેખમાં પ્રથમ
કરતાં છેવટ જે ભાવના વ્યક્ત કરી છે તે અહીં તેમના જ
શબ્દોમાં ઉદ્ધૃત કરૂં છું

“મહાસતીજીનાં વ્યાખ્યાનોના અપવાદ અનેક સમૂહો
પ્રગટ થતા રહે અને વર્તમાન યુગના અધિકારને ઉલ્લેખવામાં
સહાયક અને એવી મંગલભાવના સાથે હું આ પ્રથમે
લોકવર્ણી ભાવના વડે સત્કારૂં છું”

હામનગર

વિનયપૂર્વક હામોદરશાસ

તા ૩૦-૧૦-૬૪

ન મ્ર નિવેદન

પરમ પૂજ્ય આ પ્ર. વિદુષી લીલાવતીબાઈ મહાસતીજી, આ. પ્ર. મૌન-તપસ્વી મુક્તાબાઈ મહાસતીજી આદિ થાણા ૧૨ નું આ સાલે, રાજકોટ ચાર્તર્માસ છે. આ ચાર્તર્માસ દરમ્યાન આ પ્ર. પૂ. લીલાવતીબાઈ મહાસતીજી શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ૧૯મા અધ્યયન-મૃગાપુત્રનો અધિકાર કરમાવી રહ્યા છે.

૨ અષાઠ સુદિ ૧૫થી કારતક સુદિ ૧૫ સુધીના સમયમાં ૧૨૦ વ્યાખ્યાનો થાય પરંતુ સવત્સરીના પારણાના દિવસે તથા ખેસતા વર્ષે વ્યાખ્યાનો બધા રહેતા હોવાથી કુલ ૧૧૮ વ્યાખ્યાનો થવાની અમારી ગણતરી છે, આ પૈકી ૫૬ વ્યાખ્યાનોનો આ પહેલો ભાગ પ્રગટ થાય છે બાકી રહેલા વ્યાખ્યાનોનો બીજો ભાગ હવે પછી ટૂંક સમયમાં પ્રગટ થશે.

૩ આ પહેલા ભાગનો અધિકાર-સાર આ પ્રમાણે છે સુગ્રીવનગરના મહારાજા બલભદ્ર અને મહારાણી મૃગાવતીને ત્યાં યુવરાજ મૃગાપુત્રનો જન્મ થયો છે બહોતેર કળામાં પ્રવીણ એવા યુવરાજનું ચોસઠ કળાઓમાં પ્રવીણ એવી બત્રીસ રાજકુમારીઓ સાથે પાણિગ્રહણ થયું છે દેવાગી સુખ ભોગવી રહ્યા છે એક દિવસે મૃગાપુત્ર ગવાક્ષમાં બેઠા બેઠા નગર ચર્ચા નિહાળી રહ્યા છે ત્યારે તેમની દષ્ટિ રસ્તેથી ચાલ્યા આવતા એક સયમી, તપસ્વી શ્રમણ ઉપર પડે છે મૃગાપુત્ર અનિમેષ નયને આ મુનિવરને જુએ છે વિચારશ્રેણીએ ચડતા

બઠતાં, ‘આત્મ સ્વરૂપ પૂર્વે મેં કયાંઈક જોયું છે’ જોમ લાગતાં અને અધ્યવસાયો શુભ થતા અપૂર્વ જોવું બાતિ સ્મરણ શાન થયું પ્રથમ તેમજે જાણ્યું કે હું દેવલોકમાંથી ચાલીને અહીં મનુષ્ય ભવમાં આવ્યો છું ત્યાર બાદ પૂવ ભવ સંભારતાં, તે ભવે સાધુપણ પાળ્યાનું પણ તેમને સ્મરણ થયું સાધુના ભવમાં સંયમ, તપ, ચાસ્તિત્વની આરાધના કરી છે પણ આયુષ્ય પૂરું થતાં સાધના અધૂરી રહી જોટલે દેવલોકમાં આવતાર લેવો પડ્યો. હવે પૂવ ભવમાં જે સાધના અધૂરી રહી છે તે આ ભવમાં પૂરી કરવાની હથેલીનતા જાગે છે વિષમતા સુખો ક્રિપાક વૃક્ષરૂપ જેવા લાગે છે, શરીર અનિત્ય અને અશાશ્વત ભાસ્યું છે આત્મ સંયમ થયા છે

પૂર્વના ભવ રેખા, ભવોનાં દુઃખ રેખા

જાગે છે આતમરસમ જાગે છે..

માતા પિતાની સમીપ આવે છે અને વિનયપૂર્વક કહે છે કે પૂવ ભવમાં મેં સાધુપણ પાળ્યું છે નરક અને તિથિ અતિના દુઃખો પરાધીનપણે મેં અનુભવ્યાં છે હવે હું આ દુઃખમય સંસારથી નિવૃત્ત થવા અને પ્રવ્રજ્યા અગીકાર કરવા ઇચ્છું છું, માટે મને તેમ કરવાની આજ્ઞા આપો.

આટલો અધિકાર આ પ્રથમ ભાગમાં પ્રસિદ્ધ થયો છે આ અધિકાર વાંચવાની સાક્ષીસાક્ષ જા જા પૂ મહા સતીજી સાહેબ જઈ-ચેતન્યની વહાણી અને નવ તત્ત્વ તથા જા જ્યોત્સ્વરૂપ પૂજા બીજાવટથી સમજાવતા રહ્યાં છે ઉપ-શત, વત માન સુગની વિષમતા, આપણું નૈતિક અધાપતન, સમાજમાં પ્રવેશોલા કુસરકાર અને અધાર્મિક વિચાર પ્રવાહો

વગેરે બાબતોમા, અને અત્યારે આપણે કયાં ઊભા છીએ, એ માટેનું પોતાની વેધક અને હૃદયસ્પર્શી વાણીમા ભાન કરાવ્યું છે.

આ વ્યાખ્યાન સ ગ્રહના ખીજ ભાગમા, માતા-પિતા, મૃગાયુત્રને સંયમની દુષ્કરતા બતાવશે, મૃગાયુત્ર તેને “તહેત” કહેશે પણ તે સાથે પોતે નરક તથા તિર્થંચગતિમાં, જે સાંભળતાં પણ રૂવાડાં ઊભાં થાય છે તેવા પરમાધામીઓના હાથે અનુભવેલા અસહ્ય દુખોનું વર્ણન કરશે અને એ દુખોને સંયમના પરિસહો સાથે સરખાવતા એ પરિસહો કેાઈ વિસાતમાંજ નથી એવી રજુઆત કરશે મૃગાયુત્રના દૃઢ વૈરાગ્યને ભેદ, માતા-પિતા આજ્ઞા આપશે, મૃગાયુત્ર સંયમ પથે વિચરશે અને સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર અને તપથી પોતાના આત્માને વિશુદ્ધ બનાવી, સિદ્ધગતિને વરશે, એ મહત્વનો અધિકાર આવશે.

૪ આ વ્યાખ્યાનોના સંશોધન કાર્યમાં, શ્રી ગુલાબચંદ્રલાલ પાનાચંદ્રલાલ મહેતાએ સંપૂર્ણ સહકાર આપ્યો છે તે બદલ હું તેઓશ્રીનો ખૂબ આભાર માનું છું.

૫ જ્ઞાનના પ્રચારાર્થે તથા જનસમૂહના લાભાર્થે, આ વ્યાખ્યાન સ ગ્રહના દરેક ભાગની કિંમત માત્ર રૂપિયા રૂ ૭ જ રાખવી, અને તેની તથા પુસ્તકની પડતર કિંમત વચ્ચેની ખૂટતી રકમ શેઠશ્રી રામજીલાલ શામજીલાલ વીરાણી ટ્રસ્ટે આપવાની જે ઉદારતા બતાવી છે તે માટે આ સંસ્થા તેઓશ્રીની ઋણી બની છે

૬. બા. પ્ર. વિ પૂ મહાસતીજી સાહેબના વ્યાખ્યાનો તો હંમેશા સૂત્ર-સિદ્ધાન્તોને અનુસરીને જ અપાયાં છે. પરંતુ

તેના અવતરણ કરવામાં કે પ્રૂફો તપાસવામાં જે કાંઈ ક્ષતિ
રહી જવા પામી હોય તે અમારી જ છે એમ માની વાચક
વગ અમને ક્ષમા આપે, એ વિનવી છે

૭ પ્રથમ ભાગની ત્રણ હજાર પ્રતો છપાઈ રહી છે
અને હર્ષની વાત તો એ છે કે પુસ્તક બહાર પડ્યાં પહેલા
જેન અને જેનેતર છાસુ ભાઈઓ-બહેનો આ પ્રવચન-
અગાનો ઉમળકાણેર લાભ લેવા માટે ગ્રાહકો બની રહ્યાં
છે જેની સખ્યા આ નિવેદન લખતી વખતે ૨૮૭૫ની થઈ છે
અને હજુ પણ પત્રો આવવાનું ચાલુ છે

દીપાલસવી
સુવત ૨૦૨૦
રાજકોટ

મોહનલાલ પાપ્પભાઈ શાહ
પ્રમુખ
શ્રી શા. વે વીરાણી સ્થા જેન ધાર્મિક
શિક્ષણ સંઘ.

શુદ્ધિ પત્રક

પૃષ્ઠ	લીટી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૧૩	૧૩	છઠ્ઠ	છઠ્ઠું
૧૫	૧૬	તે જાણતો	જે જાણતો
૧૫	૨૩	કરનાદ	કરનાર
૨૨	૩	સમક્ષિત	સમક્ષિત
૨૨	૪	રાગદ્વેષ	રાગદ્વેષ
૨૭	૧૨	ક જે	કે જે.
૩૫	૧	પચ્ચક્ષુખાણુ	પચ્ચક્ષુખાણુ
૩૫	૨૫	વૈરાગ્યને	વૈરાગ્યને
૩૭	૧૪	ત્રૈવેયક	ત્રૈવેયક
૩૭	૨૧	એટલો	એકલો
૩૮	૬	ધાતકી ખ ડ	ધાતકી ખ ડ
૩૮	૧૪	શોણિતમાથી	શોણિતમાથી
૩૯	૧૨	મનુષ્ય તિર્થ ચ	(મનુષ્ય-તિર્થ ચ)
૪૨	૧૦	અઠાઈ ધર	અઠાઈ ધર
૪૩	૮	ફઠ્ઠી	ફઠ્ઠી
૪૬	૪	રેકડી	રેકડી
૪૬	૨૩	સદચાર	સદાચાર
૪૮	૨૧	છટકી	છછ્કી
૪૯	૧૬	ત્રૈવેયક	ત્રૈવેયક
૩૯	૮	લાખ વષ	લાખ વર્ષ
૫૦	૧૬	મુહપતી	મુહપત્તિ
૫૪	૬	રાજગૃહીમા જડેલા	રાજગૃહીમા રત્નો જડેલા

પૃષ્ઠ	લીટી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૫૪	૭	ઠઠાણા	ઠઠાણા
૫૪	૧૬	ળીઝાઝોઘી	ળીઝાઝોઘી
૬૧	૫	વર્ણના	વર્ણના
૬૧	૧૨	પરિતે	પરિત
૬૩	૬	ઝાઝમઝા	ઝાઝમ
૬૫	૧૭	પરણતિ	પરણતિ
૭૨	૨૫	વસ્તુને	વસ્તુ
૭૩	૨૪	સિદ્ધિ સિદ્ધિ	સિદ્ધિ સિદ્ધિ
૭૪	૨	પુરુષ	પુરુષ
૭૮	૧૪	કાયોત્સગ	કાયોત્સગ
૮૩	૧૫	ઐવેચક	ઐવેચક
૮૩	૧૬	આશાધના	આશાધના
૮૪	૬	ભવનાં	ભવ
૮૬	૬	અગ્નિસ્થ	અગ્નિસ્થ
૯૦	૩	તેનું	તેનું
૯૦	૫	પચ્ચક્ષુષાણુ	પચ્ચક્ષુષાણુ
૯૧	૧	ઝેટલે	ઝેટલે
૯૩	૮	પૌરુષિક	પૌરુષિક
૯૪	૧૭	રૂપાતો જેવો છે	રૂપાતો જે છે
૯૫	૧૩	અહિ સા	હિ સા
૧૦૦	૬	પુરુષો પરાવર્તન	પુરુષ પરાવર્તન
૧૦૦	૬	અમુખ	અમુખ
૧૦૬	૧૮	સાત્રશોપમ	સાત્રશોપમ
૧૧૩	૨૫	ધરાયાધી	ધરાયાધી

પૃષ્ઠ	લીટી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૧૧૫	૨૧	ગાઠીયા	ગાઠીયા
૧૧૬	૧૬	અર્થ	અર્થ
૧૨૧	૭	જુવશયા	જુવરાયા
૧૩૬	૧૫	સુધારવાને।	સુધરવાને।
૧૪૨	૧૬	સિંહથી શુ શીયાળ ખીએ?	સિ હ શું શીયાળથી ખીએ ?
૧૪૪	૧૦	ધૂનમાં	ધૂનમા
૧૪૮	૨	સિધ્ધ	સિદ્ધ
	૬	દોમુ દક	દોગુ દક
૧૫૪	૫	સુધારસ	સુધારસ
૧૫૭	૮	સદેહ	સ દેહ
૧૫૯	૨	અ તદ્દષ્ટિ	અ તદ્દષ્ટિ
૧૬૭	૧૫	પુદ્ગલો।	પુદ્ગલ
૨૧૨	૬	સ હારક	પોષક (પાલક)
૨૧૩	૨૩	ખહિરાતમા લડાઈ	ખહિરાતમાની લડાઈ
૨૧૭	૧૮	ગાતમ બુદ્ધ	ગૌતમ બુદ્ધ
૨૨૨	૧૭	મોધુ	મોધું
	૨૩	નવથાત	નમ્રૂયાત
૨૩૧	૨૦	સન્મુખ રાખીને	સન્મુખ મુખ રાખીને
૨૩૭	૮	કેવામા	કહેવામા
૨૪૭	૨	છે	છો
૨૫૨	૧૨	શુધ્ધી	શુદ્ધિ
૨૫૫	૧૨	ખોદુ	મોદુ
૨૬૩	૨૦	ધુ	ધૂ

પૃષ્ઠ	લીટી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૨૬૪	૪	સતત	સતત
૨૬૫	૧	અનન	અનત
"	૫	પુણ્ણલો	પુણ્ણલો
૨૬૬	૬	દેહાધ્યાસ	દેહાધ્યાસ
૨૭૦	૪	વિધાન	નિધાન
"	૫	વિધાન	નિધાન
"	૧૮	વિધાન	નિધાન
૨૭૨	૧૮	એકેન્દ્રિયપણથી	એકેન્દ્રિયપણથી
૨૭૩	૧૧	શુભ	શુભ
"	૬	પ્રસાદ	પ્રમાદ
૨૭૫	૧૦	કાયોત્સગ	કાયોત્સગ
૨૮૮	૧૪	ઉપામય	ઉપામય
૨૯૫	૨૦	કલ્પમાળે	કલ્પમાળે
૩૦૩	૧૭	ઉત્કૃષ્ટ	ઉત્કૃષ્ટ
૩૦૪	૧૧	બળહારતો	બળહારતો
૩૦૮	૧	રૂપમંદ, સૂત્રમંદ	રૂપમંદ, તપમંદ સૂત્રમંદ
૩૧૦	૨	વારુણી	વારુણી
૩૧૩	૩	ધોલેરા	ધોલેરા
૩૧૪	૭	વેદહ	વેદહ
૩૧૭	૬	અવ ? તુ છાના	અવ ? તુ છાનાં
૩૨૨	૨૫	પાછો	પાછ
૩૨૪	૭	શિષ્યે	શિષ્યે
૩૨૬	૧૭	સિદ્ધી	સિદ્ધી
૩૨૮	૧૮	લેખતો	લેખતો

પૃષ્ઠ	લીટી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૩૨૯	૫	ગુણુ ગુણુમાથી	ગુણુ ગુણીથી
૩૩૨	૪	સૌને છે	સૌનો છે
„	૪	વૈયા વચ્ચ	વૈયા વચ્ચ
„	૧૬	સત પુરૂષ	સત પુરૂષ
૩૪૩	૫	જ્ઞાનને	જ્ઞાનીને
૩૪૪	૯	મોટા તો મોટા થયે	મોટા થયે
„	૧૫	ધનધાતી	ધનધાતી
„	૨૫	અસાતના	આશાતના
૩૪૭	૧૭	સ મુખ	સન્મુખ
૩૫૦	૮	આત્મક્ષી	આત્મલક્ષી
„	૧૮	ધ્રુવ	ધ્રુવ
„	૧૯	ધ્રુવ	ધ્રુવ
૩૫૨	૨૨	અનત	અનત
૩૫૩	૩	અવસપિણી-ઉત્સપિણી	અવસર્પિ ઉત્સર્પિણી
૩૬૫	૨૦	એકલે	એટલે
૩૬૬	૨૫	ઉત્પાદન	ઉપાદાન
૩૬૭	૪	ઉપાદન	ઉપાદાન
૩૬૮	૧૯	જૈનધર્મની	જૈન ધર્મની
૩૭૦	૨૦	નિર્જરા	નિર્જરા
૩૭૧	૧	પુદ્ગલો	પુદ્ગલ
૩૭૩	૬	સ્વદેશ	સ્વદેશી
૩૭૫	૯	બાહ્ય	બાહ્ય
૩૮૪	૧	હં	હું
૩૮૫	૧૮	મહારાયા	મહારાયા

પૃષ્ઠ	લીટી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૩૮૬	૮	મયતાળ	મયતાળ
૩૮૬	૧	પ્રભુને	પ્રભુત
૩૯૩	૬	વિષે	આત્મધ્યાન વિરે
૩૯૬	૨૫	વાંછિતના	વાંછિતના
૪૦૦	૧૩	વેશમણ	વેશમણ
૪૦૧	૩	સાવધ	સાવધ
૪૧૫	૨૦	દુરપયોગ	દુરપયોગ
૪૧૬	૧૨	વળટેલી	વળટેલી
૪૨૬	૨૧	યોગધ્યાનામા	યોગધ્યાનામા
૪૨૭	૧૭	સ્વ	સ્વ
૪૩૨	૨૦	ધમક	ધમક
૪૩૩	૬	અવિભાવ	અવિભાવ
૪૩૪	૮	લીલકરે શે	લીલકરે છે
૪૩૫	૫	સમયે કર્મ	સમયે સમયે કર્મ
૪૩૭	૮	આપણે	આપણે
	૧૧	સંપૂર્ણ	સંપૂર્ણ
૪૩૬	૬	તપસ	તપસ
	૬	અભિમિસાપ	અભિમિસાપ
૪૪૨	૧૨	મુશોભનીય	મુશોભનીય
૪૪૪	૨૫	તમને	તમે
૪૪૬	૧૩	જેન દશનના	જેન દશનના
૪૪૭	૧૦	મહપુરા	મહપુરા
"	૧૭	ઉત્કૃષ્ટ	ઉત્કૃષ્ટ
૪૪૮	૧૮	પરોપિત	પરોપિત

પૃષ્ઠ	લી ટી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૪૫૫	૩	ત્વજવાનુ	ત્યજવાનુ
૪૫૬	૬	સ્મરણુ	ભાતિસ્મરણુ
„	૯	ધાણેન્દ્રિય	ધ્રાણેન્દ્રિય
„	૧૩	૨૪ ને ૪	એમ ૨૪ ને ૪
„	૨૫	અટકે	અડકે
૪૫૮	૨૨	તેવાના તેવા	તેવાને તેવા
૪૪૯	૧૦	પારા તીરે	મારા વીરે
૪૬૦	૮	હો શુ	હોં શુ
૪૬૧	૧૨	ભાગ્યશાળીઓ	ભાગ્યશાળીઓ
૪૬૪	૨૪	તૃષ્ણુ	તૃષ્ણા
૪૬૮	૧૩	મુકેલજી	મુકેલજી
૪૭૨	૨૬	આડોલ	અડોલ
૪૭૪	૧૫	ધૂમે ચક્ર ધૂમે	ધૂમે ચક્ર ધૂમે
૪૭૫	૧૨	જશે ?	જશે ?
૪૭૯	૧૦	સિંધુ	સિંધુ
૪૮૦	૫	સમક્રિત	સમક્રિતી
„	૧૨	વિવેક	વિવેકે
„	૨૪	અ તર આત્મા	અ તરાત્મા
૪૮૬	૧૬	ઉપજ્યા	ઉપડ્યા
૪૯૧	૧	વાળ	વાળ
૪૯૫	૧૦	એકાદ	એકદા
„	૧૧	જાય	જાય
૫૦૧	૧૯	મોનીના	મોતીના
૫૦૭	૬	પડના	પડતા

પૃષ્ઠ	લીટી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૫૧૧	૨	સાદુ	સાધુ
૫૧૪	૬	અસ્વજાન્તો	અસ્વજાન્તા
૫૨૦	૬	શુદ્ધિ ૧૪	શુદ્ધિ ૫
૫૨૨	૧૦	સલાળ	સલાળ
૫૨૩	૧	મુતેષુ	મુતેષુ
૫૨૫	૪	માનવ	માનવ
,	૨૦	ઇન્દ્રિયોના	ઇન્દ્રિયોના
૫૨૬	૪	ધસારા	ધસારા
૫૨૬	૧૪/૧૬	ચાકાકારી	ચાકાકારી
૫૩૧	૬	ઠર	ઠર
૫૩૬	૮	જાતો	જાતો
૫૪૩	૨૩	શુદ્ધનાઓએ	શુદ્ધવનોએ
૫૪૬	૮	રાગદ્રેષ	રાગદ્રેષ
૫૬૦	૧૭	રેખ	રેખ

શ્રી મૃગાપુત્રનો અધિકાર
ભાગ પહેલો

બાળ બ્રહ્મચારિણી વિદુષી મહાસતીજી

લીલાવંતીબાઈ સ્વામીનાં

શ્રી રાજકોટ ચાતુર્માસનાં

વ્યાખ્યાન

વ્યાખ્યાન ૧ હું

સં. ૨૮૨૦ના અષાઢ સુદિ ૧૫ ગુરુવાર તા. ૧૩-૭-૧૯૬૪.

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણેકાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ પરમોપકારી શાસનદેવ ચરમ તીર્થ કર ચોવીસમા ભગવાન મહાવીરસ્વામી-જેણે આપણા પર પરમ ઉપકાર કર્યા છે, એવા ભગવાન મહાવીર સ્વામીએ ક્ષત્રીયકુળ નગરમા પિતા સિદ્ધાર્થ રાજા અને માતા ત્રિશલાદેવીની કૂળે જન્મી, ૩૦ વર્ષે દીક્ષા અગીકાર કરી અને ભગવાને ચોથુ મન પર્યંવ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું આ તપની સાધના સાધતા, દેવતા, મનુષ્ય અને તિર્યંચ આદિના ઉપસર્ગ પડયા તે સમભાવે સદ્યા પાણી સાટે પ્રહાર અને આહાર સાટે અપમાન ગળી જઈ ભૂખ અને દુખના ભાવોને ટાળી દીધા જડ તે જડ, જડથી હું જુદો આત્માનું સચ્ચિદાનંદ સ્વરૂપ પ્રગટ કરવું છે તેને ગમે તેવા ઉપસર્ગ આવે, દુખ પડે કે, ટાઢ-તડકો

પડે તે સહન કરે છે તેમા ભગવાન તો વળી અનાય - પ્રદેશમાં વિચરતા કે જ્યાં લોકોને સાધુ શુ કહેવાય તે પણ ખબર નથી, તેવા પ્રદેશમાં અનાય લોકોએ કરેલા અનેક બાતના ઉપસર્ગો પ્રભુએ સમભાવે સહન કર્યા

સાધુને બહારથી આવતા ધર્મલાભ ન બોલાય ઘરમાં શુ છે તે જોવા માટે સચેતનો સંબંધો તો નથીને ? તે જોવા છૂપી રીતે ઠેક રસોડા લગી જવું જોઈએ. બહારથી મોટેથી બોલે તો ગૃહસ્થી ચૂલા ઉપરથી વાસણ નીચે ઉતારી મૂકે માટે સાધુ તો આવે ત્યારે ચોર માફક અને નીકળે ત્યારે બાઈશાહ માફક હોય ભગવાન જોવા અનાય - ૩ શમા વહોરવા બધ છે ત્યારે લોકો કહે છે કે આ તો ચોર લાગે છે પૂછવા વગર ઘરમાં આવે છે બાંધી લાઠી વડે પ્રહારો કરે છે અને પિંડીનું માંસ કાપી લે છે ભગવાને કંટલાં કંટલાં કુખો સહન કરી કવગચ્છન લીધુ ? અનાય - દેશમાં વિચરતા ભગવાનને કૂતરા પણ મૂકતા નથી, માણસો પણ છૂ છૂ કરી કૂતરાંઓને ઉઠેરે છે નિવારનારા અદ્ય જનો જ છે બાણ્ણા વચ્ચે જીંસી નાખે કોઈક તો વળી ભગવાન જે આસન ઉપર બેઠા હોય ત્યાંથી ખેસવી પછાડી નાખે ॥ ૬ ખનો ભણે વગસાડ વરસાવે છે આ અનાય - દેશમાં ક જ્યાં ક્યાનો છાંગે નથી, ત્યાં કમને અપાવવા ભગવાન સામે ધાસીને વિચરે છે

સામે થઈને જોડે કુખડાંને નોતર્યા
તેડી જવું જોના જામે જામ કોતર્યા
રેતને કુખાવનાર મત્થેક જીવને રીધા અભયનાં દાના
ચાલ્યા રે ભય વધમાન ...

જંગલની કંડીએ જોગી બનીને, ચેલા
ચાલ્યા રે જાય વર્ધમાન .

રાજપાટની માયા મૂકીને, એની કાયા હજી નવજવાન
ચાલ્યા રે જાય વર્ધમાન

વર્ધમાનસ્વામી રાજના કુવર હતા, જેમની કાયા માખણ જેવી હતી હું બના ચોછાયા જિંદગીમાં જોયા ન હતા. એવા ભગવાને બહારના ઉપસર્ગોને આમ ત્રણ આપ્યું આવે લેણાવાળા આવી જાઓ. આપણે સામે ચાલીને લેણાવાળાને બોલાવીશું કે ખૂણે ગોતીશું ? આજે તો કર્મનો ઉદય આવે ત્યાં રોવા બેસે, પણ આ બધું કેનું કરેલું છે? જેમ કોઈએ ચોરી કરી હોય અને તેને કોઈ ચોર કહે તો કેટલી શરમ પડોયે? તેને શરમ આવે છે કે મને ચોર કીધો તેમ જે દર્દી છે તે ચોર છે દર્દીને શરમ આવવી જોઈએ, કારણ કે સ્વગુણની ચોરી કરી છે, ચોરી કરવા દીધી છે પછી કર્મના દંડ ભોગવવા જ પડે માદગી કે દર્દ આવે તે કર્મના લેણા છે આત્માને દેણું ચૂકવ્યે જ છૂટકો છે, પણ હવે નવા કર્મ બાધવા નથી એવો ભાવ રાખો ભગવાન તો સામે ચાલીને કર્મ ખપાવવા ગયા અને આપણને તો ઘેર બેઠા અવસર આવ્યો છે, એવા હું બ-દર્દને સમયે સમજનારા કેટલા ? ભગવાને તો કર્મને નોતરા આપ્યા કે હું તૈયાર છું, વ્યાજ સહિત મારે દેવું ચૂકવવું છે ગ્રન્થકાર કહે છે કે સગમ નામના દેવે છ માસ સુધી ભગવાનને ઉપસર્ગ આપ્યા, તેમા વળી એક એક રાતમા વીસ વીસ ઉપસર્ગ આપ્યા છતાં પણ ભગવાનને કંટાળો નથી તમારે તો જ્યારે

સામેથી કમોં થડી આવે-પેઠા, છાતીમાં, કે વાસામાં
દુખાવે. થાય તો કટાળી બાંઓ છો, પણ હવે એ કટાળાને
છોડો. કટાળો દેણું કરવી વખતે હોવે બોંબલે કે ભરપાઈ
કરવી વખતે ?

હવે સોગને સોગવર્તા કરકસર કરી નથી તો હવે બ્યારે
કરજ ભરપાઈ કરવાનો વખત આવ્યો. ત્યારે શેરું પડે છે
જ્ઞાનીઓ કહે છે કે દેણું કરવી વખતે વિચાર કરવો. બોંબલે
કે હું આ ભરવા શક્તિમાન થઈશ કે નહિ ? ‘બધ સમયે
હવ ચેતીમે. ઉદય થયે શા ઉચ્ચાટ ?’ હવે હું મને તેટલો
રડીશ પણ કમોં તો ઇન્જાના જ નથી. કમ કરવી વખતે
વિચાર કરો. જે કતી તેને જ લોકતા થવું જ પડે છે-અ
સ્વભાવમાં રમણુ ઠડુ રાગદ્વય ન ઠડુ તો બધ ટળી
બધ હવે તો તે જ કરવાનું છે

ભગવાન, બ્યા મહાદેવળમાં રાતવાસો રહ્યા ત્યાં
પરો કાથીરૂપે, સિંહરૂપે, વજ બેવી હીડીઓ થઈ, જૂતડાં થઈ
ધણા ઉપસયો ક્યાં તે બધા સમભાવે સહ્યા પણ ભગવાન
એક ઈશ પણ હયા નહિ આવકોને માટે પણ કહેવાય છે
કે આવકો તો દેવતાનાથ ડગાવ્યા હમે નહિ આવકો માટે
પણ એવી ઉપમા મૂકવામાં આવે છે તમે એવા બજા છો
ને ? આજે તો દેઠકાના ઠગાવ્યા ડગી બધ તેવા છે. કાઉ
સગ્ગ કરતા હોય અને જોળામાં દેઠકો પડે તો તરત ભાળે.

આગળના આવકોને પરધન પધ્ધર સમાન અને
પરસ્ત્રી માતા સમાન હતી તો અમણની વાત જ શુ કરવી ?
સિંહની ગજના થાય તો પણ અમણનો આત્મા મૂળે નહિ.

“અખ હમ અમર ભયે, ન મરે ગે” આત્મા મરે ખરો ? તમારો પાકો નિર્ણય છે ને ? જો પાકો નિર્ણય હોય તો મોતનો ભય શો ? મારો પ્રદેશ લેદવાની કોઈ એક પણ દ્રવ્યની તાકાત નથી આન દધનજી મહારાજ કહે છે. “અખ હમ અમર ભયે, ન મરે ગે

હું અમર છું, ભયથી મરવાવાળો હું નથી.” આત્મા અજરઅમર, નિત્ય, ધ્રુવ અને શાશ્વત છે મારે મરવાનું કે જન્મવાનું હોય જ નહિ. જન્મવું અને મરવું એ બાબતની શરમ આવવી જોઈએ તમને શરમ આવે છે ? એક દેહમાથી બીજામા અને બીજામાથી ત્રીજામા એમ ચારાસી લાખ યોનિમા ભટક્યો, અનતીવાર જન્મ લીધો અને અનતીવાર મર્યો છતાં સમજ્યો નહિ, હવે, તો જીવ પાછો વળી અને જો, તારા ઘરમા કોણ છે ? જેને આત્મતત્ત્વનું જ્ઞાન હોય તે જીવ નીડર હોય, તેનામા સમકિતના આઠ ગુણ પ્રગટી ચૂક્યા હોય સમ્યગ્દષ્ટિ જીવને શકા જ ન હોય હું મરું જ નહિ “સાચા ગુરુકા બાલકા, કદી ન માર્યા જાય, સિદ્ધ મરે તો હું મરું નહિ તો મરે મારી બલાય” હું સિદ્ધની જાતિનો છું જેવા સિદ્ધના પ્રદેશ તેવા જ મારા પ્રદેશ છે, તેમના જેવા મારા આત્મામા અનંતા ગુણો છે હું મરું જ નહિ એવું દલીલરણ કર્યું હોય આવા ભગવાનને રાતના સમયે ઉપસર્ગ આવે તો પણ ડગે નહિ ઝેરી જંતુઓ શરીર ઉપર ચડી ડાખ મારે, છાતીમા દર કરી વસ્યા છતાં, જરા પણ ડગ્યા નહિ છતાં બધા જંતુઓ જ્યાસુધી શરીરમાથી નીકળી ન ગયા ત્યાં સુધી પગ ન ભર્યો બધા નીકળી ગયા ત્યારે ત્યાં

પ્રભુ આવા વીર હતા કાયર ન હતા આપણે મહાવીરના
પુત્રો કહેવડાવીએ છીએ ? તમે વીરના પુત્રો છો ને ?
વીરતા કેટલી છે ? બાપનો વારસો કટલો આવ્યો છે ?

અમી મહાવીરના પુત્રો, અમારો પદ્મ ન્યારો છે

સુમલ્લા સત્યના મૂલ્યે, ધરમ એવો અમારો છે

તમે કાના જોડણી જોડયા છે ? કોના કાન પહેયા
છે ? વિચાર કરો, વીરતા કોય તેવા વીર તો સત્ત્રામ વખતે
મોખરે હોય વાંસે તો કાયર ચાલે. મગધર માંકડ, ચાંચડ
સપ વીછી વગેરે છવોને ભગવાને અભયદાન દીધાં ભગવાન
કયા ઉતરતા ? જ્યાં પરમેા બાંધી હોય ત્યાં રહે, અથવા
જાડનીય, કે ધાસની ગણ્યો હોય ત્યાં ભ્રષ્ટા રહે તેમને કોઈ
પ્રત્યે શત્રુભાવ નથી, પણ વિશ્વવાત્સલ્ય છે વિશ્વવાત્સલ્ય એટલે
શુ ? આખા વિશ્વ ઉપર વાત્સલ્યભાવ. માને પોતાના
બાળક ઉપર જે વાત્સલ્ય ભાવ આવે છે તેથી દેહના અમુક
ભાગના પરમાણુઓ દૂધ રૂપે પરિવર્તિત છે અને દૂધની ધારા
વહુ છે તેમ ભગવાનને વિશ્વવાત્સલ્યભાવ વહતો
હોવાથી આખા શરીરે દૂધ છે ભગવાનના શરીરના લોહી-
માસ બોક્ષીર જેવાં છે ભગવાનનો જો જન્મથી જ અતિશય
છે થડકોશી નાગ પગ ઢખ મારે છે તો લોહીને બહાર
દૂધની ધારા વહુ છે એવું મિષ્ટતર અને મિષ્ટતમ દૂધ
કે જેના પરિવર્તનથી થડકોશી જેવો ઝેરી નાગ પણ ઠરી
ગયો પડ્યો ગયો. ભગવાનમાં શાંત રાગરુચિના પરમાણુઓ
છે, જેમા ઉઠનાટ નથી.

થડકોશી નાગ કે જેણે બાર ગાઉમા વન ઉજ્જડ કરી
નાખેલ, તેના પેટમા એક છાગે દૂધનો જવાથી શાંત થઈ

ગયો, ઠરી ગયો. આ પ્રભાવ કોનો છે ? તમને તો એક બાળક વહાલો અને એક દવલો, આ ગમે ને પેલો ન ગમે, કારણ કે વાત્સલ્યભાવ જ નથી શરીરમાં ઝેરના જ પરમાણુઓ ભર્યા છે, તે બહાર ઠલવાય છે માટે ઝેર કાઢી નાખો, વિશ્વ ઉપર વાત્સલ્યભાવ લાવો, જગતની જનેતા ક્યારે બનાય ?

ભગવાન છેલ્લા તીર્થ કરદેવ ચરમ શરીરી મોક્ષગામી છે ચોસઠ ઈન્દ્રના પૂજનિક, વદનિક અને અર્ચનિક તેવા ભગવાને દીક્ષા લીધી, ત્યારથી સાડાબાર વરસ અને એક પખવાડિયા સુધી તો ઘોર ભીષણ તપ કર્યું મહા ઘોર તપ કર્યું, કંટકેટલા ઉપસર્ગો સહ્યા ? કર્મને હુકાવવા કેટલો પુરુષાર્થ ? એમને એમ કાંઈ મોક્ષ નહિ મળી જાય, ઘોળા પહેરે કે પાટે બેઠા એટલે શુ મોક્ષ મળી ગયો ?

દીક્ષા લીધી એટલે શુ થયું ? હા. સવર થયો નવું પાપ અટક્યું પણ જૂનાના નિકાલનું શુ ? જૂનો સ્ટોક હવે સયમ અને તપ વડે ખપાવવો જોઈએ જ્ઞાની કહે છે. “હિત કરવું હોય તો ખાટલે પડીને જે વેદના વેદો છા તેમાં પરાધીનતા છે, ત્યારે તપમાં સ્વાધીનતા છે, માટે બળપૂર્વક સત્તામાં પડેલા કર્મોનો તપશ્ચર્યાથી ઉપાડ કરો” આત્માના અનંત ગુણો છે તેની વૃદ્ધિ થતી જાય તેમ અનંત કર્મની નિર્જરા થાય-વર્ગ કરો-૧ ને ગુણ્યા ૧. ૨=૪ એમ ૧૬ ને ગુણ્યા ૧૬=૨૫૬ એમ અકસખ્યા વધતી જાય છે જ્ઞાનીઓ કહે છે કે સવળો થા એટલે ગુણની વૃદ્ધિ થાય જે તારા આત્માનું હિત કરવું હોય તો તારા સ્વભાવમાં રહે વિભાવથી દૂર રહે કર્મોને ટાળવા

આ મનુષ્ય ભવ મળ્યો છે જનતકાળે પણ આ ભવ પ્રાપ્ત થવો મુશ્કેલ છે સયમ લીધા પછી કામ પૂરું થઈ ગયું ન સમજીને આજે પાળી છે પોપાના પચ્ચક્ષ્ણાણુ લઈ લીધા, પણ એટલેથી પતત્તુ નથી. પચ્ચક્ષ્ણાણુ લીધા પછી વાતો ન થાય વિકથા ન કરાય અહીં તહીં ઊઠમેસ પણ ન કરાય અત્યારે તો કોઈ પથારી ખસેડે તો એક ઘાવ છે તમે અહિં ઊઠવા આવ્યા છો તો છાંદી બાણે ગમ જાય ભવ ઠરી ભવ

સમતા રાખી દેહાધ્યાસ છોડી તપ કરવું એકઝે જૂના કમને ટાળવા તપની જરૂર છે “તપસા નિર્મરાજ” ભગવાનનો તપ કેવો? સાઠાખાર વરસ ને એક પખવાડિયામાં ફક્ત ઠંડક પારણા-એટલે કે એક વધના દિવસ જેટલા પણ-પારણા ન થયા ફક્ત ઠંડક પારણા બાકીના-બધા દિવસો યોગિકાશ ઉપવાસ-જેમાં પાણીની પણ છૂટ નહિ. એ સમયમાં ભૂખ ઠરી જિભ્યા નથી કે કાશ ઠરીને બેઠા નથી. પાથણુ પણ નહિ. ખુસ્તાં મેઢાનમાં પવનના સુસવાટા ઠડી ઋતુમાં હોય તો તેની સામે જઈને જિભા રહે અને જિનાજામાં ધોમ ધખતા સૂમના વાપમાં જિભા રહેતા કારણ કે કમને ખપાવવાં છે આ તો ઘોરને સજ્જ કરવાની વાત છે શરીરને જો બૂલાવવી છે છ માસના-બાર માસના ઉપવાસ ઠવાં તમારે બાર માસમાં કેટલા ઉપવાસ જનશે? આવક છે કે સાવજ? આવકથી રાતે પાણી પણ ન પીવાય યોમાસામાં તો ખસ ખ્યાત છવાત ઉઠતી હોય-જોરાક કાશ શરીરમાં બાય-અને અનેક રોગના લોગ થવાય-રાત્રે આકાર કરવો તે માંસ અને પાણી પીવું તે લોહી પીવા

ખરાખર છે એમ હિંદુ શાસ્ત્રો પણ કહે છે

વૈદ્યો કહે છે કે જેમ રાત્રિને સમયે સૂર્યવિકાસી કમળો ખીડાઈ જાય છે તેમ રાત્રે હૃદયમા કમળ ખીડાઈ જાય છે ત્યારબાદ આહારપાણી લેવાય છે તેનું અણર્થ થાય છે, જે રોગનું કારણ બને છે. રાત્રિભોજન શ્રાવકથી થાય જ નહિ. આ વાત હૈયામા ઉતરે છે ?

તમે શ્રાવકો ઉપાશ્રયે આવનારા આહીથી કંઈક લઈ જાવ ચાર માસ સુધી રાત્રિભોજનનો ત્યાગ કરનારા કેટલા છે ? ચાર માસ સુધી કાર્તિકી પુનમ સુધી રાત્રિભોજન ન કરવું તેવા પચ્ચક્ષ્ણુ લેવા કેટલા ઉભા થાય છે ? કદમૂળનો પણ ત્યાગ કરવો જોઈએ મહાવીરના સત્તાન થવા જેટલી લાયકાત કેળવે. ભગવાનનો કેવો પુરુષાર્થ - પરાક્રમ ! ૧૮૦ ચોવિહારા ઉપવાસ એક વખત-૫ માસ ૨૫ દિવસના ઉપવાસ-વહોરવા જાય તો જોગ ન મળે-પાછા આવે. તેર બોલનો ભગવાનને અભિગ્રહ હતો, તે પૂરો થાય પછી જ આહાર ખપે રાજની કુવરી, માથે મૂડન, હાથે પગે બેડી, એક પગ ઉખરમા એક પગ બહાર, અઠ્ઠમ તપ હોય, સૂપડાને ખૂણે અડદના બાકળા, આખમા આસુ હોય, વગેરે એવી વહોરાવે તો આહાર લેવો કેવો આકરો અભિગ્રહ ? તેવા આપણા વીર પ્રભુ હતા, આ કાંઈ નાનોસૂનો અભિગ્રહ નથી

“ જ્ઞેવા-મિહાર્થ પડતાં મૂકીને, લીધાં અડદના બાકળા બંધન તૂટયાં જન્મોજનમના, અંતરના ઉદ્ધડયા આગળા એણે લીધા પ્રભુને દીધી રે એને આશિષ ઉરની લીધી રે એનું જીવતર ધન્ય ધન્ય થાય—

સતી ચંદનબાળાને બારણે પ્રભુ આવી ઉભા છે પારણે,
એનું દર્શન થયે ખૂબ ખૂબ થાય

ભગવાન દેશોદેશ ફરે છે, ધરોધર ફરે છે અને
કોસબી નગરીમા આવે છે સતી ચંદનબાળા ભાવના
ભાવે છે કે પ્રભુ ક્યારે પધારી સામે તેડવા ન જાય જાણે
તો તેડવા આવે કે પધારોને, મારે પાશ્વ છે ! વળી કોઈ
બાઈઓ તો તેની નકલ કરે છે હાથ પગમા સુવરના તાવણા
નાખી સૂપડાને ખૂણે બાકળા લઈ સાધુને વહોરાવે છે પણ
તમે ચંદનબાળા નથી અને જમ મહાવીર ભગવાન નથી.
દૂકમા કહેવાનું કે જાવા ડોંગ છોડી દેવા જોઈએ

મહાવીર પ્રભુએ નવ વખત ચાર માસના ઉપવાસ
ક્યાં, બિતેર વખત પકર ઉપવાસ જોટલે જામ માસ
ખમણુ ભદ્રવપ મહાભદ્ર અને સવતોભદ્ર તપ કર ખપાવવા
માટે ક્યાં પ્રભુ તપ, સ્વાધ્યાય અને ધ્યાનમાં અનુરક્ત હતા
જાવા માટે કેટલી પચાત થાય છે ! આજે ઉપવાસ કયો
જોટલે નિવૃત્તિ મળી છે જોટલી નિર્ણય છે આજે ચોમાસી
પાખી છે ત્રિશ્વલના આરાધક કેટલા ! આ તો વીર-સેત્ર,
કેળવાયેલું હોય ને ? હોય જ તો જોના પ્રભાણમાં કાંઈક
ખરું ને ? પૌષ્પમા સુવાય નહિ. પ્રમાદ ગળી અપ્રમતદશા
પ્રાપ્ત કરવા માટે પૌષ્પ છે ચોવીસ કલાક ચથાઈ આરા
ધના થાય તો કર્મના શૂકકા ઊડી જાય તેને બદલે આજે
તો બે ત્રણ કલાક ઊંઘી જાય કોઈ વળી લેખા મળી વાતો
કરવા બેસી જાય સમુસ્તા વેવાઈવેલાં સમપણની વાતો
વગેરે બિઠમા કરે કે આત્મકથા ! પૌષ્પ મત શુદ્ધ ભાવથી
કરે તો સતાવીસસો સીતોષ્ઠ કરે, સીતોરોષ લાખ, સીતો

તેર હજાર, સાતસો સીતોતેર પદ્યોપમ ૨૭,૭૭,૭૭૭૭,૭૭૭
 ઝાઝેરા નરકના નદાવા થઈ જાય, એમ થયકારો કહે છે
 કર્મની લેખડોના ભૂકડા થઈ જાય પૌષધવ્રત કરતા
 આવડે છે ?

ભગવાને તપ કર્યું. સાડાખાર વર્ષ અને એક પખ-
 વાડિયા સુધીના તપમા નિદ્રાનો ત્યાગ કર્યો મોક્ષ નજીક
 આવે છે તેમા પરીક્ષા દેવી છે ખાળકને પરીક્ષા સમયે માતા
 પણ જગાડે છે કે દીકરા ! વાચીશ તો પાસ નખર આવશે
 તેમ તમારે નખર લેવો છે ને ? પાઘડીનો વળ છેડે છે
 બધી કમાણી કરી તેનો વળ છેડે હોય અત સમય તે
 આનંદનો હોય કે હાયવોયનો ? મરણ વખતે તો વરરાજ
 પરણવા જાય તેવો આનંદ હોય. હોશ હોય મરણ સમયે
 મડામોઢુ ન થાય. કારણકે જીવી જાણ્યું છે આપણે પણ
 તાલીમ લેવાની છે, લશ્કરમા પણ તાલીમ લેવી પડે છે માત્ર
 ખાખી કપડા પહેર્યે સૈનિક થવાતું નથી તેમ એકલા વેશથી
 નહિ ચાલે અભ્યંતર વીતરાગ ભાવની તાલીમ જોઈશે
 પોષધમા સાવધાન રહેવાનું છે જાગૃત રહેવાનું છે આવો
 અવસર મળવો દુર્લભ છે

ભગવાને સાધક દશામા ઊઘ લીધી નથી આજસ
 કરી નથી તમે કે અમે આદર્શ શ્રાવક કે સાધુ છીએ ?
 ભગવાનની ખેતાલીસ વર્ષની દીક્ષા, તેમા ૧૨૧૧ વર્ષ એક
 પખવાડિયુ ઉત્ર તપ કરી, કેવળજ્ઞાન પ્રગટાવ્યું પછી
 કેવળ પર્યાયમા વિચરતા થકા ચૌદ હજાર સાધુ, છત્રીસ
 હજાર સાધ્વીઓને તેમજ અનેક ભવ્યોને તાર્યા, બોધ્યા

વિકાર કરતાં છેલ્લુ ચોમાસુ પાવાપુરી નગરીમા યમુ ત્યા હસ્તિપાળ રાજા છે રાજા જૈનધર્મી છે તેની પ્રજામાં પણ અનેક જનધર્મીઓ છે રાજા અને પ્રજા પ્રભુને વિનતિ કરે છે કે, આ ચોમાસુ આહી કરો છેલ્લા બે દિવસનો અનસણ તપ છૂનો મયો દીક્ષા વળતે, કેવળ જ્ઞાન પ્રગટ્યુ ત્યારે અને નિવોણ પામ્યા ત્યારે, જોમ ત્રણેય વળતે છૂનો તપ મયો કેવળીને વગી છૂની શી જરૂર ? આહારના પુઠગલો પૂરા થયા છે અને બે દિવસનું હજુ આમુખ્ય છે તેથી છૂ ક્યો બાહી અમાતિ કર્યો તો મુઠતેજ ખપે-અહાર દેશના રાજાઓ અને બીજા અનેક માણસો આવ્યા છે થણા પુણ્ય થાળી જીવો પોષધ કરી બેસી ગયા છે અતિમ દેશનામાં ઉત્તરાધ્યયન અને વિપાક સૂત્ર પ્રક્રિયા સોળ પહોર સુધી અતિમ દેશના લીધી બે હાલ મોબૂદ છે ઉત્તર=એલ્લુ ઉત્તર=પ્રધાન.

ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ૩૬ અધ્યયન છે સમવાન અર્થ રૂપ બોલે અને તે ગણધર ગણ અને પદ્મરૂપે અધીત કરે જો પાચમા ગણધર મુખમાંસ્વામી જિન નથી પણ જિનેશ્વર જેવા જેમણે પચાસ વળની ઉમરે દીક્ષા લીધી હતી જાતે પ્રાણજ હતા બાલુ મે વર્ષે કેવળજ્ઞાન થયું તે મુખમાંસ્વામીએ ૧૪ અને પદ્મરૂપે ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર રચ્યું - ઉત્તર અધ્યયન સૂત્રના ૩૬ અધ્યયનો છે

અધ્યયન ૧લામાં-વિનયનું સ્વરૂપ છે-૨ જામા ૨૨ પરિષદ કેમ જીતવા ? ૩ ચાર અંગ પરમ અજ અને દુર્લભ બતાવ્યા ૪ આમુખ્ય વૃદ્ધ સધાય નહિ ૫ સકામ

અને અકામ મરણ ૬. અવિદ્યા - ક્ષુલ્લક - નિગ્રંથ. ૭ એલકનુ ૮ કપિલ કેવળીનુ ૯. નમિરાજ ઋષિનુ ૧૦ દ્રુમ પત્રકનુ. ૧૧. બહુશ્રુતનું. ૧૨ હરિકેશીય. ૧૩ ચિત્ત-સભૂતિનુ, ૧૪ છ જીવનુ ૧૫. સાધુજીવનનુ, ૧૬, બ્રહ્મચર્યની નવવાડો અને દશમો ગઢનું, ૧૭ પાપ શ્રમણ, ૧૮ સયતિરજનુ, ૧૯ મૃગાપુત્રનુ, ૨૦ અનાથી મુનિનુ, ૨૧ સમુદ્રપાળનુ, ૨૨ નેમિનાથ ભગવાન અને રહનેમીનું, ૨૩ કેશી સ્વામી અને ગૌતમ સ્વામીના સંવાદનુ, ૨૪ આઠ પ્રવચન માતાનુ, ૨૫ જ્યઘોષ અને વિજ્યઘોષ મુનિનુ, ૨૬ સાધુની સમાચારીનુ, ૨૭ ગર્ગાચાર્યના પાત્રસો અવિનીત શિષ્યોનુ, ૨૮ મોક્ષમાર્ગનુ, ૨૯ સમ્યક્ત્વ પરાક્રમનુ, તોતેર બોલનુ, ૩૦ તપમાર્ગનું, ૩૧ ચારિત્ર વૃદ્ધિનુ, ૩૨ ૫ ઇન્દ્રિયો અને છઠું મનને પ્રમાદ ન થવા બાબતનુ, ૩૩ આઠ કર્મની પ્રકૃતિનું, ૩૪ છ લેશ્યાનુ, ૩૫ સાધુતાના ગુણનુ, અને ૩૬ જીવ અજીવનુ વર્ણન છે ભગવાને સોળ પહોર સુધી દેશના આખી હિમાલયમાથી ગંગા પ્રકટ થાય અને પાવન કરે તેમ, જ્ઞાન-ગંગા વહેવડાવી કેવો પુરુષાર્થ મહાપુરુષોએ કર્યો છે. આજે પાખી અને કાલે એકમ છે એટલે અસ-જઝાય છે સૂત્રની વાચણી થાય નહિ ૩૬ અધ્યયન પૈકીના ૧૬ મુ મૃગાપુત્રનુ અધ્યયન શરૂ થાય છે

સુગ્રીવનગર છે. તેની શોભા અપાર છે બાવન બજાર અને ચોરાસી ચૌટા, ગગનચુળી મકાન મેડીયો છે - “નગરી સોહતી જલવૃક્ષ બાગા” નગરીનુ કુદરતી સૌંદર્ય અપાર છે તેમા બાગબગીચાઓ બધા ફળ ફૂલોથી શોભતા છે. - “રાજ

વિહાર કરતાં છેલ્લુ યોમાસુ પાવાપુરી નગરીમાં યમુ
 ત્યાં હસ્તિપાળ રાજા છે રાજા જૈનધર્મી છે તેની પ્રજામાં પણ
 અનેક જનધર્મીઓ છે રાજા અને પ્રજા પ્રભુને વિનંતિ કરે
 છે કે, આ યોમાસુ આહી કરે છેલ્લા બે દિવસને! અનસલ
 તપ છૂટો મયે! દીક્ષા વખતે, દેવળ જ્ઞાન પ્રગટ્યુ ત્યારે,
 અને નિર્વાણ પામ્યા ત્યારે જોમ ત્રણેય વખતે છૂટો તપ
 મયે! દેવળીને વળી છૂટી રી જરૂર? આહારના પુ જલો.
 પૂરા થયા છે અને બે દિવસનું હજુ આયુષ્ય છે તેથી
 છૂટું ક્યો! બાકી અઘાતિ કર્યો તો મુલ્તેજ ખપે-અહાર દેશના
 રાજાએ અને બીજા અનેક માણસો આવ્યા છે મજા પુર્ય
 શાળી છવે! પોપધ કરી બેસી ગયા છે અતિમ
 દેશનામાં ઉત્તરાધ્યયન અને વિપાક સૂત્ર પ્રજ્ઞ્યાં સોળ પહોર
 મુધી અતિમ દેશના લીધી જે હાથ મેળાઈ છે ઉત્તર=છેલ્લુ
 ઉત્તર=પ્રધાન.

ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ૩૬ અધ્યયન છે ભગવાન અથ
 રૂપ બોલે અને તે ગણધર ગણ અને પચરૂપે અધીત કરે છે
 પાંચમા ગણધર મુખમાંસ્વામી જિન નથી પણ જિનેશ્વર જેવા
 જેમજે પચાસ વષની ઉમરે દીક્ષા લીધી હતી જાતે પ્રાણસ
 હતા બાલુ મે વર્ષે દેવળજ્ઞાન યમુ તે મુખમાંસ્વામીએ
 ગણ અને પચરૂપે ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર ૧૨મુ - ઉત્તર અધ્યયન
 સૂત્રના ૩૬ અધ્યયનો છે

અધ્યયન ૧૯માં-વિનયનું સ્વરૂપ છે-૨ ભામાં ૨૨
 પરિપદ કેમ છતવા? ૩ ચાર અઝ પરમ અષ્ટ અને દુલભ
 બતાવ્યા છે ૪ આયુષ્ય તમુ સંધાય નહિ. ૫ સકામ

અને અકામ મરણ ૬ અવિદ્યા - ક્ષુલ્લક - નિઃશ્ચય. ૭ એલકનુ ૮ કપિલ કેવળીનુ. ૯. નમિરાજ ઋષિનુ ૧૦ દ્રુમ પત્રકનુ ૧૧ બહુશ્રુતનુ. ૧૨ હરિકેશીય. ૧૩. ચિત્ત-સભૂત્તિનુ, ૧૪ છ જીવનુ ૧૫ સાધુજીવનનુ, ૧૬, બ્રહ્મચર્યની નવવાડો અને દશમે ગઢનું, ૧૭ પાપ શ્રમણ, ૧૮ સયતિરજનુ, ૧૯. મૃગાપુત્રનુ, ૨૦ અનાથી મુનિનુ, ૨૧ સમુદ્રપાળનુ, ૨૨ નેમિનાથ ભગવાન અને રહનેમીનું, ૨૩. કેશી સ્વામી અને ગૌતમ સ્વામીના સવાદનુ, ૨૪ આઠ પ્રવચન માતાનુ, ૨૫ જયઘોષ અને વિજયઘોષ મુનિનુ, ૨૬ સાધુની સમાચારીનુ, ૨૭ ગર્ગાચાર્યના પાત્રસો અવિનીત શિષ્યોનુ, ૨૮ મોક્ષમાર્ગનુ, ૨૯ સમ્યક્ત્વ પરાક્રમનુ, તોતેર બોલનુ, ૩૦ તપમાર્ગનુ, ૩૧ ચારિત્ર વૃદ્ધિનુ, ૩૨ ૫ ઇન્દ્રિયો અને છઠું મનને પ્રમાદ ન થવા બાબતનુ, ૩૩ આઠ કર્મની પ્રકૃતિનું, ૩૪ છ લેશ્યાનુ, ૩૫ સાધુતાના ગુણનુ, અને ૩૬ જીવ અજીવનુ વર્ણન છે ભગવાને સોળ પહોર સુધી દેશના આખી હિમાલયમાથી ગગા પ્રકટ થાય અને પાવન કરે તેમ, જ્ઞાન-ગગા વહેવડાવી કેવો પુરુષાર્થ મહાપુરુષોએ કર્યો છે! આજે પાખી અને કાલે એકમ છે એટલે અસ-જઝાય છે સૂત્રની વાચણી થાય નહિ ૩૬ અધ્યયન પૈકીના ૧૯ મુ મૃગાપુત્રનુ અધ્યયન શરૂ થાય છે

સુગ્રીવનગર છે તેની શોભા અપાર છે બાવન બળ્લર અને ચોરાસી ચૌટા, ગગનચુળી મકાન મેડીયો છે - “નગરી સોહતી જલવૃક્ષ બાગા” નગરીનુ કુદરતી સૌંદર્ય અપાર છે તેમા બાગબગીચાઓ બધા રૂળ ફૂલોથી શોભતા છે - “રાજ

સોહતા ચતુરગી સેના” આજે તો ફાઇવરને ઠેકાણે રાજ
 બેસી જાય છે આગળના રાજાઓ જ્યારે બહાર નીકળતા
 ત્યારે આગળ આમર ઢોળાતા હોય, બિરુદાવળીઓ બોલાવી
 હોય ઠાઠમાઠથી નીકળતા હોય. “નારી સોહતી સુશીલ
 વતી” નારી શિવળથી શોભે, ઢાગીનાથી નહિ. આવી
 શિલવન્તી નારીઓ આગળ દેવોનું માથું પછુ નમી પડે
 ‘સાધુ સોહતા નિરુવચ વાણી” સાધુ નિરુવચ વાણીથી
 શોભે ॥

આવી પુણ્યભૂમિમા સુશીવનગરીમા મૃગાપુત્ર જ મે છે
 બલભદ્ર રાજા છે તેની પ્રજા પછુ ઠેવી સામ્યશાળી છે ઠ જ્યાં
 આવાં નરરત્નો પાઠે છે! વળી વિશેષ અધિકાર અવસરે
 ઠહેવાશે

આખ્યાન ૨ છુ

સ ૨૦૨૦ ના અનાડ વર્ષે ૧ શુક્રવાર તા. ૨૪-૭ ૬૪

સિદ્ધાંત જોડે ત્રણેય કાલે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ
 નામે સિદ્ધાંત પ્રદેખ્યા છે મહાવીર સ્વામીની અતિમ દેશનામા
 ઉત્તરાધ્યયન સૂત્ર પ્રદેખ્યુ ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રમાં છત્રીસ અધ્યયન
 છે તેમા જોતણીસમુ અધ્યયન મૃગાપુત્રનું છે સુશીવનગરમાં
 બસ્યા હોહો ધરમાત્મા છે પુણ્યાત્મા છે પૂર્વજાવમા તેમણે પૂજ જ
 આરાધના કરી છે જોડેલે તો આવા નગરમા આવ્યા છે
 આરાધના કરતા કરતા શેષ (ધોહાં) કમ બાકી રહી ગયાં

છે તે આ ભવમા જાપાવવા માટે આવ્યા છે તેમને પૂર્ણ પદે પહોંચવાની તાલાવેલી લાગી છે સુગ્રીવનગરમા બલભદ્ર રાજા રાજ્ય કરે છે ‘યથા રાજા તથા પ્રજા’-રાજા નીતિવાન-ધર્માત્મા, દીનપ્રતિપાળ, રૈયતનું રક્ષણ કરનારો હોય તો પ્રજામા પણ તેવા જ ગુણો હોય છે, જ્યાં અરસપરસ પ્રજા અને રાજાને પિતાપુત્ર જેવો ભાવ હોવામા હોય છે, ત્યાં અન્યાય-અનીતિ-ચોરી, દગાફટકા, જુગાર આદિ વ્યસનો હોય જ નહિ પ્રજા પણ એવી જ નીતિમાન હોય છે

પુણ્યનો ઉદય હોય તો સપત્તિ મળે છે પુણ્યનો ઉદય હોય તો જમીન ખોદતા ચરુ હાથ લાગે છે અને પાપનો ઉદય હોય તો ખૂબ મજૂરી કરે, ખગલમા બથાવે, શીશામા ઉતારે વગેરે કંઈક પ્રપંચ કરે તો પણ જે નથી મળવાનું તે નહિ જ મળે પુણ્યના ઉદયની અને પાપના ઉદયની આ વાત જેને હૈયે ખેડી હોય-તત્ત્વને યથાર્થપણે તે જાણતો હોય તે જીવ અનીતિ, અન્યાયનું આચરણ કરશે નહિ—દરેક જીવ પરભવમાથી છ ખોલ લઈને આવે છે-ગતિ-જાતિ-સ્થિતિ-અવગાહના, અનુભાગ અને પ્રદેશ-એક ગતિમાથી બીજી ગતિ-એક ભવમાથી બીજા ભવમા આયુષ્ય ખધાણા વગર જાય કયા ? આપણા આયુષ્ય પૂર્વ ભવમા ખધાણા છે શુભાશુભ કાર્યવાહીથી ખધ છે પ્રારબ્ધનું ઘડતર ઘડનાર ચાલુ પુરૂષાર્થ છે-કેવી ગતિ કેવા સંયોગો પ્રાપ્ત કરવા તે પ્રારબ્ધ પ્રમાણે છે એ પ્રારબ્ધને ઊંચું કરનાર જીવ પોતે જ છે આ સસાર પોતાની જ ભૂલે ઊભો છે સસાર ભાવ જાગે ત્યાં ચાર ગતિ છે.

સંસારભાવ તે પરભાવ છે બે ભાવ વિપક્ષી છે
 સંસારભાવ અને મોક્ષભાવ-કમળપ્રભી છુટવું તે મોક્ષનો
 રસ્તો છે રાગ દ્વેષ, ક્રોધ માન-માયા-લોભ આદિ અહાર પાપ-
 સ્થાન સેવવાં તે કર્મ-બંધના હેતુ છે તેથી સંસારભાવ
 પેદા થાય છે આ સંસારભાવ જ્યાં સુધી હૈયામાં જાય
 હોય-ત્યાં સુધી બહુ રનો વેશ પહેરી જ્યે તેથી ખરેખરે ત્યાગ
 થતો નથી. બધું મૂંઝી દીધું પણ આ અહાર પાપસ્થાનના ભાવ
 હૈયામાં સંધરી રાખ્યા હોય ત્યાં સુધી સંસારભાવથી છુટ્યો
 ગણાય નહિ. કેવળ દ્રવ્યસંસાર છોડવેથી કાયકારી થઈ શકે
 નહિ આ સંસારભાવ તે છુવને ચાર ગતિમાં પરિભ્રમણ કરા
 વનાર છે આ ભાવને ભેદી નાખવાની જરૂર છે-જેમ નાળિયેર
 ઉપરની કાચલી હોય અને ટોપડુ અંદર હોય તેમ કામજી
 કાચલી ઉપર છે તેની ઉપર છાલા છે-અંદર આત્મારૂપ ટોપડુ
 છે નાળિયેરના ઉપરના છોતરાં કાઢી નાખે પણ કાચલી ન તૂટે
 ત્યાં સુધી ટોપડું પ્રાપ્ત થાય નહિ. તેમ કામજી શરીર તે
 કાચલી છે માંસ ઇન્દ્રિય-મન-શરીર-કુદૃશ્ય પરિવાર આદિ
 ઉપરના છોતરા છે-તેને ઉખાડે પણ-કામજી-કાચલી ફૂટવી
 બેઠક, તે ન ફૂટે ત્યાં સુધી ચૈતન્યનો જોળો બહાર આવે નહિ
 જેમ નાળિયેરના જોળાનું પાણી મુકાય જાય અને જોળો
 ખખડે તેમ ચૈતન્યજોળો અંદર ખખડે છે રાગદ્વેષના વિકા
 રનું પાણી જ્યારે મુકાય ત્યારે વીતરાગતા પ્રાપ્ત થાય તો જ
 દેહ છોડીને અપ્રતિહત ગતિએ મોક્ષે જાય તે છવ અન્ય
 આકાશ પ્રદેશને અણુમ્પશ્યતો સીધો મોક્ષે જાય પુરુષાય
 ઉપાસવાની જરૂર છે

છવને રાગદ્વેષ કેમ થાય છે? તેને છ તારા માની

બેઠો છે છળકપટ વિશ્વાસઘાત કરે છે પાતાના બાળકો માટે,
 રાગીઓ માટે ઉપરાણા લઈ બોલી બગાડે છે પણ તે તારા
 થવાના નથી શરીરનો સગ કર્યો, સારી રીતે ખવરાવ્યું,
 પીવરાવ્યું, નવરાવ્યું છતાં તે તારું થવાનું નથી રોગના ભોગ
 થવાય છે—આજે તો કહીએ કે ઔવિહારના પરચક્રબાણ કેમ
 કરતા નથી ? તો કહેશે, ગળામા ગરમી જણાય છે—છાલા
 પડે છે માટે ઔવિહારના પરચક્રબાણ નથી થતા કોને માટે માલને
 જતો કરો છો ? ખારદાન માટે ? દોઢ ડાહ્યા તો જુઓ !
 શરીરને સાચવવા માટે ગૈતન્ય દેવ—આત્માને જતો કરવો છે
 કદમૂળનો ત્યાગ ન થાય, કારણ પૂછતા ખોટું બહાનું કાઢશે
 કે ગેસ થાય છે લસણની ચટણી તો ખાવી જ જોઈએ જીવે
 શરીર સાચવવા માટે લક્ષ્યાલક્ષ્યનો વિવેક પણ છોડ્યો છે
 આટલું આટલું શરીર સાચવતા છતાં તે કથળી પડે છે
 ખરું ને ? તાવ—શરદી—ફાગવો આ બધું થાય છે ને ? કેમ
 થાય છે ? શરીર તે તારું નથી તેમ નક્કી કર. દેહ તે પર છે,
 હું તેનાથી જુદો છું જીવ શરીર માટે તો વહેચાઈ ગયો
 છે આતમરામ સામે જોયું જ નથી સ્વધર કોઈ દિવસ ગમ્યું
 નથી બબર પૂછે તો કહે કે તબિયત કેમ છે ? ઠીક છોને !
 દીકરો પરદેશ જાય તો શરીર સાચવીને જજે એમ કહેનારા
 ઘણા, પણ આત્મા સાચવજે એમ કહેનારા કેટલા ? ચોરી
 કરીશ નહિ, જૂઠું બોલીશ નહિ, ન્યાય નીતિથી રહેજે,
 હડકાચું નાણું બીજને ઉપાડી જશે—અનીતિના રવાડે ચડીશ
 નહિ, એમ કહેનારા કેટલા ! દીકરાને બાદર શરીરની લલા-
 મણ કરો છો પણ અરૂપી ચૈતન્યદેવ આત્માને સાવ ભૂલી
 ગયા છો

દેવળમાં દેવ નહિ હોય તો દેવળની શુ કિમત ? તારા દેવળમાં આત્મદેવ બિરાજમાન છે તારા પુરુષાચ શેમા છે ? જ્ઞાનીઓ કહે છે કે તારા પુરુષાચ તારામાં કામ આવશે સમજ અને સવળા પડ આત્માનુલક્ષીપણમાં તો એક સમયમા અનતા કર્મની નિર્જરા થઈ જશે, તેવી તાકાત તારામાં છે જે પુરુષાચ સ્વમાં વાપરવો જોઈએ તે પરમાં વાપરી રહ્યો છે વેપારમાં નામુ લાભતા કંઈ દેશકાર થાય તો રાત્રે બાર વાગ્યા સુધી જીવે નહિ- મેળ તો મેળવવો જ જોઈએ ને-તેમ આમાં મેળ કરવો કે નહિ ? વેપારીના ઢીકરાને નામુ કરતાં ન આવડે તો નાદાશી ગણાય તેમ જૈનના ઢીકરાઓને સ્વ-પરતી વહેંચણી ન આવે તો થઈ રહ્યું ને !

બાપ કરોડોની મિલકત મૂલ્ય ગયો હોય-છતાં ઢીકરો તે પ્રાપ્ત ન કરી શકે તેવું બને છે ને ! જુમાવી દીધે અગર તો ચાર ઉપાડી બાપ-ભામાતો ભાગ પડાવી બાપ-રાજા હાથે કાણુ કે તે તારે સ્વાધીન નથી અકવર્તી રાજાઓ થઈ ગયા છ બાળના લોકતા હતા શુ તેના ઢીકરાને રાજ રહેતું હશે ? નારે ના ત્વારે વમારી તો શુ સાદાળી છે ? તમે કેના માટે લેણુ કરો છો ? પારકાને અર્થે છવ કૂર કર્મો કરે છે અને કર્મ બાધે છે-કર્મથી છૂટવાનુ જ્ઞાનીઓ કહે છે જ્ઞાનીઓ પડકારે છે કે જ્યાં શરીર પણ તારુ નથી તો બીજા તારા કેમ કહેવાય ?

દેવભાવ કાય હોય જ્યાં અવધા હોય મર્સાતા
તે કદીયે જ્ઞાની દશા, બાપી કદીયે જ્ઞાન્ત

દેહભાવ તે જડભાવ છે છવને જડમાં રાખવાનો

મોહ છે. કુટુંબમા, સ ઘમા, સંમાજમા અને રાષ્ટ્રમા પૂજવાનો ભાવ રહે છે ને ? દેહને મુલાયમ કપડા જોઈએ કોઈ બોલાવે તો પણ બહુમાનપૂર્વક પોતાને બોલાવે આ બધું ગમે છે ને ? અરે તુ તો ચૈતન્ય દેવ છો, જડની ક્રિયા તે તારી ન હોય ! અનંતશક્તિનો તુ ધણી છો જો તુ દેહની આળ-પ પાળ કરીશ તો પરથી જુદો એવો તુ, તેનો કેવી રીતે અનુભવ કરીશ ! ચૈતન્ય દેવને આરાધી દરેક મહાત્મા-મહાપુરુષો સિદ્ધ પરમાત્મા થઈ ગયા છે, તે અઢી દીપની અદર થઈ ગયા છે. કોઈ બહારથી નથી થયા પીસત્તાલીસ લાખ જોજનનું સરકલ છે તેમા બે સમુદ્રો આવેલા છે. લવણ સમુદ્ર અને કાલોદધિ સમુદ્ર તે સિવાય નદીઓ, પહાડો, પર્વતો, ઝાડ, જંગલો કેટલા છે ! ઘણા તેમા વાળનો અગ્રભાગ મૂકે તેટલી જગ્યા પણ સિદ્ધ થયા વિનાની ખાલી નથી દરિયામાથી પણ સિદ્ધ થયા છે કોઈ દેવતા વેરભાવે સાધનામા બેઠેલા મુનિને ઉઠાવી લઈ દરિયામા ફેંકે છે મુનિને દેવ ઉપર દ્વેષ નથી, કે દેહ ઉપર રાગ નથી મરણાત પરિસહ છે મરણ નજર સામે દેખાય, પાણીમા ડૂબે છે, ગળકા ખાય છે, છતાં અધ્યવસાય બદલાતા નથી. સમભાવની શ્રણીએ રમતા, આત્મા શાન્તપદે બિરાજી જાય છે સમભાવની કેટલી પરાકાષ્ટા ? કોઈ દેવતા મુનિને પહાડ ઉપરથી બે પગે ઝાલી પછાડે, મુનિ પ્રમત્ત દશામા હોય ત્યારે ઉપાડે છઠ્ઠા ગુણસ્થાને વર્તતા હોય તેવા મુનિને ઉઠાવી જાય ત્યારે મુનિ ક્ષપકશ્રેણી, ક્ષાયક ભાવ અને કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી મોક્ષમા પહોંચી જાય, જ્યારે અજ્ઞાનીઓને તો દેહ રાખીને મોક્ષ જોઈએ છે

જેન કશનમા જતાવે છે કે અનતા સિદ્ધો આ
અહીં રીપના સરકલમા થઈ ગયા વાલાથી જેટલી જગ્યા પણ
કેરી નથી કે જ્યાંથી સિદ્ધ ન થયા હોય અમુક લાઈઓ કહે
છે કે કાશી, કોલાસ ચત્રુ જય, ગિરનાર વગેરે યાત્રાધામમાં ઠાકરે
ઠાકરેથી મોઢો ગયા છે આ બધા તીથધામ છે પણ સિદ્ધાત
કહે છે કે આ આપુ અહીં રીપનું સરકલ તીથધામ બની ગયું છે
કઈ જગ્યાએથી કયો પ્રદેશ ખાલી રહી ગયો છે ? એકે નહિ,
જઠચેતનના ભેદવિજ્ઞાન બણે અને આચારમા મૂકો શરીરની
શાતા ઉપજવવામા મોઢાની શાતા મળશે નહિ અન્યાયાધ
સુખ પ્રાપ્ત કેમ થાય ? શરીરની પી જણમાંથી નવરો જ થતો
નથી ફેલભાવ કેટલો છૂટ્યો છે ? અપૂર્વ જીવન જીવવાનું
અમે છે ? નવી જિંદગી જીવતા શીખો— ટાઈફાઈડ થઈ આવે
કે મોટા ઓપરેશનમાંથી ઉગરી બાય તો કહેવાય છે ને
કે માઠ બચ્યો તો બચ્યા છે તો હવે કંઈક બચાવો—
આત્માની ક્ષતિ છૂટાઈ રહી છે તેને બચાવવા નવું જીવન
જીવી બણે શાનીઓએ જઠભાવનો ક્ષય કરી, સાચો આ
રસ્તો બતાવે છે મહાનની સુધારણા પેઠે જીવનની સુધા
રણાની જરૂર છે

અગાઉ, મહાનમાં બારી એક જ રાખતા હતા અજવાસ
ઓછા હતા આજે બારી બારણાં વધ્યા નળ, લાઈટ, પામખાનું
બધું બેઝ છે તેમા અત્યારે તો ઠેલીમાં પ્રવેશતાં પ્રથમ
ગહીવાણ પામખાનું આવે પછી મહેલનાં કશન ધામ
આવી રીતની મહાનની સુધારણા કરા છે ના ! તમારું જીવન
પણ સુધારણા માગે છે તેવું ક્યારેય લાગે છે ?

મહાન પુરુષોને માથે કેટ કેટલા ઉપસર્ગ પડ્યા છતાં પાછા હઠ્યા નથી—

“હાલ દીધા સખહી હથિયારા, જીત્યા મોહ તણાં દળ સાગં,
નારી તજ શિવશુન્ રંગ રાચો, રાજ્ય તજ્યું પણ સાહેબ સાચો.

હથિયારો ફેંકી દીધા—ભગવાન થાય તે હાલ, બદ્ધ વગેરે હથિયાર રાખે નહિ. મોહ રાજને જીતવો છે—ક્રોધ સામે ક્ષમારૂપી ખડગ ધર્યું છે પોતે જાગ્રત છે, પ્રમાદી નથી અપ્રમત્ત અવસ્થા છે એટલું બધું સાવધાનપણું છે કે ક્રોધને પેસવા જ ન દે પોતે જ પોતાની ચોકી કરે છે જેટલી અપ્રમત્ત અવસ્થા તેટલી કર્મની નિર્જરા વધારે થાય પોતાના આત્માની ક્ષપક શ્રેણી, ક્ષાયક ભાવ—કેવળ દર્શન ને કેવળ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી લે

દરિયામા તો કાચુ પાણી હોય તેમા અસહ્યાતા જીવ હોય લીલકૂગના જીવ હોય તેમા મુનિને ફેંકે તો આ બધા જીવનો ઘાણ નીકળી જાય પણ તેનું પાપ મુનિને લાગતું નથી અને કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી લે છે કેટલી અપ્રમત્ત દશા! અનતાની દયાના પાળનારા નિજ આત્માનું ન બગાડે વિકારી ભાવમા આત્મા ન જાય—તેની તકેદારી રાખતા હોય છે જ્યાં સ્વદયા પાળે ત્યાં પરદયા પળાઈ જ જાય છે ઈરાદાપૂર્વક સમુદ્રમા પડતા નથી પરવશ દશા છે દેવ ફેંકી રહ્યો છે છતાં પોતાના શરીર ઉપર રાગ નથી ને દેવ પ્રત્યે ક્રેષ નથી લગ્નિધિ હોવા છતાં પરચો બતાવતા નથી કે હાથ જોડીને આજીજી, વિનવણી પણ કરતા નથી

સાધુ કાઈ દેવનો લીધો લેવાય? ના, સાધુપણ એ મોટી વસ્તુ છે ત્યાં પછર પ્રકૃતિનો કયોપયમ વતતો હોય છે સમક્ષિ હોય ત્યાં જ્ઞાન હોય જ સમક્ષિપૂવકના જ્ઞાનને ભગવાને જ્ઞાન કહ્યું છે રાગદ્વેષ મોળા પછી જ્યાં ઉં પાણીના દોરા જેટલોય-સજ્જવણનો કોષ પણ ન બેઠ્યો કેટલી તૈયારી! અઠવાય ભાવ માટે તાલાવેલી કેટલી છે! જ્ઞાનીઓ કહે છે 'સસાર જિયો છે તેના જ્ઞાતા-દ્રષ્ટા બનનારને વાધો નથી, પણ કૂદી પડનારને વાધો છે' આજ નદીના કાંઠે જિભા રહી પાણી બેનારને વાધો નથી-પણ જાય તો તણાઈને જીવેના જાય પછી કહેશે, નદીએ ભોગ લીધો પણ ભોગ લીધો કે ભોગ લીધો? તમે પ્રેક્ષક રહો એકટર ન બનો તમે સસારમાં કૂદીને-ઘોડે ચડીને ગાણા ગવરાવીને વરધો... કાઢીને પઠવા છો પછી કેવું બન્યું જિયુ થયું?

દીકરા-દીકરી યાય તેને પરજાવવાનાં- મોસાળા કરવા- લેવાઈ લેવાના મોઢા સાચવવાં એમ આખી જિંદગી લગી જઠડાણા છે છૂટવાનો આશો નથી- ગળાદૂબ દૂબી ગયા છે મોઢરૂપી સમુદ્રમાં ગળાદૂબ દૂબી ગયા છે વિચાર કરો કે તેમાંથી બહાર નીકળવું છે? જ્ઞાનીઓ કહે છે કે જ્ઞાતા-દ્રષ્ટા બન સસારના સ્વરૂપને સમજ

કેવળજ્ઞાનીઓને તો આ સસાર જૂતકાળ બનતો ભવિષ્યકાળ બનતો બને વર્તમાનકાળ એક સમયનો દેખાય છે પણ જલજવા માત્રથી પાપ લાગતું નથી પણ તેમાં રાગદ્વેષ કરવા તેમાં પાપ લાગે છે મોઢને છોડો. મોઢ આત્માનો જ્યારણ કાઢી નાખશે મારા વારાની ખેલતાણ- એ રાગ

દ્વેષથી ઊભી થાય છે બે કચ્છી ભાઈઓ. નદી પાસેથી ચાલ્યા જાય છે નદીમા રીછ તણાઈ રહ્યું છે એક ભાઈને થયું કે કાળો કામળો તણાતો આવે છે. તરતા આવડે છે એટલે કચ્છો ખાધી વહેણમાં પડે છે. કામળાને લેવા જતા રીછ ચોટયું કારણ કે સર્વ જીવ જીવતરને ધરંછે છે કોઈને પણ મરણ પ્રિય નથી કાઠે ઉભેલો. કચ્છી ભાઈ કહે છે કે છોડ, કામળાને છોડ. ત્યારે પેલો કહે છે કે કચ્છોછડ હું છૂટવા માગું છું પણ તે છોડતો નથી-તેમ તમે આ સસારમાં ચોટી પડ્યા છો મોહમા એવા લપેટાઈ ગયા છો કે છોડવાનું કહેવા છતાં છોડી શકતા નથી અમૃતરસના ધૂડા જેવી ભગવાનની આ વાણી છે તે હૈયામા ન બેસે તો કમભાગ્ય સમજવા. વાત હૈયામા બેસે છે ? કોરુ ધોતિયું હોય કે મેલુ હોય તેમા ખીલીથી ખાપો આવી જાય છે, ત્યાં તો દિલમા ચીરો પડી જાય છે તેમ જૂઠું બોલ્યાથી દિલમા ચીરો પડે ખરો ?

અનીતિ, દગો-ફટકો, જાપાનીઝ માલ અમેરિકન કહી આપી દીધો-પણ ક્યારેય ગ્રાહકને પાછો બોલાવી કહેશે ખરા, ક ભૂલ થઈ છે ? મારે અનીતિનું નાણું ન બેઠંએ-જો આમ કરશે તો એક ગ્રાહક ખીજ પચીસ ગ્રાહકને લઈ તમને ગોતતો આવશે તમે કેવા છો ? માર્ગાનુસારીનું પ્રથમ પગથિયું એ-કે ન્યાય-નીતિપૂર્વકનું દ્રવ્ય મેળવે તમે તો તેમા ચોકડા મેલી દીધા છે ધન એ પ્રાણરૂપ નથી-છ ખડના ધણી ચક્રવર્તિ પણ સાતમી નરકે પહોચી ગયા છે ત્યારે તમારી કઈ સાહ્યબી છે ? શરીરમા ભય કરે ઢઢ થયું હોય, રત્નના ચાર હાર ગળામા નાખી દેવાથી કઈ ઢઢ મટશે ખરું ? ધન રક્ષણહાર

છે, શરણૂક છે તેવું તમે માની બેઠા છો તે ઉપર ચાકરી મૂકી દો. જીવનને સુધારો. જેનું જીવન સુધરશે તેનું મરણ પણ સુધરશે જેનું જીવન બગડી ગયું તેનું મૃત્યુ પણ બગડી ગયું સમજજો.

એક પરી પણ જાકરુ પકસે હાંકવું કપડતું કામજ હાંખો. બીજા કરવા પકસે, જળ તણા સધામ
જળ તુ જાના કરીશ નહિ કામજ
જાના કરીશ નહિ કામ નીકર તારો રીસાઈ જશે રામ-
જળ તુ જાના કરીશ નહિ કામજ

એક પાપને હાંકવા, નવા અનેક પાપો જિભા કરવા પડશે. સસારી સબંધ કેવો છે ? દીકરો સમજાવો યાદ ત્યારે ખબર પડે કે મારા માતા-પિતા છે વીસ વર્ષનો યાદ ત્યાં લાડી જોતે સબંધ જોડ્યો કે લાડીમાં સવસ્થ માન્યુ સીનું જ જીપરાણુ કંઈ માળાપ સામે લડે જરૂર જેને નજરે પણ દેખી નથી-વીસ વર્ષ સુધી માળાપે લણ્યાં ચો ગણ્યાં ચો ઉછેર્યો અને લાડી આવે ત્યારે કહે કે તેમને તમારે કંઈ ન કહેવું તેમને જોડેલો કોણ ? My Wife આ સસારી સબંધ કેવો છે ? માતા-પિતા કોણ છે ? સમજો છો ? શ્રી “ ઠાણાગ ” સૂત્રમાં ત્રીજે ઠાણે વાત આવે છે કે માવ તરને નવરાવે ધાવરાવે જીવે ત્યાં સુધી ખસે દેશવે વૈધા વચ્ચમાં દેહ જપાણ કરી હયે તોપણ ગુણજોસીગણુ યાદ નહિ. ધમ પમાડે ધર્મમા સ્થિર કરે તો જ ઉપકારનો ખડલો વળે જ્ઞાનીઓ કહે છે કે તુ તારા આત્માને ઝોળખ પરનો મોહ છોડી દે અનીતિ, અન્માથ પ્રપચ-જૂઠ-માયા કપટ છોડ જાવ સસારથી છૂટવા માટે મનુષ્ય અવતાર મળ્યો. ॥

સુગ્રીવ નગરમા ભાવિક માણસો વસે છે. સતોનાં પગલાં થાય છે તે ક્ષેત્રમા ભાવિક આત્માઓ રહે છે રાજ ધર્મિષ્ઠ છે. તેની પ્રજા પણ સરકારી છે. વળી અધિકાર અવસરે કહેવાશે

વ્યાખ્યાન ૩ જી

સં. ૨૦૨૦તા અષાઢ વદિ ૨ શનિવાર તા. ૨૫-૭-૧૯૬૪.

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણેય કાલે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ આંહી નાથે સિદ્ધાંતની પ્રરૂપણા કરી છે. વિશ્વવદનીય વિરલ વિભૂતી પૂજનિક ભગવાન મહાવીર સ્વામીએ “ઉત્તરાધ્યયન” સૂત્રના ૧૯મા અધ્યયનમા મૃગાપુત્રનો અધિકાર વર્ણવ્યો છે અનંત જ્ઞાનીની વાણી વિદ્યન હરનારી, શુભને હિતકર, શાંતિની કરજીહારી, આપદાને ભેદનારી અને મનવાચ્છિત સુખને આપનારી છે પ્રભુની વાણી કદપતરૂ સમાન, કામધેનુના દ્વધ સમાન અને રત્નચિંતામણિ સમાન છે અનંતો કાળ વહી ગયો. અનંત પુરંગલ પરાવર્તન થઈ ગયા પરંતુ શુભને ભગવાનની વાણીનું મહત્ત્વ નથી આવ્યું અને તેથી જ ભવાટવીમા રખડવાનો અત આવ્યો નથી શુભ વીતરાગના વચ્ચેનાં હૈયામા ઉતારે તો બેડોપાર થઈ જાય સિદ્ધાંત એ સિદ્ધપદ આપનારા છે. વીતરાગના સિદ્ધાંતો અણુભોલ છે સંપૂર્ણ અકષાય ભાવ પ્રગટાવી, વેદ વિકારોને ટાળી, સમાધિથી,

સંપૂર્ણ જ્ઞાન અને સંપૂર્ણ હશન પ્રાપ્ત થયો પછીની ભગવાનની આ વાણી જ્ઞાનજગાના ધોધ સમાન છે જેમા ભવ્ય હવે. જે પરિત સસારી છે તે જ્ઞાન કરે છે અને જે અપરિત સસારી છે તે હવે. પણ આ વાણીના નિમિત્ત પરિતસસારી થાય છે જ્ઞાનની જ્યોત અજ્ઞાનના અંધકારને ટાળનારી છે જે હવે. મોહરૂપી સમુદ્રમા ગળાડૂબ છે તેને બાવડું ઝાલી તારણદાર છે

મૃગાપુત્રના અધ્યયનમા કોણુ હવ ? કયે સ્થળે થયા ? તેના માતાપિતા કેવા ? કેવી સાક્ષી ? એ સાક્ષી પુણ્યના ઉદયથી છે છતાં તેમાં ન રાજતાં કેવે. પુરુષાર્થ કરી મોક્ષ નહીં કરી લીધો તે વાત આવે છે સુશીવ નગર બહુજ રમણીય હંતુ જ્ઞાનીની વાણીમા ભૂલ ન હોય. જનતાવર્ણ ગંધ રસ, રપશ, ગુરુ-લઘુ અગુરુ-અલઘુ પર્યાય સમયે સમયે ફરતી રહે છે તે કાલે આ નગર સ્થિતિ પતિથી ભરપૂર હંતુ જનનયુગી મેડીઓ ચોરાશી ચોટા, બાવન બજાર તેમાં બલભદ્ર તામિ રાજા ૩ નગરમાં ઘણા બગીચા છે નદી, ઝરણા વાપી-સરોવરથી નગરની શોભા અનેરી છે બલભદ્ર એટલે બળવાન છતાં ભદ્રિક બળ છે, શૌચ છે કોમળ સરસ હૃદયના છે છતાં વજ્રાવપિ કઠોરમ્=ન્યાયમા વજ્ર જેવા કઠોર છે તેવા મહાન રાજાને જ પુદ્ગીપના ભરતકેત્રના ચુલ હેમવત પવતની ઉપમા આપી છે આ પવત એકસો જોજન ઊંચા, સો આડનો ઉંડો એક હજાર બાવન જોજન બાર કળાનો પહોળા ૨૪ હજાર નવસો બત્રીસ જોજનનો લાંબો-એવો-ભરતકેત્રની મર્યાદા ચુલ હેમવત પર્વત કરે ૩ તેમ રાજા

પણ પ્રજાની મર્યાદા કરનારા છે ઘરના મુખી, મોટા ઉપર કુટુંબની જવાબદારી હોય તેમ પ્રજાની જવાબદારી રાજા ઉપર છે. જવાબદાર માણસનું, વડા માણસનું મન મોટું હોય છે.

“મન મોટું છે જેહનું, તે જન મોટા હોય;
ક્ષમા, ગાંભીર્ય, નમ્રતા, સદા તેનામાં હોય.”

મન જેનું વિશાળ હોય—તે ઉદાર બની શકે ક્ષમા એટલે ગમ ખાઈ જવાની શક્તિ જીભમા કડવાશ ન હોય—કટુ વચનથી અન્યના દિલના ટુકડા કરનાર ન હોય, બીજાના અવગુણને કડવાશથી નહિ પણ મીઠાશથી કઢાવે અવગુણ કઢાવતા પહેલાં ગુણનું વર્ણન કરે અને પછી મીઠાશથી કહે કે જો આ એક અવગુણ જે મને તમારામા લાગે છે તે નીકળી જાય તો ખેડો પાર થઈ જાય

સસ્કારી કુટુંબમા ખાનદાની હોય, પૈસો ચાલ્યો જાય પણ ખાનદાની ન જાય આજે તમે પૈસા સામે જુઓ છો કે ખાનદાની સામે ? દીકરીને, મોટર, બગલા, ઘેર રસોયા, કામ કરવાવાળા—બધું ચ સરસ ગોતી દીધું છે. પણ જમાઈરાજ ઈડાના રસ પીનારા, દારૂ અને પરમાટી વાપરનાર હોય, પરસ્ત્રીગમન કરનાર હોય, તો તે કુસસ્કારી કુટુંબ કહેવાય જડ—ભૌતિક સુખમા રાચી રહ્યા છે પણ ધન તે હ્રાસ કરાવનારું છે કેળાની છાલ પડી હોય તેના ઉપર પગ પડે તો હાડકા ભાગે તેમ અજ્ઞાની આત્માઓ ભૌતિકતાના હથિયારથી શિકાર ખેલશે, જીગાર—દારૂ—જૂઠું કાળાખજર કરી અનેકને રોવરાવનારા બનશે, તેઓ ખાનદાન નથી નાના છોકરાના હાથમા ચપ્પુ હોય તો ફ્રાસલાવીને

લઈ લઈએ છીએ નહિતર પોતાના જ શરીરને હાની કરી બેસશે

અજ્ઞાની હવે પાપાનુબંધી પુણ્યના બધા ભોગવતાં એવાં કમ બાધે છે કે- અનતકાળ સુધી હવે જીવો ન આવે પુણ્યશાળી માનવભવનો- જે લાભ ધર્મનું ભાથુ બાંધવા માટે મળ્યો છે તેને બદલે પાપના ભાથાં બાંધે છે, આત્માનું અહિત કરી બેસે છે પોતાના આત્માનું અધ પતન કરી નાખે છે જાણે કે મોત આવવાનું જ નથી તેમ વર્તે છે બસ, ભોજને ભોજવી લેવા ખવાય તેટલું ખાવું, પીવાય તેટલું પી લેવું કીડા કરી લેવી, પણ ભોજ કેવા છે! ‘ મોગા જ મુજાઃ ઘયમેવ મુક્તા ’ પોતે પોતાના હાથે જ કુહાડો મારે છે પોતાના આત્માની રૂપા નથી, કર્મ જ હરનાંશી છોડાવવાની પડી નથી. જડ-અતન્મ્ય, વિભાવ સ્વભાવ એ પરનું જ્ઞાન નથી. આવા અજ્ઞાની આત્માઓ શૈશવ નરકમાં પડનારા છે

મિલે હવે પ્રેસ જિભાં કરી મહાઅરબ કરી છાયાના હવેનો કચ્છશ્યામ વાળે છે દોરી લોટો લઈને આ ચો હતો અને મે કરોડોની કમાણી કરી “આ મે કમું”, મે કમું તેમ મે મે બકરાની જેમ બરાટે છે, પણ કમનો બ્યારે પાછો લાગે છે ત્યારે કર્મ કમું તેમ કહેવા બેસશે કમાણીનું અભિમાન પોતે કરે છે અને નુકસાનીના ધકકાને કમ ઉપર ઢાળે છે અજ્ઞાનીઓની દશાના આવા જ પ્રદશન હોય છે

શાની કહે છે ભાઈ? બ્યા સુધી પુણ્યોદયથી સમવઠતા

મળી છે, ત્યાં સુધીમા કાંઈક કરી લે

“મરવાનું બધા મનથી વિચર્યા, એને ઉર અતિ અહંકાર ભર્યા,
મારા બોપથી લેશ દિલે ના ડર્યા, એવા રંક જનોના રુધિર પીતા,
એ શ્રીમંતોને કોઈનો ત્રાસ નથી,
એવા રાવણુ રાજના મહેલ વિષે, મારા દીનદયાળુનો વાસ નથી.”

જીવોને, અજ્ઞાનદશામા હૈયામા અભિમાન, હું કાર
વસી જાય છે “હું” શબ્દ કેવી રીતે લખાય છે ? એક
આકડીયો, બીજો આકડીયો, ત્રીજો આકડીયો અને ચોથો
મીડું મુકાય ત્યારે “હું” લખાય છે અભિમાનનો ઉમળકો
જીવને બહુ રહે છે ગર્વ અધોગતિનો રાજમાર્ગ છે અભિમાન
કોનું રહ્યું છે ? રાજા રાવણનુય રહ્યું નથી.

આત્મપ્રલાધા તો અજ્ઞાની કરે છે મારામા કાંઈક છે.
અમારે તો બાપદાદાનું ધન છે દરિદ્રતા શું છે તે ખબર નથી
ફંડમા ભરાવો તેમ કહે તો નકાર કરી પુણ્યને ધક્કો મારે
પાપના પથે પૈસા ભેરશોરથી વાપરે પાણી પેઠે રેલમછેલ
કરે માનવભવનો તમારે ખોળ કરવો છે કે ગોળ ? આજે
તો ધર્મમા સમજે નહિ ધમાધમ કરવી હોય તો તેનું કામ
અમને મોટા કેમ ન કર્યા ? શું અજ્ઞાનની અવસ્થા છે ! જે
હાથે કરીને માન લેવા જાય તેને જોડા મળે છે માન,
પુણ્યના ઉદયે મળે માન કમાવા જવું, તે પાપનો પ્રયાસ
છે ૧૮ પાપસ્થાનમા માન કષાય સાતમું પાપસ્થાન છે તે
હોય-જોય કે ઉપાદેય ? તે હોય છે

“બીજા માને મને ધર્મી, હું કેવો આત્મવંચક”

ચેલે કે પાછલે પહોરે, રાત્રિએ એમ ચિંતવે

ધર્મ જેના જીવનમા પરિણમ્યો હોય તે અધર્મના

લઈ લઈએ છીએ નહિતર પોતાના જ શરીરને હાની કરી
બેસશે

અજ્ઞાની હવે પાપાનુબધી પુણ્યના બધા લોગવતા
એવાં કર્મ બાંધે છે કે- અનતકાળ સુધી હવે જિંદગી ન
આવે પુણ્યશાળી માનવબવનો- જે લાભ ધમનું બાધુ
બાંધવા માટે મળ્યો છે તેને બહલે પાપના લાથા બાંધે છે
આત્માનું અહિત કરી બેસે છે પોતાના આત્મ
અધ પતન કરી નાખે છે બળે કે મોત આવવાનું જ
તેમ વર્તે છે બસ લોગને લોગથી લેવાડ ખવાય
ખાવું, પીવાય તેનું પી લેવું કીડા કરી લેવી, ૧
કેવા છે! મોળા જ મુળા: વયમેવ મુક્તા " જે
હાથે જ કુહાડો મારે છે પોતાના આત્માની રૂબ
જ દુરમાથી છોડાવવાની પડી નથી જડમ
સ્વભાવ, મ્વ પરનું જ્ઞાન નથી આવા અજ
શૈરવ નરકમાં પડનારા છે

મિલે છુન પ્રેસ લિલાં કરી તે
છકાયના હવેનો કચ્ચરધાણ વાળે
આવ્યો હતો અને મે કરોડોની કમા
મે કયુ તેમ મે મે જકરા
પણ કમનો બ્યારે પક્કો લાગે છે
તેમ કહેવા બેસશે કમાણીનું અભિમાન ૨
જુકસાનીના ધકકાને કમ ઉપર ઢાળે છે
દશાના આવા જ પ્રદશન હોય છે

જાની કહે છે લાઈ! બ્યા સુધી પુણ્યોદયથી

શુ વેંચવાના છે તે કહો તો કરીએ તમારે પૈસાનુ મહત્વ
 છે કે કર્મની નિર્જરાનુ ! આત્મ પ્રદેશથી કર્મનુ છૂટવુ તેનુ
 નામ નિર્જરા તે તપથી થાય આજે પોષો કરીશુ તો પકો
 મળશે. ભૌતિક ભૂતાવળમા અનંતીવાર ભટક્યો વ્યાખ્યાનો
 સાલળવા મળે છતાય લાલસા ન જાય તો પછી થઈ રહ્યું !

“મૂરખો રળી રળી કસાણો, માથે મૂક્યો મોટો પાણો.”

ભોળ ભગતે ચાખખા રચ્યા છે તેણે ખરાખર
 ચાખખા જ માર્યા છે સામાયિકમા બે ઘડીમા એક સેકન્ડ
 પણ એછી ન ચાલે, તેમ પોષધમા ચોવીસ કલાકથી જરા
 પણ અધૂરુ ન ચાલે અત્યારે બહુ ગરબડ થઈ ગઈ છે
 પોષધ કેમ થાય છે? આત્માને પોષવાનુ કે પુરંગલને ?
 પ્રભાવનાના પાચીયા સાડ તો મરે ! ટપ ખીસામા મૂકી દે.
 તમને વ્રતનુ માહાત્મ્ય છે કે પૈસાનુ? “માત્ર મોક્ષ અભિલાષ”
 તે બોલવામા, ને આચારમા આ પ્રમાણે વર્તો તો મેળ
 કયા મળશે ? આ વાતને તો આકાશ-પાતાળ જેટલુ અંતર
 છે જ્યાં સુધી લક્ષ્ય જડ ઉપર છે ત્યાંસુધી દળીદળીને
 ઢાકણીમા ઉધરાવ્યુ માનજો

જ્ઞાની કહે છે કે પૂર્ણતાના લક્ષે ઉપડ સિદ્ધ
 ભગવતો સાથે વાતો કરવાની છે તે જખરજસ્ત વાત છે
 પોષધ કરવો એટલે ચોવીસ કલાકનુ ચારિત્ર ઉપવાસ એટલે
 ઉપ-આત્મા, વાસ-સમીપે, આત્માની સમીપે વાસ કરવો તેમા
 ફરાળની છૂટ હોય નહિ પેંડા, શીરો, મગફળી, ગોળ વગેરે
 કંઈ જ લેવાય નહિ જ્યારે અન્ય દર્શનોમા કહ્યુ છે કે, ન
 રહેવાય ત્યારે તુલસીના પાન ઉપર રહી શકે તેટલો આહાર

પંથે પડે નહિ. તે અકપાય લાવને બજતો હોય તેનો પુસ્તકાથ બહાર નહિ પણ સ્વર્માં હોય તમે ચોવીસ કલાકની તમારી પ્રવૃત્તિની નોંધ કરો, કે સ્વર્માં ને પરમાં કેટલો સમય જાય છે ? મુમુક્ષુ છો ને ? અત્યારે મહાજો વધી ગયાં છે મુમુક્ષુ મહાજ, સત્સંગ મહાજ, મહિલા મહાજ. મુમુક્ષુ કોને કહેવાય ? જેને ફક્ત only એક માત્ર મોક્ષની અભિલાષા છે આત્માર્થીના લક્ષણમાં માત્ર મોક્ષની અભિલાષા અને કપાયની ઉપશાંતિ વતલી હોય મોટે હોય છતાં હજારોની વચ્ચે તેને ધૂળ બરાબર કરી નાખે, તુલ્યતાના શબ્દો કહે છતાં શાંત રહે. તેને ઉકળા ન હોય

કપાયની ઉપશાંતતા, માત્ર મોક્ષ અભિલાષ
ભવે ખેડ જાતર દયા, તે કહીયે છદ્દાસ, ૧ ૮
તે છદ્દાસુ લખને, ઘાષે સુદગુરુ બાધ,
તે પામે સમક્ષિતને, વર્તે જાતર કોષ ૧ ૯

કોઈની હાડફેટમાં આવવું નહિ. કુળ ઘાસ તેવી વાત કરવી નહિ. અભયદાન દેવા છતાં દેવ મનુષ્ય-તિર્થંચ આદિના ઉપસંગો આવે તે સમપરિણામે સહન કરે. નવી કમાણી કરવાની મોસમ આવી છે સમજશો ? તમને ધમી કહેવડાવવું ગમે છે ને ? આ તેનાં લક્ષણો છે ભવ પ્રત્યે ખેડ વર્તે એટલે બસ હવે રજાવું જ નથી ભવ કરવા અને ઝેરના દુકાદા ખાવા બંને બરાબર છે જન્મ-મરણની ફાંસીએ લટકવું જ નથી. સ્વભાવમા કરી જવું છે સમાધિ જવું છે મુમુક્ષુને માત્ર મોક્ષ અભિલાષા એ શબ્દ ઉપર બાર મૂક્યો છે ધમ માટે કહો કે મરી કીંગે તો પણ તૈયાર, પણ ધમના સિલામ કરનારા ન હોય આજે તો અકમ કોણે કરાવ્યા ?

શું વેચવાના છે તે કહો તો કરીએ તમારે પૈસાનું મહત્ત્વ છે કે કર્મની નિર્જરાનું ! આત્મ પ્રદેશથી કર્મનું છૂટવું તેનું નામ નિર્જરા તે તપથી થાય આને પોષો કરીશુ તો પડો મળશે ભૌતિક ભૂતાવળમાં અનંતીવાર ભટકયો વ્યાખ્યાનો સાલળવા મળે છતાંય લાલસા ન જાય તો પછી થઈ રહ્યું !

“મૂરખો રળી રળી કમાણો, માથે મૂક્યો મોટો પાણો.”

લોભ લગતે ચાખખા રચ્યા છે તેણે ખરાખર ચાખખા જ માર્યા છે સામાયિકમાં બે ઘડીમાં એક સેકન્ડ પણ ઓછી ન ચાલે, તેમ પોષધમાં ચોવીસ કલાકથી જરા પણ અધૂરું ન ચાલે અત્યારે બહુ ગરબડ થઈ ગઈ છે પોષધ કેમ થાય છે ! આત્માને પોષવાનું કે પુરૂગલને ? પ્રભાવનાના પાચીયા સારૂ તો મરે ! ટપ ખીસામાં મૂકી દે તમને વ્રતનું માહાત્મ્ય છે કે પૈસાનું ? “માત્ર મોક્ષ અભિલાષ” તે બોલવામાં, ને આચારમાં આ પ્રમાણે વર્તો તો મેળ કયા મળશે ? આ વાતને તો આકાશ-પાતાળ જેટલું અંતર છે જ્યાં સુધી લક્ષ્ય જડ ઉપર છે ત્યાંસુધી દળીદળીને ઢાકણીમાં ઉધરાવ્યું માનજો

જ્ઞાની કહે છે કે પૂર્ણતાના લક્ષે ઉપડ સિદ્ધ ભગવતો સાથે વાતો કરવાની છે તે જખરજસ્ત વાત છે પોષધ કરવો એટલે ચોવીસ કલાકનું ચારિત્ર ઉપવાસ એટલે ઉપ-આત્મા, વાસ-સમીપે, આત્માની સમીપે વાસ કરવો તેમાં ફરાળની છૂટ હોય નહિ પેડા, શીરો, મગફળી, ગોળ વગેરે કંઈ જ લેવાય નહિ જ્યારે અન્ય દર્શનોમાં કહ્યું છે કે, ન રહેવાય ત્યારે તુલસીના પાન ઉપર રહી શકે તેટલો આહાર

કરવો. પછી તો કુરાળ નીચે રહ્યો ને પાંદડું ઉપર આવી ગયું. આવા ઉપવાસ તો જિંદગી સુધી નહે નહિ. વળી ખૂબ પલ્લુ ભારે પડી જાય. આવી એકાદશી તો ઠાકરીની હાદી બની જાય. જૈનોમાં પણ અમુક ભાઈઓ ઉપવાસની અદર કસ્ટુરી-અબરની ગોળીઓ વાપરે છે જેથી શક્તિ જળવાઈ રહે.

આપણે સ્થાનકવાસી, આ બાબતમાં ઘણા બધી અધા છીએ. માસખમણ કરનાર કરતાં પોષધનો લાભ વિશેષ છે. ઉપવાસમાં તો મહેમાન આવે ને પાણી પણ પાય, પરંતુ પોષધમાં હોય, અમતના દ્વાર રૂપીને બેસી અધા હોય તેનાથી કોઈ પણ આશ્રવનું કામ કરાય નહિ. પોષધનું ફળ મહાન છે. આજે ત્રણ લાઠવા સાફ લિલામ કરી નાખે છે તમે શુદ્ધ ક્રિયા કરો. ગરબ ક્રિયા કરો. નહિ. પૌદ્ગલિક ઇચ્છા સહિતની ક્રિયા તે ગરબ ક્રિયા છે. પોષધ કરવાની મનાઈ નથી, પરંતુ એર પીવાનું બધ કરો. કોઈ પણ જાતની ઇચ્છા વગર કરવા તે નિર્જીરનું કારણ છે. નિર્જીરની પાછળ પુણ્યના તો હગલા થાય. જાર વાંસે ચાર-કડબના ગાઠાં ભરાય છે ને! તેમ નિર્જીર પાછળ પુણ્યના હગલે હાલા થાય. છતાં પણ પુણ્યના લક્ષે કરવું નહિ. પુણ્ય તે સોનાની બેડી અને પાપ તે લોહાની બેડી છે. જેલમાં બેઠેલો કેદી લોહાની બેડીથી પોલીસની આજ્ઞા નીચે છે, ત્યારે મહેલમાં બેસતી મહારાણી સોનાની બેડીથી ગરજકોના રક્ષણ નીચે છે. આ રાણી મહાકાય છે. પેલો કેદી અદ્વૈતોસ કરે છે. ફરક આટલો જ છે. પુણ્ય પણ બધું — આશ્રવ છે અને પાપ પણ આશ્રવ છે.

શ્રી ઉત્તરાં સૂત્ર અધ્યયન ૨૧, છેલ્લી ગાથા,

દુષ્ટિહ સ્વેચ્છા વ પુણ્ણપાવં, નિરંગણે સન્વઓ વિષ્ણુમુક્તે ।
તરિત્તા સમુદ્ધ વ મહામવોદ્ધં, 'સમુદ્ધપાલે-અપુણા'ગમ ગપ ॥૨૪॥

સમુદ્ધપાલ પુણ્ય અને પાપ બન્ને ખપાવીને મોક્ષે
ગયા રાગના રંગ નીકળી ગયા છે અસંગ દશા પ્રાપ્ત
કરી ક્ષીધી છે મહાભવરૂપી સમુદ્ધને તરી જઈ સમુદ્ધપાલ
મુનિ અપુનરાગમન-જન્મ થવાનો જ નથી તેવી ગતિમા
ગયા-મોક્ષે ગયા પુણ્ય છે તે સગવડતા આપે છે ધર્મ
પુરુષાર્થથી થાય છે પુણ્ય તે ધર્મ નથી જ ધર્મથી કર્મની
નિર્જરા થાય ઉપયોગમા ટકવું તેનું નામ ધર્મ

‘બીજા માને મને ધર્મી, હું કેવો આત્મવચક’

જગત લેખલ લગાવી દે કે તમે ધર્મપ્રેમી, ધર્મ-
ધુરધર, તેથી શુ વળે । હું ધર્મમા રત છું ? કે માલ
વગરની દુકાન છે ?

“માલ વિનાની દુકાન દારે, ખોટાં ખોડાં લગાવીશના,”
મુખે વહી વાણી તું કડવી, સૂતેલા સાપ જગાડીશના,
નાવ તરે ભવસાગર તારી; ખાડે લાવી ખૂચાડીશના,
તારી શકે તો તારજે જીવડા, બીજાને કૂબાડીશના

જ્ઞાની કહે છે કે દુકાનમા માલ નથી ને ખોડાં લગાવી
બેઠા છો, તે બીજાને ઠગવા માટે ને ? ખોટા તિલક તાણ્યા
હોય, માળા ગળામા હોય, મોઢે મુહપતિ બાધી હોય, મદિરે
જઈ આલ્લા કરતા હોય, મોટા ગાજરિયા તાણુતા હોય, એવા
ઠગ લકતોનો આવે પાર નથી તમે જૈન છો તો જૈનત્વ
ઝળાડળતુ હોયુ જોઈએ ‘જિ’ ધાતુ ઉપરથી જૈન શબ્દ
બન્યો છે અને તેનો અર્થ જય પામવો એમ થાય છે રાગ-

દેવ ઉપર વિજ્ય મેળવવો. કોવા જ જિનેશ્વર દેવ તેમની પ્રદેષી વાળી તે જિનવાણી અને તેને આધારે યાત્રે તે જૈન આજે તો જૈન માગનું નામ લઈ અન્ય માગે જઈ ચડયા છે નિર્જરાનું નામ લઈ આત્માને ઠગે છે તમારી ક્રિયા ઝંરી ન હોય શેષ ચાર શેર ધીનો મેસુબ બનાવેલ છે, જેમા બળી પડી છે, મસાલા નાખી ભપકાદાર બનાવ્યો છે, પણ અહર ઝેર છે તેવી તમને ખબર પડી ગઈ હોય તો ખાઓ ખરા ! ફોઈ તમને આ પ્રમાણે સમજણ આપે કે આમાં ઝેર છે તો તેને તમે મિત્ર માનો તેમ ક્રિયાની પાછળ પૌદ્ગલિક લોભપતા તે ઝેર છે તેનાથી કોઈની મીડીયુ ચણાઈ જઈ નથી. માટે તમારી ક્રિયા લેવા માટે નહિ પણ નિર્જરા અર્થે રાખજો આજે તો ધણા બોલે છે કે કરે તે હમે લેવું હોય તે કરે, તે શબ્દ જરા બાર છે તેને સમજાવો કે શુ લેવું છે ! મોક્ષ કે રાહડા ! બ્યેય ઘોખુ રાખજો લેવાની લોભપતા રાખશો તેથી અભરાઈ જ રહેશે યાળી લોટો તપેલા હાર વીટી વેચે છતાં 'અભરાઈ એટલે જ = નહિ મરાઈ = ભરાય નહિ. ક્યારેય ભરાય નહિ તેનું નામ અભરાઈ તેમ તુખ્યાનો આશવાશજ ન આવે

ક્રિયા નિમળ હોવી જોઈએ. મેસુબ સરસ છે પરંતુ અહર ઝેર છે તેમ લાલસા-તુખ્યાનું ઝેર હોય તો બધું મધુન બરાબર છે કરે ક્રિયાઓ કરવી જ જોઈએ ક્રિયાનો નિષેધ નથી, પણ અનાસક્ત ભાવવાગી હોવી જોઈએ

પચ્ચક્રખાણુ જ માહાત્મ્ય છે સર્વાર્થસિદ્ધતા દેવાને તેત્રીસ હજાર વર્ષે આહારની ઈચ્છા થાય છતાં તેના ઉપવાસ અણવા નથી. કારણ કે ઈચ્છા નિરાધરૂપ પચ્ચક્રખાણુ નથી.

માત્ર ઔદયિક ભાવે જ ભૂખ લાગતી નથી. પરચક્રખાણથી પાપ-કર્મ રોકાય છે ભૌતિક સુખની ઇચ્છા વગર કેવળ પાપ ટાળવાને પરચક્રખાણ કરવા જેવા છે તેવા જીવને

“ભવે ખેદ અંતર દયા”

હવે ભવ કરવા નથી અંતરમા દયા, સ્વદયાના ભાવ જાગ્યા છે. સ્વદયા આત્મલક્ષી છે અને તે મોક્ષ અપાવનારી છે નિર્જરા માટે તપ કરો, પણ આ લોક કે પરલોકમા દેવ થવા માટે નહિ કીર્તિ-પ્રશસા, કોઈ મને વાહ વાહ કરે કે સન્માને તેટલા માટે કઈ તપ નથી “દશ વૈકાલિક સૂત્ર”ના નવમા અધ્યયનના ચોથા ઉદ્દેશામા જોઈ જોને વિચારી જોને કે ધાર્મિક ક્રિયા કઈ રીતે થાય ! આ તો ઝવેરીની દુકાને જઈને કહેવું છે કે, એક શેર ખટાટા જોખ ભાઈ ! તુ દુકાન ભૂલ્યો તેમ આહી આગળ ભૌતિક સુખની માગણી હોય કે નિર્જરા કેમ થાય તેનું ધ્યેય હોય ? આત્મા ઉજ્જવળ કેમ અને તે કરી લેવાની જરૂર છે પુણ્યના ઉદ્યે તો આ ક્ષેત્ર, ઉત્તમ કુળ અને ધર્મ સહેજે મળી ગયો છે હવે લઢાવો કઈ રીતે લેવો છે ? પુણ્યે તો તમને સાધનો લાવી દીધા છે, પણ શ્રદ્ધા કરી પુરુષાર્થ ફેરવવો તે તમારું કામ છે

માવતર સસ્કારી હોય તો તેના ખાળકો જન્મતાવે ત ધાર્મિક સસ્કારોમા ઉછરે જોલતા શીખે ત્યા “નમો અરિહતાણુ” શીખડાવે તે કેવા ભાગ્યશાળી ? ખાઈ સગર્ભા હોય, વ્યાખ્યાન સાલળવા જાય, તે લાયક ભવ્ય ગર્ભસ્થ જીવનું પરિણમન એવું થાય કે, જીવ મોક્ષનો-ધર્મનો અર્થી બને. વૈરાગ્યને પામે, મરીને ખીજા દેવલોક સુધી પહોંચે બે

માસથી નવ માસનો ગર્ભ પીળા દેવલોકના આમુખ્યબંધ પામી જાય પણ ગર્ભાવસ્થામાં સંજામતી વાતો સાંભળે અને જો કલુષિત પરિણામ કરે તો તેવા પરિણમનથી છુવ પહેલી નરકે પહોંચી જાય સવળો પુરુષાય કરે તો શુભ ગતિ અને આવળો પુરુષાય કરે તો અવગતિ થાય છે

બલભદ્ર રાજા સુસરકારી છે, ધર્મી છે રાજા જેવી પ્રજા પણ ધર્મી છે પ્રજાના હૃદયરૂપી સિંહાસન ઉપર બેસનારા આ રાજા મહાન ગુણવાન છે રાજા બલભદ્રને મૃગા નામે પટરાણી છે બીજી ધણી રાણીઓ છે તેમાં મૃગાવતી રાણી અત્રસ્થાને છે રાજકાવ્યમાં સલાહકાર છે હવે વધુ અધિકાર અવસરે કહેવાશે.

આખ્યાન ૪ શુ

સ ૨૦૨૦ના અષાઠ વર્ષે ૩ રવિવાર તા. ૨૬-૪-૬૪

સિંહાંત જોટલે ત્રણે મ કાલે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ આંહી નાથે સિંહાંત હરમાળ્યાં છે “ઉત્તરાધ્યયન” સૂત્રના જોગણીસમાં અધ્યયનમાં મૃગાપુત્રનો અધિકાર છે ત્રણ જીવનના નામ ભવ્યજીવોના ચરણરૂપ ત્રિશક્તિાનંદન-જાગવાને ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રની પ્રરૂપણા કરી છે તેમાં મૃગાપુત્ર કયા રમ્યે ? તે વખતના કેવા લોકો ? કસુ ક્ષેત્ર ? વગેરેનો અધિકાર આવે છે ચૌદ રાજલોક છે અસંખ્યાતા જીવનનો એક રાજલોક છે રાજલોકનો નકશો પુરુષાકારે છે પુરુષ

એ હાથ કેડ પર રાખી એ પગ પહોળા રાખીને જિલેલો હોય તેવો લોકનો નકશો છે. પગના તળિયાંસ્થાને સાતમી નરક છે. ૭ મી નરક સાત રાજની પહોળી, છઠ્ઠી નરક છ રાજની, પાચમી પાચ રાજની, એમ ક્રમશઃ ઘટતાં ઘટતા પહેલી નરક ૧ રાજની પહોળી છે. ત્યાર પછી કટિના સ્થાને તિરછોલોક. પેટના મધ્ય ભાગમાં નાભિ સ્થાને મેરુ પર્વત છે તિરછોલોક એક રાજ જેટલો પહોળો અને અઠારસો જોજન ઊંચો છે સમ પૃથ્વીથી ૭૯૦ જોજન ઉંચપણે તારામંડળ ત્યાર પછી ૧૧૦ જોજનમા જ્યોતિષચક્ર છે ત્યાર પછી અસંખ્યાત જોજન ઊંચપણે પહેલું સુધર્મ અને બીજું ઇશાન દેવલોક, પછી ત્રિજુ-ચોથું દેવલોક, પછી પાંચમું દેવલોક કોણીના સ્થાને પાચ રાજનું પહોળું, ત્યાર પછી ક્ષેત્ર સ કોચાતુ છઠ્ઠું સાતમું આઠમું ૯-૧૦-૧૧-૧૨મું દેવલોક, પછી ડોકના ભાગે નવ ગ્રેવેયક આવે છે ત્રણ ત્રણની ત્રિક છે. ત્યાંથી અસંખ્યાત જોજન ઊંચપણે પાચ અનુત્તર વિમાન આવે છે મસ્તકના ટોચ સ્થાને મુક્તિશિલા છે મુક્તિશિલાના અગ્રસ્થાને ૩૩૩ ધનુષ્ય અને ૩૨ આંગુલ પ્રમાણે (જિયાઈમા) સિંધુ ભગવન્તો ખિરાજે છે

આલોક કેમ કહેવાણો ? જેમા છ દ્રવ્ય, ધર્મોસ્તિકાય-અધર્મોસ્તિકાય, આકાશ, કાળ, પુદ્ગલ અને જીવ હોય તેને લોક કહેવાય. એટલો આકાશ તે અલોક કહેવાય અલોક અનતો છે લોક અસંખ્યાતા જોજન લાંબો પહોળો છે મોટા મકાનમાં સીકુ ટાગ્યુ હોય તે કેવડું લાગે ! તેવો અલોકની અંદર લોક લાગે અલોક અનતો છે છ દ્રવ્યો જેમા છે તે લોક તેના ત્રણ વિભાગ તે ત્રણ લોક, ઉર્ધ્વ, અધોલોક અને

તિચ્છોલોઠ નારહી અને ભવનપતિ દેવતા અધી લોઠમાં છે તિચ્છો લોઠમાં વાણ મ તર, જ્યોતિષીદેવ, મનુષ્ય અને તિચ્છ ય રહે છે ઉપ્પ લોઠમાં વમાનિદેવ રહે છે તિચ્છોલોઠની અંદર અસ જ્યાતા દ્વીપ-સમુદ્રા છે

એક રાજના તિચ્છો લોઠની અંદર અર્ધામાં સ્વય ભૂરમણ સમુદ્ર અને અર્ધામાં અસ જ્યાતા દ્વીપ અને સમુદ્ર ॥ મનુષ્યોનુ સ્થાન તો માત્ર અઢી દ્વીપની અંદર જ છે મનુષ્યક્ષેત્ર ફક્તો માનુરોત્તર પવત છે તે ગોળ છે તેની અંદર રહેલા જ ભુદ્વીપ દ્વાતકીખઠ અને અર્ધા પુષ્કરખઠ દ્વીપમાં મનુષ્યો રહે છે બાહીમાં તિચ્છ ચો વસે છે જલજ મનુષ્ય સ જ્યાતા છે સ જ્યાતા ગણતરી ગણત્યા એકમ દશક સો... તેમ ગણત્યા રહ્નો આઠ પઠે તેજા મનુષ્યો છે એ મનુષ્યો દ્વારા ચૌદ પ્રકારના સમૂર્ષિમ હવે લાગ-વિદ્યા-મળ-મૂત્ર શુક સોણીતમાથી ઉત્પજ થાય તેને સમૂર્ષિમ મનુષ્ય કહેવાય છે ત અસ જ્યાતા છે તેનુ શરીર આશુલના અસ જ્યાતમાં બાજનુ અને આમુષ્ય અતમુદૂતનુ ॥ પૂરી પર્યાપ્તિ બાધી શકતા નથી એકસો એક સમૂર્ષિમ મનુષ્ય અપર્યાપ્તા ૮ હોય છે તેમ ગલજ મનુષ્યના ૧૫ કમ ભૂમિ ૩૦ અકમ ભૂમિ અને ૫૬ અવરદ્વીપા કુલ ૧૦૧ના પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તા એટલ ૨ ૨ અને ૧૦૧ સમૂર્ષિમ મનુષ્ય કુલ મળી મનુષ્યના ૩ ૩ લેદ થયા દેવો અને નારહી ફરેક અસ જ્યાતા પૃથ્વી-પાણી તઉ વાયુ-વનસ્પતિ દ્વીદ્રિય ત્રીન્દ્રિય ઘતુશિત્રિય અને અસ રી પથે દ્રિય આ નવ ઘાટી ઉલ્લખીને માનવ જ મનો નબર આ ચો છે બધાનો સરવાળો કરીયે તો ઘોઠામાં ઘોઠો આઠ જલજ મનુષ્યનો છે ચારે અતિના

જીવો મનુષ્યમા આવી શકે તેની સજ્યા અનતી, પણ ચૂંટાઈને આવનારા સજ્યાતા જીવો, ઉમેદવાર અનતા પણ ખુરશી સજ્યાતી, તેમા તમારો ચાન્સ લાગી ગયો, તે કેવા લાગ્ય-શાળી ?

અનતા પુણ્યના ઢગલે ઢગલા થાય ત્યારે માડ મનુષ્ય અવતાર મળે છે, તે માનવ પણ બે પ્રકારે છે આર્યા-મલેચ્છાશ્ચ આર્ય અને અનાર્ય જેના હૈયામા દયાના તત્ત્વ હોય, ક્રોમળતા કારુણ્યના ભાવો હોય, જેનું હૈયું દયાથી ભીંજાયેલું હોય, હિંસાની સૂગ હોય તે આર્ય હિંસા આદિ પારાવાર પાપ કરે છે તે અનાર્ય મનુષ્ય સિવાય ત્રણેય ગતિના દરવાજા મોક્ષ માટે બંધ છે સાતમી નર્ક, તેઉ, વાઉ, અને મનુષ્ય તિર્યચ જુગલીઆ આ પાપ ઠામ સિવાય બધા ઠામના જીવો મનુષ્ય ભવમા આવી શકવા સમર્થ છે પદ અતરક્રીપના મનુષ્યો એકાત મિથ્યાત્વી હોય, તે સમ્યગ્દષ્ટિ નથી હોતા તેની લાયકાત મોક્ષ મેળવવા જેટલી નથી ત્રીસઅકર્મ ભૂમિના મનુષ્યો પણ વિરતિ કરી શકતા નથી તમે કર્મભૂમિમા આવ્યા છો, તમારી ઘણી પુણ્યાર્થ તમને આહીં ખેચી લાવી છે આર્યદેશ, ઉત્તમ કુળ, સસ્કારી કુટુંબ, ધર્મના રગથી હાડ અને હાડની મિંજ રગાયેલા હોય, નવતત્ત્વના જાણવાવાળા હોય, અને તત્ત્વના ચિંતક વિચારક માતા-પિતાને ત્યાં જન્મ થવો એ શુ ઓછું પુણ્ય છે ? આવા પુણ્યશાળીઓનો વસવાટ સુગ્રીવનગરમા છે જ જુઠ્ઠીપના ભરતક્ષેત્રમા સુગ્રીવનગર આવેલું છે, જેમા આર્ય પ્રજા રહે છે, તેઓ બહુજ સસ્કારી છે પણ ખેસરી પૃત્ય શ્રી કાશીરામજી મહારાજ સાહેબ કહેતા કે-

દુલ્લભ લાભો મનુષ્ય જ મારો. જનારજ દેશ મોહર નવિ
આયદેશ ઉત્તમગુણ ઉપજાયો. કોઈ અધમ મુલે અવતાર નવિ
લગી આવ્યા પુણ્ય ઇન્દ્રિય રેડશે શામ વિકાર નવિ,
એમ બહુ નૈન ધર્મ આરાધો. આ અવસર વાર વાર નવિ.

શાનિ પુરુષો કહે છે કે તમે અસારે કર્યા આપ્યા
છો ? માનવજવ મળવો બહુ દુર્લભ છે તેમાં પણ આમ
પણ ! જો અનાયદેશમાં જ્યાં હોત તો શુ થાત ? આય
દેશમાં પણ શીલ, કોળી-વાણરીમાં અવતાર નથી. શિશ્ય
કુળમાં અવતાર-તે પણ મહાન પુણ્યનો યોગ છે આમુષ્ય
પણ લાંબુ ગળમાં જળી જાય તો શુ કરે ! તેમ જન્મ
આધિનો, બહેરો, મુજો, કાલો હોય તો ? તે ધર્મની
આરાધના શુ કરી શકે ? પૂર્ણ ઇન્દ્રિય પામ્યો છુ આવો
સરસ અવસર મળ્યો છે તો હવે Time is money-તકને
સંભાળી લ્યો. તક શુભાવે તે મૂળ તકને વધાવે તે પડિત

મરણો મનુષ્ય જ મ આરો તમે ભવિત હૃદયમાં ખારો,
કમ મવાળી જ મોહ મના નૈન ધર્મને ખારો,
તક અમુલી મળી (૧) ભવિત ના કરી, કદમાં પડી
જવન દુઃખદાવી.

મનુષ્ય જ મ આ સફળ કરીને, મહાવીરને માવો-મહાવીરને માવો,
મહાવીર પ્રજુના શુભ સૌ માવો, જ મ સફળ કરવા (૧)
નિત સાધન રેવ તથા શુભ માવો, અવસિષ્ઠ તરવા (૧)

મનુષ્યનો અવતાર અનંતા પુણ્ય યોગથી પ્રાપ્ત થાય
છે પાંચસો રૂપિયાનું સેણ બાઈઓ કેવી રીતે સાચવે ?
વારપરણે તહેવારે પહેરવાનું હોય સારી પેઠે સંઠેલી જતન
કરીને રાખે છે અને પાંચ રૂપિયાના સાઠલાની કેવી જળ-
વણી હોય ? તેમ તમે આ મનુષ્ય અવતાર કેટલા બધા
પુણ્યથી ખરીદ કરેલ છે આવી પુણ્યાઈથી મળેલો અવતાર
કોડીમાં વેચી નાખો છો ?

“ દિવસ ગુમાવ્યો ખાઈને, રાત્રી ગુમાવી સૂઈ
હીરા જેવો મનુષ્ય ભવ, કોડી ખદલે જાઈ.”

આવો અમૂલ્ય ભવ શી રીતે વાપરો છો ? વાધા-
વચકાથી મારાતારાપણાથી મગજને કચરાપેટી બનાવી
મૂક્યુ છે. તત્ત્વના ચિંતક છો ? મગજમાં છ દ્રવ્ય, નવ તત્ત્વ,
જીવ-અજીવની વાત રમે છે ? કે ભાગીદારો કેટલા ? પૈસા
કેટલા ? માલ-મિલ્કત કેટલી ? તેમ રમે છે ! શેના વિચારો,
આવે છે ! ભાન ક્યાં ગુમાવાય છે તેની ખબર છે ! હજારની
નોટ છોકરો મોઢામાં નાખે છે કારણ કે ખાળકને તો જે
આવ્યું તે મોઢા તરફ હોય તેને તેની શું કિંમત ? અમારે
તમને કેવડા માનવા ? કેવડા થયા ? સભાન દશા કેમ નથી
આવતી ? પ્રકાશમા આવો અંધકારમા ક્યાં લગી અથડાવું
છે ! જિનેશ્વરદેવે માર્ગ બતાવ્યો છે તેમાં ઓતપ્રોત બની
જશો, તેનું નામ ભક્તિ. ભક્તિમા તદ્દરૂપતા-અર્પણતા-હોય,
તેમાં શરત ન હોય, બક્ષિસ ન હોય માગણી કરવાની હોય
જ નહિ, છતાં મળ્યા વગર રહે નહિ. મનુષ્યઅવતારમાં
ઉન્નતિનું પ્રથમ પગથિયું ભક્તિ છે ભક્તિ આવે તો જ્ઞાન
પામવાને લાયક થાય વિનય એટલે વિનય વિશેષે કરીને
આત્મા તરફ દોરી જવું તેનું નામ વિનય. જૈનશાસનનું
મૂળ વિનયમા છે વિનયથી જ્ઞાન, જ્ઞાનથી દર્શન, દર્શનથી
ચારિત્ર અને ચારિત્રથી મોક્ષ પ્રાપ્ત થાય છે

“ વિળયાઓ જિણશાસનમૂલો, વિળયાઓ સંજમો તવો ।
વિળયાઓ વિપ્પમુક્કસ્સ, કઓ ધમ્મો કઓ તવો ॥ ”

માખાપનો વિનય કરનાર, શેઠગુરૂ આદિનો વિનય
કરી શકે છે વિનય ઘરશાળામાથી જ મેળવાય છે પણ

આને એ શિક્ષણ નથી દીકરો સવારમાં જીડી ફાતણ
 મોઢામાં લેશે પણ ક્યાં મારા માળાપ બિરાળે છે
 તેને નમસ્કાર કરુ, તેવા તમારા બાળકો ખરા ? કેમ સસ્કાર
 નથી ! ખામી દેખાતી નથી ? વિદ્યા વિનય વ્યવસ્થા
 વિનયથી વિદ્યા વરે છે વિનયથી પ્રાપ્ત કરેલું જ્ઞાન સફળ
 બને છે

એક ઘરમાં પિતા પુત્ર, સાસુ અને વડુ રહે છે વડુ
 સસ્કારી માળાપની પુત્રી ધર્મીજી છે સાસુને ધર્મકરણીમાં
 અનુકૂળતા કરનારી છે જ્યાં સપ છે વિવેક છે ત્યાં ધર્મજી
 થતું નથી. અઠાઈઘર ૥ પિતા પુત્ર અને સાસુજી પૌષ્ઠ
 કરવા બાય છે પુત્રવધૂ યોગીસ કલાકનો ઉપવાસ કરે ૥
 ત્રણેય જણા મત પાળી બેસ આવે છે વડુએ પારણા માટે
 ખીર મગ શાભડી બધી બેગવાઈ તૈયાર કરી છે સાસુને
 બેસવા ચાકળો પણ તૈયાર રાખેલ છે બહારથી દીકા તેવી
 સામે ડેલીયે જઈ નમ કાર કરી ચરણરજ મસ્તકે લીધી
 વડુ બહુ સસ્કારી છે તમારે ત્યાં આવી સસ્કારી પુત્રવધૂ
 છે ? લાખનો કરિયાવર લાઁ આવનારી સસ્કારી કે ધમ
 પમાડનાર સસ્કારી ? તમારી નજર ક્યાં કરે ? કરિયાવર તો
 અવાઈ જશે, પણ વડુ સસ્કારી હશે તો બાળકોમાં પણ
 સસ્કાર ઉતરશે બધું તૈયાર છે સાસુ પાશ્વરુ કરવા માટે
 ખમ્મા છે પિતા-પુત્ર પાશ્વરુ કરી ચાક ખાવા મેઢી ઉપર બાઠે
 પડખે થયા છે પણ કાઈ કાઈ અચાં કરતાં જીભગાણું
 નથી. મેઢી ઉપર જઈ જુએ છે તો બને લીલા કાથ-અવાચક
 પટેલા ફીક ઉઠળતા દ્રુધમા ગરજ પડેલી હશે તેનું ઝેર ચડી
 મરુ દશે.

સાસુવહુનું પારણું પારણાને ઠેકાણે રહી ગયું રાગ દશા
છે એટલે હું ખી હૃદયે સાસુ અને વહુએ માથા ખોળામા લઇ
મ ત્રોચ્ચાર શરૂ કર્યા

ભક્તામર સ્તોત્રનો પાઠ શરૂ કર્યો

“રક્તેક્ષણું સમદ કોઠિલ કંઠનીલ
કોધોદ્રતં ક્ષણિનમુત ક્ષણમા પતંતં
આકામતિ કમયુગેન નિરસ્તશંકસ્
ત્વન્તામ નાગદમની દદિ ચસ્ય પુંસ (૪૧)

ભાવપૂર્વક, શ્રદ્ધાપૂર્વક અને શુદ્ધ ઉચ્ચારથી શ્લોક
ખોલે છે રક્ત આખ છે જેની, કાળો કાઠલો છે, કોધથી ઉધ્ધત
થયેલ છે, ક્ષણ પછાડતો એવો સર્પ સામેથી આવતો હોય—
ખે પગ વચ્ચેથી ચાલ્યો જતો હોય, પણ જે પુરુષના હેયામા
તમારા નામ રૂપી નાગદમની હોય તેને સર્પ પણ શુ કરી શકે !
કેટલું શ્રદ્ધાનું બળ છે ! જેર તરત ઉતરી ગયું હાથ ફરકવા
લાગ્યો પુત્ર, માતાને પૂછવા લાગ્યો કેમ હજુ પારણું કર્યું
નથી ! પરતુ સસરાનું જેર હજુ ઉતરતું નથી— વહુ કહે છે કે
મારા પિતાનું માથું મારા ખોળામા લાવો ફરી સ્તોત્ર ઉચ્ચાર્યું
જ્યા આ શ્લોક આવ્યો કે જેરની અસર ઉતરી ગઈ જૈન
દર્શનના સ્તોત્રો મહાન કાર્ય કરે છે જો જ્ઞાન સાથે શ્રદ્ધાનું
બળ હોય તો જ જ્ઞાન ફળીભૂત થાય

હવે પારણા કરવા નવેસરથી તૈયારી કરવાની રહે છે
સ્વસ્થ થયા પછી સાસુ, વહુને પૂછે છે કે, બન્ને સાથે સ્તોત્ર
ખોલ્યા પણ મારા ખોલવા થકી અસર કેમ ન થઈ ! વહુએ
કહ્યું કે હું જે સ્તોત્ર ભણી છું તે ગુરુદેવ પાસે વિનયપૂર્વક ખે
હાથ જોડી નમસ્કાર કરી જ્ઞાન અહણું કર્યું છે અને તમે મારી

પાસેથી શ્લોક શીખ્યા છે. ગુરુ પાસેથી નથી શીખ્યા વિનયવાળી
જ વિદ્યા કળે છે. માટે બક્ષિત નમ્રતા-વિવેક પહેલાં હાવવા
એકાએક બક્ષિત વિના જ્ઞાન ન મળે. જ્ઞાન વગર ધ્યાનિત નહિ.
ધ્યાનિત વિના કેવળજ્ઞાન ન આવે અને કેવળજ્ઞાન વિના
મોક્ષ નથી. માટે જીવનમાં નમ્રતા બક્ષિત વિવેક હાવવા
એકાએક

જાહો જાહો શ્રી સદગુરુ ઠુલ્કારિંદુ અપાર
જા પામર પર પ્રભુ કૃપી જાહો જાહો ઉપકાર
શુ પ્રભુ અરણ્ય કને ધરુ આત્માથી સૌ હીન
તે તે પ્રભુએ આપીયા વડુ અરણ્યધીન

સાધક કહે છે કે હે પ્રભો ! આપે જે કંઈ આપ્યું છે
જીવદયાલુ” જીવ આપ્યો છે અને જ્ઞાન કરાવ્યું છે તેનો
ઉપકાર વાળી શકુ તેમ નથી.

મધો પડે જે ઉપમાથી અને હિરે મળી મધો ધરમાંથી
સાદ કૃષી મુકુએ જાતલાવ્યો, બોધદર્શ જહુ જળમાંથી
મને હિરે મળી મધો ધરમાંથી

આત્મારૂપી હિરે અનાદિકાળથી જોવાઈ ગયો છે તેને
પ્રાપ્ત કરવા માટે કેટલે કેટલે રખડ્યો ! જૂળ માયા પટકર્મા,
પરતુ હિરે તો જાહે મારા ધરમાં જ છે

મિરે હિરે દેશઈ મધો, કથરેમી કોઈ પાણી કોઈ પથરેમી
કોઈ માળા કવ જ્યત છે કોઈ પાણીતાણા વસનેમી
મિરે હિરે દેશઈ મધો કથરેમી

પાણીતાણુ સમેતશીખર જધે તિથધામ દરી વળ્યો,
પણ આત્મારૂપી હિરે મળ્યો નહિ. અજા-અમના પ્રભાસ
જોડુજ મનુરા એમ ધણી જગ્યાએ ત્યાં જોતવા ગયો, પણ
મળ્યો નહિ. તે હિરે કયા છે ? અગવાન કહે છે તે હિરે

તારામાં જ છે બહાર ક્યાંય નથી. "Happiness comes from within, not from without" તારામાં સમાઈ જ, બહાર હીરો નથી, અંતરખોજ કર તો પ્રાપ્ત થાય

“બોલે તે બીજો નહિ પરમેશ્વર તે ચોતે,
પણ અજ્ઞાની આંધળો અંગગો રહીને ગોતે.”

અવાજ ક્યાંથી આવે છે તેને તુ જાણુ “Speak within thee” તેનું જાણુપણુ કયે જ્ઞાન-દર્શન ચારિત્ર્યની ખીલવટ થઈ જશે. અને તેથી મોક્ષ પ્રાપ્ત થઈ જશે માટે આ મનુષ્ય-ભવ રૂપી તક મળી છે તેને વેડફી ન નાખ જન્મોજન્મના કર્મો ખપાવવાની તક છે, અમૂલ્ય તક અમૂલ્ય અવસર સાપડ્યો છે, આગણે અવસર છેને ? બળરમા એકથી દશગણુ ભાવ જિંચા થાય ને વખારમાં માલ ભરપુર હોય, તો વેચીને લાભ લઈ લોને ? કે એમ કહો કે હમણા નહિ. હમણાં બે માસ પથારીમાંથી ઉઠવાની છૂટ નથી, પછી વાત તો શું બળર જિંચી રહે? ભાવમાં ફેરફાર થાયને! તક ગુમાવ્યે વસ્તુ હોય છતાં લાભ મેળવી ન શકાય તમારે શું ભાવ છે! મોસમ છેને! આગળના લોકો જરૂરીઆત કરતાં વધુ કમાવવાનું ઇચ્છતા જ નહિ ચોમાસામાં ગામ ખંડારના પાચે જાતના આશ્રવ સેવવાના પર્યટ્ક્રમાં હોય ચાર માસ કયાય મુસાફરી નહિ આજે તો સતોષ જ નથી આરાધના કરે પુણ્યથી આ બધું બેચાઈ આવશે આરાધનાનો અવસર છે, આ અવસરને ઓળખે તે પડિત છે

દરેક જૈને આ ચોમાસામાં ઓઠામાં ઓછું બે ઘડીનું સામાયિકવ્રત તો કરવું જ જોઈએ આત્મદશામાં બે ઘડી રમણતા કરવી તે સામાયિકવ્રત છે દર રવિવારે તો કામકાજ

બધ હોય છે તેને તમે Holiday કહો છો. હોલીડે એટલે પવિત્ર દિવસ વિદેશીઓ ચચ, અગિયારી વિગેરેમાં પ્રાથના કરવા આ દિવસે જાય છે તમે સિનેમા જોવા, ચા નાસ્તા ઉડાવવા હોટલમાં જવા કે રેકડીની વસ્તુ ખાવામાં વિતાવો છો ને ? રવિવારે તો અવશ્ય સામાયિક કસ્વી જ જોઈએ રાત્રિ-સો નનો ત્યાગ હોવો જોઈએ કાર્મિક ધાર્મિક સસ્કાર રેઠો જેથી ઉર્ધ્વ ધાય પુણ્યાર્ધથી આ અવસર મળ્યો છે તે વેડફાઈ ન જાય તેની તકેદારી રાખશે તો દુઃખતિમાં જવું નહિ પડે

જલભદ્ર રાજા અને તેની અગ્ર પત્નિ મૃગાવતી દંપતિ છે દેહ જુદા પણ દિલ એક તેનું નામ દંપતિ આય સન્નારીઓ આવી હવી આજનો કાળ તો છૂટાછેડાનો છે આ ક્યાની સંસ્કૃતિ છે નાવરિયુ વર્ણુ છે કે ઉચ્ચકુળ છે ? કીડીનો ખાધેલ ધણી હોય છતાં તેને પરમેશ્વર તુલ્ય માને તેવી આયનારી હોય હૈયામાં એક પતિ સિવાય બધા ભાઈ બાપ હોય. બ્રહ્મચારિણી, શીલવતી સતીઓ ઘઈ ગઈ જેની ધૃષ્ટિ અગુઠા ઉપર કોઈના મોઢા સામે ધૃષ્ટિ કરે જ નહિ. તમારી નજરો ક્યાં ફરે ? આજે તો સ્ત્રીને પુરુષ મિત્ર અને પુરુષને સ્ત્રી મિત્ર હોય આમ, વિજ્ઞાતીય મિત્રતામાં જોગ કેવા થાય ? ભારતની સંસ્કૃતિ દુનિયામાં અલોઠ જિવામાં જિવી છે અમેરિકા જેવા દેશમાં જ્યાં ૧૦૦ માળાના મકાન હશે પણ સદાચાર નથી પામ્યા ત્યાં સુખી નહાસુ છે ત્યાં સુખી પાયો કાપ્યો છે સદગુણ ખરુ આજુબજુ છે સદાચાર પવિત્રતાનું મૂળ છે

જલભદ્ર રાજા અને મૃગાવતી રાણી બન્નેન પાથેય

ઈન્દ્રિયની પૂરે પૂરી જોગવાઈ છે રૂપના અખાર સમી રાણી છે, આર્યનારી હુકમ માગતી નથી હુકમ માગ્યે મળતા નથી પણ સેવાલાવથી મળે છે માગવાથી કંઈ મળે નહિ તમે કેની પાસે માગવા બેઠા છો ? ઘરમા કામવાળી પાચ રૂપિયા પગાર વધારવાની માગણી કરે તો વધારી દેવાય પણ ઘરવાળી કહેશે કે હું આ બધું કામ કરું છું તો મારો પગાર વધારો ! માગે ત્યારે મજૂરણ માનવીને ? પતિ કહે કે બાળકો તારા છે, તારી ફરજ છે પગાર માગવા બેસે તે કેવું વચન લાગે ? ઘર તારું છે પતિ તારો છે, પોતાનું જ હોય ત્યાં વળી માગવાનું શું ? લગવાન કહે છે કે, આત્મા માટે ધર્મ કરવાનો છે, પૈસા ટકા, કીર્તિ, વાસણ માટે નહિ, કર્મની નિર્જરા માટે, ધર્મ કરવાનો છે દ પતિ સુગ્રીવનગરમા રહે છે, વળી પણ શું થશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે

વ્યાખ્યાન ૫ મું

સં. ૨૦૨૦ના અષાઢ વદિ ૪ સોમવાર તા. ૨૭-૭-૧૯૬૪.

અહિ નાથે સિદ્ધાત પ્રરૂપ્યા સિદ્ધાત એટલે ત્રણેય કાલે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ ઉત્તરાધ્યનસૂત્રના ૧૯મા અધ્યયનમા મૃગાપુત્રનો અધિકાર ચાલે છે બલભદ્ર રાજા અને તેમની મૃગાવતી પટરાણી સુગ્રીવનગરમા રહે છે રાજા બલભદ્ર સસ્કારી આત્મા છે પ્રજાપાલક છે, સૂર્ય સમાન તેજસ્વી છે જેમ સૂર્ય, રાજમહેલને પ્રકાશ આપે છે તેમ ગરીબની ઝૂપડીને પણ પ્રકાશ આપે છે ત્યાં જિય-નીચ, રાયરક, સધન-

બધ હોય છે તેને તમે Holiday કહો છો. હોલીડે એટલે પવિત્ર દિવસ વિદેશીઓ અથવા અજિયારી વિગેરેમાં પ્રાથના કરવા આ દિવસે બંધ છે તમે સિનેમા જોવા, આ નાસ્તા ઉડાવવા હોટલમાં જવા કે રેકડીની વસ્તુ ખાવામાં વિતાવો છો ને? રવિવારે તો અવશ્ય સામાયિક કરવી જ બેઠકે રાત્રિ સોજનનો ત્યાગ હોવો બેઠકે કાંઈક ધાર્મિક સન્માર રેડો જેથી ઉત્ક્રમ યાચ પુણ્યાર્થથી આ અવસર મળ્યો છે, તે વેળાઈ ન બંધ તેની તકેદારી રાખ્યો તો દુઃખતિમાં જવું નહિ પડે.

બલભદ્ર રાજા અને તેની અશ્વ પટશાળી મૃગાવતી દંપતિ છે કેહ જુદા પશુ દિલ એક તેનું નામ દંપતિ આમ સન્નારીઓ આવી હતી આજનો કાળ તો છૂટાછેડાનો છે આ ક્યાની સંસ્કૃતિ છે નાતરિયુ વણ છે કે ઉચ્ચકુળ છે? દીડીનો ખામિલ ધણી હોય છતાં તેને પરમેશ્વર તુલ્ય માને, તેવી આયનારી હોય હૈયામાં એક પતિ સિવાય બધા ભાઈ બાપ હોય. જ્ઞાતિચારિત્રી, શીલવતી સતીઓ થઈ ગઈ જેની ઘણે અણકા ઉપર કોઈના મોઢા સામે ઘણે કદે જ નહિ તમારી નજરે ક્યાં ફરે! આજે તો સ્ત્રીને પુરુષ મિત્ર અને પુરુષને સ્ત્રી મિત્ર હોય આમ વિભવતીય મિત્રતામાં ગોરા કેવા યાય? ભારતની સંસ્કૃતિ દુનિયામાં અબોડ છે આમાં ઊંચી છે અમેરિકા જેવા દેશમાં, આ ૧૦૩ માળાના મહાન હશે પણ સદાચાર નથી પામ્યા ત્યાં મુખી નકામું છે ત્યાં મુખી પાયો કાઢ્યો છે સદાચાર અડુ આજુપણ છે સદાચાર પવિત્રતાનું મૂળ છે.

બલભદ્ર રાજા અને મૃગાવતી રાણી બન્નેન પાંચેય

ઈન્દ્રિયની પૂરે પૂરી ભોગવાઈ છે રૂપના અખાર સમી રાણી છે. આર્યનારી હજી માગતી નથી હજી માગ્યે મળતા નથી પણ સેવાભાવથી મળે છે માગવાથી કંઈ મળે નહિ તમે કેની પાસે માગવા બેઠા છો ? ઘરમા કામવાળી પાચ રૂપિયા પગાર વધારવાની માગણી કરે તો વધારી દેવાય પણ ઘરવાળી કહેશે કે હું આ બધું કામ કરું છું તો મારો પગાર વધારો ! માગે ત્યારે મનૂરણ માનવીને ? પતિ કહે કે બાળકો તારા છે, તારી ફરજ છે પગાર માગવા બેસે તે કેવું વચન લાગે ? ઘર તારું છે પતિ તારો છે, પોતાનું જ હોય ત્યાં વળી માગવાનું શું ? ભગવાન કહે છે કે, આત્મા માટે ધર્મ કરવાનો છે, પૈસા ટકા, કીર્તિ, વાસણ માટે નહિ, કર્મની નિર્જરા માટે, ધર્મ કરવાનો છે દ પતિ સુગ્રીવનગરમા રહે છે, વળી પણ શું થશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે

વ્યાખ્યાન ૫ મું

સ. ૨૦૨૦ના અષાઢ વદિ ૪ સોમવાર તા. ૨૭-૭-૧૯૬૪.

અહિ નાથે સિધ્ધાત પ્રરૂપ્યા સિધ્ધાત એટલે ત્રણેય કાલે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ. ઉત્તરાધ્યનસૂત્રના ૧૯મા અધ્યયનમા મૃગાપુત્રનો અધિકાર ચાલે છે બલભદ્ર રાજા અને તેમની મૃગાવતી પટરાણી સુગ્રીવનગરમા રહે છે રાજા બલભદ્ર સસ્કારી આત્મા છે પ્રજાપાલક છે, સૂર્ય સમાન તેજસ્વી છે જેમ સૂર્ય, રાજમહેલને પ્રકાશ આપે છે તેમ ગરીબની ઝૂપડીને પણ પ્રકાશ આપે છે ત્યાં બિચ-નીચ, રાયરંક, સધન-

નિર્ધન, ચોગી કે લોગીનો લેહ નથી. તેમ જાની પણ જાહા પુણ્ણસ્સ કલ્પતિ તથા તુચ્છસ્સ કલ્પતિ જાહા તુચ્છસ્સ કલ્પતિ તથા પુણ્ણસ્સ કલ્પતિ જે તુચ્છ છે, ગરીબ છે, તેને પણ જાની સરખો બોધ આપે છે, અને તુચ્છને જેવો બોધ આપે છે, તેવો જ બોધ જોઈ રાજાને પણ આપે છે. પુણ્યવાન અપ્પાત્મા અને પાપી આત્મા જન્મે બાતના આત્માઓ. જો બધાને સરખો બોધ છે ધર્મ પામવા ઉત્સુક રહેવું જોઈએ વસ્તુને. ખલાવ જો ધર્મ છે, રાજાનો ધર્મ ન્યાયનીતિ જે પ્રમાણે શ્રામ્યધર્મ કુળધર્મ, રાજ્યધર્મ, આ બધા દૈનિક ધર્મો છે ત્યારે આત્મધર્મ જો અલૌકિક છે અલૌકિક ધર્મ થી કમ અપે છે જવ તુટી જાય છે સ સાશની ચાર ગતિમાં પરિણમણ કરાવનારા બાતબાતનાં શુભાશુભ કમ કયાં હોય તે પુણ્ય પાપના ઉદય થાય ત્યારે હવે કેવી રીતે રહેવું ?

‘સુખમા જ્ઞાત્ય નહિ દુઃખમાં રહાય નહિ,
અહિત મૂલાય નહિ હો માળા છે પાપમા
ધન સંજ્ઞાય નહિ જોઈ જાવાય નહિ
લેહ રખાય નહિ હો, માળા છે પાપમાં
મજ્જના નામની હો, માળા છે પાપમાં

પ્રબળ પુણ્યનો ઉદય ચારેશાય ત્યારે સુખ વધે. કમાણી વધે તેનો ક્યારે પણ મૂલ્યવાન તેજ તુટી વસ્તુ બની જાય જાવા. પુણ્યના ઉદયમાં છટકી ન જવું શુભાન ન કસ્તુ જો વૃત્તિ પુણ્યનો કાળિયો કરી જનાર છે જોઈ પુણ્ય સોમવતા કેટલા સમયમા ખલાસ થાય છે તે વાત થી “ભગવતી - સૂત્રમા ખાવે છે વાણ્ણવ્ય તર દેવો જોઈસો વર્ષમાં સુખ સોમવતા જોઈસુ પુણ્ય ખપાવે તેટલુ પુણ્ય ખપાવતા નવનિહાયના દેવોને બસો વર્ષ લાગે અસુરશુમાર ૩૦૦ વર્ષમા,

અહનક્ષત્ર તારામંડળના દેવતાઓને ૪૦૦ વર્ષ લાગે ચંદ્ર-સૂર્યને ૫૦૦ વર્ષ પહેલા અને બીજા દેવલોકના દેવોને એક હજાર વર્ષ. ત્રીજા અને ચોથા દેવલોકને બે હજાર વર્ષ પાંચમા તથા છઠા દેવલોકને ત્રણ હજાર વર્ષ સાતમા તથા આઠમા દેવલોકને ચાર હજાર વર્ષ. નવમાથી બારમા દેવલોકને પાંચ હજાર વર્ષ પહેલી ઐવેયકે એકલાખ, બીજીએ બે લાખ, ત્રીજી ઐવેયકે ત્રણ લાખ વર્ષ, તેવી રીતે તે જ અનુત્તર વિમાનના દેવને ચાર લાખ વર્ષ અને સર્વાર્થસિદ્ધના દેવતાને પાંચ લાખ વર્ષ પુણ્ય ખપાવતા થાય પુણ્યમા ભોગવટામાં કેટલો બધો તફાવત છે ! કારણ કે પુણ્યના દલિકોના રસમા તફાવત છે અને વર્તમાન ભોગવટામા સમજણુનો તફાવત છે ઘણા જીવો પુણ્યના ઉદયથી છકી જાય છે હું મોટો, મને માનપૂર્વક બોલાવો, એ અભિમાન છે, તે પાડનાર છે

હું ખ અણગમની વસ્તુ છે તે પાપના ઉદયથી આવે છે પાપના ફળને ઇચ્છો ખરા ? ના, પાપના ફળને ન ઇચ્છો છતાં જીવ જોરશોરથી પાપ કર્યે જ જાય છે “પાપં કુર્વન્તિ સાદરા ।” પુણ્યના ફળને ઇચ્છે, પણ તેવા કાર્ય કરવાની ઇચ્છા છે ? ના, પુણ્યના કારણે સગવડતા અને સાદાબી, અને પાપનાં ફળમા હું ખ ને અગવડતા, જેવું કારણ તેવું કાર્ય થાય. બી તેવું વૃક્ષ કડવી તુબડી વાવીએ પછી શેરડીના સાઠા કેમ મળે ? કણુબી જેવી બુદ્ધિ પણ તમારામા છે ? તમારા માટે શું કહેવું ? બધી જાતની સગવડતા જોઈએ છીએ, આનંદ જોઈએ છીએ, તો સુખના કારણે આપણે કે હું ખના ?

જાણ હીધાં જાણેરે છુપાવ્યાં જનુ
 પુરુષ હીધાનો દેખાવ હીધો જનુ
 બચાં જાતરમાં એર જણાર જામૃત પજુ બેર
 એવા કામી જીવનમાં મેં જાણવિધાં
 શુ જો સોજી રહ્યાં છે જિનવરિયા
 જાણે તવસ્થાને મીઠા મીઠા સરોવરિયા
 શુ જો સોજી રહ્યાં છે જિનવરિયા !

ઘણાં કુકર્મો કર્યાં કાળાં જાળાર કર્યાં બીજાને કું ખર્મા
 દૂખાદી પેસો એકઠો કર્યો. પછી હજાર બે હજાર કાળામાં
 નોંધાવી અંધાર પાપને છુપાવ્યાં ને પુરુષનો દેખાવ કર્યો
 “એરજુદી ચોરી કરે કરે સોયકા દાન ધંધા કર્યાં ?
 અને હપરથી દેખાવો કર્યા કર્યાં છે. તમારા પ્રયત્નો સારા
 દેખાડવાનો કે સારા થવા માટેનો છે ને ? અહરથી ક્યય હોય
 હાડ ખવાઈને ચાણી જેવા થઈ ગયાં હોય, મોઢાનો ચાંદલો
 તક્તકતો હોય ને ફોટે. પડાવલ હોય તેવા મુશ્કેલીવાને તમે
 પાસ કર્યો ખરા ? તેમ ધમના બિરુદ ધરાવી મોટી મુઠપવી
 મોટે બાંધી બેસી ગયા. લેખલ લગા મુ પજુ અતર
 જીવન તપાસો. આપણે જધા આદ્ય આવક કે સાધુ છીએ ?
 બહારથી એવા દેખાવ કરે કે જાણે થોથા આરાના નમૂના
 પાંચમા આરામાં સ્વભાવમાં ઝીલનારા નમૂના. અહર એર પજુ
 બહાર અમૃત દેખાદી રહ્યાં જો આ સાચો ધર્મ નથી. ગૃહસ્થ
 જીવથી કહે કે જરૂર પડે તો મારી પાસે આવજો અવશ્ય મદદ
 ગાર થઈશ પજુ જોડલો થડે કે પૂછે, કેમ પધારવુ થયું. તો
 કહેશે અત્યારે બીડમાં છું મદદની જરૂર છે પેલો કહેશે વાત
 સાચી છે પજુ હમણાજ દેવાઈ ગયા દેવા જેવું કઈ રહ્યું
 નથી. આને કેવા ગણવા ? અમૃતનાં ઢાંકણાં અને વિપના
 ધડા દેખાવ કેવો કરે છે ?

વિષયકપાયમા તરળોળ જીવ પોતે જ પોતાને ઠગે છે જ્ઞાની કહે છે કે અનતજ્ઞાનીથી તારુ જીવન અનણ્યુ નથી તારે શુ તેની આખો આજવી છે? તારે પોતે જ પોતાની સુધારણા કરવાની છે જેટલા ગુણ પ્રગટયા છે તે કહેવાની જરૂર નથી, ધર્મને ઢાકો લોકો વાવણી કરે છે ત્યારે વાવ્યા પછી ધૂળથી ઢાકે છે. ઉઘાડું રાખે તો પક્ષી ચણી જાય તેમ, જે ગુણ પ્રગટાવે તે કહી દેખાડવા માટે નથી “કર્તુ કરાવ્યુ લજન આટલુ, જ્યા ત્યા વાત કરાય નહિ” લજન, ધ્યાન, અથવાચન, કે કોઈને મદદ કરી હોય તે વાત કહી દેવાની શી જરૂર છે! જે કંઈ કર્યું છે તે લાલ પોતાના આત્માને મળવાનો છે દયા, કરુણા વગેરે શુભ લાવથી, શુભ પુણ્ય બધાય, તેનાથી સુખ મળે છે દીધા પંજી રહેવું કે ટળવું તે સામાના પુણ્યની વાત છે જીવે ધણીપણુ શીદ રાખવું! અજ્ઞાની જીવ પરનો કર્તા થવા જાય છે જ્ઞાની કહે છે કે તુ જ્ઞાતા રહે એક રાજ દાન આપે છે પણ દેવા આવનાર સામે સામુ ન જોતા આડું મોઢું રાખે છે તેમના દીવાન કહે છે, સાહેબ! આપ દાન આપો છો તેમા શરમ કેમ આવે છે, લજ્જાનુ કારણ શુ? રાજા કહેવા લાગ્યો કે, લોકો કહે છે કે હું આપું છું, પણ, ખરી વાત તો એ છે કે સામાનુ જે પુણ્ય હોય તે જ તેને મળે છે, હું તો નિમિત્ત માત્ર છું હું કંઈ આપતો જ નથી તમને દાન દીધા વખતે શરમ આવે છે કે ઢંઢેરા પીટાવો છો? દાન દીધા પછી હૈયામા અહંકાર ન થાય એવો ભાવ પ્રગટાવો શાલિભદ્રનો જીવ પૂર્વ ભવમા ભરવાડના દીકરા રૂપે હતો બાપ ગુજરી ગયા છે માતા હૈયાત છે એક વખત, ખીજને ઘેર દૂધપાક

હીઠા માતાને કહે છે કે એવું ધાણુ ધાણુ ને પીણુ પીણુ
મને ખાવાનું બનાવી દે એકનો એક દીકરા છે માએ
વિચાર્યું, દૂધ કે ઘોખા કાંઈ જ નથી. પરંતુ બાળકે હંક
પકડી છે, મા મુઝાય છે પાટોશીને ત્યાંથી દૂધ ખાડ, ઘોખા
માઝી લાવીને ખીર રાંધે છે કથરાટમાં ઠાવવા મૂકે છે

મા કામ કરવા બહાર જાય છે અને બાળકને કહે છે
કે કરી જાય એટલે ખીર ખાઈ લેશે પાછળથી માસખમણ
કસ્નાર તપસ્વી, ચોર તપસ્વી દીપ્ત તપસ્વી, કુમાના સહાર
પવિત્ર મુનિ માસખમણને પારણે ગોચરીએ નીકળ્યા છે તે
મુનિ ફરતા ફરતા ત્યાં પધાયો ઘર પાસે આવતાં હીઠા, ત્યાં
તો કહે : 'પધારો' કેવો લાવ ઉપડયો ! મને લાભ આપો,
ખીર છે' મુનિ પાત્ર ધરે છે પ્રથમ પોતાને ખાવા માટે
કથરાટમાં અખી લીટો કરી રાખેલો. પણ પાત્રમાં બખી ખીર
વહોરાવી દે છે અફસોસ નથી. ખાવાના સ્વાદ કરતાં વહો
રાવવાનો ઉલ્લાસ વધી ગયો છે આ ઉલ્લાસ પરસાવમાં
પુણ્યના ઘોપડામાં જમા થઈ જાય છે મહાત્મા વ્યાધ્યા ગયા.
શુભસવત્તુ' કલ્યાણુ સવત્તુ' જોના સાધુ એવા આશીર્વાદ
ન આપે વહોરવા માટે અમે તેટલું લાણુ ચાલી ગયા હોય ને
ચેર વેળા ન થઈ હોય તો તેનો ખેડ નહિ તેમ આપ પણ
ન આપે

વુલ્લુલાઓ મુલાવાઈ મુલા જીવીણિ વુલ્લુલા ।

મુલાવાઈ મુલાજીવી યોણિ ગચ્છન્તિ સુગ્ગર ॥

૧૦ ॥ ૬૪ સુ. ૭-૧

આશા સહિત લેનારેનાર બન્ને સદ્ગતિ પ્રાપ્ત

કરે છે

અહીં વસ્તુ નિર્દોષ છે અને ચિત્ત, વિત્ત અને પાત્ર ત્રણેની એકતા થઈ છે દેનાર, લેનાર અને વસ્તુ નિર્દોષ, એમ ત્રણ કરણ અને ત્રણ ભોગ શુદ્ધ, તેથી સ સાર પરિત થઈ જાય ઉમાસ્વાતિ મહારાજ પણ એમ જ કહે છે કે

વિધિદ્રવ્યદાન પાત્ર ા દાનની વિશુદ્ધિ પવિત્રતા ઉપર છે

વિશેષાત્તદ્વિશેષ લેનારદેનારને વસ્તુની જેટલી નિર્મળતા વધારે, તેટલો લાભ વધારે મુનિ ચાલ્યા ગયા પછી બાળક કથરોટ ચાટવા લાગે છે, માતા આવે છે, પૂછે છે શુ બધુ ય આરોગી ગયો ? કાળક્રમે બાળકનુ આયુષ્ય પૂરૂ થાય છે ગૌભદ્ર શેઠના ધર્મપત્નિ ભદ્રા શેઠાણીની કુખે તે બાળક પુત્ર પણે અવતરે છે બાળક ગર્ભમા છે ત્યારે માતા લહેરાતુ શાલિનુ' ક્ષેત્ર સ્વપ્નામા બુવે છે, તેથી જન્મ થયા પછી શાલિભદ્ર નામ રાખ્યુ શુ પુણ્યાઈ ? મિલકત ગણી ગણાય નહિ રજ્યુ તે કેટલુક ભેગુ થાય ! બે હાથ વચ્ચે કેટલુ ભેગુ થાય ! મહેનત કરી આતરડા તૂટી જાય, શુભ બહાર નીકળી જાય તોય એક રત્ન જેટલુ ન થાય પુણ્ય રળે તો ઢગલા થાય પણ પુણ્યની આશાએ કંઈ કરશો નહિ નિષ્કામ કરણી કરો, કરણી વાગણી નથી પણ માનવી મર્યાદા બાધી રહે છે, મને આવતે ભવે આવુ મળે, એમ નિયાણું-નિદાન કરી લ્યે છે નિદાન તે શલ્ય છે કેાઈ માણસ રસ્તે કલાકના પાચ માઈલની ઝડપે ચાલ્યો જતો હોય, તેમા અચાનક શૂળ વાગે અને તે ન કાઢે તો એટલા વેગથી ચાલી શકે ખરો ? ના, શલ્ય-કાટો હોય ત્યા સુધી ચાલી શકાય નહિ તેમ માયા, નિદાન અને મિથ્યાદર્શન એ ત્રણ શલ્ય

છે તે ન નીકળે ત્યાં સુધી ઉધાર થાય નહિ. તમને શક્ય
ગોતલા જડે છે ? શક્ય રહિત કરણી કરો. શાસિભદ્ર મુવાન
વયમા આવે છે પિતા ગુજરી ગયા છે અને માતા બધુ
કામ સંભાળે છે બગલામા લાદીની જમાએ રત્નો. તેથી
રાત્રે દીવા કરવા પડતા નથી, માખણ જેવી સુવાળી કામા
છે રાજગૃહીમા જડેલા અભેડ એવો સાતમાળનો મહેલ છે
પુરયના ઠકારા ઠેવા છે. ડર ઓઝોનો આત્મી મુરજ ક્યારે
છે છે ને આશરે છે તંત્ર સુખમા જાન રહેતું નથી. સુખના
બાર માસ બે ઘડી જવા લાગે છે અને ૬૦ ની બે ઘડી ૭
માસ જેવી લાગે છે

એક વેપારી ૧૬ રત્નકબલ લઈ શહેરમાં આવે છે
જે બનાવતો જિહ્વી કાઢી છે એવી સુ ૬૯ રત્નકબલ છે શિયા
ળામાં ગરમી અને ઉનાળામાં ઠંડી આપી શકે અને ચોમાસામા
વરસાદથી બચી શકે તેવી શુદ્ધ કરેલી આ રત્નકબલો છે
સાફ કરવા માટે સાબુ સોડા નથી એતાં અગ્નિમા નાખે
ત્યારે સાફ થાય રાજગૃહી નગરીના લોકો તો રત્નકબલ ફક્ત
નજરે બોધને જ પોતાને લાગ્યશાળી માનવા લાગ્યા આ
વેપારી રત્ન એળીકના મહેલમા જાય છે રત્નો તો રાજાએ
કે અધીએ જ ખરીદી શકે બીજાઓથી લેવાની શક્તિ નથી

अग्नौ यजिष्यन् आदित्यं धारिणीं गार्जिया इह
एव परमा महत्तया अवकाया उमराह मीयणा ॥
સૂય-સત્ર અ. ૨ ઉ. ૩

તેમ પચ મહાવતો રૂપી રત્નો બવજીવ સુધી દિસા,
બહુ ધોરી મૈથુન પરિબ્રહ્મ, અને રાત્રીસોજનનો ત્યાગ

આવા આચારના પાળનારા પવિત્ર વૃત્તિવાળા જીવો જ ખરીદી કરી શકે છે માયકાગલાની તાકાત નથી.

“સંયમનો પંથ એ તો ખાંડાની ધાર છે,
વિખડાને ઉરમાં સમાવુ, હો આત્મા!

સિધ્ધની વાટે વાટે જાવુ.

મહાત્મો ધારણ કરવા, સંયમને પથે ચાલવુ તે તો ખાંડાની ધાર ઉપર ચાલવા ખરાખર છે કડવા ઘૂટડાને પચાવી જાવા પડે

રત્નકબલ લઈ વણુઝારો શ્રેણીક રાજના મહેલમા જાય છે શ્રેણીક રાજ પાસે ૩૩ હજાર હાથી, ૩૩ હજાર ઘોડા, ૩૩ હજાર રથ અને ૩૩ કોડ પાયદળ છે, અગ દેશ અને મગધ દેશ બે દેશના રાજ છે રાજ, રત્નકબલની કિંમત પૂછે છે, તો કહે સવા લાખ રૂપિયાની છે મહારાણી ચેલણા દેવી રત્નકબલ નીરખી રહ્યા છે પણ શ્રેણીક રાજ વિચારે છે, કે એક ઓઢણા માટે સવા લાખ ખરચુ તે કરતા પ્રજના સુખ માટે ખરચુ તે યોગ્ય છે પ્રજના પૈસા રાજના ભોગ વિલાસ માટે ન વપરાય, રાજએ તો પ્રજના સેવક ખની સાદગીથી જીવવુ જોઈએ રાજએ વણુઝારાને રત્નકબલ લેવાની ના પાડી દીધી, જ્યાં રાજ જ શોખીન નથી ત્યાં ખીજ કાણુ ખરીદી શકે! વેપારીનુ મન લાગી ગયુ, પાછો વળે છે. મોહુ ઉદાસ છે તેવામા શાલિલદ્રની બહેન સુભદ્રાએ તે વેપારીને જોયો દિલગીર કેમ છો, તેમ પૂછે છે વેપારી માડીને વાત કરે છે સુભદ્રા કહે છે નિરાશ થાઓ નહિ નગરમધ્યના મહેલમા સાતમે માળે મારો ભાઈ શાલિલદ્ર રહે છે, ત્યાં જાઓ, તે ખરીદશે વેપારીને વિશ્વાસ આવતો નથી એટલે સુભદ્રા

તેની સાથે માણસ મોકલે છે શાલિભદ્ર માતાને રત્નક બલ બતાવે છે, ત્યારે પૂછે છે કે કેટલી છે? ૧૬ માતા કહે છે, સોળ જ ત્યારે એટલામાં મારે શું લેવું? ૩૨ જણી પહેરનારીઓ છે વણુઝારો કહે કે કિંમત તો સાંભળો, રાજા પણ ખરીદ કરી શક્યા નથી એટલી કિંમતી છે એક એક રત્નક બલની કિંમત સવા લાખ રૂપિયા છે બદ્દા માતા કહે- લાવ ૧૬ ઠાળલ. રૂ. ૨૦ લાખ આપી દીધા માતાએ કહ્યું બાઈ, એક એકના બે ટુકડા કરી આપ, વણુઝારો ઠાળલ ઠાપવા કાતર મૂકે છે, ત્યાં તેના હૃદય ઉપર કાતર મુકાય છે વિચારે છે કે મને તો કિંમત ઉપજે છે પણ લેનારને કિંમત નથી. બત્રીસ પુત્રવધૂઓને ગોલાની એક એક ટુકડો આપી દીધો બધી સ્ત્રીઓએ સવારમાં સ્નાન કરી રત્નક બલથી શરીર લૂંછી ખાળમા પધરાવી દીધી. સમૃદ્ધિ કેટલી? સંઘસ્વાની, સામવવાની વૃત્તિ નથી. વહેરાવી હતી માત્ર થોડી જ ખીર તેમા કેટલા ગણુ થઈ સામે ભિજુ થયું? ભાવની કિંમત આકતા રીતે ખાળમાંથી રત્નક બલ બગડી લઈ બાપ છે ખીલી ઓટી કરીને એવીક રાજાના મહેલનો થોક વાળવા બાપ છે રાણી ઘેલણા એઈ રહી. મને રાજાએ રત્નક બલ લઈ ન દીધી અને આ બગડીને રત્નક બલ! બગડીને પૂછે છે કેટલાની ખરીદ કરી? બગડી કહે 'હું શું ખરીદીશ?' આ તો શાલિભદ્ર શેઠને ત્યાંથી બત્રીસ ટુકડા લઈ આવી છ રાણીએ રાજાને વાત કરી— રાજાએ કહ્યું આવો મજી આપણા નગરમા રહે છે તેની મને તો ખબર જ નથી।

‘વાતવ તો નજ કશું છ શાલિભદ્ર મુખ એકમુ છ’
સવમારો પાથી પોતા રથ પાલખી

આજે હું ગૌરવવતો છું કે આવા શ્રેષ્ઠીઓ 'મારા રાજ્યમા વસે છે. મારે તેના દર્શન કરવાં જોઈએ સામે ચાલીને શાલિભદ્રના મહેલે જાય છે

‘પેલા ભુવને પણ દીધોજી રાજા મનમાં ચમકીઓ’
કંઈ જોજોજી આ તો ઘર આકર તણાજી.

આ ભુવન તો આકરતું છે ખીજે ભુવન દાસદાસીઓ ત્રીજે-ચોથે ભુવને નજીકના રહેનારાઓ, અલયકુમાર સાથે છે, રાજાને બધું બતાવે છે પાચમા ભુવને જમીન ઉપર નીલમણિ પાથર્યા છે, પાણી છે કે પૃથ્વી તેની ખખર પડતી નથી. વીટી નાખે ત્યાં બહુબહુ અવાજ થાય છે આ તો રત્નનું બધું છે વીટી ફેંકી તે ખોવાઈ ગઈ, ન મળી ભદ્રા શેઠાણી થાળ ભરીને વીટીઓ લાવે છે અને કહે છે સાહેબ ! ગમે તે પહેરી દ્યો તેમ વિનવે છે શાલિભદ્રને ખોલાવવા માતા સાતમા માળે જાય છે અને કહે છે હે પુત્ર ! શ્રેણીક રાજા પધાર્યા છે. શાલિભદ્ર ખોલમા તોલમા કંઈ જાણતા નથી માતાને કહે છે “કરિયાણું વખારમા ન ખાવી દ્યો માતાજી ! તેમા તમે મને પૂછવા શું આવ્યા ? જેમ સુખ ઉપજે તેમ કરો” માતા કહે છે “આ કરિયાણું નથી પણ ગામઘણી છે, તને મળવા આવ્યા છે” આ સાલખી શાલિભદ્ર ભિલા થઈ નીચે ઉતર્યા શરીરે પરસેવો વળી ગયો માખણ જેવી કાયા રૂપરૂપનો અખાર શ્રેણીક રાજા નીરખીને ઠરી ગયા કાનમા કુડળ, કેડે રત્નજડિત કદોરો, હાથમા વીંટી છે. રૂપ જળહળ છે રાજા ખોળામા ખેસારે છે, હૃદય ઠરે છે

ખજાનું તે મારું જ છે જેના મન મોકળા છે, તેને કુદરત આપી રહે છે આગળની સાસુઓ ઘી તેલ ગોળ ખાડને તાળામા

મૂઠી ઘાવીએા પોતાની પાસે રાખતી જેને ઘેર તાળાં-ફંચી,
તેની વડુઓને ઘોરવાનું મન થાય જ્યાં પુણ્ય ત્યાં
મન ભરું ભરું રહે છે સત્તાના શિખરે વસતો રાજા
સમૃદ્ધિના શિખરે ચઢેલી પ્રભને બોધ, કેવી સમૃદ્ધિવાન
મારી પ્રભ છે! એમ ગૌરવ અનુભવે છે રાજા પાછા મહેલમાં
આવતા રહે છે આજના રાજાઓ ઈ કમરેક્ષ, સેલેક્ષથી
પ્રભનું ધન હરી જાય છે શાલિવર્ણને દિલમાં કઠકે પડે છે કે
મારે મારે ધણી ન હોવો બોધે હું સૌનો ધણી, જનાથ મટી
સનાથ બનું આ સ્થાને અઘાની છવ હોય તો અભિમાનના
શ્વાડે ઘડી જાત પણ આ તો પુણ્યાનુબંધી પુણ્યના ઉદય
વાળો, આત્માની સમાન કથાવાળો શાલિવર્ણનો છવ છે

જાળ તો કમળી કરશુ છ પથ વિપથ પરિવરશુ છ
પાળી સંચમલ પછી નાથ ધનાથ શશુ સહી છ

હવે એવી કમાણી કરું કે મારો કોઈ નાથ ન રહે
હીક્ષા લઈ લઉં, સચમ અગીકાર કરું મૈત્રીક રાજા જેવા
જેવા આવ્યા છતાં છે જરાય અભિમાન? તમે શાલિવર્ણની
સમૃદ્ધિ માગો છો ને? તેણે એક જ ટકોર બસ ને ઠકણા તો
પિડાંને હોય જાહેર કરું કે ઝરમે દિવસે હીક્ષા લેવી છે
આ વાત તેમની પહેલ સુભદ્રાએ સાંભળી ધન્ના ભરથારને
નવશવર્તા આસુનું ઝરમ ટીપુ ધન્ના ઉપર પડે પૂછે છે
તમને શુ કુખ છે! આખમા આસુ કેમ! સુભદ્રા કહે છે
મારે એકનો એક જાઈ હીક્ષા લ્યે છે પ્રતિદિન એકેક સીને
ત્યાગ કરે છે ઝર દિવસ વિત્યા પછી સચમને માગે જશે
ત્યારે ધન્નારાય કહે છે

આતો કેવો શૈરાગી, જાને કય કહીએ શુરવીર રે

ધન્નરાય એમ ભણે શૈરાગી તો તેને ભણવો,

જે એકદમ ઊંડે મીત રે

વૈરાગીને વાચદા શા ? એક એક સ્ત્રીને છોડતાં બત્રીસ દિવસ શાના લગાડવા ! સુભદ્રા કહે છે “કહેવું સહેલ છે પણ કરવું મુશ્કેલ છે, તમારે આઠ રાણીઓ છે તેમાંથી એકનો પણ મોહ છૂટે છે ? ” ત્યાં તો ધન્નાજી બોલી બિઠ્યા કે ‘આજથી “અત્યારથી આઠે તજી, હવે સયમ લેવો નિરધારજી” આઠેયનો ત્યાગ.’ તમારે તમારી સ્ત્રી સાથે આવા સવાદ ક્યારેય થાય છે ખરા ? સાળા બનેવી તો બન્યા છે ને ? જે બોલ્યા તે પાળવું જ ઉતાવળા બિલા થઈ ગયા સ્નાન કરવાનું બાકી છે, ખેળભરી કાયાએ ઉપડ્યા, શાલિભદ્રના મહેલે કહે છે બીઠા ! જેઠા છે શુ ? ધર્મના ડામમા પ્રમાદ શો ? દીક્ષા લીધી ત્યારથી માસખમણ તપ શરૂ કર્યા તપશ્ચર્યા વિના કર્મ ખપતા નથી તપથી નિર્જરા થાય છે

ધન્નો ને શાળિભદ્ર, મુનિશ્વરોની જોડ
નારીનાં બંધન તત્ક્ષણ નાખ્યાં તોડ

ધન્નો ને શાળિભદ્ર બન્ને મુનિ થઈ સયમ-તપની આરાધના કરી આવા ધર્મની અનુમોદના કરનાર સુગ્રીવ નગરમા બલભદ્ર રાજા ધર્મી, સુસસ્કારી અને પવિત્રાત્મા વસી રહ્યા છે

વધુ અધિકાર અવસરે કહેવાશે

વ્યાખ્યાન ૬૬

સં. ૨૦૨૦ના અષાઢ વદિ ૫ મંગળવાર તા. ૨૮-૭-૬૪.

સિદ્ધાત એટલે ત્રણેય કાલે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ ઉત્તરા-

અધ્યયન સૂત્રનાં જોગણીસમા અધ્યયનમા, સુધર્માસ્વામી, ક્ષેત્રની વાત બતાવે છે જગતમાં અનંત હોવો છે ચાર ગતિ, ચોવીસ દરક અને ચોશણી લાખ ચોનિમાં હવ પરિભ્રમણ કરે છે હવ જે જે ક્ષેત્રમાં વસે છે તેની વાત ચાલે છે ચૌદરાજ હોકની વાત આવી ગઈ મનુષ્યક્ષેત્રમાં સુમીવનગર બાગ-બગીચાથી સુશોભીત છે રાજા બલભદ્ર અને પટરાણી મુગાવતી છે આ ગાથામાં સસારી હવની વાત આવી છે છ કાયના વિભાગમાં વહેંચાયેલા-હવો સકર્મી છે વનસ્પતિ જે બગીચામાં ખીલીછીરી હોય તે જોડેન્દ્રિય હવ છે જોડેન્દ્રિયથી માંડી સિદ્ધદશામાં ખિરાજતા શુદ્ધ શુદ્ધ ચૈતન્ય થન આત્મ હોવો છે, તેમાં સિદ્ધ દશામાં ખિરાજતા હવ શુદ્ધ છે જોડેન્દ્રિયથી માંડી પચેન્દ્રિયના હવો સસારી છે પણ અવસ્થામાં ફેર છે દરેક આત્મા નિશ્ચયનયથી સિદ્ધ હોવો છે છતાં આજે આપણે સિદ્ધદશામાં કેમ નથી? એમ કોઈ વાર જોકાંતે આત્માને પ્રશ્ન કર્યો છે? રણકપટી કેમ જીવી શકે છે? તુ કોણ છે? તારું સ્વરૂપ શું છે? તે વિચારે આય સંસ્કૃતિ દેહ અને આત્માને બિન્ન માનનારી છે

કુનિયામાં જે તત્ત્વ છે એક હવ તત્ત્વ અને બીજું અહવ તત્ત્વ હવ અને અહવનો વિકારી અવસ્થાએ સાત તત્ત્વો કિલા થાય છે હવ તત્ત્વ પોતાના સ્વભાવમાં સ્વ આનંદમાં રહે. વિકારથી વેગળો રહે અને કષાયના કલ્મિયા કાઢે, તો તને કર્મો ચોટતા નથી સસાર કોઈએ જિલો કરાવ્યો નથી. કોઈએ ગળે વળગાડી લીધો નથી. કારણે હવે જ આપણા છ સ્વભાવમાંથી ચલિત થયો છે તેથી પરિભ્રમણ અને સસાર જિલો થયો છે લોકુ ઠડુ થયુ હોય ત્યારે

પાણીમા મૂકવાથી પાણી ચૂસાવા લાગશે નહિ પણ અગ્નિમાં લાલચોળ થયા પછી પાણીમા મૂકવાથી તરત પાણી ચૂસી લેશે ટાઢા લોઢાને ટીપાતુ નથી, પણ ગરમ લોઢાને જ ટીપાય છે એવી રીતે આત્મા રાગદ્રેષના ઉકળાટથી ઉકળે છે તે કષાય ભાવથી તપ્ત થાય છે ત્યારે લોકમાં જે કાર્મણુ વર્ણુગા ભરી પડી છે, તેમાંથી આત્માની નજીકમા રહેલી વર્ગણુને કર્મપણે ખેચે છે. વાક પોતાનો જ છે વાક ફર કરવો હોય, અવગુણુ ટાળવા હોય, તો તે માટે જિનેશ્વર દેવની વાણી સાંભળો, હૈયામાં ઉતારો જીવનમા ઓતપ્રોત વણી નાખો ઉત્તરાધ્યનસૂત્રના ૩૬મા અધ્યયનમા પ્રભુ ફરમાવે છે .

“જિણવયણે અણુરતા, જિણવયણજે કરેન્તિ ભાવેણ ।

અમલ્લા અસ કિલિટ્ઠા, તે હોન્તિ પરિતે સસારી ॥

૨૬૧ ॥

જે જિનેશ્વરના વચનમા અનુરકત બને, જિનેશ્વરના વચન પ્રમાણે વર્તન કરે તે જીવ મિથ્યાત્વના મેલ અને કષાયની સ કિલિષ્ટતાને ટાળી પરિત્ત સ સારી થાય છે. પરંતુ આજની પ્રજા કેના વચનોમા અનુરકત બને છે ! ભૌતિક્ષ્ણાત, કહેનાર નેતાને સાભળવાની જેટલી ઉત્સુકતા છે તેથી હજારમા ભાગે પણ તત્ત્વની વાત સાભળવાની તૈયારી નથી. પત્નિના વચનમા, પુત્રના વચનમાં, શેઠના વચનમાં અનુરકતતા છે, પણ જિનેશ્વરદેવની વાણીમા અનુરકત બન્યો નથી, તેથી જ સ સાર ભલો છે લાઈન ચેઈન્જ કરવાની જરૂર છે.

સાભળીને ખેસી રહેવાનુ નથી શ્રોતા થઈ ઘણી વખત સાભળ્યુ, વક્તા થઈ બહુ બોલી ગયો, પણ હૈયાના અને

બુદ્ધિના ખાના બુદ્ધિ રાખ્યા સાનાવરણીય કર્મના ક્ષયોપશમ દ્વારા કારણ શક્તિના પરિણમે જીવ ઘણું માફ રાખી શકે પુણ્યોદયે છટાદાર ભાવણથી હૃદયરોની મેઢનીને રીઝવી શકે, પણ જ્યાં સુધી અતર ઠોડું રાખ્યું છે ત્યાં સુધી

જાર પર જી પણ તેજ જાયો.

અનતીવાર નવપૂર્વની વિદ્યા ભણી ગયો છતાં આત્માને કાયકારી થઈ નથી કારણ કે જ્ઞાનાવરણીય કર્મનો ક્ષયોપશમ થયો પણ કશનમોહનો ક્ષયોપશમ કર્યો નહિ આપણે પૌષ્પ-પ્રતિક્રમણ-વ્યાખ્યાન શ્રવણ જો બધું કરીએ છીએ પણ તેનો ધ્યેય શું ઠોણ? નવે તત્ત્વમાથી શું થયું તત્ત્વ છે? તે જાણવાનું છે જાણીને જીવનમાં ઉતારીને મોક્ષ પદ પ્રાપ્ત કરવાનું સ્વભાવમાં ટકે તો જીવ નથી, પણ વિમુખ બન્યો છે તે વિમુખતા ટાળવા, જીનેશ્વરની વાણી દ્વારા સંશુક્રિયો જગતના જીવોને સાફ કરે છે સન્માર્ગે જીવને વાળવા જોઈતા પાપ ઠાલવે છે શુદ્ધ જો જ્ઞાની જીવોને પ્રેરણા કરનાર જીવતા જાગતા જાગવાનું છે કારણ કે જાગવાનું તો જૂર બિરાજે છે જ્યારે શુદ્ધ તો સમીપમાં જ શુદ્ધ માગદશક બને જોના જે જ્ઞાતા હોય તે વસ્તુને સમજાવી શકે જવેશી પાસે જોડાની વાત કરાય? ના; કારણ કે તે જ્ઞાતા નથી તેનો જ્ઞાતા માત્રી છે સત્તાનનાં શરીરમાં જીવે તો રોગનું નિવારણ કરવા તેના જ્ઞાતા ડોક્ટર પાસે જવું પડે છે ડોક્ટર જોમ ન કહે કે સત્તાન તે પેદા થયું છે તો રોગના નિદાન માટે મારી પાસે શું કામ આવે છે? શું નિદાન કર જોમ તો કહે નહિ ને? તેવી રીતે આત્માને કમ સાચ્યાં છે તેના જ્ઞાતા શુદ્ધ જો જો પોતે પોતાને

ભણ્યો છે, સ્વભાવમા ઝીલ્યો છે, ત્રિરત્નની આરાધના કરી છે
તેવા સદ્ગુરુદેવ આવનાર વ્યક્તિને આત્માનુ સ્વરૂપ વાણી
દ્વારા સમજાવે છે, વાચ્યને વાચક ભાવનું જોડાણ કરાવે છે

ગુરુ, વિના કોઈ નહિ મુક્તિ દાતા;
ગુરુ, વિના કો નહિ માર્ગદાતા;
ગુરુ, વિના કો નહિ જાડયદાહતા,
ગુરુ, વિના કો નહિ મૌખ્યકર્તા

આત્મસ્વરૂપ સમજાવનાર ગુરુ છે માતા ઉછેરી મોટા
કરે, પિતા પોષણ કરે, શેઠ લાઈન ખતાવી વેપારમા જોડે,
આ બધા લૌકિક ઉપકાર છે ગુરુનો ઉપકાર લોકોત્તર છે
માતા-પિતા શેઠના ઉપકાર તો કદાચ આ ભવની ભાવટ
ભાંગે પણ ગુરુના ઉપકારતો ભવે ભવની ભાવટ ભાંગે છે
કર્મના બોજા લઈ ફરનારાઓના બોજા ઉતારનાર ગુરુ છે

ભવોભવ કેરો માથે ભારો લઈને ભટકું જનમ જનમ,
જનમ જનમ ભટકું છું તોયે, મુજને આવે નહિ શરમ,
પૂર્વ દિશાએ જવું હતુંને, હોડયો પશ્ચિમ દ્વારે
ઉત્તર દક્ષિણ અથડાયો, પણ આવ્યો નહિ કિનારે
કાળી અમાસની રાતે રમતાં,

જાણી નહિ અજવાળી પૂનમ જનમ .

જીવ સુખ સંપાદનના ધ્યેયે સુખની શોધમા ભવોભવથી અનત
સ સારમા રખડ્યો પણ સુખ પ્રાપ્ત થયું નહિ દરેકને સુખ
જોઈએ છે અને તે પણ શાશ્વતસુખ, કે જે આવેલું ચાલ્યું
ન જાય એવું સુખ મેળવવા જીવે જે માર્ગ લીધો છે તે
અવળો છે, ઇન્દ્રિયજન્ય સુખો તે શાશ્વત સુખ નથી બહા-
રના સુખ નાશવત અને ક્ષણિક છે શાશ્વત સુખ મેળવવા
ઇન્દ્રિયજન્ય સુખ ઉપર, વિષય-લોગના વિકારો ઉપર લાત મારવી

બોધશે. ઇન્દ્રિય સુખ અને શાશ્વત સુખ બન્ને એકી સાથે
નહિ મળે. તે માટે જ તરુમુખ થવું બોધશે.

આજે પૂજ્ય શ્રી મણિલાલજી મહારાજસાહેબની તિથિ
છે તેઓએ કંઈત અઢાર વધની વયે સસારને છાત મારી,
ઇન્દ્રિય બની સયમના પથે પ્રયાણ કર્યું હતું. આજ
તેઓશ્રીની પુરુષતિથિ છે પાંચમા આરાની અઢર ઠેવા
પુરુષાત્મા ગુરુદેવ થઈ ગયા તેનો વૃત્તાંત સાંભળ્યો. ખન્ય છે
તે ગુરુદેવને ? કયા તેમની સાધના અને કયા આપણી સાધના !

જીવ જ્યારે સવળી પર્માય પ્રગટાવે ત્યારે તેને અત
રથી સ્વરૂપને પામવાની તાલાવેલી હોય છે. ધગથ બોલે છે
જ્યા પ્રેમ છે ત્યા અપણતા હોય, જ્યોછાવર થવાની ભાવના
હોય, તમને સસારમાં પ્રેમ છે ને ? પત્નિ પાછળના પ્રેમમાં
કેટલા ખુવાર થાઓ છો ? હસરડા કોના માટે ? કોઈ ટીપ
લઈને આબ્યો હોય તો તે સમયે હાથ સંકોચાશે, પણ
પત્નિની માગણી માટે ઉઠાર હૈયે હંભારના ખરચ કરવા
તૈયાર ! ત્યારે આચકો નહિ આવે, તમે કમાઓ છો. છતાં
વાલની વીટી પહેરો છો. ના અને સીને કેવી શણગાર
છો ! મોઢમાં ડુંગળા છોને ? સ્થિ હોય ત્યાં વીધ વળે જ
તમને પૈસા કમાવાનો પ્રેમ છે એટલે બાર કલાકની સતત
નોઠરી હોય સાથે ટિફિન લઈ જવું પડે, છતાં હૈયામાં
આનંદ છે કે માસિક ત્રણસો મળે છે ને ? માટે આટલું
કુણ સદી લેવું તમને પૈસાનો પ્રેમ છે કે પરમેશ્વરનો !
સતત ખર્ચ છે કે સન (પુત્ર) ! વિકાસ કે વિલાસ ! આત્માને
પૂછોને જવાબ મળવો.

પૂજ્યશ્રી મણિલાલજી મહારાજનો આત્મા જાગી ગયેલો હતો. પાત્રમાં આરામાં પણ તેઓ ગુણમાં ચોથા આરાના સાધુ જેવા હતા. તપશ્ચર્યા ઘણી કરી તેમજ યોગની પણ સાધના કરી. રોગની અદર પણ સમાધિ જાળવી રાખી હતી

ગુરુ શબ્દ ઉચ્ચ પ્રકારનો છે ગુ એટલે અશુચિ પદાર્થ, દુર્ગંધા ઉપજે તેવું, તેને રૂ જેવો પવિત્ર બનાવે તેનું નામ ગુરુ વળી ગુ એટલે અધકાર, અજ્ઞાનરૂપી અધકારમાથી રુ, એટલે પ્રકાશમાં લઈ જાય તેનું નામ ગુરુ. કેવા ગુરુ હોવા જોઈએ તે સંખ ધી “દશવૈકાલિક” સૂત્રના નવમા અધ્યયનના પહેલા ઉદ્દેશમાં કહ્યું છે:

લજ્જા દયા સજમ બંભચેર કલ્લાણ ભાગિસ્સ વિસોદ્ધિઠાણં ।
જેમે ગુરુ સયયમણુસાસય તિ, તેહિં ગુરુ સયય પુયયામિ ॥ ૧૩ ॥

જેનામાં લજ્જા છે, એટલે પાપ કરવાની શરમ હોય, પાપ કરીશ તો મારે લોગવવું પડશે, વળી દુર્ગંતિમાં લઈ જશે, મારું અનુકરણ ખીજ કરશે, માટે પાપ ન થાય તેની શરમ, લજ્જા હોય દયા હોય, અનુક પાલાવની છાળો ઉડતી હોય, આત્મવત સર્વભુતેષુ ય પરયતિ સપશ્યતિ ॥ આત્માની જેમ-પોતાની જેમ, સર્વ પ્રાણીઓને જુએ તે જ દેખતો છે તેના જ્ઞાનચક્ષુ ઊઘડી ગયા છે દયા વિના ધર્મ નથી

ક્ષમા વિના તપ નથી, અને સતોષ વિના સુખ નથી અહિંસા એ ધર્મ પામવાનો પ્રથમ યોગ છે સર્વ ભૂતોમાં, પછી શત્રુ હો કે મિત્ર હો, તે સમભાવે વર્તતો હોય અપકારીના અપકારને તો ભૂલી જાય, પણ પોતાના કરેલા ઉપકારને

પણ જે જૂઠી જાય છે તેણે જ જ્ઞાનને પચાવ્યું છે પૂજ્ય મણિલાલજી મહારાજ સાહેબ મનનશીલ મહાત્મા હતા તતને છોડનાર સત હતા સત્યાગ્રહી હતા પણ કઠાગ્રહી, મતાગ્રહી કે દ્રશ્યગ્રહી ન હતા. તેવા પવિત્ર પુરુષના દશન થતાં, દુરમન પણ ચાંત થઈ જાય અદારમે વધે? ઘોઘેરામા દીક્ષા લીધી ઘોપન વધ દીક્ષા પાળી. બોતેર વધનું આયુષ્ય હતું આયુષ્યનો એક ભાગ સસારમાં અને ત્રણ ભાગ સમમમા ગાળ્યો ઘોપન વધમાં ઘોપન ગ્રહો લગ્યા કેટલાક પ્રસિદ્ધ થયા છે અને કેટલાક લખેલાં અપ્રસિદ્ધ પડ્યાં છે બહુશૂત અને તત્ત્વચિતક હતા સિદ્ધાંતોના ભેરીજી ગણાતા ગમે તેવા પ્રશ્નના હાજર જવાબી અને પૂરા સમયમાં હતા જીવનમાં એવો સમય કેળવેલો કે અમુક વધ સુધી શિમાળામા જ્યાં કંઠો પવન વાતો હોય ત્યારે કેવળ લગોટભર રહી સવારના સૂય ઉઘેથી દશ વાગ્યા સુધી ઠડી સહન કરતા. યુનિઓ શા માટે આમ કરતા હશે? કમ લય માટે; દેહાધ્યાસ કેલો છૂટયો છે તેની આ પારાશીશી છે આજે તો જીવ જરા દુખ પડે ત્યાં શેવા બેસી જાય છે શરીરનો મોઢો છોડવાની તાલીમ જ્યો દેહના કુષ્ઠે કુષ્ઠી ને કુષ્ઠે કુષ્ઠી, તેવો દેહ બાવ ઉત્પન્ન કરી અનતા દેહ તૈયાર કરે છે

રેડ જાણ સય ટોચ જ્યાં આવવા ટોચ પ્રસાત
તે કદીપે જ્ઞાની દસા, બાળી કદીપે જ્ઞાન્ત "

તેમને જિંદગી પપ ત ચાર વિગયનો ત્યાગ હતો
તેમના જીવનમાંથી આપણે બોધ લેવાનો છ કંઈ અપ્રમત્ત

દશા હતી ? એકા એકા લખ્યા ન કરે. કહીયે કે મહારાજ
ક્યાં સુધી લખ લખ કરશો ? તો કહે કે હું લખલખ ક્યાં કરુ છું ?

બોલે તેને લખ લખ કહેવાય ! ઘણા રાસો તેઓશ્રીના
ખનાવેલ છે અઢાર વર્ષની બાળવયમા બાલબ્રહ્મચારી અવ-
સ્થામાં સયમ લઈ લીધો પૂજ્ય ગોપાલજી મહારાજ પાસે
દીક્ષીત બનેલા. માહ માસમાં દીક્ષા લીધી અને વૈશાખ
માસમા ગુરુનો વિયોગ થયો આધાર તૂટી ગયો છતાં પૂજ્ય
મોહનલાલજી મહારાજ, નથુજી મહારાજ, ભગવાનજી મહારાજ-
દીપચંદ્રજી મહારાજ વગેરેના આધારે અભ્યાસ કર્યો જ્યો-
તિષ શાસ્ત્રના પારગત હતા મારવાડ, મેવાડ, અને પંજાબમાંથી
કોઈ સાધુ કાળ કરીને ક્યાં ઉત્પન્ન થયા, તે કહી દેતા
સમયકુંડલી કરીને કહી દેતા ત્રણ ભૂમિકા સુધીનું યૌગિક જ્ઞાન
વર્તતું મતિશ્રૂત જ્ઞાનના ક્ષયોપશમનો પુરુષાર્થ પ્રબળ હતો
જીવન ઉમદા હતું આ ગુણો બ્રહ્મચારીને સહેજે પ્રાપ્ત થાય છે
અબ્રહ્મચારીને લગ્નિધ મેળવવી મૂશ્કેલ પડે છે બ્રહ્મચર્ય
અનેક સિદ્ધિની જનની છે

જે નવ વાડ વિશુદ્ધથી, ધરે શિયળ સુખદાર્ઠ,
ભવ તેનો ભવ પછી રહે, તત્ત્વ વચન એ ભાઈ.

મનને કંટ્રોલમા રાખવું જોઈએ દાઢી ડગડગતી હોય,
માથે ધોળા ઉપર પીળા થયા હોય, શરીર અશક્ત થયું
હોય છતાં તૃષ્ણા કેટલી છે ?

આયુષ્ય ઘટતું જાય પણ, પાપ બુદ્ધિ નવ ઘટે,
આશા જીવનની જાય પણ, વિષયાભિલાષા નવ મટે.

ક્ષણે ક્ષણે આયુષ્ય ઘટતું જાય છે, પણ પાપ બુદ્ધિ
તો ચાલુ ન છે, તેવા જીવનુ જીવન બરબાદ થયું છે. વિષય તે
વિષ છે. ઝેર છે, વિષયો કિ પાક ફળ જેવા, દેખાવે સુદર, ગ ઘે

સુગંધી, અપરે પલ્લ સુદર અને શ્વાદે પલ્લ મિદ મધુર, પલ્લ
પરિણામે સુદર નથી. ભગવાન કહે છે કે, પ્રજ્ઞાચારી તે ભગ
વાન બરાબર છે શ્રી “સુયગદાગ” સૂત્રમાં કહ્યું છે કે-

“જે વિગ્નવળાદિઽગ્રોતિયા સતિભેદિ સમ વિપાદિયા
તમ્હા કદ્દહતિ પાસદા, મદકલ્લુ કામાદ રોગચ ॥

જેને સ્ત્રીઓ સામે, સ્ત્રીને વિનવે છે, કટાક્ષના બાણ
ફેકે છે, છતાં તે તરફ ઝોક ખાતા નથી, તેઓ તેા મુકત થયેલા
જ સમજો. તે તેા વિષયોને ઝેરી કળિ માને છે માટે-

નિરખીને નવયૌવના, લેલ ન વિષય નિદાન
બલે કાષ્ઠની પુતળી, તે ભગવાન સમાન

જે નવયૌવના સ્ત્રીમાં લેશ પણ નથી રાખતા અને તેને
કાષ્ઠ પુતળી જણે છે તે ભગવાન સમાન છે આ શુદ્ધ કેળવવા
મત ઉપર કાળુ બોધજો બહારથી ઘણા હવેા સારા દેખાવા
છતાં આંતરિકથી હવેા વિષયોમાં લપટાયેલા હોય છે
જેવું મન કૂંટકૂંટ કરતું હોય છે તેઓ હવેા છે પ્રજ્ઞ-
વ્યાકરણ સૂત્રમાં પ્રજ્ઞાચારીને બત્રીસ ઉપમા બાપી છે જેવી
રીતે જ્યોતિષ દેવતામાં ચંદ્ર પ્રથમ, તેમ સર્વ જ્ઞાતોમાં પ્રજ્ઞ
અર્થને પ્રથમ જ્ઞાન છે વનમાં નંદનવન, ક્ષેત્રમાં મહાવિદેહ
ક્ષેત્ર, પવનમાં મિદ પર્વત, નદીઓમાં જગા, બ્યાનમાં શુકલ
બ્યાન લેશ્યામાં શુકલ લેશ્યા, હાથીમાં ચીરાવત હાથી અને ચંદ્ર
નમાં ચોરીય ચંદન એક છે તેમ સર્વ જ્ઞાતોમાં પ્રજ્ઞાચાર્ય મત
પ્રધાન છે તે બહુ જ ઉમદા થીજ છે પ્રજ્ઞાચાર્ય જો સહુવની
ઔષધિ છે તેના અરણ્યોમાં દેવો નમે છે તે જગતમાં પૂજનીય
બને છે નારીનેા સગ પાઠનાર છે ઘણા મહારથીઓ માગ
ઉપરથી એમુ ખાઈ જયા છે સ્ત્રીસ જ વજીય છે તેમ સિધ્ધાંત
કહે છે

આજે સાધુ પાસે ટાણે કટાણે બાઈઓ આવે છે ભણવાના ભાવથી કે કોઈ લઢુ બનાવવાના ભાવથી આવે છે, પણ એકલુ જવાય નહિ. એવો કાયદો હોવો જ જોઈએ કે, સાધુ સ્ત્રીને ન ભણાવી શકે. સગદોષ કયા લઈ જશે તે કહી શકાતું નથી ન દન રાજના ભાવમા દીક્ષા ખેસે છે પરંતુ રોગ આવ્યો, ભાવના હતી, પણ દેહ કથળી ગયો રાજ મરીને દેવ થયા ઉપયોગ મૂકીને જોયું અને દિલમા વિચાર આવ્યો કે મારી રાણી દીક્ષા લે તો સારું.

દીક્ષા લેવા જેવું કયું પાત્ર છે? તેની તપાસ કરે છે ગામમા મુનિ મહારાજ ખીરાજમાન છે કડક ચારિત્રવાન છે. વ્રત, તપ, જપ, નિયમ, ધ્યાન અને સ્વાધ્યાય સિવાય બીજી કોઈ વાત નથી સંયમી જીવ છે ન દન દેવ પરીક્ષા કરવા જાય છે દોઢ વાગ્યાના સુમારે સાધ્વીજીના રૂપમા એકલા ઉપાશ્રયમા પ્રવેશે છે ઉપાશ્રયમા સાત આઠ સાધુ છે મહારાજશ્રી પૂછે છે, કેમ આવ્યા? તો કહે મદવાડ થયો તેથી ગાથા ભૂલાઈ ગઈ છે, તેની વાચણી લેવા આવી છું મુનિ કહે છે, એકલા અવાય નહિ, જલ્દી નીકળી જાઓ, નહિતર અમારે બહાર નીકળી જવું પડશે આનું નામ વ્રતપાલનની કડકાઈ

એકલા સાધુને સ સારી અવસ્થાની બહેન સાથે પણ એકલા વાત થાય નહિ સ્મશાન, સૂનું ઘર, લુવારની દુકાન, નવેળું, રાજપથ કે મહાપથ હોય તેવે સ્થળે પણ, એકલો સાધુ એકલી સ્ત્રી સાથે જોલો રહી શકે નહિ, બોલે પણ નહિ દરેક સાધુને માટે સ્ત્રીસંગ વર્જ્ય છે, સ્ત્રીસંગ કાદવ-કીચડ સમાન છે શ્રી 'સૂયગડાગ'-સૂત્રના ચોથા અધ્યયનમા ગાથા છે કે સ્ત્રીઓએ કેવી રીતે મુનિઓને પાડ્યા છે વનરાજ સિંહ

પણ પાંચરામાં-બઢરાના માસની લોહપતાએ ઠેરી બને છે તે પ્રમાણે શ્રીસ જ ઠેરી કરી નાણે છે શ્રી, અણગારને પાદુ મારે છે તો આ શ્રીની પાછળ લડુ બનેલ સામેથી કહે છે કે પાણા જેવું માડુ માડુ તેમાં પાદુ મારી, તેથી તમારા કામળ પગને વાગ્યું નથી ને ? મોઢ શુ બોલાવે છે ? સત્કાર, પુરસ્કાર અને સ્ત્રી પરિસહ એ બે અનુકૂળ પરિસહ છે, બીજા બધા પરિસહો પ્રતિકૂળ છે પ્રતિકૂળ પરિસહો છતવા સહેલ છે પણ અનુકૂળ પરિસહો છતવા મુશ્કેલ છે અનુકૂળ પરિસહ પડખાની પીચ્છોલ જેવા છે અને પ્રતિકૂળ પરિસહ સ મુખ રહેલી પીચ્છોલ જેવા છે

તે દેવતાએ પરીક્ષા કર્યા પછી તે આચાર્ય ના આશ્રમમાં રહેલાં સાધ્વીજી પાસે તે રાણીને લીધા અપાવી.

મહાલક્ષ્મીજી મુનિ પવિત્ર પ્રજ્ઞાવારી પુરુષ હતા કલ્યાણના ભાગી વિશ્વધિમાં ખ્યાલ હતા કેન્સરનું દહ ઘડુ આઠ માસ રહ્યું શરીરમાં બળતરા પાણી પીએ તે યૌખાના ઓસા મણુ જેવું નીકળી જાય છતાં અપૂર્વ શાન્તિમાં ઝીલતા હતા, જરાય હાથવેચ કે આકુળતા નહોતી પાળીનેા દિવસ આ યૌ સમાધિમાં ચડી ગયા. બે કલાકનો કાઉસગમ પાળે ને નમેા અરિહંતાણુ બોલે તેમ જાગ્રત થયા ઠહેવા લાગ્યા કે ધ્યાનમાં હતા ઉત્પજ થવાનું સ્થાન જોઈ આવ્યો પરંતુ દેવ શમ્યા ખાલી નથી. પાંચમને દિવસે પ કલાકને પાંચ મિનિટે આચુખ્ય પૂરુ થવાનું છે આવી સમાધિવાળા પુરુષ હતા આઠ માસ બીમારી રહી. સાધ્વીજી ઘણાં હતા વિનતી કરી પણ સેવા ભક્તિનો લઢાવો લેવાની ગુફેદેવે ના પાડી કે આટું મોસમાં સાધુ-સાધ્વીએ સાથે ન રહેવું જોઈએ પોતે જોશવસ્

નગરમાં બિરાજેલ હતા છેલ્લી ઘડી સુધી જાગૃત અવસ્થામાં હતા. કેશવલાલજી મહારાજનો ભોગ ઘણો સુદર હતો. ઘણી સેવા કરી. છેલ્લી દશા સુધી સમાધિ-ઉપયોગની સાવધાની હતી. ધન્ના અણુગાર સરીખુ શરીર થઈ ગયું, છતાં સમતા અબ્બેડ હતી ખરાબર તેમણે કહેલ તે દિવસે અને તે ટાઈમે જ સ ૨૦૦૦ની સાલમાં કાળધર્મ પામ્યા. એમનું જીવન ચરિત્ર સાલણી, આપણને પણ અપ્રમત્ત દશા આવે તેવી આરાધના કરીએ

—*—

વ્યાખ્યાન ૭ મું

સં. ૨૦૨૦ના અષાઢ વદિ ૬ બુધવાર તા. ૨૯-૭-૬૪

૨૧ સનપતિ જિનેશ્વર દેવે અતિમ સમયે જે પ્રતિ-
બોધ આપ્યો તે ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રના ઓગણીસમાં અધ્યયનની પહેલી ગાથામાં છે કે, સુગ્રીવ નગર રમ્યકારી છે વનસ્પતિ, પાણી, જળાશયો આદિથી સુશોભિત છે લીલોતરી વરસાદને આકર્ષે છે સૂકા રણમાં વરસાદ ઓછો હોય હરિયાળી ભૂમિ અને મેઘરાજને મીઠો સખધ છે તેવી રીતે જેના હૈયા ધર્મથી નવપલ્લવિત થયા હોય અને જે ભૂમિરૂપ પવિત્ર બન્યા હોય, ત્યાં સતો ખેતીને આવે છે અને વીરવાણીરૂપ મેઘની ધારા વરસાવે છે બલભદ્ર રાજા અને મૃગાવતી પટરાણી મનુષ્ય છે અને પ્રજા પણ મનુષ્ય છે, છતાં ફેર કેમ? સધન-નિર્ધન. ઊચ-નીચ, નારકી-દેવ એમ વિવિધ ગતિમાં જીવ કર્મના કારણે વિચિત્ર ભવો કરી રખડ્યો છે

નિશ્ચયવાદીઓ કહે છે કે આત્માને કર્મ લાગતા

નથી કર્મ રૂપી છે અને આત્મા અરૂપી છે, તો આ કથામાં કેમ બેઠા છે? નિશ્ચયનયની અપેક્ષાએ આત્મ સ્વભાવમાં કર્મ પેસી જતાં નથી, પરંતુ પ્રયોગમાં મલીનતા છે કર્મ થાય છે તે સત્ય હકીકત છે કેટલા કાળમાં જીવ રખડી રહ્યા છે? અનતકાળથી શું બધા સારા ભવો જ કર્યા છે? ના, મોટે ભાગે દુઃખ જ ભોગવ્યું છે જીવે સુખ કરતા દુઃખ વધારે ભોગવ્યું છે રાજા સુખી કેળાય છે પણ એ સુખ ક્ષણિક છે સુખમ ચક્રવર્તી જેવા અને બ્રહ્મહત્ત ચક્રવર્તી જેવાને એક સમય પહેલાની કેવી સાક્ષી હતી, કે જેને પટાવાળા નહિ, પણ બત્રીસ હજાર દેશના મુકુટબધી રાજાઓ તેમની બિરહાવહી બોલતા તેવા બ્રહ્મહત્ત ચક્રવર્તી મરીને સાતમી નરકના નારહીપણે ઉત્પન્ન થઈ ગયા બોલો! કર્યાંય રાચવા જેવું છે? ના

પાપ-પુણ્યના ચાર ભાંજા કહ્યા છે (૧) પુણ્યાનુબંધી પુણ્યોદય (૨) પુણ્યાનુબંધી પાપોદય (૩) પાપાનુબંધી પુણ્યોદય અને પાપાનુબંધી પાપોદય તેમાં પ્રથમ ભાગમાં પુણ્યાનુબંધી પુણ્યોદયમાં વર્તમાન સાક્ષી ખૂબ જ હોય કાઈને બોલાવે તો સામે માણસ માને કે હું બહુ ભાગ્યશાળી થયો કે મને બોલાવ્યો આવી સાક્ષી જીવને જમે ને! પરંતુ જેનો આત્મા મોહનો રસિક છે તે તો જોમજ સિત વતો હોય કે ક્યારે પુણ્ય સંગથી છુટું! પુણ્યનો ઉદય તે મારો સ્વભાવ નથી. આવા જીવને પુણ્યાનુબંધી પુણ્યના પ્રતાપે સાક્ષી મળે તે પૂર્વે અજ્ઞાનથી ભાવે કંઈકી ક્રિયાનુકૂળ છે ધર્મ એ બહાર નથી. બહારથી વેઆતો મળતો નથી. વસ્તુનો સ્વભાવ તે ધર્મ છે વસ્તુને પોતાનો

સ્વભાવ છોડે નહિ ? અગ્નિનો સ્વભાવ બાળવાનો છે, પછી લગ્નમડપનો પવિત્ર અગ્નિ હોય કે સ્મશાનનો અગ્નિ હોય, કે પારસીની અગિયારીનો હોય કે રસોઈઘરનો અગ્નિ હોય, પણ તેનો સ્વભાવ જ બાળવાનો, તે છોડતો જ નથી રાંદલ માનો દીવો મૂક્યો હોય, તેને જરા છેડો અડી જાય તો બાળે ને ? એમ આત્માનો સ્વભાવ જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર છે તે વર્તમાન વિકૃત દશામાં છે પણ સ્વભાવ નષ્ટ થયો નથી તેને પ્રાપ્ત કરવા મનુષ્ય અવતાર મળ્યો છે. કમર કસીને કામ કરવાનું છે (૧) આત્મા છે (૨) આત્મા નિત્ય છે (૩) કર્મનો કર્તા છે, (૪) લોકતા છે. (૫) મોક્ષ છે અને (૬) મોક્ષનો ઉપાય છે આત્માને બધ છે માટે મોક્ષ મેળવવાનો છે બધ દશા ન હોય તો મુક્ત દશા જ છે તમે છૂટા છો તેથી છૂટવાનો પ્રયત્ન નથી કરતા પણ જેલમાં પડેલો કેદી છૂટા થવાના ઉપાયો કરે તેમ આત્મા કર્મથી બધાયેલો છે તે કોઈ વાર પાપોદયે નરક અને તિર્યચ ગતિનો પરોણો બને છે, અને પુણ્યના કૃણરૂપે જીવ સારી ગતિ અને દોમદોમ સાદ્ગથી પામે છે અને જે આત્મા સ્વભાવ ધર્મની ઉત્કૃષ્ટ આરાધના કરે છે તે પરમપદને પામે છે તેને ધન્ય છે આરાધના નિષ્કામ ભાવે કરવી જોઈએ

રાજા બલભદ્ર અને મૃગાવતી રાણી પુણ્યશાળી આત્માઓ છે રાજાને પુણ્યના ઉદયે અનુપમ નારી રત્ન મળ્યું છે દપતી-જીવન રથના બે પૈડા સમાન છે પુણ્યાનુબધી પુણ્યોદયવાળા આત્મા રાજાપણે કે શ્રેષ્ઠીપણે અવતરે કે દેવ-લોકમાં દેવ તરીકે અવતરે, છતાં રિધિધિ-સિધ્ધિમાં લેપાય નહિ

રજકણ કે પદ્મિ પેમાનિઠ રેવની
સને માન્યા પદમલ એઠે સ્વભાવએ;

અપૂર્વ અવસર એવો ક્યારે આવશે ?

એને મન રજકણીયો કે દેવલોકનાં રત્ન બન્ને
સરખા હોય તમારા હૈયામાં સમાનતા છે કે ધન હૃદયને
રમાડી રહ્યું છે ? તેને માટે પોષધ, અઠમ વેચી છે કેના માટે
તપ છે ? વિચારે ! પોતાના માટે કરવાનું છે ક્રોધ, માન, માયદ,
લોભ એ મારો સ્વભાવ નથી. એ તો ઉપાધિ છે તેને ટાળવા
માટે અનુષ્ઠાન કરવાનાં ॥

વજ્રકુમાર વિભવ રાજના એકના એક પુત્ર છે બાલ્યા
વસ્થામાંથી જ વૈરાગ્યની ભાવના બગી છે જે માતા-પિતાના
સ સ્કાર ઉચ્ચ હોય તેના બાળકોને, જૈન કુળમાં તો ખાસ
બાળવયથી જ ધાર્મિક સંસ્કારો પ્રાપ્ત થાય છે જૈન કુળ પ્રાપ્ત
થવું એ મહાન પુણ્યોદય હોય તો જ બને છે તમારા ઘેર
તમારા બાળકોમાં તમે કયા સંસ્કાર રેડો છો ? સંસ્કારી માતા
બાળકને પચપાન કરાવતા સાથે સાથે અતરની ઉર્મિથી
ધર્મામૃતનું પાન કરાવતી બાય એ વધતું બાળક થાય પછી રાત્રીએ
પચપાન કરવાની ટેવ કાઢી નાખે. કહમૂળ ખવાય જ નહિ.
સતનાદ્ય ન કયો સિવાય કે સતની વાણી સાભળ્યા વગર રહે-
વાય જ નહિ. આજે આ સંસ્કારના અભાવે જૈનધર્મ ની ક્ષીણતા
થતી બાય છે અત્યારે ઘણા જૈન યુવાનો ધર્મમાં માનતા
નથી. ઉપાસ્યને જોટલે જ તા નથી યુવાનોમાં ધર્મ ભાવના
એાછી છે તો તેનું શું કારણ ? ધર્મને પામી બને પમાડો
સંસ્કાર અર્જુન વસ્તુ છે માતા બાળકના દેખતાં સાસુનો
તિરસ્કાર કરી હાથ તો એ કુસંસ્કારથી તેનો બાળક યુવાન

વયે માતાને તિરસ્કારશે, બાળકો અનુકરણ વૃત્તિવાળા હોય છે આજે કુટુંબમાં બાળકોમાં સુસસ્કાર રેડવાની ખાસ જરૂર છે

વજ્રકુમાર સસ્કારી છે વિજય રાજા અને વિજયા-રાણીને પણ ધર્મ રુચ્યો છે સમ્યગ્દષ્ટિ આત્મા વિરતિનો વેરી ન હોય, ત્યાગ પ્રત્યે અણુગમો ન હોય, આજે તો મોટે ભાગે ત્યાગ ગમતો નથી મહારાજ, બાધાનુ કહેશો નહિ, કહેશો તો ઉપાશ્રયે આવશુ નહિ, એમ કહેવાવાળા આજે ઘણા છે પરચખાણુ બધન છે કે છેડાછેડીનુ બધન તે બધન છે ? સસારનુ કેટલુ બધન ! કે જીવો ત્યા સુધી રીટાયર ન થઈ શકાય પરચખાણુ એ બધન નથી પણ બધનથી છૂટવાનો ઉપાય છે એક એક ઇન્દ્રિયના વિષયોમાં લોહુપીજીવ દુર્ગતિ પ્રાપ્ત કરે છે, તો પાચેય ઇન્દ્રિયના વિષયોમાં લોહુપતા હશે તેની કઈ દશા થશે !

વજ્રકુમાર ધર્મ લાવનામાં રાચ્યા છે મોટા થયા, માખાપને પરણાવવાની હોસ છે બહેનોને આ પ્રકારની ઘણી હોસ હોય છે ક્યારે માથે મોડીયો નાખીને પોખુ ! પણ પ્રથમ સાસુ હરખાયા અને પછી હડકાયા !

વજ્રકુમારને પરણાવવા માટે મનોરમા નામની કન્યા સાથે વેવિશાળ કર્યું લગ્ન કરવા માટે જાય છે લગ્ન કરી પાછા વળે છે હૈયામાં ધર્મ રમી રહ્યો છે વચમાં પર્વત ઉપર એક મુનિ ધ્યાનાવસ્થામાં બેઠા છે નિજ ગુણની રમણતામાં મસ્ત છે

આત્માને વર્ણુ, રૂપ, ગંધ, કે સ્પર્શ નથી, તેથી પ્રત્યક્ષ દેખાતો નથી પણ જિનેશ્વર દેવની વાણી ઉપર શ્રદ્ધા

કશ્વી બોધજી કે આત્મ તત્ત્વ એક વસ્તુ છે હે નામ ! મારા
મે તારા કહેલાં વચનો ઉપર શ્રદ્ધા કરી નાંકે અનુપાસન
કરું નહિ. તારા શિષ્યા શહે કદમ બાંધી નહિ, તેથી
મારી આવી સ્થિતિ છે ભગવાને કથન કરેલા માર્ગે
આસનાવને દુગતિના દ્વાર બોલા પડતાં નથી. સવધા પાસન
ન કરી શકાય તો ચોવીસ ઠલાકે એક કલાક આત્મામે
ઠાકો છેવટે પા ઠલાક પછુ પ્રભુનું નામ સ્મરણ કરો !

નામ સ્મરણમા એવી શક્તિ છે કે,

ત્વત્ સ્વસ્ત્યેન જન સ્વતતિ સચિનમ્
પાપ કલ્માત્ કમજુપેતિ સીરે ભાગ્યમ્ ।
આકાંત લોક મહિનીલમ ચેષ માયુ,
સૂર્યો મુનિય મિત સાવરમ ધર્મામ્ ”

આદિનાથ પ્રભુની સ્તુતિ કરતાં માનવુ મ આપ્યામ
ભક્તામરના ઉમા શ્લોકમા હરમાવે છે કે હે નામ ! તારું
સ્તવન કરવાથી ભવરૂપી પરિપાટિએ, પરપરાએ બંધાયેલાં
કર્મો ક્ષણમા ઝળીને ભસ્મીભૂત થઈ જાય છે પરિપૂર્ણ આજ્ઞા
પાસન કરે તો જીવને વીતરાગતા પ્રાપ્ત થયા વગર રહેજ નહિ.
સાધક સાધ્યદશાને પ્રાપ્ત કરી જ્યે જેમ લોકની અહર
મેલલી ઠાળી રાત્રી ઠાળે. અચળે. કોલી જગતને વીંટી રહી
હોય પણ સૂર્યોદય પહેલાં અરુણોદયના એક કિરણ માત્રથી
તે અધકાર વિસિન થઈ જાય છે તેમ જેના હૃદયમાં જિને
શ્વર દેવની પધરામણી થઈ હોય પછી તેના અજ્ઞાન અધકાર
જિભા રહે નહિ. વિચારો કે જિલ્લા દીવાનખાન્યામા કેની
પધરામણી છે ? રામની કે રામાની ? પૈસો કે પરમેશ્વર !
સામાયિકમા પણ સસારી જીવને જેમ વિચાર થાય કે

તિન્નેરીને તાણુ દેવું રહી ગયું છે એવું સામાયિકમાં સાંભરી આવે સંવરના સ્થાને પણ આશ્રવ ઊભો કરે છે.

વજ્રકુમારના હૈયામાં ભગવાન ખિરાળે છે. ગુણસાગર મુનિનું દ્રશ્ય જોયું, દર્શન કરવાના ભાવ જાગ્યા. ધ્યાનખડુંજ સુંદર ચીજ છે ધ્યાનથી ઘણા કર્મો ખપી જાય છે. કલ્યાણ મંદિર સ્તોત્રમાં કહે છે કે—

“ આત્મા મનીષિભિરયં ત્વલ્લેહ પુદ્ધયા,
ધ્યાતો જીનેન્દ્ર' ભવતીહ ભવત્રભાવ : ।
પાનીય મધ્યમૃત મિત્યનુચિંત્યમાન',
કિં નામ નો વિષવિકાર મપાકરોતિ ॥

મનુષ્યો અલેહ પુદ્ધિએ જે ધ્યાન ધરે છે તે ભગવાન જેવા થાય છે. અલેહ પુદ્ધિએ ધ્યાન એ અપૂર્વ ચીજ છે આજે તો કાઉસગ્ગ કર્યો હોય અને મછરીયું કરડે ત્યા ખજવાળવા ખેસી જાય છે પરંતુ ધ્યાન અડગ જોઈએ. ગજસુકુમારને માથે અગારા મુકાણા છતાં ધ્યાનમાથી ચલિત થયા નહિ, એકતાર થઈ ગયા. સુકોશળ મુનિને શિયાળણીએ ભક્ષ્યા પરંતુ મેરૂ જેમ અડગ રહ્યા

તૂટે તંબુર ભલે, તૂટે સહુ એ તાર,
તોય ન તૂટે એનો મીઠો એ રણકાર,
છોને આ જગના લોકો કહે ભલા ખૂરા,
તોય તારાં ભજન ન રહે અધૂરાં,
છોને મારા તંબુરના થાય ચૂરેચૂરા,
તોય તારાં ભજન રહે ના અધૂરાં.

સાધકનો દેહ તંબુર તૂટે પણ લગની લાગેલી છે તે છૂટે નહિ—ચલિત થાય નહિ ભૂતકાળનો અનત કાળ ગયો, પણ ભવિષ્યનો અનતો કાળ ન કાઢવો હોય તો વર્તમાન કાર્યવાહી જીવને હાથ છે

કોટિ વર્ષનું સ્વપ્ન પણ જ્યોત જતા સમાય
તેમ વિજાન જ્ઞનાદિને, જ્ઞાન ચર્તા દૂર થાય

પ્રદેશી શબ્દ અધર્મી હતો છતાં કેવો પહોળો ખાધો ?
એક જ ઉપદેશથી કામ સરી ગયું આપણા માટે કેટલા
ઉપદેશ ? ઉપાશયો નવા કરાવવા પડ્યા પણ પ્રકૃતિ કેટલી
ઘસાણી ? કૂવાના પશ્ચરે સમય જતાં ઘસાઈ જાય છે,
ત્યારે આપણે તો રીઠા થઈ ગયા છીએ

પ્રદેશી શબ્દએ એકાવતારીપદ લઈ લીધું ધમકિયાએ
જગતને દેખાડવાની વસ્તુ નથી. થોડા કાગળો વાંચી કરવાનું છે
speak less work much માત્ર માળા ફરવો, એક સામાયિક
કે પ્રતિક્રમણ ક્યેંથી પતવાનું નથી શ્રી ઠાણાંગ” સૂત્રમાં,
ભદ્રપ્રતિમા મહાભદ્રપ્રતિમા સર્વોત્ક્રમ પ્રતિમા વહન કરવાનો
અધિકાર છે ચાર પહોર સુધીના કાઉસંગ, આઠ આઠ પહોર
સુધી કામોત્સગ કરે સયમ અને તપ વડે આત્માને જાવતા
એવા પવિત્ર મુનિનાં હથ ન કાળે વજ્રક્રમારે રથ લિસો રખાવી
દીધો તેમનો સાળો મશ્કરીમાં કહે છે કે, શુ અત્યારે હથ ન
કરવા જરૂર છે ? એવા ધર્મિજ્ઞ હતા તો પછી દીક્ષા જ લઈ લેવી
હતી ને ? હજી પણ સમય છે તૈયાર થઈ જાઓ અને જો તમે
દીક્ષા લ્યો તો હું પણ દીક્ષા લઉં વજ્રક્રમારે કહે છે કે હું તૈયાર છું
શૂન્વીર જો જોલે જોલે તો પાળે હતવાકય પુરુષ હોને કહેવાય !

‘જલિય છોટ જાહ વંતજલે પ્રાણુ જાય પણ વચન ન
જાય અન્ન દેશમાં વચનની કિંમત છે આઠ વાગ્યે મળવાનું કહે
તો બરાબર આઠ વાગ્યે હાજર થઈ જાય આજે તો સઘ સેવો
કરવો હોય નવ વાગ્યે છતાં સાડા આઠે હાજર થવાનું કહે-
વામાં આવે ત્યારે માડ માંડ નવ વાગ્યે સેવા થાય માઠ રાખો

કે પિતા એક જ હોય. બે બાપનું સંતાન લાઇનભૂત ગણાય તેમ વચન એક જ હોવું જોઈએ

વજ્રકુમાર, પર્વત ઉપર ચડી મુનિના દર્શન કરી વિનવે છે કે મને પાઠ ભણાવો, હું સંયમ લેવા તૈયાર છું! આર્ય સન્નારી પણ પતિના માર્ગને રૂકાવટ કરનારી નથી જે માર્ગ પતિને માન્ય છે, તે મને પણ માન્ય છે, એક જ શબ્દે મનોરમા તૈયાર થઈ ગઈ પચીસ મિત્રો જે જાનૈયા હતા તે મળી અઠિયાવીસ જણા તૈયાર થઈ ગુણસાગર મુનિ પાસે દીક્ષા લેવા હાથ જોડી ઊભા રહ્યા ગુરુ કહે છે કે દીક્ષા લેવી સહેલી વસ્તુ નથી આ માર્ગમા ક્ષણનો પણ પ્રમાદ નહિ ચાલે.

સાધુતા માત્ર રજોહરણ મુહપત્તિ કે સવાર સાંજના પ્રતિક્રમણમા કે પડિલેહણાદિ ક્રિયા, ગૌચરી આદિમા જ સમાયેલી નથી, સાધુતા તો વિભાવ પ્રકૃતિનો વિજય મેળવવામાં, સુખ દુઃખમા સમભાવ રાખવામા, પ્રતિકુળતાને પ્રેમથી પચાવવામા છે માતા જેમ ધ્યસુરગૃહે જતી પુત્રીને પ્રેમથી શિખામણ આપે છે, પાથીએ પાથીએ તેલ નાખે છે, તેમ અમારા ભગવાને સાધુને જાત્રાત રહેવા માટે સૂત્રના શબ્દે શબ્દે બોધ ભરી દીધો છે એટલે કે પાથીએ પાથીએ નહિ, પણ વાળે વાળે તેલ નાખ્યું છે રજોહરણ અને મુહપત્તિ આપતા પહેલાં તેની જવાબદારી શું છે? તે બધું સમજાવ્યું છે શિષ્ય પ્રશ્ન કરે છે ગુરુદેવ અમે કેવી રીતે ચાલીએ, ઊભા રહીએ, બેસીએ, શયન કરીએ, બોલીએ, ભોજન કરીએ કે જેથી પાપ કર્મ ન બધાય? ગુરુદેવ એક જ શબ્દમા કહે છે—

વેપાર અને જતાં, દેવદત્ત, જગલમાં ભૂલે પડે છે, જગલમાં હાથીના ડેળાં છે, કયાથી નીકળવું તેની ખબર પડતી નથી હાથીઓમાં એક શીસરાજ હાથી વિચક્ષણ છે. બધા જ્ઞાન્ત થયેલા દેવદત્તને ઇચ્છારાથી સમજાવે છે કે અને તને મારશું નહિ

તિથ થતા ભવમા પણ કેવી સેવા ! મિથકુમારના જીવે પૂર્વે હાથીના ભવમાં સસલાની દયા પાળવા અહીં દિવસ સુધી એક પગ અધર રાખ્યો. સાંધા ખલાઈ ગયા પ્રાણી માત્રની અનુકંપા આવી એટલે અજવડતા વેઠીને પણ અન્યને સગવડતા કરી હીંધી પછી બ્યારે દાવાનળ ચાંત થયો સૌ પ્રાણીઓ નીખસાયા, ત્યારે જ્યાં પગ નીચે મૂકવા જાય છે ત્યાં પગની નસ તૂટી જાય છે, મરીને એણીક રાખને ત્યાં ધારિણી રાણીની કૃપે મિથકુમાર પણે અવતરે છે ત્યાં આંક કન્યાઓનો ત્યાગ કરી, મહાવીર પ્રભુ પાસે હીક્ષા લીધી એકાવતારી બન્યા. હાલ વિજય વિમાનમાં બિરાજે છે અહિંસા આવે બધાયેણુ પુણ્ય ક્યાં ખેલો ગયું ! તીર્થંકર દેવના સાનિધ્યમાં મૂકી દીધા દયાના પરિણામ તે જીવો! સંસાર કપાઈ ગયો (ભાવિ નેજમ નયને લક્ષમાં રાખીને સંસાર ખરિત ક્યાંની વાત કરી છે).

શીસરાજને દેવદત્તની દયા આવી. પીઠ પર બેસામે, માઠાક હાથી હાલ આપ્યા અને જગલને રસ્તેથી ધોરી માત્ર ઉપર મૂકી દીધા. દેવદત્ત ગામ બેજો થઈ ગયો. હાથીદાંતના પુષ્કળ પેસા આવે ઘણા થો. મમયમા પિસાદાર થઈ ગયો. લાભ ત્યાં લોભ વધે. એટલે મોટી ગાદી બનાવી કરી તે જ

વનમાં દેવદત્તે પ્રવેશ કર્યો. શીલરાજે સૂઢથી આદર કર્યો. દેવદત્ત કહેવા લાગ્યો કે, અગાઉના હાથીદાંત આપેલા તે તો ચોર લઈ ગયા હવે થોડા હાથીદાંતની જરૂર છે, માટે આપો. શીલરાજે સમતિ બતાવી એટલે દેવદત્ત આખી ગાડી ભરી લીધી અને દોરડું શીલરાજના પગ સાથે બાંધી દીધું.

આ પ્રમાણે હાથીદાંત પોતાને ગામ લાવવા મંડ્યો, તેને તો થ ધો થઈ પડ્યો, શાહુકાર થઈ ગયો. માગણી થવા લાગી કે જીવતા હાથીના હાથીદાંત લઈ આવો. દેવદત્ત પાછો શીલરાજ હાથી પાસે વનમાં આવે છે શીલરાજે પૂછ્યું 'કેમ આવ્યા? તો કહે 'અકમી'નો પડીયો કાણો,' આગલું લઈ ગયો તે ભેટ દેવામાં આવ્યું ગયું, ઉપરથી કહેવાયું કે, જીવતા હાથીદાંત લાવો તો ખરા ! તમને થોડું હાથ અપાય છે ! શીલરાજને દયા આવી, મારે મોટા દાંતને શું કરવા છે, દેવદત્ત કરવતીનું સાધન લઈને આવેલો તે વડે અરધા દાંત કપાવ્યા વેદના ખમીને શીલરાજે અર્ધા દાંત કપાવ્યા ખીજવાર આવ્યો. મૂળમાથી સાણસાવતી ખેચી કાઢ્યા.

ભોળો ભદ્રિક શીલરાજ માનવીના કપટને સમજી શક્યો નહિ. પોતાની ભલમનસાઈથી મૂળમાથી દાંત કાઢી આવ્યા ઘોરી નસો તૂટી જતા શીલરાજ ખેશુદ્ધ બની ગયો, લોહીની નદીઓ વહેવા માડી, આખો બહાર નીકળી ગઈ, તીવ્ર વેદનાથી શીલરાજનું પ્રાણુપ ખેરુ ઊડી ગયું. દેવદત્ત રાજી થતો હાથીદાંત લઈ ઉપડ્યો.

કર્મ કોઈને મૂકતા નથી વટોળીયો આવતા વનમાં વૃક્ષો ઘસાવા લાગ્યા, તેમાથી અગ્નિ પેદા થતા, દાવાનળ

લાગ્યો. દેવદત્ત તેમા બળીને લડ્યુ થઈ ગયો. કમના પરિણામે દુર્ગતિમા આંધ્યો ગયો.

બીજાને દુ ખ આપનાર અનેકવાર દુ ખી થાય છે. બીજાને થપ્પડ મારનારને અનેકવાર થપ્પડ ખાવી પડશે, બીજાને લૂટવાનો ધંધો કરશે. તો વારવાર તમારે લૂટારું પડશે. ગુન્હો એક સેકડનો હોય તે કેટલા બુગનાબુગ સુખી અરે જ મટીય સુખી આ ભવને પરભવમા પણ શિક્ષા લેવા વળી પડે છે.

ગાનીબો કહે છે કે, બીજાને જુસી પડાવી લઈ, ધનભંડાર તર કરવો, પણ પૈસો ત્રણરૂપ નથી. પરભવનું ભાતું પૈસો નથી પણ ધમ છે. માનવી સૌથી મોટો ગણાય છે, કંઈક નાનાં મોટા પ્રાણીઓના રક્ષણની જવાબદારી તેના શિરે છે. પરંતુ આજનો માનવી તુ મોટો નહિ, પણ માનવી તુ ઓટો. આ કહેવત સત્ય કરી બતાવે છે.

મૃગાયુત્ર માતાને કહે છે. સમય દૂર છે માટે ધર્મના ભાર્તા બાંધી દ્યો. સંસાર અટવીમાં ભાતા વગર ચાલશે નહિ. આ તક અણુમોલી મળી છે, તેમા આત્માનું હિંમ્વ કરણ થાય તેમ કરવું. આ સંબંધમા વધુ અધિકાર અવસર કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન ૬૭ મું

સં. ૨૦૨૦ ના ભાદરવા વદિ ૮ ને સોમવાર તા. ૨૮-૯-૬૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાલે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ. પ્રભુએ સિદ્ધાંત પ્રજ્ઞા ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રના ૧૯ માં અધ્યયનમાં મૃગાયુત્ર માતાને કહે છે

જહા ગેહે પલિત્તમિ, તસ્સ ગેહસ્સ જો પહૂં ।

સારમળ્હાણિ નીળેઈ, અસાર અવજ્જ્ઞહ્ ॥૨૨॥

પરમ તીર્થ કર ચોવીસમા જિનેશ્વરદેવ, સંપૂર્ણ જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર્યના ધરનારા, પરમકૃપાળુ પરમાત્મા, જગતના જીવોને તારવા અર્થે, ન્યાય કરવા અર્થે, પોતાનો કંઈ સ્વાર્થ નથી, છતાં પોતે જે ભાવે છૂટયા તે ભાવની અનુભવ સહિતની વાત પ્રગટ કરી બતાવે છે આ સંસાર જન્મ, જરા, મરણથી બળી જળી રહ્યો છે આ સંસારમાં કયાય શાંતિ નથી. ક્ષણે, ક્ષણે, આત્માના અનંત ગુણોનો હાસ થઈ રહ્યો છે અનંત જન્મ મરણની કાસીમાંથી આત્માને ઉગારવો હોય તો ધર્મનું શરણું લેવું જોઈશે

લકતામરસ્તોત્રમાં માનતુંગ આચાર્ય પ્રભુની સ્તુતિ કરતા કહે છે જે “ત્વામેવ સમ્યગુપલભ્ય જયન્તિ મૃત્યુ” તમારું શરણું લે છે, આરાધે છે, તે મૃત્યુન્ય બને છે મૃત્યુને જીતવાનો રસ્તો હે મુનીન્દ્ર ! અન્ય કોઈ સ્થળે નથી ચોકખો શુદ્ધ કેવળી પ્રજ્ઞાપીત આ માર્ગ છે આ માર્ગે પ્રયાણ કરી અનંતા જીવો સિદ્ધ થયા છે શિતળીભૂત થયા છે. આ

માર્ગનું આરાધન કરીશુ તો નક્કી આપણા કર્મ ખપી જશે અને પરમાત્મા પદે પહોંચી જશુ. દરેક આત્મા સ્વતંત્ર છે સ્વતંત્રપણે ભાવ કરી શકે છે, અને જેવા ભાવ તેવું પરિણામ જન્મના ભાવથી સંસાર વધે છે જે ભાવે જન્મ તે ભાવે મોક્ષ નહિ અને જે ભાવે મોક્ષ તે ભાવે જન્મ નહિ. આમ જન્મ અને મોક્ષના સ્તર જુદા જુદા છે વિષય, કથા, રાજકેય, માન, માયા, લોભના સેવનથી મોક્ષ છે. છે મોક્ષ ભેદનો હોય તેણે વિકારી ભાવોથી સકલ કર્મોથી નિવૃત્ત થવું પડશે.

આત્મા પોતે નિશ્ચયનયે મોક્ષ રૂપ છે, મુક્ત સ્વરૂપ છે મોક્ષ જીવનો યાવ છે, કાર્ષ્ણ્ય-દેહનો થતો નથી. મોક્ષ પામવાની લામકાત જીવ ધરાવી રહ્યો છે પુરુષાર્થ કરે તો પરમ પદની પ્રાપ્તિ કરી શકે છે આ પદ પોતાના ધર્મ છે સિદ્ધ દશા એ અસલી ધર છે, ચાર અતિ તે તો જાદૂવી મર છે આ ધરમાં તો નોટિસ આવે કે જટ ખાલી કરો. તો છેડી દેવું પડે છે ટાઈફાઈડ થયે, તેમાં માંઠ જમ્યા તો અકરમાત થયે, તેમાં કાંઈક જમ્યા તો ન્યુમોનિયા થઈ આવ્યો. એમ ઢૂંઢૂં થતો જમ્યો, પણ આવવી કાલે મરવાનો નથી એમ ખડુ ? ના ; એક વખત તો જવાના.

અવસર ધેર ધેર નહિ આવે,

જુ બાને તુ કરશે કલાર્થ જનમ જનમ મુખ પાવે...અવસર તન છૂટે ધન કોન કામકો, કાલકુ કૃષ્ણ કલારે

જ્ઞાન દયન મનુ અહત પ મમી

સમરી સમરી મુળપાવે... અવસર

જ્ઞાની કહે છે ગલ જ મનુષ્ય સંજ્ઞાતા છે જુગલિયા વિરતિ પામી શકતા નથી. ધાવકપણુ પણ અગીકાર કરી

શકતા નથી. જુગલિયા કાળ કરીને દેવલોકમાં જાય. સ મૂર્ચ્છિમ મનુષ્યો અપર્યાપ્તા જ મરી જાય છે, ફક્ત પંદર કર્મ જૂમિના મનુષ્યોમાં જ મોક્ષની લાયકાત છે, તેમાં તમારો નખર લાગે તો કેવું સુંદર ? હવે ધર્મ કરવો છે, કે ધન પાછળ ભેરશોરથી પાપ કરવાં છે ? શું કરીએ, સ સારી છીએ, એવી દલીલ કરી પોતાની નખજાઈ (પાપ) છૂપાવે છે. પણ તમને કેણુ સાધુ કહે છે ? તમે માર્ગાનુસારી પણ નથી એમ કહેવું ને ? સમકિત સંમુખ થનાર જીવ ન્યાયસપત્ર દ્રવ્ય મેળવે, એ પહેલો ખોલ છે જ્યારે આજે કેટલા છળ-પ્રપચ કરી ઘોળે દહાડે ઘોળે કપડે ઘોળામાં ધૂળ નાખે છે ? કર્મ ઉદય-માન થશે, ત્યારે ત્રાહિ ત્રાહિ પોકરાવશે, પછી ત્યા તમારું કંઈ પણ ચાલશે નહિ

કરી દયો હિસાબ, તમે પુણ્ય ને પાપનો,
જાવું તો પડશે, છૂટકો નથી કોઈના ખાપનો.
આજ નહિ તો કાલ છે, જીવન દહાડા ચાર છે,
જીવાભાઈ જુઓને, જરા પાછું વાળીને.
જીવન એળે જાય છે, મૂરખ શું મલકાય છે,
જીવાભાઈ જુઓને, જરા પાછું વાળીને

જીવાભાઈને લલામણુ કરે છે. જિ દગીમા કેટલું સારું અને કેટલું ખરાબ કયું તેનો હિસાબ કર. કયું પદ્ધતું નમે છે ? દરેક જીવને જીવાભાઈ કહી સંબોધ્યો છે સિદ્ધા સિદ્ધિ મમ દિસતુ કાળા વક્રમ કરે અને પછી કહે, મારે સિદ્ધપદ જોઈએ છીએ. આ દગ છે માગવાના ! લાયકાત પ્રગટાવો તો જરૂર મળે આચારાગસૂત્રમા ભગવાને કહ્યું છે હે પુરુષ ! તું સત્યનું સેવન કર જિ દગી થોડી છે, માથે મોતના નગારાં વાગી રહ્યાં છે કાળરાજાનું સૈન્ય કૂચ કરતું આવી રહ્યું છે.

છતાં કેટલા કાવાદાવા, પ્રપચ્છા ? માટે કહે છે ડાહ્યો પુરુષ
સજ્જસ્ટાણાય સે સ્વઘટ્ટિય તીથ કર દેવની સત્ય આશ્ચર્યામાં
ઉપસ્થિત થાય છે

ભગવતી સૂત્ર - “નિગ્ગ વ પાવયજ” પુરસ્કોકાઠ વિહાર’
જે ભગવાનની આજ્ઞા આગળ કરી ચાલે છે, આચારામ
‘સે મેઠાશી માર સરતિ’ તે મરણને તરી બાય છે “નિગ્ગ
મગ્ગ વિરયસ્સ તિવેમિ તેને માટે રજળવાની ચાર ગતિ
નથી પાવ્યમી સિદ્ધગતિ તેને માટે ખુલ્લી બંધ છે તમને
બીક લાગે છે કે હાય, હું મરી જઈશ, પણ તમે કેટલા મોત
કરીને આવ્યા છો ? હિસાબ નીકળે તેવું છે ? ના અનાદિ
કાળથી રજળતો, કુટાતો, પીગતો, છેલ્લતો, ચેલાતો, મુસાફર
અહીં સુખી તો પહોંચ્યો, મનુષ્યભવ પામ્યો ઇન્દ્રિય આયક્ષેત્ર,
ઉત્તમકુળ, સફળકર્મો બેન વીતરાગની વાણી સાંભળવા મળી
મોક્ષમાત્ર મળ્યો. હવે જો રજળવાનું થાય તો આ બધું મસ્તુ,
ન મસ્તુ. બરાબર ગણામને ? હવે ભવિષ્યમાં ભવ નથી
જોતા તેમ આત્માથી નક્કી કરે પરિમિત આધુષ્યમાં અપ
રિમિત સંસારને પરિમિત બનાવે.

એક રાજાએ એક માણસને ફૂવા ઉપરની સડેલી બળી
ઉપર સડેલી ખુરશી ઉપર બેસાડ્યો નીચે જીએ ફૂવો. / છે
ઉપર સૂતરના તાંતણે લટકતી ખારકાર તલવાર છે જેની પાસે
બત્રીસ પ્રકારના શાક અને તેત્રીસ પ્રકારના પકવાનની યાજી
પીરસી છે આમા તેને ખાવું શુ ભાવે ? બત્રીશબંધ નાટકના
ધમકાર પડે છે પણ બિચારાને મૃત્યુના બચમાં ઇન્દ્રિયોના
એકે વિષયસુખોમા રસ પડતો નથી. એક મરણની બચારે
આટલી બીક છે તો અનતા જ મ-મરણની બીક કેટલી

હોવી જોઈએ ? પણ તમે તો લડના દીકરા ગરાને ! બીક જ
ક્યા છે ? અનતા જન્મ-મરણ થયા છે, ભવિષ્ય કાળ પણ
અનતો છે હવે જો છૂટવું હોય તો મોક્ષનો ધ્યેય પ્રગટાવો.
નારકી, તિર્યચ, મનુષ્ય, દેવ અને સિદ્ધ એ પાંચ ગતિમાથી
કઈ ગતિમા જવાનું છે ? તેને માટે તમારું જીવન તપાસો
જગત તમને ચોથા આરાના નમૂના કહી દે, દ્રઢધર્મી-પ્રિયધર્મી
કહી દે, તેથી શું વળ્યું ? મેટ્રિકના પેપર એકઠાવાળો શું
જોઈ શકે ? એતો M. A. વાળો જ જોઈ શકે, તેમ આપણા
માકર્સ કેવળી લગવાન જ આપી શકે. કા પોતે જીવે તો
ખખર પડે કે પોતે ક્યા બિલો છે ? પાપ બાધીને પોરસ
કરનારા, વિચારો ! કર્મ બાધતી વખતે મીઠા લાગે પણ
ભોગવતી વખતે કોઈ બચાવી શકશે નહિ. ત્યારે ધર્મ એક
જ આધારભૂત રહેશે આ સ સાર મોહજાળ છે .

પાપ તણા પડછાયા પડે, ને પુણ્યની પાંખો તૂટે. પુણ્યની
જાણીને જકડાયો છું, તો બંધન ક્યાંથી છૂટે . બંધન..
સાજ બસૂરા વાગી રહ્યા છે, લાજ રહી હું ટાતી માયા..
સુખની છાયા ક્યાય નથી, પણ માયા નથી મૂકાતી (૨)
મૃગજળ સરીખા સુખ છતાં યે, તૃષા નથી છીંપાતી.

શ્રીમતો જાણે એમ જ સમજે છે, કે આપણે શ્રીમતો
જ રહેવાના ગરીબી કદી આવવાની જ નથી સાંજે જાણે કે હું
માદો થવાનો જ નથી. પરિચ્છવાળા એવું માને છે કે આ
બધું આમને આમ રહેશે, પણ જ્યારે પાપનો લડાકો
ખોલશે, ત્યારે હસી હસીને બાધેલા કર્મ, રોઈ રોઈને
ભોગવતા પણ છૂટકારો થવો મુશ્કેલ છે, ત્યારે પારાવાર
દુખ થશે એરોપ્લેનની પાખ તૂટે પછી કઈ દશા ? તેમ
જ્યારે પુણ્યની પાખ તૂટી જશે પછી જ્યાં ને ત્યાં હડસેલા

મળશે, અપમાન થશે, સદુ કોઈ તોછડાઈથી વતશે, શરીર
 પણ કહ્યું નહિ કરે સતાનો, સ્વર્ગનો પ્રાણપ્યારી પત્ની પણ
 ફરી બશે. હવે નવાં પાપ નથી કરવાં તે નહીં કર. જે કર્મ
 કર્યાં, તે ઉદયમાન શાય તેને મોટા જૂથ પણ આઠો હાથ
 હઈ શકે નહિ. જે વસ્તુ અનિત્ય—અશાશ્વત છે, જ્ઞાનીઓ
 જેને ઓઢીને નીકળી ગયા છે, તે પુણ્યલના હોવાની તમને
 શી બળવશ છે? જેનું અહરથી છૂટ્યું તે મરવી વખતે
 પરમ શાંતિથી મરશે અને જેને અહરથી છૂટ્યું નથી તે
 મરતાં સમયે રૂપાળી રક્ષા જેવી પત્ની સામે, તિલ્લેરી સામે
 બેઈ રહેશે. વીણામા બસરા તાર હોય તેને બેઘવા પડે,
 નહિ તો બસરા સૂર નીકળે, તેમ તમારી જીવન વીણામા ઠેટલા
 બસરા તાર છે. સંસાર અને મોક્ષ બન્ને બેઈએ છીએ, જેમ
 બસરુ જીવન નહિ થાલે. ઘોરાસીના ચોટામા આત્માનું સિલ્લમ
 થઈ રહ્યું છે, છતાં જીવને સંસારની માયા ચુકાવી નથી. જ મ,
 જરા, મરણથી આ સંસાર બળીગળી—મળળી રહ્યો છે આવા
 સંસારમાંથી જીવને મુખ શાંતિ બેઈએ છીએ, તે કદી નહિ મળે.
 હકીમી—જલેસ ધોપડાપૂજન કરી શુ માર્ગો છે? બધાંયે એક
 જ ધોધાડિયે પૂજન કર્યું હોય—છતાં એકને લાભ અને બીજાને
 દુઃખસાન કેમ? અમ્મની જીવ સમજતો નથી, કે પાપો ભેર
 ચોરથી કર્યા છે, તેના ઉદયમાન કાલે દુકાનમાં ખોટ જ
 આવે, હવે જે દુકાનમાં લાગલગાટ ખોટ જ આવતી હોય
 તો એકાદ બે વર્ષ શક્ય જીવે, ત્રણ ત્રણ વર્ષ ખોટ જ આવી
 પછી તે દુકાન કાઢી નાખેને. તેમ આપણે જનતાકાળથી
 વીચના વંપાર—ધંધામા ખોટ જ ખાધી છે, અવજી વીચ
 જેનું કે કામ, કાંઈ, માન, માયા લોભ, ઈર્ષ્યા આ બધાં

ખોટના ખાતા છે, તુકસાનીનો વેપાર છે. મધ દરિયે નાવ ડૂબાવે તેવા તેના ધ ધા છે.

નાવ તરે ભવસાગર તારી, ખાડો લાવી ખુંચાડીશમાં,
તારી શકે તો તારજે જીવડા, ખીજાને ખુડાડીશમાં.

સ સારસમુદ્રમા આ જીવન નાવ ચાલ્યું જાય છે હવે આ નાવને તારવી છે કે ડુબાડવી છે ? આ સ સાર-સમુદ્રમા વિષય-કષાયના આવર્ત પડે છે, જે નાવને અટવાવે છે.

રમા નામની એક બાઈ સદ્ગુણી, સહનશીલતા વાળી અને ગુણીયલ છે, સ સ્કારી છે પણ રૂપમા કદરૂપી છે. તમે સ સ્કાર જીવો છો, કે કરિયાવર ? આજે પતંગિયા જેવાઓ રૂપમા મોહે છે, પણ ગુણને જોતા નથી શ્રીમત મુરતિયા તો કદરૂપતાને હિસાબે મળી શકતા નથી. છેવટે કેઈ એક ગરીબ મુરતિયો ગોતે છે. બાઈના લગ્ન કરી નાખ્યા, બાઈ સાસરે ગઈ, સાસુ કુસ સ્કારી છે. આખો દિવસ વાગ્યાણુ છોડતી જ રહે છે, સાસુ ઘેર જઈ પથરણુ મૂકે, કે ટક ટક શરૂ કરે

સજ્જન પુરુષ કરે ટકોર, ખીજા કરે તે ટક ટક. ટકોર બનાવે ચકોર, તેજસ્વીને ટકોર ખસ છે ટકોર દૂકી હોય છે અને તે પણ તક જોઈને કરાય છે કોક કોક વખત કરાય તે ટકોર, રોજ રોજ કરાય તે ટક ટક જાણે પોતે જ ભાર ખેચતી હોય ! જ્ઞાની કહે છે, સમતાના પાઠ શીખો માણસને પથર વાગ્યો હોય, તો જરા વાર તમ્મર ચડી જાય છે તેની અસર રહે છે તમે વ્યાખ્યાન સાંભળો છો તો તેની અસર કેમ રહેતી નથી ? ડોલમા ચાળણી મૂકી હોય તે ભરી દેખાય, પણ બહાર કાઢો ત્યાં ખાલીખમ, તેવા શ્રોતા ઉપાશ્રયમા વ્યાખ્યાન સાંભળતા હોય ત્યાં સુધી વૈરાગ્ય રસમા તરખોળ દેખાય, જેવા બહાર

નીકળે, ધરે દુકાને જાય ત્યાં જોવાને જોવા વૈરાગ્યના પૂર જોસરી
જાય રમાના જીવનમાં સહનરીણતા છે, સામે કપરા નિમિત્ત
છે નવું દે તો જાણે રાંદણનો થોડો ભેઈ થયો. રમા જોઈ
વખત પતિને કહે છે તમે ઝટ મુજબ લેગા થઈ જાઓ તો
સારું ! પતિ કહે છે હું જાહી જોઈ છું, છતાં તારા માથે
છાણા થપાય છે તો પછી હું બહાર જામ જઈશ તો તારી
ચી દશા થશે ? રમા કહે છે તમે મારી ચિંતા કશી નહિ
હું બાબાને મોટો કરીશ, મૂંઝે મોઢે બધું સહન કરીશ, પણ
તમે મુજબ જાઓ તો દેણામાંથી ઉમરી શકાય

બાઈએ પતિને પરાણે મોકલ્યો. પતિ પરદેશ કમાવા
ગયો. બાઈએ શિખામણ આપેલી કે જમા જાવ ત્યાં ધર્મને,
શેઠને અને નીતિને વફાદાર રહેજો સત્ય, નીતિ અને પ્રમા
વિકૃતા સાથવજો. જો શિખામણ રમણલાલે ઘટમાં ઉતારી
કોઈ શેઠને ત્યાં નોકરી મગી ગઈ ચાલચલમત સારી ભેઈ
શેઠે ભાગીદાર બનાવી લીધા. પરદેશમાં નવા બંજણ થઈ
ગયા દેશમાંથી માતા, બગિની પત્ની, પુત્રને તેડાવી લીધા
છોકરાને સારી રીતે બણાવ્યો, સામું અને નવુંદે થોડા
ઉપાડયા. બાલ્યવયથી બાળકના માનસમાં જોમ હસાવ્યું કે
આ તારી મા નથી પણ કામવાગી છે

રમણલાલ મોઢે શેઠ થઈ ગયો. મધ્ય હોય ત્યાં માખીઓ
આવેજ જોમ હગવા-મગવા અનેક મિત્રો આવે છે સૌને
આશ્વય થાય છે કે રમણલાલના સીમતી આવા કદરૂપાં કાં ?
બીજી કરવાની સલાહ આપે ॥ પણ જ્યાં જોઈ જોડી હોય
ત્યાં બીજી લાગવી કઈ રીતે ? જોકવાર રમા હાથ જોડીને તેના
પતિને પૂછે છે : મારો યોગ શું છે કે આપ સામું લેતા નથી,

રમણ શુ કરુ, ત્યારે મારી ગરીબાઈ હતી, નહિ તો તારો હાથ પકડત નહિ મારી શ્રીમતાઈમા તુ લજ્જામણી લાગે છે પતિના વેણે રમાને જાણે આલ તૂટ્યો, છતા પુત્ર આશાએ મનવાળી રહે છે, પરતુ છોકરા નવનીતમા પણ માતાની અવગણના કરવી એ સંસ્કાર રૂઢ થવા લાગ્યા છે. માતા તરફ નક્કર રત છે, અનાદર છે જ્યારે નવનીત મોટો થાય છે ત્યારે તેના લગ્ન લેવાય છે, જન્ રવાના થાય છે ત્યારે સૌ સખધી, સ્વજન સ્ત્રીઓ મીઠડા લેવા જાય છે રમા કામકાજના ઢસ-રડામાંથી પરવારી પોતે પુત્રને મીઠડા લેવા આશાલરી જાય છે, જ્યા લાખો હાથ કરી પુત્રના મીઠડા લેવા જાય છે, ત્યા નવનીતલાલ પુત્ર કહે છે “છટ, આધી રહેજે ! તુ મારા કપડા બગાડીશ, તારા હાથ ગદા છે, તુ કદરૂપી છું.” આ શબ્દો રમાને ખાણુ જેવા લાગ્યા.

માખાપતુ માને નહિ, એ પુત્રને ધિક્કાર છે.
 સેવા કરી જાણે નહિ, એ પુત્રને ધિક્કાર છે,
 નાના થકી મોટા કર્યા બીનાં થકી કોરા કર્યા,
 ઉપકાર ભૂલે અભાગિઓ, એ પુત્રને ધિક્કાર છે માખાપ
 મોજો કરે મનકાવતી, હોટેલ, સિનેમાની મહી,
 માખાપ મરે દાણા વિના, એ પુત્રને ધિક્કાર છે માખાપ
 દેવું કરી પરણાવીયા, દાગીના વેચી અંગના,
 દેવું ભરે નહિ ખાપતુ, એ પુત્રને ધિક્કાર છે માખાપ .
 પરણ્યા પછી નોખા થયા, લઈને લાડી સાથમાં,
 માતા કરે જો વૈતરું એ પુત્રને ધિક્કાર છે માખાપ .

પુત્ર આશાના તાતણે રમતી રમાના, સે કડો માણસની વચ્ચે પુત્રનુ આવુ ખેડૂંડ વર્તન જોઈ દિલના તાર તૂટી ગયા બધા દુઃખ કરતા આ દુઃખથી તેનુ હયુ કાપૂ ગુમાવી ખેડુ. રમાને અતરમા ખડુ દુઃખ લાગ્યુ બગલામા રાહલમા તેડયા

હતાં તેના અખંડ દીવાની વાટથી જગલામાં લાવ લાગી.
તીર્થસ્વરૂપી માતાપિતાનાં હિંસા દુશ્વાવવા, ગરીબના નિસાસા
દેવા, તેના હાથની હાથે કદુવાની લાઈ લાગી જતાં વાર
લાગતી નથી.

તુલસી ધાવ મરીબડી, ઠણુ ન ખાલી ભય
મૂના ઢોરકે બામસે, લેવા બરમ લે ભય

જન તો ચાલી ગઈ રમા રહી રહીને ઘાંતી મઈ
મીઠાઈના દગ પડ્યા છે પણ રમાએ ખાધું કે નહિ તેની
ખબર અતર પૂછનાર, છતાં માણસે આવે તેનું કોઈ નહોતું
એનું અતર જગલ વેશન લેવું બન્યું હતું બાઈ ગુલા એક-
દાગિયામાં સૂતેલી છે જગલો સળગ્યો ચેરીનાં માણસો લેખાં
ધઈ ગયાં. રમા બેબાકળી બિટી જલદી જગલામાં ભય છે
મારી સામુને બચાવી લઉં જમાવવા દોડી સામુ બેબાન
અવસ્થામાં પડ્યાં છે તેને ઉપાડી પાછલે રસ્તેથી બહાર
નીકળી પછી નણુદને જમાવવા અદર દોડી, ક્યાં બહાર
આવે ત્યાં અમિની બળ ફરી વળી. રમા એજખાવ નહિ
એવી થઈ મઈ હોરિપનમાં લઈ ગયા રમણલાલને ફોન કચો.
જટપન લમ પતાવી સૌ પાછા આવ્યા બાપ દીકરા પૂછે છે,
બા કયા નવા ? ફેબા કયા નવા ? પણ રમાને કોઈએ વાક
પણ ન કરી પરંતુ અપકાર પર ઉપકાર કરનારી રમાના
વતનથી સામુ-નણુદની આજ ઉધડી મઈ અને કહેવા લાગી
કે અમને જીવતલન દેનાર, માતાના મુખમાંથી ઉગારનાર રમા
હું ધર આપણું દેવસ્વરૂપી દેવી જગદમ્બાને અમે જોજખી
ચકયા નહિ. જપો પ્રતિહાસ સાબગતા રમણલાલ અને નવનીત,
બાપ-દીકરાની સાન કેકાણુ આવી માટરમાં જન્ને હોરિપટલે

પહોંચી ગયા. પુત્ર કહે છે બા ! તને કેમ છે ? રડતા લોચને માતાના 'પગ પકડી લીધા રમા કહે છે, બેટા ! હવે હું તને બિલકુલ નહિ ગમુ, કદરૂપી હતી તેમા વિશેષ કદરૂપી થઈ ગઈ પુત્ર કહે, બા ! હવે તો તુ મને બહુ જ ગમીશ, મને વિશ્વટી પડેલી માતા આજે મળી ગઈ છે.

રમા કહે, બેટા ! જોવાયેલો પુત્ર આજે હું પ્રાપ્ત કરી શકી છું બસ એ સતોષ લઈને હું જઈ છું. રમણલાલ પણ પત્નીની માફી માગે છે પાપનો પસ્તાવો કરે છે, રમા ! મેં તને ઘણો અન્યાય કર્યો છે. કુલાર જેમ ઢીરાને ન પારખી શકે તેમ હું તને ઝોળખી શક્યો નથી આ બધો પ્રતાપ તારો છે કંઈકની ચઢામણીએ ચઢ્યો અને તારો તિરસ્કાર કર્યો. ખેર ! મારી બૂલને માફ કરજો. તારા ઉપકાર બૂલાય તેમ નથી.

અમે તને સમજી શક્યા નહિ મારી અજ્ઞાન ભરેલી બાલિશતાને બૂલી જજે રમા કહે મને તો શાંતિ છે સુખ-હુબ એ તો ગાડાના ચક્ર માફક ચાલ્યા જ કરે છે. ધર્મ છોડશે નહિ, માનવતાને છોડશે નહિ. તમારા આશ્રિતોને તિરસ્કારશે નહિ, એટલું જ કહેવાનું છે નવકાર મત્રનું સ્મરણ કરતા રમા બલાસ થઈ ગઈ મુદ્દો કહેવાનો એ છે, કે સ સારમા આવ્યા છો, તો તમારા હાથે કેટલા સારા કામો કર્યા તેનો હિસાબ કરો દરેક સાથે મૈત્રીભાવ રાખો.

મૃગાપુત્ર માતાને કહે છે બળતા ઘરમાથી સાર વસ્તુ કાઢે અને અસાર વસ્તુને છોડે તેમ હું આ બળતા બળતા સ સારમાથી સાર વસ્તુ કાઢવા તૈયાર થયો છું, માટે

મને રજા આપો વગી પણ શું કહેશે તે અધિકાર
અવસરે કહેવાશે.

અધ્યાય ૬૮ મુ

સવત ૨૦૨૦ સાકરવા વકિ ૯ તા ૨૬-૯-૬૪ મંગળવાર

સિદ્ધાંત જોડે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ ઉત્તરા
ધ્યયન-સૂત્રના ૧૬મા અધ્યયનમા મહાવીર પ્રભુ મૃગાપુત્રની
વાત કરે છે મૃગાપુત્રના હેયામા આત્મ તત્ત્વની અનેરી જ્યોત
જગતી જિહ્વા છે બહેનો ઘઉંમાં પડેલા કાકરાને જેમ જુદા
કરે છે તેમ મૃગાપુત્ર કયોપશ્યમ ભાવથી અભિપ્રાયમાં જડ
અને ચૈતન્ય બન્નેને જુદા કરે છે અવગુણ કૃપી કાકરા ફર
કરવા, અસયમ અને અવિશતિભાવ કાઢવા તે માતાની આજ્ઞા
માગતા કહે છે

જઠા ગદે પશ્ચિત્તમ્મિ, તસ્સ ગદસ્સ જો પદ્ધા

સાર મળ્યાનિ નીજેહ અમાર અબઠગ્ગાર તરશા

હે માતા ? જે મકાનમા આજ લાગી હોય, ત્યારે
અગ્નિ-શિખાઓ જિંચે થડતી હોય ત્યારે મકાન-માલિક સારી
વસ્તુને, સાર વસ્તુને બહાર કાઢે છે વાસણ છાણાં, લાકડાં કે
મીઠાંની કુઠલીઓ એ લેવા બેસતો નથી તેની નજર તો
તિલ્લેરી ઉપર છે તિલ્લેરીમા જે માલ પડ્યો હશે તેને તે
કર્ષ લેશે. દુકાન હશે તો ઘોપડા લઈ લેશે, એ જ ન્યાયે
આ સસાર વિષય કષાયના ભડકે સજાની રહ્યાં છે તેમા
સાર વસ્તુ કઈ છે ? દેહ મકાન પુત્ર-પરિવાર ઓ, કુટુંબ,
પણ સાર વસ્તુ નથી પણ

સારં દસણં નાણં, સારં તવનિયમ સંજમ ધરં ।

સાર જિણવરં ધમં, સારં સલેહણા પહિય મરણં ॥

જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ, નિયમ, જિનેશ્વર કથિત ધર્મ, સલેખના-પડિત-મરણુ આ બધા સાર-રત્નો છે

રત્નનુ નામ પડે ત્યા સ સારીજીવની દષ્ટિ પૃથ્વીકાયથી ઉત્પન્ન થયેલા રત્નો ઉપર પડે છે, પણ જ્ઞાનીઓ કહે છે કે, તે સાચા રત્નો નથી જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર એ જીવનના સાર રત્નો છે જેમ પુષ્પમાથી સાર વસ્તુરૂપે અત્તર છે, તેમ માનવ લવના સારરૂપ આત્મિક ગુણો છે સંસારમા સવારથી સાજ સુધી મજૂરી કરો, માથાબૂડ પ્રવૃત્તિમય રહો, પણ તેમા કંઈ નિર્જરનો છાટો ખરો ? ના, બદકે પાપબધનો ભારો માથે ચઢાવવાનો. પાપના પોટલા બાધવા કેમ ગમે છે ! મહેનત કરવા છતાં પરિણામે શૂન્ય રહે તો કોણ ડાહ્યો પુરુષ એવી મહેનત પાછળ મડયો રહેશે ? સાર નીકળતો હોય તો કયું કામનુ સાર રત્નત્રયમાથી નીકળે છે એ પ્રાપ્ત કરવા ઇન્દ્રિય ઉપર વિન્ય પ્રાપ્ત કરવો પડશે.

આચારાગસૂત્રના પહેલા અધ્યયનમાં (શ્રુતસારમા) કહ્યું છે, કે કામગુણ છે ત્યા સ સાર ઊભો છે જ્યા સ સાર છે ત્યા કામગુણ છે સાડાત્રણ મણુની કાયામા કમરનુ હાડકુ ભાગી જતા તે માણસ બેસી શકે નહિ કે હાલી ચાલી શકે નહિ, તેવી રીતે આ સ સારની કેડનો મકોડો વિષય ભાવ છે જેમ કેડ ભાગેલો માણસ પોતાની જિ હગી સૂતા સૂતા કાઢે, તેમ દર્શનમોહ યુક્ત વિષય ભાવ ટળતા ચારિત્રમોહી આત્મા સ સારમા બે ચાર લવ કાઢે પણ તેનો સ સારીભાવ

નિર્મોહ્ય થઈ ગયો સુમન્યો દર્શનમોહજી જીવને વિષય-
ભાવમાં એકત્વ જીવિ મનાવે છે

વિષયને લઈ જીવ કષાય કરે છે વિષય માતા છે
અને કષાય તેનાં સતાનો છે મા મરે તો સતતિ યાચ નહિ
એમ સપરાય ક્રિયા નષ્ટ થઈ ગયા પછી અહ્ય બંધ
પડે છે પણ વિષય-કષાય જેના તગતમતા છે તેને
કષાયની તીવ્રતા વડે બંધાતાં કર્મો ખરબચડી અને
શીબચેલી દીવાલ ઉપર સીમેન્ટના પ્લાસ્ટરની માફક
આત્માની સાથે વધુ પ્રમાણમાં એકાકારપણે ઘોટી બધ છે.
અને કષાયની અતિ મહત્તા હશે તો આરસ પહાણની દીવાલ
ઉપર પાણી રેતી અને ઘોટી સીમેન્ટ લઈ પ્લાસ્ટર કરવા
બધ તો તુરત ખરી પડે છે તેમ કદાચ કમ થશે તો બહુ
અહ્ય અને રૂઝ-બંધ હશે. આખ્યાનો સંભગી, શાસ્ત્રો
વાચી એ જ કરવાનું છે, આત્માને રાગદ્વેષથી પાછો હાવવાનો
છે રાગ એ રાગ છે, ત્યાગ એ તપ છે જેને જીવન બ્રમ
મહમધાકમાન જનાવવો હશે તેજે રાગનો ત્યાગ કરવો પડ્યો
આજે મોટે ભાગે રાગના ત્યાગને બદલે રાગની તબગર
દશામાં રાગદ્વેષની બ્રમ બમૂકતી રાખે છે

એક નદી-ફિનાશ નજીક શુરુ અને થેલો કૃપડી
બાંધીને રહ્યા છે થોડે દૂર લાકડાંના બારાણાઓ
વિસામી ખાવા બેસે છે શિખ, ગુરુને કહે છે : આ લોકો
કેટલા બધા મરીજ છે ! આપની પાસે લખિ છે, તો તેને
તબગર બનાવો. શુરુ જવાબ આપે છે : તને લાગે છે કે આ
મરીજ છ પણ તેતો તબગર છ શિખ કહેવા લાખ્યો : તમારી

વાત માન્ય કેમ કરાય ? આ લોકો ગરીબ છે તેથી તો જંગ-લમાં લાકડા કાપવાનું કંઈ વહોરે છે. ગુરુ કહે છે : એ બહારથી ગરીબ લાગતા છતાં સ્વભાવથી ગરીબ નથી તારે પરીક્ષા કરવી હોય તો ભારામાથી એક લાકડું ખેંચીને લઈ આવ. આજ્ઞા પ્રમાણે શિષ્ય જાય છે. જેવું લાકડું ખેંચ્યું તેવો ભારાવાળાનો મિત્તજ ગયો. એવાને એક બે અડધોથ લગાવી દીધી, કારણ કે જીવને જ્યારે પ્રતિકૂળતા આવે છે ત્યારે જીવ સહનશીલતા રાખી શકતો નથી. પ્રતિકૂળતા પચાવવા માટે વિરોધને ટાળવા જીવતું જીવતું જ્ઞાન જોઈએ. જે જ્ઞાન વિભાવમાં જતા જીવને ટકોર કરે, કે સાવધ થા, આ તારો સ્વભાવ નથી, તે જ જ્ઞાન સાચું છે.

સાધક પ્રાર્થના કરે છે, હે પ્રભુ !

પ્રાણુસખા ! તું જ બાળ ગણીને, નિશ દિન દેજે સહારો, જે દિન ભાન બૂલાયે આતમનુ, તે દિન કરજે ટકોરો રે, પ્રભુ મારા અંતરને અજવાળો.

સાધક પ્રાર્થના કરતાં કહે છે હે પ્રભુ ! હે પ્રાણુસખા ! હું જે ભાન બૂલુ તો મને બાળક ગણીને ટકોર કરજે. માતા હમેશા પુત્રનું હિત જ ચાહતી હોય છે. માતાને મન તો બુદ્ધિશાળી પુત્ર કે બુદ્ધિહિન પુત્ર હોય છતાં, બન્ને ઉપર તેના વાત્સલ્ય ઝરણા વહેતા હોય છે. વાત્સલ્ય ઝરણાનો અભાવ અપર માતામા હોય છે, સગી જનેતામા નહિ તેમ વિશ્વ વાત્સલ્ય તારક દેવની કર્ણા અપાર છે. નિષ્કારણ કર્ણાના સાગર હે પ્રભુ ! મારા જીવનની બૂલો ગણી ગણાય તેમ નથી મને તું સત્ય પથે દોરજે હું બૂલથી ભરેલો છું. ભૂલ્યાને ટેકો આપવો, પ્રેમથી પાંખમા લઈ સત્ય પંથ

દશાવલો એ સંજ્ઞાનોનું કલ્પ વ્ય છે દુઃખનો તો પાછળથી
 ટીકા જ કયો કરશે. “માણસ માત્ર જૂલને પાત્ર.” મહાશતક
 શાવક સધારામાં બેઠા હતા તે સમયે વિષયાધ જની આવેલી
 રેવતીને કહ્યું કે, તું મને હેરાન કેમ કરી રહી છે? મેં
 અવધિશ્ચનથી નિહાળ્યું છે કે તું ૭ દિવસમા વિસુચ્ચિકાના
 શેગથી મરીને નરક ગતિમા પડવાની છે કોષમાં સત્ય વાત
 કહી દીધી રેવતી ભયની મારી સાતમે દિવસે વિસુચ્ચિકાના
 શેગથી મરીને પહેલી નરકે ઘેરાયેલી હજાર વખની રિચિતિએ
 નારકીપણે ઉત્પલ ઘર્ષ ગર્ષ દશવૈકાલિકસૂત્રમા સત્ય વાત
 પણ જો પરને પીઠાકારી-કઠોરકારી લુહયને બેઠનારી, મર્મને
 છેડનારી હોય તો તેને અસત્ય બાપા દીધી છે બ્યારે વિહાર
 કરતાં ભગવાન મહાવીર સ્વામી રાજચૂદીમાં પધાર્યા ત્યારે
 ગૌતમ સ્વામીને કહે છે મૌતમ! જા, મહાશતકને કહે, કે
 સધારામાં આવી બાપા બોલવી કહ્યે નહિ માટે પ્રાયશ્ચિત લે

એક મત એવા છે કે બાપા જે છૂટવાની હોય તે
 છૂટે બાપા ઉપર ચૈતન્યનું આધિપત્યપણું નથી-કારણ કે
 બાપા જ જાણે અને આત્મા ચૈતન્ય છે તેની સામે સિદ્ધાંત
 કહ્યું છે કે અપેક્ષાએ વાત સાચી છે બનવતીસૂત્રમાં
 બાપાને જ પુણ્યલો કહ્યા છે પણ બાપા છૂટે છે તેના પ્રેરક
 આત્મા છે બાપા પાત્રના ભાવ આત્માનો છે આત્મા જે
 ભાવ કરે છે તેને બ્યકત કરનાર બાપા છે, માટે જ બાપા
 એભાવને પ્રાપ્ત કરનારી કહી છે તથા બાપા કેળવીને બોલો
 યાહુ પણ મત્ય પ્રિય રીત બોલો એક બાપાથી માત્ર આ
 જમ બાપાવ છે અને એક બાપાથી સાત આઠ જમ (કવચિત)
 છૂટે ૧૩

મહાશતકની ભાષા છૂટી ગઈ ત્યારે ગૌતમ સ્વામી પધાર્યા અને મિષ્ટ ભાષામાં જણાવ્યું કે હે દેવાનુપ્રિય શ્રાવક ! તમારે આ પ્રમાણે સંથારામા બોલવું કદપતું નથી. વાત સત્ય હોવા છતાં અપ્રિય કઠોર હતી માટે પ્રાયશ્ચિત લેા મહાશતક પ્રાયશ્ચિત લઈ કર્મબંધથી છૂટા થયા.

કહેવાનો મુદ્દો એ છે કે, જ્યારે ભૂલ થાય ત્યારે સાચી સમજણ હોય તો જ્ઞાન ટકોર કરે કે, તને આ વ્યાજબી નથી પોતે પોતાની ભૂલ પકડી શકતો ન હોય તો ગીતાર્થ ગુરુની નિશ્રામા રહી તેને વિનંતી કરે ‘ગુરુદેવ’ જ્યાં મારી ભૂલ થાય ત્યાં મને તમે ટકોર કરજો’

આ શિષ્ય ગુરુ પાસે આવી કહેવા લાગ્યો “સાહેબ ! મારો ગાલ સૂજી ટીધો થોડીવાર પછી લાકડાના ભારાવાળા માથે ભારા ઊપાડી ચાલતા થયા ત્યાર પછી તે જ રસ્તેથી રાજની સવારી નીકળી ગુરુદેવ શિષ્યને કહે છે, હવે જા ! માર્ગમાં હરફર કરી તેને હેરાન કર લોઈલોકો રાજની પાલખી ઊપાડી ચાલી રહ્યા છે ચેલો વચ્ચે હરફર કરે છે આથી માર્ગ રુધાય છે સવારી અટકી પડી રાજ પૂછે છે ‘કેમ લાઈ શું થયું ?

પાલખી વહન કરવાવાળાએ કહ્યું, કે કોઈ યોગી પધાર્યા છે તુરત જ રાજ નીચે આવ્યા અને પગમાં પડ્યા અને પૂછ્યું ‘આપના ગુરુદેવ કયા બિરાજે છે ? માફ કરજો, આપના ચાલવાના રસ્તામાં મેં આડખીલ કરી તેની મારા માણસો વતી હું ક્ષમા માગુ છું મારા માણસોને ગુન્હો, એ મારો જ ગુન્હો ગણાય રાજ તથા ચેલો ગુરુદેવ

પાસે આબ્યા. વદન કરી, અથાસ્યાને આનંદ વિહાર કરવા
ચાલતા ચમા ગુરુએ ઘેલાને કહ્યું, કે ગરીબ અને તબગર
કેણુ ? તેની સમજણ પડી ! રાજા દ્રવ્યથી તબગર પણ
સ્વભાવે ગરીબ છે અને કહિયારા ગરીબ છતાં સ્વભાવમાં
તબગર છે આખણે કેવા બનવું છે ? જેના સ્વભાવમાં કામળતા
નથી, સરસતા-સદનશીલતા નથી તે કષાયથી તબગર છે
સમા વિદેશી જીવન વંધ્ય છે

સમ્યક્ વિનાનો માનવ વંધ્ય
સમા વિનાનું જીવન વંધ્ય
સત્સંગ વિનાની કાયા વંધ્ય
સેવા વિનાના પાથ વંધ્ય
દયા વિનાની વ્યાજ વંધ્ય
દાન વિનાનું દાન વંધ્ય

જીવન-સૌંદર્ય બેઠવું હશે, તો સમા લાભવી પડ્યો
કાયાની નિરોગીતા બેઠતી હશે તો સેવા-શુભ પ્રગટાવવો
પડ્યો. સમ્યગ્દશન બેઠવું હશે તો સત્સંગ કરવો પડ્યો.
ધનતા-પિપાસુએ દાન ધમ ખીલવવો પડ્યો. આંખનું તેજ
બેઠવું હશે, તો દયા પાળવી પડ્યો. જૂવના પુરુષોદયે હાલ,
જે ધન મળ્યું છે તે આવતા ભવે મળશે, કે કંઈ અતિશય
લઈ જશે તેનું જ્ઞાન છે ? પૈસા બે સાર વસ્તુ નથી. આ
લોક બગીચગી-સગી-અજળી રહ્યો છે તેમાં મૃતપુત્ર સાર
વસ્તુ કાઢવા તૈયાર થયા ॥ આ સંસાર, જન્મ, જરા,
મરણની ત્રિપુટીથી ઘેરાયેલો છે આધિ વ્યાધિ અને ઉપા
ધિના બ કા ગમન સુખી પડોવ્યા છે

જીવે આધિ વ્યાધિ અને ઉપાધિ એટલી બધી

વધારી મેલી છે કે, આ સસારમા તે કયાય સુખ પામતો નથી

દૂડકપટની ખાજી જોલી, દેગોદેશમાં ચણી ઉવેલી,
અંત સમયે જાવું જોલી, એકલો આવ્યો, એકલો જાવું,
મનસૂખાતા ચણે મિનારા, મૃગજળસરીખા લાગે પ્યારા,
ચાર દિવસના એ ચમકારા, એકલો આવ્યો, એકલો જાવું
જાગી જોને જીવલડા તું, એકલો આવ્યો, એકલો જાવું.

દગા રમી અન્યના મુખમાથી ઝટવીને પણ તિજોરી ભરવી છે, એવાઓને પણ અત સમયે સઘળું મેલી વિદાય લેવી પડશે. અજ્ઞાનીઓને અતૃપ્તિને કારણે, ધનવાનને જોઈને એમ થાય કે હું ક્યારે ધનવાન થાઉં ! તમને ધનની કિંમત કેટલી છે ? જીવ નીકળી જાય પછી જડ દેહનું શું થાય છે ? રાખ ધનથી આત્માની શી ગરજ સરે છે ? માટીમા શું મોહી રહ્યા છો ? મકાનનો પથરો એ પણ પૃથ્વીકાય છે અને હીરો એ ઊંચા નખરનો પથરો છે, પણ છે તો પૃથ્વીકાયને ? એકેન્દ્રિય પાછળ પચેન્દ્રિય પાગલ બને ? ચોરી કરે, ઇન્કમટેક્સથી બચવા નવા ચોપડા કરે, આ બધું શાને ? શું આપણું જીવન ખટપટ, દોષને કાવાદાવા આદિ અનેક કુકર્મો કરી અનીતિની કમાણી કરવા માટે છે ? ચોરીનો માલ તો ચડાળ ખાય બશેરના લોટામા પાચશેર ઘી નાખશે તો ઢાળાઈ જશે જેટલું કિસ્મતમા મળવાનું હશે તેટલું મળશે તેમા ધમપછાડ શાને કરો છો ? સમયની ખરબાદી એટલે જીવનની ખરબાદી. માટે વિચારો હૃદે ક્યા ઉપાય વડે જીવવું તેમ વિચાર્યું છે ! જડ અને ચેતન જુદા, એમ વાતો ક્યેં નહિ વળે ઉદ્ધમ

કસ્વે! પડશે નજર તેજ કરી, મન મક્કમ કરી ધ્યેયના રાહ
પર ડગલા માટે, તમે જરૂર મોક્ષ-મંજિલે પહોંચી જશો
અને આ જગત ભેતું જ રહી જશે.

उष्मेनहि सिध्यति कार्याणि न समारम्भः ।
नहि सुप्तस्य सिद्धस्य प्रविशन्ति मूखा मृगाः॥

સિદ્ધને પણ શિકાર માટે છલ્લો માણવી પડે છે
સૂતેલા સિદ્ધના મોહામા મૂજલા આવીને પડતા નથી ત્યારે
તમારે મોક્ષ જેવી કુર્લેખ વસ્તુ મક્કમ મેળવવી છે એ
નહિ બને.

કમ કાંઈ ડોર નથી કે ડોકારા 'પડકારા' કર્યે આત્મા ભય
કર્મ કાંઈ કૂતરા નથી કે કમક હાથે આક્રમણ ભય
કર્મ કાંઈ માણસ નથી કે ખાવડુ લાલ્ચીળડાર કહાય

કમ તે આત્મપ્રદેશે ખીસ-નીરના ન્યાયે એક પ્રદેશને
અવગાહીને રહ્યાં છે જ્યારે આત્મા સ્વભાવમાં રમણતા કરશે,
ત્યારે કર્મો અપોઆપ વિદાય લેવા માંડશે.

જાહેશીના મત્ર પ્રતાપે જેમ ઝેર જહાર નીકળવા માંડે
તેમ અનાદિના કર્મો ટળવા માટે

अहो वाक्छी तारी प्रसन्न रस जाये नीतरती
मुमुक्षुने पाती अपुतरस जलधि करी करी
अनादिनी मुग्धा विष तक्की त्वराशी उतरती,
विषावेशी रुच थी स्वल्प बाक्की दोडे परिक्की

ભગવાનની અકષાયી વાણી, મધુર ખીરા પ્રવાહ, જેમ દિમાલન
માંથી । જા નીકળે તેમ, કેવળજ્ઞાનીના મુખારવિદમાંથી નીકળતો
વાણીનો મોધ, ગૌતમમુખ રૂપ કુઠમા આવી પડયો જણપરો
એ તેને ઝીલ્યો અને શ્રાવણગીની રચના કરી. તેમાં હાલ

દ્રષ્ટિવાદસૂત્રનો વિચ્છેદ છે, બાકી અગિયાર અંગ હાલ મોજૂદ છે આ વાણીપ્રવાહથી અનાદિ કાળની મિથ્યાત્વ મૂર્છાનું ઝેર ઉતરે છે, સમ્યગ્દર્શનના પ્રવેશ માત્રથી ઓગણોતેર કોડાન કોડી સાગરોપમ ઝાંઝેરા કર્મ ખપી જાય છે જગતમા નવ-કાર મત્ર, એ મહાન મત્ર છે શ્રદ્ધારૂપી દીવડામા પરિશ્રમરૂપી તેલ અને મધ્ધમતારૂપી વાટ હોય તો પછી વાધો આવતો નથી

નવકાર મત્ર જેવો દુનિયાભરમા કોઈ મત્ર નથી છે શ્રદ્ધા ? શ્રાવકને શ્રદ્ધા હોય તે દેવ દેવલા પૂજવા ન જાય ! સુર-ધનને પગે લાગે કે સુરધન તેને પગે લાગે ! ત્રણ પીપળાના પાન મૂકી દે એટલે પગે લાગે, ઉકરડી ઉઠાડી વહુને પગે લગાડે માથુ તો કિમતિ છે તેને મક્તિયુ કરી નાખ્યુ છે જ્યાં હોય ત્યાં નમાવી નાખે મસ્તક ઉત્તમાગ ગણાય છે અહર્નિશ જિનેશ્વર દેવના ઝરણુમા ઝુકાવવાનુ હોય, બીજે નહિ છે તૈયારી ! મિથ્યાત્વની મૂર્છા ઉતારનાર પ્રભુની વાણી છે માટે એ વાણીની આરાધના કરો

મૃગાપુત્રને સાહેબી મળી છે, છતાં તેમા રહેવા માગતા નથી પુણ્ય પ્રમાણે સુખ સગવડતા મળે છે, તેમા રસ લેવો કે ન લેવો એ આત્માના હાથની વાત છે મૃગાપુત્ર માતાને કહે છે, આ સગવડતા સ સારમા હું ક્ષણવાર પણ નહિ રોકાઉ તમને સ સાર સગવડતો લાગતો નથી મૃગાપુત્રને લાગ્યો છે માતા કને દીક્ષા લેવાની રજા માગે છે. વળી પણ શુ કહેશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે

મ ૨૦૨૦ ના બાહરવા વરિ ૧૦ ને શુક્રવાર તા ૩૦-૬-૪૬

સિદ્ધાંત એન્હે જો કાલે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ ઉત્તર
ધ્યયનસુત્રના ૧૬મા અધ્યયનમા, મૃગાનુત્ર માતા પાસે
આજ્ઞા લેતા કહ્યું છે એકેન્દ્રિયથી માલી પંચેન્દ્રિયના
હવા ગુપી જ મ પાછા મૃત્યુ અવશ્યમેવ છે જ મનું મળ
કારણ કોણે ઉજી કયું? હવે પોતે જ અજ્ઞાનતાથી ઉજી
કયું છે કુખ કોઈ પણ પ્રાણીને ગમતું નથી છતાં કેમ
આવે છે? કુખ માટે કોઈ હવ પ્રયાસ કરતો નથી છતાં
કુખ કેમ આવે છે? આવા સસારમા ક્ષણમાનું
પણ મુખ નથી અજ્ઞાની પોતાની અજ્ઞાન દશામાં મુખ નથી
છતાં મુખ જુદિ કરે છે તે જમ છે હવને મુખ મમે છે
અને જમા મુખ પ્રાપ્ત થાય તેમ છે તેની ઉપેક્ષા કરે છે
મુખ મમે છે છતાં હવ મુખના કારણે આપનો નથી કુખ
મમનું નથી છતાં હવ કુખના કારણે યોગજય દિમા જે
જય તે આજ્ઞાત ૧૬ સીને મુખ મમે છે એ મુખ કવાથી
મ? મુખ કોણ આપ? પિતા કંત્રિયોના વિષયો ત્યારી
જમલ: વારી-નહીથી મુખ મમે? ના.

જની ૧૧ છે કે મુખ સ્વમા છે મુખ કુણ ચિત્ત-અને
છ અ નહીં થય ન જ જવ ઉપરનું મદત્ત પડે કેવળ
જની ૧૨ છે કે પદ વનુમા મુખ નથી જ એ કેવળ કે
મદા ૧૩૧ મદ ૧૫ જવ છે નજીક જન દશાન. અરિત

ધરાવનારા—અકપાયી, અમોહી—અવેદીના કથેલા કથનમા ફેરફાર હોય જ નહિ. બાલજીવે તીર્થ કરના વાક્યની અવગણના કરી, જેમા સુખ નથી, તેમા નિર્થક પ્રયાસ કરી રહ્યા છે. સુખ અને દુઃખનો વેદક, આત્મા—ચંતન્ય દેવ—એક જ છે, માટે જીવનાં લક્ષણને સમજો ચેતનાલક્ષણ જીવનુ છે આત્મા જ્ઞાનમય છે સાકરને ગમે તે ખુણેથી ચાખવામા આવે તો તેમાં મીઠાશ જ લાગશે. તેમ આત્મા જ્ઞાનમય છે અને જ્ઞાન તે જ આત્મા છે. બન્ને એક બીજાથી જુદા નથી. જીવે અનાદિના અધ્યાસે વિકૃત લાવ સેવી, આત્માનુ કચરધાણુ કાઢી નાખ્યું છે સમયે સમયે લાવમરણે મરી રહ્યો છે બહારના કોઈ દુશ્મન નથી આત્મા જ પોતાનો દુશ્મન બની રહ્યો છે

નથી કોઈ શત્રુ મારે આ દુનિયામાં,
ખરા દુશ્મનો મારા દિલમાં છુપાયા,
લડતો રહ્યો છું નિરંતર ઝૂંમી,
છતાં દુશ્મનો તો જરી ના જતાયા.
કલેજે પડ્યાં છે એવાં કંઈક કાણું,
કેમ કરી ગાઉં હું તો પ્રભુ તારાં ગાણું.
જીવનમાં મર્યાં છે, એવા રે ધી ગાણું,
કેમ કરી ગાઉં હું તો પ્રભુ તારાં ગાણું.

સાધક કહે છે ‘આ દુનિયામા કોઈ મારા શત્રુ નથી, તો પછી વેરઝેર કોની સાથે બાધો છો?’ આણે મારુ બગાડ્યું, આ મારૂં અહિત કરનાર છે, એમ લાગે ત્યારે જીવ દુશ્મનાવટ બાધે છે, પછી એની સાથે વહેવાર ન રાખવો ગમે, મરતાં સમયે પણ દીકરાને ભલામણ કરતો બાપ, બેજો! ફલાણો મારો દુશ્મન છે, તેને મારજો, તો જ મારી સદગતિ થશે

આવા વેશ્વર કેટલા ઊભા છે ? જે દુશ્મન અણ પેઠા છે, જેણે આત્માનું અહિત કરી નાખ્યું છે, તેના વશ તો હવે દષ્ટિ મુદ્દા પણ કરતો નથી.

શાનીઓ કહે છે, કે દુનિયાભરમા કોઈપણ આપણું અહિત કરવા સમર્થ નથી. પોતાનો જ આત્મા પોતાનું અહિત કરી રહ્યો છે મોક્ષમા પણ લઈ જનાર પોતાનો જ આત્મા છે અને દુગતિમાં દસડી જનાર પણ પોતાનો જ આત્મા છે ત્યારે કોણ દુશ્મન ને કોણ મિત્ર ? દીલમાં છુપા દુશ્મનો છે કોષ માન, મામા હોમ વેશ્વર તે દુશ્મનો છે તે નિરંતર આત્માનું અહિત કરી રહ્યા છે બહારના દુશ્મનોને દુશ્મન માની રહ્યો છે પણ તે તો નિમિત્ત છે, ઉપાદાન વાડું પોતાનું છે વમારી નબળાઈઓ અને જુલોનો સ્વીકાર કરે, તો જ તમે વિકાસ સાધી શકશો. અશુભ ઉદય વખતે નિમિત્તના વડબકા કા બરે છે ? આણે મારી આબરુ ઉપર ધક્કો લગાડ્યો. આણે મારું ખરાબ કરી નાખ્યું દષ્ટિમાંથી વિપરીતપણું નીકળી જશે, તો કોઈ વારા વેરી નથી, કોઈ અહિત કરનાર નથી. હવે પોતે જ ઊધાં પરિણામ સેવી પોતાનું અહિત કરે છે એમ દરેક હવની સ્વતંત્રતા ભગવાને બતાવી છે.

દરેક હવે કર્મ તોડવા કે બાધવામાં તે સ્વતંત્ર છે જનસુક્રમારને સોમીલ પ્રાણણનું નિમિત્ત કેવું મળ્યું હતું ? છતાં કોષ કયો નહિ જેની દષ્ટિ ઉપાદાન સામે હોય, તે નિમિત્તોના વાક કાઢતા નથી. એ તો એમ જ સમજે કે કર્મનો ઉદયમાન મારા જ્ઞાનનો ઉદય કરાવવા આવ્યો છે જ્ઞાન સ્ત્રીપે રસ્તે લઈ જાય છે અશાનીઓ એમ કહેશે, કે આવા માણસ

ક્યાંથી મળ્યા ? તે નિમિત્તથી છૂટવા માગે છે, પણ જે કર્મ ઉપાદાનમા પડ્યું છે તે લલે ક્ષેત્ર બદલે પણ કોઈને કોઈ એવાજ નિમિત્તો સામા હાજર થશે ઉપાદાન છે, તે નિમિત્ત આવી, એવી કલ્પના કરો છો ખરા ! જે સમજણમાં ન આવતું હોય તો, કયે ઠેકાણે સમજણમા ફેર પડે છે, તે જોતા જવ. નિમિત્તોની અસર લઈ ક્ષણે ક્ષણે રાગદ્વેષ, છણ-છણાટ, તણુતણાટ, કોઈ કર્યા કરો છો પણ નિમિત્ત કારણ આપી છૂટી જવાનું છે

ઉપાદાન કાર્ય કરાવશે મોટાઈનું માપ ગુણોથી મપાય છે, વૈભવ કે વયથી નહિ તમારો અવતાર જૈન કુટુંબમા ઉચ્ચ કુળમા થયો ગર્ભમા હતા ત્યાં જલલા, ગાદલી-ગોદડી તૈયાર થઈ ગઈ અને કોઈને જન્મ પછી ગળથૂથીના પણ તાકડા હોય છે એકને રહેવા ઓટલો નથી અને એકને મકાનના પાર નથી આમ કેમ થયું ? કોણ સગવડ-અગવડ આપે છે ? પુણ્ય અને પાપ સગવડતા અને અગવડતા આપે છે, એવું તો માનો છો ને ? તો પછી એ પુણ્ય અને પાપનો કર્તા કોણ થયો ? પોતેજ જેવા કર્મ કર્યા હોય, તેવા ફળ મળે જ જેવા પરિણામ થાય તે પ્રમાણે શુભાશુભ બધું પડતો જાય

‘મારી વહુનું મારે સહન કરવું ? વહું આપા-કૂતરી છે આવી વહુથી હાથ-જીભ કાઢી ગઈ’ પણ નિમિત્ત કા આવી ! એ નિમિત્ત આવી છે તે તારા કરેલા કર્મનું ફળ છે એકને એક માણસ એકને સુખરૂપ અને બીજાને દુઃખરૂપ લાગે છે કઈ રીતે, કયા કારણે, કેવા સંયોગોમા નિમિત્ત મળે છે, તેની જીવને ખબર નથી જેને મોક્ષની આરાધના કરવી છે, તે

નિમિત્ત સામે નબળ કરતો નથી. જગત નહિ દેરે, તું ફરી
જા જગત તેમનું તેમ છે, સચોજો પણ તેમના તેમ છે
વારી દૃષ્ટિ જે નિમિત્ત ઉપર છે તે બહલી નાખ, તો વસ્તુ
સ્થિતિ સુમનાઈ જશે. આજ દિવસ સુધી ન સમજ્યો તે
મારાં અજ્ઞાનનું ફળ હતું તમ વિચાર કરવો જોઈએ

સત્ત્વવાન મહાવીર સ્વામી કમ ખપાવવા આયંભૂમિ
છોડી અનાયંભૂમિમાં વિચર્યા જ્યાં આ 'પ્રભુ' છે તેવી પિછાણ
પણ કોઈને નથી જોવા અનાય દેશના હોઠો પ્રભુને છોડી વઠે
મારતા અને ત્રાસ આપતા હતા.

સામે જાત્રીન જોણે દુઃખકાને તોતર્યા
જેરી જ તુજો જોના જ ને જાન કોતર્યા
દેહને દુભાવનાર પ્રત્યેક જીવને, હીધા
અભયનાં દાન, આત્મા રે જાય વધ માન
જ'બહની કેડીએ જોડી જતીને જાય પેલા
આત્મા રે જાય વધ માન

આધારાગસુત્રના રૂપા અભયનનાં શિલા ઉવેશમાં
મહાવીર પ્રભુનાં ચારિત્રનું વર્ણન છે પ્રભુએ તેમના જીવનમાં
કેટલા પરિસર સહન કર્યા તેનું વર્ણન છે 'મહાવીર પ્રભુ
સરમ શરીરી હતા ત્રણ શાન તો સાથે સહને અવતર્યા હતા
હીધા હીધા પછી શિશુ જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત
કરવા સાડા બાર વય અને જોકે પંખવાળિયા સુધી ઘણી
મહેનત હીધો આપણને જરા કડી લાગે તો જોડીને
જેસી જાંજો સત્ત્વવાન તો જે સ્થળે કંઠો પવન સુસવાતા
કરતા હોય તેની સામે જિલા રહેતા હતા. એ હાથ પણ ખજા
ઉપર મૂકે નહિ, કમ ખપાવવા કબ્દ સહન કરવાની કેટલી
તેયારી ? દેહને દુઃખ પડે તેમાંથી મહાફળ કાઢવું છે દેહાધ્યાસ

કેટલા છૂટયા એની આ પારાશીશી છે. ભગવાન કર્મનું દેણું પતાવવા તૈયાર થયા હતા. ઝેરી જ તુ દેહ ઉપર આરૂઢ થાય, સર્પો શરીર ઉપર ચડી વીટળાઈ જાય, છતા ચલાયમાન ન થાય. સિ હ શું સસલાંથી બીએ ?

હુ કૌણ ? સિ હ સમાન, મારો આત્મા બળવાન છે જેનામા ભય જેવું નામ નથી. આ તો ઓછાએ ભાળે ત્યા હાયરે ભૂત આગ્યુ કોઈ ભૂત નથી પણ તારા મનમા ભૂત ભરાણુ છે, તે કાઢ ભય મોહનીય પ્રકૃતિના ઉદયથી વર્તમાન બીકણુ સ્વભાવને લઈને (હિ મતના અભાવે) કરે છે આપણા ભગવાન તો ગાઢ જ ગદામા રાતના કાઉસ્સગ્ગ કરે, પરબોમા, ધાસની ગ જ હોય ત્યા ઊભા રહે. અનેક ઝેરી જ તુઓ ડખ દે, ભમરા શરીરમા પેસી કાણુ કરે છતા અશમાત્ર પણ હખ દેનાર પ્રત્યે દ્રેષ નહિ કોઈ લાઠીથી તાડન કરે છતા તેની ઉપર રોષ ન કરે સત્તામા પડેલા કર્મને ખેચી ઉઢીરણુ કરી નાખે છે તપસ્યા એ કર્મ ખપાવવાનો અમોઘ ઉપાય છે, કર્મ ખપાવવા જરૂર છે કે નહિ ? હા, તો આવી સમજણુ મળ્યા પછી પ્રતિકૂળ નિમિત્તો ગમે તેટલા ખડા થાય, પણ નિમિત્તનો વાક કાઢશો નહિ માટે જ્ઞાની કહે છે, કે સમજીને તમે સુધરી જાઓ જગત નહિ સુધરે. આપત્તિ આવે ત્યારે આટલું ન ભૂલતા, કે કસોટી કનકની થાય છે, પથ્થરની નહિ.

ચાર ગતિ, ચોવીસ દડક અને ચોરાસી લાખ જીવા-યોનિમા ભટકતા, કોઈ વાર, કોઈ જીવની સાથે, મા પણે, ભાઈપણે, સ્ત્રીપણે, પુત્ર-પુત્રીપણે, વેવાઈ-વેલાપણે, એમ અનેક

સળધે ભેજાઈ ગયા પાછા છૂટા પડી જવાના છે, એવો આ સંસાર છે, તેમાં સુખ કયા ઠેકાણે બાળી રહ્યા છે ! કુળદીપ-કોને વાતના વિસામા માનો છે, આંધળાની લાકડી માનો છે, તે પુણ્યાર્થ કરી તો તેનાથી ચાકરી પામયોઃ કંઈક માવતરો આજે પોતાના જ સવાનોથી દુ ખી દુ ખી થઈ રહ્યાં છે રોઈ, રોઈ, હેરાન-પરેશાન થઈ રહ્યાં છે દીકરો જન્મ્યો તે કરતા પાણો થયો હોત તો સાર હતું આવા વેણે મારે બોલતા કરી ! તો પરથી કુ સુખી વાઈ જ નહિ તે બુદ્ધિ આટલા અનુભવ પરથી તો કરો ?

તમને કેટલા અનુભવ થયા ! પરથી સુખ મળે તે જીવી માન્યતા ટાળ્યે જ છૂટકો છે સમજવું આવ્યા પછી સત્તામાં જેટલાં કમ હોય તટલા બહાર નીકળો, એમ આમ ત્રણ આપો કે I am ready કુ તૈયારી કરીને જિલો છ

આજ રિવસ સુખી હાર ખાખી તેનું કારણ તપ્તસો હાર્યા પછી હતાશ ન થયો મારાથી અશ માત્ર પણ કોમ ધાય જ નહિ છે તૈયારી ! હમલે ને પમલે નિમિત્તોની અસર તળે કેટલા છે ? “આ સંસારમા માનીયે તો ઠીક બાકી વાતમાં કાઈ સાર નથી.” એમ કહેનારા સમજે છે, કે સંસારમા અશાંતિ છે હવે શાંતિ કયાથી મળશે ! સ્વ ધર-માથી તેના માટે થોડો પ્રયત્ન કરે તો છેલ્લી જિંદગી સુખરી જશે. નહિતર કર્મના પોટલા બાંધી નરકે જવું પડશે ગજસુખમારે સમતા રાખી તો સિદ્ધગતિ પ્રાપ્ત કરી લીધી, અ્યારે સોમીલ નરકે ગમે થોડું સહન કર્યું તો પણ કળ મળ્યું સંસારમા કયાય સુખ કે આબાદી છે નહિ.

કોઈ કોઈ વેળા ઉર ઉછાળે, આનંદ કેરાં પૂર,
કોઈ કોઈ વેળા આંખડી તારી, આંસુ થકી ભગ્નપૂર.

મુસાફિર, જાણું છે તારે દૂર,
કાળ કરે મજબૂર મુસાફિર, જાણું છે તારે દૂર.

દીકરાનો જન્મ થાય, કે આનંદમાં આવી જાય મોટો
થાય, પરણાવે ઘેર વહુ આવી પોખતા અનેરા આનંદમાં આવી
જાય પૈસાનો લાલ થાય, એટલે ઉર ઉછળે આવા ઉત્સાહના
ઉછાળામાં એ જ સંયોગો કપરા ખની જાય છોકરો તોછડાઈ
કરી નાખે વહુ જેમ તેમ ખોલવા લાગે, કે આ ટકટક કરતી
ડોશીનો ટાટિયો મારા ઘરમાં ન જોઈએ, ત્યારે પોખતી
વખતનો જે આનંદ હોય તે આસુમાં પલટાઈ જાય છે એક
એક વચન વજાપાત જેવા લાગે, ધ્રુસકે ધ્રુસકે રોવા માટે
નિમિત્તમાં સુખ માન્યું ત્યારે આવી ભૂલો થાય યુવાનવયે
સયમમાં વીર્ય ન વાપર્યું અને આમ જ વેડફી નાખ્યું,
તેથી જ સસારી જીવને પસ્તાવો થાય છે તારા કર્યા તારે જ
ભોગવવા પડશે હવે શાંતિ રાખીશ તો નવા કર્મ ઉપાજન
થશે નહિ અને ભાવિમાં ભોગવવા પડશે નહિ

ધીમે ધીમે પંથ કપાશે, આવશે કોઈ દિન આરો,

તે દિન મળશે સાચો કિનારો, ત્યાં લગી જાણું દૂર,

મુસાફિર જાણું છે તારે દૂર,

કાર્ય સિદ્ધિમાં સાધનો તો ફક્ત ગૌણ છે, પરંતુ
વ્યક્તિનો દ્રઢ સંકલ્પ અને કોઈ પણ ભોગે કામ પાર ઉતા-
રવાનું મનોબળ જ પ્રધાન વસ્તુ બને છે કષાય પરિણામ
કરવાનો જીવને ઘણા સમયનો અધ્યાસ છે તે એકદમ
પલટો ખાઈ જાય તેવું તો ક્યારેક, કોઈકને જ બને છે બાકી
તો નિમિત્ત બડા થતા રાગદ્વેષ કરવા મંડી જાય છે જ્ઞાની

કહે છે કે સમાધિ રાખ એક-બે દિવસમા આ કાવ સિદ્ધ થાય તેમ નથી જાની પાછળ બધા સમયનો અભાસ બેઠશે.

જાળકને બ્યારે પ્રથમ માતા ચાલતાં શીખડાવે છે, ત્યારે પગલી પાઠવા માટે ચાલણ ગાડી પકડાવે છે પગમા નેર આબુ પછી ચાલણ ગાડી છૂટી જાય છે કારણ કે હવે સ્વયંબળ મેળવી લીધુ છે તેમ પુસ્તકો, વીતરામની વાલી, શકુનનો સમાગમ એ બધાં ચાલણ ગાડી છે એ ચાલણ ગાડી વડે ધીમે ધીમે આત્મશુદ્ધિમાં આગળ વધાય છે કઈ રીતે જીવન જીવવું બેઠ્યો, તે રીત જતાવનાર શુર છે, પછી જલ્દે મહાવિદેહ ક્ષેત્ર હોય કે ભરત-ઈશ્વર હોય પણ સિદ્ધિ તો પુરવાર જ છે કોઈ ક્ષેત્ર ધર્મ આશયન કરાવી કેવું નથી આ અવસર સુકર છે, માટે પાપ કરતા બટકો. જેના અભિ પ્રાયમાં એવું બહુ છે કે કોષ કરવા જેવો નથી, જ્યાં ક્યારેક ઘઈ જાય છે નિમિત્તના કારણે સમતા રહેલી નથી. કોષ ઘઈ જાય છે એમ કહેનારો હજુ પણ સુખરશે, પણ જે એમજ કહે છે, કે કોષ તો કરવો જ બેઠ્યો. એમ અભિ પ્રાયમાં બિધુ બહુ છે તે જીવો કદી સુખરી શકશે નહિ. નિમિત્ત તો ખડા છે જ તુ ખસીજા. બીજો કોઈ કૂવામા પડે તો શુ તારે પણ કૂવામાં પડતુ મૂકવું, તે ચોખ્ખું છે ? જાની અને અજાનીમાં કઈક પટાંતર પડે કે નહિ ? જોન દયાનનો જાણનાર કોષને દુરમન માને,

કોષ મરે તો વતે કોષ સ્વભાવતા "

કોષ ઉપર કોષ કરે, અકિત ઉપર નહિ કોષ તને અનતકાળથી ફલાવ્યો છે હવે તું તેની સમતિ કરીશ

મહિ, એને છેલ્લા રામ રામ કરી લે. કોઈ જશે તો ક્ષમા
આવશે અવગુણ ટળશે, તો સદ્ગુણ આવશે. કષાય ચારિત્રા-
વરણીયની પ્રકૃતિ છે, તે ટળશે ત્યારે ચારિત્રના પર્યાય વિશુદ્ધ
થશે અને ત્યારે ગુણસ્થાનની શ્રેણીએ આગળ વધાશે. ધીમે
ધીમે પણ જો પ્રગતિ કરશો, તો કોઈક વખતે સિદ્ધિ મળશે

મૃગાપુત્ર માતાની રજા લઈ રહ્યા છે સયમ લેવાની
હૈયામાં ધૂન લાગી છે. સળગતા સસારમા હવે ક્ષણ વાર પણ
જિભા રહેવા માગતા નથી વળી પણ શું કહેશે તે અધિકાર
અવસરે કહેવાશે

જ્યાખ્યાન ૭૦ મું

સંવત ૨૦૨૦ ભાદરવા વદિ ૧૧ ગુરુવાર તા ૧-૧૦-૬૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ. ઉત્તરા-
ધ્યયનસૂત્રનાં ૧૬મા અધ્યયનમા મૃગાપુત્રનો અધિકાર ચાલી
રહ્યો છે.

મૃગાપુત્રના અંતરમાં વૈરાગ્ય સ્ફૂર્યો છે. એમને પૂર્વ
ભવોનું જ્ઞાન થયું છે. સ્વપરની વહેંચણી, જડ-ચૈતન્યનો
વિવેક હૈયામા વર્તે છે આથી હવે આ સસારમા સુખ
લાગતું નથી ખત્રીસ રમણીઓનો સ્વામી, યુવરાજપદનો
ધણી, ભૌતિક સમૃદ્ધિનો કોઈ ખાર નથી, તેને સયમ લેવાની
ઈચ્છા થઈ ગામ-દેશનો ધણી જગતનો પતિ બનવા ઇચ્છે
છે. આચારાગ સિદ્ધાંત કહે છે કે જે એકને નમાડે તે

બહુને નમાડે છે મોહનીય કર્મને નમાવી દેયે તે આખા જગતને નમાવી દે છે શાની કહે છે કે બહાર દ્રષ્ટિ કરવાની જરૂર નથી. જે છે તે તારા આત્મામાં છે

હે હાજરકો દૂર જતાવે દૂરથી જ્ઞાતા નિરાસી
કલ્પ કળીશ સૂત મેરે સાધુ થઈમે હિ મિલે અવિનાસી,
મોહે સૂત સૂત જ્ઞાવત હાંસી પાનીમે બીનપીમાસી (૧)

જે આત્મા હાજર છે, પોતાનો સાક્ષાત્કાર પોતાને જ કરવાનો છે, તેને ઘર બોતવા ક્યાં નીકળે છે ? ઘર બોતવા બાંજો પણ ત્યાં છે જ નહિ તો જઈયે ક્યાંથી ? આશા નિરાશામાં પછે છે દ્વારકા, કારી, જાણુ, સમિતશિખર બપેપ ફરી આવ્યા બહુ મ કસુ પણ કાંઈ ન વળ્યું તો હવે તો દિશા ફેરવ અહર નિહાળ અવિનાશી અહર જ બેઠો છે આરાધ્ય દેવ તે જ છે સોડ્ય સોડ્ય તે 'હુ' તે 'હુ' જેવો સિદ્ધનો આત્મા તેવો જ આપણો આત્મા છે અસ જ્ઞાતા પ્રદેશ તેના જેટલા જ છે તેઓએ જ્ઞાનવાગુણો બ્યકત ક્યાં છે, બ્યાર આપણા આત્માના ગુણો આવશ્યકથી હકાયેલા પડ્યા છે જેમ ફાનસ ફરતુ બહુ કપડુ વીટવામાં આવે તો પ્રકાશ મઠ દેખાય એથી આછેરુ કપડુ વીટવામાં આવે તો વધારે પ્રકાશ દેખાય અને કપડુ સાવ સ્પર્શ હોવામાં આવે, તો ચાકળો પ્રકાશ દેખાય છે, જોમ આત્મા એ પ્રકાશનો પુજ ॥ અત્રુ ભવિઓ કહે છે કે આત્માના તેજ પાસે રત્નોનાં અને સૂયનાં તેજ આખા પડી જાય છે

તમારે પ્રકાશ જોઈએને ? બહારનો પ્રકાશ તો સ્પષ્ટ છે અહરના આત્માનો પ્રકાશ-જે અપ્રતિહત જ્ઞાન-જે-દે જે આવ્યુ પાછુ જાય નહિ જે આદિ અનતકાળ સુખી ટી

રહે તેવું જ્ઞાન આત્મામા છે. બહાર શોધવા ક્યા જાય છે ? હીરા-માણિકના ઠંઠારામા બહારના તેજમા સાચું તેજ છે નહિ. પચાસ રૂપિયાના વારનું કપડું પહેર્યું હોય, લાખ કરોડ રૂપિયાની મૂડી હોય, માલમલિકા ઉડાવતા હોય, તેનામા શું વધારે સદગુણ જાગી ગયા માનો છો ? વેશભૂષા કરનાર વધારે કિંમતી ગણાય ? કિંમત સદગુણોમા છે જે બહારના ઠંઠારામા કિંમત આકે છે, તે મૂર્ખાઓ છે શું તમારી શોભા હીરાની વીંટી કે દાગીનાથી હોઈ શકે ? મુનિને કોઈ દાગીનો નથી એકે ઝરીની કિનારવાળું કપડું નથી, છતાં તે વિરલ વિભૂતિને તમે નમસ્કાર કરો છોને ? ખાઈપીને નિરાતે બેઠો હોય તેને શાતા પૂછવાની હોય, કે ઉપવાસીને ? માટે સમજો, ગુણને નમસ્કાર છે, ત્યાગને ધન્યવાદ છે, ભોગને નહિ.

પ્રથમ ગુણ સ્તવન હોય, પછી નમસ્કાર હોય છે માટે ગુણને પ્રગટાવો ગુણ પ્રગટતા જશે તેમ પ્રકૃતિ ટળતી જશે આત્માનો મોક્ષ મેળવવા, પર ચીજની જરૂર પડવાની નથી લાખો રૂપિયા મેળવો તો મોક્ષ મળે તેમ નથી જેને લાખો મણસો સલામ ભરતા હોય, તેનો મોક્ષ થઈ જાય તેમ ખરું ? ના, ત્યારે સત્તાની લાલસા શાને ? સુખનો રવામી આત્મા છે સુખ અદરથી મળે છે કપડા દાગીનાથી ઝળ ડળતી સ્ત્રીનો પતિ, જો પરસ્ત્રીગમન કરતો હોય તો તેની સ્ત્રી સુખી નથી કપડા ઘરેણા તો છે છતાં કહોશે કે હું સુખી નથી સુખ ક્યા લાગે છે ? પર વસ્તુમા સુખ-ગુણ નથી, એ પાઠ રોજ ભણો હૃદયમા એકરસ કરી નાખો જેમ દૂધને તાવડામા નાખી, હોંઠે અગ્નિ કરી તાવેથેથી હલાવી હલાવી ઘટ કરાય છે, ત્યારે માવા રૂપ પિંડ થઈ જાય છે,

તેમ અદૃશી જોઈએતાનું ઘોષન કરે, કે સુખ પરમા નથી
સ્વમાન છે પૈસા, આખર સત્તા, વૈભવ, મળેા કે ટળેા, ગમે
તે માએા પરમાણુથી માઢી અનંત પુરુષોત્તમ સ્થાનના અવલબને
સુખગુણનું વેદન છે જ નહિ

સંયોગેથી હું સુખ માનું, તે મારી જામણ છે જે
સુખ પાછળ દુખ છે, તે સાચું સુખ નથી તેવો પાકો
સિદ્ધાંત અપનાવો જ્યારે પોતે, પોતામાં રમણ કરે ત્યારે
જ અદૌષ્ઠિક આનંદ પ્રગટે છે તે આનંદ મુખે કદ્યે ન
ભય, ભયે તે માણે, બાહ્ય ઊભા ઊભા જુએ રૂઢપાકમા
તાવેલો દરતો હોય, તે રૂઢપાકના સ્વાદને શુ ભણે ! એમ
પરમાં તદ્દલીન રહેનારાએા સિદ્ધાંત વાણીના રસાસ્વાદને
આપી શકતા નથી જેણે આખ્યા છે તેને વિષય ઝેર જેવા
હાખ્યા એક વાત સમજાણી પછી પર તે પર અને સ્વ તે સ્વ,
એમ લેઈ વિજ્ઞાન પ્રગટી શૂઠે

લેઈ વિજ્ઞાન જગેા જિનકે ઘટ મે સિવલ ચિત્ત કયો એમ અદત્ત
હેલી કરે સિવ મારજમે જમમાણિ જિતેશ્વરકે લપુત દત્ત
સત્ય-સ્વરૂપ સદા છનકે પ્રમદયો, અવકાત મિથ્યાત નિઠ દત્ત
શાંત હયા તિનકી પહિઆની કહે કરે લોહી બનારની નદન

સમજસાર નાટકમા બનારસીહાસ લેઈ વિજ્ઞાનનું વર્ણન
કરતાં કહે છે જેના હૃદયમા લેઈ વિજ્ઞાન જોટલે સ્વ પરની
વહેણણી એક પરમાણુ માત્ર પણ માનુ નથી તેા પુરુષોત્તમો
સ્થાન, અને તેની વગણા મારી કયાંથી હોય ! આઠેય વગણા
જગતમા ભરણક પડી છે છવ જ્યારે ભાવકર્મ નિમિત્તથી
આજ કરે છે ત્યારે આદક બની આવે છે, અને કર્મકે
પરણી ભય છે મેગામાથી બાળકને પૂતળી લઈ આપી

હોય તેને જોઈ બાળક હસે છે, તેને પારણામા નાખી હિચ-કાવે છે એ પ્રતજી ભાગી જતા, બાળક રડે છે, તમે આ બાલક્રિયા જોઈને શુ કહેશો! માટીની હતી તે માટીમા મળી ગઈ પણ બાળકને તે પ્રત્યે રાગ હતો એટલે તે રડે છે તમને જોનારને કંઈ થતું નથી. તેમ દેહમાથી ચેતન ઊડી જાય, પછી દેહની માટી, માટી સાથે માટીરૂપ થઈ જાય છે કવિની કલ્પનાનુ આ એક રૂપક છે

માટી કહત હે કુંભારકો, કયા ગાલત હે સુજકો,
એક દિન એમા વખત આયેગા, ગાડ દેવુંગી તુજકો,

એક દિન જાના રે, એક દિન જાના રે,
લકડી કહત હે સુથારકો, કયા છીલત હે સુજકો,

એક દિન એમા વખત આયગા, જલા દેવુંગી મેં તુજકો,
એક દિન જાના રે, એક દિન જાના રે

કુભાર માટીનો ઢગલો કરી પાણી નાખી ખૂદે છે, ત્યારે માટી કુભારને કહે છે હે કુભાર! આખો દિવસ મારી પાછળ પડ્યો છું, પણ એક દિવસ એવો આવશે, કે અમે તને ગાળી દેશું, માટી રૂપ બનાવી દેશું સુથાર રધો લઈ લાકડાને છોલે છે, પણ યાદ રાખો કે લાકડા એક દિવસ તમને જલાવી દેશે જો કે આતો એક રૂપક છે માટી કે લાકડાને વાચા હોતી નથી, પરંતુ મુદો કહેવાનો એ છે કે, દેહ તે તુ નથી તે તો પારકું ઘર છે એકવાર છોડવું જ પડશે તેના ઉપરના મમત્વ ઉતારી હું આત્મા છું એ પ્રથમ એકડો છે તેને ઘૂટવા માડો જ્યારે આત્મા વિલાવમા પરિણમન કરે, ત્યારે કર્મ લાગે છે એટલે કર્મ તે બગડે જ, બગડો બગડો એટલે બગડ્યો અને ધર્મ તગડો છે, તે

આવ્યે કર્મને હુકાવે છે તગડી મૂકે છે એક હોય ત્યાં
આનંદ બે જગાડે, ઘોરાસી લાખ ચોનિમા આંટા મરાવે.
હવે ધર્મરૂપી તગડો લાવો, તો કર્મને તોડાય જડ-ચેતનના
ભાગલા પાછી દે અત્યાર સુધી તો મજિયારે, ફાગુ હંપુ
બ્યા સુધી મજિયારે હોય ત્યાં સુધી, સૌ ધીની વાળી જીધી
વાળીને ખાચ, પણ જુહા થાય અને નોખુ ઘર ચલાવવું પડે
પછી બધી કરકસર આવે તેમ આ બધું મજિયારે મહાલુ
છે બ્યારે જુહો પડયો ત્યારે ખબર પડી માટે સ્વમા સમજતા
કરે. આત્માના અવિનાશી શાશ્વત સુખ મેળવવા પુરુષાદ
કરે.

આત્માના સંપૂર્ણ જ્ઞાન, દશન, ચારિત્ર એ રતનત્રય
અમૂલ્ય છે જેના આત્મામાં સેદ-વિજ્ઞાનની બ્યોત અગ્રહ છે
છે તે અદ્વન સમાન ચિતળી ચિતળી ભૂત થઈ બધ છે
શિવ-માગ મા કેલી કરે છે તેને જ્ઞાનીઓએ વિનેશ્વર દેવનો
લખુનદન કહ્યો છે મોટો પુત્ર સાધુ વચેદ પુત્ર આવક અને
સમઠિતીલવને લખુનદન કહ્યો છે જેણે મિત્થાત્વનૂતિકદનકાલી
નાખ્યું તેને સત્ય સ્વરૂપની જોળખાણ થઈ બધ છે

જોળખાણ એ ખાણ છે તમને વહા પ્રધાનની
જોળખાણ હોય તો સુમાનથી આવોને ! જૌરન થોને !
ભૌતિક જોળખાણ તો ક્યારેક, આ લોકમાં પણ કામ નથી
આવતી, તો પરજવમા તો કામ કયાથી આવશે ? માટે ધમની
જોળખાણ રાખો. પ્રમાંચણ કરશે તો બર્મા જશે ત્યાં ધર્મ
તમારી જોળખાણ રાખશે. તમને દુઃખી થવા નહિ દે ધર્મી
આત્માઓ શાંત હોય તેના હૈયામાં ઉજાટ કે હાથ વોલ
હોય જ નહિ મગર્જ-જર્જ માન-અપમાન, સુખ-દુઃખ એ

જોડકા તો સસારમા ભયાં પડ્યા છે મારી હાજરીથી થાય તેવું કંઈ છે જ નહિ મારું સુખ મારામા જ છે, એમ અકર નિર્ણય કરનારની કસોટી થાય તો પણ ડગતા નથી તેઓ સ્થિર પરિણામમા રહે છે, કંઈક દ્રઢધર્મીઓની પરીક્ષાઓ થઈ, છતાં અડગ રહ્યા છે. કોઈ પણ બહારનું મારું અહિત કરનાર નથી 'મિતિ મે સઙ્ગમુપસુ' એ મંત્ર જેના હૈયામા ઉતરી ગયો, તે આત્માઓ ઉચ્ચ કોટિના બની ગયા.

મૃગાપુત્રને સસારમા રહેવું ગમતું નથી, બળતા ઘરમા દૂધ-ચોખા ખાઈ લઉં પછી નીકળું એમ ખેંસી રહેવાય ખરું ? એ તો સાર વસ્તુને લઈને તરત જ બહાર નીકળી જાય સાર વસ્તુ કંઈ છે ! કોને તારવે છે ! આત્માને આત્મા એક જ સારભૂત છે એ વાત સમજાણી છે ને ? એ સમજાય તો પછી બીજી બધી વસ્તુની કિંમત તુચ્છ લાગે અનંત જ્ઞાનીઓએ તુચ્છ પદાર્થોને છોડ્યા તો તમારે તેની શી પડી છે ? આ મળે તો હું સુખી નહિતર દુઃખી થાઉં, સાચું સમજાણું પછી, એ કયા લગી રહેશે ? જડની કિંમત કયા સુધી આક્રમ્ય કરશો ? રાગદ્વેષ કયા સુધી કરશો ? જ્યાં વસ્તુ જ આપણી નથી, આપણે મૂકીને જવું છે, પછી ખોટો મોહ શા કામનો ? જ્ઞાની કહે છે 'જે સમજવા માડ્યું હોય તો પર વસ્તુની મમતાને મૂકવા માડ, શ્રદ્ધાના મજબૂત પાયા ઉપર ચારિત્રની ઈમારત ચાલુ'

જ્યારે મૃગાપુત્ર માતાપિતા પાસે સયમ માગે જવાની રજા માગે છે ત્યારે માતા કહે છે 'હું પુત્ર ? દીક્ષા એટલે શું ચીજ છે ? દીક્ષા કોણે લઈ શકે ? દીક્ષા કાંઈ એક બે દિવસ માટે નથી લેવાતી, તેને ઠોઠાઠો સુધી ગુણોનો ભાર વહન કરવાનો

હોય છે આજે લીધી અને કાલે ધરશેખા, એમ ન હોય,
આજે તો પ્રતિજ્ઞા લેવામાં કહેશે, કે કદમૂળની બાધા કેવી
હોય તો હશે, પણશે તો પાગીશ જેનામાં દહ ચાકર્ય બળ ન
હોય, ચિત્તની અસ્થિરતા હોય તેને પ્રતિજ્ઞા દેવાય શી રીતે ?
કેટલાક પ્રતિજ્ઞાને બધન માને છે, આપણે ગુરુ પાસે જવું નહિ અને
પૂછીએ કા ભાઈ ! કેમ કેખાતા નથી ? તો-કહેશે કે બાધા
ન સર્થ શકાય અને સાધુ પ્રતિજ્ઞાનું કહું છે માટે અમે ઉપાશ્રમે
આવતા નથી એવું બોલનારા બધા છે એ બાધા સર્થ તો
તેના જ વિઠ્ઠલ આવ્યા કરે, જે ચીજની બાધા સર્થએ તે ચીજ
સામે આવી ખંડી થાય આમ ભાતભાતના લોકો અમારી
પાસે આવે છે પણ ભાઈ ! પ્રલોભન સામે તું મક્કમ રહે
તો લાભ કેટલો થાય !

પ્રતિજ્ઞા લેનાર શ્રદ્ધામાં મજબૂત હોવો એમને

માથુ મુઠાવવાથી દીક્ષા આવી જતી નથી. ઝઝા
વરસાટે કે ઝાઝા મહેમાને દીક્ષા સારી થઈ ન ગણાય દીક્ષા
તો બ્યઠિતન્ય પરિણામ ઉપર અવલભે છે સધમનો આધાર
સ્થાન અકલાન ભાવ છે છવ એથા ગુણસ્થાનનો ઉપડએ
પરખારે સાતમાં ગુણસ્થાને આવી જાય, અપ્રમત્ત કથામાં
બુલનારો દીક્ષા-ઉત્સવમાં કેટલા આવ્યા એ એવા લિસો ન
રહે. અમારી દીક્ષામાં બહુ ધામધૂમ થઈ હતી વાહ ભાઈ
વાહ ! શુ દીક્ષાને પિસાથી વખાણો છે ? દીક્ષા શા માટે
લેવાની હોય ! પેટ નથી ભરાતુ એવે ! કે વાહ વાહ
કહવરાવવા ! જેનો આ મા જગી લિયો છે, એ દીક્ષા ભાવમાં
એમ જ ચિતવે કે ક્યારે છૂટું ? ક્યારે છૂટું ? શમ શમ
માથી એ જ પોકાર હોય તેને માળાપ શકે તે ન અમે.

વેપાર-વણ ન ગમે, કોઈ સાથે ખોલવું ચાલવું પણ ન ગમે

મૃગાયુત્રને મા કહે છે બેટા ! દીક્ષા લેતા હજારો ગુણો ધારણ કરવા પડે છે. ઘોળે કપડેથી પતી જતું નથી અહા, નવ દીક્ષિતને કેવો વેશ લખી ગયો છે ? આમ વખાણ કયે પતે નહિ લાવમા આરિત્ર લખ્યું છે કે નહિ ! કે પૂછડું દબાવતા કૂકાડો મારે છે ! મનમાનતું ન આવે ત્યાં ઊંચો-નીચો થઈ જાય વાતમા ફેરફાર થાય ત્યાં તો ગુરુ સામે શી ગડા ભરાવવા મડી જાય. તે સાધુ દીક્ષાને લજવે છે સયમીના પરિણામ ઉચ્ચ કેટિના હોય સસારીઓ સસારમા રહીને કેટકેટલું સહન કરે છે ! તો મોક્ષ માટે તારે સહન કરવું છે તેમા કયા કોઈને પાડ કરી દે છે ! માન ખાવા, કે મોટાઈ મેળવવા, દેખા દેખીની દીક્ષા લીધી તેની કાંઈ કિંમત નથી 'હું' કહું તેમ થવું જોઈએ. આનુ આમ કેમ અને આનુ તેમ કેમ ! આમ અદરથી છણુછણાટ હોય- તેવા જીવો માગ્યા ઘરનું ખાઈનેય સુખે રહી શકતા નથી

સાધુ ગૃહસ્થને ત્યાં જાય તો કહેશે, પધારો પધારો આ વહોરો તે વહોરો, એમ પ્રેમપૂર્વક આગ્રહ કરે તે માણસને માન નથી આપતા, પણ મહાવીરના વેષને માનપૂર્વક વહોરાવે છે લિખારી અર્ધા કલાકથી અડધી રોટલી માટે આગણામા ઊભો ઉભો રગતો હોય છતાં તેને ન મળે અને સાધુ પધારે ત્યાં પરાણે પાત્રામા પ્રેમથી નાખી દે, આમા કેની મહતા છે ? ત્યાગની છે

એક વખત દુષ્કાળના સમયમા સાત દિવસથી ભૂખ્યો માણસ, એક ગૃહસ્થના આગણે કલાકથી રોટલીના ટુકડા

માટે કરજર છે પણ ન મળ્યું એટલે જરા ફર બાધ છે પાસેના બીજા બર આગળે ઊભો છે ત્યાં જો મહારાજ વહો સ્વા પધારે છે બિખારી આગળમાં હાથ ત્યાંસુધી સાધુથી વહોરવા ન જવાય કારણ કે બિખારીને અતશાચ પડે છે મહારાજને દેખી ગૂઢસ્થ કહે છે પધારો-પધારો મહારાજ' હાડવાનો થાળ લઈ આ-આ બિખારી ફરથી જોઈ રહ્યો છે મનમાં વિચારે છે હું એક કલાકથી કરજરું છું છતાં રોનવીનો દુકડો પણ દેતા નથી અને આ સાધુઓનું પાત્ર હાડવેથી બરી રીધુ, માટે મહારાજ થાવું બહુ સારું ! બન્ને સાધુ મહારાજ ઓળી-પાત્ર લઈ પાછા વળ્યા બિખારીએ તરત જ મહારાજનો હાથ પકડ્યો મહારાજ મને જૂન લાગી છે માટે તમે કંઈક આપો, મહારાજ કહેવા લાગ્યા 'બાઈ ! આ આહારના માસિક અમે નથી અમે ગુરુ આરાધી આ-આ છીએ જો ગુરુની આજ્ઞા વિના અમારાથી દેવાય નહિ માટે જો ખાવું હોય તો ચાલો અમારા ગુરુ પાસે.

બિખારી તો સાધુ સામે ઉપાશ્રયે આવ્યો. ગુરુદેવ શાની હતી તેઓશ્રીએ જ્ઞાનમાં જોઈ લીધું કે આ માણસ સુપાત્ર છે પ્રત્યક્ષ જોવા કે આ આહાર તો તેને જ દેવાય કે જે અમારા જેવા થાય બિખારી કહે કબૂલ છે ગુરુ કહે દીક્ષા લેવી તે જિ હગી સુધી પાગલી પડશે.' બિખારી કહે ભલે તૈયાર છું આચાર્યદેવે સંઘની અનુમતિ લઈ 'ક મિભન્તેનો' પાઠ બજાવ્યો. સાધુના કપડાં પહેરાવી દીધાં દીક્ષા આપી દીધી પછી જૂના સાધુને કહેવા લાગ્યા કે આહારને કાઈ અજ્ઞો નહિ નવદીક્ષિતને જેટલું ખાવું હોય તેટલું ખાવા દો બિખારી સાત દિવસ જૂખ્યો હતો તેમાં લાગ્યા

મળ્યા પછી શુ ખાકી રાખે ! ખાવામા હદ ન રાખી અકરા-
તિયા થઈને ખાધુ, ગળા સુધી આવી ગયો ભૂખથી હોજરી
સ કોચાઈ ગયેલી તેમા ભારે પદાર્થ અતિશય પ્રમાણમા
આવતા આકુળ-વ્યાકુળ થઈ ગયો હોજરી પચાવી શકી
નહિ પેટમા સખત દુખાવો ઉપડયો।

શેઠિયા પૂછવા આવ્યા નવદીક્ષિતને શુ વર્તાય છે !
સીતોર વર્ષની ઉંમરના સાધ્વી ઊઠ-એસની વદણા કરે છે
ભિખારીને આશ્ચર્ય થયુ, શુ દીક્ષાનો પ્રતાપ ! ગુરુ પ્રત્યે
કહેવા લાગ્યો, મહારાજ ! મે ખાવા માટે દીક્ષા લીધી અને
આ બધા મને પગે લાગે છે મારી તખિયતના સમાચાર
પૂછે છે માટે દીક્ષા એટલે શુ તે સમજાવો ગુરુ કહે છે
'ભાઈ' દીક્ષા ભવનાશિની, કર્મ કાપનારી, મોક્ષના અનંત
સુખને આપનારી છે આવુ સયમી જીવન દુનિયાભરમા
ખીજે કયાય નથી ઇન્દ્રો પણ સાધુને નમસ્કાર કરે છે
ચારિત્રના પરિણામો ચડવા માડયા સયમ-જીવનની મહત્તા
સમજણમા આવવા માડી. શેઠ કહે છે, કે કોઈ ડોક્ટરને
ખોલાવીએ, જલદી શાતા ઊપજે ગુરુ કહે છે, કાઈ જરૂર નથી
આ થોડા સમયનો મહેમાન છે ગુરુએ સથારો કરાવી દીધો।

ભાવના વિશુદ્ધ રહી. રાત્રિના બાર વાગ્યે કાળધર્મ
પામી ગયો પરિણામ ભદ્રકારી, સરલ, વિનયપૂર્વક, ઉચ્ચ
કોટિના હતા મરીને, ચદ્રગુપ્ત રાજાનો પુત્ર અશોક, તેનો
પુત્ર કુણાલને તેનો પુત્ર સપ્રતિ રાજા થયો જ્યારે સિંહા-
સન પદે આવ્યો ત્યારે ઘણા દેશોનો સ્વામી થયો રસ્તામા
એક વખત દીક્ષા દેનાર ગુરુ પોતે જ ચાલ્યા આવે છે
સપ્રતિ રાજા ગોખમા બેઠા બેઠા રાજ રસ્તે મુનિને જુએ

છે ધાનકો સામે બાય છે શાળ નજર કરે ત્યા મહારાજ પરિચિત લાગ્યા. તરત જ નીચે ઉતરી મહારાજ સામે જઈ પગમા પડ્યો. શાળ બિડી સાધુના પગમા પડે, તેનું જોજસ પ્રભુ ઉપર કરું પડે !

સંપ્રતિ શાળ કહે છે 'આત્માય મહારાજ મને જોળખ્યો !'

તમને કેણુ ન જોળખે ! તમે મહારાજ સંપ્રતિ કહેવાઓ છો ' શાળ પૂછે છે પ્રભુ ! એ રીતે નહિ, બીજી રીતે જોળખે છે ? ગુરુએ આખ વીન્ની જ્ઞાનમા જોણુ મહો ! તુ તો મારો દુમક શિષ્ય બાર કલાકની દીક્ષા પાળી હતી તેજ આપહાલના સંપ્રતિ શાળ પ્રભુ ! આપે કૃપા કરી મને ત્યાલ કરી દીધો. આપના ચરણમા હુ સમસ્ત શબ્દ અર્પણ કરું હુ જોલો શી આશા છે ! ગુરુ કહે છે ભાઈ ! સાધુને રાજપાટ કે વેશવ કાંઈ કહ્યે નહિ. એ આશા સ્વીકારી હોય તો પ્રથમ તુ આવક બન. જ્યાં અનાય પ્રદેશ છે ત્યાં મુનિઓ જઈ શક્તા નથી ત્યાં જૈન ધર્મને પ્રચાર કર સંપ્રતિ શાળએ જૈન ધર્મને રાજધમ બનાવી પૂજ પ્રચાર કર્યો.

આજે બધાં જોવા ગામો છે કે સાધુને અભાવે અન્યધમ ગમી બની ગયા છે તમે અમુક ગામોમા આવક બાઈ-બહેનોને મોકલી ધર્મ બગૃતિ રખાવો છે તે કુદર કાય છે સાધુઓ નહિવા બહાનાં તમે એક ઠેકાણે પડમા રહે તે જૈનશાસનના ગુન્હેગાર છે વીર પ્રભુના જ્ઞાનની લહાણી કરવી તેના સંદેશા બબ્બજીવોને પહોંચાડવા પ્રવચનની પ્રભાવના કરવી તે પણ એક જૈનશાસનની સેવાનુ અગ છે સેવાભાવી સાધુને એક ઠેકાણે પડયુ રહેવું તે શોભે નહિ

કોઈની વૃદ્ધાવસ્થા કે માદગી પ્રસંગ હોય તો જુદી વાત છે સપ્રતિ રાજ્યે તન, મન, ધનથી જૈનશાસનની અપૂર્વ સેવા બજાવી જૈનધર્મનો ફેલાવો ઘણો કર્યો તેના પરિણામે, લાખો માણસો જૈન બન્યા આજે તો હવે જૈનોમા ઘસારો થવા માડ્યો છે

મૃગાપુત્રને માતા કહે છે - 'ખેટા ! દીક્ષા એટલે હું ખનો કોળિયો છે ખાડાની ધાર ઉપર ચાલવાની વાત છે શૂરવીર, ધીર પરાક્રમી હોય તેજ આ પથે પ્રયાણ કરી શકે છે દીક્ષા લીધા પછી પણ હજારો ગુણોને ધારવા પ્રબળ પુરુષાર્થ ખેડવો પડે છે' વળી પણ માતા મૃગાપુત્રને શુ કહેશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે

*

વ્યાખ્યાન ૭૧ મું

સંવત ૨૦૨૦ ભાદરવા વદિ ૧૧૥ શુક્રવાર, તા ૨-૧૦-૬૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ પ્રભુએ સિદ્ધાંત પ્રજ્ઞા તેમા ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ૧૯મા અધ્યયનમા મૃગાપુત્રનો અધિકાર ચાલી રહ્યો છે

ત ચિન્તમ્માપિયરો, સામણ પુત્ત દુચ્ચર ।

ગુણાણં તુ સદ્દસ્સાહ ધારેયવ્વાહ મિક્કલ્લુણો ॥૨૪॥

સમયા સવ્વમ્મપ્પસુ, સત્તુ મિત્તેસુ વા જગે ।

પાણાહ વાય વિરહં, જાષજ્જીવાય દુક્કર ॥૨૫॥

મૃગાપુત્રને માતા કહે છે હે પુત્ર ! સયમ એ ઉમદા ચીજ છે દીક્ષા એટલે ઉપરનો વેશ માત્ર નથી દીક્ષાર્થીએ

છે આવકો સામે જાય છે રાજા નજર કરે ત્યાં મહારાજ પરિચિત લાગ્યા તરત જ નીચે ઉતરી મહારાજ સામે જઈ પગમા પડયો રાજા જીઠી સાધુના પગમા પડે, તેનું ઓજસ પ્રજા ઉપર ઠેવું પડે !

સપ્રતિ રાજા કહે છે 'આપ્યા મહારાજ મને જોળખ્યો !'

તમને ઠેણું ન જોળખે ! તમે મહારાજા સપ્રતિ કહેવાયો છો રાજા પૂછે છે પ્રશ્ન ! એ રીતે નહિ બીજી રીતે જોળખો છો ? શુરુએ આખી વીંચી જ્ઞાનમાં ભેગું મહો ! તું તો મારો દુમક શિષ્ય બાર કલાકની દીક્ષા પાળી હતી તેજ આપઠાલના સપ્રતિ રાજા પ્રશ્ન ! આપે કૃપા કરી મને ન્યાલ કરી દીધો આપના ચરણમા હું સમસ્ત રાજ્ય અપણું કરું છું જાણો શી આજ્ઞા છે ! શુરુ કહે છે બાઈ ! 'સાધુને રાજપાત્ર કે વૈભવ કાઈ કવે નહિ એ આજ્ઞા સ્વીકારી હોય તો પ્રથમ તું આવક બન જ્યાં બનાય પ્રદેશો છે ત્યાં મુનિઓ જઈ શકતા નથી ત્યાં જૈન ધર્મનો પ્રચાર કર સપ્રતિ રાજાએ જૈન ધર્મને રાજધર્મ બનાવી ખૂબ પ્રચાર કર્યો.

આજે ઘણાં જોવા ગામી છે કે સાધુને અભાવે અન્યધર્મ ગામી બની ગયા છે તમે અમુક ગામોમાં આવક બાઈ-બહેનોને મોકલી ધર્મ બગૃતિ રખાવો છો તે મુદ્દર કાય છે સાધુઓ નહીંવા બહાના તમે એક ઠેકાણે પડ્યા રહે તે જૈનશાસનના ગુન્હેગાર ॥ વીર પ્રજાના જ્ઞાનની લઠાળી કરવી, તેના સંદેશા બબ્બલવોને પહોંચાડવા, પ્રબચનની પ્રભાવના કરવી તે પણ એક જૈનશાસનની સેવાનું અર્થ છે સેવાભાવી સાધુને એક ઠેકાણે પડ્યું રહેવું તે શોભે નહિ

કોઈની વૃદ્ધાવસ્થા કે માદગી પ્રસંગ હોય તો જુદી વાત છે. સપ્રતિ રાજ્યએ તન, મન, ધનથી જૈનશાસનની અપૂર્વ સેવા બજાવી જૈનધર્મનો ફેલાવો ઘણો કર્યો. તેના પરિણામે, લાખો માણસો જૈન બન્યા આજે તો હવે જૈનોમા ઘસારો થવા માડ્યો છે

મૃગાપુત્રને માતા કહે છે 'બેટા ! દીક્ષા એટલે હું બનેા કેળવ્યો છે ખાડાની ધાર ઉપર ચાલવાની વાત છે શૂરવીર, ધીર, પરાક્રમી હોય તે જ આ પથે પ્રયાણ કરી શકે છે દીક્ષા લીધા પછી પણ હજારો ગુણોને ધારવા પ્રબળ પુરુષાર્થ ખેડવો પડે છે' વળી પણ માતા મૃગાપુત્રને શુ કહેશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે

*

વ્યાખ્યાન ૭૧ મું

સંવત ૨૦૨૦ ભાદરવા વદિ ૧૧૥ શુક્રવાર, તા ૨-૧૦-૬૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ પ્રભુએ સિદ્ધાંત પ્રશ્ન્યા તેમા ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ૧૯મા અધ્યયનમા મૃગાપુત્રનો અધિકાર ચાલી રહ્યો છે

ત ચિન્તમ્માપિયરો, સામણ્ પુત્ત દુચ્ચરં ।

ગુણાણં તુ સહસ્તાહ ધારેયન્વાહ મિક્કલ્લુણો ॥૨૪॥

સમયા સન્વભૂપસુ, સત્તુ મિત્તેસુ વા જગે ।

પાણાહ વાય વિરઁ, જાવજ્જીવાણ દુક્કર ॥૨૫॥

મૃગાપુત્રને માતા કહે છે હે પુત્ર ! સયમ એ ઉમદા ચીજ છે દીક્ષા એટલે ઉપરનો વેશ માત્ર નથી દીક્ષાથી એ

હજારો ગુણો પ્રત્યગવવાના હોય છે સાધુ એટલે ગુણોને સાધે
તે તેને મેરુસમાન પાત્ર મહામતો પાળવાના હોય છે

પહેલું મહામત અહિંસા છે અહિંસા એ જૈનદશનની
આધારશિલા, અભરૂપ છે અહિંસા એટલે જગતના પ્રાણી
માત્રને પોતાની માફક આત્મા સમાન માનવા દરેક પ્રાણીની
દયા પાળવી. કોઈપણ જીવોના પ્રાણને દુભાવવા નહિ, દુખી
કરવા નહિ, દબાવવા નહિ જેવો મારો આત્મા, તેવો જ
અન્યનો આત્મા છે 'મજ્જિમાણિ સુલસાયા વુલ્લપહિકૂઠા'
દરેક પ્રાણીઓ સુખ-સાતાને ઇચ્છે છે, દુખ દરેકને પ્રતિકૂળ
લાગે છે સાધુની અહિંસા એટલે પ્રાણાતિપાતની જાવ
જીવ સુધીની વિરતિ રાખવાની છે 'અપ્પિયચ્છા વધ દરેકને
અપ્રિય લાગે છે કેમકે આત્માનો સ્વભાવ જ જીવવાનો છે
આત્મામા જીવીતવ્ય શક્તિ છે જીવન જીવવા દરેક પ્રાણીઓ
જાવા નાખે છે પ્રાણીમા પટેલી માખી જીવવા માટે તરફગ્રહ
કરે છે મરતું ઠાઈને પ્રિય નથી. અસાનીઓ બીજને મારી
સુખ લેવાની ઇચ્છા સેવે છે એ હિંસક વૃત્તિ છે એ હિંસા
જ્યારે હિંસક સામે (પડઘારૂપે) તેની ઠાઈ હિંસા
કરશે ત્યારે તેની દયા પાળવા કોણ જીવુ રહેશે ? માટે
સાનીઓ કહે છે કે અભયદાન આપો, તો જ તમને અભય
દાન મળશે. સુખ આપશે તો જ સુખ પામશે.

અસાનીઓ પૈસા લેખા કરવા કુટુંબ પોષવા શરીરનું
રક્ષણ કરવું એમ અનેક પ્રકારે પાપ બાધે છે જીવોને
ત્રાસ આપે છે પોતાને શરીરમા વેદના થતી હોય તો કહેશે,
જખાણ કરો મટી જશે પણ તનાથી અનતા જીવોની હિંસા
માય છે તે નહીં વિચારે લસણ વાટી ગોળી ખાધી પણ

અનતા જીવોની સાથે વેર બાધ્યુ તેનું શું ? ભગવત કહે છે, જે કોઈ પાપ બાધી રહ્યા છે, તેના કૃણ ભવિષ્યમા ભોગવવા જ પડશે દર્દ થવું એ પૂર્વે કરેલા ગુન્ડાની સજા છે તેને તુ સમપરિણામે ભોગવી લે તારા કર્યા તારે જ ભોગવવાના છે જેણે વીતરાગના માર્ગને જાણ્યો છે, એવા અહિંસક આત્માઓ કદી કોઈનો ભોગ લેતા નથી પાપકર્મ ઉપાર્જન કરનારો ભાવીના વેર ઊભા કરે છે

“વેરાણુબન્ધાણિ મહામયાણિ” વેર મહાભયનું કારણ છે. અહિંસક જીવો પોતે દુઃખો સહન કરે, પણ બીજાને દુઃખ આપે નહિ જ્યારે હિંસક વૃત્તિવાળાઓ શરીર માટે ઈન્જેક્શન વાપરે, શરીર રૂંટપુન્ટ કરવા, માછલીના તેલ વગેરે, ડોક્ટર જેમ ફરમાન કરે તેમ, શીરોમાન્ય કરી વાપરે, તેમા શું જૈનત્વ છે ? તેને જૈન કહેવાય કે જન ? બે માત્રા જ ઊડી ગઈ જેનામા જૈનત્વ ગળાડગણતું હોય તે હિંસા આદિ કાર્ય કરે નહિ, બીજા પાસે કરાવે નહિ અને કરનારને અનુમોદના પણ આપે નહિ આજે તો પોતાના શરીર સુખ માટે—મચ્છર ન કરડે તે માટે, ‘ડી ડી ટી’ વાપરે અરે ! શ્રાવકોના ઘરમાય તે વાપરવાના સાધનો દેખાતા હોય છે તમે કયા ધર્મના અનુયાયીઓ છો ?

ભગવાને દુઃખ સહન કર્યું પણ બીજાને દુઃખ દીધું નથી તમે એ ભગવાનને પગલે ચાલો છો, કે તે પગલા ઉપર પગ મૂકો છો ? હિંસા કરવી તે વિરાધના છે હિંસા દુર્ગતિમા લઈ જનારી છે

હિંસા દુઃખની વેલડી, હિંસા દુઃખની ખાણ;
અનંત જીવ નર્કે ગયા, હિંસાતણાં કૃણ જાણ.

હિ સાથી દુ ખ જ મળે, સુખ કેઈ કાળે મળવાનું નથી
પેટરી મિલ, ઘાણા વગેરે ચત્રવાદો ઊભા કરી લક્ષ્મીની જ
ગવેશણા કરે છે એવા આત્માઓ પોતે પોતાના આત્માની પણ
દયા પાળી શકતા નથી. તેથી તે સ્વયં અધિગતિમાં જઈ
દુ ખનાંભાજન બને છે

શ્રુતિસિપાલિટીની પુરશીઆ ગેસી, ગેશના લાડવા
કરવાનું કહે, ત્રસ જીવોની હાથ કરનારાઓને, અનતાકાળ
જીવની અનુપલબ્ધિ રહે, તેવી ગતિમાં મુકાઈ જશે. પાપ
ખાન્ય કરે ગટર કરે અહીં પાઈપ મૂકે. આમ કરેનારા
ઓની પુરશી સેનાની છે કે ધગધગતા અગારાની ?
સત્તાની પુરશી સેતાનને સતાવે છે કયા જીપડી જશે.
તેનું જ્ઞાન છે ? કે પછી પેસા સામે જ દ્રષ્ટિ લખાય છે ? માટે
સમજાવે એવી પુરશી મળે તો તિલાંજલી, હાં દેએ.
મત્સ્યઉદયોગ માટે હિંસક કારખાના ખોલી બીજા દેશમાં
માલ મોકલી, આપણે. દેશ સમૃદ્ધ થાય તરું હિંદુઓ
સમજાવી, તમારી પાસે મત મેળવી જાય તમે મત આપો
એટલે એ હિંસામાં તમારી અનુમતિ આવી ગઈ

કેનથી હિંસાના કેઈ પણ કાયમાં સમતિ દેવાય જ
નહિ તમે ફૂદી ફૂદીને મત આપો છો, તે થાળે લૂગડે કાળા
ડાઘ પાડવા બળ્યો છે. કરવું કરાવવું અને અનુમાદવું,
મન-વચન-અને કાયાથી એમ ત્રણ કરણ અને ત્રણભેજથી
પાપ લાગે છે શા માટે અનર્થા હોડે હાલ્યો છો ? તમારે
છોકરીયો મોટી થઈ છે તો અમારી પાસે રથ મુરતિયા છે બોઈએ
તો બતાવશું આવા હાલીના ધધામાં બહુ પાવરધા છે.
પણ આ તો ખાડણિયામાં માયુ મૂકે છે ખડાઈ જશે.

શ્રાવક તો એવા મનોરથ સેવતો હોય કે આ બધા પાપ-
માથી છૂટી, હુ ક્યારે સર્વવિરતિ બનુ ! મારે એવો ધધો
કરવાનો હોય નહિ, તમે કેના સપુત છો ?

મહાવીર કે હમ, સિપાહી બને'ગે,
જો રકબા કદમ, ફીર ન પીછે હટે'ગે.
શીખા દે'ગે દુનિયાકો, શાંતિસે રહના,
અહિંસાકી વીજલી નસોમે' ભરે'ગે,
મહાવીર કે હમ સિપાહી બને'ગે.

તમે મહાવીરના લાડીલા ન દન છો વર્ધમાનના લાડીલા
ન દનના અલિન દન, ખાતમુહૂર્તમા, ઉદ્ઘાટનમા કે હિંસાના
કોઈ પણ ખાતામા ન હોય મિલ કરી તે સાદુ કયુ, યત્રો-
ધોગથી દેશની આબાદી થાશે, તેમ પણ ન કહે કોઈ દીક્ષાના
સચમમાર્ગે જતુ હોય, કે તપ કરતુ હોય તેને અલિન દન
આપે, તેને વ દન કરે, તે બરાબર છે બાકી હિંસક કાર્યોને
અલિન દન દેવા, તે પુન્યનુ નિક દન કાઢવા બરાબર છે

રાજના કુવરે, બગીચામા ફરતાં ફરતા, કોઠી'બડુ
હાથમા લઈ, તેની આખેઆખી છાલ ઉતારી નાખી છાલ
ઉતારીને પોરસ કર્યો-કેવી સરસ રીતે છાલ ઉતારી ! જેની છાલ
ઉતારી તે બનેવી થયો અને કુવર મરીને સાજો થયો તેર
કરોડ ભવે આ પાપ ઉદયમાન થયુ રાજનો કુવર-યુવરાજ-
પદનો ધણી-જીતશત્રુ રાજને ત્યા ધારિણી રાણીની કૂખે ઉત્પન્ન
થયો. ત્યા ધર્મઘોષ મુનિ પધાર્યા. આ મુનિ જીવોને ધર્મના
માર્ગે ચડાવી રહ્યા છે સાધુ-સતો જે સેવા કરે છે, તે
મ્યુનિસિપાલિટી કે સરકાર પણ શુ કરી શકશે ! સાધુ તો
જીવનમાં ઉતારીને પછી ઉપદેશ આપે છે ધર્મઘોષ મુનિની

દેશનાના પ્રતાપથી સ્કંધકેના ભાવ સફળોધને પામ્યા

ધર્મધોષ મુનિની દેશના પામીયા તે પ્રતિબોધ રે,
અનુમતિ લઈ માત તાતની, ઠમ શુ બુદ્ધ વર્ધ ધોધરે
નશુ નશુ સ્કંધક મહામુનિ

માખાપ કને જઈ કહે છે મને ધર્મધોષ મુનિના કથન
શ્રી વાણી સાંભળવાથી, શેમશેમમા સયમ લેવાની વીમ
અભિલાષા પ્રગટી છે માટે મને સયમમાજે જવાની રત્ન આપે।

જે જાગી ચૂક્યો છે, તેને શેકનાર કોણ છે ? જેને
ઉછળી જાય, ચોમિટની તૈયારી હોય તેને પાણી પીધે પલ
કેકે બેસે નહિ, હાડનો વેશઅ તો મલ્લકિયા રંગ જેવો છે
તે કોઈ રીતે જોસર નહિ સયમ લીધા પછી પણ સતત
જગૃતિ, શુભ પ્રગટાવવાનો ધનગનતો ઉત્સાહ દોષને ટાળવા
માટે પ્રજા પુરુષાથ કરવાનો હોય છે પાટે બેસી ખાઈ પી
મુખે સૂઈ રહેનારને ભગવાને પાપમમલ કહ્યો છે જોવાઆ
પોઠિયા ઘઈ પાણી બરશે, તો પણ તેઓનો આરો નહિ આવે.
મા દેણાં કાઈ જોછા નથી ! મૂઢસ્થના શેટલા પલાલવા
સહેલા નથી સ્કંધકે દીક્ષા લીધા પછી અગિયાર અબોનો
અભ્યાસ કર્યો, તપ વડે શરીરને સૂકવી હાડપિંજર કરી
નાખ્યું કપાલને કૃશ કરી નાખ્યા।

સ્કંધક મુનિ વિહાર કરતા, બનેવીના ગામમાં આવ્યા
ખરે મધ્યાહન તર્યો છે ધરતો ખડખડી રહી છે મુનિ
ઉઘાઠા પગ અને ઉઘાઠા માથે રીંગે પહોંચે બોચરી કરવા
નીકળે છે શબ-શબી ગોખમાં બેઠા બેઠા શિપાટ રમે છે
શબી મુનિને જુઓ છે પણ આ મારા બાઈ છે, તંની ખબર
નથી. મુનિના વિહાર અપ્રતિબોધ હોય છે તેના પ્રાણમ

આગળથી 'ફિક્સ' ન હોય પણ આજે એ પ્રથા લગભગ નાબૂદ થઈ ગઈ છે મુનિને આદર સત્કારની લોભપતા નથી, નહિ તર રાજના સામેંયામા શુ ખામી હોય ! ફલાણે ગામ ગયા, ત્યાં આટલું માણસ સામેંયામા આવ્યું. આટલા મણુ તો લાડવા જોયા, અરે તારે તેની શી પચાત છે ! સાધુને તિરસ્કાર કે સત્કાર બન્ને ઉપર સમાન દષ્ટિ હોય

આગળના રાજાઓના મહેલ શહેરના મધ્ય ભાગમાં રહેતા, જેથી રાજા નગર ચર્ચા નિહાળી શકે રાણીની દષ્ટિ મુનિ ઉપર ગઈ રાણી વિચારે છે કે, અહા ! આવા તડકામાં ઉઘાડે માથે સુકોમળ કાયાવાળા મારા ભાઈને પણ વિચરવું પડતું હશે મુનિને જોઈ પોતાના સયમી ભાઈનું દશ્ય નજરો-નજર તરવરવા લાગ્યું રાણીથી ધૂસકું મુકાઈ ગયું આખમાથી ડબક લઈને સાચા મોતી જેવા આસુડા ટપકવા માડયા રાજા સ્વગત વિચારે છે, કે અમે જે સોગઠાખાજી રમી રહ્યા છીએ આવા આનંદપ્રમોદના વાતાવરણમાં એવું શુ ઓછું આવ્યું ? કોણ સાલરી આવ્યું ! રાજા જ્યાં ચોકમાં નજર કરે, ત્યાં સ્કંધક મુનિને ચાલ્યા જતા જોયા રાજાએ મિથ્યા અભિપ્રાય બાધી દીધો, કે નક્કી એ રાણીનો ચાર પુરુષ હશે સાધુનું શરીર તો મલોખા જેવું હતું, છતાં પૂર્વભવના વેરથી રાણીને પૂછવાપણું ન રાખ્યું અને એકદમ સેવકોને બોલાવી આજ્ઞા કરી કે, પેલા સાધુને પકડી ગામ બહાર લઈ જઈ તેની ખાલ ઉતારી મારી કને હાજર કરો સેવકો આ આજ્ઞા સાલણી ધૂણી ગયા, પણ કરે શુ ? જેની ભાખરી એની ચાકરી કરવી પડે

સેવકો મુનિ પાસે આવ્યા મુનિને કહે છે 'અમારા

રાજાની આજ્ઞા છે કે તમારી જીવતા ખાલ ઉતારવી' મુનિએ
 શબ્દ સાંભળ્યો છતાં ફોલ ન થયો. મનમાં કંપ ન આવ્યો.
 'ગુ હું ગુ હોગાર છું ! તેમ પણ ન પૂછ્યું મારે બધા આવડે
 છે સઘને બહેર કરવા દો એમ પણ ન બોલ્યા. મુનિને મન
 તો જીવન કે મરણ સિદ્ધાંતની બંને બાજુ સમાન હતી તેથી
 રાજકુકમને સખાચો માન્યો આ તો મૃત્યુ મહોત્સવ ઘઈ રહ્યો
 છે, એમાં વળી દિલગીર થવાનું શું હોય ! દેહ તો જીવાના
 સ્વભાવવાળો છે 'હું મરુ જ નહિ' આતો બાઈ કરવા પણ
 બલો મળ્યો. મુનિ કહે છે : 'બાઈ ! જિજ્ઞા રહો. મેં વપ કરીને
 ધરીરને એવું કૃશ કરી નાખ્યું છે, કે સહેલાઈથી આમડી
 ઉતરશે નહિ, તમારા હાથને ઈલા આવશે માટે તમે કહો તેમ
 કોણે રહું

રામ સેવકને મુનિવર કહે છે કંઈક ફરસ થુજ કાપા રે
 બાપા રમે તુમ કાપી રે જાને કહો તેમ વહીયે બાપા રે
 જાહો જાહો સાધુજ સમતા વરિયા

મુનિ સમતાના સાગર અને દયાના આગાર
 હોય આને તો સાધુના અગદા કાશના આવડે બાપ, તે શું
 ઉપદેશ આપી શકશે ! અહીં સ્વેચ્છા મુનિ ઉપશમ રસમાં બીલી
 રહ્યા છે રાજા કે સેવકોને આપ આપતા નથી કે તમારું
 સત્માનાશ નીકળી જશે. મુનિથી આપ અપાય નહિ. સેવકને
 આમડી ઉતારતા ત્રાસ છૂટે છે પણ રાજાનો કુકમ છે, ત્યાં
 શું કરે !

બહ બહ આમડી તેણે ઉતારે મુનિ સમતા રસ ગીરે રે
 લપક મેળી આરોપણ કરીને, કય કક્કિતને પીરે રે
 જાહો જાહો સાધુજ સમતા વરિયા

સેવકોએ, ચડ ચડ ચામડી ઉતારી મુનિ ક્ષપકશ્રેણી, ક્ષાયક ભાવ, કેવળજ્ઞાન ને કેવળદર્શન પામી મોક્ષે જાય છે કેવી ઉચ્ચ કોટીનો આત્મા છે ! જે શત્રુમાં પણ મિત્ર સમાન, પરિણામ રાખે તે જ સાચો સાધુ છે કેાઠિણુ એકેન્દ્રિય હતુ, તેની આખી છાલ ઉતારી પોરસ કર્યો, તેનાં કેવા પાપ બધાયાં ! ત્યારે તમે તો ડાળા ઝીણા સુધારી પોરસ કરો કે, જીવો, મે કેવા સરસ સુધાર્યાં છે ! પણ કેટલા ચીકણા કર્મ બધાય છે, તેનો ખ્યાલ આવે છે !

મુનિ તો મોક્ષે ગયા જનવરોએ મૃત શરીરને ખસોળવા માડ્યુ, તેમા લોહી લોહાણવાળી મુહપત્તિ લઈને સમડી આકાશે ઊડી અને જ્યા રાજના મહેલની અગાસી આવી ત્યા સંભોગોવશાત્ છટકીને અગાસીમા પડી રાણી માથુ ઝોળતી અગાસીમા ઊભેલી, તેણે આ દ્રશ્ય જોયું, તો દોરા સહિત મુહપત્તિ લોહીઝરતી માસના લોચામા રંગદોળાયેલી દીઠી નક્કી કોઈ મુનિની મુહપત્તિ લાગે છે શુ થયુ હશે ? તે માટે સેવકને કહે છે : જનવ તપાસ કરો ત્યા તો સેવકો ખાલ ઉતારીને રાજા કને આવ્યા રાણી આ બાબુથી મુહપત્તિ લઈ રાજા કને આવી, બીજી બાબુથી પિતાના સૈનિકો આવ્યા અને લાઈના ઘાતની વાત કરી જ્યા આ હકીકત સાલળી ત્યા તો પોતાનો જ ભાઈ-સ્કંધક મુનિના ઘાતની વાત સાલળતા આખમાથી આસુનો ધોધ વહેવા લાગ્યો રાણીએ રાજાને કહ્યુ, મુનિના ઘાતનો હુકમ તમે કેમ આપ્યો ? મુનિનો શો ગુન્હો હતો ? રાજા કહે ‘ મે તમારી આખમા આસુ જોયા, એટલે માની લીધુ કે તે તમારો ચાર પુરુષ હશે ’ રાણી કહેવા લાગી ‘ મને તો મારો ભાઈ સાલયો

હતો તેથી આખમાં આસુ આવ્યાં હતાં તમારે આસુ
આવવાનું કારણ તો મને પૂછવું હતું ?' પણ હવે શુ મામ !
વાત વણસી ગઈ, બાલુ બગડી ગઈ 'ભાઈની ઘાત મઈ ગઈ

રાજા અને રાણી બન્નેને પસ્તાવાનો પાર ન રહ્યો.
મુનિની હત્યા, જ્યે જેવું તેવું પાપ નથી. પ્રાચલિતરૂપે બન્ને
રાજા-રાણીએ, દીક્ષા લઈ સવમ પથે પડયા મુદ્દો કહેવાનો
જ્યે છે, કે મરણ નજીક મઈ જાય છતાં, સમભાવ રાખે
ત્યારે જ શ્રેષ્ઠ મળે છે શ્રેષ્ઠ મેળવેના માટે કેટલી સહન
શીલતા જોઈએ ?

મૃતપુત્રને માતા કહે છે હો દીકરા ! સવમ મામ
આવો કપરો છે આવા પાઠ જણવાના રહેશે. યત્રુ હો કે
મિત્ર હો બધામા સમભાવ રાખવો પડશે. દીક્ષા લઈ જને
'જવજીવ' સુધી પાળવી દુષ્કર છે' વળી પણ માતા શુ કહેશે
તે અધિકાર અવસર કહેવાશે.

આખ્યાન ૭૨ મુ

સ ૨૦૨૦ બાહરવા વર્ષ ૧૩ શનિવાર, તા ૩-૧૦-૬૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધા મચેલી વસ્તુ પ્રભુએ
સિદ્ધાંત પ્રજ્ઞા તેમાં ઉત્તરાધ્યયનસુત્રના ૧૬મા અધ્યયનમાં
મૃતપુત્રનો અધિકાર વ્યાપે છે

સમયા સઘ્ન મુષ્ણુ, સત્ત મિતેસુ વાજનગ ।

પાળાઈ વાય ચિરજા જાવજીવાય વુક્કર ॥૨૫॥

મૃતપુત્રને માતા સમજાવી રહ્યાં છે : 'હં પુત્ર !
આરિત્ર પાળવું બધુ જ દુષ્કર છે સવમગામમાં હજારે

શુભોને ધારવા પડે છે. અનતજ્ઞાનીઓ ફરમાવે છે, કે જૈન સાધુએ એકેન્દ્રિયથી માડી પચેન્દ્રિય સુધીના બધા જીવોની દયા પાળવાની હોય છે કોઈપણ જીવને હણવા નહિ, હણાવવા નહિ કે હણનારને અનુમોદન આપવું નહિ. જીવન કુરબાન થઈ જાય તો ભલે, પણ ભયું સરોવર હોય કે વહેતી નદી હોય, જમે તેટલી તરસ લાગી હોય, છતાં તેનું સચેત પાણી પીવાય નહિ પાણી પીવાની ઈચ્છા પણ ન કરાય કારણ કે સાધુ સમજે છે, કે સચેત જળમા મારા જેવા અનેક આત્માઓ વસી રહ્યા છે.

સાધુના નામનું મકાન, લાયબ્રેરી કે ઉપાશ્રય પણ ન હોય 'નાના ગામડાઓમા બહુ તકલીફ પડે છે, માટે ઉપાશ્રય ચણાવો, તમે ધૂણીધર શ્રાવકો છો, ઉપાશ્રય થાય તો સગવડ રહે,' એવો ઉપદેશ સાધુથી દેવાય નહિ છ કાયની હિંસા કરાય નહિ, કરાવાય નહિ કે કરનારને અનુમોદના પણ અપાય નહિ. અગ્નિકાયના આરભ-જેવા કે લાઈટ-ફિટિંગ કરાવો, ઘરડા સાધુ રાત્રીએ પડી જાય છે, માટે ખત્તી મુકાવવી, દૂર નથી સંભળાતું, માટે લાઉડસ્પીકરમા બોલવું જોઈએ, એવું કોઈ પણ કાર્ય સાધુથી ન થાય એવી રીતે વાયરાની હિંસા, જેમકે પવન જે દિશામાથી આવે ત્યાં 'ખારી મુકાવો' એવી ભાવના સાધુ ન રાખે.

સાધુ, વનસ્પતિકાય-જેવા કે ફળફળાદિને છેદે નહિ, છેદાવે નહિ કે છેદનારને અનુમોદે નહિ ગૃહસ્થને ત્યાં વહોરવા જાય, દાતાર કહે મહારાજ સૂઝતી કેરીના કકડા પડ્યા છે, તમે બધી કેરીઓ વહોરી જાઓ અમારે ત્યાં

આખો ઠેરીનો કશડિયો પડયો છે જ કોય પડે તેમ નથી
 એમ કહે, તો પણ સાધુથી તે ઠેરી વહોરાય નહિ કાશ્વ કે
 ઠેરી બલે હોય, વેચાવી લેવા બાય નહિ પણ બીજી ઠેરીને
 સુધારવી પડે અને ઠેરી તો સચ્ચેત છે, છેદે તો તેની હિંસા થાય
 એટલે વહોરતા સાધુને બહુ ઉપયોગ રાખવો પડે પુનપના
 હાર ભજવાનને ચડાવો, સમીપસરવુની રચના કરો, બીનો ફીવો
 કરો ભગવતીસૂત્ર વાંચતા હોઈએ ત્યારે બીનો દીપક જલતો
 રાખવો. બેઈએ આ આશ્રમ પાપવધક છે આ હિંસક
 ઉપદેશ છે હિંસાથી કમ ખપે નહિ

પ્રભુભાગની અદર જરા નેટલી પણ હિંસાને સ્થાન
 નથી હિંસા થાય ત્યાંથી સાધુએ પાછુ હઠવું બેઈએ ભજવાને
 કહ્યું છે પૃથ્વીકાય, અપકામ, તર્કકાય વાચુકાયના જીવોની
 અવમાહના અશુભના અસખ્યાતા ભાગની છે અસખ્યાતા
 પૃથ્વીકાય જીવના શરીરો ભોગા થાય ત્યારે પત્થર, સુને,
 રેતી, હીરા, માણેક સોના રૂપાં રૂપે રૂખાય છે એક શરીર
 તો આખે બેઈ ચકાતુ નથી. ભરના ફાણા જેવડી મીઠાની
 કણીમાંથી એક એક જીવ નીકળી, પારેવા જેવડી કામા કરે
 તો આખા જગુદીપમા સમાય નહિ જોડા બધા ભરના
 ફાણા જેવડી મીઠાની એક કણીમાં પૃથ્વીકાયના જીવો ॥
 તો પૃથ્વીકાયનો ભેરશોરથી આરભ સમારભ કેમ થાય ! પ્રભુ
 સાધુઓને ધિતવ છે કે તુ આરભથી છોટો રહેજે એ તો
 પૃથ્વશ્વના કામ છે

વળી મહાન બંધાવનારાઓ ખાતગુહૂત જેના હાથે
 કરાવે તેના ફોટા લેવરાવે પેલા બાઈસાહેબ ફૂલાઈ બાય

જુઓ આ ચિત્ર ! અમુક સસ્થાની પહેલી ઇંટનું મુહૂર્ત મારા હાથે થયું છે પાણી નીકળે ત્યાં સુધી ખોદકામ કરાવે પાપભીરૂ ગૃહસ્થ રહેવા માટે નકાન ચણાવતો હોય તો પણ તેના દિલમાં અરેરાટી હોય, કે હું સસારમાં બેઠો છું, સાધુ બની જવાની તેવડ નથી. તેથી મારે આવા પાપના ધધા કરવા પડે છે ક્યારે એવો અવસર આવે કે નિષ્પાપ જીવન જીવું ? ‘પાણીવહ ઘોર’ પ્રાણીવધ એ ઘોરમાં ઘોર પાપ છે જૈન સાધુને હિંસક પ્રચાર કરવો કલ્પે નહિ (જેવા કે તળાવ, કૂવા, વાવ બધાવવા)

વગડામાં સાધુ કાઉત્સગ્ગ પારી પ્રતિલેખન-ક્રિયા કરી રહ્યા છે હરણાનું ટોળું ઉગમણી દિશા તરફ ચાલ્યું ગયું પાછળ થોડીવારે શિકારી નીકળ્યો. રસ્તામાં બે ત્રણ ફાટા પડે છે શિકારી મુનિને પૂછે છે, કે હરણાનું ટોળું કઈ દિશામાં ગયું ? મુનિ મૌન રહ્યા ભગવાને કીધું છે, ‘આવે વખતે મૌન રહેજે જીવહિંસા થાય છે માટે તારે ન બોલવું’ જો, ‘આ બાળું ગયું’ એમ કહે, તો પહેલું મહાવ્રત ભાંગી જાય ‘બખર જ નથી’ એમ બોલે તો બીજું મહાવ્રત ભાંગી જાય શિકારી ક્રોધી પ્રકૃતિનો છે મુનિને મારવા માટે છે. ‘બોલ, નહિતર તલવારથી મારી નાખીશ હું હરણ પાછળ હિંસા થઈ ગયો છું’ મુનિ મરી જવું કબૂલ કરે પણ મૌન ન તોડે મુનિનો માર્ગ આવો વિકટ સૂયગડાગસૂત્રમાં ફરમાવેલો છે

સરભરાનું કામ સાધુથી માથે કેમ રખાય ? આ તો પછી આ મહેમાન ફર્સ્ટ ક્લાસમાં આવ્યા તેના માટે દૂધપાક પુરી કરજો, આ ગામડાવાળા છે તેના માટે ચુરમાના લાડુ

બનાવે। અરે રસોઈ થતી હોય ત્યા તપેલા બેઈ આવે આ
તે સાધુ છે કે માત્ર લગોટી પહેરી છે। ગમે તેવા કોળ્યા
ધિપતિ કેમ ન હોય, પણ મહેમાન માટે શું સાધુ સાધના
મેલી દે। મુઝ થેના માટે મુઝાવી છે। વૃત્તિનો સાથો
વળાકે તે જ સાથો વિરતિભાવ છુ સવ વિરતિ બન્યો
છે, તો તારા ચારિત્રને વફાદાર રહેજો સાધુ સમક્ષ કોઈ
ઉઘાડે મોઢે બોલે, તો સાધુ તરત ટોકાર કરે કે ઉઘાડે મોઢે
મારી સામે નહિ બોલાય હવે સામેા માણસ એમ કહે કે
હુ મારા બાવે, તમે તમારે બાવે તો સાધુ એમ જ કહે કે
ભાઈ! તો હુ તમારૂ કથન સાંભળી શકીશ નહિ, બોલવું હોય
તો યત્નાથી બોલો। ઉઘાડે મોઢે પડિત બણાવતા હોય, તો
તેને સાધુના બવહારથી વાકેફ કરે જે માટે પ્રયાણ કરું
છે, તેને વફાદાર તો રહેવું બેઈએ

કોઈ કશેડપતિ ગૃહસ્થની કાર્મવાળીએ રસ્તા ઉપર
પાણી નાળુ ૨૦-૨૫ રૂપિયાના પગારને પટાવાળો ગાળો દેવા
માડ્યો અને એલ લઈ લીધી બાઈ રહતી ૨ વી અઢર આવી
થેડને બધી વાત કહી થેઠે બહાર આવી ઝુલુ-ભાઈ! બબર
નહિ તેથી જૂલ મઈ ગઈ છે હવે ફરીને સડક ઉપર કંચર
રૂ કશે નહિ ડાલ પાછી આપી દે છતા પણ પટાવાળો તો
જમ તમ બોલવા જ લાગ્યો થેઠ કહે છ ભાઈ હુ તને
બોગણુ છુ તું છવરાજ કોળીનો છોકરો છો અમે તો તારા
પટાને માન આપીયે છીએ માટે ડાલ દઈને ચાલતો મઈન
ત્યા તો પટાવાળો વધારે ને વધારે અસહ્યતાથી બોલવા
મા ચો શુ પટાને માન આપવાની વાત કરે છે। આન્યો
પટો એમ કહી પગે ફેલી લીધો બેટલે થેઠ તેનો કાન પકડી

બેચાર અડખોથ લગાવી દીધી પટાવાળો રોતો રોતો સુધરાઈ
મા ગયો. ફરિયાદ કરી શેઠને બોલાવ્યા કેમ શેઠ શુ હકીકત
હતી ? અમારા પટાવાળાને તમે કેમ માયો ? શેઠે બધી હકીકત
સમજાવી મેં તમારા પટાવાળાને માર્યું જ નથી પટાવાલો
કહે, બે ધોલ લગાવી દીધી જુઓ ! ગાલ લાલચોળ થઈ
ગયો છે શેઠ કહે, પૂછો, પટો ફેંકી દીધો પછી ધોલ મારી છે કે
પટો હતો ને મારી છે ? તેણે પટો ફેંકાવી દીધો પછી તે
પટાવાળો કયાથી રહ્યો ? પછી પટાવાળાને ઠપકો આપવામા
આવ્યો.

આ દષ્ટાંતનો સાર એ છે કે આ મુહપત્તિ એ પ્રભુ-
વીરનો પટો છે અને રચહરણ એ ઋષિનો ધ્વજ છે સ્થાન-
કવાસી જૈનોનું ચિહ્ન છે ન બાધે તો શુ વાધો ! એમ
કહેનારા આજે નીકળી પડ્યા છે વળી મુહપત્તિ તો કીધી
છે, પણ દોરો કયાથી આવ્યો ! અરે ભાઈ ? સમજો તો
ખરા ચરમા કીધા પછી કહે (ડાડલા) ફેંધમ કયા કહી છે
પણ કાચને રાખવા ફેંધમની જરૂર પડે જ ફેંધમ લેવાની
જુદી વાત કરવાની ન હોય એમ મુહપત્તિ એટલે મોઢા
ઉપર રાખવાની માટે મુહપત્તિ તે હાથપત્તિ, કે ઢીચણપત્તિ
નથી જૈનનો સાધુ બન્યો, પછી હાથમા મુહપત્તિ રાખી
એક હાથમા દડ, એક હાથમા પાત્રા અને મહારાજ વાતુ
કરવા મડી જાય મુહપત્તિ તો કેડે હોય, આમા જતના કચે
ઠેઠાણે રહી ! સિદ્ધાતમા પાઠ આવે છે કે, સવારમા પ્રથમ
મુહપત્તિનું પડિલેહણ કરવું, ત્યાર પછી ગોચાનું, ત્યાર પછી વસ્ત્રનું,
અને છેલ્લે પાત્રનું પડિલેહણ કરવું, એમ ક્રમ બતાવ્યો છે
ગૌતમ સ્વામી જેવાને મુહપત્તિની જરૂર પડી, તો તમે સમજો

કે જૈનની લિંગ મુહપત્તિ-સ્વકરણ વગર કેમ ચાલે ! મુહપત્તિ મુખ ઉપર રહે તે માટે હોશ છે

આગળ દશવાસી સાધુ વ્યાખ્યાન વાચતી વખતે મુખ ઉપર મુહપત્તિ રાખતા કેટલાક જોમ કહે છે, કે જોલવું હોય ત્યારે મુહપત્તિ બાધવી, પછી શી જરૂર છે ? પણ અધ્યાત્મ છીક બગાડુ કે જોડકાર આવે, ત્યારે ઉનો વાનશે સચેત વાચનાના જીવને હલે છે તેનું પાપ લાગે છે પોતા વાળાએ પણ રાત્રે મુહપત્તિ કાઢી નાખી સુવાય નહિ, તો સાધુથી કેમ સુવાય ! વળી કેટલાક તો હંના ભરેલા જોસીકા રાખે છે પણ અહરનો ઉનો પવન જ્યારે કાઢવામા આવે, ત્યારે તે બહારના સચેત પવનના જીવને હલુનારો થાય છે, માટે સાધુને જોવું પણ ન કર્યે

સાધુએ જોલવું-ચાલવું સૂવું-ઝેસવું વગેરે જતનાપૂર્વક કરવાનું હોય છે જતનાપૂર્વક ક્રિયા કરે તો પાપ કમ ન બાંધે ઉપયોગે મમ છે પણ અજ્ઞાની આત્માએ સમજતા નથી મુહપત્તિ છોડી દીધી જોમા શુ ? નવતરવની વાત તો કરે છે ને ! માટે હાલો સામળવા પછી કાલ સવારે સ્નેહકરણ મૂકી દેશે, પાત્રા મૂકશે અને પછી માગી ખાવું ન ખાલવું જોડે બેર બેસી સોજન લેશે પછી પગે આશિ રૂપિયા ખરાશે, તેના નામના મંદિર બંધાવાશે. જોકે બાળતમા પડવાઈ થઈ ગયેલા કયાં જઈને જીવા રહેશે ! જોકે છૂટ કેટલી છૂટને જીવી કર છે ! વિહાર છોડી ડાળીનો ઉપયોગ કરાય, ડાળી ન ફાવે જોડે મોતરમા અને છેવટ જોશપ્તેનનો ઉપયોગ, પણ થાય

આકાર પણ નિર્દોષ હોય તો જ સાધુને લેવો કર્યે

સામાના ભાવ જાળવવા સદોષ આહાર ન લ્યે તેતો ૯૬ દોષ રહિત આહાર પાણી લે લગવતી અને ઠાણાગસૂત્રમા કહ્યું છે, કે પ્રાણાતિપાત કરનારો, જૂઠું ખોલનારો, તથાગતના સાધુઓને અસૂઝતા આહાર-પાણી વહોરાવનારાઓ દૂકું આયુષ્ય બાધે છે માટે સમજજો, ધર્મ કરતા કયાય ધાડ પડે નહિ !

રાગમા રગાયેલા આત્માઓ સાધુના સચમના લૂટારા બને છે સચમ પાળવો એ મુનિનુ કામ છે. પળાવવો (સચમમા) આહાર-પાણીમા દોષ ન લગાડવા દેવો તે શ્રાવકનુ કાર્ય છે તમે તેથી જ શ્રમણોપાસક કહેવાઓછો સાધુ તો ખૂબ ઝીણવટથી પૂછે, પણ જો તમે જૂઠું ખોલો તો તમે પાપના ભાગીદાર બનો છો સાધુ ગવેષણા કરે, પણ આજના સાધુને અવધિજ્ઞાન કે મનપર્યાવ જ્ઞાન નથી કે તમારા મનના ભાવ જાણી લ્યે, માટે સમજીને નિર્દોષ આહાર પાણી વહોરાવશો તો લેનાર અને દેનાર બન્નેને લાભ થશે સુપાત્રે દાન દેવાથી કર્મ ખપી જાય છે એકાત કર્મની નિર્જરા થાય છે આ તો સમય થાય એટલે તેડી આવે અને સાધુ પણ માને કે “પાત્ર પૂર તો વિઘ્ન હર” એવા સાધુ કે દાતાર ગ્રાહકોના દાનથી કાંઈ દિ’ વળે નહિ બહુ તો પુણ્યબધ થાશે

શ્રાવકનુ બારમુ અતિથિસ વિભાગી વ્રતમા શ્રાવકની હમેશા એવી ભાવના હોય, ‘ક્યારે હું દાન આપી કૃતાર્થ થાઉં !’ ભાવના ભાવતો દ્વાર આગળ ઊભો રહે, પણ ઉપાશ્રયે તેડવા ન જાય ભાણે ખેતી ભાવના ભાવવાનું કહ્યું છે શ્રાવક

એમ પૂછે, કે કોઈ સાધુ કે સાધ્વી પધાર્યા હતાં કે કેમ ? ઘાઠો દાર્દ્રમ શબ્દ શુભો, કોઈ સાધુ પધારે તો પ્રેમથી બોલાવે પણ સાધુ આવ્યા બાજી જુલેથી નીચે મૂકી દે જેણે તપેણ હંકુ ઉતારી નાખ્યું તેને તેમા સંયતની એવના કયા રહી ! તમે કહી એવું કર્યો નહિ હાથ બોલીને જણાવાય કે ગુરુદેવ ! વેળા ઘઈ નથી

સાધુએ કોઈ એક ઘર ઉપર મહાર બાંધ્યો નથી. સાધુને આહાર મળે તો સુખમની વૃદ્ધિ અને ન મળે તો તપની વૃદ્ધિ છે ઉદ્દેશિક આહાર લેનાર-દેનાર બન્ને પાપના ભાગીદાર બને છે બાજશનો લોટ, બોળ, ઘી તૈયાર છે, તેનો લાકવો વાળી વહોરાવે, તે ઉદ્દેશિક આહાર અણામ સાધુથી તે લેવાય નહિ આવો જીનનો માર્ગ છે

સુખમ લીધા પછી, સાધુને ઘણી ઘણી જતાના રાખની પડે છે એકલા વેશ માત્રથી કલ્યાણ નથી. અહરથી સમતાભાવ કેળવી લેવાની ખાસ જરૂર છે અઠ દિવસ સુધી વરસાદની એલી વરસવી હોય સાધુથી એમ ન કહેવાય, કે રહી જાય તો સાફ તડકો પડતો હોય તો એમ ન કહેવાય, કે વરસાદ આવે તો ચાલિ માય પોઈ રાજા મહારાજા જીન સાધુને કહે કે કેમ વરસાદ નથી આવતો ! તેમા જીન સાધુ એમ કહે, કે જિભા રહો હું અમતાર બતાવું અઠમ કરી બેસી જાય યોયો દિવસ માય પોઈમાર વરસાદ પડે, ત્યારે રાજા-મહારાજા ઉપર વારી જાય 'વાહ મહારાજ વાહ' ! પણ તે મહારાજાના ચારિત્રના જૂઠા છિડી ગયા જીન સાધુથી કોઈ પણ જીવની દિસા ન માય એવા કાર્યમા પ્રવૃત્તિ કરાય નહિ.

કારણ કે તેને સર્વ પ્રાણીઓમા સમાનતા દેખાતી હોય.
દરેકમા મારા જેવો જ આત્મા બેઠો છે અને દરેક જીવ
જીવતરને ઇચ્છે છે. કોઈ પણ જીવને મૃત્યુ પસંદ નથી તો
કોઈ પણ જીવની હિંસા મારાથી કેમ થાય ! અન્ય દર્શનીઓ
સાધુ-બાવા-તાપસો કેવા હોય છે અને કેવા પ્રકારની હિંસા
કરી રહ્યા છે

ધૂણી ધખાવીને, રાખ લગાવીને,
બેઠો ભોગીડો એક, બળબળતા તાપમાં,
વૈશાખી તડકો, સામે છે ભડકો,
નાખે છે લાકડા, એ ભડભડતી આગમાં.
કૌતુક ભેવા ભોગીડાનું નીકળ્યા પાર્શ્વકુમાર,
નાગને બળતો, આગમાં દીઠો, હૈયે ઊઠ્યો ધબકાર,
કાળજડે કરુણા છલકાણી, ઉર કરે પોકાર,
ધર્મ નથી, આ ધતીંગ મોડું, પાર્શ્વે કર્યો પડકાર,
ભોગી અંખવાણો, રોષે ભરાણો,
સળગ્યા અંગારા, એની તગ તગતી આખમાં.

કમઠ નામે તાપસે ધૂણી ધખાવી પાચ બાજુ અગ્નિ
પ્રગટાવી પચાગ્નિ તપ કરવા બેઠો હતો વારાણસી ગામમાં આવા
પ્રખર તપસ્વીની વાત વાયુવેગે ફેલાઈ ગઈ તમાસાને તેડું
ન હોય આખું ગામ હાલી નીકળ્યું લોકોના ટોબેટોળા
દર્શન કરવા ઉમટ્યા તાપસના તપની વાત, રાણી વામાદેવીએ
પણ બાણી પોતાના પુત્ર પાર્શ્વનાથકુમારને કહ્યું, ‘દીકરા ! શું
કોઈ યોગી પુરુષ ગંગા કિનારે આવ્યા છે ?’ બેઠે પાર્શ્વ-
નાથને દર્શન કરવાની ઇચ્છા ન હતી છતાં માતાનું મન
રીઝવવા માતા સાથે ગયા પાચ બાજુ અગ્નિના ભડકા
બળી રહ્યા છે વચ્ચે કમઠ તાપસ બેઠો તપ તપી રહ્યો છે

પાંચનાથે તાપસને પૂછ્યું 'તમારા ગુરુએ તમને આર્થ તપ તપવાનું કહ્યું છે કે પશુ મને તો આ બળતા લાકડાંમાં હિસા થતી દેખાત છે।' કમઠ તાપસને સ્વમાન હજારો લાગ્યું તે બોલ્યો 'તમને થોડાં ખેલવતા આવડે તપની બાબતમાં તમે સમજો નહિ. તમારો આ વિષય નથી.'

પાંચનાથે કહ્યું 'ખાત્રી કરવી હોય તો આ મોડું લાકડું બળી રહ્યું છે તેને ફડાવો તરત જ પાંચકુમારની આસાથી કુમારના માથાસોએ બડબડતી આગની જ્વાળા વચ્ચેથી તોતિંગ લાકડું બહાર કાઢ્યું અર્ધ બળેલા લાકડાને બુઝાવી જતનાથી ફાટ્યું ત્યાં તો

લલક લઇને ન્વાસી ફાડી દેખાવત ખાસ,
નામનામણી કાઢ્યા બધાર બળતા જળાબળ જળજ દે
પાંચલિંગ મુખ્યે મોટી અવલ (૧)
ચિત્તે સેવક રે તારો રે

નામનામણી અષ્ટદશ સ્થિતિમાં લાકડાની પોલ માંથી દેખાણ. એનાર સૌના કાળબા ઠેકાણે ન રહ્યા સૌ બેઝી હપર તિરસ્કાર વરસાવવા લાગ્યા જે દુનિયાનાં દુઃખ માટે કહેણું ■ અસાનના તિમિર માટે જે અરુણ છે, દુઃખિયાનાં દિલને માટે જે વરુણ છે તે જ સાચો વરુણ છે

સ ન્વાસી કાશી તપ સાધતો, પચાગ્નિ પર કાળ
ફીટો થી પાંચકુમારે પગલ, અધ બળતો તે કાળ
સ બળાબેઝી નવકાર સ્વયં મુખ ઈશ્વરુવન અવતાર
સો ભવિષ્ય ભતે, કોઠાંજે ચિત્તે, નિત જપીયો નવકાર

એવા વરુણ પાંચનાથે પચપરમેષ્ઠી નવકારમત્ર સંભળાવ્યો. નામનામણીનું બોલું નવકાર મત્રમાં દત્ત-ચિત્ત બન્ધુ શુભભાવના ભાવતાં ભાવતાં મરીને ધણેન્દ્ર અને પદમા

વતીનો ભવ પામ્યા. જોગી કમઠ મિથ્યાદ્રષ્ટિ છોડતો નથી. એણે કહ્યું, જો મારા તપેલા તપનુ કાઈ પણ ફળ હોય તો ભવિષ્યમા હું પાર્શ્વનાથનો વેર વાળનારો થાઉં આમ વેરવૃત્તિ હૃદયમાં સઘરી રાખીને આયુષ્ય પૂર્ણ થયે મેઘમાળી દેવ બન્યો.

ભગવાન પાર્શ્વનાથે ત્રીસ વર્ષની વયે દીક્ષા લીધી. કમઠનો જીવ મેઘમાળીની દ્રષ્ટિ પાર્શ્વનાથ ઉપર પડી પૂર્વ-ભવનુ વેર તાબુ થયું ભગવાન પાર્શ્વનાથ વડના વૃક્ષ નીચે ધ્યાનમા ઊભા છે

ધ્વસ્તોધ્વ કૈશ વિકૃતાકૃતિ મર્ત્યમુણ્ડ

પ્રાલમ્બ મૃદ્ધયન્નવત્કવિનિર્યદગ્નિ ।

પ્રેતવ્રજ પ્રતિ ભવન્ત મયીરિતો ય

સો ઽ સ્યા ઽ ભવત્પ્રતિભવો ભવદુઃખહેતુ ॥૩૩॥

મેઘમાળીએ વિકરાળ ઊંચા કેશ કરી ભય કર આકૃતિ ગળામા મૃત દેહના મસ્તકની માળા ધારણ કરી, જેના નેત્રમાથી અગ્નિ ઝરે છે, પ્રેત-પિશાચ જેવો, પ્રભુ સામે ક્રોધિત થયેલો, પાર્શ્વનાથ પ્રભુ ઉપર રેતી અને પવન ફેંકવાની શરૂઆત કરી, છતાં પ્રભુ અડોલ રહ્યા ઘનઘોર વાદળામા ખિહામણા અવાજે કાન ફૂટી જાય તેવી મેઘ ગર્જના કરતો પછી વીજળી ચમકાવી વજ્ર ચીરાતુ હોય તેવા કડાકા સાથે મુશળધારાએ મેઘની વૃષ્ટિ કરી

પ્રભુ તો અચળ રહ્યા વરસાદનુ પાણી વધવા લાગ્યું, ગોઠણ, છાતી, ગળા સુધી અને છેવટ નાક સુધી પાણી આવી ગયું, ત્યાં ધરણેન્દ્રનુ આસન ચલાયમાન થયું ઉપયોગ મૂકી જોયું તો મેઘમાળીને પ્રભુ ઉપર ઉપસર્ગ કરતો નિહાળ્યો

બનવું સહાનુભૂતિ દર્શાવી તેની પ્રતિકૃતિ અવગ્રહાને ધાય તેવો પ્રતિકાર કરવા સ્વાધનો ત્યાગ કરવો તે વિધેયાત્મક અભિસા

(૩) કન્યદયા-કેબાદે મીઠી કુર્ચાચારથી ભાવ સમજ્યા વિનાની જોએ જોએ હવા પાળવી

(૪) ભાવદયા- ખરી સમજણપૂર્વકની હયા પાળવી જોએ દરેક પ્રાણી ઉપર અનુકંપા ભાવ રાખવો. કોઈ જીવને પતિત થવા ન દેવો તેના ભાવપ્રાણની રક્ષા કરવી મારા જેવા બધાના પ્રાણ છે, મને જેમ સુખસાતા ગમે છે તેમ જગતના દરેક જીવોને સુખસાતા ગમે છે તેથી મારે કોઈનેય કુખરૂપ બનવું નહિ કોઈનું દિલ દુઃખાવવું નહિ નત્ય મારે જીવને સ્થાપવા અને ભવની પરપરાના કારણથી મુક્ત કેમ થાય જોમ વિચારી માગ જુલેસાના માગ દશક બનવું જો ભાવ હયા છે

(૫) બ્યવહાર હયા- આવક અવિકાઓ સંસારના દરેક ઉપકરણો જોઈ-પૂછને લે-વાપરે જેમાં જીવોની ઉપપ્રતિ થતી હોય તેમાં ચતનાપૂર્વક કામ કરે પાત્રી ગળ્યા મિવાય વાપરે નહિ ધાન્યમા જીવાત પઠ નહિ તેની તકે દારી રાખે દાસ-દાસીઓ માથે માનવતાપૂર્વક બ્યવહાર ચલાવે જો બ્યવહાર હયા છે

(૬) નિશ્ચય હયા- કર્મબધ આત્માને ન થાય તની નાવચતી રાખવી પુણ્ય જો પરવસ્તુ છે તે આત્મિક વસ્તુ નથી. પૌરુષલિક પદાર્થો પ્રત્યે મમત્વ બાવને છેદી

કામરાગ, સ્નેહરાગ, દ્રષ્ટિરાગની ભયંકરતાનો ખ્યાલ કરી તેનો ત્યાગ કરતો, વૈરાગ્યથી ભરપૂર આત્મદશાને ભોગવતો, ઊંચ પદે બિરાજમાન થતો, પરભાવને નષ્ટ કરતો વિચરે તે સાચી ભાવ દયા છે આત્મા પોતે પોતાના રાગના કારણે સસારના સુખદુઃખમાં ગાડો-ઉન્મત્ત બન્યો છે તે આત્માને હવે શાણો બનાવી મોક્ષમાર્ગની આરાધનામાં બેડી દેવો તે ઉત્તમ ભાવ નિશ્ચય-દયા છે

(૭) સ્વરૂપ દયા=કોઈ માણસ ઉપરથી તો મીઠું મીઠું બોલે ઉપરથી દયા દેખાડી વિશ્વાસ બેસાડી પાછળથી ગળુ કરે, અદરથી કૂડા પરિણામ સેવે જેમ કસાઈ બોકડાને આગણામાં પાળે, પોષે અને ખૂબ ખવરાવે પણ તે દયા દેખાવ માત્ર છે અતરંગ પરિણામ તો હણવાના 'છે, કોઈ સારો મહેમાન આવે, કે વધ કરી નાખે

(૮) અનુબંધ દયા=ઉપર ઉપરથી જરા કઠોરતા વાપરે પણ અતરથી હિતની ચિંતા સેવે જેમ માતા, બાળકને કડબુ ઔષધ પાચ છે બાળક ન પીએ, 'તો બે પગ વચ્ચે માથુ દબાવીને પણ પરાણે પાચ છે બાળકને દુઃખ થાય છે પણ માતાના અતરમાં તો સત્તાનનો રોગ ટૂળી જાય ને નિરોગી બને તેવી જ ભાવના હોય છે

પિતા પુત્રને અવળે રસ્તે જતાને સફરસ્તે ચઢાવવા કર્કશ કઠોર શબ્દ વાપરે પારકી છોકરી સામે કુદૃષ્ટિ કરવી તે મારા ઘરમાં નહિ ચાલે, ન માને તો કદાચ ચૌદમુ રત્ન દેખાડી દે, છતાં દિલમાં પુત્રના હિતની ચિંતા-રમતી હોય છે કે મારા બાળકની બહાર બરાબ વાત ન થાય કોઈ

ઉપકારી ઉપકાર જુલે નહિ ચેરી જુલે નહિ ચેર,
 એક ખરે અમૃતની પ્યાલી બીજે ડળાડળ ગેર
 એક બાવણી ભક્તિ કો ને બીજે રહે છવ બાળી
 પાંચ નાચને એવા મળ્યા ધરણેન્દ્ર જાને મેઘમાળી

પૂવે નાગના ભવમા પ્રભુએ કપટા ઉપકારનું સ્મરણ
 યશુ દુરત જ સહસ્ર દેણવાળા નાજનું રૂપ સર્થ પ્રભુને જીવે
 સર્થ સીધા માથે દેણું છત્ર કરી દીધું નીચે દેહનું પૂજણ
 વાળી બોટલા જેવું કરી તે ઉપર પ્રભુને સર્થ સીધા ઉત્તા
 ભગવાન તો સમભાવમા જ ટક્યા છે નથી ધરણેન્દ્ર ઉપર
 રાગ કે નથી મેઘમાળી ઉપર રૂપ ધરણેન્દ્ર મેઘમાળીને પાંડી
 નમાવ્યો મુશો કહેવાનો એ છે કે ગમે તેવા નિમિત્તા મળે
 છતાં સમતા ન છોડવી ચત્રુ કે મિત્ર ઉપર સમભાવ ટકી
 રહે તેનું નામ અહિંસા પાંચ પ્રભુને ૮૪ દિવસે કેવળગાન
 યશુ ૭૦ વય દીક્ષા પાળી, ૧૦૦ વયનું આયુષ્ય લોગવી
 મોક્ષે પધાયો આવી અહિંસા સાધુઓએ ભવભૂવ સુધી
 પાળવાની હોય છે, જે બહુ દુષ્કર છે હજી પણ માતા
 મૃગાપુત્રને શુ કહેશે તે અધિકાર અવસર કહેવાશે.

બ્યાખ્યાન ૭૩ મુ

ગ ૨૦૨૦ ના આદરવા વર્ષ ૧૪ ને સ્વિવાર, તા ૪-૧૦-૧૬

સિદ્ધાંત એટલે નમે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ પ્રભુએ
 નિદાન પ્રરૂપ્યા તમા ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રના ૧૬મા અધ્યયનમા
 મૃગાપુત્રનો અધિકાર ચાલી રહ્યા છે

“નિચ્ચકાલપ મત્તેણ, મુસા વાય વિવજ્જણ ।

મામિયવ્વ હિય સચ્ચં, નિચ્ચાઉત્તેણ દુક્કરં ॥૨૬॥

મૃગાપુત્રને માતા સયમ માર્ગની દુષ્કરતા સમજાવે છે સયમી જીવન એ ઉમદા, ઉચ્ચ પ્રકારનું જીવન છે સયમથી આવતા કર્મો અટકે છે જિદ્દગી પર્યાંત જીવ હિંસા કરે નહિ, કરાવે નહિ અને કરનારને અનુમોદે નહિ—મન, વચન, કાયાથી, એમ નવ કોટિના પચ્ચક્ખાણુ સાધુને હોય છે હિંસાના બે પ્રકાર છે એક ભાવ હિંસા, બીજી દ્રવ્ય હિંસા એકેન્દ્રિયથી માડી પચેન્દ્રિય સુધીના જીવો પૈકી કોઈના પણ પ્રાણુ લૂટવા નહિ, તે ‘પ્રાણાતિપાત’ની વિરતિ છે

અહિંસા એ પરમ ઉત્કૃષ્ટ ધર્મ છે સંપૂર્ણ અહિંસક જૈનદર્શન એ કોઈ સામાન્ય દર્શન નથી હિંસાથી ધર્મ માનનાર ગાઢ મિથ્યાત્વ સેવનારો છે માટે મુનિએ અહિંસા ધર્મ જાળવવો એ પહેલાં વ્રતનું રક્ષણ છે સત્ય, અગ્રીય, બ્રહ્મચર્ય અને અપરિગ્રહ એ બધા પહેલાં વ્રતની પુષ્ટિ માટે છે આત્માના ભાવ—પ્રાણ જે જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર છે, તેના જીવે દયા પાળવાની છે દયાના આઠ પ્રકાર બતાવ્યા છે

(૧) સ્વદયા—પોતાના આત્માનું રક્ષણ કરવું પોતાના આત્માની દયા પાળવી ભાવહિંસા એટલે કામ, ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, રાગ, દ્વેષ, ઈર્ષા, નિંદાથી આત્માના ભાવપ્રાણો હણાય છે, માટે સ્વદયા પાળનારે પળે પળે અતર્કુષ્ઠ બનવું પડે છે

(૨) પરદયા—બીજા જીવોની હિંસા ન કરવી તે જિષેધાત્મક અહિંસા, અને કોઈ દુઃખી થતા હોય તેને યથાશક્તિ સહાયક

બનવું, સહાનુભૂતિ ઇચ્છાવી તેની પ્રતિકૂળ અવધાને થાય તેટલો પ્રતિકાર કરવા સ્વાધીનો ત્યાગ કરવો તે વિધિયાત્મક અહિંસા.

(૩) ક્રબ્ધકથા-દેખાદેખીથી કુર્ણાચારથી બાવ સમજ્યા વિનાની જોએ જોએ કથા પાળવી

(૪) ભાવકથા- ખરી સમજણપૂર્વકની કથા પાળવી જોઈએ હરેક પ્રાણી ઉપર અનુકંપા બાવ રાખવો 'કોઈ જીવને પતિત થવા ન દેવો તેના બાવપ્રાણની રક્ષા કરવી 'મારા જેવા બધાના પ્રાણ છે મને જેમ સુખસાતા ગમે છે તેમ જગતના હરેક જીવોને સુખસાતા ગમે છે,' તેથી 'મારે કોઈનેય કુખરૂપ બનવું નહિ, કોઈનું દિલ દુઃખાવવું નહિ મત્ય માટે જીવને સ્થાપવા અને ભવની પરપરાનાં કારણથી મુકત કેમ થાય જેમ વિચારી માર્ગ શૂદ્ધિના માત્ર ઇચ્છા બનવું જો બાવ કથા છે

(૫) બ્યવહાર કથા- આવક-આવિકાઓ સંસારના હરેક ઉપકરણો જોઈ-પૂજીને લે-વાપરે જેમા જીવોની ઉત્પત્તિ થતી હોય તેમા ચતનાપૂર્વક કામ કરે 'પ્રાણી જગ્યા સિવાય વાપરે નહિ ધાન્યમા જીવાત પઠ નહિ તેની તકે હારી રાખે. હાથ-હાસીઓ માથે માનવતાપૂર્વક બ્યવહાર થાણે જો વ્યવહાર હમા છે

(૬) નિશ્ચય કથા- કમબધ આત્માને ન થાય તેની નાવચેતી રાખવી પુણ્ય જો પરવસ્તુ છે તે આત્મિક વસ્તુ નથી. પૌંદ્રલિક પદાર્થો પ્રત્યે મમત્વ ભાવને છેડી નાખવો

કામરાગ, સ્નેહરાગ, ડ્રષ્ટિરાગની ભય કરતાનો ખ્યાલ કરી તેનો ત્યાગ કરતો, વૈરાગ્યથી ભરપૂર આત્મદશાને ભોગવતો, ભય પદે ખિરાજમાન થતો, પરભાવને નષ્ટ કરતો વિચરે તે સાચી ભાવ દયા છે આત્મા પોતે પોતાના રાગના કારણે સસારના સુખદુઃખમા ગાડો-ઉન્મત્ત બન્યો છે તે આત્માને હવે શાણો બનાવી મોક્ષમાર્ગની આરાધનામા બેડી દેવો તે ઉત્તમ ભાવ નિશ્ચય દયા છે

(૭) સ્વરૂપ દયા=કોઈ માણસ ઉપરથી તો મીઠું મીઠું બોલે ઉપરથી દયા દેખાડી વિશ્વાસ બેસાડી પાછળથી ગંજી કરે, અદરથી કૂડા પરિણામ સેવે જેમ કસાઈ બોંકડાને આગણામા પાળે, પોષે અને ખૂબ ખવરાવે પણ તે દયા દેખાવ માત્ર છે અતરંગ પરિણામ તો હાણવાના છે, કોઈ સારો મહેમાન આવે, કે વધ કરી નાખે

(૮) અનુબંધ દયા=ઉપર ઉપરથી જરા કઠોરતા વાપરે પણ અતરથી હિતની ચિંતા સેવે જેમ માતા, બાળકને કડબુ ઔષધ પાય છે બાળક ન પીએ, તો બે પગ વચ્ચે માથુ દબાવીને પણ પરાણે પાય છે બાળકને દુઃખ થાય છે પણ માતાના અતરમા તો સત્તાનનો રોગ ટૂળી જાય ને નિરોગી બને તેવી જ ભાવના હોય છે

પિતા પુત્રને અવળે રસ્તે જતાને સદરસ્તે ચઢાવવા કર્કશ કઠોર શબ્દ વાપરે પારકી છોકરી સામે કુદૃષ્ટિ કરવી તે મારા ઘરમા નહિ ચાલે, ન માને તો કદાચ ચૌદમુ રત્ન દેખાડી દે, છતા દિલમા પુત્રના હિતની ચિંતા રમતી હોય છે કે મારા બાળકની બહાર બરાબ વાત ન થાય કોઈ

આમળી ન બિંધે, તે માટે પુત્ર-પુત્રીને, તેમના મનથી માનેલા સ્વતંત્ર (સ્વચ્છદ) માટે જતા રોકે ત્યારે, સત્તાનને તે માળાપ કઠવા કે બુધ્ધિ લાગે તે બનવા બોલ છે, કારણ કે, સ્નેહ રાગે બેરાઈ ગયો છે છતાં વડીલો તેની ફરજ ચૂકતા નથી. આ અનુભવ દયાનો પ્રકાર છે ગુરુ પદ્મ શિષ્ય, બે આઠે રસ્તે ચડી ગયો હોય તો બે વચન કહી ઠેકાણે પાડે, કૌમળ કે કૌશલ શબ્દે શિષ્યામણુ આવે, તે પદ્મ શિષ્યના હિત માટે શિષ્ય કેમ આગળ વધે જૈન શાસનનો નેતા બને, જૈન ધર્મનો સંદેશો બેર બેર પહોંચાડે, નિજ ગુણ-વૈભવનો સ્વામી બને, તેના આત્માનું કેમ હિત થાય તેને માટે સતત, રાત્રી-દિવસ કાગળ રાખતા હોય છે વગી ગુરુ શિષ્યના યાત્રિની લાઇન બેતા-તપાસતા રહે છે

ખાવામા છૂબ કયા રસ દેવી હોય છે ભાલવામા કેવો વિવેક છે ! કપડાં-જતાનો કેવોક ગૂઢ છે ! તપ કેટલું પ્રિય છે ! મનની કેટલી સ્થિરતા છે ! જ્ઞાન-મ્વાધ્યાય કરવાની કેવી રસિકતા છે ! નિદ્રાનો કેવો પ્રેમી છે ! તે જધાનું માપ કાઢી લે. ક્યારેય અવળી લાઇને હોય તો, બે વચન આકર્ષાં કહી સુયમમાર્ગમાં સ્થિર કરે છે અવગુણના ક્યારા કદાવી ગુણરૂપી જગીશ્વો સૌરભ સ્થાવર કરવા કોઈવાર અનુભવ દયા વાપરે છે

ગુરુ પ્રજાપતિ સરીખા, ધડ ધડ કાઢે જોડ

બીતરસે રસા કરે ઉપર લગાવે ચોટ

કુશાલ માનુષ્ય ધડતાર અદર ક્રોધ રાગે છે અને ઉપરથી ટપલાં મારે છે તત્ત્વ ધરી ધરીને જોડ કાઢવી છે અને ધાટમા લાવવું છે બેવી રીતે ગુરુ પદ્મ શિષ્યને ધાટમા લાવવા અનુભવદયા કે છે ઉપરથી જનનના ન્પણા મારે છે ભનવાને

ચાર પ્રકારનાં ફળ ઠાણાગસૂત્રમા વર્ણવ્યા છે એક ફળ ઉપરથી પોતુ અને અંદરથી પણ પોતુ, તે દ્રાક્ષ છે એક ફળ ઉપરથી કઠણુ અંદરથી પોતુ, તે નાળિયેર છે એક ફળ ઉપરથી પોતુ અંદરથી કઠણુ તે ખોર છે એક ફળ ઉપરથી કઠણુ અને અંદરથી પણ કઠણુ તે સોપારી છે તેવી રીતે, જેનું હૃદય નવનીત જેવું અને ભાષા પણ મધુરી કોમળ હોય તે દ્રાક્ષફળનો નમૂનો છે એક ઉપરથી કઠણુ પણ હૃદયથી પોત્યા, એવા ગુરુ નાળિયેર સમાન છે કેટલાક મોઢેથી મૃદુતા વાપરતા હોય, પણ અંદરથી હેંચા લોઢા જેવા હોય, તે ખોરફળ સમાન છે એક બહારથી કઠોર અને હૃદયના પણ કઠોર, એ સોપારીફળ સરખા છે આમ ચાર પ્રકારના માનવી કહ્યા છે, તેમા દ્રાક્ષફળ જેવાને સૌથી શ્રેષ્ઠ કહ્યા છે માટે દ્રાક્ષફળ જેવા શ્રેષ્ઠ થવાની આપણે જરૂર છે

કોઈ એક ધનાઢય ગૃહસ્થની પત્ની, સાધ્વીજીના દર્શન કરવા આવે છે સાધ્વીજી પાસે બે બાઈ બેઠેલી છે તેમા એક બાઈ સાધારણ સ્થિતિની છે, પણ અઠમ-અઠમના 'પારણા કરનારી તપસ્વી છે ત્યા ત્રીજી ધનાઢય બાઈ દર્શન કરવા આવી છે, પણ તેને પોતાના તવ ગરપણાનો ધમડ રંગે રંગે વ્યાપેલો છે, તેથી તે, જેમતેમ નમન કરી બેસી જાય છે

આ બાઈના અગ માથે દરદાગીનાના ઠંડારા બેઠી પેલી બાઈએ વાત કરી, કે તમે શ્રીમત છો, અને આ બાઈ જે અહીં બેઠેલી છે તેની સ્થિતિ સારી નથી, માટે કાંઈક મદદ કરો ત્યારે ધનાઢય બાઈ તોછડાઈપૂર્વક બોલી 'તમને ઠીક આ બધું આવડે છે આને દીઓ ને તેને દીઓ, શુ બધાને દેવા માટે લક્ષ્મી છે ! બિટની ડોક વધી છે, તે શુ કાપી નાખવા સાડું !

શુ અમે તમારા માટે કંઈક જોઈએ છીએ ? એક પાઈ પસ નહિ આપીએ' એમ ગવ પૂવક કંઠાર બાપા અને ઉચ્છ ખલ વતન કરી ત્યાંથી આલી ગઈ બીજો દિવસ થાય છે ત્યાં બાઈના પતિ કાગળબજારમાં પકડાયો, વહીવટને દંડ હજાર આપવા પડ્યા ત્યારે બિટની ઠોક એક ઝાટકે કપાઈ ગઈ બધા સ્વધર્માં બધું સીંદાતા હોય ત્યાં પાઈ ખરચવી પર તો મહતાતસ્તા કરે, અને કોર્ટમાં નાણાની ઘેલીઓ ઠલવે

, આજે બહુધા સ્વધર્મ-બધુ ન્તયે પ્રેમની હાગણી સહી નથી. આજગ પાપુ શહેરમાં એવો સિવાજ હતો કે નવો આવક કોઈ રહેવા આવે તો ગામના દરેક આવક પોતાને ત્યાં એકેક ટક સોજન કરાવે અને સોજા એકેક છાંટ અને એકેક સોનામહોર આપે. જેથી પેલો માણસ તરતો ઘઈ બંધ તેનો વેપાર શરૂ થઈ બંધ આગના આવકોના દ્વાર જવગુવ કુર્બાનિ અભગ દ્વાર રહેતા કોઈ પસ આવે બધાને માટે દસ્તાવેજના દ્વાર સાથે હુદયના દ્વાર ખુલ્લા રહેતા એમના હુદય કુપસુ નહતા પણ ઉદાર હતા આજે તો એમજ થઈ ગયું છે કે હર્ષિ તો ખૂટી જશે અરે તમને શુ તમારી પુણ્યાઈમાં વિશ્વાસ નથી ? જે વીરડામાં કે ખાબોચિયામાં પાણી પડ્યું રહે, કંઈ ઉલેચાય નહિ તો તે પાણીની કંઈ દશા થાય છે ? અધાય બંધ છે તેમ જે નાણુ આવ્યું ત સત્કલ બધા ઉલેચાશે નહિ, તો આખર બાધુ અધારે તમને જે પુણ્યાઈમાં મળ્યું છે તે તમારી બાલવિમાનુ પૂજ કરતા વધે અને વધેલી લક્ષ્મી સ્વધર્મ-બધુના ઉત્કલના ઉપયોગમાં નહિ આવે તો કંઈ દશા થશે ?

જેના હયામાં મુદ્દતા વસી છે તેનો આત્મા તો કાન

ધર્મ માટે જાતો હોય છે ઉત્તમ ઉદારતાથી જગકતો હોય, તે સ્વધર્મી બધુને મદદ કરે જે કબુલ છે, તે લાજ રીતે લૂટાય છે કવિએ ઉપમા આપી છે કે દાન દેવા વાળો કટકે કટકે આપે છે જ્યારે કબુલ એકી વળતે બધુ આપે છે ક્યારે ? મરે ત્યારે

કબુલ તો મરવા પડ્યો હોય તો પણ સ્વાધીનતાએ કંઈ ન આપી શકે કોઈ કબુલની મરવાની ઘડી નજીક આવી રહી છે. ત્યારે પુત્ર કહે ‘બાપા’ જિંદગી આખી દાન કંઈ કર્યું નથી, માટે કંઈક ધરમાદો ગોલો દીકરાને વિચાર થયો, બાપા કંઈ બોલી શકતા નથી એટલે ગામમાથી લાડવા-ગાઠિયા મગાવ્યા થાળ ભરીને બાપા આગળ મૂક્યો ને કહેવા લાગ્યો ‘બાપા હાથ ફેરવો, આ લાડવા-ગાઠિયા ફૂંતરાને નાખવાના છે તેની અનુમોદના કરો તો, તેનાથી તમને પુણ્ય થશે’ બાપા મોતની નજીકમા છે થાળ ઉપર હાથ ફેરવતા ફેરવતાં બોલ્યા, “શુ આટલા બધા લાડવા,” કહેતા જીવ ચાલ્યો ગયો વળી કેટલાક તો દાન દેનારને પણ વારે “અત્યારે કંઈ નથી દેવું, શુ આવતું ચોમાસુ નથી આવવાનું ?” પણ ત્યારે સ્થિતિ સારી હશે કે નહિ તેની તને ખબર છે ? પૈસા ચાલ્યા જાય તો શુ કરી શકશે, અથવા પૈસા હશે ને ભાવ ઊઠી જશે તો શુ કામનું ?

ભાવની વધઘટ થાય છે ને ? તમે અહીં બેઠા હો. ત્યારે એવા ભાવ થઈ આવે કે દીક્ષા લઈ લઉ, પણ બહાર નીકળો કે બીજી જ ક્ષણે સસારના ઝેરી પવનનો અપાટો લાગે, કે ઘર-કુટુંબ બધુ સાભરી આવે છે મનના ત્રણ વિચળ પરિણામને કોણ રોકી શકે ? માટે જેટલું છૂટે તેટલું

છાડવા દો. લોભનો ત્યાગ ભલે કરતો, કાણુ સાથે લઈ મધુ છે ? છૂટવાના ભાવ કરનારો સતોપના ધરમા આવ્યો છે. જેટલો લોભ-કષાય છૂટશે તેટલો લાભ જ છે. આગળના આવકો જગડુશા, ભાનાશા, ખેમો દેહરાણી એવા કઈક આત્માઓની કૈન શાસનમા વાત આવે છે. હાલ પણ એવા આત્માઓ છે કે, જે આ માર્ગે જ્ઞાનદાનમા સેવામા, માનવ શક્તિ વગેરેમા ખર્ચે છે હેયામા પારકા પ્રત્યે અનુકંપા ભાવ આવવો, દયાના પરિણામ થવા તે અહિંસા છે.

સાધુનું સર્વશ્રેષ્ઠ દયા-દાન તે અભયદાન છે. કોઈ પણ જીવને સાધુ તરફથી ભય હોય નહિ. નમિ રાજર્ષિએ શકેન્દ્રને જવાબ આપતા કહ્યું છે કે દશ લાખ ગાયો મહિને મહિને દાન આપનાર કરતા, સયમી મુનિ શ્રેષ્ઠ છે. પછી ભલે તે દૂતરાને શેટલાનો દુકડો પણ ન નાખતો હોય પણ અભય-ધનનું દાન જે મુનિ આપે છે તેની તોલ બીજું કોઈ નથી. આરું દાન બલજીવ મુખી આપવું બહુ મુશ્કેલ છે.

હં પુત્ર ! બલજીવ મુખી સાધુએ અપ્રમત્તપણે વિઠ્ઠલ રત્ન એકથો તેમા ગદ્ગત કામ નહિ આવે, ગદ્ગતમા રહેતા ગતોમા ખડી પડાય સયમ એ જીવામાં જિવી કક્ષા છે. ખાડાવાળો ખાડું ચલાવતા જિલ્તો હોય તો પાલવે પણ મોટર ચલાવનાર જણકે ઝોકુ ખાય તો જિહ્વી ખાડમાં જઈને પડે એવી રીતે સસારી કરતા સયમીએ વધુ સાવધેત રહેવું પડે છે. આવકના ધરમા સામ્ર-વધુ દેરાણી નણદ-લોભાઈના કનિયા આલતા હોય, તો કહેવાય કે ઘેર ઘેર માટીના જૂતા છે પણ સાધુઓમા અદરેશ અદર ખડપટ કે

અખોલા હોય, તે કેટલું શરમાવા જેવું છે ? કયા બાપના મનિયારા વહેચવાના છે ? સાધુમા અણુબનાવ-ઝઘડો-ખટપટ શા માટે ? તમે શ્રાવકો, વિનમ્રતાથી મસ્તક નમાવો છો, તો અમારે કંઈક સમજવું જોઈએ, કે તમારા કરતા અમારી ભૂમિકા ઊંચી અને આકરી છે અને જવાબદારી ઘણી છે જરાક જો સાધુદશામા પ્રમત્ત રહ્યા, એટલે પતી ગયું, સયમ ઉપર પાણી ફરી વળે

ત્રથની વાત છે, કે પાત્ર પાત્રડા આચાર્યના, છ છગડા સાધુના, સાત સાતડા સાદવીજીના, આઠ આઠડા શ્રાવકોના અને નવ નવડા શ્રાવિકાના નરકે ઉપજી જવાના છે કારણ કે ઉપરનો વેષ ભજવ્યો છે, અતરંગ મરવું જોઈએ, તે મરું નથી ભગવાને આવાઓની દીક્ષાને ‘દુ શિલ-પ્રવન્યા’ કહી છે દીક્ષા લીધા ઝાઝેરા વર્ષ થયા હોય, કે બનાવો આચાર્ય, પણ જે છત્રીસ ગુણ આચાર્યના હોવા જોઈએ તેનું ઠેકાણું ન હોય, તેવાઓ કંયા ઉપડી જશે તેમને તો પત્તો નહિ લાગે નરક ગતિ કંઈ મુહૂર્ત પત્તિ કે વેષની શરમ રાખતી નથી. ‘શ્રાવકનાં નામ અને કાતરનાં કામ’ સઘમા કનિયા કરાવી ફાટકૂટ પડાવી, ઘરના કનિયા સઘમા લાવવા, આવા કેટલા પાપો સેવી રહ્યા છે કેટલાક તો ધર્મ કરવા આવે છે, કે જૂતા ચોરવા, તે ખખર પડતી નથી ખોરા-પથરણા, પુસ્તકો ઊપડી જાય, એ કેટલું શરમ-જનક છે ? ઉપાશ્રય એટલે નિર્ભય સ્થાન ગણાય છે તેના બદલે છે પ્રતીતિ ? આજે તો જ્યાં સુધી સઘનું વપરાતું હોય ત્યાં સુધી ઘરનું વાપરવું નહિ, એવી જ વૃત્તિ થઈ છે મક્તમા મળતું હોય તો પૈસા ખરચવા નથી પુસ્તકના બે રૂપિયા ખરચવા

ગમતા નથી. અડધી કિમત મૂકે તો લેવા ફરેડો પડે પુસ્તકની આખી કિમત બે રૂપિયા જેટલું તો તમારા એક ટકના નાસ્તા-ચા પાણીમા ઊડી જતું હશે. એક ટકના નાસ્તા જેટલી ધાર્મિક પુસ્તકની કિમત તમને નથી ?

ગુરુછો હોય તો મહાસતીજી રેને' વીસ રૂપિયાનો સાજો પહેરનારીને બે રૂપિયાનો ગુરુછો મૂક્તમા જોઈએ છીએ પુસ્તક કે ગુરુગની કોઈ પ્રભાવના કરે તો તેની કિમત નથી તેથી મોટું કસાણું થઈ જાય છે લોટા, ખરડા, ખાલાની કિમત છે લોટા મળે તો હાથમા લઈ તોળે, જહો કેવા બારે છે ! લોટો મળ્યો તેની ટીકા ન કરે પણ ગુરુછો આપે તો ટીકા કરે. જ્યો કોઈ ન મળ્યું તેથી પુસ્તક કે ગુરુછો આપ્યો પુસ્તક તો મારા ઘરમા છે તારા ઘરમા ધમન્ય ઉપકરણ છે અને સસારના તપેલા આદિ નથી ? ધણા સેટ પડ્યા છે છતાં તપેલા આદિ લઈ જ્યે અથવા રોકા રૂપિયા જોઈએ છે દિલ કયા લલચાય છે ? પણ સમજાવો, ધરમાદો એટલે ધરથી જ માંદો ધરમાદાનું પ્રાય એનું જઠમૂળથી જાય તમારા બાળકોમા પણ એ સંસ્કાર કેટો કે ધરમાદાનો કણિયો પણ પેટમા જવો ન જોઈએ તેને બદલે પ્રભાવનામા છાકરો પાણ્ય પાણિયા લઈ આવ્યો કેવી રીતે ? તો કહેશે વ ? કહીને તો તમ તેને શાખાથી આપો, કે એમ કહે પાછા જા, જની પાસથી લીધા તને પાછા હઈ કે હરામનું એનું નથી હરામનું ગૌમાસ બરાબર એમ કહેતારી માતા ક'લી ? જ મ આપ અને મન્કાર ન આપે તેવાઓ શુ માવનર થવાને તામક છે ? જેના સત્તાન મજાન પુરુષોની ખતરીમા આવ તના માતાપિતાને ધન્ય છે

મૃગાપુત્રને સયમ લેવાની ભાવના થઈ માતા કહે છે 'હે પુત્ર હમેશા અપ્રમત્ત દશામા રહેવું પડશે પ્રમાદ સેવાશે નહિ મૃષાવાદ છોડવો પડશે' સત્ય-વચન પણ હિતકારી, પ્રિયકારી, બોલવાનું છે આવું વ્રત પાળવું બહુ જ દુષ્કર છે આજે તો અઠાઈ-તપ કરી નાખવા તૈયાર થાય પણ એક દિવસ જૂઠું ન બોલવું એ નહિ પણ નાનો બાળક કહેશે, 'બાપા પૈસો આપો ભાગ લેવો છે' ખિન્સામા હોય, છતાં કહે કાંઈ નથી માગણ માગવાં આવ્યું હોય તો કહેશે 'અમે નથી રાધ્યું' ત્યારે તમે શું લોટ ફાકવાના છો? નનૈયો જ ભણવો છે, પણ સમજીને "નનૈયો નેવે બેસે ને છ મહિને ઘરમાં પેસે." માંટે ભાષા બોલવામા ઉપયોગ જાળવો.

દશવૈકાલિકસૂત્રમા સુવાક્યશુદ્ધિ નામનું એક સ્વતંત્ર અધ્યયન છે, તેમા સાધુએ કઈ રીતે બોલવું તેની બધી વાત કહી છે ભાષાના ચાર પ્રકાર છે સત્ય, અસત્ય, મિશ્ર, અને વ્યવહાર તેમા સત્ય અને વ્યવહાર એ બે ભાષા બોલવી અસત્ય અને મિશ્રને તજી દેવી સત્ય પણ પ્રિય અને હિતકારી બોલવું જીવે નિર્દોષ ભાષા બોલવી કાણેા હોય તેને કાણેા ન કહેવાય, રોગીને રોગી ન કહેવાય, કારણ કે એ ભાષા સત્ય હોવા છતાં અપ્રિય છે.

મૃગાપુત્રને માતા કહે છે 'હે પુત્ર' કોઈને આઘાત પહોંચાડે તેવી ભાષા ન બોલવી સત્ય, નિર્વદ્ય ભાષાનો ઉપયોગ બેચાર દિવસ નહિ પણ જીવજીવ સુધી રાખવાનો છે આવો સુયોગ બીજા વ્રતનો છે મૃગાપુત્ર તો પૂર્વે પાળીને આવ્યા છે માતા-પિતા તો ફરજ અદા કરે છે સયમમાર્ગની મુશ્કેલીઓ ખતાવે છે વળી પણ માતા શું કહેશે, તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે.

બ્યાખ્યાન ૭૪ મુ

અ ૨૦૨૦ ના બાહરવા વદિ ૦) ને સોમવાર, તા ૫ ૧૦-૬૪

સિદ્ધાંત જોડે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ અહીં નાથે સિદ્ધાંત પ્રરૂપ્યા ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રના ૧૬મા અધ્યયનમા મુત્રાપુત્રનો અધિકાર બાલે છે પરમકૃપાળુ પરમાત્માદેવ ભગવાન મહાવીર બીજા મતનું સ્વરૂપ સમજાવતા કહે છે સાધુએ અપ્રમત્ત દશામા વિચરવું બેઠાંએ

નિષ્વઠાઠ વ્યમત્તેન મુસાવાય નિવચ્ચનં ।

માસિવચ્ચં દિવ્ય સજ્જ નિષ્વાઠત્તેન મુક્કરં ॥૨૬॥

સમ્પત્તૌ વ્યમત્તસ્સ મય પ્રમાદીને દરેક ઠેકાણે ભવ છે પ્રમાદના પાંચ પ્રકાર છે મહ વિષય કથાય નિકા અને વિકથા આ પાંચેય છવનું પતન કરનાર છે માટે જ્ઞાનીઓ કહે છે કે પ્રમાદ ટાળી અપ્રમત્ત દશામા મુનિઓએ વિચરવું બારડ પક્ષીના બે શરીર વચ્ચે પાતળુ અતર છે જરા તણખહુ વચ્ચે ભરાય તો છૂટું પક્ષી બાય અને મરણને શસ્ત્ર થાય. તેથી બારડ પક્ષી ઉપયોગ રાખી વિચરે છે તેવી રીતે મુનિઓએ ખૂબ સાવધાનપણે રહેવું બેઠાંએ. મુનિઓએ કાળજીપૂર્વક સયમ માળવો બેઠાંએ જુદું બોલવાનું ૬-૬ ઠેકાંએ વજ રેવું બેઠાંએ. જૂઠા જલ્દી પકડાઈ બાય ॥ અને તેને પસ્તાવાનો વખત આવી બાય છે

નેણે મીઠી નિકા ન આવે પામે નહિ પિત્તામણ
તબિયત એની રહે ન તાણ રાણ રહે નહિ રામ,
છવ તુ જાના ઠરીશ નહિ કામણ

અજ્ઞાની આત્માઓ એક વખત જૂઠું બોલી કપટના કામે કરી જૂઠા સોગન ખાય. જૂઠા માણસો જ સોગદ ખાય છે. તે ઢાંકવા ખીજા અનેક જૂઠાણા ઊભા કરવા પડે છે પરંતુ કદી જૂઠું એ સાચુ થતુ નથી એક શેર માખણનો પિંડ છાશ ઉપર તરે, જ્યારે નવટાકની કાકરી તળિયે બેસે છે, તેમ સત્ય હમેશા તરતુ રહે છે સત્યવાદી માણસ અપ્રિયતાનું કારણ બનતો નથી એ દરેકનો પ્રિયપાત્ર બને છે. ધર્મરાજ સત્યવાદી હતા કૌરવ પક્ષને પણ એક ધર્મરાજનો વિશ્વાસ હતો એથી જ યુધિષ્ઠિરનુ નામ ધર્મરાજ પડી ગયુ હતુ શત્રુપક્ષે પણ ખાત્રી પડી ગઈ હતી, કે ધર્મરાજ બોલે તે સાચુ જ હોય

માયલિયાપ નિયહિલિયાપ અલિયવયणेण' કુડતોલે કુડમાણે

પત્રવણા સૂત્રમા કહ્યું છે કે-માયા કરે, ખૂબ ગાઢી માયા કરે, જૂઠું બોલે અને ફૂડા તોલ-માપ રાખે, તે જીવ મરીને તિર્થંચ ગતિને પામે છે કેઈ તમને 'બેલ'-બળદ કહી સ બોધે તો સાડાત્રણ કોડ રૂવાટા ઊંચા થઈ જાય છે બે બેલ-બળદ' શબ્દ સાલજવો ગમતો નથી તો તે ગતિમા જવું કેમ ગમશે? જૂઠું બોલનાર પોતાના જ આત્માને છેતરી રહ્યો છે, સામે છેતરાય કે ન પણ છેતરાય તે તો સામાની ચતુરાઈ ઉપર છે ભગવાન કહે છે, બે આત્માનું હિત કરવું હોય તો સત્યનું શરણુ લે સત્યનો હમેશા વિજય છે કસોટી કદાચ આવે તે પાર કરી નાખે, પણ કસોટીમા લેવાઈ ન જાય.

यथा चतुर्भिर् कनकं परीक्ष्यते, निघर्षणं च्छेदनं ताप ताढनै ।
तथा चतुर्भिर् पुरुष परीक्ष्यते, श्रुतेन शीलैर्न गुणेन कर्मणा ॥

સોનાને કસોટીના પથ્થર ઉપર ઘર્ષણ કરે છે, એથી

આગળ વધી છેડે છે ત્યાર પછી અગ્નિમા નાએ છે એમ કસોટી કરવા છતાં સોનું પોતાનો સ્વભાવ મૂકતું નથી તેમ દુ ખ પડે-સકટ પડે પણ મુનિઓ મત્ય સ્વભાવ ઈચ્છતા નથી માણસની પરીક્ષા શ્રુત શીલ, શુષ્ક અને કાયથી જ થાય છે મૃધાવાદથી સ્વદા વર્જીત રહેવું પડ્યો

આજે માણસો પાયા વગરની બીંત થયે છે આ તે, મેં સારા માણસના મોઢેથી સાબળ્યું છે પણ સાબળેણું દેખ્યું ક્યાંકેક ખોટું પડી જાય છે ને ! કોઈની વાત કરવાનો તમને શું અધિકાર છે ! નિંદા કરી કમ બાધો છો ! નિંદા કરવાથી સામે માણસ સુધરી જતો નથી બે તમને તેના હિતની ચિંતા હોય તો તે માણસ પામે પહોંચી જાય તેને સમજવો કે બાઈ તારામા આટલાં તો શુષ્ક છે હવે આ એકાદ અવશ્ય હોય તેમ અમને લાગે છે તે સુધાર તો તારા ઉમડાં જીવન જની જાય તેમ છે તેમ સમજાવીને કામ લેશે તો સામે સુધરશે પણ જાહેરમા ઉતારી પાડવો ખોટા આરોપ મૂકવા તેના વડે એવા પાપ ભિન્ના થશે કે પછી આરો જ નહિ આવે સામાયિક કરવી વખતે પણ સ્ત્રી કથા દેશકથા ભત્તકથા રાજકથા ચાલવી હોય આ શું સૂચવે છે !

પૌષ્ઠમા આત્માને પોષવાની વાત હોય કે અલક મલકની વાતો કરવાની હોય ? પાપ અતિચાર બરાબર સમજે સામાયિક એ બે ધડી યોગની ક્રિયા છે સાધુનું જીવજીવન આરેત્ર છે જ્યારે સામાયિક એ બે ધડીનું સાધુના જેવું આસ્ત્રિ છે તેમા પ્રભાવનાનો પેઠા અહીં મૂકો એમા કહી કમાલ પાવશે પતાસા નાંખે પેસા વહેચાતા હોય તો 'ભઈ હો એવું કરાવ ખરૂં ? પેસા તમારા ખર્ચ કે ! સામાયિકમા બેડા

પછી પૈસાદિ લેવાય નહિ કે પૈસા વહેચાય નહિ ખરડો
પણ ન નોંધાવાય આજે સામાયિકમા જે પતાસા-સાકર
લેવાની કુપ્રથા પડી ગઈ છે તે સુધારવાની જરૂર લાગે છે

દર્શન કરવા છોકરો આવે તો પડો લેતો જાજો એમ
કહે એ રીતે પોષો પાળ્યા પહેલા તો સાકરનું પાણી
પણ થઈ જાય, આથી દોષ લાગે છે જો ખરાખર સમજતા
હો, જૈનદર્શનની સામાયિક કરવી હોય, તો સામાયિકમા
કોઈ પ્રભાવના કરવા કે લેવા ઉઠશો નહિ અરે! રત્ન વહેચાતા
હોય તો પણ ન જોઈએ, એમ દરેકના આત્મામા થઈ જવું
જોઈએ,

તેજીને ટકોરો ખસ હોય, ડફળા તો ગંધેડાને હોય
તમને પૈસાની એટલી બધી લત શેની લાગી છે! પૌષધ-
સામાયિક કરો, છતાં તૃણાનો પાર આવતો નથી ધર્મમા
ધાડ ન ઉઠાડો અઠાઈના પચ્ચક્ષાણુ લેનારને હોટલમા નાસ્તો
કરતો ભાળો તો પકડોને! કે તુ આ શુ કરે છે! પચ્ચક્ષાણુ
નથી લીધા તે ગમે તેમ વર્તી શકે પણ જેણે પ્રત્યાખ્યાન લીધા
છે, તેને હવે બે ઘડી સામાયિકમા બેસી રહેવાનું હોય સ સારી
પ્રવૃત્તિઓ કરાય નહિ પૌષધવ્રતમા ચોવીસ કલાક પૂરા આત્મ-
ધ્યાનમા ટકી રહેવું જોઈએ પૌષધ લીધો સવારના આઠ વાગ્યે,
પાણી લ્યો છ વાગ્યે, તેમ ન હોવું જોઈએ પૌષધવ્રતમા ચોવીસ
કલાકની નિવૃત્તિ લીધી છે, માટે સાચું જીવન જીવતા શીખો
ઉમદા જીવન જીવશો તો તમારા જીવનનો બીજા ધડો લેશે
બાકી જેણે જીવનમા કાળા ડાઘ લગાડ્યા છે, તેને ડગલે ને
પગલે સીધાવાનું જ રહે છે અને નિદ્રા માટે ઘેનની ગોળી
લેવી પડે છે કારણ કે, કાળા કામો કર્યા છે તે નજરે તરવરે

છે, તેથી હેમુ ધડક ધડક થાય છે, એની તબિયત પણ સારી રહેલી નથી જિજ્ઞાસમ માસ્તિ શરીર શાવજમ શરીરને શાવા વગવી નથી કંઈકના સોનાની છરીએ ગળાં કાપ્યા છે તે પાપો છાવીએ ઘડી બેસશે. માટે સમજીને હાથે રમ્તેથી પાછા વળો.

પ્રારબ્ધમાં લાખ્યા છે તે જ મળવાતું છે પુણ્ય-પાપ ઉપર મદદા છેને ? જે પુણ્ય-પાપને ઓળખનાર છે, તેને કૂડ કપટ કરવાના પરિણામો થાય જ નહિ, પુણ્યોદય હશે, તે અનેકમાથી તુ મુગર્ધશ-સોદો પાર પડી જશે પુણ્યોદય હશે તો ગમે તે રીતે મળી રહશે અને જો પુણ્યોદય નહિ હોય તો અમે તેટલું કરીશ છતાં પણ મળશે નહિ સત્તાય કુસ્પ્ ઘનમસ્તિ નામ્યત્ તો પછી કાવત્રાં શાને કરવાનાં હોય ! લૈનદશન ઉપર વિશ્વાસ છેને !

દીપક મદાનો મારો પ્રગટાવે, પવિત્રતાની વધોત જમાવે,
જે જો દીપક ના પ્રગટાવ નવિતર પાર નહિ પડેંભાય,
જૂઠાં જીવને ઉપકારી, એ જ્ઞાની ગુરુજી
જોયો નહિ એ જગમાં સાર રહ્યા હઈ ને માથે બાર
જૂઠ્યા જીવને ઉપકારી એ જ્ઞાની ગુરુજી

જ મદાનો દીપક પ્રગટાવે છે તે પવિત્ર છે, નહાવાથી કે પાવડર લગાવાથી પવિત્ર થવાતું નથી સત્યવાદી પવિત્ર છે આખી જિહ્વીમા જુહુ ન બોલ્યા હોય તેવા કંટલા નીકળશે ' જ્ઞાની કહું જ મન્ય જઈ જુહાને ત્યામે અને સત્યતાને અપનાવો નાના બાળકને પણ શિખામણ દેવી કે જુહુ બોલીશ નહિ. સાધુને કાપથી, માનથી, લોભથી ભયથી, દાસીથી જુહુ બોલવું નહિ, બોલાવવું નહિ અને જોલનારને

અનુમોદવું નહિ એમ ૩૬ ભાંગાથી બીજી વ્રત પાળવાનું છે માટે હે પુત્ર ! હિંમેશને માટે સત્યનો સહારો લેવો ખડું જ દુષ્કર છે

શિષ્ય ગુરુ પાસે પ્રાયશ્ચિત લેવા આવે, ત્યારે કપટ કરે, ગુરુ એક વાર બોલાવે, બીજી વાર બોલાવે, ત્રીજી વખત બોલાવે છતાં જે પાપ દશ વખત સેવ્યું હોય તે પાપ વખત સેવ્યાનું કહે, તે દોષીત છે આચાર્ય મહારાજ પાસે સભ્યતા-પૂર્વક ખૂલ્લા દિલથી પ્રાયશ્ચિત લેવાનું જોઈએ પ્રાયશ્ચિત લેતા માયા કરે તો એક માસનું પ્રાયશ્ચિત હોય તેને જે માસનું આપવું પડે

सुद्धं रघव परित्याप अह रहस्समि दुक्कड करेति
जाणन्ति यणं तहाविउ माइल्ले महासदेयंति ॥१८॥

સૂયગડાગ અ ૪ ઉ ૧

પરિષદની અદર શુદ્ધ ભાષા બોલનારો, સાચા માર્ગની વાત કરનારો, પણ ગુપ્ત રીતે પોતે ખરાબ પાપ સેવતો હોય, તો તે મહાધૂર્ત (ચોર) છે, માયાવી છે જ્ઞાનીઓ તો ખરાબર જાણે છે પણ પેલો શિષ્ય પાપ એમને એમ ઢાકે તે કેટલા ગણુ થશે ? પ્રાયશ્ચિત લેનારે જેવું હોય તેવું કહી દેવું જોઈએ

કોઈ એક બ્રાહ્મણે, માસભક્ષી મિત્રના સંગદોષથી એક વખત મચ્છીનો ઉપયોગ કર્યો મચ્છીમારો માછલી પકડવા ગોળીઓ નાખે છે અને તેની અદર કાટો રાખ્યો હોય છે માછલી તો રંધાઈ ગઈ પણ કાટો ખાવામાં આવતા, બ્રાહ્મણના ગળામાં ખૂચી ગયો આથી બ્રાહ્મણ ખડું આકુળ-વ્યાકુળ થઈ ગયો ડોક્ટર પાસે ગયો, ડોક્ટરે ખરાબર

તપાસ કરી કહ્યું, કે તમને કઈક ખાવામાં આવી ગયું હશે
 છ માટે ખરેખર જે હોય તે બોલો, તો જ ઉપચાર થઈ
 શકે. હાલમાં મુઝવા લાગ્યો ને સાચી વાત કરીશ, તો
 ફરજે તો ઘરે માછલી ખાધી છે તેમ કહ્યું, તો કુટુંબીઓ
 નાત બહાર મૂકી દેશે. નહિ બોલો તો મરી જઈશ અને
 વિચાર કરી ડોક્ટરને કહ્યું, કે, થાઈ સાહેબ ! વાત જરા
 ખાનગી રાખજો, મેં માછલી ખાધી છે તેનો કંટો મળ્યામાં
 ખૂંચી ગયો છે ડોક્ટર કહે, હવે સાચું બોલ્યા છે એટલે
 ઉપચાર થશે, નહિતર આમને આમ મરી જાત કહેવાનો મુશ્કેલી
 છે કે 'પાપાચરણ કમ્યું' હોય તે ડોક્ટર સમાન ગુરુદેવ
 આશ્રમ પાસે જેમ હોય તેમ કહેવું પડે છે.

અજ્ઞાન અવસ્થામાં પાપ થઈ ગયું હોય, તેનું પ્રાય
 શિવ ગુરુ આપે છે, પણ બધાં પાપ જેમ છે તેમ ગુરુ
 સમક્ષ પ્રકાશમાં લાવવા ભેઈંજો જ્ઞાનીઓ તેથી જ કહે છે
 કે જલ વાહરસ સંગેન કુસ ગીઓનો સમ કર્યો નહિ,
 મદ્યના દીપકને જલતો રાખે સદાચારવાળું જીવન તે જ
 સાચું જીવન છે ભગવાન કહે છે તમારું જીવન એવું
 હોવું ભેઈંજો, કે બાંધે સ્ત્રીક મણિ, એવું બહાર તેવું જાહેર
 રાખે માટેથી મીઠા અને અદર ગુણ વાત તેમ ન હોય
 હાજો મણ ફના દગલામાં દિવાસળીની આખી પેટી પડી ગઈ
 હોય તો કઈ નુકશાન થતું નથી. પણ જોકે દિવાસળીનો
 તણજો પડે, તો હાજો મણ ફ બસ્ત્રીભૂત થઈ જાય છે તેમ
 પ્રાયશિવ લેવું છે, લેવું છે જેમ કરતા ઘરડો થઈ ગયો. પણ
 પશ્ચાત્તાપની જોકે જ ચિનગારી પ્રગટાવે તો કર્મના જલ
 બળીને ખાખ થઈ જશે બહાળી કામ લેવું ભેઈંજો આમને

આમ રહી જશે, તો પાપ તમારી સામે ઊભાં થશે. સખો-
હણામાં કહ્યું છે -

મહાલયા આરામ સુલોઅણાઈ, જંવજ્ઞદિટ્ટીઅ વિલુક્કમાણં ।
મોહ સમુત્તરેઈ તમેવ વત્થું, વેરગ્ગ-લચ્છિ પુણ અંતરપ્પ્યા ાજા

મોટાં મકાનો, સારા બાગબગીચાઓ, સુદર નયન
વાળી સ્ત્રીઓ અને બાળકોને બાહ્ય દ્રષ્ટિથી અવલોકન કરનારને
મોહ ઉત્પન્ન થાય છે અને અતરંગ દ્રષ્ટિ કરનારને તે જ
વસ્તુઓ વૈરાગ્યરૂપી લક્ષ્મીનુ કારણ બને છે મોટી મહેલાતો, કે
સુદર લોચનવાળી સ્ત્રીઓ અહીં જ પડી રહેશે, કોઈ સાથે
આવશે નહિ, ફક્ત પુણ્ય અને પાપ જ કરનારની પાછળ જશે,
માટે જ્ઞાનીઓ કહે છે, કે તમારા અતરમા દુષણો ચોરની
માફક છૂપાઈને બેઠા છે, તેને યુક્તિપૂર્વક પકડી બહાર કાઢો

કોઈ એક રાજા ભોજન કરવા બેસે છે જમવા માટે
પણ જેટલું પિરસાયું હોય તેટલું જમી ન શકે શરીરે
એકદમ દુખળો થઈ ગયો ગમે તેટલું ખાવા છતાં શરીરે
દુખળો થતો ગયો પ્રધાનશ્રીએ વાત જાણતા પૂછ્યું, તમે રોજ
દુખળા કેમ પડતા બન્યો છો ? રાજા કહે, કે જે મારા
ભાણામા પિરસાય છે તે અદ્રશ્ય રીતે કોઈકે લઈ જતું હોય
તેમ લાગે છે, કારણ કે જે વસ્તુ પિરસાય છે, તે હું ખાઉ
નહિ તે પહેલા ઉપડી જાય છે ઉદર ઉણુ ને ઉણુ રહે છે
પ્રધાન કહે, તમે ચિંતા કરશો નહિ ચોરને અમે બરાબર
પકડી પાડીશું

બીજે દિવસે, આખાય ચોરડામા ઝીણી રજ પથરાવી
દીધી જમવાનો સમય થયો, તે પહેલાં ચોર આવ્યો રજમા
પગલા દેખાણુ એટલે તરત જ દ્વાર બંધ કરી દીધા પછી

અદરથી ધુમાડો ઠર્યો આથીચોર જે અજન ગુટિકા આખમા આજી આવતો હતો તેને આખમા પાછી આવતા, અજન બહાર નીકળા ગયું, અને પોતે પ્રત્યક્ષ થયો. એટલે પકડી લેવામા આ થો કહેવાનો મુદ્દો એ છે કે પ્રયોજાથી મુતારા ચોરને પકડવાની જેમ જ, સૂક્ષ્મમા સૂક્ષ્મ દોષ હોય તો પણ સાવધાની રાખવામા આવે, તો પકડાઈ બચ છે સાવધાન બનેા. અદર ચોર ક્યાં લગી બેસાડી રાખશે ?

જ્ઞાનીઓ કહે છે હૃદયેશ અમમત્ત દશામા વિમ્બ । અજ્ઞાન અવસ્થામા જૂદા થઈ ગઈ પણ તેને હવે સંસ્કરણ નથી ઇર્ષા, પ્રપન્ન એ બધા રાખવા જેવા નથી આજીગ્ય બોલિ લાભ બોલો છોને ? આશિષ પ્રાપ્ત કરવું હશે, તો આ દોષોને સમૂળગા ટાળવા ભોક્ષી બે બડીની સામાયિક કંચે કૃતાચ થઈ જયા તેમ ન સમજાવે. જ્ઞાનનો હીપક ભુગાય નહિ તેનો સતત ખ્યાલ રાખવો શિષ્યામા પરિશ્રમનું તેલ પૂરેા શિષ્યાની જ્યોત જલતી રાખે, શિષ્યા વિના ચારિત્ર નથી અને ચારિત્ર વિના મોક્ષ નથી. અધિકારની અવગણના કરીને જેઓ પ્રકાશની દિશામા અતિમાન રહે છે તેઓ પ્રગતિના પથે પહોંચ્યા વિના રહેતા નથી.

વીતરાગના માગ પ્રત્યે જેને શિષ્યા પ્રકટી છે, તે કદી પણ બુદ્ધ આચરણ કરતો નથી. અહીંસા વધ પૂરે, મસ્તીક શેઠ કલકત્તામા થઈ ગયા જે કદી પણ બુદ્ધ બોલતા જ નહિ. ધરાકને પણ એવી ખાતરી હતી કે શેઠ કદી પણ જૂદું બોલે જ નહિ.

એક વખત મલીક શેઠ હબરો રૂપિયાનો માલ બરી ધાન ઉતરતા હતા તેવામા ચાલિયા લોકો ચડી આવ્યા.

અને શેઠને લૂટી લીધા ચાચિયાના સરદારે કહ્યું, જે હોય તે આપી દે મલીક શેઠે બધું આપી દીધું શેઠ અને નોકર કિનારે ઉતર્યા બન્ને જણા ચાલવા લાગ્યા ત્યાં શેઠની નજર હાથની વીટી પર પડી શેઠને થયું કે, મને બધું જે હોય તે આપી દેવાનું ચાચિયાએ કહ્યું હતું, પરંતુ હું બોલ્યો કે મારી પાસે કંઈ નથી અને આ દશ હજારની વીટી તો આગળી ઉપર રહી ગઈ આટલા પૂરતું પણ સત્યનું ખૂન થાય તે ન પાલવે ચાચિયાએ હજી તો ચાલ્યા જતા હતા, ત્યાં તો તેમને સાદ કરી બોલાવ્યા શેઠે કહ્યું ‘તમે પૂછ્યું હતું કે કાંઈ બાકી નથીને ? તે વખતે મેં ના કહી હતી પણ પછી ધ્યાન પડ્યું તો હાથની આગળીમાં વીટી રહી ગઈ છે, માટે આને લઈ લ્યો’ શેઠની આ વાત સાંભળી ચાચિયાનો સરદાર દિગ થઈ રહ્યો આપણે ઘણાને લૂટ્યા પણ આવો માણસ કોઈ મળ્યો નથી આનું પચાવણું તે કાચો પારો પચાવવા સમાન છે સરદારે બધા માણસોને પાછા બોલાવ્યા અને કહ્યું આ શેઠ નીતિવાન માણસ છે આનો માલ આપણને પચે નહિ માટે માલ પાછો સોંપી દો ચાચિયાઓના હૃદયનું પરિવર્તન થઈ ગયું ઉપદેશના ટનેટન કરતા આચારની એક કણ મહાન છે જે કામ ઉપદેશ દેવાથી ન થાય તે આચરણ કરી બતાવવાથી થાય છે ચાચિયાનો સરદાર શેઠના પગમાં પડ્યો અને હવેથી ચાચિયાનો ધંધો છોડી દેવાની પ્રતિજ્ઞા લીધી

માતા મૃગાપુત્રને કહે છે ‘હે પુત્ર !’ જિંદગી પર્યાંત આવું સત્યવ્રત પાળવું હંક્કર છે, માટે તું સ સારમાં રહી, ધર્મ ધ્યાન કર, પરંતુ દીક્ષા ન લે વળી પણ માતા શું કહેશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે

અધ્યાપ્તિ ૭૫ સુ

સંવત ૨૦૨૦ આસી સુદિ ૧ મંગળવાર, તા. ૬-૧૦-૬૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ પ્રકૃતિ
સિદ્ધાંત, પ્રજ્ઞા ઉત્તરાધ્યયનનાં યોગણીસમા અધ્યયનમાં
મૃગાપુત્રને અધિકાર આવી શકો છે

વંતસોદન માહસ્ત, અવતસ્ત વિવક્ષણ ।
અનન્યસેસજિજ્ઞસ્ત, ગિણ્દવા મવિ વુક્કર ॥૨૮॥

પરમકૃપાળુ પરમાત્માદેવે ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રમાં સુદર
ભાવે મુકયા છે. એવ એ બ્રહ્મ કરે, તે સારનો. અત
આવ્યા વિના રહેજ નહિ. માતા મૃગાપુત્રને સાધુપણુ શુ
વસ્તુ છે તે સમજાવી શકાં છે. સાધુએવન ઉમદામા ઉમદા
મેષુ એવન છે એ એવન ઉપરના વેષ પૂરતુ નથી પણ અત
રના ભાવ સહિતનું છે ત્રીજા મતની વાત કરતા માતા કહે છે
હાવ ખોતશ્વાની વૃક્ષ સળી જેટલુ પણ સાધુથી જાણ
વગર ન લઈ શકાય અને બીજી કોઈ પણ જણ દીધેલ વસ્તુ
સાધુથી લેવાય નહિ. સાધુએ તે નિરવધ એવણુ સમિતિ
પૂવક એવન એવવાનું છે એ પણ દુકકર છે. જામને વિષે
નજરમા પૂર પાટણ કે અટવીમાં હોય, અથવા નાનું, મોટું
સમેત-અસમેત કોઈ પણ ચીજને બહત બ્રહ્મ કરાય નહિ.
પાતે ધોરી કરે નહિ બીજા પાસે ધોરી કરાવે નહિ અને
ધોરી કરનારને અનુમોદના પણ ન આપે એવી પ્રતિજ્ઞા સાધુ
એવનમા લેવાની શકે ॥

સ ગ્રહ પણ મોટી ચોરી છે. જરૂરિયાત કરતા વિશેષ સ ગ્રહ રખાય નહિ, ચોરી કરનાર અવિશ્વાસને પાત્ર બને છે, તેનો કોઈ સંગ કરતું નથી તમારે નોકર રાખવો હોય, તો રૂંડો રૂપાળો કે રૂંટ પુંટ હોય, તેને રાખો કે ચારિત્રવાનને ? દુકાન કે ઘરમાથી કોઈ વસ્તુ ઉપાડી જાય નહિ, એવી ખાત્રી ખેસે, દિલ તથા હાથનો ચોકખો હોય, તે ઓછું કામ કરતો હશે, છતાં પણ તમે તેને નોકર તરીકે રાખશો. પણ જે ચોરી કરવાની આદતવાળો હોય, 'કોઈ મને જોતું નથી,' તેમ કરીને લઈ જાય, બહારથી પ્રમાણિકતા દેખાડે પણ અદર ચોરીની વૃત્તિ હોય, તેને કોઈ નોકર રાખે નહીં. તેવી રીતે પાપ (ચોરી) કરવાની આદતવાળા શિષ્યો (શ્રાવકો) ગુરુને પોસાતા નથી ચોરી કરવાથી શુ નુકશાન થાય છે, તે જાણો છો ?, હા, જાણો છો તો પછી કાળાખજર આદિ પાપ કેમ કરો છો ? પાપને પાપ માનવા છતાં ત્યાગ કેમ નથી થતો ?

છોકરામા કુસસ્કાર પડ્યા હોય, ઘરમાથી દશ તોલા સોનું લઈ ચાલતો થાય તો માખાપ, જાહેરખખર છપાવશે, છોકરામા જે કુસસ્કાર પડ્યા, તે માખાપને ખૂંચે છે કેટલીક છોકરીઓ ઉન્મત્ત થઈ, પ્રેમી રાખી, પત્રો લખ્યા કરે, પછી ચોરીના ધંધા કરે, એ માવતરને ગમે ખરું ? ના, તેમ જૈન થઈને આ શુ ? કેના ઘેર અવતાર પામ્યા છો, મહાવીરના સત્તાન અપ્રામાણિક હોય ખરા ? ના, પરંતુ આજના માનવીને શ્રેય-અશ્રેયનું લાન જ નથી જોરશોરથી પાપ કરી રહ્યા છે બિલાડીને દેખી કબૂતર આખ મીચી જાય છે તો શુ બિલાડી છોડશે ખરી ? ના, તેમ આખમી ચામણાથી પાપ

કરો પણ તમારો આત્મા તો બાળી દેખી રહ્યો છે પાપ
બોગ્યા વિના છૂટકો જ નથી.

માણસ પાપ કરી, ઢાકપીછોડો કરે છે, પણ પાપ
તો ન્યા હાન્યા હશે ત્યાંથી ડોકા કાઢશે, ત્યારે તમને એમ
થશે, કે આ બોમાંથી ભાલા કયાથી નીકળ્યા ? પ્રતીકમાં
જોગે વાળી ગયો અને ઉપાડી ગયો, એ સી હબરની રકમ
મુનીમ લઈ ગયો હવે શું કરે ? ફરિયાદ તો થાય નહિ.
અને બહેર કરવા બાય તો પોતે જ ફસાઈ બાય માટે
ઘોરી-કપન-મધા છેડી દો, ફૂડા-તોલ-માપણા રાખશે
નહી ગોગળા માનવા ઉપર એક મણ પાચશેર લખેલું હોય,
પણ જોગ મોકોડા બાઈ ગયા છે તેવી રીતે, આવકના નીતિ
ગુણ આલ્યા ગયા નામના લેખલ રહી ગયા છે પહેલાં
પાયો નીતિ તે ધર્મનો પાયો છે કરવી છે અનીતિ અને નીતિમાં
ખતલવું છે પાપમય ધર્મ કરવા છે, અને ખપવું છે પુણ્ય
શાળીમાં ભગવાને સાધુ માટે પણ દણ છે સસાર ભેડયો.
દીક્ષા લીધી સયમપત્રે પડ્યો શરીર એકવટિયું હોય પણ
ત્રણ વખત ખાવા ભેષએ તેમ છતાં કોઈ પૂછે કે તમે
તપસ્વી છાજો છો ત્યારે સાધુ જવાબ આપે, કે સાધુ તો
મહાય તપસ્વી જ હોય ! એમ જોલે પણ મારા શરીરનું
બધારણ એવું છે એમ ન જોલે તે પોતે તપ કરતો નથી,
છતાં તપસ્વીનું બિરુદ ધરાવે તે તપનો ઘોર છે તે કુસાધુ
મહામોહનીય કમને બાધે છે મહામોહનીય કમ બાંધવાના
ત્રીન સ્થાનો છે તે નાહોનું આ એક મ્હાન છે બાર મહિને
એક સવત્સરીનો ઉપવાસ કરવાનો, તેમાં તપસ્વી ઘઈ ગયો !

મુખાવકલ્પ ધમ પ્રમી એમ તમને લખવામાં આવે,

પણ તે ઉપમાને ‘હું લાયક છું, કે નહિ,’ તેનો કોઈ દિવસ વિચાર કર્યો છે ? પચમહાવ્રત માહેલા, કોઈ ગુણ હોય જ નહિ, તો પછી તેને સાધુ કેમ કહેવા ? બહુસૂત્રી ન હોય અને બહુસૂત્રીનું બિરુદ ધરાવે, પ્રશ્નો પૂછીએ ત્યાં ચૂપ થઈ જાય કેમ ભાઈ ? તો કહેશે, હમણા તબિયત ઠીક નથી અને પ્રશ્નનો જવાબ કોઈ આપી દે તો કહેશે, કે એ તો, અમને આવડતું હતું

કોઈ એક ભાઈ, તાજ જ પરણીને આવ્યા પાડોશમાં રહેતી વૃદ્ધ ડોશીને વિનતી કરી, કે મારી પત્નિ નવી-સવી છે, કાંઈ પણ રાધવામાં અડચણ પડે, તો સલાહ આપજો માણ તો સલાહ આપે, ત્યારે આ બાઈ એમ કહે, કે એ તો મને આવડતું હતું વિનય તો કરવો નથી પોતે જાણે છે, એવું ગુમાન કરે, રોજ આમ થાય છે ગુમાન કરનારનું જીવન સ્મશાન જેવું બને છે ડોશીને થાય છે, કે આ બાઈને સલાહ આપવાનો ગણ નથી, કારણ કે જ્યારે ને ત્યારે એમ જ કહે છે, કે એ તો મને આવડતું હતું એક વખત દશેક મહેમાન આવેલા તેના પતિએ દૂધપાક બનાવવાનું કહ્યું બાઈ પેલી ડોશીમાને પૂછવા ચાલી, કે દૂધપાક બનાવવો છે, તે કેવી રીતે બનાવવો ?

માણએ, જાણ્યું, કે આજ ઠીક લાગ આવ્યો છે, હવે મારે તેની ખોડ ભૂલાવવી માણએ તો સલાહ આપી, કે દૂધ લેવું, તેમાં હળદર, મીઠું, ધાણાજીર, નાખવું અને ઉકાળવું એટલે દૂધપાક સરસ બની જશે બાઈ ગુમાનથી બોલી આ તો મને આવડતું હતું મારા પિયરમાં ઘણીવાર બનાવ્યો છે

માણ કહે શલે, વડુંભા ! પિયરમા બનાવ્યો હોય તો બનાવજો
ખાઈએ દૂધપાક બનાવ્યો. જધા સસ્કારો માણએ કહ્યા તે
કરી લીધા જમવા સમયે ભાણા પડ્યા પીરસવા માઠમુ
ત્યાં તેનો પતિ કહે. ‘આ શુ ! દૂધ ફાટી ગયું હોય છે કેને
પૂછીને દૂધપાક ક્યો હતો?’ શ્રી કહે માણને પૂછીને. તેમના
કહેવા પ્રમાણે જ દૂધપાક ક્યો છે

માણને પૂછ્યું તમે આ શુ બતાવ્યું ! મારી આબરૂ
ઉપર પાણી ફેરવ્યું હવે મહેમાનોને જમાડવા કેવી રીતે !
ભાઈ તારી વહુને બધુંમ આવડે છે બ્યારે બતાવું ત્યારે કહેશે
કે એ તો મને આવડે છે તેનું બોલું સુમાન લેતાસ્વા મેં બિંધી
સલાહ આપી છે કહેવાનો. સુરી એ છે, કે અબકુમુતિ થકે
બકુમુતિનું બિરુદ ધરાવે તે મહામોહનીય કર્મ બાંધે છે
અબ્રહ્મચારી થકે બ્રહ્મચારીનું બિરુદ ધરાવે, ગાયત્રીના ગેળામાં
બધેડા માફક ફરતો હોય તેવા જીવે મહામોહનીય કર્મ બાંધે
છે સોનીના ધંધામાં-

તાલમાળી તાર ચોરે ઠાપડિયા પજ્જ ચોર
તારમાળી તણ ચોરે ફરછડો પજ્જ ચોર
ફવા કહીને પાણી બાપે ડોકટરો પજ્જ ચોર
ફાછી કહીને માટી બાપે, પેદરો પજ્જ ચોર,
આ સમયમા બધા ભુજો ત્યાં ચારે બાજુ ચોર

ફરજના ધધામા કઈક કાઢી લે. એનું બૂઝાણુ ચાલુ
છે કે જનુ માપ નથી. આવા પાપના ધધા કરી કયે શવે
છુટારો ! ડોકટર ફવાને બહલે પાણી બાપે, પેદ ફાછીને બહલે
પૂજા આપે, બધા ભુજે ત્યાં ચોરીના જ લક્ષણ પડી ગયા છે.

“કેમ બેઠો ઉઠાસી તો કહેશે કે ન મળ્યો વિચારી,”

પછી અહીં મુહપત્તિ ખાંધી બેસી જવું છે, પણ આ મુહપત્તિ લજવાય છે, તમે કોણ છો? કોને પગલે ચાલનારા છો? ભગવાને સ સાર તજીને સર્વ વિરતિનો પથ લીધો, તો તમે દેશ વિરતિમા ગાખડા શીદ પાડો છો! ઉમદા જીવન જીવવા પહેલા દ્રઢ મનોબળ કેળવવું જોઈશે કેટલાક સાધુ વળી એમ કહે, કે અત્યારે તો પાચમો આરો છે, અમે ન બને તે નથી પાળતા એમ અમે ચોકજો ચોકખુ કહી દઈએ છીએ ચોકખુ કહે છે, એટલે શુ સાફ કરી રહ્યો છે! સાધુ થયા પછી નહાઈએ છીએ, લોચ થતો નથી, તેથી અસ્ત્રો વાપરીએ છીએ, તો તે શુ સાફ કર્યું કહેવાય! આટલી મુશ્કેલીઓ છે તેની ખબર પહેલેથી જ હતી

સાધુને “ નગ્નભાવ મુ ડભાવ સહ અસ્નાનતા ” અસ્નાન વ્રત જિ દગી પર્યાંતનું હોય જો સ્નાન કરવું હતું, તો ઘેર બેસી રહેવું હતું વિહારમા ચલાતું નથી, એટલે મોટર વાપરશું બધાને સભળાય તે માટે વ્યાખ્યાનમા લાઉડસ્પીકર જોઈશે આમ વ્રતમા છીડા શા માટે? કેટલાએક એવું બધા-રણુ બાધે, કે લાઉડસ્પીકર વાપરો પછી પ્રાયશ્ચિત લઈ લેવું પ્રાયશ્ચિત ગુન્હાનું હોય, પણ જાણી જોઈને પાપ કરવું, પછી પ્રાયશ્ચિત કરવું, તે તો પહેલા ભોજનને અશુચિથી ખરડવું ને પછી સાફ કરીને વાપરવું તેના જેવી બાલિશતા છે લાઉડસ્પીકર વિજળીના પાવર વિના ચાલે નહિ પાવર, પાવરહાઉસમાથી આવે છે, ત્યા પાણીના કુડમા લીલકુંગ, માછલા વગેરે જીવો હોય, તેના ધોધમાથી વિજળી બનતી હોય છે, તેમા કેટલી છકાયની હિસા થાય છે? આવી છકાયની થતી હિસા ચલાવી લેવી, ને પછી પ્રાયશ્ચિત લેવું

તેવો ઉપદેશ સાધુનો ન હોય હિંસા તો મહાન માતક ॥

કેટલાકથી આશ્વિ પળતુ નથી પાસત્યા થઈ ગયા છે તેને કાઈ પૂછે ત્યારે કહે, કે માગ તો આજ સાધી છે પણ મારાથી પળાતો નથી. જોટલે લાગ્યાર છુ, જેમ બતાવનારની મદદ સાચી છે પણ આશ્વિમા ફેર છે પણ ખાવાના હોણી આજીવિકા ચલાવવા નીકળ્યા છે તેનું નીકળવું ધિક્કારને પાત્ર છે

રૂપસ્તેન - રૂપનો ચોર-કાઈ કહે, કે જ્યો તમે તો રાજના કુવર જેવા લાગો છો ! ત્યારે પોતે રાજકુવર ન હોય, સાધારણ ગરીબ ધરનો હોય છતાં કહે અમારે ત્યાં તો કાચુ રાજવર હવે સાચી હકીકત છુપાવે

આચારશાવનો સ્તેન - આચારમા શિથિલતા રાખે દિવસે દિવસે આચારમાં છૂટ મૂકતો જાય આવા પાસત્યા કરતા આવકો સયમમા ઉત્તમ છે આવકને પણ આક્રમ કે પાખીની તિથિએ પોપોકે આયજિલ કરવાની વૃત્તિ થાય છે જ્યારે આતો સાધુ થયો જોટલે જાણે બધી છૂટ ૧૨ મહિને જોઈ સ વત્સરીનો ઉપવાસ પણ પથણે થાય પાણ પરથી તિથિમા આવકને લીલોતરી ન ખપે પણ સાધુના પાત્રમા હોય તો તે સાધુ ચઠ્યો કે ઉતર્યો ! લોકિક વ્યવહારમા પણ આ અડગતુ લાગે છે

વરસાદ અથિત પાણીનો છે જેમ કેવળગાનમા જોતા હોય દેવનો વરસાવેલો ॥ મુનિને માસખમણતુ પારણ છે, છતાં કેવળી પુરુ મુનિને હુકમ ન કરે કે વહેરવા જવ, કારણ કે કેવળી જનવાન પણ શુદ્ધ ચવહારને પાળે છે

આચારભાવનો સ્તેન જે કપટ રાખીને વ્યવહાર પાળી રહ્યો છે તે દલી છે અને બીજા પવિત્ર મુનિને પણ આપ-સમાન માની જેસે છે ચાના વ્યસનવાળો ચાની બાધા લેનારની પાછળથી નિદા કરે છે કોઈને ચા વગર ચાલે નહિ બાધા લેલેને કરે, માત્ર દેખાવ કરે છે, પણ પાછળથી છાનામાના પીતા જ હોય પણ શુ તારાથી પ્રતિજ્ઞા ન પળાય એટલે કોઈથી ન પળાય આવો આચારભાવનો સ્તેન પોતે આચાર ન પાળે ને પાળનારની નિદા કરે તે કિલ્લિવધી દેવ પણે ઉત્પન્ન થાય છે ઇન્દ્ર આદિ સામાનિક મહર્ષિઃ મહાજ્યોતિવાન દેવ ન થાય, હલકી કોટિનો દેવ થાય માનવમા જેમ લગી, તેમ દેવકોટિમા આ કિલ્લિવધી દેવની કોટિ છે પરિષદમા બોલવા બોલો થાય, ત્યા બે ચાર દેવ બીડી એકદમ તેને બેસાડી દે બેસ, બેસ, તારુ બોલવું અમારે સાલળવું નથી પૂર્વેવ્રતમા છીડા પાડયા તેના આવા પરિણામ હોય છે ત્યાથી ચ્યવીને તિર્યચ ગતિમા મુકાઈ જાય વળી ત્યાથી નારકીમા એમ ચારિત્રમા ગોટાબિલા કરનારની સ્થિતિ ભય કર થાય છે તેને સંપૂર્ણ જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, રત્નત્રયની પ્રાપ્તિ અતિ હુર્લભ થઈ પડે છે માટે જ્ઞાનીઓ કહે છે કે, તમે જેવા છો તેવા પ્રકાશમા આવો આચાર, એ પ્રથમ ધર્મ છે. દ્વાદશાંગીની રચના કરી, તેમા પહેલું સૂત્ર આચારાગસૂત્ર રચ્યું છે

આજે તો જડ જુદું અને ચેતન જુદું, એમ બોલનારો રાત્રી ભોજનનો ત્યાગ નથી કરી શકતો એવા જડમા લેવાઈ શુ ગયા છો ? શ્રીમદ્ રાજચંદ્રને કોઈએ બીડી કૂકતા કૂકતા પૂછ્યું કે કવિશ્રી મોક્ષે કેમ જવાય ?

શીમકે જવાબ આપ્યો કે આમને આમ

હવે બંધાણ થઈ પડ્યા છે વાતોનું બંધાણ,
વ્યાખ્યાનનું બંધાણ એક દિવસ વ્યાખ્યાન બંધ હોય તો
આકુળવ્યાકુળ માથે ઝટ ઠાઈકને બોલાવી લાવો, વ્યાખ્યાન
સામળવું છે ઠણક પૂરી કરવી છે પણ,

કથા સૂણી સૂણી ફૂટયા કાન

તોય અખા ન આબુ ઇશ્તિયાન

વ્યાખ્યાન સામળી હવેનમાં ન ઉત્તામુ તો અમારે તો
તમને ફક્ત બંધાણી જ સમજવાને “જ સોજ્યા પઢિવરજનિ
તવજનિમહિ મય” સામળીને હવેનમાં તપ-સુમા, અહિંસા
અરે અરે પણ આવવી એઈએ. ચારિત્ર એ ઉમદા ચીજ
છે હવેન પથ ત ધોરી કરવી નહિ, એ હે પુત્ર! બહુ
દુક્કર છે

આપણા વિના સળી સરખી પણ ચીજ નહિ હોનારા
નવવાટે શુદ્ધ જલસથ પાળે એજ શુભ અમારા
તમે મળ્યો દેજ તમારા

મળી જેટલી તુચ્છ વસ્તુ પણ સાધુથી આપણા વગર
હોવાય નહિ વગામાં ચાલતા થાક લાગે, તો શકેન્દ્રની આપણ
ભઈ વિસામી સવા ખેસાય જેના મહાનમાં ઉતર્યો, જેને
મેન્દાતર જન બ્યો તેને ત્યાં વહોરવા ન જવાય આવા કડક
નિયમો બરાબર પાળે ત સાધુનું હવેન ઉચ્ચકોટિનું બને છે
મદાવીર પ્રભુએ આ મસ્થા સ્થાપી છે સુવસિદ્ધાંતમાં કાવો
છે કેઈ પણ સથા કાવ વગર તો ચાલી શકે નહિ.
આથ રાગમૂતમાં કાવ થયા છે નિશિથ અવહાર વગેર

છેદ સૂત્રોમાં દડ ઘડયા છે, એમ આ શાસનનું બધારણ ઉચ્ચ પ્રકારનું છે

આજે સચાલકો ખોટા નીકળતા આ સંસ્થા ખળ-ભળી ગઈ છે તેના કાર્યવાહકો સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક અને શ્રાવિકાઓ છે

પ્રતોને ખરાખર જાણો અને આચરણમાં લાવો. સાધુ ન થવાય તો ખારત્રતધારી શ્રાવક બનો શ્રાવક ન બનાય તો સમ્યક્દષ્ટિવત બનો ભગવાનનું શાસન ૨૧ હજાર વર્ષ ચાલવાનું છે પણ બહોળી સખ્યામાં હોય, તે થોડી સખ્યામાં થઈ જાય તેમ બને.

મૃગાપુત્રને માતા ત્રીજા પ્રતની દુષ્કરતા સમજાવી રહ્યાં છે વળી પણ શુ કહેશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે

વ્યાખ્યાન '૭૬ મું'

સપ્ત ૨૦૨૦ના આસો સુદિ ૨ ને બુધવાર તા. ૭-૧૦-૬૪

સિદ્ધાત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલ વસ્તુ અહીં નાથે સિદ્ધાત પ્રજ્ઞા ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રના ૧૯મા અધ્યયનમાં મૃગાપુત્રનો અધિકાર ચાલી રહ્યો છે

“વિરહ અભમ્મચેરસ્સ, કામ ભોગ રસન્નુણા
ઉગ્ગમહવ્વયં બમ્મ, ધારેયવ્વ સુદુક્કર ॥ ૨૮ ॥

માતા મૃગાવતી અને પિતા બલભદ્ર મૃગાપુત્રને સમજાવી રહ્યા છે, કે સયમ એ ખાડાની ધાર છે મનને છૂત્તુ પડે છે તેના સબધની વાત કહી રહ્યા છે બ્રહ્મચર્ય એટલે

આત્મામા રમણતા કરવી. પોતાના એ સ્વરૂપમાં ટકવું તેનું નામ ભાવબ્રહ્મવ્યય છે સાધુઓ શ્રી પદ્મ-નયુસક સંહિત સ્થાનમા રહે નહિ. વિખતિનો સગ કરે નહિ. શ્રીનાં અવસરો વિરખે નહિ વિષય કથા સાંભળે નહિ વિષયોની લોભપતા પૂવક ખોરાક ખાવો અને પોષાક પહેરવો એવા ભાવો કરે નહિ. કામવિકારને છૂટવો એ નાનીસૂની વાત નથી બ્રહ્મવ્યય રૂપી નગર નવ ઠોટથી સંબિજત છે જેને પાક ઉપર પ્રેમ હોય તેને વાડ ઉપર પણ પ્રેમ કરવો પડે છે જેવી રીતે પાકનું રક્ષણ વાડ કરે છે તેમ, ક્યારેક મન ફરી જાય વૃત્તિઓનું વલણ બદલાઈ જાય, કારણ કે છુવને અનાદિ કાળની એવી ટેવ પડી ગઈ છે, એ વૃત્તિઓને રોકવા બ્રહ્મવ્યયની નવ વાડ છે

શ્રી બેઠી હોય, એ આસને એકી સાથે બેસાય નહિ, શ્રી બેઠી ગયા પછી પણ બે બેઠી સુધી એ આસન ઉપર બેસાય નહિ શ્રી સામે ટીકી ટીકીને બેવામા પણ દોષ હોય છે પૂવની રતિક્રિડા પણ યાદ ન કરાય શ્રીનો પરિચય જ કરાય નહિ, શ્રી સાથે વાત કરવાનો પ્રસંગ આવે તો નજર શ્રીના પગના અંગૂઠા ઉપર રાખે. પણ આખા સામે આંખનું મિલન ન કરાય

જાને અલગિત્રોનો પગન ભેરથોરથી વાગે છે ઠોણ કેની સાથે કેવી રીતે પ્રેમ કરે છે ઉઠાવી જાય છે, આ બધા કુસસ્કાર બાલમગજમાં જલદી ધૂસી જાય છે ભારતીય સંસ્કૃતિ કે જ્યાં સતી, સતપુરુષો યગિ મુનિ ત્યાગીઓ યદ્યં ગયા તેઓનું આદર્શ છુવન અને ઉત્તમ આદિત્ર મગજ ઉપર અસરકર્તા નહિ થાય પણ જે હલકુ છે તે જલદી અસર

કરી લે છે નીચે ઢાળ પ્રત્યે ઢળવાનો જીવનો સ્વભાવ છે પાણી જેમ સહેલાઈથી મોભે ચડે નહિ પણ મોભેથી નીચે ઊતરવાના સ્વભાવવાળું છે, તેમ કુસસ્કારો તરફ જીવનું ઢળણ જલદીથી થાય છે કુસસ્કાર કોઈને શીખડાવવા પડતા નથી

ઉચ્ચ સસ્કાર કેળવવા માટે, પ્રથમ, ઘર તે શાળા છે અને માબાપો જ સાચા શિક્ષક છે માતા જો ઉચ્ચ વિચાર ધરાવનાર હોય, તો બાળક ગર્ભમાં આવતા સુસસ્કાર ઝીલે છે બાળક ગર્ભમાં આવ્યું એમ માતાને જાણ થાય, કે તુરત ત્રણ વર્ષનું બાળક થાય ત્યાં સુધી, બ્રહ્મચર્ય પાળવાની પ્રતિજ્ઞા લે જ્યારે આજે વિષયાધ કેટલાક પુરુષો તેમની પત્નીને પૂરા માસ જતા હોય, છતાં બ્રહ્મચર્યની બધી લેતા નથી

મર્કટસ્ય સુરાપાનં, તત્ર વૃશ્ચિક દંશનં ।

તન્મધ્યે ભૂત સંચારો, યદ્વા-તદ્વા ભવિષ્યતિ ॥

એક તો વાદરાનો સ્વભાવ ચપળ હોય, તેમા દાડ પીધો એટલે તોફાન વધે, આગળ વધીને વીછીએ ડખ માર્યો અને કોઠામા ભૂત ભરાણું પછી બાકી શું રહે? તેમ વાદરા જેવા મનવાળા મનુષ્યો ચલચિત્રો જોઈને, કેવા અનર્થો આચરે છે? કોલેજમા ભણતા યુવાન, યુવતિઓ કેળવણી પામે છે કે, કેળવણી? આજે કોલેજમાં ભણતા યુવક-યુવતિઓ લગભગ ૮૫ ટકા જેટલા તો ચારિત્ર ગુમાવી બેસે છે લાહોરની અધિષ્ઠાત્રી પાસે પ્રમાણપત્ર કઢાવતા એવું પરિણામ આવ્યું, કે ૭૫ ટકા બહેનો કોલેજમા કેળવણી લેતા ગર્ભ ધારણ કરી ચૂકેલી હતી શું કહેવું! ન ભણે તો કંઈ નહિ પણ ચારિત્ર તો ગ ધાવું જોઈએ નહિ

સત્ચારિત્ર એ જીવનની સુવાસ છે અને કુચારિત્ર એ દુર્ગંધ છે ચારિત્રદીનનો કોઈ પડછાયો પણ લેતું નથી. આને ધુવાન દીકરીને શિક્ષક બણાવે છે અને કઈ પરિસ્થિતિ સર્જાય છે ? ગુરુ ધણી થઈ ગેસે છે કારણ કે જોકાત એ ખૂરી ચીજ છે સાધુને ભગવાને જોકલા બોચરી કરવા જવાની પણ ના પાડી છે ઘરમાં બાઈ જોકલી હોય ને જોકલો સાધુ વહોરવા લાયક, તો વ્યવહારિક દષ્ટિએ પણ બીજા લોકોને શકાનું કારણ બને અમલીતિનું કારણ બને છે, તો જ્યાં જોક હિઠાળા ઉપર સ્ત્રી, પુરુષ-મિત્ર સાથે ગેસની હોય ત્યાં બોટાળા ન થાય તો બીજું શું થાય ? નવ વાડ વિશુદ્ધ બ્રહ્મચર્યના પાલનકાર સાધુ છે આવકોએ પણ પારકા ઘરમાં જવાની ટેવ પાઠવી જોઈએ નહિ સ્ત્રી સાથે જોળખાણ રખાય નહિ આને જોવા પણ સૌભાગ્યવાન સંબંધન લોકો હશે કે, પટોથમા કોણ રહે છે તે પણ બહુતા નહિ હોય આવા સત્ચારિત્રવાન લોકો જેમ સૂચની સામે દષ્ટિ ફેંકાય કે તરત જ નજર ખેંચી લે તેમ કોઈ પર સ્ત્રી ઉપર નજર લાયક, કે તુસ્ત જ પાછી ખેંચી લે છે પરંતુ નીરખવી તે મારેા ધર્મ નથી જેમ જાણે બધાં મતોમાં બ્રહ્મચર્ય એ ઉમદામાં ઉમદા મત છે બ્રહ્મચારીને જેવ નરેન્દ્ર, સુરેન્દ્ર અસુરેન્દ્ર, બધા નમન કરે છે પૂજન કરે છે

બ્રહ્મચારીને લાગે વરે છે, બ્રહ્મચારી વિચ્છે વરે છે વળી જેને સાધના કરવી હોય તે બ્રહ્મચારી ત્રણ દિવસમાં જેટલું કામ પાર પાડી શકે તે અબ્રહ્મચર્યવાળાને ધણું વરસેા લાગે છે બ્રહ્મચર્ય એ જગતજસ્ત વસ્તુ છે વરાગસ્ત્રી જોન્નિન અને મિલેા થાલે છે જેમ બ્રહ્મચર્ય એ વરાગ છે

જે વીર્ય પુત્રને પેદા કરે છે, એ વીર્યને પોતાનામા પચાવે તો કેટલા પુરુષનું બળ પ્રાપ્ત કરે ? પરંતુ જે માણસો વીર્યને વેરવિખેર કરી નાખે છે, મન-વચન અને કાયાથી દોષ લગાડે છે, તેઓ પોતાના આત્માને દુર્ગતિમા હડસેલો મારી રહ્યા છે, દુર્ગતિમા પરમાધામી દેવતાઓ ધગધગતી લોખંડની પૂતળીઓ સાથે આલિંગન દેવાવે છે, માટે સમજીને બ્રહ્મચર્યમા દોષ લગાડનારા જીવો જૈન સંસ્કૃતિનો હાસ કરી રહ્યા છે જૈન દર્શન, તેમજ અન્ય દર્શનોમા બ્રહ્મચર્યનું માહાત્મ્ય ઘણું ગાયું છે બ્રહ્મચારીના મુખમાંથી વચન નીકળે તે વચન સિદ્ધ થાય છે

શ્રાવકો હમેશા ‘ સદાર સતોષી ’ હોય, તેને પરસ્ત્રીનો ત્યાગ જ હોય તેનાથી પૈસા આપી વેશ્યા સગ થાય નહિ, પરસ્ત્રી સામે નજર સુદ્ધા પણ કરાય નહિ આજે તો દેશનું કેટલું પતન થઈ ગયું છે ! ભગવાને પાચમા આરાનાભાવો ભાખ્યા છે, તે અત્યારે ખરાખર વરતાય છે હજી તો ફક્ત અઢી હજાર વરસ ગયા, ત્યાં તો કાળો કેર વરતાઈ ગયો છે ચારિત્રનો ખ્યાલ નહિ રાખતા જીવન હારી ગયા છે. ભારત માતાના સપૂતો ચારિત્રહીન થતા જાય છે આગળ વિધવા વહુ કે દીકરી, આઠ દિવસે એક ઉપવાસ કરતી, ઉપાશ્રયે આવતી માખાપો તેમના હાથમા સતીઓની ચોપડીઓ મૂકતા રાવણ પાસે ત્રણ ખડકો રાખ્યા હતા, છતાં સીતાને મન, તે તણખલા સમાન હતા રહીનેમીને રાજુલ કહે છે હે રહીનેમી ? તું રૂપમા નળ અને કુબેર જેવો હો કે પુરુષ જેવો હો તો પણ હું તને ન ઈચ્છુ સાધુ થયા બાદ હાડચામના પૂતળાની ઈચ્છા કરવી તને શોભે છે ?

ચારિત્રને પકડે. હઈ કુચારિત્ર સેવાય ? અમનકુળના નાગ જેવું આપણે થવાય નહિ. વરેલા લોગને પુન ચટાય નહિ. માટે નિશ્ચય ચિત્તવાળો થઈ સયમમાં રૂઢ જની જાએમ રૂઢ ચિત્તવાળી સંજીવે સયમથી—ચારિત્રથી જસેલા પુત્રને પાછે સન્માર્જે ઘડાવી દીધો.

મદોન્મત્ત હાથીને મહાવત અકૂશ મારી અકૂશમાં હાવે છે, તેમ જિન વચ્ચનરૂપી અકૂશથી મહાવતરૂપી રાજીવે રહેનેમી જેવા હાથીને ઠેકાણે હાવી દીધો. પ્રજાચારીના સજથી નિશ્ચય ચિત્તથી કુદર પરિણામી થઈ રહેનેમી મોક્ષગામી થયા. આવા રાજરમણીની અને સદ્દિનો ત્યાગ કરીને નીકળે હાનું પશુ મન ફટકી જાય જ્યાં મદો મત્ત ગય જેવા મોઢાં જાય ત્યાં પછી ગાઠરહાના તે શુ ગજા છે ? તેથી ભગવાન ચિતવે છે, કે સ્ત્રી-સગનો સવથા પરિત્યાગ કરજો વિકાર જાએ તો ચામડી ઉતરી ગયેલી સ્ત્રીને નજર સમક્ષ કંઈપણ જેથી હોહી-માંસના લોભામાં મોહને સ્થાને ધૂણા બગચે ! હોહીમાંસ પાસ-પડેની બરેલી કાચામા મૂખીઓ મોહ પામે છે હસલો તો ખાઠા-ખાંચાચિયા જાય નહિ.

મોતીદાને બારો બરવો મૂળી હઈનેરે વૂ જવા મમે છે હાલ જામરો.

મનવે મૂળ જઈને રે, હસને ઠપો છે દેશન
ઉભાવજા અમે રમે સદા, જોપતો રે,

જો શોખાને મદાપી જાઓ સ્વામ
મનવે મૂળ જઈને રે હસને ઠપો દેશન

આત્મા હસ સ્વરૂપી છે સત્ચારિત્ર જો મોતીનો ચારો છે તે છોડી કાઝ તુલ્ય જની હાડધામમાં મોહી રહ્યો છે અસાની હવે આત્માનુ શુભાવી રહ્યા છે એક વખતના મૈથુનમા અસ

ખ્યાતા સમુચ્છિર્મ અને નવલાખ સસી પચેન્દ્રિય જીવેની
 ઘાત થાય છે તે પછી મન વાળીને જોસો. લોગ લોગવવા
 જતા કદી તૃપ્તિ થતી નથી. આયુષ્ય દૂકું છે લોગો પાર
 વગરના છે. તૃપ્તિ શું વળવાની હતી ? દાવાગ્નિમા લાકડા
 નાખો, એટલે તે વધુ પ્રજ્વલિત થશે, પણ શાત થશે નહિ,
 તેમ ઇન્દ્રિયરૂપી અગ્નિમા તેના વિષયોરૂપી ઇંધણા નાખવાથી
 એ વધારે સળગે છે તે પાપ બાધી જિહ્વગ્નિને હોડમા મૂકી
 રક્ષા છે રાત્રી-દિવસ પરસ્ત્રીનુ રટણ કરે છે.

સૂયવડાગસૂત્રના ચોથા અધ્યયનની ૨૪મી ગાથામા
 ભગવાને કહ્યું છે

અન્નં મણેણં ચિન્તેન્તિ, વાયા અન્ન ચ કમ્મુણ્ણા અન્ન ।
 તમ્હા ન સદ્દહે મિક્ખુ, बहुमायाओ इत्थिओ नच्चा ॥

સ્ત્રીઓ મનમા કાંઈ ચિંતવે અને જોલે કાંઈ, માટે
 હે ભિખુ ! સ્ત્રીઓનો સગ સદા તજવો જે સ્ત્રીવેદ મળ્યો
 છે એ અનતાનુબધીની માયા કરવાથી મળ્યો છે, જોલણ
 કાંઈક, ચાલણ કાંઈક, વાત કરતા હોય ને પૂછે તો કહેશે કાંઈ
 નહિ માથે ઓઢણા અમથા નથી મળ્યા મિથ્યાત્વના ઘરની
 માયા સેવવાના પરિણામ ફળ્યા છે તમે પુરુષ થયા જો હવે
 ઓઢણા ન ઓઢવા હોય તો માયાને તિલાંજલી દેજો સ્ત્રીઓમા
 માયા વિશેષે હોય છે સ્ત્રીના ચરિત્રને કોઈ પહોચતું નથી
 જો કે બધી સ્ત્રીઓ માટે આવું હોતું નથી ઘણી પવિત્ર સતી
 સત્તારીઓ ઋણુ અને સરલ હોય છે, પરંતુ બહુધા સ્ત્રીપણુ
 એ માયાપ્રધાન વેદ છે

આવું સુણીને પુરુષો ફૂલાઈ ન જતા હો । કારણ કે
 ઘણા પુરુષો સ્ત્રીઓને માથે પછાડે એવા માયાવી હોય છે

વેપારમા તેના પરચા દેખાડે છે સીઓ પર બગાડારથી
અનાચારના સેવનાર હોય છે

ભરથરી રાજાના હાથમાં અમરકુળ આપ્યું ભરથરી
વિચારે છે કે 'હું' છું અને પિંગલા મરી જાય તો એનો
વિયોગ મારાથી સહન ન થાય માટે આ કુળ તો હું પિંગલાને
જ આપુ સી પ્રત્યે કેવી આસક્તિ છે !

સાતસો રાણીઓનો સ્વામી એક પિંગલામા દષ્ટિ ફેંધાઈ
જાય છે પિંગલાને જ સર્વસ્વ માને છે કારણ કે તેના રૂપમા
વિષયાધ છે છતી આખે આધળા આઠ પ્રકારના શાસ્ત્રમા
વર્ણવ્યા છે તેમાં કામાધ એ પણ એક પ્રકારનું આધળાપણ છે,

દિશા પश्यति न एक कार्त्त नक्तं न पश्यति ।
अपूर्वम्ह काऽपि कामाण्यौ, न दिशो न नक्तं पश्यति ॥

દિવસે મુવડ એઈ શકતું નથી રાત્રીને વિષે કાગડાઓ
એઈ શકતા નથી, પરંતુ કામાધ તો અપૂર્વ આધળો છે તે
પાપ કરતા દિવસ કે રાત્ર એતો નથી. ભરથરી રાજા અત-
પુરમા આવે છે, પિંગલા પ્રેમભર્યા વચનોથી સંકારે છે

પિંગલાને રાજાએ અમર કુળ આપ્યું રાજા ત્રયા પછી
અશ્વપાળ આવ્યો. રાણી કહે છે, આ કુળ તું ખા કારણ કે
તારા વજરનું મારું છુવન નકામું છે પિંગલા વચનમા અન્ય
અને કાર્યમા અન્ય છે કથા રાજા ભરથરી ? અને ક્યાં
અશ્વપાળ ! છતાં મોઢની આધિ સાચી વસ્તુ દેખવા દેતી
નથી અશ્વપાળને અમર કુળ આપી હીમુ અશ્વપાળને આ
એક વિનસા જ નથી. તેને એક બીજી વેશમા પણ રાખેલ

તે વેશ્યાને તે ફળ આપે છે આમ રાજાએ આપેલું ફળ ફરતુ ફરતુ વેશ્યા કને પહોંચ્યું વેશ્યા પણ રાત-દિવસ પાપના ધધા કરનારી હતી શરીરને લોગથી કમાવાનું સાધન માન્યું છે એ વેશ્યાને વિચાર થયો, કે મેં કઈક પુરુષોને નમાવ્યા છે જિદ્દગીમા ઘણા પાપ કર્યા છે હું આ ફળ ખાઈને જીવીશ તો કોણ જાણે કેટલાયે પાપ ખાધીશ ! માટે રાજા પરદુ ખલજક ગણાય છે તેને ફળ આપી, આવું એવો મનસૂબો કર્યો.

વેશ્યા રાજા કને આવી, ચરણમા ફળ ધરી પ્રાર્થના કરે છે, હે પ્રભુ ! આ અપૂર્વ એવું અમૃતફળ આપ આરોગો લોક હિતના કામ કરો. રાજા ફળ જોઈ વિસ્મય પામી જાય છે. વેશ્યાને પૂછે છે, કે કઈ રીતે અને કયાથી આ ફળ આવ્યું ! સત્ય હકીકત કહે વેશ્યાએ કહ્યું કે મહારાજ ! આપને એનું શું કામ છે ! આપ તેને આરોગી દીધાંયુ બનેા એટલું જ મારે કામ છે રાજા કહે મારે આરોગવા કરતા તેની ઉત્પત્તિ જાણવાનું જ કામ છે રાજાએ હંક પકડી, વાતનો અત લાવવા અશ્વપાળનું નામ આપ્યું અશ્વપાળને જોલાવ્યો. અશ્વપાળ ! આ ફળ કયાથી લાવ્યો ? હકીકત પૂછતા અશ્વપાળના હાજ ગગડી ગયા રાજાએ કહ્યું સાચી હકીકત જોલ, નહિતર કોરડાનો માર પડશે પહેલા તો અશ્વપાળે આનાકાની કરી પણ માર સહન ન થવાથી થોથરાતી જીભે જોલી ગયો કે આપની રાણી પિંગલા પિંગલાએ મને ફળ આપ્યું છે. પિંગલા નામ સાલજતા બસ થઈ રહ્યું રાજાને ધિક્કાર છૂટ્યો સાથે “જગત કાયસ્વભાવૌચ વૈરાગ્યર્થમ્” કે ધિકતાંય તંચ મદ્રનચ હમાંશ્ચમામ ચ ॥ પરપુરુષની સાથે ચાર (ત્રેમ) કરનારી પિંગલાને ધિક્કાર છે, અશ્વપાળને ધિક્કાર છે, કામલોગને

ધિક્કાર છે, વેશ્યાને ધિક્કાર છે, અને મને પણ ધિક્કાર છે
કે હું કામસોગમા સપડાણો શુ આજો સસાર આવો જ
છે ! કામસોગની રમતો નિહાળી સવેજ-વૈરાગ્યને પામ્યા
પિંગાણને કાઈ ન કહેતા બરબરી સન્યાસી થઈ ગયા

શરીરનો ફાટો લેવાય છે વ્યામઘી-સ્નાયુનો ફાટો
લઈ શકાય છે, પણ જો મનનો ફાટો લેવાતો હોત તો માપ
નીકળત કે માનવી કયા જિલો છે ! છતાં હરેકનો આત્મા તો
બાણી-દેખી રહ્યો છે આત્મા તો કહે છે ને વળી ભગવાન
જે ઘટ ઘટની અને મન મનની જાણે છે તેના ધ્યાનમાં તો
છે ! જ

માતા મૃગપુત્રને કહે છે આર્જુ પ્રહસ્યમ મત
વિદગી સુધી પાળવું મહાન દુષ્કર છે જેણે કામ-સોગના
સ્વાદ ચાખ્યા છે, બત્રીસ નારીઓની મોજ માણી છે, તેને
એકદમ વૈરાગ્ય આવી જવો તે મગજમાં નથી આવતું, તેથી
માતા કહે છે કે ઉમ્ર મત જો પ્રહસ્યમ છે તેનું નવ કોટિએ
પદ્મક્રમણ પાળવું જો અત્યંત કપરું કાર્ય છે વળી પણ
શુ કહેશે તે અધિકાર અવસર કહેવાશે

આખ્યાન ૭૭ સુ

સ ૨૦૨૦ આશોા શુક્રિ ૩ ગુરવાર, તા. ૮-૧૦-૬૪

સિદ્ધાંત જોઈને ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ પ્રભુએ
સિદ્ધાંત પરૂપ્યા ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ૧૬મા અધ્યયનમાં
મૃગપુત્રનો અધિકાર વાલે છે

પરમ કૃપાળુ પરમાત્મા મૃગાપુત્રના અધ્યયનમા પ્રહ્લ-
અર્ચનું વર્ણન કરતા કહે છે કે, પ્રહ્લઅર્ચનત્રત એ ઘોરવ્રત છે.
પ્રહ્લઅર્ચ પાળવું એ નાનીસૂની વાત નથી મન ઉપર કાબૂ
રાખવો, ઇન્દ્રિયોને જિતવી, વિષયને વશ ન થવું, વિષયોને
વળ જેવા સમજવા, કદી પણ સ્ત્રીનો સગ ન કરવો, એ
ખડું દુષ્કર છે જેણે આવા દુષ્કરવ્રત પાળ્યા છે તેને ધન્ય
છે આ પ્રહ્લઅર્ચનું સેવન કરીને અનતા જીવો સિદ્ધ થયા.
વર્તમાનકાળમા સખ્યાતા જીવો સિદ્ધ થાય છે અને લવિષ્યમા
અનતા સિદ્ધ થશે પ્રહ્લઅર્ચ એ ઉમદા વ્રત છે. આ વ્રત
પાળવા કટીખંડ થવું જોઈએ કામલોગને જિતવા દુર્જય છે,
પણ અજેય નથી મુશ્કેલીથી પણ જીતી શકાય તેવા છે.
અનતા તીર્થ કરો એ માર્ગે ગયેલા છે જો પ્રહ્લઅર્ચ ન જ
પળાતું હોત તો કદીપણ કોઈનો મોક્ષ થયો હોત નહિ
કામલોગ દુર્જય છે, જિતવા સહેલા નથી કઈક જીવો આ
માર્ગે પતન પામી ગયા છે

“અડે તો આખે પ્રેમરસ, પડે તો ચકનાચૂર”

જ્ઞાની પુરુષો વાસનામા વૃત્તિઓને જવા દેતા નથી
તેને કાલકૂટ ઝેર સમાન ગણે છે યુવાની દિવાની છે—ચાર
દિવસનું ચાદરડું છે જે યુવાનીમા મોહિનીના કટાક્ષ બાણથી
વીધાયેલો નથી, જીવનમા કાળો ડાઘ લાગવા દીધો નથી,
તેણે જ પ્રહ્લઅર્ચનું આરાધન સારી રીતે કર્યું છે એવા
જીવો લખિંધને પામ્યા છે તેઓ શારીરિક બળ સાથે આધ્યા-
ત્મિક બળ પણ મેળવે છે શુદ્ધતાને પ્રાપ્ત કરી કર્મ બપાવી
મોક્ષે જાય છે એક પ્રહ્લઅર્ચ ભાવથી ખીન્ન અનતા ગુણોનું
પ્રગટીકરણ થાય છે એક ગુણ અનતા ગુણોને ખેંચી લાવે છે

અન્ન દશનોમાં પણ બ્રહ્મચર્યની અગત્યતા ઉપર બહુ બાર મુકવામાં આવે છે રામકૃષ્ણ પરમહંસે શારદાદેવીને માતા માની લીધી હતી તેઓ કહેતા કે, સ્ત્રી પુરુષનો અલગવાર મને ન છાજે માતા સામે જોડી દષ્ટિ કેમ કરામી રામમૂર્તિ, ક્યાનંદ સરસ્વતિ, સ્વામી વિવેકાનંદ આ બધા બ્રહ્મચારી હતા ગાંધીજીએ પણ તેત્રીસ વયની ઉંમરે બ્રહ્મચર્ય પાળવાની પ્રતિજ્ઞા લીધી હતી વિષયોને વશ થયેલા પાપમાત્ર ચર્ષ બલ્ય છે બ્યારે બ્રહ્મચર્ય પાળનારું આશુચ્ય બળવાન છે, સાચોસાચ મનોબળ પણ રૂઢ થાય છે જે વીધનું રક્ષણ કરે છે તેજ આરોગ્યતા મેળવી શકે છે બાકી ગમે તેવા સોનાના પાના ખવરાવવામાં આવે, પણ જેનું બ્રહ્મચર્ય ઘાતપુત્ર નથી જેના મનમાં વિષયના સંકલ્પોની દારમાળા બાહુ જ રહે છે તેઓ અધિઅતિને પામે છે

નીરખીને નવયૌવના, લેશ ન વિષય નિહાન,
બહે કાઠની પૂતળી તે ભજવાન સમાન

નવયૌવનાને નીરખીને પણ જેનું ચિત્ત ચચગ થઈ નથી સ્ત્રી સહવાસ કરતા નથી, અસમ હશા અનુભવે છે બહે કે લાકડાની પૂતળી હોય તેમ ગણે છે મનમાં વિકારને જ મવા દેતા નથી, તે ભજવાન સમાન છે જે જીવો બ્રાહ્મચર્યથી બાહ્યબ્રહ્મચારીપણે સમય પસંદ જિવન ગામે છે તેને તો ખન્યવાદ છે પતિને ઇચ્છનારી સતી સીતા ભડકે બળતી આગમાં પ્રવેશ કરે છે આજ દીટી શીતળ પાણી ચર્ષ બલ્ય છે તો પછી જે જીવોએ જીવનમાં કાંઈપણ ભાવનો લેપ લાગવા લીધો નથી, મન વચન કાયાથી ત્રણેય પ્રકારે મૈથુનના સસગથી બલ જીવ સુધી વજીત રહ્યા છે

તેવા પરમ પવિત્ર સંતસતીઓના દર્શન કરવાથી પાવન થવાય છે તેઓના નામ લેવાથી પણ વિઘ્નો દુર થાય છે તેવા સતસતીઓના દર્શન મગલ સ્વરૂપ છે

તૃણા જીર્ણ થવાની નથી જીવન નદીના અવિરત પ્રવાહ માફક ચાલ્યું જાય છે તેમા કંઈક કરી લેવું જોઈએ પ્રહ્લ્લયર્ આ મનુષ્યભવમાજ પાળી શકાય છે “ઈચ્છા નિરોધ તપ” ઈચ્છાને રોકવી, ઈચ્છા થાય ત્યા પ્રયત્ન કરીને પણ મનને વાળવું, આવો વિવેક માનવીમા વર્તે છે બીજા ઢોર, ચકલી-કપુતરોમા શું વર્તે છે! બજારોમા જેના નજરે નજર નૃત્યો દેખાય છે એવાઓને પડદો ખરો? એવા હલકા જીવોના ભવો આ જીવે ઘણા કર્યા છે, છતા તૃપ્તિ વળી નથી માટે જ્ઞાની કહે છે કે વૃત્તિઓને વાળી અતર્મુખ દષ્ટિ કરો. કામભોગના સાધનો હોય છતા જેને વૈરાગ્યના ઝરણા અદરથી વહેતા હોય તેને દેવાગનાઓ પણ ચલાયમાન કરવા સમર્થ નથી વિકારને જેણે જીતી લીધો છે તેવા જીવો વહનીય છે અને આ ભવમા કૃત્યકૃત્યપણુ પામી સિદ્ધ દશા પ્રાપ્ત કરવા તરફ પગલા માડી રહ્યા છે

દુર્જય એવા કામને જીતવો મુશ્કેલ છે ,

જ્યારે મુનિઓ જ્ઞાન, ધ્યાન, સ્વાધ્યાયમા રમણુ કરતા હોય ત્યારે કામ વિકારનો વટોળ આવે, ઇન્દ્રિયોના વિષયોમા મન ફૂદાફૂદ કરે ત્યારે હે શ્રમણુ! તુ આહાર ઓછો કરી નાખજે, વિગય તજ દેજે તેટલાથી પણ જો મન મધ્ધમ ન રહે તો ઉણોદરી કરજે તેટલાથી ન પતે તો રાત્રીના કાઉસગ્ગ કરજે, પણ ચિત્તને મલીન થવા દઈશ નહિ એવા ઉપાયો લગવાને

આચારાંગસૂત્રમા દર્શાવ્યા છે હે મમણ ? ઈન્દ્રિયોને ધક્કી નાખજે, એટલેથી ન પતે તો સ્થાન છોડી વિદ્યાર કરી જાજે, અને એટલેથી ન પતે તો આહાર પાણીનો ત્યાગ કરી દેજે, પણ પ્રજ્ઞાચક્ષુનો ભગવદ્દર્શન તત્પર ધર્મશ નહિ. આવી ધર્મ કરના વાક્ય છે સ્ત્રી સગ કરે તેને હઠ ભોગવવા પડે છે

ભગવાન પાંચનાયે ત્રીસ વર્ષની જોખન વયમા રાજપાટ અને રમણી મૂઢી વીતરાગ પદે પ્રધાણ કરું હવે અને અતે મોક્ષ મેળવ્યો. ભગવાન નેમિનાથને પરણાવવાનો સંકેત કર્યો અને શ્રીકૃષ્ણ પરણાવવા બાય છે રાજુલના પિતાએ હઠ કરેલી કે જો નેમિકુમાર હથેલાજે પરણવા આવે તો જ મારી પુત્રી પરણાવું શ્રીકૃષ્ણ સમત વયમા રાજુલ રૂપરૂપનો અબાર ઘોસઠ કળાની બાણકાર હતી મેઘ અને મુશીલ હતી

હેલ નમારા બહબહારા વાગી વળી લરણાઈ
નમરજનો સહુ હર્ષમા, હાલે હર્ષ વધાર

મોટા મહાપો બધાઈ મયા જાનપરણવા આવી રહી
છે રાજુલના હેથે જ્ઞાનક સમાતો નથી

રાજુલ ભેદી મોખમા સહુ શોળ સજ્જાર
જાલે ઠંથ ઠેલામણે, હેથે હર્ષ જાપાર
જાલે જાલે રે (૧) નેમિકુમાર

જાન જાળી રહી છે ત્યાં દૂરથી ખીસ કરણ પોકાર
સાબળાય છે ભગવાન તો ત્રણ જ્ઞાન લઈને આવ્યા છે, મતિ જ્ઞાન મુતજ્ઞાન અને અવધિજ્ઞાનના ધણી છે આ કરણ જાહેર સાબળતા જ રજમાંથી ઉભા ધર્મ ગયા સારથીને પૂછે છે, ભાઈ ! આ પોકાર શેનો છે ! શોકકળ શાને ધર્મ રહું છે !

પ્રાણ બચાવો, પ્રાણ બચાવો, પ્રભુજી અમારાં પ્રાણ બચાવો
જન તમારી આવે ભલે પણ જન અમારા શીદને જલાવો
પ્રાણ બચાવો (૨)

પ્રાણ બચાવો, પ્રભુ ! અમને ઉગારો, અમારૂં રક્ષણ કરો,
અમે તમારે શરણે છીએ વાડામા પાજરામા પુરાયેલા પશુ
આ પ્રમાણે આકેદ કરે છે

આ બિચારા પ્રાણીઓને પુરવામા કારણ કોણ છે પૂછતા
સારથી જવાબ આપે છે તમારા વિવાહ માટે ઘણા જનોને
લોજન કરાવવા માટે આ બધાં પશુઓને પૂર્યા છે.

એ પશુઓનો વધ થાશે, પછી લોજનીયાં રંધાશે.

પ્રાણ બચાવો (૨)

શ્રી નેમિનાથ કહે ખસ કરો મારા ખાતર અનેક
જીવોની કતલ થાય તે મારાથી જોવાતુ નથી

મારે ખાતર અનેક જીવની હિંસા નથી સેવાતી,
નથી પરણવું (૨) આ કતલ નથી જોવાતી,

માટે વાડાને ખોલી નાખો મારા ખાતર શું હિંસા ?
એ કદી શ્રેયનુ કારણ નથી સારથીને રથ પાછો વાળવાની
આજ્ઞા કરે છે વાડો ખૂદલો મૂકતાવેત બધા પશુઓ
આશિષ દેતા દેતાં વગડામા ભાગી નીકળ્યા રથને પાછો
વાળવામા આવ્યો રાજુલને હૈયે વીજળી પડી

તોરણેથી વર પાછો જાય રે રાજુલ

બેની તોરણેથી વગ પાછો જાય

માંડવેથી જન પાછી જાય રે રાજુલ,

બેની માંડવેથી જન પાછી જાય,

ઘણું રે મનાવ્યું તો એ માને જરી ના,

કેટકેટલું કીધું તો એ કાન ધરે ના,

લાખ લાખ કીધા ઉપાય રે રાજુલ

બિની માલવેથી જન પાછી ભય

અચાનક આ ગુ ! રાજુલને અશુભ ચિ હો. દેખાણું.

અગ કરકમુ યાદવ શિરોમણી નરયુગવ પાછા ભય છે
પશુનો પોઠાર સાબળી હૃદય કપી ઉડમુ, ત્યામ પથે પડી ગયા.
રાજુલને મૂઝાં આવી ગઈ ઢાસીઓ પવન ઢોળવા લાગી ગઈ
જાતિરમરણ જ્ઞાનમાં બવોભવ સેગા રહેલા, કેટલા બવને
સ્નેહ તોડી આલ્યા ગયા પણ સદેશો દેવા આન્યા હતા, કે
હું ત્યામ પથે જાઉં છું, ૧૧ તયાર રહેજે મોક્ષ માર્ગે પ્રવાણ
કરવું છે

રાજુલને શાત કરવા માતાપિતા ઘણું કરે છે પણ
રાજુલ દેહ લગ્નમા માનનારી નથી. મનથી લગની લાગી છે
કે પરણુ તો નેમનાથને જ

તને બિનજુ જુ માવડી તારા પથમા પડી

હવે તણિ રે જોડુ જુ બીજની જુદી

તને કહેવું જુ માવડી મારે થડી થડી

હવે તણિ રે જોડુ ..

બીજા ઠેઠાં દેવને નથી આરાધવા,

બીજા મીઠા મારે નથી જાણવા,

મારે જામે છે એમની પીડી જડી

હવે તણિ રે જોડુ

તને કહેવું જુ માવડી મારે થડી થડી

હવે તણિ રે જોડુ ...

રાજુલના દેખામાં નેમ પ્રભુ પ્રત્યે ઉત્કૃષ્ટ ભાવ છે

બીજા ઠેઠાના મીઠા જાણ્યા નથી અને જાણવાયે નથી. જે મારે
નેમ પ્રભુ ગયા તે પથે હું વિચરીશ. નેમપ્રભુએ જોઈ વધ

સુધી વરસીદાન દીધું, ત્યારબાદ સયમ લીધો. રાજુલે જ્યારે સાલજી કે નેમિનાથ પ્રભુએ સયમ લીધો છે, ત્યારે પોતે પણ અનેક સ્ત્રીઓ સાથે સયમ અગીકાર કર્યો. શ્રી કૃષ્ણ આશીર્વાદ દેતા કહે છે, જલદી જલદી મોક્ષ પ્રાપ્ત કરજો રાજુલના હૈયામા બ્રહ્મચર્યની પ્રીતિ છે ભારત વર્ષમા અનેક જીવો સત્યારિત્રવાન થયા છે, તે બધા બ્રહ્મચર્યના પ્રતાપે થયા છે. જ્ઞાનીઓ કહે છે કે દરેકે બ્રહ્મચર્ય વ્રત જીવનમા અપનાવવું જોઈએ. બ્રહ્મચારીને દેવ-દાનવ અને ગંધર્વ પણ નમે છે

માતાપિતા મૃગાપુત્રને કહે છે, હે પુત્ર ! આલું ઉચ્ચ બ્રહ્મચર્યવ્રત ધારણ કરવું દુષ્કર છે જ્ઞાનીઓ કહે છે, મેઘાવી કુશળ પુરુષો સ્ત્રી સંગ કરતા નથી તમે કુશળતા આહો છોને ? કુશળતા બ્રહ્મચર્યમા છે સૂયગડાગ સૂત્રના ૧૫ મા અધ્યયનમા કહ્યું છે કે જે સ્ત્રીઓને સેવન કરતા નથી, તે મનુષ્યો વહેલા મોક્ષગામી થાય છે જેમ ભડકે બળતા અગ્નિમાથી અપાટાબધ પવન પસાર થઈ જાય છે તેમ બ્રહ્મચર્યવાન આત્માઓ વિષય કામનાની અગ્નિમાથી અપાટાબધ મુક્ત થઈ જાય છે, પછી તેને પરિબ્રમણ કરવાનું રહેતું નથી. વિષય, કામના એ તો વિષ મિશ્રિત ખીર છે. તેને કેાણ ખાય ? વિષય ઝેર છે મારી નાખનાર છે માટે ભગવાન કહે છે કે હે શ્રમણ ! સ્ત્રી સંગથી ચેતતો રહેજે મૃગાપુત્રને હજી પણ માતાપિતા શુ કહેશે તે સખંધી અધિકાર અવસરે કહેવાશે

બ્યાખ્યાન ૭૮ સુ

સવત ૨૦૨૦ના આશ્વિન મુહુર્તિ ૪ શુક્રવાર, તા ૯-૧૦-૧૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ જાણી નાથે સિદ્ધાંત પ્રજ્ઞા ઉત્તરાધ્યનસૂત્રના ૧૬મા અધ્યયનમાં મૃગાપુત્રને માતાપિતા કહે છે આહિસા, સત્ય, અસ્તેય, બ્રહ્મચર્ય અને અપરિગ્રહ એ પાંચ મહાવ્રતો સવ વિરતિને પાળવાના હોય છે કેશ વિરતિને અશ્વમેધ પાળવાના હોય છે પરિગ્રહ નવ પ્રકારનો બાહ્ય અને ચૌદ પ્રકારનો અભ્યંતર છે તેમાં બાહ્ય પરિગ્રહ ૬ પ્રકારે (૧) ખેત એન્ડે ઉધાડી જમીન (૨) વૃક્ષ એન્ડે ફાંફી જમીન, ઘર, હવેલી મકાન એ બધા ફાંફી જમીન છે (૩) હિરણ્ય એટલે હિરા માણેક પરવાળા આદિ સ્વેચ્છાત અને (૪) સુવર્ણ સોનું, રૂપ (૫) ધન એટલે શાકડાં નાણું અને (૬) જ્ઞાન્ય એટલે અનાજ કઠોળ વગેરે (૭) દુપદ એટલે બે પગાં માણસો કુટુંબ, પરિવાર, માતા-પિતા બહેન, સ્ત્રી બાઈ એ બધાં અભ્યંતર દુપદમાં આવી જાય અને કાસ દાસીઓ નોકર ચકર બાહ્ય દુપદ ગણાય (૮) ચૌપદ એટલે વ્યાર પત્રવાળાં જનવરે હાથી ઘોડો બળદ ઊંટ ગાય બેસ બકરી વગેરે (૯) કુબ્જ એન્ડે ઘરવખરી પેટી પટારા દ્રવ્ય માળી-વાટકા, શરિયો મોટર ઇત્યાદિ એ નવ પ્રકારે બાહ્ય પરિગ્રહનું વજન છે હવે ચૌદ પ્રકારે અભ્યંતર પરિગ્રહનું વજન કશ્વામાં આવે છે

- ૧ અનતાનુષધી ક્રોધ, માન, માયા, લોભની ચોકડી
- ૨ અપ્રત્યાખ્યાની ક્રોધ, માન, માયા, લોભની ચોકડી
- ૩ પ્રત્યાખ્યાની ક્રોધ, માન, માયા, લોભની ચોકડી
- ૪ સંવલનના ક્રોધ, માન, માયા, લોભની ચોકડી

ઉપરના ચાર ક્ષાય, ૯નો ક્ષાય તે-હાસ્ય-રતિ-અરતિ-ભય-શોક, દુઃગચ્છા-સ્ત્રીવેદ-પુરુષવેદ-નપુ સક વેદ અને મિથ્યાત્વ મળી ચૌદ પ્રકારનો અભ્યંતર પરિચ્છેદ છે પરિચ્છેદ એટલે ચોતરફથી ઘેરાઈ જવું પરિચ્છેદને પાપનું મૂળ કહ્યું છે પરિચ્છેદ એ દુર્ગતિનો દાતાર છે ક્ષાયનું કારણ છે, વધ, ખધ અને કલેશનું કારણ છે પરિચ્છેદ એ મહામોહ મિથ્યાત્વને વધારનાર છે, કૂડ-કપટની વેલડી સીચનારો છે શાનીઓએ પરિચ્છેદને નિદયો છે, પરિચ્છેદ છોડવા જેવો છે આવા પરિચ્છેદમા જે જીવો ગૃહ અને મૂર્ચ્છિત થયા છે, આસક્ત થયા છે, એ આત્માઓ અધોગતિમા ચાલ્યા ગયા છે. તે આત્માઓ પોતાના જ હાથે પોતાના પગ ઉપર કુહાડો મારી રહ્યા છે ભગવાને આચારાગ-સૂત્રના બીજા અધ્યયનના છઠ્ઠા ઉદ્દેશામા કહ્યું છે

“પસ વીરે પસ સિષ્ણ જે બદ્ધે પઢિમોચપ”

વીર પ્રભુ તેને જ વખાણે છે, જે પરિચ્છેદથી બંધાયેલાને મુક્ત કરે છે જેઓ પરિચ્છેદથી ચેતી ગયા છે તે જ ત્યાગી છે, મહાત્મા સત છે તે જ પોતે પોતાને અને જગતને શાંતિ પમાડી રહ્યા છે જ્યાં પરિચ્છેદ છે, ત્યાં ઉપાધિ છે જેટલો પરિચ્છેદ વધારે, તેટલી ઉપાધિ વધારે શાનીઓએ મહાઆરભ અને મહાપરિચ્છેદને નરકમા જવાના

કારણે જવ્યા છે પરિચ્છેદ માટે થઈને મહાઆરભ કરે, મિલ, જિન, ગ્રેસ, પોટરી, ઘાળી, ઘાણાદિ સમારભોમાં કેટલા બધા જીવોની ઘાત થાય છે ! પૈસો મળતો હોય તો મત્સ્ય ઉદ્યોગ પણ કરે, હાથ-માસના વેપાર કરે, આમ પદ્ધતિ પ્રકારના કમોદાન સેવે, પણ પરિચ્છેદમાં મૂલિયત થનારા જીવો દુર્ભંતિ પ્રાપ્ત કરે છે કેટલાકને પરિચ્છેદ મળ્યો નથી, છતાં મનમાં જોવી આકાંક્ષા સેવે, કે કુ ક્યારે મોટર બજલાવાળો બનું ! ફલાણાને ધણી શ્રદ્ધિ અને સમૃદ્ધિ છે અને જોવી ક્યારે પ્રાપ્ત થાય ? આવી ઇચ્છા કરવી તે પણ મહાપરિચ્છેદ છે

મહાપિઓએ મૂર્ખને જ પરિચ્છેદ કહ્યો છે વસ્તુ હાજર હોય કે ન હોય, નવી ઇચ્છા થઈ રહી છે તે ઇચ્છા જો આરભ અને મમતા જો પરિચ્છેદ. જ્યારે ઇચ્છા થાય ત્યારે વસ્તુ હાજર હોતી નથી માનો કે ઇચ્છિત વસ્તુ પ્રાપ્ત થઈ તો ઇચ્છા બીજી વસ્તુની પ્રાપ્તિ માટે ફેરવાઈ જાય. ૧૦૦ રૂપિયાવાળાને હજારપતિ થવાની ઇચ્છા બાગી. હજાર પ્રાપ્ત થયા, તો લાખોપતિ થવાની ઇચ્છા બાગી. લાખોપતિ બન્યા ત્યાં કરોડપતિ બનવાની ઇચ્છા બાગી.

હતી દીનતાઈ ત્યારે તાણી પડતાઈને,

મળી પડતાઈ ત્યારે તાણી છે ચોકાઈને,

સાંજદી ચોકાઈ ત્યારે તાણી મંત્રીતાઈને,

મળી મંત્રીતાઈ ત્યારે તાણી નૃપતાઈને,

મળી નૃપતાઈ ત્યારે તાણી રેવતાઈને,

દીક્ષી રેવતાઈ ત્યારે તાણી શા કરાઈને,

જાહેા શાજાઈ માનો માનો શા કરાઈ મળી,

જપે તુષ્ટાઈ તોય જાય ન મળાઈને

સમાજમા કે પચાયતમાં હું ચુટાઉં તો ઠીક, એવી ઇચ્છા કરી, પટલાઈ મળી ગઈ હવે નગર-શ્રેષ્ઠી થાઉં તો ઠીક, એ પણ થયો હવે મત્રીપદ મળે તો સારૂ મત્રીપદ લેવા કઈક પ્રકારના ઉધામા કરે, સંભોગો અનુસાર મત્રી પણ બની ગયો, હવે રાજા બનુ તો ઠીક રાજા બન્યો, તો હવે સાર્વભૌમ સત્તાધિશ બનુ તો ઠીક કહેવાનો મુદ્દો એ છે, કે તૃષ્ણાનો અતજ નથી તૃષ્ણા વધતી જાય છે તેનું મારણ રાખો છો ! વસ્તુ અનતી નથી તો પછી તૃષ્ણા અનતી શા માટે રાખો છો ! તૃષ્ણા લોભમાથી જન્મે છે, લોભ એ સતોષ ગુણની વિકારી પર્યાય છે સતોષ ગુણ અનહદ, અમાપ છે એ જ્યારે અવળો પડે છે ત્યારે લોભરૂપે પ્રવર્તે છે લોભ પિતાની તૃષ્ણા પુત્રી પોતાનું વિરાટ સ્વરૂપ કરી આત્માને ઘેરી વળે છે મહાતૃષ્ણાનું મોહુ ભરાય એટલી વસ્તુ જગતમા નથી માટે વસ્તુથી તૃષ્ણા ત્રણ કાળમા પૂરી પડી શકે તેમ નથી વસ્તુથી તૃષ્ણા સતોષાશે એ ઊંધી માન્યતા છે જો તૃપ્તિ મેળવવી હોય તો “સતોષતોહિ પ્રબલ ચ સૌખ્ય” સતોષ જ પ્રબલ સુખ છે તૃષ્ણા આત્માને ગરીબ બનાવે છે, જેને તૃષ્ણા અપાર છે, તે દરિદ્રી છે અને જેનામા સતોષ છે તે જ શ્રીમત છે પેલો લિખારી રોટલીના ટુકડાથી અગર તો શાક-અથાણુ, ફાટયા તૂટયા કપડા અગર જૂના જૂતા મળ્યેથી સતોષ માનશે પણ લાખ હોય ને બે લાખ લેવાની ઇચ્છાવાળો એ મોટો લિખારી છે તેને વિપુલ પ્રમાણમા મળે તો પણ તે સતોષ અનુભવી શકતો નથી આત્મા જ્યારે પોતાનું સામર્થ્ય વીસરી જાય છે, ત્યારે જ જડની પાસે ભીખ માગે છે હું કેાણુ ! હું અનતજ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રમય, મારું અવિનાશી સ્વરૂપ એવો

હું ક્યાં ફસાણો છું ! કેની પાસે માગી રહ્યો છું !

‘મારી ખજર રાખજો, ચોકલ !’ પણ ચોકલને તો તાર કરતા મોટી જૂજ ઊભડી છે, તે તારી શું ખજર રાખશે ! પુણ્ય વજર આબ્જુ, બેસી રહે ખડુ ! બાબ્ય રો ત્યારે હજલે હજલા થઈ બાય પુણ્યોહય હોય તો ગમે ત્યાંથી ધન મળી બાય અને પુણ્યોહય ન હોય તો ગમે તે/લાં ફઠ-કપ/ કે કાવત્રાં રચી છતાં ન મળે.

વીરભાઈ સુરત ચહેરમા કોઈ વેશ્વર ચોકલને ત્યાં મોકરી કરે છે વીરભાઈની સ્થિતિ ગરીબ ॥ ચોક શાજ શાજ તાપી નડીમા દૂધ પધરાવવા થડો લઈને વીરભાઈને મોકલતા દૂધ નદીમાં ફેંકવાથી પુણ્ય થાય તેવી માન્યતાવાળા ચોક હતા ચોકલને નવરાશ ન હોય, એટલે વીરભાઈ પાસે દૂધ ફેંકાવવાનું કામ લેતા વીરભાઈ નિયમિત રીતે દૂધનો થડો ફેંકવા જતા હતા એક વખત રસ્તામાં આડો સર્પ ફરી વળ્યો વીરભાઈને હાલવું કેવી રીતે તે સવાલ થયો વીરભાઈએ તો દૂધનું બોલરણ સપ પાસે મૂકી દીધું સપ દૂધ પીવા લાગ્યો દૂધથી તૃપ્તિ થઈ ગઈ નાજ દૂધ પી વીરભાઈ પાસે આગ્યો નાજનો તાપ છુસ્વવો ખડુ વસમો છે સાપની બીક છે તેટલી પાપની બીક ખરી ! સાપ કોઈને સ્વપ્નામાં આવે તોય બણે પુ મરી જઈશ એવી બીક લાગે છે મનમા કઈનું કઈ થઈ બાય છે ખૂબારી છૂટે છે નાજે વીરભાઈનું ધ્યાતિયુ મોઢામાં લીધું અને બણે રસ્તે જતાવતો હોય તેમ આસવા માંડયું નદીની એક બાજુ શિલા પામે લઈ બાય છે શિલાને ભરજા લઈ નાજ ઉચકાવી લે છે

વીરજીભાઈને જાણે ઈશારો કરે છે, કે અદર ઉતરો શિલા નીચે લોચડ છે, જેમા ગાઢ અધકાર છે. તેમા અદર જીએ ત્યા, સપત્તિના ઢગલે ઢગલા પડ્યા છે સર્પ નમસ્કાર કરી, આ બધુ ધન વીરજીભાઈને અર્પણ કરે છે. વીરજી વોરાએ સ્વીકાર્યું, ગણી જોયુ ત્યા છપ્પન કોડ સોનૈયા છે જ્યારે પુણ્યનો ઉદય થાય છે, ત્યારે કોઈને કોઈ ભેટી જાય છે રજ્યેથી કેટલુક ભેગુ થાય ! આજે તમે જોઈ શકો છો, કે દોરી-લોટો લઈને મુબઈ ગયેલા કોડપતિ બની બેઠા છે જે માણસ સજવાળી કાઢતો હોતો, તે બાદશાહી ઠાઠથી આજે રહે છે આ કોણ કમાવી દે છે ? પ્રારબ્ધ લઈને આવ્યા છો, તે ફળવાનુ છે જીવને ધનસપાદન થયાનુ શુમાન હોય છે, કે મે આટલી કમાણી કરી બડાઈ કરવી તે મિથ્યા છે વીર્યનો ઊઘો પુરુષાર્થ છે એ ઊઘો પુરુષાર્થ જીવને અધોગતિમા લઈ જવાને કારણભૂત બને છે પુણ્યોદય હોય ત્યારે દોમ દોમ સાહ્યબી હોય, ત્યારે સૌ પગમા પડે, ગામમા આવ્યા હોય ત્યારે ઘેર લઈ જવા માટે ૧૦-૧૨ ધક્કા ખાય, ન આવે તો હુ બ લાગે અને જ્યારે પુણ્યોદય ખસી જાય ત્યારે એ જ માણસ સામેથી બોલાવે કે સાહેબ ! ઓળખો છો ? સામો માણસ એમ કહે કે, ક્યાક લેગા થયા હઈશુ પણ ખાસ ઓળખાણ પડતી નથી અરે ભાઈ, પણ ઘડીકમા શુ થઈ ગયુ ! માણસ તો એનો એ જ છે ! કોણ કામ કરે છે તેની બબર પડે છે ? પુણ્ય જો પુણ્યમા તમને શ્રદ્ધા હોય, તો ખોટા કામ કરો ખરા ! ના તો કેમ કરો છો ! નવ તત્વની યથાર્થ પ્રતીતિ નથી તો સમકિત ક્યાંથી આવશે ?

ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રના ૨૮મા અધ્યયનમા મોક્ષમાર્ગની

પ્રપણા ભગવાને કરી છે. જીવ-તત્ત્વ જેનામાં ચેતના લક્ષણ છે, અસંખ્યાત પ્રદેશી છે, સુખ-દુઃખને વેદનાર સત્તામતે દરેક દ્રવ્ય-ગુણ-ધર્માદિના બાહ્ય સ્વભાવવાળો આત્મા છે, જેનું જ સ્વભાવ તે અજીવ તત્ત્વ છે. જીવ, અજીવને મહત્વા મમતા રાખે છે. અજીવને લઈને જ મોટી જોડબાંધ છે, જોવી જોઈ માન્યતા, તે વિભાવ-ભાવ છે. વિભાવ ભાવથી, રાગદ્વેષ કર્મોથી આશ્રવ પરિણમન થાય છે તેથી કર્મની આવકો ખડકાય છે. શુભયોગ અને અશુભયોગ પ્રમાણે આશ્રવ થાય છે, પછી બધ પડે છે. ક્યાયમુક્ત વીમ વીમતર વીમતમ, વીમવીમતમ પરિણામે પ્રકૃતિ, સ્થિતિ અનુભાગ, અને પ્રદેશ બાર રીતે બંધ પડે છે તેમાં પ્રકૃતિ અને પ્રદેશ યોગના ધરના છે. અનુભાગ અને સ્થિતિ જો જો ક્યાયના ધરના છે જેટલો તિમરસ તેટલા તિમ કર્મ બંધાય મદરસ હોય તો મદ કર્મ બંધાય સંપૂર્ણ વીતરાગ થાય સંપૂર્ણ ક્યાયનો ત્યાગ થાય ત્યારે ઈર્ષાપશિકા ક્રિયામાં જીવ જ સમચર શાતાવેદનીમ કર્મ બાધે છે.

પહેલે સમયે બાધે, બીજા સમયે વેદે, અને ત્રીજે સમયે ખરી બાધ થોવીસ ક્રિયા સપરાધિકના ધરની છે. જોટલે ક્યાય સહિતની ક્રિયા છે અને ઈર્ષાપશિકા ક્રિયા જોટલે ક્યાય સહિતની ક્રિયા જે સમયે બધ બાધે છે, તે સમયે કર્મ ઉદયમાન થતું નથી, પણ તેનો અજાણાકાળ પડે છે. મધે બધાણા પછી કર્મ ઉદયમાન થાય ત્યાં સુધીના વચલા ગાળાને અજાણાકાળ કહેવામાં આવે છે. સ્ત્રીરો કોડાનકોડી સામરશ પમનું કર્મ બાધ્યું હોય, તો સાત હજાર વય અજાણાકાળનો હોય છે. ત્યાં સુધીમાં જીવ સમજીને વ્ય સમુજ વળી બધ

તો કર્મ ઉદયમા આવતા પહેલાં તેને પહોંચી વળે, કર્મ દયાળુ છે બધાણા કે તુરત જ છાતી ઉપર ચડી બેસતા નથી કર્મ કહે છે, કે સાત હજાર વર્ષ પછી આવીશ, પહોંચી વળાય તો પહોંચજે એમ ચેલે-જ કે કે છે

જે કોઈ તપ, વ્રત, સયમ, સવર, બ્રહ્મચર્યથી, જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપરૂપી હથિયારથી સુસજ્જ રહે છે, અહર્નિશ નિજ સ્વરૂપમા રમણુ કરે છે, વિષયને વારે છે, કષાયને કાપે છે, માનને મરડે છે, ક્ષમા-વિનય-સરલતા સતોષના ઝૂલણે ઝૂલે છે તેના કર્મ વિપાક ઉદયમાન નથી થાતા પણ સત્તામાથી જ તે બિચારાં પલાયન થઈ જાય છે. એટલે ઉદીરણથી કર્મને બંધેરી નાખે છે અને જીવ હળવો બને છે બધ પછી ઉદયકાળ આવે છે શુભ બધથી પુણ્ય ઉપાર્જન થાય અને અશુભ બધથી પાપ ઉપાર્જન થાય છે ડામરની ધગધગતી સડક ઉપર પગમા પહેરવા પગરખા ન હોય, ખાવામા મરચુ ને રોટલો હોય, તનતોડ મજૂરી કરે ત્યારે પેટ ભરી શકે, તેવા પાપના ઉદયવાળા જીવોને જીવો છો ને ! અને પુણ્યોદયવાળો બળે મણુના ગાદલા, મચ્છરદાની વાળા પલગમા સૂતો હોય, સુગંધી ધૂપ મધમધતા હોય છતા તેને પૂછવાવાળા મળે, કે સાહેબ ! બાંધ આવી કે નહિ ! તબિયત સારી છે ને ? આપને માટે શુ લાવુ ? બોલાવ્યા વિના ખાલી નજર કરે ત્યા ચાર-પાચ જણા ઊભા થઈ જાય, સામુ જોઈ બોલાવે, ત્યા સામો માણસ ધન્ય માને કે મને શેઠે આજે બોલાવ્યો આ નાટક બધુ કોણુ ભજવે છે ! પાશેર ભાર ઉપાડવો પડતો નથી છતા લાખોની આવક ઘેર

એકા બાલી આવે છે આ બધુ ઠેવી રીતે મળે છે, તેનો વિચાર કરે છે ? શુભનું કળ પુણ્યોદય છે

પાપનો ઉદય હોય તો ધરમા સ્ત્રી કુશળી મળે, વળી ઉપરથી છાપરાનાં ઠેકાણા ન હોય ધરમાં વસાઈ વસતો હોય, ખાનદાને યોથો પાયોજ ન હોય પથ્થરના બોધ મૂકવા પડે જોડડી તો બણે ચીથરેલાલ હોય રાખવાની બાખી હાંકલી રહી હોય રાંધવામા ભરની લેસ અને માંઠો ચાટવો રાંધનારી તાવડી કરતા ઉજળી હોય અને કલેશ કરનારી હોય લેણુ લેવા ૪-૫ લેણુદાર આંગણમાં આવ્યા હોય, છતાં કહેતો હોય કે શુ સસારમા લહેર છે ! કુડે કહે છે બાઈ મૂક આ જાળ ! આવ મારા ભેગો ! તારા આત્માનું સુધરે એવું કઈક તું કરી લે, પેલો એમ કહેશે, સાહેબ ! બે વાત ન કરશે

સાધુનું કહ્યું ન માન્યું માનમા મરકાઈ ગયો ક્યામમાં કુટાઈ ગયો છતાં ચોરાસીના ચોટામા આનંદ-મોજ માણી રહ્યો હું એમ માને છે, પણ દુષ્ટા નીકળી જશે.

સિદ્ધાંતમા ગાથાએ ગાથાએ વાત ગૂંથી ૩ ભગવાને બેતબ્બા છે લક્ષ્મી-વૈભવ આ લોકમા કે પરલોકમાં પણ ગ્રાણુ રૂપ નથી છતાં જીવને પેસો મળે ત્યાં રાજી રાજી થઈ ભગ નાનાં છોકરાને પેસો આપો કે થાતો બંધ થઈ ભગ પેસાના તો સપના આવે ૧૦૫ ડીઝી તાવ હોમ, છતાં કેમ નફો મળે તેવી વાત કરનારો આવે તો બે કલાક ભેસી વાતો સાંભળે, બણે તાવ આવ્યો જ નથી. જેવો વાત કરનાર આવો ખસ્યો કે કહેશે આવો પોતાં મૂકો હું મરી જઈશ.

પણ ત્યારે અત્યાર લગી શુ હોતુ ? છોકરો કદરૂપો ગમતો નથી, પણ તેના બાપનો સગ કરવા ગયા તો છોકરો સામે ભટકાણો તે છોકરો કોણ ? ઓળખો છો ? ના, કદરૂપો છોકરો એટલે દુઃખ, તેનો બાપ એટલે પાપ દુ ખ પેદા કરનાર પાપ છે, પાપ વિના દુ ખ આવતુ નથી

પાપનો ત્યાગ કરો, પહેલાં પાપ ટળે તો જ દુ ખ ટળશે. પણ પાપને છોડવુ નથી અને દુ ખ જોતુ નથી. એમ બે વાત નહિ બને. તો પાપ હવે કરવા છે ? ના અહીં તો ના પાડો છો પણ બહાર ગયા એટલે એવા ને એવા પાપ કરીને પોરસ કરે રળવાની આવડત તો મને જ છે ઘડીકમા હજાર પેદા કરી લીધા, એમ પોરસ કરે, પણ પાપના ફળ કડવા છે, એ ડાયરીમા લખી લીધુ છે કે નહિ ! શુભ આશ્રવ-અશુભાશ્રવને સમજો છો ને ! કર્તા થાય તેને ભોક્તા થવુ પડે, જ્ઞાતા-દ્રષ્ટા પણે ટકે તો દુ ખ ભોગવવુ ન પડે તારો સ્વભાવ જ્ઞાન કરવાનો છે, જાણુ અને જો, પણ રસ લઈને રાગ દ્વેષ કરીને નવા કર્મ ઉપાર્જન કરે છે તો તેનુ ફળ નોકર્મ રૂપે આવી ખડુ થાય છે એવુ કદી કરીશ નહિ દ્રવ્યકર્મ, ભાવકર્મ, અને નોકર્મ રહિતની દશા સમજો તે નવે તત્વને સમજો છે કર્મ એ બધન છે

‘હુ સત્તાધીશ’ આવી જાતનુ ગુમાન લાવે તે પોતાનુ સર્વનાશ નોતરી રહ્યો છે જ્ઞાની કહે છે, કે વૈભવો, સ યોગો મળવા, એ પુણ્યોદયને આધિન છે તેમા રસ લેવો કે નહિ રોકાવુ કે ન રોકાવુ તે વર્તમાન પુરુષાર્થને આધિન છે મૃગા-પુત્રના મહેલમા મણિરત્નની પીઠડિયુ અને ચોરસા છે બત્રીસ

શ્રીજી ગુણિયલ છે જે રીસાવામા તો સમજતી જ નહોતી!
 ધણીને અનુરક્તા પતિમતા હતી વળી માતાપિતાના તેના
 ઉપર આરેય હાથ હતા મુવરાજ પદનોધણી છતા આ જમામા
 રસ હોવો કેમ ન હોવો, જો પોતાના હાથની વાત છે કેઈ પાસ
 હજાર માગતુ હોય હેણદાર આવી ચડયો, તેની સામે
 તોછડાઈ કરે કે 'ચાય તે કરી હો' એમ કહેવામાં આવે, તો
 હેણદાર ધરજાર હુટાવી દે, હીસામ કરી નાએ, પણ જો તમે
 કોઈ પાસે પાસ હજાર માગતા હો, સામાની સ્થિતિ તમ
 હોય હેણ ભરી શકે તેમ ન હોય, ત્યારે તેના ઉપર તમને
 કરજી. આવે તો જતા કરી શકોછો, કહી શકોછો કે
 જા ભાઈ તારૂં હેણ માઠી વાળ્યું હેણ માઠી વાળવાનું
 કહી શકાય પણ હેણ જતુ ન કરી શકાય તેમ પુનઃ
 લોખવવા રહેવું પડે, એવું કઈ નથી, પણ પાપનો ઉદય
 આવ્યો ત્યારે લોગવ્યા વિના ત્રણ કાળમાંય છૂટકો નથી,
 ઉદયમા નથી આવ્યા તેને સત્તામાંથી ઉડાડવા ખારે તો
 ઉડાડી શકે પાપના ઉદય પીડ્યો, ત્યારે જાપના જાપને
 યાદ કયે આરો નહિ આવે મૂગાપુત્રને રાજસાદ્યથી છે,
 બત્રીસ શ્રીજી દિવ્ય નાટારલો પ્રજાળ પુણ્યના કારણ
 વચ્ચે માતાને કહી રહ્યો છે કે મને દીક્રા હોવાની રજા
 આપો મારે સચમપથે પડવું છે પુણ્યોદયે મને આ બધું
 મળ્યું છે ત લોગવી હાઉં પછી છૂટે થાઉં તેમ મારે નથી કરવું

પુણ્યમા અને પાપમા આટલો ફરક છે મારે જ્ઞાનીજી
 કહેછ કે પરિશ્રદ્ધથી જન્મવા પ્રયાસ કરો પરિશ્રદ્ધ જો પાપનું
 મૂળ છે કટલાક એમ કહે છે કે વરસી તપ કર્યો ફાન દીપુ

વગેરે કરવાથી પુણ્ય બધાય છે અને એ પુણ્ય ભોગવવા ભવ કરવા પડે છે માટે તેમ કરવું નથી, આ માન્યતા ઊધી છે. કબજિયાત હોય ત્યારે એરડિયુ લેવું પડે જેવું એરડિયુ પેટમાં પરિણમન થાય, કે મળનો નિકાલ થઈ જાય પછી એરડિયુ કાઢવા બીજું કંઈ લેવાનું ન હોય, તેવી રીતે પાપને ખપાવવા પ્રયાસ કરવાનો હોય છે પાપ એ મળ છે, પાપ ટાળવા-કાઢવા પુરુષાર્થની જરૂર છે

પુણ્યને ખપાવવું પડતું નથી, તેનો તો સહેજે નિકાલ થઈ જાય છે તપથી કર્મ બોદા થાય છે અશે અશે કર્મનું ખરી જવું તે નિર્જરા અને સંપૂર્ણ પણે આત્મ પ્રદેશમાથી કર્મોનું ખરી જવું તેનું નામ મોક્ષ. આ પ્રમાણે નવતત્ત્વની ચથાર્થ પણે ખાત્રી કરવી તેનું નામ સમકિત સમકિત કાઈ દેવા લેવાની વસ્તુ નથી, કે સઘાડા-વાડાની ચીજ નથી સમકિત એ આત્માનો અરૂપી ગુણ છે સમકિતની પ્રાપ્તિ બે પ્રકારે છે નૈસર્ગિક અને અધિગમ નૈસર્ગિક એટલે કુદરતી અને અધિગમ એટલે ગુરુ દ્વારા, ગુરુના ઉપદેશથી

વીરજી વોરાને છપત્ર કોડ સોનૈયા આવી ગયા દીકરી સારે ઠેકાણે પરણાવી બાઈને પુત્ર થયો, જેનું નામ લવજી પાડ્યું લવજી ભાઈએ પહેલા બાલાત સપ્રદાયમાં ચતિની દીક્ષા લીધી હતી પછી જૈનની દિક્ષા લીધી હતી સાચી દીક્ષા લીધા પછી ઘણું સહન કર્યું લવજીશ્રીએ જૈન ધર્મનો સુદર પ્રચાર કર્યો, લવજીશ્રી નાનાને ઘેર ઉછર્યા હતા માતાની પાસે પ્રતિક્રમણ રોજ સાલગતા સાલગતા મુખપાઠ થઈ ગયું એક દિવસ જાતે બોલવા માડ્યું ચતિ વરજી

કસુ, આ પુત્ર મને આપી દો. મતિની દીક્ષા લીધી. મોગા થયા. સૂત્રોનું અવગ્રહન કરતા થયા તેમાં ખાત્રી થઈ પછી સત્ય વસ્તુ સમજાણી છત્રી, બામર પાલખી, નકાલું, ધોતું જે સાધુને ન જાયે. મતિઓ જાણા પુણ્યના થોડાં લોભવવામાં જ પડી ગયા છે. મારે તો સાચી જૈનની દીક્ષા લઈ આત્માનું કલ્યાણ કરવું છે.

જ્યારે વીરજી બોરાને આ વાતની ખબર પડી, કે લવજી ગુરુદેવની સામે થયા છે પછી તો શું કહેવું ! હેરાન કરવાના જ પ્રયાસો કરવા લાગ્યા તેના બહતોને દૂર પાછી પણ ભરવા ન દેવું, જોમ જૂળ દુ ખી કરવાના પ્રયાસ આઢ્યો કારણ કે શ્રીમન્ત હતા, શાસ્ત્રાદિમાં પણ વિરજીસાહેબ વર્ણસ્વ હતા તેથી લવજીજી (પૌત્ર)ને પલ્લવવામાં બાકી ન રાખી, પણ જાતે સત્યનો વિજય અને પાપનો ક્ષય થાય છે.

પવિત્ર પુરુષો લોગને લાત મારી નીકળી ગયા છે મૃગાપુત્રને માતા કહે છે ધન-ધાન્ય નોકર-બાકરનો સમૂહ આવી સાક્ષીમાં ઉછરેલો.

‘બાવીસ પરિમહ જાતવા, શ્રી કરવો ઉચ્ચ વિદાર
દોષ બિલાલીશ હાળીને, શ્રી લેવો સુખતા આવાર,
ધેર ધેર કરવું જોયરી શ્રી સુલો દુખ અપાર દે
સુખ બાહુલા સુખમ મત લેલો જામને હાડીને

ધેર ધેર જોયરી કરી શક્તિશ કઈ રીતે ? બાવીસ પરિમહ સહન કરવા પડશે. આવા દુ ખ કેવી રીતે સહન કરશે ? માટે રાજપાટ વેસવ લોગવ વળી પણ માતા શું કહેશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન ૭૯ મુ

સં. ૨૦૨૦ ના આસો મુદિ ૫ ને શનિવાર, તા. ૧૦-૧૦-૬૪

સિદ્ધાન્ત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રનાં ૧૯મા અધ્યયનમા મૃગાપુત્રનો અધિકાર ચાલી રહ્યો છે

ધણ ધન્ન પેસવગ્ગેસુ, પરિગ્ગહ વિવજ્જણં ।

સવ્વારમ્મ પરિચ્ચાઓ, નિમ્મસં સુદુક્કર ॥૨૧॥

મૃગાવતી માતા પુત્રને વાત સમજાવી રહ્યાં છે. પચમહાવ્રતનુ સ્વરૂપ, જે માતા સમજાવે છે, તે માતા કેવી સસ્કારી અને જ્ઞાનવાન હશે ? પ્રભુના માર્ગને જાણ્યો હશે ત્યારે જ પોતાના પુત્રને સચમની દુષ્કરતા સમજાવતા હશે. પાચમા મહાવ્રતમા પરિગ્રહના પચ્ચક્ખાણુ કરવાના હોય છે સર્વ પરિગ્રહથી વિરામ પામવું સર્વ આરભને ત્યાગ કરવો, એ દુષ્કર વાત છે કારણ કે અનાદિથી લટકતા જીવને પરિગ્રહનો મમત્વ લાગ્યો છે, તેને છોડવાનું મન થતું નથી જે જીવો આરભ પરિગ્રહને સમજતા નથી તે ધર્મ પામી શકતા નથી પૈસા-ધનનો મોહ, એ દુષ્કર વાત છે એક અગ્રેજ લેખકે કહ્યું છે કે, “ Love of Money is The Root of evil ” પૈસાનો મોહ એ પાપનું મૂળ છે. જેને પૈસાનું મમત્વ લાગે છે, જે પૈસા પાછળ નિંદગી ખરચે છે, તે અતે દુષ્કર થાય છે જે જે જીવો પરિગ્રહમા ગૃહ થયા છે તે નરકે ગયા છે લગવાનું એક જ વાત સમજાવે છે કે,

ને તારે સસારથી તરવું હોય, તારા આત્માનું શ્રમ કરવું હોય, તો વીતરાગદેવે જે માગ પ્રશ્ન્યો છે તે મારે આગળ વધ.

પ્રશ્ન કહે છે કઈ, અને આપણે કરીએ છીએ કઈ. આમ વિપક્ષ વાતનો મેળ કેમ ખાશે ? કેઈ પુરુષને બીજા ભેડે અણુબનાવ થઈ ગયો. અગ્રેલા લીધા હોય, ખરી તેની સ્ત્રી ને તેમની સાથે હસીહસીને વાતો કરે બાદે, તો આ સસારમાં તેનો વતોવ કહ્યો લાગે છે તેમ જ્ઞાની કહે છે તેનાથી વિપરીત વતન સાધકને માટે કહ્યો લાગે છે માટે હે ભવ્ય માનવી ! તારે તરવું હોય તો જ્ઞાનીએ જેની ના કહી છે તેનો આદર કરીશ નહિ.

આરભ અને પરિશ્લેષ એ કુળના કારણે જ્ઞાનીઓએ કહ્યા છે અને તેના સેવનની ના કહી છે. માતા મુખાપુત્રને સમજાવે છે કે પરિશ્લેષ રહિત વિચરવું તે વિશેષે કરીને કહ્યું છે કહાવ્ય બ્રાહ્મ પરિશ્લેષ તો છૂટે પણ તેટલા માત્રથી કહ્યાણુ નથી.

સાધુ સયમજ્યેષ્ઠ વજ્ર, નાત્ર, કબલ વગેરે રાજે તેના માત્રથી પરિશ્લેષનું કારણ બનતું નથી પરંતુ તે ઉપર મૂર્ખાના ભાવ થાય તેના ઉપર રાગભાવ થાય, તે પરિશ્લેષ કહેવાય છે ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રમાં ધર્મકથા વિશેષે કરીને કહી છે તેની પાછળ ઉદ્દેશ તો એ છે કે એ ધર્મકથા સાબળી, છવે આરભ-પરિશ્લેષથી મુક્ત થાય પરિશ્લેષનાં કેવા કડવાં ફળ મળે છે તેનું આગેજૂળ વર્ણન ધર્મકથા દ્વારા ભગવાને રમ્ય કર્યું છે ધર્મકથા તે ઘરણકરણાનુયોગમાં સ્થિર કરાવવા માટે છે પ્રશ્નના પાંચે પડવા તૈયાર થવા માટે છે.

જ્ઞાની કહે છે, કે સમતાનાં દ્વાર ઉઘાડા રાખવાથી રાગ પોષાય છે, તો તેને બંધ કરી દે બે જણાં એકી સાથે જન્મવા બેઠા હોય, જન્મવાની વસ્તુ તેની તે છે, છતાં એક માણસ જન્મતા જન્મતા સાત આઠ-કર્મ બાંધે છે, જ્યારે બીજો સાત-આઠ કર્મોને છોડે છે. ભોજન એક સરખું છતાં પરિણામની ધારામાં ફેર છે. એક માણસ એમ સમજે છે, કે હું જન્મવા બેઠો છું શરીરને પોષણ આપવું પડે છે, કારણ કે, શરીર પાસેથી કામ લેવું છે, તે માણસ ભોજનને નિરસ ભાવે ખાય છે બીજો આસક્તિપૂર્વક ભોજનની એક એક વાનગીને વખાણીને ખાય છે રાગ કરવાથી કર્મની આવક વધે છે અને તેથી સસારવૃક્ષ ફાલેફૂલે છે પુણ્યના યોગથી મનુષ્ય-ભવ મળ્યો છે તો તેમા આત્માનુ કલ્યાણ કરવા વીતરાગના માર્ગે શક્તિ પ્રમાણે ચાલવા માટે જે પ્રકારના સાધનો મળ્યા છે તે પુણ્યોદયથી મળ્યા છે હવે વર્તમાન પરિણામમા તે તે સાધનોમા મૂર્છા કરે તો તેનાથી નવા નવા કર્મબંધનો ઊભા થાય છે મળ્યું તે પુણ્યોદયને આભારી છે આસકત થવું તે તારી નરી અજ્ઞાનતા છે જેટલી અજ્ઞાનતા તેટલા વધુ પાપ બંધાય છે સર્વ આરભ પરિગ્રહનો ત્યાગ કરી નિર્મમત્વી થવું ફુગ્ગર છે

उदारस्य तृणं चित्तं, शूरस्य मरणं तृणम् ।

चिरवृत्तस्थं तृणं भार्या, निस्पृहस्य तृणं जगत् ॥

ઉદારને મન પૈસો, શૂરપુરુષને મરણ, ત્યાગીને ભાર્યા, અને નિસ્પૃહિને આખું જગત તણખલા સમાન હોય છે ઉદાર જીવને પરિગ્રહ ઉપર મમત્વ હોતું નથી, આવ્યા ત્યારે

પ. ઉપર કંઈ નહોતું અને જવાના ત્યાં પણ દેહ ઉપર
કંઈ રહેવા નહિ દે

આખ્યા નમન લાવું નમન કોના હમન કોના મમન,

આ મારો દીકરો, ભાઈ, બાપ, બહેન, સ્ત્રી, ધરનાર,
રાક્ષસીશુ એમ મમત્વ ભુલિ કરો છે, પણ આમા તમારું
શુ છે ? તારું હોય, તે તારાથી જુદું પડે જ નહિ અને
જે જુદું પડે તે તારું હોય ક્યાથી ? માટે જ્યાં કાંઈ માડું
નથી તો પછી મમત્વ શા કામનું ? શરીર પણ અતં તારું નથી.
શરીર સહજ-પણ-વિશ્વસજ્ઞ સ્વભાવવાળું છે તે પણ છોડીને
જવાનું છે જ એ ત્યાં સવા ફૂટ ધરતી અને જઈશ ત્યારે જ
ફૂટ ધરતી ભોળશે વચ્ચે કંટલા ફૂટ જમીન પણ દૂરી પડે છે થોડી
જિંદગીમાં આગાને કોઈ પાર નથી. બાહ્ય ઉપાધિ કેમ વહેશે
છે ? મુખે જીવન જીવવું હોય સકામ મરણે મરવું હોય,
તો આ એક જ જ મમા એવો પુરુષાય કરો કે જાવિમા
કરી જ મરવું ન પડે જ મરવું ને મરવું, વળી જન્મવુંને મરવું,
આમ આરો ક્યારે આવશે ? દુઃખી લોકો દુઃખના આંસુ
આરવાં હોય છે તેનાં દુઃખ સામળો અને તો તેનાં દુઃખ દૂર
કરવા પ્રયત્ન કરો, તેમનાં કાગળને કાપવા માટે મીઠા વચન
કહો તેમા શુ ફરિયાદ લાવે છે ?

પ્રિયવાક્ય પ્રવાસેન સર્વં સુખ્યન્તિ ગન્તવાઃ

પ્રિય વાક્ય બોલવું તોછડાઈ વાપરવી નહિ તોછડાઈ
વાપરનાર પોતાના ધનનું ગુમાન આગળ કરે છે સામાને
પણ એમ થઈ જાય છે કે જાહી આશા રાખવી નકામી
છે બાઈઓ ! જે કોઈ તમારી કને માગવા આવે છે, તે

તમને બોધ દેવા આવે છે, કે એક દિવસ અમે પણ તમારા જેવા જ હતા, તમારી જેમ ધનની મડાગાઠ વાળીને બેઠા હતા, અમે મોજશોખ, ગાનતાન, હરવા-ફરવા, ખાવા-પીવામાં બધું ગુમાવ્યું પરિણામે માગવાની દશા આવી

તમારો દિવસ છે, તો જો આ સમયમાં કંઈ પણ તમારા ધનનો સફળ ઉપયોગ નહિ કરો, તો જેવી અમારી હાલત થઈ તેવી જ તમારી હાલત થશે જે માણસ ઉદાર છે, તે પૈસાને તણખલા સમાન માને છે આતો વીરડો છે, જેમ ઉલ્લેચશો તેમ ભરાતો જશે. વીરડો નાનો દેખાય પણ કેટલા ખેરા પાણી ભરી જાય છે! જેમ વીરડો ઉલ્લેચાય તેમ પાણી ભરાતું જાય તો પછી તમે પરિગ્રહની મમતા રાખીને શું બેઠા છો! આજે મળ્યું તેનું સુખ પણ અનુભવી શકતા નથી અને નવી નવી તૃષ્ણાઓ ઊભી કર્યે જ જાઓ છો ખીજનું કેમ પડાવી લઉં એવી જ ભાવના વર્તે છે

મહર્ષિઓ કહે છે કે, જેના હૈયામાં ધર્મ છે, ત્યાં કરુણા-ભાવ હોય તે માનવી હાથેથી અપાય ત્યાં સુધી આખ્યા જ કરે, આગળના શ્રાવકના ઠાર અભગ રહેતા, ઉઘાડા રહેતા હતા. કપડા, અન્ન, છાશ આદિ જે જોઈએ તે મળે. આજે, તો છાશના પણ પૈસા લે તમારી ઉદારતાની શી વાત કરવી ?

પ્રાચીન કાળમાં શ્રાવકોના હૃદય વિશાળ હતા તેમના સંકુચિત માનસ નહોતા

ઉદારતાનો ઉચ્ચ નમૂનો, જેની જોડીએ હબ્બુયે નથી એ, સ્વદેશ રક્ષણ ધર્મની ખાતર, દ્રવ્યની રેલો જેણે રેલી હતીએ, એક દિન જૈનો ભાગત વર્ષનું, બૂધણ થઈને ગોખ્યા હતા એ,

આમળના આવકોમાં ઉદારતાનો જોવો પ્રબળ ગુણ હતો, કે જેનો જોગ જગતમાં મળવો મુશ્કેલ છે તેની કથાઓ વાંચી તો ખબર પડે તેના આંગળે આવેલો હતાશ મધને ન જાય, પણ કંઈક ને કંઈક લઈને જ જાય હિલદુ આવેલ માણસે આશા રાખી હોય તેનાથી વધુ પામીને જાય. આમળના આવકો, 'કણે કણમાં ખાનારનું નામ છે' તેમ માનતા હતા જેના આગ્રહનું કુશે તે લઈ જશે, ફાનમાં નહિ વાપરું તો જોકે વખત જવાનું તો છે જ, કાં મારી હયાતિમાં ધન આશુ જશે અને કાં ધનની હયાતિમાં હુ આશુ જઈશ બેમાંથી જોકે વાત તો બનવાની જ છે તો પછી મમત્વ શા માટે ! કે તિબેરી બધે કરી રજોપીઆ થવું જમે છે ! પરિશ્રદ્ધ કારમાં છે તેમાં ગૃહ થયેલાને કેવો ભવ કરાવે છે, તેની ખબર છે !

જોકે માણસે જોકે હજાર સોનામહોર ફાટી કુટી તેમાં મુશ્કિલ થયેલો તે છુવ મરીને છિદ્ર થયો પછી જ્યાં સોનામહોર ફાટી કુટી ત્યાં બચે અને શેજ શેજ સોનામહોર બહાર કાઢે તેના ઉપર નાચે કૂટે અને પછી જોકે જોકે કરીને પાછીતેજ જગ્યાએ જમીનમાં મૂકી દે કોઈ જોકે માણસે વૃક્ષના જોડે રહીને છિદ્રની આ પ્રવૃત્તિ જોઈ પરિક્ષા કરવા જોકે સોનામહોર લઈ લીધી છિદ્રે જ્યારે સવ સોનામહોર હરમાં મૂકી લીધી ત્યારે તેમાંથી જોકે જોઈ થયેલી જણાઈ તિમ અને પણ પરિશ્રદ્ધ સંજોગો જુઓ ! માથાં પછાડી મરી ગયો ત્યાંથી મરીને બીજી નરકે ઉત્પત્ત થઈ ગયો પરિશ્રદ્ધમાં આસક્તિ રાખનારને પરિશ્રદ્ધ જેવા બનાવશે તેનો નમૂનો તો જુઓ !

અત્યારે માનવ છો. તે મૂડીએ મૂડી આવતા ભવે રહેશે ખરી ? માંડ મનુષ્યભવ મળ્યો છે. ખડુ પુણ્યના જોગે મળ્યો છે, તો આ ભવમા સાચી કમાણી કરવાની, કે થેલીઓ પંપાળવાની ? તમે નોટો ગણશો કે નવકાર ? આજે પૃથ્વીએ કે કાઈ ધર્મધ્યાન કરે છે ? તો જવાબ મળે કે સૂતી વખતે ત્રણ નવકાર ભણુ છુ, અને ઊઠતી વખતે ત્રણ નવકાર ભણુ છુ. ખસ, પતી ગયુ ? ખડુ મોટું કામ કરી દીધુ ? ક્યાં ઊભા છો ! વિચાર કરો

નદમણિયારે વાવમા મૃગ્માં રાખી, તો મરીને નદ-પુષ્કરણી વાવમા દેડકો થયો. નદમણિયારને મિથ્યાત્વીનો સંગ થવાથી પુણ્યને ધર્મ માનવા લાગી ગયો. પ્રથમ તો તે ભગવાન મહાવીરનો શ્રાવક હતો. તેણે ગામ ખડાર ચાર ખાનુ ચાર ખગીચા બનાવ્યા એક દિશામા દાનશાળા બધાવી બીજી દિશામા હન્રમતશાળા, ત્રીજી દિશામા નાટકશાળા અને ચોથી દિશામા ઔષધશાળા બનાવી. બધા વચ્ચે નદ-પુષ્કરણી વાવ ગળાવી જેનું પાણી ઈષ્ટ, મિષ્ટ, પથ્ય અને હિતકારી હતુ ઘણા લોકો ત્યા વિશ્રાંતિ લે વાહ, નંદમણિ-યાર વાહ ! એમ બધા વાહ વાહ કરવા લાગ્યા પણ વાહ વાહ તે હવામા ઊડી ગયુ જે ઘડી કાનને પ્રિય મનોહર લાગ્યુ, પણ જીવનના અતકાળે, નદમણિયારને સોળ રોગ ઉત્પન્ન થયા શરીરમા બળતરાનો પાર નહિ ન ઊડી શકાય, કે ન બેસી શકાય રાજગૃહી નગરીમા ઢઢેરો પીટાવ્યો કે જે કોઈ રીતે આ રોગ મટાડી જાણુતા હોય તે આવો, હુ મોટામા મોટું ઈનામ આપીશ સૌએ આવી અજમાયશ કરી, પણ કોઈ રોગને મટાડી શક્યુ નહી વ્યાધિ વધતી ગઈ, પરિણામે

શાતિથી શ્વાસ પણ લઈ શકતો નહિ દદ આવે ત્યારે તેને લેવા ઠોણ સમય છે ।

હીરાનો હાર પહેચે, હીરના ચીર પહેચે સખીતના સૂર સૂણચે ઠઈ દદ ને । ના તો પરિમલ કચે ઠેકાણે ઠામ લાગે છે તે તો જોલો ? મરવી વખતે “ધન શરણુ પેઠી શરણુ, પૂત શરણુ, ઠહંશો, કે અરિહંતા શરણુ, સિદ્ધા શરણુ” કહેશો । ધમને ક્યાં રાખ્યો છે । ધર્મનાં જાતાં વિના જશે તો જવાટવીમા રજગી પડશે ।

મધર એન્ક કાધર સખી, વેઠ વીચ નોટ કબી
વાણ કુ માય માય ઘોર હીયર ઠોઈ નહી
ઘોર એન્ક નોટ જમા ઘોર હીયર ઠોઈ નહી

ફાની કુનિયામા એકલો જાણ્યો જાણીને મતવા મોડ જમા ઘે
જનું પડશે એકલા તારે મુણી મુતુ નવારા ઠોણ—
મોલરે પછી જમમાં તારે ઠોણ ઠોણ વડાલાં ?
માતા કે પિતા ઠોઈ ન તારા જાઈ ને બેની દૂર રહેતારાં
ધરની જી પજ પાસે ન જાવે, જુલસે જાળક તારાં— ઠોણ—
મોલરે પછી જમમાં તારે, ઠોણ ઠોણ વડાલાં ?

આ જગતમા માતા પિતા, સંપત્તિ, વારસો ઠોઈ
પણ તારી સાથે નથી આવવાનાં જૂના સમાન બાંધવો કે
ખમા કહેનારી બહેન કે અધોગતા કહેવાતી સ્ત્રી પણ
આસુ પાડી બેસી રહેશે. આમાં ઠોણ વાડુ છે ? મારે
મમતાનો દોર છાંયે આત્મા-પરમાત્માના વિચાર કરે. શાન
દશન વ્યાપિત-તપમા રમણતા કથા કરવા જેવું આ છે
જનું પગે બે તો ધોલમ છે

જાવે અધારા, જોસરે અજવાળાં જો
કાગ સખીય ત્યાં કોનાં રજવાળા ?

જીવનનાં સ્વપ્નાં મનને મુઝાવે ઓ
આત્માની સર્વ વાતો ભુલાવે.

આખ ઉઘડે કે સ્વપ્ન વિલય થઈ જાય છે, જ્યારે
આ સ્વપ્ન એવું છે, કે આખ મિચાણી કે ઊડી જાય છે
જગત સ્વપ્નવત્ છે માટે જ્ઞાનીઓ કહે છે, કોઈ તમારા
નથી મોહ કરશે નહિ આરભપરિગ્રહમા શુ રચ્યાપચ્યા
રહો છે ? આ છે, ને આ નથી સોનાના દાગીના છે અને
હીરાના નથી આટલું કયું, હજી આટલું બાકી છે ત્રણ
દીકરા પરણાવ્યા, હજી બે બાકી છે નાનાને ઘેર પારણ
બધાય, એટલે રમાડીને જાઉં આવી લાલ-પાલ કરતા તારા
અમુલ્ય રાત્રિ દિવસો હરાઈ જાય છે જિ દગી વ્યર્થ જાય
છે કેમ પ્રમાદમા પડ્યા છો ! બિઘ ઉડાડો

તમે ગોદડું ઓઢી સૂતા છો, એટલે જ્ઞાનની લાઠી
લઈ ગુરુજી ફરી વળે છે, પણ સારી લાગતી જ નથી મારું
કોણ ! હું કેનો ! આટલો વિચાર તો કરો ! મન-વાણી,
દેહ, પર પુણ્ડલ છે ‘હું’ અજર, અમર, અખડ, અવિનાશી
જગતી જ્યોત છું હું મારું સ્વરૂપ ભૂલ્યો છું, તેથી જ
રણડપટી છે અજ્ઞાન એ અધાપો છે. આખે આખ
આવતી હોય તો ચરમાવાળાની દુકાને પહોંચોને ! ડોક્ટર
આખ તપાસી કહે, કે આમર છે, ઓપરેશન કરાવવું પડશે.
સોય લઈ ડોળામા ઇન્જેક્શન દઈ દે, તો પણ કહેશે, કબૂલ
છે ડોક્ટર ગમે તે કરે, ત્યાં દલીલ કરતા નથી તો પછી
અહીં શુ દલીલ કરવા માડો છો ! મોહના પડળ ઉતારી,
જ્ઞાનનો પ્રકાશ મેળવવો હોય, તો જ્ઞાનીની વાણીમા શ્રદ્ધા
લાવવી જોઈશે

આવઠે થઈને કદમૂળ ખવાય જ નહિ. અને રાત્રીસોજન પણ કરાય નહિ છતાં રાત્રીસોજનના ત્યાગમા પણ જલ્લાવલ્લા કરે હસ જેવા પંખીઓ સાચા મોતીનો ઘાસે ચરવે રાત્રે મૂકી દે છે ત્યારે માનવો દલીલ કરે છે, કે સાહેબ રાત્રે બજારમાથી મોઠો આવું છું માટે રાત્રીસોજન ત્યાગ નહિ થાય દેવાનુમિયો ! તમને કંઈ ઠેકાંટામાં મૂકવા !

હિંદુ શાસ્ત્રમાં કહે છે કે, રાત્રીએ સોજન લેવું તે અત્યંત માસ બરાબર છે અને પાણી પીવું, તે લોહી બરાબર છે, કારણ કે કેટલાય વ્રસ જીવો જોટલા સ્પર્શ છે, કે દિવસનાં પણ નજરે માંઠ માંઠ દેખાય છે, તે રાત્રે તો કેમ કરી દેખાય ! રાત્રીસોજનમાં વ્રસ જીવોનો ઘણું નીકળી જાય છે માટે તમારાથી રાત્રીસોજન કેમ થાય ? સાધુ મૂલસ્થની શેઠમાં હવાઈને કહે વખિયત અંગે ન થાય તો કંઈ નહિ, જવા દે. બીજી રીતે ધર્મ ધ્યાન કરે. એમ અનુમોદના પણ સાધુથી ન દેવાય કારણ કે તેથી તો તેને મતમાં લીધે પાકી દીધે.

કોઈ એક રાજા પાસે ગુરુ-શિષ્ય આવ્યા શિષ્યે રાજાને ધર્મોપદેશ દેવા માંઠ્યો. જેવું છે તેવું બોલ્યો : જે માણસ કુશળા બિંદુ જેટલું માસાહાર કરે છે તે મરીને “ યાવત્સ્ય દ્ર વિવા કરે, ” અર્થ-સૂચ રહે તેટલા સમય સુધી નરકમાં રહે છે આ સાબળી રાજાના ફવાડાં બિલાં મધંજયાં પજે લાગી ગુરુને પૂછે છે મહારાજ ! મારું શું થયે ? મેં તો માસાહાર કરવામાં બાકી નથી રાખી. ગુરુ કહે : તારું સમતા રાખે. ઘેલાએ એમ કીધું છે કે તલ જેટલું માંસ ખાય તો નરકમાં જાય પણ તમે તો ઘણું ખાધું છે માટે તમે

તો ઠેકડો મારી નરક કુડ માંથી બહાર નીકળી જશો. આવા ગુરુ તારશે શુ ? પાપના પોષક કુગુરુઓ એ તો કાળોકેર વર્તાવ્યો છે. રાજા વૈરાગ્યની શ્રેણીએ આવી જવાની તૈયારીમા હતો, છતાં લોભી ગુરુને એમ થયું, કે જો હું ભૂલ બતાવીશ તો મારો સેવક નહિ રહે. એટલે ગુરુએ પત્થરની નાવ ઉપર બેસાડી દીધો. આવા લોભી, લાલચુ કુગુરુ શુ કરશે ?

રાત્રી લોજન શ્રાવકને ન હોય, તો પછી સાધુને તો સર્વથા ત્યાગ હોય જ રાત્રે બામ પણ ન ચોપડાય. રાત્રીએ દવા પણ ન રખાય. જેમ પળી સવારે પાખ ખ ખેરી ઊડી જાય, તેમ સાધુ કોઈ પણ જાતના સગ્રહ વિનાના હોય, આવી દુષ્કર વાત માતાં સમજાવે છે. હનુપણ શુ કહેશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન ૮૦મું

સં. ૨૦૨૦ ના આસો સુદિ ૬ ને રવિવાર, તા. ૧૧-૧૦-૬૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ પ્રભુએ સિદ્ધાંત પ્રરૂપ્યા ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રના ઓગણીસમા અધ્યયનમા મૃગાપુત્રનો અધિકાર આલી રહ્યો છે

ચઙ્ચિદ્દેવિ આહારે, ગર્હભોયણ વજ્જણા ।

સન્નિહી સંવઓ ચેવ, વજ્જેયવ્વો સુદુક્કર ॥૩૦॥

મૃગાપુત્ર આત્મસ્વભાવના લક્ષે સ સાર ફગાવી દેવા તૈયાર થયા છે તે માતાપિતાને કહે છે ‘આ સ સાર

જા મ-જરા મરણથી બચાવ થયેલો છે આધિ, બ્યાધિ, ઉપાધિથી
સ સાર બળી-જળી પ્રજાની રહ્યો છે હવે મારે આ સ સારમા
ક્ષણમાત્ર પંજુ રહેવું નથી. મારે મૂળજૂત ઇશા-જે સિદ્ધ ઇશા
છે તેને પ્રાપ્ત કરવી છે હવે મારે ચાર મતિમા રજાનું
નથી. જોવી રીતે મુગાપુત્ર સયમપદે પડવા તૈયાર થયા છે
માતાપિતા પામે રજા લઈ રહ્યા છે માતાપિતા સવમ
માગની દુષ્કરતા સમજાવે છે પચ્ચમહામત સમજાવ્યા.

હવે છુ મહામત, રાત્રી-સોજન ત્યાગનું સમજાવતાં
કહે છે ચાર પ્રકારના અન્ન છે અનાજ પાણી, મેવો અને
મુખવાસ આ ચારેય આહારનું રાત્રી-સોજન સાધુને વચ્ચ
હોય રાત્રીને વિષે, ધી, તેલ, દૂધ આદિનો સમજ પજુ
કરાય નહિ જે ઉપાશ્રયના મકાનમા કઠા કે ગરમ પાણીના
ઘડા રહેતા હોય ભગવાને કહ્યું છે, કે હાથની હથેલી
મુકાય ત્યામુધી પણ, રાત્રીએ સાધુએ તે સ્થાનમાં રહેવાય
નહિ ગવેષણા કરતા ધીનુ સ્થાન ન મળે તો એક
રાત્રીથી વધુ વખત તે સ્થાને રોકાવાય જ નહિ અને રોકાય
તો જેટલા દિવસ રોકાય તેટલા દિવસનું ચારિત્ર કપાય
મુનિનો માગ કેટલો કઠિન છે? આટલું કઠિન શા માટે
કીધું? પાણી શખ્મુ હોય તો રાત્રીને સમયે જૂળ તરસ
લાગી હોય તો પીવાનો સકલ્પ થઈ જાય. તમારે પણ
પાપધ કર્યો હોય તરસ લાગે ત્યારે કઠા પાણીના પોતા મૂકવાં
પાપધમા કલ્પ નહિ. સાધુને રાત્રીને સમયે કઠો કે ગરમ
લેપ લગાવા કલ્પે નહિ.

સાધુને રાત્રી સોજન સાથે આ પણ વલ્લત છે
સાધુઓએ રાત્રીએ મે તેવા હાથમા પણ ઇજેકશન લેવાય

નહિ. ઉપાશ્રયમા અઘારુ હોય, ઘણા માણસો રાત્રીને વખતે પડી જતા હોય, હાથ-પગ ભાગે માટે ઝીણી લાઈટ હોય તો સારૂ, “અધા ઉપાશ્રયમા લાઈટ છે આહી કેમ નહિ.” આવો સકલ્પ સાધુથી થાય નહિ જે ઉપાશ્રમમા દીવા ખળતા હોય ત્યાં મુનિએ રહેલું કલ્પે નહિ રાત્રીએ વાચવાનું કે ભણવાનું સાધુથી થાય નહિ. જેટલું આવડે તેટલું મોઢેથી સ્વાધ્યાય થાય, ધ્યાન થાય, ચિત્તવન થાય, અગર આખી રાત ધર્મજગરિકા કરવાનીયે ના નથી સાધુ રાત્રીએ પહેલી પોર-સીએ પ્રતિક્રમણ કરે, એ થઈ રહે એટલે સ્વાધ્યાય, બીજી પોરસીએ ધ્યાન ધરે અથવા સ્વાધ્યાય કર્યો હોય તેના અર્થની વિચારણા કરે ત્યાર પછી, સાડાખાર વાગ્યે નિદ્રા કરે અને ચોથે પહોરે પાછા સ્વાધ્યાયમા લાગી જાય આમ, સ્વાધ્યાય-ધ્યાનમા દીવાની જરૂર પડતી નથી.

આગળના માણસો સમજતા, કે પૂજના ઉપાશ્રયમા તો અઘારુ જ હોય હવે સુધારકો જાગ્યા, એટલે લાઈટ મૂકવા લાગ્યા લાઈટથી ઉપાશ્રયનો દેખાવ ઠીક લાગે. ખસ દેખાવમા જ રહી ગયા, પણ આ કયું સ્થળ છે ? ધર્મ કરવાનું કે ધાડ ઉઠાડવાનું ? આ ધર્મનું સ્થળ છે લાઈટ તો શુ, પણ મનોહર ચિત્તઆકર્ષક ચિત્રો કે ધૂપ-સુગંધવાળું વાતાવરણ કે તોરણ-પડદા, સુખડના કોરણીવાળા કમાડ, જે જોવાનું વારવાર મન થાય અને સ્વાધ્યાય રોકાઈ જાય, ત્યાં તે સ્થળને મુનિએ, મનથી પણ ન ઈચ્છવું પણ જ્યાં સ્ત્રી-પશુ, પડગ રહિત સ્થાન હોય, કે જ્યાં જીવોની ઉત્પત્તિ થતી ન હોય, તેવા સ્થાનમા સાધુથી રહેવાય. ‘ઉપાશ્રય સુધારવા જેવો છે, નળિયા ચળાવ્યા નથી અને મોટા ઉપાડે ચોમાસાની

વિનવી કરી છે,' આવું મુનિ, મનથી પણ ન ઈચ્છે, મુનિનો માત્ર તત્ત્વ નિરાળો છે આ માર્ગમા જોઈ પણ જીવન દિસા પાલવવી નથી તો મુનિથી રાત્રીસોજન તો કેમ જ માય? દેહને દુઃખ-શૂળ ટાક લાગે, તેની સાધુ ઇચ્છાર કરતા નથી કાશ્વ કે બીજી ગતિમા ઘણાં દુઃખો પરવશપણે, સોમવી આત્મા છીજે તો સ્વાધીનતાથી સહન કરીશ તો તેમા તારુ શ્રેય છે.

જેક જેડૂત જેતરમા કામ કરી રહ્યો છે તમા ઘડી મુનિ નીકળ્યા જેડૂત મુનિને જોઈને પગમા પડયો વહન નમસ્કાર કયો જાહો, મને સતના હશન ક્યાંથી! સાધુ-પુરુષોના અંજે અંજમા દિવ્ય જ્યોત જળાદી રહી છે

સાધુજના અંજે અંજમા દીવડા જળાદી રે

વૈરાગી સાધુ ગુણના જહાર

પ્રથમ દીવો સાધુ લલાટ રે દિસે,

જો...રી જોમા જાલમય તું તેજ બાસે રે

વૈરાગી સાધુ ગુણના જહાર

બીજો દીવડો રે સાધુ નયને જુવાયો,

જો રી જોને દયાના દિવેલે જહાજો રે

વૈરાગી સાધુ ગુણના જહાર

ત્રીજો દીવડો રુએ સત્ત્વનો પ્રકારો

જો...રી જોની તુલના કરી નવ બાધે રે

વૈરાગી સાધુ ગુણના જહાર

પ્રથમ દીવક લલાટમા બાહ્ય-પ્રદેશમા જાલમયના તેજ જળાદી રહ્યા છે બીજો દીવક નયનમા કરુણાના બરા વહે છે જાલમયત્ત્વ મર્ષ મૂર્તિષુ ચાપર્યતિ સ પશ્યતિ ॥ મને જેમ સુખ પ્રિય છે તેમ, જધા આત્માને સુખ પ્રિય છે દુઃખ કોઈને પણ ગમતું નથી ત્રીજો દીવક મુખમા સત્ત્વનો

અળકે છે સત્ય જોલવુ, પ્રિય જોલવુ, અસત્ય કે અપ્રિય વચન ન જોલવા. સુભાષિત શબ્દો જોલવા, કે જે વાણી સામાના હૃદયમા આરપાર નીકળી જાય. હૃદય વૈરાગ્યથી રંગાઈ જાય ચોથો દીવડો હૃદયમા અળકે છે જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપની આરાધના કરનારા, રાગદ્વેષને જરા પણ સ્થાન ન આપનાર, ગુરુ-સત પુરુષોના હૃદયમા આત્મિક સુખની જવલત જ્યોત અળહળે છે

સતના દર્શન કયાથી ? વળી સતની છાયા અને વાણી કયાથી ? સત પીડાયેલા બળતા-જળતા આત્માઓને શાત કરવા સરોવર સમાન છે. જેમ તાપથી પીડાયેલા માણસને સરોવર કને જતા, દૂરથી ઠંડા પવનની લહેરથી, અડધો તાપ સમાઈ જાય છે, તેમ સતને આવતા લાળે ત્યા હૃદયમા શાંતિ, શાંતિ થઈ જાય. શાંતિ પમાડે તેનું નામ સત સત એટલે ભગવાનનો દેવાશી દૂત ભગવાનની વાણીનો પયગબર છે આવા સતના દર્શન કરવાથી, ખેડૂતને બહુ આનંદ થયો સત પાસે વિનમ્ર ભાવે કહે છે, આપના દર્શનથી હું પવિત્ર થયો છું, હવે કંઈક કહો

સત પાસે હોય તે આપે ત્યાગી પાસે ભોગની સામગ્રી ન મળે ‘વહુને જોળો નથી ભરાતો, મહારાજ માદળિયુ કરી દો’ એમ ન હોય, તરત જ સત પુરુષ કહેશે ‘ભાઈ દુકાન ભૂલ્યો, ઝવેરીની દુકાને બકાલુ માગી રહ્યો છે ? બ્રહ્મચર્યના પાળનારા પાસે આવી માગણી મૂકવી, કેવી શરમની વાત છે ? ત્યાગીની દુકાને ત્યાગની જ વાત હોય આજે તો કહેશે, દોરા-ધાગા કરી દો, તેજમદીના

ભાવ કાઢી દો, કઈક જોવો રસ્તો હેખાડી દો કે અને ન્યાય
 ઘર્ષ બાઈએ પછી અને તમારા ભજત જ છીએ. પણ નિઝારતો
 નથી કે આ સત ગુરુ છે ભગવાને કહ્યું છે, કે તું સસારીની
 લપછપમા પડીશ નહિ. શૂઠ્ઠ્યો કેવા છે, તે આચારાંગસૂત્રમાં
 બતાવતા પ્રશ્નને કહ્યું છે શૂઠ્ઠ્યનો સગ જો પાસલો છે
 આ પાસલો ભયકર છે આ મારો ભજત દુઝિયાશ છે
 મારો સેવક છે, તો જોને કઈક કરી દેવું, જોમ જોડી હા
 ખાનારાઓ, સયમમા લાય મૂકી રહ્યા છે ઘડું ન ઘડું, તે
 તો ભાજને આધિન છે તારી પાસે આવે તેને જોક જ
 માર્ગ બતાવવાનો હોય

સુખમાં સુમરો, દુખમાં સુમરો સુમરો દિન ને રાત
 જીવતા સુમરો, મરતા સુમરો સુમરો સૌ સજા
 સુમરો મત્ર જાણો નવકાર જો છે જોડ પૂવનો સાર
 જોના મધિમા તણો નવિ પાર જોનો જાજ જાન ત જોડાર.

ખેડૂતને ઝુનિ કહે છે બાઈ, તારે તારું જોય કરડું
 હોય તો આ નવકારમત્રનું આરાધન કરજો આ મત્ર મધ
 છે જેમાં વ્યક્તિગત કોઈનું નામ નથી. જ્યો અરિહતાજ
 જેણે કર્મરૂપી શત્રુનો નાશ કરી, મોક્ષને મોજ્ય થયા, તેવાને
 નમસ્કાર આર ઘનધાતી કર્મોને તોડ્યા તેવાને નમસ્કાર હજો
 તમે જાણો છો કે પાંચનાથની માળા ફરવો જોડલે શુ
 મહાવીર નીચા જોમ ? શાંતિનાથ શાતા કરો ! પણ તે તો મોક્ષ
 પહોંચી ગયા છે ધોવીસ વીસ કરોમાં નાના મોળા કહેવા, જો
 લોકેત્તર મિથ્યાત્વ છે નવકારમત્રમા અરિહત પદે જે જે
 જીવા હોય તેને અને ધીજા પદમા જાનતા સિધ્ધિને નમસ્કાર
 છે ૩૨ ગુણ સહિત આધ્યાયને નમસ્કાર છે ૨૫ ગુણ સહિત

ઉપાધ્યાયને નમસ્કાર છે અને પથમહાત્રત ધારી, પાંચ સમિતિ અને ત્રણ ગુપ્તિના પાલન કરનારા મુનિવરોને નમસ્કાર છે ફલાણુ સઘાડાના સાધુને નમસ્કાર એમ ભેદભાવ નથી

પ્રભુનુ નામસ્મરણ કરવાથી ભવની રાશો તૂટી જાય છે સૂર્યનું એક બાલકિરણ પ્રકાશતા રાત્રીનું અધારુ આલ્યુ જાય છે, તેવી રીતે ભવની પરપરામા બધાયેલા કર્મો પ્રભુના નામ સ્મરણથી, ક્ષણવારમા નષ્ટ થઈ જાય છે તમે પ્રાર્થના કે જાપ કરો છો ? કે હૈયામા અજપો છે ? જે જાપ અજપો ન મટાડે, તે જાપ નથી જાપથી શાંતિ વળે, તે જ સાચો જાપ છે માણાના મણુકા ફેરવે અને મન બીજે કયાય રચણતુ હોય અને કહે મે પાચ માળા ફેરવી, પણ તેનુ જેવુ જોઈએ તેવુ ફળ મળે નહીં ‘મનકા મણુકા ફેરલે, કરકા મણુકા છોડ.’

અંદનને બંધન સર્પનાં, છૂટી જાયે મયુર ટહૂકાર,
ઉરમાં આવોને પારસ પાતળિયા,
એમ આત્મ અંદનને, કર્મનાં છૂટે બંધન તુમ આધાર,
ઉરમાં આવોને પારસ પાતળિયા.

અદનવૃક્ષ દરેક વનમા હોતુ નથી જ્યા હોય છે, ત્યા એની સુવાસ એટલી બધી હોય છે કે, સર્પો તે વૃક્ષને વીટળાઈને રહે છે જ્યારે એ વનમા મોર આવીને ટહૂકાર કરે છે, ત્યા તેનો ટહૂકાર સાલજતા જ સર્પો જે ગાઢ ભરડાના બંધનથી વિટળાયેલા હોય તે એકદમ ઢીલા પડીને ભાગવા માડે છે મયુરના ટહૂકાર સામે સર્પો ટકી શકતા નથી, તેવી રીતે ભગવાનનુ ભજન-નામ-સ્મરણ કરવાથી ઘણા ભવોના બધાયેલા નિળિડ કર્મો શિથિલ થઈ જાય છે નામ-સ્મરણ કરવાની ઝંખના કેવી છે ? જે પુત્ર પરદેશમા જોઈ

પૂજા કરાતો હોય તેને યાદ કરે ત્યાં ઉમળકો આવે. સત્રવાને આપણા ઉપર કેટલા ઉપકાર કર્યા છે ? એ પ્રશ્નને યાદ કરતા ઉમળકો આવે છે ?

મુનિ ખેડૂતને કહે છે, જાઈયા જગતમાં જીવ એકલો જ આવ્યો છે અને એકલો જ જશે. ખેતર વાડી, ગામ, ગણ, જુદાં મૂકીને એકલા જ જવાનું છે જગતના સજીવો. સ્વાર્થી છે, સ્વાય નહિ સરે તો કોઈ કોઈનું જીવ જગતમાં નથી. માટે ધર્મધ્યાન કર, ધર્મધર્મ જીવન ગાળ. કોઈની બ્રહ્મા આગ ન લગાડવી જુદું બોલવું નહિ પર જી ઉપર જરાજ દષ્ટિ ન કરવી પરિત્રાક ઉપર મર્મત્વ ન રાખવું, તે ઉપરાંત રાત્રી સોજનનો ત્યાગ કર રાત્રી સોજનના ત્યાગથી પ્રજ્ઞા કાયદા થાય છે રાત્રીના સમયે એક વખત કોઈ જાન જતી હતી એટલે ઉપર જી મગાવ્યો. હોટલવાળે ક્ષિટલીમાંથી જી ભરી આપ્યો. ક્ષિટલીના વચ્ચેના નાળામાં ઢેક રાંધી સ્વલવાઈ ગમેલ હતી આથી જાનેયા જધાને એર જડયુ કન્યાને રાત્રી સોજનની બાધા હતી તેથી તે જથી ગઈ રાત્રે તો પ્રજ્ઞા જીવોના કચ્ચરધાણ નીકળી જાય છે

ખેડૂતે રાત્રી સોજન ન કરવાની બાધા લીધી મુનિના મોઢામાંથી વેણ નીકળ્યું કોરો થડો છે ગમે તેવી કસોટી આવે છતાં મતને આપ્યું ન આવે તેની કાળજી રાખજે, એમ મુનિએ કહ્યું ખેડૂત કહે ભલે સાહેબ. મુનિ તો નિયમ આપીને રસ્તે પડ્યા ખેડૂતે મુનિના મોઢેથી, જે મોઢાક ફૂલમાં ખપી તે વીણી લીધા તમારે તો બ્યાખ્યાન આવ નહિ તો કાલ સજળાશે એમ જ ને ? આ તો વીરશ્ય

ગણાય, એટલે રોજ વ્યાખ્યાન હોય, તેથી જ તો રીઠા થઈ ગયા છે. રોજનું સિચન દેવા બનાવે ! તેને બદલે “તુમ કહેતા ભલા, હમ સુનતા ભલા કરવાનું બધું કાચું,” એનો અર્થ કંઈ નથી.

ખેડૂત સાળે ઘેર ગયો, ઘેર જઈને માતા-પિતાને કહે છે મારે રાત્રે ખાવાની પ્રતિજ્ઞા છે, માટે જે હોય તે આપી દો અરે આપણે લોકવરણને ખાધા હોય ! માતા બોલી, આપણે આરતી થયા પછી જ ખવાય, આમ તને વહેલા જમી લેવા કેણે ભરમાવ્યો ? આપણે ખેતીનો ધંધો, આવા ધંધામા આવી ખાધા ચાલતી હશે ? રાત્રીએ ચૂરસુ ખનાવ્યું છે, ચાલ ખાવા ખેસીજી ખેડૂત કહે છે ‘દેહ જાય તો ફરખાન છે, પણ રાત્રે હું ખાવાનો નથી’ “જો તું નહિ ખાય તો અમે પણ ખાવાના નથી” માતા બોલી ખેડૂત કહે તો તેટલો વધારે લાભ, હું તો એ જ મતનો છું આમ ઘરના કોઈએ ચૂરસુ ખાધું નહિ હવે ચૂરસુ ખાડેલું, તે ચાળણ બિલાડીને નાખ્યું બિલાડી ખાઈગઈ અને ત્યા જ ઢળી પડી. સવારે જ્યા જીએ છે, ત્યા તો બિલાડી ચતીપાટ લીલીકાચ થઈને પડી છે રાત્રીએ ચૂરસુ નાખેલ, તેનું ઝેર ચડી ગયું, લાગે છે નક્કી ચૂરમામા કાઈક પડી ગયું હોતું જોઈએ જ્યા લાડવા લાગીને જૂએ, ત્યા કણાના કટકા નીકળ્યા જે ખાડણિયામા ચૂરસુ ખાંડેલ તે પૂજ્યા વિના ખાડતા અદર પેસેલ કણાના કટકા ચૂરમામા ભળી ગયેલ હતા મહારાજનો એક જ ઉપદેશ સૂણતા કેટલા જીવ બચી ગયા ! માટે રાત્રી ભોજન ન કરવું, તે ખેડૂતના આખા કુટુંબને સમજાઈ ગયું. આજે બહેનો રાત્રીના પુરી-થેપલા કરે છે, પણ કેટલા જીવોનો

કમ્પરમાણ નીડે છે, તેની ખબર છે ?

રાત્ર રાધે ને દિવસે ખાય તે જશુક
રાત્રે રાધે ને રાત્ર ખાય તે પળ જશુક
દિવસે રાધે ને રાત્ર ખાય તે પળ જશુક
દિવસે રાધે ને દિવસે ખાય તે શુક

ધાર ભાગામા છેલ્લો ભાગો જ શુક છે રાત્રીને
રાંધતા જતના શુ રહેશે ! રાત્રે જમતાં કીડી પેટમા ભભકા
બુદ્ધિનો નાશ થાય છે કરોળિયો પેટમા ભભ તો શરીરમા
કરોળિયાનો રોગ થાય છે જૂ પેટમા ભભ તો જલોદર રોગ
થાય છે, માટે રાત્રીસોજન કરવા જેવું નથી. બાળકેમા પણ
એવા સસ્કાર પાડો કે, રાત્રીસોજન કરાય જ નહિ. તમારા
ઘર રાત્રીના દશ વાગે મહેમાન આવે તે પણ રાત્રીએ પાણી
કે સોજન પામે નહિ, એવું જોડ રાખો. આને તો મહા
રાજનાં કથન કરવા બહારગામ ભાવ અને રાત્રીએ મોઢ
પહેાંધે, ત્યારે સોજન કરે શુ આ બાબતી છે ? દશન
કરવા આવ્યા છે જોલે રસોડુ શુ રાત્રીના દશ વાગ્યા
સુધી વાહુ રાખવું ? વળી દશને આવતા પચ્ચરણ, મુકપત્તિ,
સુએ આદિ ઉપકરણો લેગાં ખરાં કે નહિ ?

પરણવા આવ છે ત્યારે ઉપરણી નજર આવ છે
ખરા ! આ તો સતની-સભામાં દશન કરવા જેવું છે
સામાયિકનાં ઉપકરણો સાથે લીધા વિના જવાય જ નહિ !
પણ તમારે તો માગીને મળતાં હોય ત્યાં સુધી, ઘરનાં
વાપરવાની બાધા હોય તેમ લાગે છે ! બે રૂપિયાનો સુએ
હો તો તે તમે વાપરી શકો અને ઘરનાં પણ વાપરી શકે
સ્થાનનું પુસ્તક જેની કિંમત બે રૂપિયા હોય, પણ વેચાતું
હોતાં ટાંક વજુરે જ્યારે પાકલા સુ લા પક-પાવડર, લાલી

લગાડવામાં કેટલું ખર્ચ કરી નાખે છે ! એક સિનેમા ભેવા બય, ત્યા પાચ-દશ રૂપિયાની ઉઠાડે, નાસ્તામાં બે પાંચ રૂપિયા ઊડી જતા હશે.

આર્દ્રકુમારને અનાર્થ દેશમા, જ્યાં સાધુપુરુષને ભેગ નથી એવા દેશમા અલયકુમારે પુજણી અને મુહપત્તિ વગેરે ઉપકરણો ભેટ મોકલ્યા હતાં આર્દ્રકુમાર આ ભેટ આવેલી ચીજો ભેઠ રાજ થયો અરીસા સામે ઊભો રહી મુહપત્તિ મોઢે ફેરવવા લાગ્યો ખરાખર ગોઠવતા મોઢા ઉપર ચડી ગઈ, જ્યા અરીસામા ભેયું તરત જ જાતિસ્મરણ જ્ઞાન થયું, કે પૂર્વે મે કયાય આવું રૂપ ભેયું છે ! મુદો કહેવાનો એ છે, કે એક માણસ ઘરમા ધર્મ કરે, તો બીજા પણ તેના રંગે અવશ્ય રગાય એક જણ કુટુંબમા કદમૂળ ન ખાતો હોય, તો તેની અસર આખા કુટુંબમા પડે છે. જૈન થઈને હોટલમા જવાય જ નહિ હિન્દુ હોટલ એટલે “હિન્દુ હો તો ટળ” તારા માટે અહીં સ્થાન ન હોય, છતા પણ, આજે હોટલમા જઈ પુરી-ખટેટા ખાઈને ધર્મની ધાડ ઉઠાડે છે સમજાને, તમારા ખાળકોને નાનપણથી જ સારા સસ્કાર પાડાને પ્રથમ શાળા તમારુ ઘર છે જીવનનુ ઘડતર માવ-તરથી જ થાય છે તમારા સસ્કારમા કચાશ હશે, તો જ તમારા સતાનો સસ્કાર વગરના થશે.

મૃત્રાપુત્રને માતા કહે છે આ છટું વત, તે અહિં સા વતને, પુષ્ટ કરનારુ છે આ વત, જાવજીવ સુધી પાળવું બહુ દુષ્કર છે માતા પુત્રને હજી પણ શુ કહેશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે

બ્યાખ્યાન ૮૧મું

સ ૨૦૨૦ ના આસો સુદિ ૭ સોમવાર, તા. ૧૨-૧૦-૧૬

સિદ્ધાંત જોલે જો કાલે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ ત્યાં
સિદ્ધાંત પ્રદ્યોત્ત. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રના ૧૬મા અધ્યયનમાં
મૃગાપુત્રનો અધિકાર આવી રહ્યો છે

મૃગાપુત્ર મુવરાજ પડના ધણી, જત્રીસ રમણીઓના
સ્વામી છે દોગુન્દક દેવતા જેવું મુખ લોગવી રહ્યા છે તેમાં
એક સાધુના ઇશન થતા અતિસ્મરણ જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું એ
જ્ઞાનમાં પૂવ ભવો નાશકો, તિયજ, ઇશાના ભવો ભેદા દેવ
લોક ભેદો અને ત્યાંથી અવીને પોતે અહીં માનવ ભવમાં
આન્યા છે તે પણ જોઈ હવે જે કામ અપૂરું છે તે પૂરું
કરી લેવું છે જગ્યા પછી વાર શુ ? ભાવ નિકા કીડી ગઈ
છે જ્ઞાનનો પ્રકાશ વર્ણી રહ્યા છે જોવા મૃગાપુત્ર માતા
પાસે સયમ-માગે જવાની રજા માગે છે માતાને કહે છે,
કે હવે હું કિ પાક ફળને ખાવા ઇચ્છતો નથી. જળતા-જળતા
આ સ સારમાં સાર વસ્તુ આત્મા છે, બારી જામી વસ્તુ અસાર
છે અસાની લોકો અસાર વસ્તુનો મોહ કરે છે, સારભૂત
સમ્બદ્ધજ્ઞાન, ઇશન, ચારિત્ર અને તપ જો ઇન્દ્રિયોના વિવરો
કે સ્વજનસ્નેહી કોઈ સાર-ભૂત નથી.

“સાર વસત્તં જાજં, સારં તથા તિયમ જ જમસિયલ્લ વર ।

સાર તિયવર યમ્મ સારં સલ્લેહણા પંહિમ મરમ ॥

ઈશન અને જ્ઞાન સારભૂત છે આત્માના ખજાનામાં

અનતાશુણ્ય છે તેમા જ્ઞાનશુણ્ય નિરાકાર છે, પોતામા શુ પડયુ છે, તે જ્ઞાન બતાવે છે ધર્માસ્તિકાયનુ ચલણ લક્ષણ, અધર્માસ્તિકાયનુ સ્થિર લક્ષણ, આકાશાસ્તિકાયનુ અવગાહના લક્ષણ, કાળનુ પરાવર્તન લક્ષણ, જીવનુ લક્ષણ ઉપયોગ, અને વર્ણ, સ્પર્શ, રસ, ગંધ એ પુદ્ગલોના લક્ષણ, આ બધુ જાણવાનાર જ્ઞાન છે. પ્રમેયત્વ નામનો શુણ્ય દરેક દ્રવ્યમા છે જાણુવુ તે દોષ નથી વિષયભાવ કરવા, મનોજ્ઞ અને અમોજ્ઞભાવ કરવા તે જ બંધનુ કારણ છે. જો જાણુવા માત્રથી, બધ પડતો હોત, તો કેવળીને મોટો બધ પડે, કારણ કે કેવળી લોકલોક બન્નેને જાણી રહ્યા છે, માટે જાણુવુ તે બધનુ કારણ નથી. પોતાનો શુણ્ય પોતાનો નાશક ન થાય પર વસ્તુ નાશક છે

રાગ-દ્વેષ એ વિકારી ભાવ છે, તે જ આત્માનો નાશ કરનાર છે અરીસામા અગ્નિનુ પ્રતિબિંબ પડે છે, તે અરીસામા દેખાય છે, પણ તેથી અરીસો સળગી જતો નથી બરફની શિલા પડી હોય, તો અરીસામા બરફની શિલાનુ પ્રતિબિંબ દેખાય છે, પણ તેથી અરીસો ઠરી જતો નથી. અરીસો જુદો છે, અને અગ્નિ કે બરફની શિલા જુદા છે અગ્નિ અરીસો ન થાય, કે અરીસો અગ્નિ ન થાય એમ જડનુ જડમા અને મારુ મારામા, એમ મળિયારો વહેચતા આવડે છે કે નહિ? પરચીજ મારી થઈ શકે જ નહિ, તે જડ છે, હું ચેતન્ય છું. જડનુ પરિણમન ચેતન્ય કરી શકે નહિ અને ચેતનનુ પરિણમન જડ કરી શકે નહિ, માટે સ્વભાવમા ઠરી જાઓ પરમા જાઓમા, કષાયની અગ્નિમા સળગો નહિ શાપની સામે આશીર્વાદ આપવો, આનુ નામ

શ્રમા પૂરુ કરનારનું મનથી પણ અહિત ન ઇચ્છવું

શાની કહે છે, કે જે ક્રોધ કરે છે, તેને જ નુકસાન થાય છે તારા શાનની સ્વચ્છતા યદ્ય ત્યારે ખંખર પડી, કે ક્રોધ નુકસાનકર્તા છે હવે જે ક્રોધ કરે તે માણસ બેજાન ક્રોધ તો જ ક્રોધ કરે

કુ ક્રોધ ન કરું તો ન થાય આ જ પુરુષાદ્ધ કરવાનો છે, બાકી કંઈ જીભ જોડકામમા પુરુષાદ્ધ નથી કરવાનો. તને ક્રોધના નિમિત્તો મળે, છતાં પણ તારે તારા સ્વભાવમા કરવું અજ્ઞાની આત્માઓને દોડામાં થઈ માડું ભાગી બધ છે જ્યારે સમજણવાળાને, દિલમાં કંઈ અસ માત્ર પણ ભાગતુ નથી. સમજણવાળાને ૧૦૫ કિંમી, તોય ક્રોધ, છતાં પૂછે તો કહેશે, ઠીક છે કુ માડું કામ કરું, એ એનું કામ કરે જ્યારે અણસમજૂને ૬૬ તોય ક્રોધ ત્યા ધમધમાટ કરી મૂકે કારણ કે સહનશીલતાનો અભાવ છે શાનમાં જેવું ક્રોધ તેવું ઝળકે છે તેમા શાનનો દોષ નથી અણુવું તે ક્રોધ નથી રાગ-દેષ કરવો તે ક્રોધ છે એટલે શીખી બાંધો તો ૧છી વીતરાગ થર્વા, વાર નહિ લાગે.

હવે માતા શુભાશુત્રને સચમ કેવી રીતે પાળવો એમને, તે જતાવે છે. સાધુ થવામા આખી જિંદગીની અર્પણતા કરવાની છે બૌદ્ધ લોકોમાં કુગી (સાધુ) થાય છે તે અમુક વર્ષો કુગી તરીકે રહે, પછી ન પળાય તો પાછા સસારમા ચાલ્યા જાય. તેવો આ જૈનનો માગ નથી જૈનમાગ એ સવશી અતુત્તર પ્રધાન માગ ॥ જૈનક્રિયાની યોગ્ય કંઈ ન આવી શકે

જૈનધર્મમા એક એક દ્રષ્ટાંત જુઓ. ગજસુકુમારને સોમીલે સળગાવી નાખ્યો, છતાં ગજસુકુમારે ક્ષમાના પાઠ શીખવ્યા. સ્કંધક્રના શરીરની ખાલ ઉતારી નાખી, છતાં સમતા ધારણ કરી. કામદેવ શ્રાવકને, દેવે પિશાચ, હાથી અને સર્પનું રૂપ ધરી પરિસહ આપ્યા, છતાં સહનશીલતા રાખી. આવા તો શ્રાવકો હોય, ત્યાં સાધુની તો શી વાત કરવી ! હું ખૂબ ખમી લેવું, પણ હું ખૂબ દેવું નહિ, તે મત્ર જૈનદર્શનમા ભણાવવામા આવે છે. ભગવાને અભયદાન દેતા શીખડાવ્યું છે તમારે પોતાને અભય થવું હોય, તો અભય દાનના દાતાર બનો, તો જ તમને અભય મળશે. સુખ દેવાથી સુખ મળે છે. દગા-ખાણ કરી, છેતરપીંડી કરી, કોઈના ભાવ-પ્રાણને લૂટવાથી સુખ મળે નહિ. મહાન પુરુષોએ કીધું છે, કે સમતા રાખતા શીખો.

ક્રોધ આવે છે, ત્યારે આખથી ખખર પડી જાય છે, તેમ જ બોલવામા પણ ખખર પડી જાય છે ક્રોધનો. અને તાવનો સમન્વય કયો છે તાવમા આખ લાલ થાય છે, માથું ભારે થાય છે, ક્રોધમા પણ તે જ દશા થાય છે તાવવાળો બકે છે, કાતો ફૂટે છે અને કાતો ગાણા ગાય છે, તેમ ક્રોધીને ક્રોધના આવેશમા બોલવાનું ભાન રહેતું નથી. જ્યારે ક્રોધીને ક્રોધનો આવેશ આવે છે, ત્યારે સામા માણસે મૌન જાળવવું જોઈએ બોલશે તે થાકશે જે માણસ સમતા રાખે છે, તેને જોર પડતું નથી.

क्षमा खड्गं करे यस्य, दुर्जनं किं करिष्यति ? ।

अतृणे पतितो बह्नि, स्वयमेवाप शान्म्यति ॥

જેની પાસે જમાનું ખડગ છે તેને દુર્જનો શુ કરી શકવાના હતા ? બ્યા તણખલા, ક્યારા કે બજતણનો યોરાક મળતો નથી તે અગ્નિને આપોઆપ કરી જવાનું રહે છે માટે કોધીની સામે યજ્ઞ નહિ પણ તેની દયા ખાવી. બિચારો પ્રકૃતિને વશ પડ્યો તે કમબોર છે ' કેટલાક બ્રાહ્મણોને બાલતા ઠેસ વાજે તો ધમપાછાડા કરશે બારણુ લાગી જાય તો બાસ્ણાને પાછાડશે શુ કહે છે તેનું તેને જ્ઞાન નથી રહેતું ગાંડાનું ગજીને ગાંઠે બંધાય નહિ આવા નિમિત્તો મળ્યા તે તમે પૂર્વે પાપ કર્યા તેનું ફળ છે હવે સમતા રાખી ચોગવો, નહિતર પાછું અવિશ્વમા ભેટશે ખૂણ ખૂણ બોલતા હોય, ત્યારે સામી માણસ કહેશે, હવે સહનશીલતાની હક હોય આતો રામ કહાણી રાખે છે અરે બાઈ ? ક્યાં રામના ઘોડ વરસનું ડુંખ તે માહેલો તારા એક દિવસ ખરો ! દુ ખના ગાંડવાં શુ જિઆં છે, તે તો બતાવો ! ગજીને ગાંઠે ક્યાં સુધી બાંધી રાખશે ! ગજસુક્રમારના દુ ખની બે ધડી પણ ખરી ?

માણુ તો ભલું મૂઠાવે જરા મન મૂઠતા શીજે,
આવી રૂઠો જાનેરો લાવ નાંબે ફરી ફરીને,
આવી રૂઠો મનુષ્ય રેલ નાંબે ફરી ફરીને.

વરઘોટે ચઢાવી, મૂઠ મૂઠાવી, પાટે બેસાડી દીધા,
એટલે શુ પતી ગયુ ? મન મૂઠાવું જોઈએ, નહિતર તો સાધુ જેવા સાધુ ચડકોશી નાગ ઘર્ષ ગયા ક્યારે આયુષ્યનો બધ પડ્યો, જેની શી ખબર છે ? આયુષ્યનો બધ પડતી વખતે બે કોધ મુક્ત પરિણામ રહેશે, તો ગતિ બગડી જશે મને કોણ કહી શકે ? અરે બાઈ તુ કોણ ? પ્રભુ વીરે પણ કેટલા પરિસહ સહન કર્યા છે તે માહેલો એક પણ પરિસહ

આપણને છે ! એક રાતના વીસ પરિસહ-હાથી, સર્પ, વજ્રમુખી ક્રીડીઓ, પરિસહ દે, છતાં ભગવાન એ બધું સમભાવમા ઝીલે છે જ્ઞાતા, દ્રષ્ટાપણે સ્વભાવમા ટકી રહેવાની આવડતવાળા છે, તેથી હુ બ હુ બરૂપ નથી પરિણમતુ આજની આપણી દશા કેવી છે ? આપણને તો કોઈ બે ચાર કડવા શબ્દો કહે, ત્યાં તો લાલપીળા થઈ જઈએ છીએ બળવાન હોય તો મારવા દોડવાના, મારી ન શકીએ તો ગાળાગાળી કરવાના, ઉઘાડે છોગે ગાળો ન બોલી શકાય તો મનમા બડબડાટ-ગણગણાટ કરી હંનરો ગાળો ભાડી નાખવાના ઠાણાગસૂત્રમા દશ પ્રકારના મૂડ કહ્યા છે પાચ ઇન્દ્રિયોના વિષયના, ચાર કષાયના અને છેલ્લે શિરમૂડ કહ્યું છે વેશ માત્ર પહેરી લીધો પણ સાધુતાનું જે તેજ પડવું જોઈએ તે નથી પડતું, માટે લાઈન ચેઈન્જ કરવાની જરૂર છે જેના જીવન બાગમા સ્નેહના ઝરણા વહે, ત્યાં વેરઝેરના બાવળ ન ઊગે “હું કંઈક છું, મને કેમ કોઈ કહે !” અરે તુ શું છો ! મૂળામા હતો ત્યારે મક્તમા વેચાણો પગવડે કચરાણો ડાળાનું અથાણું કરે અને પાદડાને ફેંકી દે છે, એમા આપણે હતા કે નહિ ! શાક લેવા જાઓ છો, ત્યાં ઉપરથી થોડું લો છો, એમ મક્તમા વહેચાણો ! ત્યાં તમારું કયું વજન રહ્યું હતું, કે આહી ‘હું, હું’ થઈ પડ્યા છો ! જેનામા સહનશીલતા છે, તે જ પરિસહને જીતી શકે છે

ઉરમેં ન માન હોવે, દિલ એકતાન હોવે,
મલુ ચરણ ધ્યાન હોવે, જબ પ્રાણ તનસે નિકલે,
એસી દશા હો ભગવન ! જબ પ્રાણ તનસે નિકલે

ન્યારે દેહમાથી પ્રાણ છૂટતા હોય, સામે કપરા સયોગો હોય, “મરતો નથી ને માચો મૂકતો નથી” આવા

વેળા સાક્ષાત્તો હોય, છતાં મનમાં આક્રુણ વ્યાક્રુણ ન થાય તે વખતે ધ્યાન ખરૂં છે પ્રભુ ! હું કેવળ તારી ભક્તિમાં લીન થઈ બાઈ, નવકારમત્ર જોણતા જોણતા રેહ છૂટી જાય, તે સ્થિતિ માણુ છું પણ આ માટે તો અગાઉથી તાલીમ લીધી હોય તે કેળવી શકે, પણ જેને જોકે વચનમાં વાધા પડતા હોય તે સહેજણા કેમ કરશે ? જે માણસ એકાસણુ કરી ન શકતો હોય તેને માસખમણના પચ્ચકખાણુ કેમ દેવાય ! જેનામાં સહનશીલતા નથી તે સચારો કરવાને લાચક નથી. સાદાં તપ, એકાસણાં આયબિલ, ઉપવાસ, છક, અઠમ કરીને પ્રેક્ષીસ પાઠવી જોઈએ. અદરથી હમન કરશે તો જ આગળ વધી શકશે.

દીક્ષા લીધા પછી વિહારમાં પેટમાં બોટા વળતા હોય, સામે ગ્રામ દેખાતું ન હોય તરસનો પરિસહ એટલો બધો કે મોઢે લોટ ઉઠતો હોય, આખે અધારા આવતા હોય, આવી અરહેલીમાં અકાઈ જાય, છતાં સાધુ ધૈય પ્રાણ કરે છે મૃત તો જોશીકે રાખીને સાધુ ફરતા હોય છે, બીક રજ માત્ર નથી, પૂણ તૈયારીમાં હોય છે કાઈ કહે. બાલી બાઈ ક્યનાઈ જતું છે ને, બોડલ ! તૈયાર થઈ રહેલો ટાઈમ થયે ત્યારે હું તમને સાદ પાડીશ. પેલો તૈયાર થઈને નીકળે. ગાદીમાં બેસી ગયા હવે જે સ્ટેશન આવે ત્યાં ઉતરી જવાનું છે એટલે સરસામાનનો ઢાગીનો જોકે પણ પડ્યો ન રહે, તેની કાળજી રાખે જોકે અસ્થિર હોવા માટે આટલી કાળજી અને આમાજ-ધમ મા જ બેઠકારી સેવી રહ્યા છો ! ધમ કેમ રચ્યતો નથી ?

કોઈ કોઈ કહે છે કે હું ધમને માનતો નથી. એ

તુ ધર્મને માનતો નથી, તો તેં મહાવીરને પણ ન માન્યા, તો પછી આહી આવો છો શા માટે? તમે ધર્મને માનો છો તેથી તો તમારે ને અમારે મેળ છે બાકી તો તમે જેને ઇચ્છો છો, તેને અમે છોડીયે છીએ પરિગ્રહ અમારે જોઈતો નથી. કેઈ સસારી સગાવહાલાની ઘડિયાળની દુકાન હોય, તે કહે કે, સાહેબ! આ એક ઘડિયાળ રાખો તો સાધુ કહી દે, કે અમારે તે ન જોઈએ પચોતેર રૂપિયાની ક્લૉન્ટન પેન રાખો તો તે પણ સાધુને ન કહ્યે 'ત્યાગે એને આગે અને માગે ત્યાથી ભાગે' અમે પરિગ્રહનો તિરસ્કાર કરીએ છીએ ત્યારે તમને પરિગ્રહ ચોટયો છે! તત્રીએ સારૂ કામ કર્યું છે માટે થેલી આપો તત્રી કહેશે ખરો કે, મારે આ પરિગ્રહનો સાથ જોતો નથી કે પોતાની જાતને શ્રેષ્ઠ માને? ડોકમા હાર પહેરાવે ત્યારે આ કાળો નાગ કા પહેરાવો એમ કહો ખરા! નારી તમારી ડોકમા હાથ નાખે તો નાગણી માનો! સમજજો, મોહ ઝેરીલો છે

સાપની બીક તેટલી પાપની બીક લાગે છે? સાપનું ઝેર તો વળી મત્ર દ્વારા કે ઇન્જેક્શનથી ઉતરી જાય, પણ પાપના ડખ તો ભવોભવ પીડશે જે સાધુ થયા પછી દેહને કેળવે નહિ, તેને મુશ્કેલીનો પાર નથી રહેતો ભૂખનું દુખ સહન કરવાનું ન રાધે, ન રધાવે, પાકી કેરી છેદે નહિ, છેદાવે નહિ, આવો જૈન સાધુનો માર્ગ છે ક્ષુધા પરિસહ સેવવો ક્ષુધાથી ગમે તેવી વ્યથા થાય, પરંતુ મોઢા ઉપરની લાલી ઉતરે નહિ ખુમારી હોય, નરકમા અનંતિ ભૂખ અને તરસ સહન કરી છે, પરવશપણે સહન કરી જ્યારે આ તો તપ થાય છે વહોરવા જાય ત્યા અતપ્રાન્ત, લૂખ-તુચ્છ

આહાર મળે, તો પણ થહેરામાં લવલેશ ફેર ન પડે શરીરને તો દુરમનનો દીકરો માને કમનિ લઈને જ શરીર મળ્યું છે અને કમી તે આત્માનો શત્રુ છે નોકમ રૂપે ફળ આપે છે, તે દુરમનનો દીકરો, તેને વળી સત્તુ માતૃ રાખી શુ ફેરવવાનું હોય આ શરીર પાસેથી કામ લેવાય તેટલું લઈ લે। વિજય ચોરને ધના થોડે જોમ જોરાકનો અર્થો ભાગ આપ્યો હતો, તેમ આ શરીરને જોરાક આપવો પડે છે

ધના થોડા પુત્રને મારી નાખનાર વિજય ચોર અને પોતે રાજના ઠડના કારણે એક જ હેઠમાં પુરાય છે પહેલે દિવસે થોડ માટે રસોઈ આવી થોડ જમવા બેઠા વિજયચોર કહે, થોડ મને કઈક આપો, હું બધા દિવસનો ભૂખ્યો છું થોડ કહે છે કે શુ હું દુરમનને આપુ ? વિજયચોરને આખું નહિ, થોડે એકલાએ સોજન કર્યું આખું એટલે નિકાર કરવા જવું પડે છે થોડ કહે છે જિસો થા. સામે બાલીને દુરમનને બોલાવવો પડ્યો મેં આખું છે તેથી નિકાર કરવા જવું છે એ તું જિસો નહિ થા, તો હેડ ફાલશે શી રીતે ? માટે જિસો થા વિજયચોર કહેવા લાગ્યો, થોડ ! પ્રથમ મને અર્ધો ભાગ જોરાકનો દેવાનું કળૂણ કરો તો જ હું સાથે બાહુ થોડ બિચારો શુ કરે ? કળૂણ થયો પછી તો રાજને કામ કમ થઈ ગયો ભાત દેવા આવનાર માણસે આ બધી વાત થોડાણીને કરી, કે થોડ તો પોતાના જોરાકમાંથી વિજય ચોરને ખવડાવે છે

થોડાણી બહુ યાચો થાય છે પછી તો જોરાક મોકલવામાં કળુસાર્થ કરે છે અમુક વખત પછી થોડ નિર્દોષ છૂટી

ઘેર આવે છે સગા-વહાલાં-સ્વજનો હાર-તોરાથી સ્વાગત કરે છે. શેઠ નિર્દોષ છૂટી આવ્યા, તેનો આનંદ વર્તાય છે. પણ શેઠાણીનું મોઢું ગમગીન દેખે છે શેઠે જાણ્યું, કે શેઠાણીને કાંઈક માઠું લાગ્યું છે આંખ એ અરીસો છે. વિકારી, અવિકારી, કૂર, કપટી, લુચ્ચો એ બધાં, આખ જોવાથી ઓળખાય. આગળ ધનવંતરી વૈદ્ય આખ જોતા અને રોગનું નિદાન કરી લેતા હાલની જેમ નળીઓ મૂકવાની કે પેટમાં ટકોરા મારવાની જરૂર રહેતી નહિ

શેઠ શેઠાણીને કારણ પૂછ્યું ત્યારે શેઠાણીએ કહ્યું, ‘તમે આપણા પુત્ર દેવદત્તને મારનારને પોષતા હતા !’ આ વાત તો હું મરીશ તો પણ નહિ બૂલું શેઠે કહ્યું ‘તમારી વાત બરોબર છે પણ જ્યારે મારી હકીકત સાલજશો ત્યારે તમને બરાબર બરાબર પડશે’ શેઠે અથથી ઇતિ સુધી હકીકત સમજાવી અને શા માટે ખોરાકમાંથી અર્ધો ભાગ દેવો પડતો હતો, તે પણ કહ્યું શેઠાણીને વાત સમજાણી બૂલ થઈ તે બદલ માફી માગી

ભગવાને આ દષ્ટાંત મુનિઓ માટે કહ્યું છે વિન્ય ચોરને શેઠ આપતો હતો તે ચોરને રૂપરૂપ કરવા માટે નહોતો આપતો, પણ આવશ્યક કામ કઢાવવું હતું તેથી આપતો હતો તેવી રીતે હે મુનિઓ ? ઇન્દ્રિયોને પોષવા આહાર લેશો નહિ, કે દેહની કાંતિ વધારવા ખાશો નહિ, પરંતુ સયમના નિર્વાહ માટે ધ્યાન-સ્વાધ્યાયમાં ટકવા માટે, આ શરીર પાસેથી કામ કઢાવવું છે, માટે આહાર પાણી લેવા પડે છે, એમ સમજી વિચારી આહારપાણી લેવાના છે જેમ સાધુને

તેમ તમને પણ આ દષ્ટાંત લાગુ પડે છે. રામતાં અમાણી,
ચટણી, પાપક, જોકે જાણીઆ કેટલાં દુષ્ટ રાજો છે ! તમારે
પણ સમજવાનું છે, આત્માને સવળે રસ્તે ચઢાવી ઉદ્ધાર કરવો
હોય તો જે પુત્ર ! સમમના માને વિવશતાં, પ્રથમ તો
શુધા પરિસદ સહન કરવો પડશે. શુભાપુત્ર માતાને શુ
જવાબ આપશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે

વ્યાખ્યાન ૮૨ શ્રુ

સવત ૨૦૨૦ આસિા મુદિ ૮ અગળવાર, તા. ૧૩-૧૦-૧૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ નામે
સિદ્ધાંત પ્રજ્ઞાં તેમાં ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રના જોમણીસમા
અધ્યયનમાં શુભાપુત્રનો અધિકાર ચાલી રહ્યો છે. અજવાન
મહાવીર પતિત પાવન-સૌમ્યકારી વાણી વડે સાધુ જીવનનું
આભેદુષ વર્ણન કરે છે

માતાપિતા શુભાપુત્રને સમમ કેટલો કપરો છે, તે
કહી રહ્યાં છે. સાધુના જીવનમાં જાણીસ પરિસદ છે, પરિ
એટલે બારે જાણીસ, સદ્ એટલે સહન કરવું બારે જાણીસ
સહન કરવાનું શાને માટે ? માર્ગાદિઅવન નિમરાઈ
પરિવોદાવ્યા પરિવહા : નિર્જેશ અર્થે સહન કરવાનું હોય
છે જે કાંઈ દુઃખ પડે તેનો સામનો સમભાવમાં સ્વીકારે
વાનો છે તેમા અમાર પરિસદ વેદનીય કર્મના ઉદયથી,
સાત પરિસદ બારિત શાકના છે જોકે દશ ન શાકનીય

કર્મના ઉદયથી, જે જ્ઞાનાવરણીયના ઉદયથી અને એક પરિ-
સહ અતરાયના ઉદયથી આવે છે પરિસહનો સામનો આર્ત
કે રૌદ્ર ધ્યાનથી થઈ શકે નહિ, પણ સમતાભાવથી સહન
કરવાના હોય છે તેમા પ્રથમ ક્ષુધા પરિસહનો સામનો
કરવાનો હોય છે આહાર સજ્ઞા, અનાદિ કાળથી જીવને લાગી
પડી છે જ્યાં જે ગતિમા ગયો ત્યા આહાર મેળવવા પ્રયત્ન
કરવામા ખામી રાખી નથી હવે ઉપવાસ કરવો, તે આહાર
સંજ્ઞાને રોકવાનો પ્રયત્ન કહેવાય ઉપવાસ નથી અને
સાધુ વહોરવા જાય ને મળે નહિ, ગામમા પચાસ ઘર ફરે
છતાં બટકુ રોટલાનોય જોગ ન મળે, તો પણ સાધુ સમ-
ભાવને છોડે નહિ

‘કોઈ દાતાર નથી કે કોઈનામા રામ નથી વસ્યા
શુ ?’ એમ મનમા કલ્પના પણ કરે નહિ બધી જોગવાઈ
હોય છતા ગૃહસ્થ ના પાડી દે, છતા લેશ માત્ર પણ મનમાં
ખેદ ન કરે કેટલાએકતો એમ પણ જોલો કે આ મૂડિયા
તો હાલી જ મળ્યા છે જેવા તેવા શબ્દો જોલી નાખે ગાળો
દે કે માર મારવા માડે, છતા પણ મનમા સામા પ્રત્યે ક્ષેપ
કરે નહિ ક્ષમા એ સાધુનો પહેલો ધર્મ છે ક્ષમા રાખવાથી
સાધુ પરિસહને જીતી શકે છે ક્ષુધાનો પરિસહ સમતા-
ભાવથી સહન કરે

‘બીજો પરિસહ તૃષ્ણાનો છે કયાય પાણીનો જોગ ન
મળે નદી ચાલી જતી હોય છતા એ સચેત પાણીને અડકે
પણ નહિ શીતનો પરિસહ ઓઢવા પછેડી સિવાય કાંઈ
ન હોય અને ઠંડી ખૂબ પડતી હોય, તે પરિસહ સમભાવથી

સહન કરે આચારાગ સૂતના ૮ અધ્યયનનાં ૩ જા ઉદેશામા
અગવાન કહે છે

‘ત મિવક્ષુ સીયકાસ પરિચેય માણગાય’ ઠલસંકમિતા
ગાદાબદે જ્યા આઠસંતો ! સમજા ? મો જાલુ તે ગામજમા
ઠલ્લાદતિ ! !’

મુનિને ઠડીથી મૂલતો ભેઈ કોઈ ચૂકસ્ય એમ કહે
કે હે આચુધ્ધમાન અમણ ! વમને ઇન્દ્રિયો પીટે છે તે મૂલે
છા ? તો સાધુ કહેશે, મને કોઈ ઇન્દ્રિયોના ધર્મ પીડતા
નથી, પણ ઠડીના પરમાણુને આ દેહ સહન કરી શકતો
નથી, તેથી શરીર કપે ॥ તો એ ચૂકસ્ય કહે, કે તાપસુ
કરું તો ના કહી દે, કારણ કે અસિ કાયનો આશય સાધુને
કષ્ટતો નથી. તેમજ કોઈની સગદી સળગાવેલી પડી હોય,
તેનો તાપ લેવો પણ કષ્ટ નહિ. સાધુ સયમ લીધે છે, તે
સમજે છે કે સયમમા ચુરકેલીનો સામનો કરવો પડશે.
અમે તેવો પ્રબલ તાપ પડતો હોય કામરની સડક ઉપર
પગ મૂકે ત્યાં પગ જૂળ બળતો હોય તો પણ મુનિ એ
ઉચ્છ્વાસની આવાપના દ્વેષે પણ પગમા બૂટ બપલ પહેરે
નહિ. કારણ કે દેહને પપાળવો નથી, શાતા શિગિયા રહેવું
નથી, પણ આ શરીર પાસે કામ કરાવવું છે પછી જલેને
શરીર કાળુ થકુ પડી જાય, સાધુને વળી કોને દુષ જતાવવાં છે
મને તાપ લાગે છે એવી જગા પણ અસર મન ઉપર ન દે

જડ ને કૈતન્ય જન્ને પ્રવ્યનો કવલાવ વિન્ન
સુમતીત પલ્લે જેને જન્ને સમજાય છે

જડ તે હું નહિ અને હું તે જડ નહિ. દેખાય છે

આ શરીર, તે તો પુદ્ગલનો પિંડ છે દ્રશ્યમાન પદાર્થો આખે ચડે છે તે પુદ્ગલના પિંડ છે તે મારુ જોય છે, હું તેનો સાતા છું, જીવ પુદ્ગલોનો કર્તા થઈ શકે નહિ દરેક પરમાણુના વર્ણ, ગંધ, રસ અને સ્પર્શ સ્વતંત્ર છે સ્કંધમા લખ્યો એટલે પરાધીન થયો અને દરેક પરમાણુ છૂટો ફરે ત્યાં સુધી અવિકારી, શુદ્ધ-વ્યજન પર્યાયવાન કહેવાય છે. દેહને તાપ લાગે છે, ઉષ્ણ-શીત તે પુદ્ગલની પર્યાય છે તેથી હું ઉનો કે ટાઢો ન થાઉં મારામાં શબ્દ, રૂપ, ગંધ કે રસ નથી, હું અરૂપી છું

ખૂબ ઠડી પડતી હોય, વસ્ત્રો ઝોછાં હોય, છતાં મુનિ ધ્યાનમાં અડગ હોય પ્રભુ મહાવીરના દર્શને નીકળેલા ચેલણા મહારાણીએ પ્રભુના કેટલાયેક સાધુઓને ઠંડીમાં ધ્યાનમાં બેસેલા જોયા જોઈને ચેલણા મહારાણી વિચાર કરે છે, ધન્ય છે આવા પવિત્ર મુનિઓને ! ઘરની બધી સાહ્યબી છોડી, સુકોમળ કાયાથી આવા પરિસહો સહન કરે છે, તેમને ધન્ય છે ચેલણા રાણી રાત્રીને વખતે સૂતા છે, તે વખતે પલગ બહાર જરા હાથ રહી ગયો, તેથી હાથને ઠડી લાગી જતા વિચાર આવ્યો ને બોલાઈ જવાયુ, કે ‘શુ કરતા હશે એ !’ રાજા શ્રેણીકે આ શબ્દો સાંભળ્યા રાજાને શકા પડી કે રાણીના હિલમાં કોઈ ચાર પુરુષ વસે છે, રાણી વ્યભિચારિણી લાગે છે શકા એ ધીમું ઝેર છે રાણી ઉપરની પ્રિત તૂટી જાય છે ‘ચેલણા ન જોઈએ’ એવો મનમાં કોપ ઉત્પન્ન થયો બહાર નીકળ્યા ત્યાં અલયકુમાર સામા મળ્યા ચહેરા ઉપરથી પારખી ગયા કે પિતાજી વિહ્વળ દશામાં છે ‘કેમ પિતાજી ! વિહ્વળતાનું શુ કારણ છે ?’—અલયકુમારે રાજાને પૂછ્યું, રાજાએ

કર્ષે હકીકત ન જણાવતાં કુકમ કરી દીધા, કે ચેલણાના મહેલને સળગાવી દ્યો. રાજાનો કુકમ તે કુકમ. સામુ પૂછાય નહિ. અભયકુમારે કુકમ માન્ય કર્યો. રાજા એવીકે ભગવાન મહાવીર પ્રભુના દર્શને જઈ રહ્યા છે. અભયકુમાર પિતાની આજ્ઞાને હોપતા નથી અજાસીમા થોડો કમરો હતા તેમા અગ્નિ પેટાવ્યો.

આ વરહ રાજા એવીકે મહાવીર ભગવાન પાસે જઈ પૂછી રહ્યા છે, કે પ્રભુ ચેલણાના ચારિત્ર વિશે શું ? ભગવાન કહે છે, કે એકા રાજાની સાતેય પુત્રીઓ સતીઓ છે સુગીર છે, રાત્રીમાં રાણીઓ કમ્પુ, કે શુ કરતા હશે એ. એ વાતની શકા થઈ છે, પણ તેના હૃદયમા તો એ વખતે મુનિઓ જ રમી રહ્યા હતા. ઠાકીમાં હાથ ખદાર રહી જતા હું ખ મનુ, તો મુનિ કેવી રીતે આ ઠાકી સહન કરતા હશે ? એ વિચાર આવતાં રાણીથી રાત્રીને વખતે બોલાઈ ગયું હતું. રાજાને પસ્તાવો થયો. જલદી પાછા વળે છે ત્યાં અભયકુમાર સમા મળે છે. જ્યાં મહેલ સામે જુવે, ત્યાં ખુમાડાના બોં બોટા નીકળે છે. રાજા બોલી ઊઠ્યા. અરે અભય ! જા જલદી જા. અભયકુમાર કહે છે કે ચેલણા માતા સુરક્ષિત છે હવે મને આપની રજા મળી ગઈ. રાજાએ વચન આપેલ હતું કે જે દિવસ હું બહારો હતું તે દિવસ તું ફીટા લેજો. આજે રાજાથી બહારો અપાઈ ગયો. કહેવાનો ગુરો એ છે કે મુનિઓ ઠાકીનો પરિસહ સહન કરે છે તે આત્માનો મેલ કાપી નાખવા સમતાભાવે સહે છે. સાધુનો આત્મા બળવાન હોય છે, તેથી પરિસહ સહન કરી શકે છે.

સયમમાર્ગ એ તો ખાડાની ધાર છે ડાસ અને મચ્છર કરડતા હોય, છતાં ધ્યાનમાથી વિચલિત ન થાય ભગવાન કહે છે, કે સત્રામને મોરચે તો શૂરવીર અને ધીર હોય, તે જ ઊભો રહે છે બાણોનો વરસાદ વરસતો હોય, છતાં પાછો હટે નહિ તેમ સાધુને ગમે તેટલા મચ્છરો કરડે, પણ તે તો એમજ સમજે કે મચ્છરો દેહ ઉપર દશ દે છે આ દેહનું લોહી માસ ખાય છે, પણ કાંઈ મારા આત્માના ગુણને ખાતા નથી માસ ને શોષિતનો આહાર કરનારા મચ્છરોને શરીર ઉપરથી ઉડાડે પણ નહિ, તેમ મનથી પણ દેષ કરે નહિ આવો મુનિનો માર્ગ છે

દેહ તે હું નહિ આતો પાડોશીના ઘરમા નુકશાન થાય છે, તેમા મારે શું ? આજે તો જૈનોના બચ્ચાઓ મચ્છર દેખે ત્યાં ડી ડી ટી છાટવા તૈયાર થઈ જાય છે ખૂબ પાણીનો વપરાશ હોય અને જતના ન હોય તો બાળ-મોરીમા મચ્છર ઉત્પન્ન થાય છે તને ઊઘ ન આવે એટલે શું મચ્છરોને મારી નાખવા ? દરેક જીવને જીવતર પ્રિય છે ગમે તે જીવ હોય, પણ શ્રાવકથી કેઈપણ જીવને ત્રાસ અપાય જ નહિ, એવું હોવું જોઈએ પથારીમાથી માકડનું જોખું નીકળે તો સવારે ઊઠીને પ્રાયશ્ચિત લેવું જોઈએ

સાધુને કેઈ આક્રોષ વચનો કહે, ગાળોની ઝડી વરસાવે તો પણ ચલાયમાન થાય નહિ પણ આ બાલ છે, અજ્ઞાન છે એમ સમજી સમભાવમા ટકી રહે જ્ઞાની હોય, તે એવા વેણ કાઢે નહિ અને અજ્ઞાની વેણ કાઢે તેનો ઘોખો હોય નહિ આટલું સમજે તો કેટલું સમાધાન થઈ જાય !

કુખ કેળુ હળવું થઈ જાય ! માટે સહનશીલતા રાખતા
શીખો જેથી સહનશીલતા ઊભી, તેજુ વહેજુ કષ્ટાણ
થવાનું છે સમાના પાઠ કાચા છે તેથી જ આજે હિન્દની
શ્રીઓ, સત્તારીઓ અગ્નિથી સગાગી મરે છે, ફૂવામાં પડે છે,
ઝેર ખાય છે આમ બહાજ મરણે મરનારા છવે અનતા
જ મ મરણ વધારી રહ્યા છે સંભોગે મળ્યા છે, તે તમારા
પૂર્વે કરેલા પાપના ઉદયે મળ્યા છે

જે નિમિત્તો મળે છે, તે પૂર્વ કમના ઉદયે ખડા થાય
છે પછી ઝમે ત્યાં લાગે, ભડકો સગાવાળી બળી મરે, પણ
કમ છૂવાનાં નથી. કમ તો જીવની સાથે જ જાય છે બીજી
ગતિમાં પણ કમો સાથે આવશે અને તમે આથી પણ વધુ
કદોડી સ્થિતિમાં ઝુકાઈ જશો, માટે સહનશીલ બનો કાલ
જેવા વેણ હશે છતાં મૌન પાળો. સહન કરશો તે ઊગી નીક
જશે ધરતી કેટલું સહન કરે છે ત્યારે માતી જેવા કાણ
પાકે છે ! કુખ પાછળ મુખ ચાસ્યું આવે છે, માટે સમજી
ને સહન કરતાં શીખો

કોઈ તમારા અવગુણ અવણવાદ કરે તો તે તમારા
અવગુણ તરફ ધ્યાન કરે છે હવે તે અવગુણ તમારામાં હોય
તો તેને કાઢવા પ્રયત્ન કરો અને જો તે અવગુણ તમારામાં
ન હોય તો પાછળથી તો વીચકર જેવાના પણ અવણવાદ
બોલનારા બોલે છે પછી તુ તેવળી કોણ ! જોમ વિચારી સહન-
શીલતા કેળવો સામે યાચો તો તેને પાશ બઢે, પણ માન
રહો તો સામે યાત્રી જવાનો છે સામેથી હુબારો વેણ બોલે
અને તમે જોકે પણ શબ્દ ન બોલો તો વિજય તમારો થવાનો

છે સામા બોલનારની અસર તમારા ઉપર થશે નહિ, તો સામે બોલનારો હારી જવાનો છે કોઈ અપશબ્દ બોલે ત્યારે વિચારવું કે એ બોલે છે પણ મારતો તો નથીને ? અને કદાચ માર મારવા મહે, તો જાન લેતો નથીને એમ સમજી સહન કરવું અને કોઈ તલવાર લઈ સામે ચડી આવે તો દેહના કટકા કરશે, પણ મારા આત્માને મારવા તો તે સમર્થ નથી જ, એમ સમજી સહનશીલતા રાખવી, પણ કોઈથી સામનો કરવો નહિ વેરથી વેર બૂઝાય નહિ, હિ સાથી હિ સા હણાય નહિ, વેરથી વેરનું શમન થતું નથી

જાણુ પાસે અજાણુ થઈ, તત્ત્વ દ્યો તાણી,
સામે થાય અગ્નિ, તો તમે થાવ પાણી.

આગ લાગે ત્યારે બબાવાળાઓને બોલાવાય છે તેમ આ સદ્ગુરુ બબાવાળાઓ આવી ગયા છે પ્રભુની વાણીના સદેશવાહકો, વાતાવરણ શાંત કરનારા, કષાયની અગ્નિમાં બળી રહેલા જીવોને ભગવાનની વાણીરૂપ પાણીનો વરસાદ કરનારા સાધુઓને દર એમાંસે તમે બોલાવો છો ને ? શા માટે ? કષાયની હોળી ચારેકોર લાગી પડી છે, તેમાંથી શાંતા અનુભવવા માટેજ ને ! આત્માની શાંતિ જોઈતી હોય તો ભગવાન કહે છે, કે ક્ષમાનું હથિયાર હાથમાં લ્યો વધનો પરિસહ પડે છતાં પણ મુનિ સમભાવ કેળવે તો મુનિનો વિજય છે ત્યાર પછી હું ખસેજ્યા-એ પરિસહ એટલે ઉતારો કેવો મળે, ઊંચીનીચી ભૂમિકા હોય, સર્પ વગેરેનાં દર પડ્યા હોય અને જ્યાં ઊભું રહેવાનું મન ન થાય એવી હું ખસેજ્યા, હેપુત્ર ! કેમ સહેવાશે ?

ત્યાં નથી બાદી ને ગાલ મણુવિયા રે
ત્યાં નથી કેમ હીંદોળા ખાટ કુ વરણ
કેમ કરી સહેસા જોખને રે !

હિં પુત્ર ! સયમ માન મા તો જૂમિ જ શમ્યા હોય.
આવા મુખમાં તું ઉછર્યો છે અને હવે આવા આક્રમ
પરિસહો તું શી રીતે સહન કરી શકીશ ? બાળક પ્રત્યે માતાને
મોહની લાગણી વતે છે, તેથી માતા કુળ સેવ્યાનું વર્ણન
કરે છે પણ પશુ શું કહેશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે.

અધ્યાપ્તવાન ૮૩ સુ

સવત ૨૦૨૦ના આસો સુદિ ૬ ને બુધવાર, તા ૧૪-૧૦-૧૪

સિદ્ધાંત બોટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલ વસ્તુ અહીં
નામે સિદ્ધાંત પ્રવૃથ્તા ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રનાં ૧૬મા અધ્યયનમાં
મૃગાપુત્રનો અધિકાર બાબતે રહ્યો છે

સુદ્ધા તળ્હા ય સીરળ્હા વન મસન જોયળા ।

મહોના વુષ્ણ સેવળા ય તળ ફાસા મહમેવય ॥૧૧॥

મહાન પુરુષોએ સંપૂર્ણ જ્ઞાન અને દશન પ્રાપ્ત
થયા પછી વાણી પ્રકાશી છે સયમમાનમાં કેટલી મુરકેલીઓ
છે તે માતાપિતા મૃગાપુત્રને સમજાવે છે મરણાંત ઉપસત્ર
આવે તો પણ મુનિ સમજાવે સહન કરે પણ આ સયમ
ક્યાંથી લીધો ? જોમ ન થવું જોઈએ કપાયના પુમતાથી
જયના માટે મુનિ આજી ક્ષમાનું અમોઘ શસ્ત્ર હોય છે
ક્ષમાપણ આવવાથી મનમ માગે જમી તેવું કુળ આવે તો

પણ તે હળણ થઈ જાય છે ગમે તેવી શય્યા, આસનો મળે,
તૃણની પથારી,^૧ દાલની પથારી મળે, અદરથી સળિઓ
ખૂચતી હોય, છતાં તે તો અપ્રમત્ત દશામા વધારે કરનારી
છે, એમ કહે

મુનિ પહેલી પોરસીએ સ્વાધ્યાય કરે, બીજી પોરસીએ
ધ્યાન, ત્રીજી પોરસીએ ગોચરી કરવા નીકળે વળી ચોથી
પોરસીએ સ્વાધ્યાય કરે અને તે જ પ્રમાણે રાત્રીના સમયે
પહેલી પોરસીએ સ્વાધ્યાય, બીજીએ ધ્યાન, ત્રીજીએ નિદ્રા
લે અને ચોથે પ્રહરે સ્વાધ્યાય, એમ કાર્યક્રમ પ્રમાણે રમણતા
કર્યે જાય છે વહોરવા જાય ત્યારે પણ ઇર્થાસમિતિપૂર્વક
આગળ ઘોસરા પ્રમાણે જમીન જોતા ચાલે છે, જોયા વિના
એક પગ પણ મૂકતા જ નથી સયમમા સાવધાનપણુ છે.
પ્રાણી, બીજ, લીલોતરી, કથવા, કીડી આદિ કોઈ જીવને
કિલામના ન ઉપજે, કર્મ ન બધાય, તેવી રીતે જતનાપૂર્વક
વર્તે, તે જ સાધુ છે

સિક્ષાચરી બહુ દુષ્કર છે એક પાણીનું બિંદુ પણ
યાચના સિવાય ન લે કોઈ સ્થાનકે આવીને આપી જાય
તે લે નહિ શ્રમણનું જીવન એવી રીતે શ્રમમય છે વહોરવા
જાય ત્યાં પણ પૂછે, કે કોના માટે નિપજવ્યુ છે? કયાય
પણુ દોષ ન લાગે તેની સાવધાની રાખે છે યાચવા જાય
છે, છતાં કગાળ નથી શુદ્ધ, નિર્દોષ, આહાર-પાણી મળે
તો જ લ્યે છે ઘરડા માટે, માદા માટે, કે સુવાવડી સ્ત્રી માટે
કર્યું હોય, તો તેના વાપર્યા પહેલાં ન લે જેમ ભારડ
પક્ષી અપ્રમત્તપણે વિચરે છે, તે પ્રમાણે સાધુના દરેક કાર્યમા
સાવધાની હોય છે.

આલતા, બેસતા, ખાતા, પીતાં, સૂતા જાગૃતિ વર્તી રહી છે, એવા મુનિઓને પાપક્રમ બધાતા નથી જાણવા જાય ત્યાં લાલ ન મળે તો એમ માને, કે માસ અતશય કમનો ઉદય થયો છે, પણ દેવ કરવો કલ્પતો નથી કોઈને હડસેલો કે ત્યારે હીક્ષા લેવાય કે સયમ જોડે માગી ખાવાનો રસ્તો નથી. બિજારી આંજણે લિલો હોય, કલાક સુખી કરમરતો હોય, છતાં પણ તેના તરફ લક્ષ ન કરે અને મુનિ આવે ત્યાં પધારો મહારાજ,' એમ કેમ ઘાય છે? મુનિ વૃષભાપ આવે છે બહારથી શરો પાઠે નહિ, કે સૂજતા બેને! કે જઈ નજર નાખે, કે અસૂજતી કાંઈ ચીજ તો નથીને! પછી ઘાતારના ભાવ જુઓ. બે જણા જમવા બેઠા હોય, એમાં એક વહોરવા માટે આમત્રણ કરે અને બીજો ન કરે તો મુનિએ લેવું કલ્પે નહિ પણ બન્ને બ્યારે કહે, ત્યારે જ લેવાય વગી ઠાકમ આરોગી આદિ સચેત કે મિત્ર આહાર-પાણી લેવાં કલ્પતા નથી.

સાધુ સચેતના ત્યાગી અને અચેતના લોગી હોય સયમમા હોય ન લાગે તે જુઓ છે લાલ મળે તો મડ ન કરે અને લાલ ન મળે તો દેવ ન કરે. ઘણું મળ્યું હોય તેનો સત્ક શખી શકાય નહિ. ઠેરની કે પ્રવાહી કાંઈ ચીજ રાતવાસી રાખી શકાય નહિ. કારણ કે મુનિ પરિવ્રજમા રાચતા નથી. મળે તો સમમની વૃદ્ધિ અને ન મળે તો તપની વૃદ્ધિ છે વહોરાવતા આશિન પણ ન આપે, કે ના પાઠ તેને શાપ પણ ન આપે. અશ્વત્થ કુટુંબમાં વહોરવા જાય જેને લેન ધમનુ જ્ઞાન નથી તેવા કુટુંબમાં પરિવ્રજ પવાનો સભવ રહે, દેખતા જ કહે કે શાક્યા જાવ. અથવા તો આકરા

શબ્દો સંભળાવે શબ્દના પ્રહાર કરે, તાડન કરે, લાખા હાથ કરી, ગાલમા આંગળા ભરાવી, શબ્દો સંભળાવે, છતાં મુનિ તેના પ્રત્યે દ્વેષ ન કરે, એ તો એમ જ સમજે કે અજ્ઞાની જીવો તો આવા જ હોય હું સમજીશો છું, મને સત્ય રસ્તો સમજાઈ ગયો છે, ક્ષમાથી આત્માનું કલ્યાણ થાય છે, તેમા શ્રેય છે, એ મુનિ સારી રીતે સમજે છે

કોઈ માણસની પેઢી એસી જતા, લાખોની ખોટ આવે, તો કેટલું આર્તધ્યાન થાય ? પણ આતો સહેજે અપરિચીટી થવાથી એમ ધ્યાન કરે તો કેવું ! જેઓ પ્રભુના પથે પડ્યા છે, તેઓએ રત્નોના આવાસો, હેમ, હીંડોળાં અને રાજરમણીઓ છોડી છે, તે મરજીથી છોડી છે સયમને માર્ગે, આત્મ કલ્યાણ માટે, વિચરનારા પરિસહ આવે ત્યારે જરા પણ આકુળવ્યાકુળ થતા નથી ગમે તેવા ઉપસર્ગ આવે, છતાં પણ લેવાઈ જતા નથી દીક્ષા પ્રત્યે અણગમો લાગતો નથી.

“દેવલોક સમી દીક્ષા, લાગે મીઠી મહર્ષિને,
સંયમ શક્તિહિણને, મહા નરક સદૃશ.”

કેટલાક કહે છે, કે અશક્તિમાન થાય ત્યારે સાધુ થઈ જાય છે પણ જૈનનો સાધુ અશક્તિમાન થઈ શકતો નથી કાયર છે, તે પૂર્વના સંસ્મરણને યાદ કરે છે જેને સયમનો રસ નથી, તેને પરિસહ આવતા ‘મારું શું થશે’ એમ થઈ જાય છે પણ જે સયમમા સ્થિર છે તે તો જાણે છે, કે આ માર્ગે જ કર્મ ખપાવવાનો છે જઘન્ય બે હજાર કોડ સાધુ, ઉત્કૃષ્ટા નવ હજાર કોડ સાધુ સાધ્વી, આજ માર્ગે

વિચાર્યા છે, વિચારી રહેલ છે હું શું નવો માત્ર પાત્ર છું !
તેઓ કેટલું સહન કરી ગયા તો હું સહન કેમ ન કરી
શકું ? સસારમા જીવ, ધનાઢય શેઠની નોકરી કરતા કેટલું
સહન કરે છે !

પૈસા માટે મા બાપ, કુટુંબ અને પરણેલી સ્ત્રીને છેડીને
ઘરિયાપાર જવા તૈયાર થાય છે ટાઢ હોય, તઢકો હોય પણ
નોકરીનો સમય થાય એટલે જવું જ પડે છૂટકો જ નહિ.
અરે ભૂખનું હું જ પણ સહન કરે છે પૈસો તો પુણ્ય હોય
તો જ મળવાનો કે ટકવાનો છે, છતાં આટલું સહન કરે
છે તો મુનિઓ શાશ્વતી મોક્ષરૂપી લક્ષ્મી પ્રાપ્ત કરવા કેમ
સહન ન કરે !

મહારાષ્ટ્રમાં સત્તવ વૃકાશમ નામે લક્ષ્મી પુરુષ ધર્મ
ગયા છે તેઓ એક વખત શેરડીનો બારો લઈને આત્મા
આવે છે રસ્તામા છોકરાઓ મળે છે એક એક સાંઠો
આપતા આવે છે ઘેર આવે છે ત્યારે ફક્ત એક જ સાંઠો
હાથમા રહે છે તેની સ્ત્રી બારીમાળી આ બધું જોઈ રહી છે
જેવા ઘેર આવ્યા કે સ્ત્રીએ ન કહેવાના શબ્દો કીધા આ
તમે શું કરી રહ્યા છો અલ્લહ છે કે નહિ ? વૃકાશમ કહે
છે 'જેના બાગ્યનું જે હોય તે લઈ જાય' ન માજે તોય
આપણું જોઈએ ત્યારે મેં તો માગ્યું ત્યારે આપ્યું છે' 'આ
એક સાંઠો લાગ્યો છું સ્ત્રીના હાથમા સાંઠો આપ્યો સ્ત્રીને
એકદમ ગુસ્સો થયો. શેરડીનો સાંઠો વૃકાશમના બરડા ઉપર
લગાવી દીધો. કીધો પારો એટલો બધો જાડો ગયો હતો,
કે બરડામા મારતા સાઠાના બે કટકા ધર્મ ગયા છતાં વૃકા

રામે આખ લાલ ન કરી, પણ જોલવા લાગ્યા, કે મને ખબર જ હતી તમે પતિવ્રતા સ્ત્રી છો, એટલે મને મૂકીને ખાઓ જ નહિ એટલે તમે આ શેરડીના સાઠાના બે ભાગ કર્યા આવા સત પુરુષ તુકારામ હતા.

તે જ ગામમા શિવાભાઈ કરીને કંસારા આ સત પુરુષના પ્રતિપક્ષી હતા તુકારામ પ્રત્યે ગમે તેવું જોલે છે, છતાં તુકારામ ક્યારેય પણ તેમના પ્રત્યે દ્વેષ કરતા નથી એક વખત કોઈ બ્રાહ્મણ પોતાની પુત્રીના લગ્ન કરવા માટે, કરિયાવરમા કંઈ આપવું પડે, તે માટે સંત તુકારામ પાસે આવ્યો. જાળામા કંઈક આપવા તુકારામને વિનતી કરી તુકારામ કહે. ‘ભાઈ! પ્રથમ શિવાભાઈ કંસારા પાસે જ પ્રથમ તેની પાસેથી જાળામા નોંધાવી આવે, પછી અમે જાળો પૂરો કરી દઈશું. સત તુકારામના માણસો સાથે પેલો બ્રાહ્મણ શિવાભાઈ કંસારાને ત્યાં ગયો પ્રતિપક્ષીના માણસોને જોતાં વેત જ શિવાભાઈ કંસારાનો ગુસ્સો આસમાને ચડ્યો. જેમતેમ જોલવા લાગ્યો તુકારામના માણસો કહેવા લાગ્યા ‘ભાઈ, અત્યારે બહુ ટાઈમ નથી, જે નોંધાવવું હોય તે ટીપમા નોંધાવી દો, અમે લઈને જ જવાના છીએ, નહિ આપો ત્યાં સુધી અહીં બેસીશું કંસારાએ જાણ્યું, કે આ લોકો લીધા વગર છોડે તેમ નથી એટલે એક તાબાનો ઢબુ આવ્યો.

બ્રાહ્મણ તો વિચાર કરવા લાગ્યો આ ઢબુથી શરૂઆત થઈ, તો મારી પુત્રીના લગ્ન કેમ ઉકેલી શકાશે! એ તો ઢબુ લઈને સત તુકારામ પાસે આવ્યો તુકારામે જાણ્યું,

કાઈ હરકત નહિ, બ્રાહ્મણ પાસેથી હળુ લઈ સગડીમાં નાખ્યો, બહાર કાઢ્યો, ત્યાં સુવણનો સિંકો ઘઈ ગયો. બ્રાહ્મણને વિશ્વાસ બેઠો કે હવે કામ પતી જશે બ્રાહ્મણ તો તુકારામને પગે લાગી આવતો ગયો. આ વાત, શિવાભાઈ કસારાને ક્ષોષકણ પહોંચી, કે વાંબાનો હળુ તુકારામ સેનાનો કરી દીધો. નક્કી તેમની પાસે પારસમણિ હોવો જોઈએ તેને ગળો ભાડનાર હવે તેમનો ભકત બની ગયો. અથવા આશા માણસને કેવા નમ્ર બનાવે છે ! એ તો તુકારામના પત્રમાં પડ્યો. દુરમન છીડી સેવા કરવા તૈયાર થઈ ગયો. તુકારામના ઘરમાં આરેકોર નજર કરે છે પણ ક્યાંય પારસમણિ હાથ લાગતો નથી.

એક દિવસ તુકારામને પૂછે છે “આપની પાસે પારસમણિ છે ?” એ આપેલા હળુનું સેતુ બનાવી, આપે બ્રાહ્મણને આશુ હાથ, તો એવા પારસમણિના દશન તો કરાવો ? તુકારામ કહેવા લાગ્યા ‘ભાઈ ! પારસ તો આત્મા છે આત્મામાં જોડેલો અકાશી ભાવ કેળવાય, તેટલા પ્રમાણમાં લગ્નિધિઓ સ્વરૂપમાં નથી છે માટે ઈશ્વરનું ભક્ત કરે. માથાને માથે આ દરની પ્રકૃતિને ટાળો સમજાવ કેળવતાં શીખો, તો આ લગ્નિધિ હાથવેતમાં જ છે

મુનિઓના મોહાના શૂકમાં, પરસેવામાં પણ લગ્નિધિ હાથ છે તે વાતના જતા હોય અને હવા સ્પર્શે ત્યાં મરકી આદિ રાજો મટી બાબ. મુશી કહેવાનો એ છે, કે જે અદરના શત્રુનો વિજેતા બને છે તે જ ખરો વિજેતા છે શિવાભાઈનો હૃદય પલટો ઘઈ ગયો તે શત્રુ મટી મિત્ર બની ગયો.

તુકારામની સ્ત્રીને પણ આટલી હદે ક્ષમા જોઈ, પશ્ચાતાપ થયો.
જેના જીવનમાં સહનશીલતા છે, તે ગમે તેવા ક્રોધના નિમિત્તો
મળતા, પણ લેવાઈ જતા નથી ક્ષમા ગુણ ધારણ કરવાથી
ખીન બધા ગુણો એની મેળે ચાલ્યા આવશે હૃદયમાં
કોમળતા લાવે. કોઈની સામે અઘડવું નથી, એવો સકલ્પ
તો કરો !

ભાઈ ભાઈ વચ્ચે મનિયારા વહે ચવામાં, 'તારે જોઈએ, એ
મારે ન જોઈએ,' એમ સમભાવમાં વર્તે, તો મનિયારો વહે-
ચવા કોટો ન ચડવું પડે આજે તો, જગતમાં મનિયારા
વહેચવા માટે કેવા વિનાશ સર્જાય છે ! તે મુબઈમાં બનેલા
એક ખરા પ્રસંગ ઉપરથી સમજાશે, કે કઈ કોટિએ ક્ષેપનાં
પરિણામો પરિણમે છે !

એક પિતાના, એક માતાના, એક વડની બે વડવાઈ,
એક કોઠામાં આજોડેલા, એક લોહીની સગાઈ,
ખૂંદેલા એકજ જોળે, સૂતેલા એક હીંચોળે,

સગી એક માતા જણ્યા બે ભાઈ. ૧

માતા માને બે આંખનાં રતન, બાપ માને બે હાથ,
લોક માને કે રામ-લક્ષ્મણની, જોડલી સાથોસાથ,
એક પખીની બે પાખો, લોકોની ઠારતી આખો,

બહુઓ એક બીજાની બાંય. ૨

એકજ જાતનાં કપડાં પહેરે, ને એક થાળીમાં ખાય,
એકની ચોપડી બીજો વાચે, બેય એક નિશાળે જાય,
રમવા બે લેગા જતા, નાનેથી મોટા થાતા,

નહોતી ભાઈ ભાઈ વચ્ચે જુદાઈ. ૩

સંપત્તિ સુખમાં કાળ જતાં, ત્યાં ઘરમાં આવી બે બાઈ,
નાનીને મોટી વહુઓ કહેવાતી, એણે માંડી ચતુરાઈ,
દેરાણી દેર નચાવે, જેઠાણી જેઠ રીઝાવે,

સ્વામીને વેલની જેમ વીંટોળે ૪

ધામે ધામે જે ભાઈઓ વચ્ચે રાજ વધે વધીકાઈ
 ધર કામે ને ધર જાવરે જીવુ કહે સરસાઈ
 વાણીનો વિતલ મૂળી, જલેથી જલસુત મૂળી
 તાની વાતમા સ્વય ખીલ્યું ૫

એ પ્રેમદાઓએ પોત પ્રકાર્યુ ને પાર્યુ હોઈ નવાઈ
 રાજ કીને લલવા મારે એક મેલી એક રાઈ
 કલવી અને તીખી વાણી કાઢે લાજા રામદા તાણી
 પાડોસી ભેતા સ્વય ભવાઈ ૧

એક જભાખી દિવસ કિરપે, ને હાકુ પકયુ નહિ કાઈ
 કાકડી ઉઠીને માથાં ફરયા નીકળ્યા રાતાં હોઈ
 માપીયા મુજુ મૂક્યા એ જોજાના જુદનારાએ,
 જોજાની યાદ ખરેખર જોઈ ૭

જાણના કલકા પાવમાં લીધા દીન જનીને દાસ,
 સુવની ભિલા પિતાજી મામે જન્ને પુત્રાની પાસ
 તોય ન માને કપુરો માથે ભેતા કાજના ફૂતે,
 પિતાએ તાજ્યા ઉતા નિશાસ. ૮

ભેમ સુસારે અતુ આવતુ તેમ આ સુસારે બાય
 જન્ને ભાઈન જુદા થવાની હાથમા હાગી લાય
 વહેઆયાં રાજરખિલા, ઠી કરાને બાજા ફૂટેલા
 ઉવે ભાઈ ભાઈમાં જાતર જળાય. ૯

ભયો પુક જ મેલીને વહેભો એકજ જવન તાય
 ભાઈ ભાઈથી દદા પકર્તા મનથી આપે ભાય
 દદયા આ ધરનાં પાય કરતા જનુ વસોપાત
 વજાચ્યાં રેશમાં માને જાય ૧

તન જુદાં ને જનન જુદા ધેના મન જળુ જુદાં બાય
 કોઈ કોઈનુ મોકુ નહિ ભેતા જાતદાં જવન ભય
 ન કાપની પાયા સામે એવા બે ભાઈની વાંસિ
 માનવો વાંસી કરતા સ્વય ૧૧

જુદા થતા એક ભાઈના ભાગ્યે, કીધું જાણું જોર,
લક્ષ્મી વરી ને ખુદિ ફરી, ત્યાં પૈસાનો આવ્યો તોર,
ભૂલ્યો એ ભાઈ વિસામો, ભૂલ્યો માખાપનાં નામો,
એતો એની નારીમાં ઘેલો થાય ૧૨

ગરીબ ભાઈને ઘેર દારિદ્ર, આવ્યું અપરંપાર,
સાત દિવસથી અન્નનાં સાંસાં, ભૂખ પાડે પોકાર,
ધનિકો મદમા રાતા, નથી કાંઈ ખખર લેતાં,
હવે કેમ દિવસો કાઢ્યા જાય ? ૧૩

બાકી હતું તે આવી બીમારી, ને તાવે પડ્યો બેભાન,
ડોક્ટર બોલ્યા બાઈ તમોને, આજે ભારે નુકશાન,
છાંટો જો દૂધનો આજે, નહિ એના પેટમાં જાશે,
તમારા સ્વામીનાં જાશે પ્રાણ. ૧૪

માન સ્વમાન ભૂલી દેરાણી, જોઈને ઘેર જાય,
જેઠાણી પાસે દૂધની માગણી કરવા તૈયાર થાય,
આવી ભીખ માગવા આટો, દેજો જરા દૂધનો છાંટો,
તમારા દિયરની સ્થિતિ ધવાઈ. ૧૫

વેંત નમે એને હાથ નમનારી, એવી હિંદની સ્ત્રી હરકોઈ,
એક વખતની બાજનારી, હવે ગળે બાજીને રોઈ,
ભલે બહેન ભલે આવી, ઘરમાથી તાંબડી લાવી
લોટો દૂધ દીધું નીચું જોઈ ૧૬

પણ જીવતા-મૂવા ભાઈની, જેને નોતી, કાંઈ જરૂર,
દૂધનો લોટો નજરે ચડતાં, ભાઈ બન્યો નિષ્કુર,
કાઠી ધિક્કારની વાણી, મળે નહિ દૂધ કે પાણી,
રહેજો મારી કૂર દ્રષ્ટિથી દૂર ૧૭

અપશુકનથી આંખો ફરકીને, મારી લોટાને લાત,
ભાઈ ભાઈનું દૂધ ઢોળે, ત્યાં દોણુ કરે પંચાત,
લાગી એતો લાત પુણ્યને, એનું ચિત્ત થયું શુન્ય ને,
કર્મનો ઉદય આકરો થાય ૧૮

કોની લફમી કોનુ દૂધ ને, કોણુ ઠરે અભિમાન
 વેરવેરને ધંધાના પાપે, જાપુર્માં લાગી લાય
 માનવના પુરુષ મૂલ્યા પાપના ધડા ફૂટ્યા,
 સુખધર્મા ધોર મર્યાદા ઉત્પાત ૧૯

પાટુ લોગને પડતી ધરણી ધૂલે ને આમ કુઠાવ
 મુળધ સંદેશમાં એમિલ માસે ધોર ધડાકા જામ
 લાખોના માલ જોવાયા છવો કંઈ નાના મોઢા,
 ધડીકમા ઉડા ન ઉડા જામ ૨

કાજ વૂટ્યા જાગજાગ વૂટ્યા પડી હીવાલોમાં ફાટ
 પથ્થર મેદલની જેમ કાંઈ જસો વળીધો ફાટ
 ભથ્થર આમ ફેલાતા જલ્લરો સુતા ચાતા,
 જાણી ત્યા તેા રાખના હમલા જામ ૨૧

કોઈ ઘસા ધરજાર વમરના, કોઈની રોજ બધ
 કોઈ સીમતેની માણને મૂકી જતા મેલાલી થઈ
 કતા જે આજ અમીરે, ઘસા તે કાલ ફરીરે,
 પાસે નહિ પાઈ જાવાને રહી ૨૨

કોઈ ખાતાનો લાલકવાધે, કોઈ જાળ ખાતાને તાવ
 કોઈ સ્વામીની છવનસાથી કોઈ સતીનો નાથ
 અકાળે કાળ સિધાબ્ધ, જોવાયા કાથ ના બ્ધ,
 ધેર ધેર થયો કાળો કંઠનાદ ૨૩

સીમત આધનું ધર પડ્યું ને સરીર ઉડ્યું બધ.
 બીજા ધેરથી બીજા આધની, બિડી એમજ કાથ
 પડ્યા ભેટ થઈથી પાસે અભેતન હેલ્યા શાસી
 ફૂરેલા માથા ભેટ જણાના ૨૪

મથના રેલેલા માથામાથી, લોહીની નીકળી ધાર
 ચોકમા વહેતી બેઠ થઈ ત્યા અજો પાડ્યા પોકાર
 આજર ત્યા આજ ઉઘાડી જન્ને વીર દષ્ટિ મીલાવી,
 સામે પસંદકમા પ્રજાજી જામ ૨૫

ધાયલ દેહે ફૂટેલ કર્મે, ફુટેલ જીવન સાથ
 દેરાણી જેઠાણી બન્ને પહોંચી, ધ્રુવસુર તણે નિવાસ,
 એક થઈને પાચે લાગી, ક્ષમા ને સેવા માગી,
 નહોતો ચૂડી ચાંદસો કોઈની પાન, ૨૧

આવી રીતે જો ભાઈને બહેનો, કુસંપમાં પડી જાય,
 ધન, આખર ને દેહ ગુમાવી, થઈ જાયે બેહાલ,
 સદગુરુ માયુ' ભાંખે, કર્મ કોઈનું ન માંખે,
 રહેા સહુ સંપ સંપી સુખદાઈ ૨૭

[સને ૧૯૪૪ ની ૧૪મી એપ્રિલ શુક્રવારે બપોર પછી
 ૪-૧૦ સુબઈની ગોદીમાં દારૂગોળાથી ભરેલી સ્ટીમરમા
 અચાનક આગ લાગતાં જે હોનારત સર્જાએલી હતી તેમા
 બનેલી આ સત્ય ઘટના છે કુટુંબ-કલેશ કયા સુધીનું હું બદ
 પરિણામ લાવે છે, તેનું આખેડૂંબ ચિત્ર આ કાવ્યમા
 આલેખાયું છે]

કુસંપના કેવા પરિણામ આવે છે, તે આ ઉપરથી
 સમજાશે જે ભાઈને મિત્ર કરી શકતો નથી તે દુનિયાને મિત્ર
 કેવી રીતે કરશે! 'મિત્તીમે સવ્વ ભ્રમસુ' બોલવા માત્રથી કાંઈ
 વળતું નથી, સાધુને સહનશીલતા કેળવવાની હોય છે પરિસહ
 આવે તે સમજાવે સહન કરે છે, પણ કષાયથી સામનો કરતા
 નથી વળી પણ શુ કહેશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે

વ્યાખ્યાન ૮૪ સુ

સ ૨૦૨૦ વ્યાસી મુદિ ૧૦ ગુરુવાર, તા. ૧૫-૧૦-૧૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ પ્રભુએ સિદ્ધાંત પ્રજ્ઞા ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રનાં ૧૬મા અધ્યયનમાં મુખ્યપુત્રને અધિકાર આપી રહ્યો છે

તાલના તરજના જેવ વહ વહ પરીસદા ।

દુક્ષ મિત્ત્વાયરિયા જાયના વ મદ્દામયા ॥૩૨॥

માતા પિતા મુખ્યપુત્રને સયમ માગની મુશ્કેલીઓ સમજાવી રહ્યા છે એ મુશ્કેલીઓને વટાવવી સહેલી નથી. જેમ કબૂતર ચણ ચણીને ઊડી જાય છે, પાંખમાં કાંઈ ભરાવી રાખતું નથી, તેવી રીતે મુનિ કાંઈ પણ સંબ્રહ્મવૃત્તિથી પાસે રાખી શકે નહિ. મમત્વી હોય તે જ અથવા તે મળશે કે નહિ મળે એવો જેને વિશ્વાસ નથી તે સંબ્રહ્મ કરે મુનિ હેશ માત્ર પણ સંબ્રહ્મ ન કરે. કેટલાક અમદાવાદી એવો માને કે મળશે નહિ તેથી તેલ, જાળ, ઘી, સાકર આદિ રાખે છે પણ શાતપુત્રના વયનમાં જે ટકી રહ્યા છે તે કદી પણ સંબ્રહ્મને ઇચ્છતા નથી. સંબ્રહ્મવૃત્તિ એ ગૃહસ્થવૃત્તિ છે જે સંબ્રહ્મ રાખે છે તે સ્વાધુ નથી-પરિવર્જિત નથી.

સયમ લીધો છે તેને તો આ દેહ ઉપર પણ મમત્વબુદ્ધિ હોય નહિ પરિબ્રહ્મ જ મૂક્યો છે દેહ જાન પાન, વસ્ત્ર કબજા પાવપુષ્પણ, પાટલા રત્નોદરણ કે ઉપામયરથના કોઈપણ વસ્તુ ઉપર મુનિ મુશ્કિલ બને નહી

જેણે આખો સ સાર સ્વેચ્છાએ છોડયો છે, પછી આ મામુલી ચીજ ઉપર મૂર્છા શાને? જે સચ્ચ કહે છે, તે સ સારમા ઊઠો ઊતરતો જાય છે સચ્ચ એ મુનિઓ માટે સર્વથા ત્યાગવા યોગ્ય હોય છે તે રાખે નહિ કે રખાવે પણ નહિ કોઈ ગૃહસ્થ પાસે બે હજાર જમા રખાવ્યા હોય તો લણવા કામ લાગશે, એવું મુનિ કલ્પે નહિ સાધુના નામના બેકમા કદી ખાતા હોતા હશે? તો પછી સમારીમા ને સાધુમા ફેર કયા પડ્યો?

મુનિ કોઈ પણ વસ્તુ મૂલ્ય આપીને લેતો નથી લગવાને સાધુને સ્વતંત્ર બનાવ્યા છે મૂડ મૂડાવવા માટે બે દોકડા હજમને દેવા પડે તેટલા પૂરતો પણ સાધુ કોઈનો આશિયાળો નથી કારણ કે હાથેથી લોચ કરવાનો હોગ છે કેશનો લોચ બહુ જ દારુણ, એવો લોચ હાથેથી કરવાનો હોય છે ‘પણશે ત્યા સુધી પાળીશુ, પછી આ ચાલ્યા સ સારમા’ એવો આ માર્ગ નથી સાધુને બોલે ઉપાડવા મજૂરની પણ જરૂર રહેતી નથી કારણ કે સાધુથી ઉપડે તેટલું જ રાખવાની આજ્ઞા છે ત્રણ બેડ કપડાથી વધુ રખાય નહી પાત્ર પણ અમુક જ વસ્ત્ર, પાત્ર, કળલાદિ જરૂર પૂરતું જ રખાય છે અને તે જાતે ઉપાડે છે

વિહાર કરવામા પણ કોઈનો આશ્રય સાધુ સ્વીકારે નહિ ‘આવશે તો બેગ મળશે, ગામડામા કોણ આવો છો!’ એમ અગાઉથી ગૃહસ્થને તૈયાર કરે તે સાધુ શિથિલાચારી છે, પણ જે સમર્થ છે, તેવા સાધુ ગૃહસ્થનો પરિચય કે આશા રાખતા નથી સાધુ તો ટાઢા ટુકડા ખાય અને આકાશે

જીવ્યા બાંધ આનંદ આનંદ વતતો હોય છે આવા મુનિ
સમદ્વૃત્તિને ઇચ્છતા નથી. તમે અમણોપાસક કહેવાઓને ?
તો પછી તમને સમદ્વૃત્તિ રાખવો કહ્યો ? પરિગ્રહ એ મહા
પાપનું કારણ છે મહામુગ્ધા એ મહાપરિગ્રહ છે આરકોને
ભગવાને અદ્યપારબી અને અદ્યપરિગ્રહી કહ્યા છે

કોઈ એક ગામમાં આજ નામનો વણિક પુત્ર રહે છે
કસારાની દુકાનમાં નોકરી કરી માડ પેન બેસે છે પણ એની
મુખમુદ્રા બેતા એમ જાય કે, આવો બાળ્યશાળી પુરુષ અને
એનું નસીબ આવું ? કોઈક બ્યોતિથી પણ કહેતા કે આજ
બાઈ તમે બહુ બાળ્યશાળી છે પણ નસીબ આવું પાંદડું
છે તે ખસી જાય તો તમારે ત્યાં લક્ષ્મીની રેણમહેલ ઘર
બાંધ એ વખતે આ વણિક જોઈતો કે બાઈ ! શા માટે
મારી મશ્કરી કરો છો ?

એક વખત આજાડ આવક મુનિનો બ્રાહ્મ સાંભળી
રહ્યા છે વ્યાખ્યાનમાં પરિગ્રહની વાત આવે છે પરિગ્રહ એ
પાપનું મૂળ છે એણે તો આત્માને પરેશાન કરી નાખ્યો છે
આ બહુ આજાડ આવક સાંભળે છે આજાડની સ્થિતિ માંથી
છે મનૂરી કરીને પેન બેસે છે તેને વિચાર થયો કે મારી
પાસે મિલકત તો છે નહિ, શા માટે જોડી આશામાં લટકવું ?
એમ વિચારી તે પ્રતિજ્ઞા કરવા બિચો થયો પણ ગુરુ
બ્યોતિથશાસ્ત્રના બાળ્યકાર હતા. એની હસ્ત રેખા બેઈ લીધી
છે એટલે પૂછે છે કે બાઈ ! કેટલી છૂટ રાખવી છે ?

ગુરુમહારાજ ! પરિગ્રહ પરિમાણ મતમાં પાંચ સોના
મહોરથી વધારે ધન ન રાખવું એવા નિયમ આપો સભાએ

આશ્ચર્ય સહિત હાસ્ય વેશુ' । જેને ખાવાના ફાંદાં છે, ફૂટી બદામની મૂડી મળે તેમ નથી, એનેય પાપ સોનામહોરનો મોહ । એક મશ્કરો બોલ્યો “ભાઈ ! આટલાથી તારે નહિ ચાલે” ગુરુદેવ શાન્ત સ્વરે બોલ્યા પુરુષના નસીબ આડું પાદડું હોય છે ક્યારે ભાગ્ય ખુલ્લી જાય તેની શું ખબર પડે ? માટે વિચારીને વ્રત લેવું કે જેથી ભગ કરવાનો પ્રસંગ ઉપસ્થિત ન થાય આલડવધવા લાગ્યો દશ, વીશ, પચાસ, સો, હજાર, લાખ ગુરુ બોલ્યા, ભાઈ ! એટલાથી પણ તારે નહિ ચાલે, કારણ કે ગુરુએ રેખા જોઈ હતી, માટે તેઓપ્રતિજ્ઞા દેતા અચકાતા હતા છેવટે આલડે પ્રતિજ્ઞા લીધી કે પ્રભુ ! ત્રણ લાખથી વધુ મારે ન કલે વધુ થશે તો હું ધર્મોદ્ધાના કાર્યમા વાપરી નાખીશ બધા મશ્કરી કરવા લાગ્યા આવું વ્રત તો સાફ

નિયમ વસ્તુ બહુ સારી છે આજે સાઠ વર્ષ થઈ ગયા હોય, છતાં બાધા લેતા શરમ અનુભવે છે પણ શરમ રાખવી ન જોઈએ પ્રતિજ્ઞા લેવાથી પાપના બોજનું નિયંત્રણ થાય છે જેને પ્રતિજ્ઞા નથી, પછી ભલે તે કામ કરતો ન હોય, છતાં પાપ ચાલ્યું આવે છે, કારણ કે, આશ્રવના દ્વાર ખુલ્લા છે ઓછામા ઓછી પ્રતિજ્ઞા, એક શ્વાસોશ્વાસ સુધીની અને વધુમા વધુ પ્રતિજ્ઞા, જવજવ સુધીની લઈ શકાય છે જેવી પેતાની શક્તિ હોય, તે પ્રમાણેની પ્રતિજ્ઞા લઈ શકાય છે

આલડ ત્યાથી ચાલ્યો જાય છે કેટલાક વખત પછી એક વખત ભરવાડ બકરીના ટોળા સહિત સામો મળે છે

તેમા એક બકરીની ઠોકે મણિ બાંધેલા બુજે છે ભરવા ને આ મણિની કિંમત નથી. આભડને બાણ થઈ કે, આ બકરીને ઠોકે બાંધેલ નણિ હોયી કિંમતનો છે ભરવાડ પાસેથી ચોગ્ય દામ આપી બકરી ખરીદી લીધી તેની ઠોકેથી મણિ છોડી સરાણે ચડાવી તેજશ્વી બનાવ્યો. તે વખતે પાણુમા રાજા સિદ્ધરાજના રાજમુગુટમાં જગ્યા માટે મણિની જરૂર પડી. તેવો મણિ આભડ પાસે હતો. આભડ ત્યાં પહોંચી ગયો. અને તેનો મણિ રાજાએ એક લાખ સોનામહોરમાં ખરીદી લીધો. ક્યારે બાળ્ય ખુશી બાલ છે તેની ખબર પડતી નથી. બ્યારે ભાગ્યરવિ તેજ કરે છે ત્યારે બિખારી પણ કીમત બની બાલ છે.

આભડો સેડીએ. કાલનો વેડીએ. નોકર તો મેઠ થઈ બાલ છે કિલ્લટ મુલત એમ આ જાવનીમાં કાળે કરીને સૌ બાલ છે, હો માનવી ! જીવનના રમે પલટાય છે.

આભડ આવક મજૂરમાથી લખપતિ બની ગયો. પછી તો વેપાર કરવા લાગ્યો. એટલે લાખમાથી વણ લાખ સુધી પહોંચી ગયો. તે ઉપરની કમાણી થવા માંડી તેનો ધરમાડો થઈ કરી લીધો. વાપરવા છતાં મનને જરાપણ અભિમાન નથી. સ્થાન મળ્યા પછી આઢકાર ન થવો અને ધન મળ્યા પછી મદ ન થવો. એ વાત સહેલી નથી. અભિમાનમાં અવાય નહિ, તેને જ માન મળે અને પણ આભડ આવકે જરીખાઈ એમ છે. તે તો પૈત્રાને કાથનો મેલ સમજે છે અપાય તેટલું આપી દેજે છે. 'તન છૂર્ ધન ઠોન કામ કે.' આશ્વા ત્યારે સાચે કર્મ ન હોય જશે ત્યારે કર્મ લઈ જવના નથી તો પછી કૃપણ શા માટે કહેવરાવો છો ?

આલડ શ્રાવક ધર્મના કાર્યમાં ખૂબ ધન વાપરે છે અને નગર શ્રેષ્ઠીનું પદ પામે છે કહેવાનો મુદ્દો એ છે, કે પરિશ્રદ્ધ ક્યારે વધશે તેની ખબર નથી, માટે અગાઉથી મર્યાદા બાધવી જોઈએ જે મર્યાદા બાધે છે તેનામા સતોષ-ગુણ પ્રગટે છે અને જે અમર્યાદિત છે તેને તો જેમ લાલ મળે તેમ લોલ વધે છે, તૃષ્ણા વધે છે નમિરાજર્પિ કહે છે, કે દરેક ગામ, ગરાસ. પૂર, પાટણ, પૃથ્વીમા જેટલા ચોવીસ પ્રકારના ધાન્ય સોનુ, રૂપુ, હીરા માણેક, આદિ રત્નો અને પશુવર્ગ-ગાય, ભેસ, ઘોડા, હાથી-આખુ લોક ભરીને એક માણસને આપવામા આવે, છતા તેનો તૃષ્ણાનો ખાડો પૂરાતો નથી એવું જાણી, હે મુનિઓ તપને આચરો

એક મુનિ મહારાજ બહુ સારા વ્યાખ્યાતા હતા. વ્યાખ્યાન કરતાપચમહાત્મોમા પ્રથમ વ્રત અહિં સા ઉપર બહુ સાફ ખોલતા હતા સત્ય ઉપર પણ સરસ વ્યાખ્યાન આપ્યું. તેમ જ અદત્ત અને બ્રહ્મચર્ય ઉપર પણ સચોટ વ્યાખ્યાન આપ્યું અને જ્યાં પરિશ્રદ્ધની વાત આવી, ત્યાં વ્યાખ્યાન કરવામા સહેજ સંકેત અનુભવવા લાગ્યા એક ચતુર સાલજનાર પારખી ગયો કે મુનિશ્રી પરિશ્રદ્ધ ઉપર વ્યાખ્યાન બહુ સચોટપણે કરી શકતા નથી, કાંઈક અચકાય છે

મહારાજની શૈલી વેધક છે સામાના દિલને હચમચાવી નાખે એવી વાણી છે, પણ પરિશ્રદ્ધની વાત આવતા મોળા કેમ પડી જાય છે ? એક વખત મહારાજ ઠંડીલ જવા બહાર જાય છે શ્રાવક ઉપાશ્રયમા જઈ મહારાજની ઝોળી જોઈ, અદર કપડામા વીટાળેલી એક સોનામહોર ભાળી ચતુર

આવક સમજી ગયો કે, જ્યાં સુધી આ સોનામહોર છે, ત્યાં સુધી મુનિશી પરિમહનું જ્ઞાનજેવું થવું જોઈએ તેવું કરી શકાશે નહિ, કારણ કે આચરણમાં હોય તે જો ઉપદેશમાં આવે તો જ તેનો પ્રભાવ કોઈ જોઈ પડે છે.

મહારાજને આ સોનામહોર નડતરરૂપ છે. આવકે તે સોનામહોર લઈ લીધી અને પોતાના ગળવામાં મૂકી લીધી. મુનિ બહારથી આવ્યા પડિલેલુ કરવા મડયા ઝોળી તપાસતાં માણસ પડ્યું કે સોનામહોર નથી ઠીક થયું, કોઈકે મને જાણ્યો છે. મને નડતરરૂપ હતી તે રહેજે છૂટી ગઈ સાધુથી તો કહેવાય નહિ કે કોણે મારી સોનામહોર લીધી છે? જો કહે તો આવકો જ્ઞાન પકડેને? સાધુ પાસે તમને નોંતેના મોઢા બાળો તો શું કહેા?

ટિકિટ, કવર, પત્રાં આદિ સાધુથી કાંઈ પણ ન રખાય. કારણ કે જો પણ ચાલણી નાણું છે કે જ્ઞાન અને કામિનીના ત્યાગીને વળી આ ડખલ શી? કેટલાક માગે મૂલેલાઓને સાજ પડે ત્યાં પાલનો ઘેલો બરાય વ્યવસ્થા માટે માણસ રાખવો પડે. આવી ભાંજગમા પગવાની સાધુને શી જરૂર છે? જોને ક્યાં પેઠી ચલાવવી છે? 'જ્ઞાન કરવા આવજો' જોવો કાગળ પણ સાધુથી લખાવ નહિ. જો તો સ્વ સ્વરૂપમાં મહાલતો હોય. કા હવે સાસુ વડુને બને છે ને? અરે પણ તારે જાણવાની શી જરૂર છે? સસાર તો કારમો છે જ, તું માંડ કરીને છુટ્યો છા તો પાછા વળીને ક્યાં જોઈ રહ્યો છે?

નવ કાચગી ઉતારે છે પછી તે કેવી સુવાળી કાંચગી જાત જોવા મળતા નથી તે તો સસાર બાલતો જ માથે છે તમ આ તમાર છા નાર સાધુને = મારી માંડાળી માથે

છે, એના ભરણપોષણ માટે ટીપ કરી દ્યો, કંઈક મદદ કરો”
એમ સાધુથી કહેવાય જ નહિ.

અમારુ ચોમાસુ કરવા તો લઈ જશો, પણ ફડ ફાળો
કેટલો થશે ! મારી મુરાદ તો એક લાખ રૂપિયાની છે લાય-
બ્રેરી, પાઠશાળા અથવા તો નામ રહી જય તેવી તિથિ બાધવામા
લાભ મળવો જોઈએ, એમ કહેનારા સાધુમા ને ભટજીમા શુ
ફેર પડ્યો ! ભટજી રામાયણ કે મહાભારત વાચતા પહેલા
રકમ નક્કી કરે છે, તેવા જો જૈન સાધુના લક્ષણ હોય તો તેને
કેવો કહેવો ?

બીજે દિવસે સમય થતા મુનિ પાટ ઉપર આવ્યા
પરિચ્છ એ કારમુ મત છે, એના ઉપર સચોટ રીતે વ્યાખ્યાન
કરી શક્યા, કારણ કે જે ખટક હતી તે નીકળી ગઈ વ્યાખ્યાન
સરસ રીતે થયું સાભળી પેલા ચતુર શ્રાવકનુ હૈયું નાચી
ઊઠ્યું પરિચ્છ એ કલેશનુ કારણ છે

પૈસા, પૈસા, પૈસા તારી વાત લાગે પ્યારી રે,
રાતદિવસ પૈસાને માટે ભટકે નરને નારી રે
પૈસા, પૈસા, પૈસા, તારી વાત લાગે પ્યારી રે,
ભણ્ણું ભણ્ણું પૈસા માટે, પૈસા મોટી ચારી રે,
પૈસાથી બાકુડાં છાના, પૈસાથી ઘેખર-ધારી રે,
પૈસા પૈસા, પૈસા, તારી વાત લાગે પ્યારી રે

અર્થનો-ધનનો લોભી જીવ રાતદિવસ રાજમહારાજ,
શેઠિયાઓની નોકરી સ્વીકારે છે ડિગ્રીઓ મેળવે છે તે એટલા
માટે કે, વધુ પગાર મળે પૈસાની વાત જીવને બહુ પ્યારી
લાગે છે પૈસો આવતા છાતી કાઢીને ચાલવા લાગે છે દોલત-દોલાત
મારે છે, આવે છે ત્યારે કેડમા લાત મારે છે, તેથી છાતી

ઠાઠીને ચાલે છે અને જાય છે ત્યારે છાતીમા હાત મારે છે તેથી વાઠો વળી જાય છે તેમ આવતા અને જતાં 'દોહત' જે હાત મારે છે નાનો બાળક પણ પૈસો દેતા છાનો રહી જાય છે પગવાગાથી માંડી પ્રધાન મુખી લાખિયા ખાતામા પૈસા અર્થે કેવા કેવા અનર્થો સેવાય છે ? આજે તો નીતિ-પ્રામાણિકતા બહુ જ ઓછી રહી છે

આ બળના અમલદારો પરબજારમાં જતા ત્યા પોતાના ખર્ચે રૂઝ પીતા કોઈ પગે લાગી થી રૂઝ મૂકી જાય અને અમલદાર ને જોત ધર્મનો બલુનાર હોય તો કહેશે માફ કરજો, આ મને ખપે નહિ, આ તો ગાયની માટી બરાબર ગણાય કોઈ વકીલ પાસે જૂનના તહોમતવાળો આશંકી આવી કહે છે કે મને તમારા ઉપર શ્રદ્ધા છે, આલ્સો આ પડિકુ મારો કેઇસ હાથમાં લ્યો ત્યારે ધર્મમાં માનનાર વકીલ એમ જ કહેશે 'ભાઈ તું ખરેખર જૂની છો તું મને એક લાખ આપવા તૈયાર થયો છે એટલે શું હું મારે સત્ય છોડું ? મને ધમ વહાલો છે પસ્તીના કાજળો લઈને' ત્યારે પેલા કહેશે અરે સાહેબ, વિચાર કરો, એક લાખ દેનારો મારા જેવો નહિ મળે' વકીલ જવાબ આપે છે 'ભાઈ નોખી લેજે કે એક લાખની ના પાડનાર પણ મારા જેવા કોઈ તને મગશે નહિ. મુઠો કહેવાનો એ છે કે પરિવ્રજની મૂર્ખા છોડવીએઇએ જે માણસ લાંચ અનીતિ અને પ્રપચથી ધન મેળે છે તે તેની પાછલી અવસ્થામા બહુ દુખી થાય છે એવી કોઈડી સ્થિતિમા મુકાઇ જાય છે કે કા પક્ષપાત થાય કે કાતો છવડા પડે એમ દૂતશને

મેાતે મરે છે મુદ્દો એ છે કે તમે સસારમા છો તો પણ
ન્યાય-નીતિ વિરુદ્ધ ડગલું ભરવું ન જોઈએ

કોઈ ખૂરા કહો યા અચ્છા, લક્ષ્મી આવે યા જાવે,
લાખો વર્ષો તક જીવું યા મૃત્યુ આજ હી આજને;
અથવા કોઈ દેસા હી. ભય યા લાલચ દેને આવે;
તો ભી ન્યાય માર્ગસે. મેરા કલ્મી ન પગ ડીગને પાવે

ગમે તેવું કષ્ટ પડે, અથવા મૃત્યુ નજીક આવી જાય, કોઈ
ભય અથવા લાલચ દેવા આવે, તો પણ ન્યાયના માર્ગેથી
પગ ડગવો ન જોઈએ મુનિ પાસે શ્રાવકે ખુલાસો કર્યો, કે
મે ચોર બુદ્ધિથી તમારી સોનામહોર લીધી નથી, પરંતુ આપ
પરિગ્રહ વ્રત ઉપર સુદર પ્રકાશ વ્યાખ્યાનમા પાડી શક્યા
નહિ, તેથી મને થયું કે કંઈક નડતર લાગે છે જ્યા તમારી
ઝોળી જોઈ તો આ સોનામહોર નીકળી આપને હવે આ
રાખવી છે ?

મહારાજ શું બોલે ? મહારાજ બોલ્યા કે તમે જ
મારા ગુરુ થયા મારામા દોષ હતો તે તમે કાઢ્યો પ્રિય
કહેનાર પાચસો હોય, પણ હિતકર તો કોઈક જ હોય છે
માટે તુ મારો ઉપકારી છે અહીં આ સ્થાનકે તો અનેક
આવે અને અનેક જાય તેમાથી કોઈની ગીની પડી ગઈ હશે
મે તે ભાળી, એટલે સહેજે ‘રાખી લઉ’ એવી વૃત્તિ થઈ
આવી મે મારા વ્રતને દૂષણ લગાડયું છે, મારે સોનામહોર તો
જોઈતી નથી, પણ અત્યાર સુધી રાખવા પડેલનું પ્રાયશ્ચિત્ત
લઉ છું

શ્રાવક કહે છે ‘મારે પણ જોઈતી નથી’ અન્ય
ગરીબને આપી દીધી કહેવાનો મુદ્દો એ છે કે, દૂષણ કાઢનાર

મળે તો તેના ઉપર અસ્મો ન કરવો, પણ તેને ઉપકારી માનવો જેનું અતર સ્વચ્છ, જો સહાય સ્વચ્છ છે મુનિની વૃત્તિ કષ્ટતર જેવી હોય, કંઈ પણ સમઠ રખાવ નહિ કેશનો હોય પણ ઘાડુષ્ટ છે માથુ જોગતા એક વાળ ખેંચાય ત્યાં જોય વોચ યાય ત્યારે આખા માથાના વાળ ખેંચીને ઠાઢવા, જો તો બહુ જ કપડુ કામ છે માતા કહે છે, કે સામાજી અ ત્યાં ડુવાંટા ઊભાં થઈ જાય છે તારી આવી સુઠેમળ કાયા છે, તું હોય કેવી રીતે કરી શકશે ?

જળકતા રથામવચ્ચના કેસને જે ચૂંટના બાણ બકાલાની જેમ ડુવચ્છ કેમ કરી શકેશે એમ ને ?

હે પુત્ર ! જૈનની દીક્ષામાં માથાનો હોય હાથે કરવાનો હોય છે ખેતરમાં જોગતા બાણ-પાલાને જેમ ચૂટે છે તેવી રીતે વાળને ખેંચી ઠાઢવા જો કપડુ કામ છે માટે હે પુત્ર ? બેર સ્ત્રી યાય તેટલું કરી દ્યો' વળી પણ માતા શું કહેશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન ૮૫ મુ

સવત ૨૦૨૦ના આશો સુદિ ૧૧ શુક્રવાર, તા ૧૧-૧૦-૧૪

સિદ્ધાંત જોલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ અદ્વી નાથે સિદ્ધાંત પ્રજ્ઞા ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રના ૧૬મા અધ્યયનમાં મૃગાપુત્રનો અધિકાર ભગવાન કૃષ્ણને છે સર્વસ્ય લાજન વાસ્તવ્ય શાસ્ત્ર છે જો આપ્ત પુરુષની વાણી છે, તે સવને હોયન એટલે આજ સમાન ॥

માતાપિતા, મૃગાયુત્રને સમજાવી રહ્યા છે 'હિ પુત્ર ! કેશનો લોચ કરવો બહુજ દારુણ છે વળી જિંદગી પર્યંત "દુક્ષ્વ ષંભવ્ય ધોર ધારેડંય મહાપ્પણો" ધોરમા ધોર એણે પ્રહ્લયર્થ મત પણ પાળવું પડે છે નવયૌવનાને કાષ્ટની પૂતળી સમાન ગણે તે જ ભગવાન છે પ્રહ્લયર્થ મત એ તો ખાડાની ધાર છે વચનમા પણ ગલીય કે ઠઠામશ્કરી કરવા, જેવા તેવા શબ્દો વિષયના ઉચ્ચારાય નહિ, કે કલ્પના પણ મનમા કરાય નહિ આણુ પ્રહ્લયર્થમત પાળવું દુષ્કર છે ગમે તેવા વિષમ પ્રસંગે પણ અતરને આચકો ન જ ખાવા દેવાય મોહ પર વિન્ય મેળવે તેજ ખરો વિજેતા છે, એ જ જગન્નાથ બની શકે છે

જેખનનો કાળ એ તો સળગેલું આલેલું.

પગલાંને કેમ હું ચલાઉ હો આતમા,

સિદ્ધની વાટે વાટે જાવું,

મોહ ભરેલું મારું લોચનનું જોડલું,

સમતાની સેર કયાથી સ્ત્રાવું,

હો આતમા સિદ્ધની વાટે વાટે જાવું

યુવાની દીવાની છે યુવાનીમા ઉછળતું લોહી, પૌષ્ટિક ખોરાક, પોશાક પણ તેવા જ હોય, એમાં સ ગદોષ લાગે તેમા મનને વશમા રાખવું બહુ આકર છે જેણે યુવાનીને નથી જાળવી, તેને તેના કપરા પરિણામ ભોગવવાના રહે છે કાળા માથાનો માનવી યુવાનીમા સવળો પડે તો તરી જાય છે અને જો અવળો પડે તો દુર્ગતિને નોતરે છે વિષનું પાન તો એક જ વખત મારશે, પણ વિષય વિષનું પાન વારે વારે મારશે ને લખ ચોરાશીમા ધુમાવશે

કોઈ એક સ્ત્રી, જેને ઘર સમૃદ્ધિનો પાર નથી. અઢળક સંપત્તિ છે પણ વરસ દિવસમા ધણીનું સુખ આશુ ગણુ અને બાઈ વિધવા થઈ પછી મહેલ વૈભવ, ઠાગી નાઓ આ બાઈને અહરથી આગ ઉત્પન્ન કરનારા નીવડ્યા બધુ સુખ છતાં એક ધણીનું સુખ આશુ જતા બધુ સુખ નષ્ટ થઈ અધુ એમ લાગતું હતું ઉપવાસ આયબિલ વ્રત પચ્ચાક્રબાણ કે સત્સંગ હોય તો મન કાબૂમાં રહે, પણ એ શાવ નહિ એટલે આજે દિવસ વિધવાના સંકલ્પ-વિકલ્પ કયાં કરે કે એવો કયો પુરુષ ધારુ તો મારુ જીવન સુખેથી પસાર થાય !

વિચાર કરતાં તે નગરનો રાજા તેને યોગ્ય લાગ્યો રાજા મને ઝઢણુ કરે તો મારી જિંદગી સુધરી જાય ! બાઈ રાજાને પત્ર લખે છે, કે હું બહુ જ દુઃખી છું આ સરનામે મને મળવા આવજો રાજા બહુ ડાહ્યો અને વિચક્ષણ પુરુષ છે તન્મ હેયામા અનુકંપાભાવ છે તેણે વિચારુ કે, નહીં આ બાઈને ખાવા અનાજ નહિ હોય. કોણ જાણે શી પસ્તિ-સ્થિતિમા મુકાઈ ગઈ હશે માટે મારે જાતે તપાસ કરવા જવું આવે. મનસૂનો કરી જવા તૈયાર થયો રાજા પોતાના આંગણે આવ્યા જાણી બાઈને સત્કાર કયો

રાજા સાથે બે પહેરેગીરો છે બાઈ કહે. મારે આપની એકની સાથે જ વાત કરવી છે બે આ પહેરેગીરો હશે તો હું હૃદય ખોલી નહિ શકુ રાજાએ પહેરેગીરોને બહાર જવા દુક્રમ કયો, પછી બાઈ પ્રત્યે બોલ્યો. શુ કામ છે અને શુ વાત કરવી છે ? બાઈ કહે છે મારી મિથિતિ આપ જુઓ

છોને ? ધણીનું સુખ નષ્ટ થઈ ગયું છે, બાકી મારે કોઈ વાતની ખામી નથી. મારી એક પ્રાર્થના સ્વીકારો મારી સાથે એક વખત શીલભંગ કરો, મને પુત્ર થાય એટલે તમે છૂટા' રાજા આશ્ચર્ય પામ્યો અરે ! આ તુ શુ માગણી કરે છે ?

वनेऽपिसि ह्य गजमांसं भक्षिणो, बुभुक्षिता नैव तृणं चरन्ति ।
पवं कुलीना व्यसनाभिभूता, न नीच कर्माणि समाचरन्ति ॥

વનમાં વસનારો સિ હ-હાથી, હરણાંદિના માસનું લક્ષણ કરનાર ને સો-સો લાઘણો થાય પણ સિ હ ખડ ખાતો નથી તેમ કુલીન પુરુષો ગમે તેવા કષ્ટમાં મૂકાય, તો પણ નીચ કર્મ-વ્યભિચારને આચરતા નથી

‘તારે પુત્ર જ જોતો હોય, તો ‘હુ’ જ તારો પુત્ર બની જાઉં હું મારી માતા પેઠે તારું સ્વમાન જાળવીશ આજથી તું મારી માતા છે અને હું તારો પુત્ર છું માટે આજથી કોઈ પરપુરુષ સામે જોવાની ઇચ્છા પણ કરીશ નહિ

‘शीलं परं भूषणम्’ હે માતા ! શીલ એજ ખરું ભૂષણ છે મારા જેવો પુત્ર મળે તેની માતા દુરાચારિણી કેમ હોય

ખાઈ ઉપર રાજાના સત્યારિત્રની સુદર છાપ પડી આખા માનસનો પલટો થઈ ગયો ખાઈ રાજાના ચરણમાં પડીને માફી માગવા લાગી જી ઘે માગેં હતી તે સવળે માગેં આવી ગઈ કપડા પર થીંગડા હશે તોય ચાલશે, આખરૂં પર તો એકાદ ડાઘ પણ નહિ ચાલે મુદો એ છે, કે યૌવનકાળ એ તો ચાર દિવસનું ચાદરડું છે ત્રિવેક બ્રજ્ટાના ભવતિ વિનિપાત શતમુખ અર્થાત વિવેકથી બ્રજ્ટ થનારનો સો રીતે વિનિપાત

ઘાય છે તે કાળમાં મનને વિકારી બાવમા જ્યાં ન દેવું
ચમાર હોય કે ચમરળાંધી, પણ જે વાસનાના ગુલામ ન હોય, તે
સાચા શૂરવીર છે મન પ્રવાહી છે તે જ્ઞાનરૂપી ઘડામાં જ
સ્થિરતાથી રહી શકે મન વશ કરવું દુઃસાધ્ય ખડુ, પણ
અસાધ્ય નથી. કારણકે અનતા સિદ્ધિ ઘર્ષ ગયા છે, તેમણે
મનને વશમાં રાખ્યું ત્યારે જ સિદ્ધિ દશાને તેણે પ્રાપ્ત કરી
શક્યા છે

મન સાચુ તેણે સમજુ સાચુ એક વાત નહિ જાણી
એમ કહે સાચુ તે નહિ માત્ર એ ઠહી વાત છે જાણી
હો કુ કુબિન! મનકુ કિમહી ન જાણે
મનકુ દુરાસાધ્ય તે વશ બાણુ બાજમથી મતિ બાણુ
જ્ઞાન દયન પ્રજુ માણુ બાણુ તો સાચુ ઠસી બાણુ
હો કુ કુબિન! મનકુ કિમહી ન જાણે

મન એમ દિવસમાં વશ ન ઘાય એક જ વાચી દૂવો
ખોદાય નહિ અધ્યાત્મયોગ કેળવવો પડે તે અધ્યાત્મયોગ
અશ્વાસ વડે અદૃશી પ્રગટાવવાનો છે પોતાના ઉપર પોતાનો
કાળુ ઉત્પતિ આપે પારકાનો કાળુ અવનતિ આપે એકાંતમાં
બેસી શેષ મનને સમભવવું કે સકલ્પ-વિકલ્પથી દાયદો શું
છે! સાપ કરડે છે ત્યારે સાપના પેટમાં કંઈ પહોંચતું નથી,
પણ જેને કરડે છે તેનો તો જીવ બાય છે તેમ મનમાં સકલ્પ-
વિકલ્પ આવે છે તેથી આત્મામાં કર્મના બધ પડે છે મન
એ કર્મના ઘોક બાધવાનું એક યત્ર છે મન જીત્યું તેણે
જગ જીત્યું એમ કહેવતમાં પણ છે પણ એમ કહેવા માત્રથી
કાંઈ સતોષ વળતો નથી. લાડવો કાગળમાં લખ્યો હોય ત્યાં
જીભ ફેરવવાથી લાડવાનો સ્વાદ આવતો નથી શાખ એ

લખેલો લાડવો છે અનુભવગમ્ય થાય તે જ સાચો લાડવો છે દ્રવ્યશ્રુત એ ભાવશ્રુતને પ્રગટ કરવા માટે હોય તો જ દ્રવ્યશ્રુત કાર્યકારી બને છે

આગમમા ચાવીઓ બતાવી હોય, પણ ચાવીઓ કબાટથી દૂરજ રહી ગઇ હોય તો કેમ ખોલી શકાય? ચાવી લાગુ કરવી જોઈએ. લાયખેરીમા આખી બત્રીસી હોય, હાથના લખેલા, અને સસ્કૃત, ગુજરાતી, હિન્દી ટીકાવાળા શાસ્ત્રો હોય, પુસ્તકોનો કોઈ પાર નથી, પણ ગણુવા માત્રથી કાંઈ જ્ઞાન થઈ જતુ નથી જીવનમા ઉતારો તો જ્ઞાન પરિણમ્યુ કહેવાય

કોઈ એક માદો માણસ વૈદ પાસે દવા લેવા જાય છે વૈદે રોગનુ નિદાન કરી તેને ત્રણ પડિકા ખાવા આપ્યા પેલો માદો માણસ તો ઘેર જઈ અદરની દવા ફેંકી દીધી ને પડિકા ચાવી ગયો. કારણ કે પડિકા લેવાના સમજ્યો હતો. આઠેક દિવસ થયા, છતાં દર્દમા કંઈ ફેર પડ્યો નહિ, એટલે ફરી વૈદ પાસે આવ્યો. વૈદને કહે છે, મને આપના પડિકાથી કાંઈ આરામ નથી જણાતો. વૈદને આશ્ચર્ય થાય છે. અરે, ત્રણ પડિકાથી તો ખસ રોગ ચાલ્યો જવો જોઈએ વૈદ પૂછે છે ‘ભાઈ! તમે દવા શી રીતે લીધી છે?’ ત્યારે પેલો કહે છે તમારી આજ્ઞા સુજબ, દવા કાઢી નાખીને પડિકા બરાબર લીધા છે. વૈદ કહે છે ‘ભાઈ! જે રીતે જે વસ્તુ મહત્વની લેવાની હતી, તે તે લીધી નથી.’ પછી રોગ ક્યાથી હટે!’ તેમ ઘેર સૂત્રોની થપ્પીથી કબાટ ભર્યા હોય, પણ જીવનમા ન ઉતારો ત્યાં લગી, પડિકા પીધા બરાબર છે

આગમમાં ત્રણ અક્ષરો છે આ-મ-મ આ એટલે આપ્ત પુરુષના હેયામાં મોક્ષન થયેલી વાણી, ગ-એટલે ગણ પ્રશેષી શ્રવિત થયેલી અને મ-એટલે મુનિવરોએ માન્ય કરેલી એવી આ આગમનો વાણી છે પાપમાં આરામાં આવકોને માધુનો આધાર છે અને સાધુને સૂત્રસિદ્ધાંતનો આધાર છે સૂત્રસિદ્ધાંત પ્રમાણે ક્રિયા કરે તો તેનું વ્યસ્તિ શુદ્ધ કહેવાય છે

આગમ પ્રમાણે ચાલનાર સાધુ ઉચ્ચ કક્ષાનું જીવન જીવી શકે છે અને તો જ તે જીવ મોક્ષનો અધિકારી બને છે પતંગ જે આકાશમાં અદ્ધર ચડે છે તે દોરના આધાર બેઠે છે દોર બંધે નાની ફિરક્કીમાં ફેખાતો ન હોય, છતાં તે પતંગને ઉંચ્ચે લઈ જવામાં આધારજૂત છે દોર ન હોય તો પતંગની શી દશા! કોઈ એમ કહે, કે મારે દોર (સૂત્ર) (સૂત્ર એ દોર છે) ની જરૂર નથી હું મારી મેળે મારા જ્ઞાનનો પ્રકાશ કરી લઈશ. મારે સફળરૂપના જોગની કે પુસ્તકની જરૂર નથી. મારું ઉપાદાન પાકશે ત્યારે હું અવશ્ય મોક્ષમાં જઈશ. આમ ઉપાદાન લઈ નિમિત્તને ટાળનારો, દારવજન્યા પતંગની જે દશા થાય છે તેવી દશાને પામે છે પતંગ જીવે ચડે છે તેમાં આધારજૂત દોર છે ફિરક્કીમાંથી દાર નીકળે જ જાય છે તેમ એક સૂત્રની ગાથા ક્યો તમા આખુલ મોમાં પસાર થઈ જાય છતાં તંબા જાય, અનતા હેતુ, રહસ્ય ખૂં નહીં આ પતંગના પાકા સૂત્રને તો વાની બીજા કોઈ પાખડી દારમાં તાકાત નથી. વેદાંત ચાંચક, માખ્ય કે અન્ય કોઈ મત આ મ્યાજવાદસૂત્રને તો વા સમય નથી એવા અફર આ સિદ્ધાંત છે

આગમ એ અરીસો છે. પોતે કેવો છે, કયા ડાઘ છે, પ્રગતિ કયા રુધાર્થ છે તે આગમમા જુએ તો ખબર પડે તેમ છે. આગમ બધું બતાવી દેશે જો ગુરુદેવનો જોગ ન હોય તો હાથેથી વાચન કરી અર્થ ખસાડવા, એમા ન સમજાય ત્યાં નોંધ કરી જ્યાં સતોનો જોગ હોય તેને પૂછી નિર્ણય કરવો.

આત્માદિ અસ્તિત્વના, જેહ નિરૂપક શાસ્ત્ર,
પ્રત્યક્ષ સદ્ગુરુ યોગ નહિ, ત્યાં આધાર સુપાત્ર

ગુરુગમથી વાચણી સ્વીકારવાથી વધારે ફળદાયી બને છે હાથે હાથે અર્થ કરી પોતાના અભિપ્રાયે સમજી લેવાથી સિદ્ધાંતો કેવા ભાવથી કહ્યા છે, તે સમજાશે નહિ અને જો બધું લઈ ખસશે તો મહાન અનર્થ કરી ખસશે. ઉત્સૂત્ર પ્રરૂપણા જેવું મોટું પાપ બીજું કોઈ નથી માટે વાચણી ગુરુગમથી લેવી આગમમા એક ઠેકાણે એમ કહ્યું છે કે- હે મુનિ ! સ્ત્રીને તારે પગના અગુઠાથી માથા સુધી ખરાબર નીરખવી અને એક ઠેકાણે એમ કહ્યું છે, કે જેમ સૂર્ય સામે નજર પડતા આખ વીચાય જાય છે, તેમ સ્ત્રી સામે દષ્ટિ પડતા આખ મીંચી દેજે, પણ મીટ માડીને જોતો નહીં. આ બેય કથન આગમમા છે પણ પ્રસંગો જુદા છે તે જો ગુરુગમ હોય તો સમજાય પગથી માથા સુધી જોઈ લેવાની આજ્ઞા એટલા માટે કરી છે, કે વહોરવા જાય ત્યારે મુનિએ જોઈ લેવું, કે કૂલની વેણી માથામા નથીને ? હાથ ભીના છે કે કોરા ? સચેતનો સગટો નથી ને ? તે દષ્ટિએ જોવાનું કહ્યું છે વિકારી ભાવથી મીટ પણ માડીશ નહિ અને જો નજર પડી જાય તો આખ મીંચી દેજે

ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રના યોગ્યા અધ્યયનમાં ભગવાને કહ્યું છે કે કરેલા કર્મો ભોગવ્યા વિના છૂટકો નથી. હવે જો એમ જ હોય તો પછી મત, પચ્ચક્રખાણુ, તપ, ત્યાગનો અથ શું રહ્યો ? બીજી જગ્યાએ એમ કહ્યું છે, કે મત, તપ, પચ્ચક્રખાણુ આદિથી કર્મની નિર્જરા થાય છે ભગવતી સૂત્રમાં કહ્યું છે, કે જીવ કર્મ કેટલા વેદો છે ? ત્યારે ભગવાન મ્યાહવાદથી સમજાવે છે કે, કેટલાંક વેદાય અને કેટલાંક ન વેદાય જે કર્મો ઉદયમાન થયાં છે તે ભોગવ્યા સિવાય છૂટકો જ નથી. પણ જે કર્મો સત્ત્વમા પડ્યાં છે, તે ઉદયમા આવે, તે પહેલાં મત, તપ, ત્યાગ, પચ્ચક્રખાણુ આદિથી છિડાવી શકાય છે

કર્મ બે પ્રકારનાં છે શિથિલ અને નિકાચીત હવે શિથિલ કેને કહેવાં અને નિકાચીત કેને કહેવા તેને માટે દર્શાવેલ છે સોયના ભારાને વાળાથી બાધી હોવામાં આવે અને તે ભારાને અગ્નિમા નાખવામાં આવે, લાલગોળ થઈ જાય છતાં હજી સોયોને જુદી પાડવી હોય તો પડી શકાય છે કારણ કે હજી સોયો જુદી છે પણ જ્યારે માથે ધણુનો ધા પડે ત્યારે એકમેક થઈ જાય છે પછી સોય છૂટી પડતી નથી, કારણ કે પિંડ થઈ ગયો જ્યાં સુધી ટીપી નથી ત્યાં સુધી ભલે ગરમ કરી છતાં સોયને જુદી પાડવી હોય તો પડી શકે છે પણ ઉપરથી ધણુનો ધા પડે, એટલે પિંડ થઈ જાય પછી સોય છૂટી પડી શકે નહીં તેમ કર્મ પહેલાં નિષ્કર્ત કહેવાય પણ જેમ ટીપાય એટલે પિંડ થઈ જાય તેમ તેવા કર્મને નિકાચીત કહેવાય છે નિકાચીત કર્મ બાંધ્યું તે ભોગવ્યા સિવાય છૂટકો નથી. શિથિલ કર્મ મત તપ, ત્યાગ

આદિથી, સાધુપણું લેવાથી કે સથારો કરવાથી નિર્જરી નય છે, પણ હીરની ગાંઠ ને ઉપર તેલનું ટીપુ પડી ગયું, પછી તે ગાંઠ તૂટે પણ છૂટે નહીં, તેવા નિકાચીત કર્મોને ભોગવ્યા સિવાય છૂટકોજ નથી

આ પાત્રમા આરાના જીવોને અત્યારે અરિહત, ગણધરો, જઘાત્યારી, વિદ્યાત્યારી, આહારક શરીરી કે વૈક્રિય શરીરી કોઈનો ભોગ નથી ફક્ત જિનેશ્વર દેવે પ્રરૂપેલી વાણીનો આધાર છે આ ન્યાયયુક્ત માર્ગે ચાલશે તો કલ્યાણ થશે આગમમા એક જગ્યાએ સાધુને ગુણવાળા કહ્યા છે અને બીજે ઠેકાણે સાધુને ગુણ વગરના કહ્યા છે હવે કયા ગુણ રહિત અને કયા ગુણ સહિત સાધુ હોય તે ગુરુગમથી ખબર પડે ૨૭ ગુણો સહિત અને પાત્ર પ્રકારના કામ-ગુણ રહિત તે સાધુ છે

મૃગાયુત્રને માતા કહે છે “હે પુત્ર ! આગમમા ઠેર ઠેર કહ્યું છે, કે સયમ પાળવો દુષ્કર છે હે પુત્ર ! તું સુખમા ઉછર્યો છે, દુખ ભાળ્યું નથી, વળી તું સુકુમાર છે, માખણના પિંડા જેવી તારી કાયા છે, તું સયમને લેવા સમર્થ નથી સયમ લેનારાનું શરીર કસાયેલું હોય જોઈએ જે ભૂખ, તરસ, ટાઢ, તાપાદિ સહન કરી શકતો હોય, તે જ સયમ લઈ શકે સાધુતા પાળવાના કષ્ટ સહન કરવા જેવું તારું શરીર નથી, માટે સયમ લેવાની વાત મૂકી દે ” સયમની દુષ્કરતા સમજાવતા માતા વળી પણ શુ કહેશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે

સ ૨૦૨૦ના આસો સુદિ ૧૧ના રોજ શનિવાર, તા ૧૭-૧૦-૧૪

સિદ્ધાંત જોઈએ ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રનાં ૧૬મા અધ્યયનમાં મૃગાપુત્રનો અધિકાર આલે ॥

જાણજોઈએ વિસ્તારો ગુણજ્ઞ તુ મહાશ્વરો ।

ગુસ્મો લોહમાદ્ય જો પુત્રા દોડુ ગુસ્મદો ॥૩૬॥

મોહની લાજલીને વશ થઈને માતાપિતા મૃગાપુત્રને સયમની દુષ્કરતા સમજાવી રહ્યાં છે પશ્યમહાશ્વરો જાવજીવ મુખી પાળવાં પડે છે અહિંસા સત્ય, અબોધ પ્રસન્ન અને અપરિમલ આ પશ્યમહાશ્વરો જોકે બે દિવસ કે જોકાક બે વરસ પાળવાનાં નથી, પણ જાવજીવ મુખી પાળવાનાં હોય છે

પશ્ય મહાશ્વરો જો મેરુ તુલ્ય જો

જાવજો જાંઠાં જેથી જાવજો ખાર

તુ વરસ! કેમ કરી સહેલો જોઈને ૧

જિજ્ઞાસુ ત પશ્યમહાશ્વર પાળવાં તે તો જાણની ખાર ઉપર ચાલવા જેવું છે સયમ પાળવો જલુ જ દુષ્કર ॥ આ સયમ લીધા પછી જેને પશ્યાતાપ થાય ॥ કે ક્યાંથી દીક્ષા લીધી? તેનો સયમ ફળીશૂન થતો નથી. માટે હં પુત્ર! ભારવાહકના જાળે લોહાનો ભાર મૂક્યો હોય તેને જેમ વહન કરવો દુષ્કર છે તેવીરીતે સયમના જાળને વહન કરવો જલુ જ દુષ્કર છે ઉપાધી તલવાર ઉપર પગ મૂકી ચાલવા જેવું છે

સંયમ દુક્કર ઘણો જાયા, સુકોમળ છે તારી કાયા,
 પરિસહ આકરા સહવા, સુવાળા સુખને તજવા,
 મૃગાવતી રાણી, આંખોમાં આસુ આણી,
 કહે પુત્રને તે વાર, સંયમે મત જાવ, માનોને મારી વાત,
 પૂર્વના ભવ દેખી, જવોના દુખ જેખી,
 જાગ્યોછે આતમરામ, જાગુ છે શાશ્વત ધામ
 થોભાવુ ના જરી.

માતા આખમા આસુ આણી પુત્રને કહે છે 'હે પુત્ર !
 તારી કાયા સુકોમળ છે, તે કાર્ધપણુ કામ કર્યું નથી દીક્ષા
 લીધા પછી ઘેર ઘેર ભીક્ષા લેવા જવી, વળી ત્યા સુજતા
 આહાર-પાણી મળે કે નહિ તેની ગવેષણા કરવી, પાય-વિહાર
 કરવો, વચનના, મારના, તાડન, તર્જનના પરિસહ સહન
 કરવાના રહે છે

સાધુને બાવીસ પરિસહ સહન કરવાના હોય છે એ
 પરિસહ સમભાવે સહન કરતા મુનિ ઘણાં કર્મની નિર્જરા
 કરી નાખે છે. નિવૃત્તિ બાદર નામના નવમા ગુણુસ્થાને બાવીસ
 પરિસહ હોય છે, દશમે, અગ્યારમે અને બારમે ગુણુસ્થાને
 ચૌદ પરિસહ હોય છે આઠ મોહનીયના ઉદયના કાઠી નાખ્યા,
 તેરમે ગુણુસ્થાને અગ્યાર પરિસહ હોય છે, 'એકાદશજિને'
 એટલે કેવલીને અગ્યાર પરિસહ હોય અને તે બધા વેદનીય
 કર્મનાજ હોય આવા પરિસહોને સહન કરવાના હોય છે, આવુ
 કઠોર વ્રત લેવુ બહુ મુશ્કેલ છે બીજા દર્શનોમા સાધુ વાહન
 વાપરી શકે, બોજ ઉઠાવવા મજૂર રાખી શકે, તેમ જ પૈસા
 પણ રાખી શકે છે સ્વામીનારાયણ સપ્તદાયમા સન્યાસની
 દીક્ષા લેનારો કહિયો હોય, તો મદિર અર્થે કહિયા કામ કરી
 શકે, માળી હોય તો બગીચા વગેરેમા કામ કરે, પણ સ સારથી

પરદશા-આણે નવું જીવન જીવવાનું જોવું જોતના સાધુનું સાધુપણ
 છે જોતના સાધુને જરા પણ હિંસા કરવી પાસવે નહિ. આવે
 જોતના સાધુનો માગ ફક્ત છે

જેને વિચાર થયો કે આત્માને જોળખવો છે, સર્વ
 માર્ગો વિચરવું છે, તે પછી સંસારમા ચેકાતો નથી. રાત્રી
 કહે છે, કે

જેને છે મૃત્યુથી ડર, જે જાણે મરવું નથી
 મૃત્યુથી જે છૂટી જાય, તે સુરે સુખથી જાણે

જેણે કાળને જીત્યો હોય, કાળ સાથે મિત્રતા હોય
 અને મૃત્યુથી પલાયન થઈ જવાની શક્તિ હોય તે જ સુખે
 સુધ્ધ થકે છે કાળ નથી જ આવવાનો તે જને તેવી વાત
 નથી. અહીંથી બર લેગા થયો કે કેમ તેની શું ખબર છે ?
 શ્વાસ નીચો લીધો તે લીધો થયે કે કેમ, તેની શું ખબર
 છે ? છતાં પ્રમાણની પધારીમા આગસનું જોશિકું લઈ કેમ
 સૂતા છે ? કાલ કરીશ વરસ જે વરસ પછી ધર્મધ્યાન
 કરીશ જોવા વાચદાના વેપાર આંહી ન હોય

હર્ષની અણી ઉપર ઝાકળનું જિંદુ ક્યાં સુધી ટકી
 રહે ? તેવું આ મનુષ્ય જીવન છે ક્યા દેવતાનો સાજશપમ
 ને પદ્મોપમ સુધીના આયુષ્ય ક્યા આ માનવીનું આયુષ્ય
 તેની તુલનામાં તમારું સો વર્ષનું આયુષ્ય તો જિંદુ સમાન
 છે તો પછી ગળજવા શું ગળો છો ? કા સાલજોડોને કાં
 દોરી લોગો ? ધમ કરવામા વાચદો શો ? જેના પગનું
 હાડકું ભાગ્યું હોય તે જોમ વિચારે ? કે હમણું જિવાળીટાણું
 છે જોટલ જરા જમી જાઉં પછી નવરાશે હાડવેદને જતાવીશ
 અને હાડકું થાવી લઈશ પણ જોમ ન હોય તે તો હાડકું

ભાગે કે તરત જ હાડવૈદને ત્યાં દોડી જશે તેમ તમે ધરડા થયા છો, છતાં હજી કાલ-કાલ કયા સુધી રાખશો ? જેના દિલમાંથી નવું શીખવાની ધગશ મટી જાય એવું નામ ધરડો.

તમારા જીવનનો હેતુ શું છે ? ખાવું, પીવું ને સૂઈ રહેવું, શું એ જ તમારા જીવનનો હેતુ છે ? શું એજ તમારું જીવન ધ્યેય છે ? તમે મિત્રને સંબોધન કરી પત્ર લખો, પણ પૂરું સરનામું ન કરો, તો તે પત્ર ગેરવલ્લે જાય ને ? તેમ, તમે તમારું જીવન પણ ધ્યેય વગરનું જીવશો તો નિષ્ફળ જશો.

મૃગાવતી રાણી પુત્રને કહે છે, કે સયમ બહુ દુઝ્કર છે તારું શરીર સુકોમળ છે હાથે કરીને દુ ખને વહોરી લેવું તને પાલવે નહિ, માટે સયમની વાત મૂકી દે તું સયમની વાત કરે છે, ત્યાં અમારા રુવાડા ઊભા થઈ જાય છે. રાગ એટલું દુ ખ છે માતાને રાગ છે, જ્યારે પુત્રને વૈરાગ્ય છે બન્નેની સયમમાર્ગ જોવાની આખ જુદી છે જેને સાચો વૈરાગ્ય ઉપજ્યો છે તે મોહના રાગમાં રગાતો નથી મૃગા-પુત્રનો આત્મા જાગી ચૂક્યો છે, હવે તેને પ્રમાદમાં રહેવું પાલવે તેમ નથી

થોડા વખતમાં ઘણું કામ કરી લેવાનું છે કમાણીનો અવસર હોય ત્યારે માલના થોકે થોક કાઢે, ત્યારે ઊઘવું પોસાય કેમ ? આલસ્યહિ મનુષ્યાણા શરીરસ્યો મહારિપુ આળસ-પ્રમાદ તે આત્માનો મહાન દુશ્મન છે, ઉદ્યમ સમાન બધું નથી

અન્ય દર્શનીના સાધુ ગમે તેટલા ભેગા કરો, જ્ઞાની હોય, છતાં પણ ભગવાનના એક શ્રાવકના તુલ્યે પણ ન

આવે જૈનના સાધુની સાધુતામા આશ્રવના નિરોધપૂર્વકની તપશ્ચર્યા જિ આવકોના પશુ જોજ મનોરથ હોય 'ક્યારે આ બધુ છોડી સયમ માંજે જાઉં?' જે મોજો ગયા છે તે આજ માંજે ગયા છે જાવમા સાધુપણુ ખાવ્યા સિવાય મોજો જમા નથી. સયમ પથ લેવો તેમના માટે સહેલો છે

કોઈ જોક માણસ અન્ય દશનીમાં તાપસની ઈક્ષા લ્યે છે આશ્રમમા સ્ત્રી વાચન-ધર્મધ્યાન કરવાનું હોય છે બિજાવરી કરવી પડે છે આ જાઈ જ્યારે ત્રસારી હતા, ત્યારે ચેરથી દુકાન અને દુકાનેથી ચેર જવાનો જ મહાવરો હતો. જોટલે બિજાવરી માટે ચેર ચેર લાઠવું આઠડું લાગે છે જોટલે પોતાને જ ચેર જાય છે તાજી ઈક્ષા લીધી છે જોટલે ધરના સૌ બહુ સત્કાર છે સ્ત્રી કહેવા લાગી 'તમે અહીંથી બિજા લઈ જ્યો અને ત્યાં આશ્રમમા જ્યો ત્યાં રસોઈ ઠરી જ્યો માટે અહીં જ ઊની રસોઈ જમી લ્યો તમારે રોજ રોજ જમવા આવતા જવું તમારે માટે બધુ તૈયાર રહેશે.'

આ તાપસ રોજ કાયકમ પ્રમાણે ચેર જમવા આવવા મળ્યો. ધરના પશુ સારી સારી વસ્તુ તેવાર બનાવીને રાંજે છે રોજના સારા ખોરાકથી શરીરનો રોજાવ ફરી ગયો, કાષ્ઠ કે હવે કઈ કામનો બોલો તો હતો નહિ અને માલ મલીઠા ખાવા મળવા લાગ્યા આનુ નામ શુ ધર છોડ્યું કહેવાય 'જાત જાતના સોજન જમતા સાધના કરવાનું ચૂકી ગયો

જોક વખત મોળો પુત્ર માલ ખરીદવાના કામે બહાર

ગામ ગયો છે વહુ પિયર ગઈ છે ઘરમાં કોઈ નથી. જન્મ-વાના સમયે આવે છે વસ્તુ તૈયાર છે જન્મવા બેઠા જન્મી-પરીવારી બેઠા પછી, સ્ત્રીએ ખારણુ વાસી દીધું. સ્ત્રીનો મનોવિકાર હાથ ઝાલ્યો રહ્યો નહીં તાપસનું ખાવડું ઝાલી પલગે બેસાડી દીધો. પરિણામે વ્રત ભગ થયું અહીં સમય ઘણો પસાર થઈ ગયો. તાપસો રાહ બેઠો રહ્યો છે જે ગુન્હેગાર હોય છે, તેનું હૈયું ફડફડતું હોય છે

પાપ અને સાપ લપાતા-છૂપાતા આવે છે તાપસમા પાપ પ્રવેશી ચૂકયું, હવે તેને ક્યાય ચેન પડતું નથી તેને થયું કે મારાથી અઘટિત થઈ ગયું ઘરનો ઉખરો ચડ્યો, માલમલીદા ખાધા, સગદોષથી આ દશા થઈ હવે અસગ રહેવું છે, હવે મારે વસ્તીમા રહેવું જ નથી પોતાથી વડીલ તાપસોની આજ્ઞા માગે છે, કે મારે એકાતમા સાધના કરવી છે, માટે રજા આપો

તાપસ તો એકાત જ ગલમા ઝૂપડી બાધી રહેવા લાગ્યો. ઝૂપડીમા ઊઠરનો ઉપદ્રવ થવા લાગ્યો તાપસની કેપીન-કફનીમા ઊઠર ટોચો મારી જાય છે ધ્યાન ધરીને બેસે તો શરીર ઉપર ચડી જાય છે એટલે તે પરિસહથી બચવા એક ખિલાડી રાખી

આથી ઊઠરનો ઉપદ્રવ તો મટ્યો પણ એક બે દિવસમા તો ખિલાડી ભૂખથી લોથપોથ થઈ ગઈ તાપસને ઉપાધિ થઈ કે, આ ખિલાડી બે મરી જશે તો મને પાપ લાગશે ત્યાં આગળથી ભરવાડો દ્વંધ વેચવા જતા હોય છે, ત્યાં વાસણુ લઈને ઊભો રહે છે ખિલાડીને ખાવા માટે દ્વંધ લઈ આવે

છે ભરવાડોને અનુકંપા થઈ કે મહારાજ હયાણ છે વળી
રાજ દૂધ લેવા અહીં જિભા રહેવું પડે છે, તે કરતા એકાદ
આથ આપી દીધી હોય તો આપણને પુણ્ય થાય અને આ
મહાત્માને તકલીફ જોઈ પડે ભરવાડ એક આવનું કાન
કરી નાખ્યું મહાત્માને ગાય આપી.

મહાત્મા કહે છે, ભાઈ ગાય તો આપી પણ તેને
રાજ ખવડાવવા પાણી પાવા માણસ જોઈએ તેનું શું !
ભરવાડ કહેવા લાગ્યો, મહારાજ મારો ભાઈ છે તે ખુશીથી
તમારી સેવામાં રહેશે. ભરવાડે પોતાના ભાઈને ગાયની
માવજત કરવામાં શાખી દીધી, ભરવાડ ગાયની માવજત કરે,
પછી બાકી શું રહે ? દૂધ જિભાથી પીએ છતાં પણ વધવા
લાગ્યું ભરવાડ પણ દૂધનો ઉપયોગ કરવા લાગ્યો. મહારાજે
ભરવાડને કહ્યું, કે આ જમીન વણખરી પડી છે તો તેમાં
કાંઈક દાણા વાવવામાં આવે તો પછી તારે કયામ જવું ન
પડે અને આપણું કામ થઈ જાય મહારાજે ભરવાડની
સહાયતાથી ખેતર ખેડાવ્યું.

સારા વસાહ પાણીથી સારો પાક થયો. અનાજ
મણુ ઊંચી નીકળ્યું રાત્રીના ઘોઠેસ્વાર નીકળ્યા અને પૂછવા
લાગ્યા આ ઠાનું ખેતર ! તો કહે જોગી મહારાજનું ! ભુવે,
અસ જ હસા કેળવવા આશ્રમમાંથી છૂટી અહીં જ જલમાં
આવ્યો છે છતાં અહરથી સજ છૂટ્યો નથી, ત્યાં સુધી
ખઠારના સજ છેડયે કંઈ વળતું નથી. સાધુથી ગૃહસ્થનો
સજ ન થાય કેમ શાતા છે ને ? જોમ પણ સાધુ ગૃહસ્થને
પૂછે નહિ ગૃહસ્થને સુખસાતા પૂછવી એ અણગમત છે.

એક વખત વરસાદ ન આવવાથી, દુષ્કાળ પડે છે જોગી મહારાજને મહેસૂલ ન ભરી શકવાને કારણે સખત દંડ થાય છે. સખત તડકામા વાકા ઊભા રાખવામા આવ્યા પીઠ ઉપર મોટો પથરો મૂકવામા આવ્યો, પોતે હલવા જતા પથરો પડ્યો એટલે ઉપરથી ચાળુકનો માર સહન કરવો પડ્યો ખેતરની ઉપજ તો પોતે ખાધી ન હતી પણ પાપ વૅચું તેનું ફળ કેવું ભોગવવું પડ્યું ! ચાળુક ફટોફટ ખરડા ઉપર પડવા માડ્યા એટલે પોતે ખૂબ જોરથી હસવા લાગ્યો. લોકોને આશ્ચર્ય થયું, કે આ મહારાજ હસે છે કેમ ? મહારાજ કહેવા લાગ્યા કે આ કફનીએ કેર વાળ્યો છે તેને સાચવવા ઊંદર, ખિલાડી, ગાય, ખેતર, આ રીતે પરિઘ્રહ ઊભા કર્યા અને કંઈ સ્થિતિએ પહોંચી ગયો !

જ્યા સુધી અદરથી મમત્ત્વલાવ ન ટળે ત્યા સુધી ગમે ત્યા જાય પણ કંઈ છૂટી શકાતું નથી ઘેર હોય તો ખૈરા છોકરા, કુટુંબ, પરિવાર અને અહી આવે ત્યા ચેલા-ચેલી સ સારમા હોય તો ઘરેણાં-ગાઠા, રાચરચીલું અને અહી સૂત્રસિદ્ધાતના પરિઘ્રહ વધાર્યા ! આમા છોડયું શું ? નાનામાથી નીકળી મોટા સરકલમા આવી ગયો સ સારમા હોય ને માદો પડે, તો એના કુટુંબને ચિતા અને અહી આવ્યા પછી તો આખા સ ઘને ચિતા ગામોગામના સ ઘને ચિતા થાય. આ અમારા શ્રાવક-એની આમ વ્યવસ્થા કરો, જાણે મઠનો મહત્ત્વ જોઈ દ્યો સાધના તો કયાય ફેકાઈ ગઈ, ને ઊઘે રવાડે ચડી ગયો.

ભવા નીકળ્યા'તા અમે ઉગમણી દિશાએ,
આથમણે છેડે અંતે આવીને ચડયા,

અમે ભવતા મુસાફિર બૂઢારે પઠયા
 ક્યા રે જર્જુ તુ ને ક્યા જઈ રે ચઢયા
 અમે ભવતા મુસાફિર બૂઢારે પઠયા

બ્યા મુખી અદરબી સસાર જિયો છે ત્યાં મુખી
 બદારનો સસાર છોડે તે બહુ હિતકારી થતો નથી. ભગવાન
 કહે છે, કે અભ્યતર સસાર છૂટે તોજ તારુ હિત થાય
 સયમ એ એક બે વરસની વાત નથી બલકુલ લગી
 વિસામી લેવાનો નથી જોટલા બધા કાચો સયમ માત્રમાં
 પઠયા છે શુભરૂપી મોટે ભાગે લઈને બાલવાનું છે લગ્નગીયા
 સાધુ જેવી આ ટીકા નથી. રત્નચિતામણિ દે દી, કાવ્યના
 દુકઠામાં રાખવાનું હોય નહીં ધમ સમન્વા પછી, ધર્મ કરવામાં
 લીલ ન કરવી. પહેલાં સમજો, પછી આચરણમાં ઉતારો. ધર્મમાં
 દહધમી અને પ્રિયધર્મી બનેા ધમનું કવચ પહેરશે, તો
 અતરંગ થતુ વમને લેલી શકશે નહિ.

માતા સયમની કુશલતા, ઉપમાઓ આપીને પુત્રને
 સમજાવી રહ્યા છે હજુ પણ શુ કહેશે તે અધિકાર અવસરે
 કહેવાશે.

~*~

વ્યાખ્યાન ૮૭ મુ

સ ૨૦૨૦ ના આસો મુદિ ૧૩ ને સંવિવાર, તા ૧૮-૧૦-૬૪

સિદ્ધાંત જોડે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ
 તેનું નામ સિદ્ધાંત. પ્રશ્નજો સિદ્ધાંત પ્રશ્નમાં ઉત્તરશ્રવણનસૂત્રનાં
 ૧૬માં અધ્યયનમાં મુખપુત્રનો અધિકાર આવે છે

“આગાસે ગંગસોડ વ્વ, પદ્ધિસોડ વ્વ દુત્તરો ।

વાહાહિ સાગરો ચેવ, તરિયવ્વો ગુણોદહી ॥૩૬॥

માતા પિતા મૃગાપુત્રને સંયમની દુષ્કરતા સમજાવતા કહે છે, કે ચુલહિમવત પર્વત ઉપરથી પાણીનો દરોડો પડે છે, તેને આકાશગંગા કહે છે તેનો પ્રવાહ ઝાલી ઉપર જવું, સામે પૂર તરવું દુષ્કર છે; જ્યાં મચ્છ-કચ્છ, નક-ચક દરિયાના રાક્ષસો હોય, મોજા ઉછળતા હોય, એવા સમુદ્રને જે જીવવડે તરવો મુશ્કેલ છે તેમ સયમ માર્ગમા ગુણરૂપી દરિયાને તરવો ઘણો મુશ્કેલ છે સયમ માર્ગ એટલે કે ગુણોની વૃદ્ધિ કરવી એક પણ અવગુણ આત્મામા ન ધૂસી જાય તેની તકેદારી રાખવી પડે છે કામ, ક્રોધ, લોભ, પરિચ્છેદ, મોહ, એ કોઈ આત્મિક ધનને લૂટી ન જાય તેની સયમ માર્ગમા ચોકી રાખવી પડે છે કર્મ કાપવાની કળા શીખવા સાધુ માર્ગ એ એક વિદ્યાલય છે. કર્મ કાપવાની ધર્મ કળા અહીં શીખવાય છે બધી કળા કરતા ધર્મ કળા શ્રેષ્ઠ છે ગુણો પ્રગટાવ્યા સિવાય અવગુણ ટળે તેમ નથી

પ્રથમ તો આ ધર્મ પામવો એ જ મહામુશ્કેલ છે. સુખના રસિયા જીવો ઘણા છે, ત્યારે પુણ્યના રસિયા જીવો થોડા છે અને ધર્મના રસિયા એથી પણ થોડા છે સુખના રસિયા હીન લાગે છે, પુણ્યના રસિયા ખિન્ન લાગે છે અને ધર્મના રસિયા (અમીર છે) સાત્ત્વિક હોય છે ભૌતિક સુખની વાછના કરવી તે શરમ ભરેલી વાત છે પોતાના આત્મામા અનંત ગુણનો ખજાનો છે સ્વ તરફ દષ્ટિ કરો, તો તે અનંત ગુણનો ખજાનો મળે તેમ છે આજે તો કહીએ કે ધર્મ-ધ્યાન કરો છો! તો કહેશે સમય નથી ‘No time’ આમ

ઠહેતા યશમ આવવી જોઈએ જે જીવને હજી સંસારમાં
પરિબ્રમણ કરવું ગમે છે તેને ધમ રુચવેા ઠહિન છે

શીલે શીલે ન માનિશ્ય મૌલિક ન ગજે ગજે ।
માયવેા નહિ મનઃ જલન ન વમે વમે ॥

શૂબ્ર દુ ખ, યાદ-તડકા વિગેરે પરિસહ સહન કરીને સાધુ
પુરુષો ધર્મનો ફેલાવો, લઠાણી-પ્રભાવના કરી રહ્યા છે મોક્ષનો
પથ કેમ સરળ પડે જમતના જીવો આત્માએ કલ્યાણ કેમ
સાધી શકે, આત્મા પોતે અનત ગુણોનો સ્વામી કેમ બને,
તે માટે સાધુપુરુષો આ માર્ગ સમજાવી રહ્યા છે સત્સત્રની
દરેક ઠેકાણે જરૂર છે લઠાઈમાં ઉતરનાર ચોદાને શસ્ત્રાસ્રથી
બચવા બખ્તરની જરૂર પડે છે તેવી રીતે સસારી જીવોને
કર્મ મોહરાજના બાણ સામે ટકી રહેવા ધમનું બખ્તર જરૂરી
છે ધર્મનું બખ્તર ધારણ કરનારનો આત્મા મોહરાજના
બાણથી લેદાતો નથી મોહરાજને જીવને ફસાવવા બળ
પાયરી છે કુદુમ્બ સ્ત્રી, પરિવાર વૈભવ સત્તા, સપત્તિ, આ
બધી મોહરાજની બાજ છે તેમાં ધર્મીઆત્મા ફસાતો નથી
આ બળમાં ન ફસાવા સત્ત પુરુષો ચેતવણી આપે છે

સત્ત પુરુષો પોતાના જીવનમાં ધર્મને ઉતારીને પછી
જ વાત કરે છે આત્માના ગુણો કેળવવા શત્રુ અને દિવસ
મહેનત કર્યા કરે છે અને આત્મ પ્રદેશમાં અવગુણ પેસી
ન બાધ તેની સતત ઘોઘી કરે છે જે તિબેરીમાં રત્નો હોય તે
તિબેરીને તાણુ હોય છે વળી તે ઝોરડાને પણ તાણુ લગાવી
બારણા બધ કરી, ખાટલો હાળી સતત ઘોઘી કરવામાં આવે
છે કારણ કે તિબેરીમાં પડેલી વસ્તુ કિમતી છે તે વાત

સમજાણી છે. તેવી રીતે આ શરીર કિમતી છે કે આત્મા ? ભવિષ્યમા આ શરીરની તો રાખ થવાની છે, શરીર તુચ્છ પદાર્થ છે, તો પછી તેની આટલી માવજત શાને ? જીવ દેહનો એટલો બધો મમત્વી થઈ ગયો છે, કે દેહ ટકે તો ‘હું ટકું’-શરીર છે તો હું છું ? શું માની બેઠા છો ? જડની અવસ્થા અને ચૈતન્યની અવસ્થા જુદી જુદી છે

જડની પરિણતિમા તું શું કરી શકવાનો હતો ? જો તારી મરણ ચાલતી હોય તો તું ઘડપણને આવવા દે ખરો ? બચપણ, યુવાની અને ઘડપણ ક્રમે ક્રમે ચાલ્યું જ આવે છે શરીર એવા જ સ્વભાવવાળું છે, ત્યાં આપણી મરણ કાંઈ કામ લાગતી નથી શરીરની સાચવણી કરવા છતાં પણ પ્રમાણથી સિદ્ધ થાય છે કે ‘દેહ તે હું નથી’ છતાં જડ એવા દેહ પાછળ શું લાગ્યા પડ્યા છે ? આત્મા માટે બે ઘડી પણ કાઢવા તૈયાર નથી સામાયિક કરવાનું કહીએ તો કહેશે કે દુકાન ખોટી થાય છે, કા મહેમાન આવ્યા છે, એમ કંઈક બહાના કાઢે છે જ્ઞાની કહે છે કે આ તો તારા હિતનું કહીએ છીએ, ૬૦ ઘડીમાથી બે ઘડી તો આત્માર્થે કાઢ ! તોય તારું કલ્યાણ થઈ જશે ભવિષ્યમા હિરાન ન થવું પડે હું ખોનો વાયરો વાય નહિ, તે માટે સફળરૂઢ ધર્મનું કવચ પહેરવા કહે છે સેત પુરૂષો ચેતવણી આપે છે કે ભાઈ ! કાંઈક જીવન સુધારણામા લાગી જ જીવનમા ભરેલા કર્મરૂપ દુષ્ટ તત્વોને જો દૂર કરવા હોય, તો આરાધનાનો દિવ્ય સંદેશ આપનાર પ્રભુનું વચન સ્વીકારી લે

કેટલાક કહેશે, અમારે આખો દિવસ ધર્મધ્યાનમા કેમ

ગ્રીક્સ ? વાંસે પૂછડું લાખું છે, તેમ કહેનારને સ્ત્રાનીઓ કહે છે 'ભાઈ! બે બહી તો કાઢ! કુકાને તમારા વલી કાંઈ બેસ નાર હોય તો તમને એમ થાય છે, કે હું વખાણ સાંભળવા જઈ ! નહીતર નહીને ? પણ હું કોણ ? ક્યાંથી આવ્યો ? મારું સ્વરૂપ શું ? આ બંધન વગણા રોને લઈને છે, પુરુષલિંગ જ બાળમા ક્યા ફસાઈ પડ્યો છું, તે વિચારવા બે બહી તો કાઢ ! આ દેહ અશ્વત્થ છે કણ્ઠ કણ્ઠમાં વિલુપ્તી ભય તંત્રા સ્વભાવવાળો છે બે બહી ન મળે તો ૨૪ મિનિટ, અરે કોવીસ મિનિટ ન મળે તો બાર મિનિટ, અરે બાર મિનિટ નહિ તો છેવટ ૭ મિનિટ, પણ સત્સંગ કરે કણ્ઠમાત્રના સત્સંગથી ચાર જેવાના પણ જીવનપલટા થઈ ગયા છે ત્યારે તમે કાંઈ ચાર જેવા તો નથી જ તમારે પછે. લાવવો તેમાં કેટલીવાર ! જે સમજે છે, કે પરલોકમા જન્મ પડશે, ત્યાં ધન, પુત્ર, પરિવાર, કાંઈ સહાયશૂલ મનાર નથી તો ફાગટનો મોહ શાને કરે છે ?

અનંત જ્ઞાન, કશન મુખ, વીધ લોગ ઉપલોગ, લગ્નિ ક્ષમા ત્યાગ, માહવતા, સત્ય સયમ બ્રહ્મચર્ય, તપ આદિ જનતા ગુણો આત્મામાં ભરાં છે બે ભવનો અત લાવવો હોય તો આ બંધનને સાચવવાની જરૂર છે જરાક નિમિત્ત મળ્યું કે કોષને જતો ન કરે જે હેય છે તેને ઉપાદેય કરે ત્યાસુખી ધર્મ દોષ નહિ ભય. અને જ્યાં સુખી ધર્મદોષ નહિ ટળે ત્યાં સુખી સમ્બન્ધશૈન પ્રાપ્ત થયાંથી થાય ! તમે જાતે જ તમારા મોહિયાત બનો જ્યારે કાયાથી કંઈ કાય થાય તે બીજા ભેષ શકે છે પણ અધ્યવસાયમા જે કાય થઈ રહ્યું છે તે પોતે અજરતા જાની જ બાંધી શકે છે

કાંઈ મોટી બેકના રક્ષક માટે પાશ મોહિયાતોની

દુકડી રાખવામા આવી ચોકિયાતો રાત દિવસ હથિયાર સહિત બેઠતુ રક્ષણ કરવા ચોકી કરી રહ્યા છે ચોકિયાતો બેઠના આગળના દ્વારને અને તાળાને સાચવીને ચોકી કરી રહ્યા છે લૂટારાઓએ જાણી લીધુ કે ચોકિયાતો ફક્ત આગળનો દરવાજો સાચવીને બેઠા છે ફરતી ચોકી કરતા નથી આથી લૂટારાઓ પાછળની પછીતના ભાગેથી બાકેરુ પાડી, અદર પ્રવેશી ગયા અને માલના કોયળા ભરી લીધા બહાર ચોકિયાતો હોકારા પડકારા કરે છે ચોર લોકો તો બળનો લઈ પલાયન થઈ ગયા સવારમા બેઠના માણસો આવ્યા જોયુ તો બેઠ લૂટાઈ ગઈ છે ચોકિયાતોને પૂછયુ 'તમે ચોકી કેવી રીતે કરો છો?' 'સાહેબ ! અમે તો તાળુ તપાસતા રહીએ છીએ જુવો આ તાળુ અકબધ છે

‘અમને શુ બખર કે પછીતેથી ચોર લોકો પ્રવેશી, આવી ચોરી કરશે.’ તેવી રીતે બહારના વેશ રાખ્યેથી મુહપત્તિ, ગોઝો, માળા રાખવાથી, ઉપરના તાળા સાચવ્યાથી કાઈ વળવાનુ નથી અદરથી લૂટારા બાકેરા પાડી લઈ ગયા તેનુ કાઈ ખરુ ? તમે કઈ રીતની ચોકી કરી રહ્યા છો ? ચારે બાજુથી સાવધાની રાખો કે ચોર પ્રવેશતા તો નથીને ? અદરના વિકારો, કષાયો, ‘મારુ તારુ છે, એ નહિ નીકળે’ ત્યાં સુધી ઉપરના તાળા લગાવ્યે કઈ વળવાનુ નથી મહા-પુરુષો કહે છે ‘ભાઈ, તુ તારી અદરમા દેખિ નાખ બહારની ટાપટીપમા શુ પડી ગયો છો ? શોધ અદર ચલાવ’ સોયમા દોરો પરોવવો હોય ત્યારે દોરાને પાતળો કરી, સોય નજીક લઈ જવો પડે છે, વળી ધ્યાન પણ સૂક્ષ્મ કરવુ પડે છે, આખો કયાય ફરતી હશે તો દોરો પરોવાશે નહિ

તેવી રીતે આત્મારૂપી સોયમાં સમઠિતરૂપી દોરો પડેલાવવા
એકાકાર થવું પડશે.

જા તરફથી પ્રથમ થવી જોઈશે, પછી સમ્યગ્દશન પ્રાપ્ત
થશે પછી જ દેશવિરતિ કે સવ વિરતિ થઈ શકાશે અને
ત્યારપછી ધ્યેયીએ ઘડી મોજ સધાશે. પણ જેનું મન બારે
બાજુ રખડે છે સ્વ ધરમા રહેલું બોલતું નથી, તે શું કરશે ?
તે શુભરૂપી દરિયાને કેમ તરી શકશે ? માતાપિતા મૃગા
પુત્રને એમ કહે છે કે દીક્ષા એ કાંઈ પારકો માલ આપવા
માટે નથી. દીક્ષા લઈને અધ્યાત્મ પરિશ્રમ કરવાનો હોય છે
દીક્ષા એટલે તો જીનાં ઘઉં હાવા જેવું કઠિન છે સ્વાધ્યાય,
ધ્યાન તપમા હત્તવિત્ત બની કર્મ કાપવા પ્રયત્ન કરવાનો
માણ જ હોય છે કોઈ આત્મિક ધન લૂટી ન લાય તેની
તકેદારી રાખવાની હોય છે

વીસ હજારનો થેલો બરી દ્રેનના મુસાફરી કરનાર
કેવી સાચવણી રાખતો હોય છે ! તેવી સાચવણી સત્યની
કરો છો ! કેટલાક કહે છે કે

પૈસો મારો ખર્ચેશ્વર બાચડી મારો મુરુ
હોકરો મારો સાલીધામ કોની સેવા કરુ

બહુ ધરમાં આવી ગયું સેવા કયા કરવા બધી ?
આવી પરિસ્થિતિમા વિચાર તો કરો કે શું કરી રહ્યા
છો ! પૈસો વધશે તેમ સત્તુઓ વધશે. ચે/ અને પટારો
બરાબ ત્યારે દુરમનો જ ઊભા થાય છે પેટ બહુ ભરાઈ બાય
ત્યારે અજીજ થાય છે અને તની પાછળ પાછળ અનેક
દડ આવે છે પટી ભરાઈ ત્યારે ચાર લોકો સરકારની નજર

અને ભાયાતોની નજર પડે છે. માટે સ્ત્રી પુરુષો કહે છે, બન્નેને ઓછા કરી નાખો, તો તબિયત પણ સારી થઈ જશે અને દુશ્મનો પણ મિત્રમાં ફેરવાઈ જશે.

કોઈ એક મુસાફર સત્તર હજારનો થેલો લઈ ગાડીમાં જઈ રહ્યો છે થેલાને જરા પણ રેઠો મૂકતો નથી એમાં ખૂબ તરસ લાગી એટલે થેલો લઈને ઉતર્યો નળ પાસે થેલો મૂકી પાણી પીવા લાગ્યો તેટલી વારમાં સીટી વાગતા એકદમ ટ્રેનમાં ચડી બેઠો. ઉતાવળમાં સત્તર હજારનો થેલો લેવો ભૂલાઈ ગયો. ટ્રેનમાં ચડી બેઠા પછી મુસાફરને પેલો થેલો સાલ્યો પણ હવે શું થાય ? ગાડી બિભી રહે ત્યારે ઉતરાય ને ? પછીના સ્ટેશને ઉતર્યો ઘેર ગયો પણ કયાંય એન પડતું નથી. ભાઈને તો તાવ ચડી ગયો એટલે બીજી (વળતી) ટ્રેન પકડી શક્યો નહીં અહીં સ્ટેશનના નળ પાસે ગામડિયો કોઈ ખેડૂત નીકળતા તેની દૃષ્ટિમાં આ થેલો આવ્યો જ્યાં જુએ તો સત્તર હજાર રૂપિયા ખેડૂતના હિલમાં આનંદ ન આવ્યો, પણ કુરુણા ઉપજી કોઈક બિચારો ભૂલી ગયો લાગે છે, જો આનો ધણી મળે તો સોપી દઉં, એમ ચિંતવતો તપાસ કરે છે, પણ કોઈ મળતું નથી.

બીજો દિવસ વીત્યો સવારમાં ખેતરે જાય છે, અતરાત્મા એને બહિરાત્માનું અહર યુદ્ધ ચાલે છે બહિરાત્મા એમ કહે છે 'કયા તું ચોરી કરવા ગયો હતો ? સડેજો મળ્યું છે, તો શા માટે મોજ માણી ન લેવી ?' અહરથી અતરાત્મા કહે છે 'ફટ છે તને, આવા હરામના પૈસા તારે ન જોઈએ' ગાડીનો સમય થતા સ્ટેશને જઈ બિભી રહે છે,

કોઈ પરાક મળતું નથી આમ ત્રણ ત્રણ દિવસ વીતી ગયા જેટલ
ખેતરનું કામ ખોટી કરીને દ્રેષનને સમયે હાજર થાય છે
પૂછે, પણ કોઈ માસિક મળતો નથી એવા દિવસે બ્યારે
જેટલ એશન ઉપર આવે છે ત્યાં એક માણસને બાકા
ઉપર લમણે હાથ ઢાંચે મ્હાન વઢને બેઠેલો બેસે

જેટલ એ માણસને બોઈ પૂછે છે કેમ બાઈ, તબિયત
બરાબર નથી! શુ થયું છે!

પેલો કહે છે ‘બાઈ, મારી જિ હમીલસની કમાણીની
થેલી આજથી ચાર દિવસ પહેલાં આ જગ્યાએથી ઉપડી
મઈ છે તેની વિમાસણમા હું બહુ દુ ખી દુ ખી મઈ મયે.
હુ જેટલ પૂછે છે ‘સત્તર હજાર હતા કે કાઈ એછા હતા!
થેલી કેવા રગની હતી?’ એમ ખાત્રી કરવા માટે બધી
હકીકત બાંધી લીધી. જેટલને ખાતરી મઈ કે જેની થેલી
ખોવાણી છે તે આ જ માણસ છે એટલે પછેડી ખોલી
પેલી થેલી આપતા કહ્યું બાઈ આ થેલી લઈ જ્યો તમારી
જ છે બરાબર ગણી બેબે હવે એ માણસને કેવો આનંદ
આવે! જેટલ કહે છે ‘બાઈ હું ચાર દિવસ મયાં બિના
માસિકની થોથ જણાવુ છું વાત બહાર પાડુ તો કોઈ
હગો કરીને લઈ જાય, તેથી સામેથી ફરિયાદ સાંભળુ, તો
ખાત્રી કરી, આપવી તેવા ઉદ્દેશથી આજ ચાર દિવસ’ મયાં
એશનના ધણા ખાઉ છું આજે તમે ખાત્રી લાયક મળ્યાં
એટલે થેલી તમને સોપી હું હળવો બનુ છું

પેલો પગે લાગી કહે છે તમે ખરેખર દેવ જેવા
છો આજુ ધન છતાં તમારું મન લલચાયું નહીં પેલો

ભાઈ હજારનું બહુલ આપે છે ખેડૂત કહે છે ‘ભાઈ ! મારે લેવા જ હતા તો મને પૂછનાર કોણ હતું ?’ પેલો કહે છે ‘મને આ થેલી પાછી મળી તેનો આનંદ ઉછળે છે’ એટલે ભેટ તરીકે આપને સ્વીકારવું પડશે આ કહે છે ‘મારે એક પાઈ પણ ન બપે’ પેલો નામ સરનામું પૂછવા આવ્યું રાખે છે કોઈ વખતે પ્રસંગ આવ્યેથી હું કંઈક આપી કૃતાર્થ થાઉં, એ માટે નામ તથા સરનામું પૂછે છે, તો ખેડૂત તે પણ આપતો નથી આ એક બનેલી સત્ય ઘટના છે

આજે ભારતભરમા નીતિમત્તાનું ધોરણ તદ્દન નીચું ગયું છે, છતાંય ક્યાંક ક્યાંક હીરાઓ અજાડી રહ્યા છે ખેડૂત બહુ ભણેલો ગણેલો હતો નહિ છતાં સસ્કાર રેડાયા હતા, કે હરામનું કંઈ લેવાય નહિ આજે તો સેવાનું નામ લઈ ફરનારાઓ ખેંચ પક્ષોની લાચો ખાઈ ઘર ભેગું કરનારાઓની વાત કીધી જાય તેમ નથી જેનામા આવા ગુણો નથી તે આધ્યાત્મિક વિકાસ શું કરી શકશે !

મોક્ષ પુરુષાર્થના અર્થે છે અને આ સ સાર પ્રારબ્ધે પડ્યો છે, આત્માર્થે પુરુષાર્થની ધારા વધતી જાય, તેમ આત્માના ગુણોની ખીલવટ વધતી જાય છે ધર્મમા સ વેગ એટલે એક પ્રકારનો વેગ સમ્યક્ પ્રકારનો વેગ તેનું નામ સ વેગ. તે પ્રગટાવવો જોઈશે

માતા મૃગાપુત્રને સમજાવે છે ‘હિં પુત્ર !

વાલુયા કવલો ચેવ, નિરસ્સા ણ ઉ સ જમે ।

અસિધારા ગમણ ચેવ, દુક્કર ચરિત તવો ॥ ૩૭ ॥

સયમ લેવો એતો વેળુના કોળિયા ભરવા બરાબર છે વેળુના કોળિયા નિરસ છે તેમ સયમમા પાત્ર ઇન્દ્રિયના

વિષયના રસથી નિરસ બનવાનું છે. અહીં ઝાકઝમાળ કે
ડીમ ડીમ ખડુ ? અહીં રેશમી જાલીયા ઉપર બેસવાનું ખડુ ?
વાળા, તબલાં સારંગી કંઈ નથી. પોપાક પણ સાવ સાદો.
ફીનારી, ઝીક સતારા કે આવાલા બધો નથી આવે કહેરો,
પ્રતિક્રમણમાં અમને રસ પડતો નથી. જવેલા ગાતા હોય
ત્યાં તાન ચઢે છે ઉપવાસ નિરસ લાગે છે આયબિલ કડુ
ત્યાં તો ઉછાળા આવે છે આયબિલના સોજનમાં અંધ આવે
છે નિરસ લાગે છે બધું બાણુ હોય તો સરસ લાગે છે
પણ લીલો આસટિયો ખાનાર બોલકડાનાં ગળે છરો ફરે છે, તેમ
ઈન્દ્રિયના ગુલામ બનનારને દુગતિ મળે છે

ધન્યા અણગારે દીક્ષા લીધા પછી જવલ્લવ સુધી
આયબિલ કરી હતી છુના પારણે છુની ઉચ્ચ તપસ્યા અને પારણે
આયબિલ કરતા ધન્યા અણગારે દીક્ષા લીધી તેજ દિવસથી પ્રતિષ્ઠા
કરી કે જવલ્લવ સુધી મારે છુ છુના પારણા કરવા અને
પારણામાં પણ નાખી દેવા જેવો જેને કોઈ અતિથિ કૃપણ,
ભિખારી ન હોય, જેવો આયબિલનો આહાર બને. પ્રભુએ
આજ્ઞા આપી અને એમણે એ તપ શરૂ કર્યું

બેઠે બેઠે પારણા શ્રી, જવલ્લવ લગી જવલ્લ,
જાંતરે તો પારણુ નહીં શ્રી આયબિલજીવે જાણાર
નવમણિના સંજમ પાળિયોલ કરી મયા જેવો પાર શ્રી
સૂણે. જનવણ સિવપુર લીધો શ્રી મારાન દને.

નવમાસ સુધી આકરી તપસ્યા કરી. માણવના પિંડા
જેવી કાયા હાડપિંજર સમાન કરી લીધી આ તો અલ્પ
હજાર વપ પહેલાની વાત છે

થોડ હજાર સાધુમાં ધન્યા અણગારની તપસ્માને ભગ

વાને વખાણી કે મહાન દુષ્કર કરણી અને મહાન નિર્જરાના કરનાર તે છે કર્મને ખપાવવા કેટલી જહેમત ઉઠાવી ! ધન્ના અણુગારે નવમાસના સયમમા આઠ માસ સુધી છઠ્ઠના પારણે છઠ્ઠ અને છેલ્લા માસે પાદોગમન સથારે કર્યો સાડાચાર મિનિટ અને અચાર સેકન્ડ જો વધુ આયુષ્ય હોત, તો સ્ત્રીધા મોક્ષે જાત અત્યારે સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાનમાં તેત્રીસ સાગરો-પમનુ આયુષ્ય ભોગવતા ખિરાજે છે, ત્યાથી મનુષ્યપણે અવતરી મોક્ષમા જશે ધન્ના અણુગાર મહારથી હતા તેની સ્ત્રીઓ કરિયાવરમાં ખત્રીસ કોડ સોનૈયા લઈ આવી હતી, ત્યારે તેની સપત્તિ કેટલી હશે તે તો વિચારો.

આવા સમર્થ પુરુષોએ દીક્ષા લીધી છે, આ શુ નવરાનો ધર્મ છે ? દિવાળી ટાણુ છે એટલે મરવાનીય નવરાશ નથી એમ કહે ? વિચાર તો કરો, અત્યારે આયખિલની ઓળી ચાલી રહી છે તેમા એક આયખિલનુ પણ મન થાય છે ! તમને કેવા ગણવા !

મૃગાપુત્રને માતા શિખામણુ આપે છે. વેળુના કોળિયા જેમ નિરસ, તેમ આ સયમ નિરસ લાગે તેવો છે વિષય જીવને અનાદિથી વહાલા છે આજે જીવ ઠાઠ-ઠઠારામા ખડુ લલચાય છે આ ધર્મમા એવુ કાઈ પણ નથી તલવારની ધાર ઉપર ચાલવુ જેમ દુષ્કર છે, તેમ સયમમાર્ગે ચારિત્ર-તપ પાળવા ઘણા દુષ્કર છે વળી પણ સયમની દુષ્કરતા સખધમા માતા શું કહેશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે

આખ્યાન ૮૮ મું

સુવત ૨૦૨૦ આસો સુદિ ૧૪ સોમવાર, તા ૧૯-૧૦-૧૪

સિંધાત કોટલે ત્રણ કાલે સિંધ ધમેલી વસ્તુ
ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રના ૧૬ મા અધ્યયનમા મુખપુત્રનો અધિકાર
ચાલે છે ભગવાનની વાણીમા અનંત અમૃત ભર્યું છે ત્યા
આત્માને શુર વીર, ધીર પરાક્રમી બનાવી કર્મોને હંકારવા
છે, ત્યા કાયરતા ન જ પાલવે. એના માટે આ અધ્યયનમા
અપૂર્વ ભાવો ભર્યા છે

અહીં વગ્ગત વિહીય, ચરિત પુત્ર વુદ્ધર ।

મથા લાહ મયા વેલ જાયયજ્ઞા સુવુદ્ધર ॥૩૮॥

સપ જેવી રીતે આડું અવળું ન બોતાં, સીધા
ચાલતો હોય છે તેવી રીતે સાધુ પણ ઈર્વાસમિતિપૂર્વક
મકાન, દુકાન કે બોડ ન બોતા કોઠાત દષ્ટિથી જાણે છે
જતા આવતાં જતું બીજ કે લીલાવરી ન કચરાય, તેમ
કામુ પાણી કરોળિયાની ભાગ, લીલકૂંગ કે કાચી માટી,
એકેકેદ્રિયથી માટી પચેન્દ્રિય સુધીના જીવની કિલ્લામના ન
થાય પગવલી કચરાઈ કે હકાઈ ન જાય મસળાઈ કે
ચોળાઈ ન જાય દુખ ન થાય ત્રાસ ન થાય તેને માટે
સાધુ બહુ જ સાવચેત રહે છે જ્ઞાન, હશન અને ચારિત્ર્ય
પાલન કરવા ઈર્વાસમિતિ છે ઈર્વાસમિતિનું પાલન કરનાર
સાધુને ખબર છે કે જવા મારો આત્મા તેવો જ હશે
જીવાનો આ મા છે

મારા દેહથી કોઈને પણ હુઝ, ત્રાસ કે કીલામના ન ઉપજે વાણીથી પણ કોઈની વિરાધના ન થાય મનથી પણ કોઈનું ખૂંડુ ન ઈચ્છવું, એમ મન વચન કાયાથી, ત્રણ ભાગે પાચ સ્થાવર અને ચાર ત્રસ, એમ નવ પ્રકારે. નવ કોટિએ હણવા નહિ, હણાવવા નહિ કે હણનારને અનુમોદવું નહિ, એવી રીતે ૮૧ ભાગા થયા એ જાતની પ્રતિજ્ઞા લેનાર સાધુ ઈર્ષ્યાસમિતિથી ચાલે છે રસ્તામા વાતચીત કરવા પણ સાધુ રોકાય નહિ, વળી રાત્રે પૂજ્યા વગર પગ ન ઉપાડે રજોહરણ, જીવદયા પાળવા માટે છે કેટલીક બહેનો. ગોચરને રૂમાલે વીંટી થેલીમા રાખી મૂકે છે અને જ્યા આવે ત્યા એમને એમ બેસી જાય છે “અપ્પમજ્જિય મારુહ્હ પાવસમણેત્તિ વુચ્ચઈ” સાધુ માટે તો આમ કરનારને પાપ-શ્રમણ કહ્યા છે યતના એ ધર્મ છે, જેટલી જીવદયા પળાશે તેટલો લાભ છે

આચારાગસૂત્રમા કહ્યું છે “જેને તું હણવાનો ઇરાદો કરે છે, ત્યા તું પોતેજ હણાઈ ચૂક્યો છે બીજા જીવોને કબજે કરવાના અને મારી નાખવાના ભાવ થયા, ત્યા તું પોતેજ હણાય છે ભૂતોને-વનસ્પતિને ઉપદ્રાવ કરવાથી જીવની વિરાધના થાય છે, તેમા આત્મવિરાધના છે ખાતા, બેસતા, પીતા, સૂતા, ચાલતા, ઉપયોગ રાખવાનો છે ઉપયોગ ત્યાં ધર્મ છે. જતના વગર સાધુ ક્ષત દશ ડગલા જ ચાલ્યો હોય, તો તેને ભગવાને પ્રાયશ્ચિતનો અધિકારી કહ્યો છે ચાલવું તો ક્ષેત્રથી ધૂસરા પ્રમાણુ બેઈ બેઈને ચાલવાનું કહ્યું છે કેટલાક ચાલતા વાતચીત કરતા હોય છે, અગર તો પુસ્તક વાચત હોય છે કે સજ્જાય કરતા

આલતા હોય છે 'આ બધી ક્રિયા સયમ-માર્ગની વિરાધક છે આલતી બપોતે એકાત દષ્ટિથી આલતું ચતના જડુ બારપૂવક પાળવાની છે જેનો પાયો પાકો તેનું સવ પાકુ ચોવન એટલે જીવન-મહેલનો પાયો સયમ સિમેન્ટથી તેને મજબૂત બનાવીએ રબેરુરુ, મુકપત્તિ એ બધા સયમનાં દવાનાં ઉપકરણો છે

આજે માણસો દયાધર્મથી વંચિત થઈ ગયા છે. દિવાળી આવી રહી છે ત્યારે બાવા ઝાવા પાડી, કેટલાય કમવા વગેરે અનેક જીવજંતુઓ જે ચોમાસામા ઉત્પન્ન થયા હોય તેના કચ્છરમાણુ વાળી નાખે છે જલેશર્ષ ન ઉટકે તો શું વાધો આવી જાય છે? આપણું આત્માનું આંતરું સાફ નથી તેનું શું? વાસણનો કાટ કાઢનારા આપણે વાસ નાનો કાટ કાઢવાનું કદી વિચારીએ છીએ? આગળ તો અગ્નિ કાળો સૂડલામા છાણા પૂજીને રાખતાં એક કામ પશુ ભેયા વિના કે પૂજ્યા વિના કરતા નહીં આવકોને જતના કેટલી હોવી એકાએક! આજે તો મિલમા ઢાણા ઇલાવે ત્યાં ધણાનાં, ગળા રહી જતા હોય જેમા સોયા, ઝાટકયા વિનાનું હોઈ ધનેશ-કમળ હોય તેના કચ્છરમાણુ નીકળતા હોય તે કોઈને બેડુ છે કયા? કેવો પ્રમાદ સેવાઈ રહ્યો છે?

ઢીડીડી છાંટો છે ત્યારે તો ત્રસ જીવની કિંસા નજરોનજર બાળી છે. કેટલાય માખી મચ્છર, ઝીરો નાશ પામે છે આવકથી ત્રસ જીવની કિંસા ઘાય નહિ અને તેના સામનો પણ રખાય નહિ. આવી માકડ માશવાની કિંસકે દવાઓનો વપાર પણ ઘાય નહીં આગળ કામકાજ હાથથી

થતા, છતાંએ ધર્મધ્યાન કરવાનો સમય કાઢતા આજે પાણી, ઠામ, વાસણ માટે જુદી જુદી કામવાળી અને રસોઈ કરવામા બે તપેલી ઉતારવી પડે, છતાંએ ધર્મ-ધ્યાનનો સમય નથી મળતો, એ કેટલો પ્રમાદ ગણવો ? પરદેશમા રહીને તેઓનું અનુકરણ કરીને, દેહની વિભૂષામા પડી ગયા છે આગળના શ્રાવકોને પદર દિવસે ઘોણ નીકળતી, આજે રોજ રોજ નળ ચાલ્યા જ જતા હોય શુ આ પાપ નથી લાગતુ ?

આગળ તો પાશેર પાણી વાપરવાનું હોય ત્યા નવટાક વાપરતા સમજતા કે પાણીમા જીવ છે સકોચથી કામ લેતા. આજે માનસ કયા ઘડતરથી ઘડાઈ રહ્યું છે, કે દયાના અકૂરો નાશ પામી ગયા છે શાક સુધારી ઘર વચ્ચે ફેંકી દેયે. રસોડા જુઓ તો ઉકરડા જેવા, પગ મૂકવાની જગ્યા ન મળે આગળના લોકો દાળ કરતા, તો કહેતા કે ચણાની કે અડદની દાળનું શાક કયું છે આજના જેવા ફદ ન હતા આજે જીભના સ્વાદ એવા લાગી ગયા છે કે, સાંજે તળેલું જ ખાવા બેઠાંએ પચે કે ન પચે, દવા લેશુ, પણ ફરસાણુ તો બેશે

આગળના લોકોને ચાલતા ચાલતા કાંઈ પણ ખાતા શરમ આવતી આજે ખાપ અને બેટો બજાર વચ્ચે ચીનાઈ સી ગ ખાતા હોય છે સારા ઘરની બાઈઓ હાંટેલમા આઈસ્ક્રીમ ખાઈ આવે છે, આ બધુ શુ ચાલ્યુ છે ! સ્ત્રીઓ સિનેમા ઉપર હોય ! કેટલું ખરાબ કહેવાય ! ઘર કયું, ખાનદાની કોની ? શ્રાવકની સ્ત્રીઓ એ ઠેકાણે હોય ? આજે તો કંઈ સ્થિતિ થઈ રહી છે ? આગળ તો છાના છપના જતા,

હર રહેતો. આજે તો સસરા જઈને આગળથી ટિફ્ટ લઈ આવે, પણ બેઠીને કરવું છે શુ ? ધર્મ સમજવા જેવો છે સત્સંગ— શુરુનો સંગ કરવા જેવો છે ત્યા જ્યો તો ત્યાગ વૈરાગ્યમાં આત્માની ઉત્તિ કેળવી શક્યો નીતિ, ન્યાય પ્રામાણિકતા જીવનમાં આવશે.

પરશ્ન સામે ધષ્ટિ ન કરવી, એવા ભાવ હોવા બેઠીને મનમાંથી વાસના બંધ છડિયમાંથી લાલસા બંધ, દેહમાંથી આગસ બંધ ને વાણીમાંથી નિહારસ બંધ અને સત્સંગમાં રહે તો જીવન જીવી જવાય શકિલ્લિયો ચાર પોતાના પુત્રને એક ભલામણ કરે છે, કે દીકરા, પ્રતિજ્ઞા લે કે મહાવીર પાસે જવું નહિ કે તેની વાત સાંભળવી પણ નહિ, તેમ જ દશન કરવા નહી જે રસ્તેથી હું નીકળતો હો ત્યાં મહાવીર સ્વામી વાણી સંભળાવતા હોય તો તેવે સ્થળેથી જ્ઞાનમાં આંગળી નાખી પસાર થઈ આટલી ભલામણ કરે છે શકિલ્લિયાના બાપને પ્રતીતિ હતી કે ભગવાન મહાવીર ક્રિમિબાજર છે પામરને પરમાત્મા બનાવી દેનાર છે લોકાને સોનું બનાવનાર છે ગમે તેવો ચોર, પછી ચોર ન રહે, પણ સાધુજ બની બંધ હવે પોતાનો પુત્ર બે જેવો થાય તો પરપરા ચાલ્યો આવતો ચોરીનો ધણી ભાગી બંધ

આજે સારા ધરના જૈનો પોતાના પુત્રને એજ સિખા મણુ આપે છે કે સાધુ પાસે અચારથી બંધ નહી બીક લાગ છે રજીને સાધુ થઈ જશે, વૈરાગી થઈ જશે ! અમે દીક્ષાના વિધાની નથી. એમ માટેથી મીઠું છાલે પણ હૃદયમાં એમ છે કે ઇશ્વર સાધુ પાસે ન બેસે તો સાધુ આગળ

ચોરનો ખાપ તેમના પુત્રોને આવી લલામણુ કરતો, અત્યારે તમને ચોરના દીકરા કહેવા કે શુ કહેવા ? તેમાય જો છોકરાને વૈરાગ્ય લાગી જાય, તો મહારાજ પાસે પહોચી જાય અને કહે 'મહારાજ ? તમે શું ભૂરકી છાટી છે ?' એનનાથી થાય તેટલુ કરે પણ આ માર્ગ ખોટો છે, તે સાબિત કરી દેયો છે તમારામા ત્રેવડ ?

ત્યાગમાર્ગ સારો છે કે ભોગમાર્ગ ? જો ત્યાગમાર્ગ હૈયામાં સારો લાગતો હોય તો તમારા છોકરાને ઉપાશ્રયે લાવવાનુ કેમ વિચારતા નથી ? શુ ડર લાગે છે ? સતના સમાગમમા લાવવા કોશિષ કરતા નથી અને જ્યા સુસ સ્કાર ભુંસાય છે, મોહના કારમા ખાણુ છે, એવી કોલેજોમા લાગવગ લગાડીને, પૈસા ભરીને પણ દાખલ કરો છો. ભાડૂતી શિક્ષકો શું જ્ઞાન આપશે ? સાધુ જેવા નિસ્પૃહી કોણ છે ? ખતાવો તો ખરા ! દુર્ગતિમા ન ઘસડાય જાય તેવો માર્ગ ખતાવનાર સાધુ-સતો છે સતની શિખામણુ રૂપ શિક્ષાને માથે ચડાવે એ જગતનો મુગટ મણિ અને હૈયામા થવુ જોઈએ કે, કોલેજમા ગયા વિના ચાલશે, પણ સતનાં દર્શન કર્યા વગર નહિ ચાલે સાધુને ચરણે શાંતિ પામે, કષાયથી ખળેલો જીવ ઠંડો થાય છે પોતાના દોષો ધ્યાનથી સાલળવા એ શ્રવણભક્તિ

એ ચરણે પ્રાણી શાંતા રે પાવે, પામે તે લીલ વિલાસરે પ્રાણી,
જન્મ જરોને મંરણમીટાવે, ન આવે ફરી ગર્ભાવાસ રે પ્રાણી,
સાધુજને વંદના નિત નિત કીજે.

તમે તમારા પુત્રને ભણાવો, ગણાવો, વારસો આપો, તેથી શુ કૃતકૃત્ય થયા માનો છો કે ધર્મનો કંઈ વારસો સોપો

છે ? તમને જીવ-અજીવનું જાણપણું ખરું ? એક દુષિયાના એકસો પૈસા 'એ જમાવને આવડે, પણ જીવના સેડ કેટલા ? " ૫૬૩ " એ તો કાઠને જ આવડે શાસ્ત્રમા તુચીયા નગરીના આવકોનો અધિકાર સાબળો, ત્યાંના આવકો નવે તત્ત્વના ચઢાથ જાણકાર હતા આજે કેટલા ઘીડવાણા ! અમારે બહોળી પ્રખડા, અમારે ફલાણા મહારાજ શામાસાં માટે જોઈએ છીએ અહીં અહીં હજાર ધર માટે સારા વક્તા દર શામાસે જોઈએ. પણ અમારેય સારા શ્રોતાઓ જોઈએ છીએ તમે જેવા તેવા વક્તાને ન ચલાવી શ્યો તો પછી અમારે જેવા તેવા શ્રોતા વડે કેમ ચલાવાય ? તમને અસર કેમ થતી નથી ?

વાણિયાના ઘીકશને નામું ન આવડે તો પેઢી ઉપર કેમ બેસાડાય ? અમારે તમને પેઢી સોપવી છે, પણ જાણપણું ક્યાં ? શાસ્ત્રોદ્ધાર સમિતિના મેમ્બરો કહેવાય, છતાં જત્રીસ સૂત્રોના નામ બોલાવો તો કેટલાને આવડે ? જહું સારા કાગળ છપાઈ સારી, એટલું જોવાથી શું ઉદ્ધાર મળે જશે ? આવકોમા રૂ. ગુણ હોય પણ બ્યા ગુણની જ અઘર ન હોય ત્યાં લાવવા ઠેશિય કેમ કરી શકે ? આગળના આવકો સિદ્ધાંતના જાણકાર કે જ્ઞાતા હતા અત્યારના આવકો છાપાં વાંચનારા ! ઉપમા શું અત્પવી ?

જીવનનું ઘડતર ઘડનારા સાધુ-સત ॥ તેઓ જે માણે ચાલે ॥ તે માત્ર જતાવી રહ્યા છે તેની પાસે શબ્દ દશન, વ્યારિત્ર અને તપની જ વાત હોય શું વેપાર કેટલા ઘીકશ ઘીકરી, કેણું વેવાઈવેલા એમ પૂછવાની વાત નહોત્ય.

સ સારમા માથુ મારે નહિ એને તો એના આત્માનું કરવું છે એકાત અધ્યાત્મ દૃષ્ટિથી ચાલે છે આજે તો “સાધુએ લાઉડરિપકરમા બોલવું જોઈએ, તો જ ધર્મનો ઉદ્ધાર થાય, પાપ થોડું ને ધર્મ ઘણો થાય, ગળાને તકલીફ ઓછી પડે, જમાના પ્રમાણે વર્તવું જોઈએ” આવું બોલનારા સાધુના ચારિત્રના ચૂરેચૂરા કરી રહ્યા છે ભગવાનને તેના જ્ઞાનમા શું જમાનો નહિ દેખાયો હોય, તેમ માનો છો ! આટલા બધા ધર્મ કરવા આવશે કે ધાડ ઉઠાડવા તે નહિ જોયું હોય ?

આજે ગળું ખેંસી ન જાય તેની તકલીફ ટાળવા તૈયાર થશો, આવતી કાલે કહેશો, આવતા જતા બે ચાર મહિના નીકળી જાય છે, માટે ટ્રેનમા ડબ્બો રખાવીએ ટ્રેન તમારે માટે ક્યા દોડે છે ? ‘આમા શુ, આમા શુ !’ એમ કરતા કરતા જીવ કેટલો પતનને પથે જાય તેનો કાંઈ વિચાર કરો છો ખરા ?

ભગવાન કહે છે ‘હિ જીવ ! તુ સ્વ સમયને બરાબર સમજી લે, પછી પર સમય તરફ જુદા જુદા દર્શનો શી રીતે બોલે છે, તે તરફ દૃષ્ટિ કરજે પ્રથમ તો ઘરમા જે નિવાન પડ્યું છે, તે જોઈ લેજે સિદ્ધાંત વાણીને ગુરુગમથી સમજી જીવનમા ઉતારો જૈનોનો સ્યાદ્વાદ બિચા ન બરનો છે

કોઈ એક મુનિ ચાલ્યા જાય છે, ત્યાં રસ્તામા અન્ય દર્શની મળ્યો, પગે લાગી પૂછે છે ‘મહારાજ ! જૈનનો સ્યાદ્વાદ સમજાવો મુનિ કહે છે ‘ભાઈ ! સાધુથી ચાલતા ચાલતા બોલાય નહિ પેલો કહે ‘સ્થાન ઉપર આવવાની મને ફૂરસદ નથી, માટે અહીં જ સમજાવો ત્યારે મુનિ ટૂંકમા

છે ? તમને જીવ-અજીવનું જાણપણું ખરું ? ‘એક રૂપિયાના એકસો પૈસા’ એ બધામને આવડે, પણ જીવના એક કેટલા ? ‘૫૬૩’ એ તો કાંઈને જ આવડે ચાત્રમા તુઝીયા નમરીના આવડેનો અધિકાર સાબળો, ત્યાંના આવડે નવે તત્ત્વના યથાથ જાણકાર હતા આજે કેટલા ટીકવાણાં ! અમારે બહોળી પ્રખર, અમારે દુલાણા મહારાજ ચોમાસાં માટે જોઈએ છીએ અહીં અહીં હજાર ધરા માટે સારા વક્તા હર ચોમાસે જોઈએ. પણ અમારેય સારા શ્રોતાઓ જોઈએ છીએ. તમે જેવા તેવા વક્તાને ન ચલાવી દ્યો, તો પછી અમારે જેવા તેવા શ્રોતા વડે કેમ ચલાવાય ? તમને અસર કેમ થતી નથી ?

વાણિયાના દીકરાને નાચું ન આવડે તો પેઢી ઉપર કેમ બેસાડાય ? અમારે તમને પેઢી સોંપવી છે, પણ જાણપણું કયાં ? શાઓદાર સમિતિના મેમ્બરો ઠહેવાય, છતાં બત્રીસ સૂત્રોનાં નામ બોલાવે તો કેટલાને આવડે ? ખરું સારા કામગી, છપાઈ સારી એટલું જોવાળી શું ઉદાર થઈ ગયો ? આવડેમાં ૨૧ ગુણ હોય પણ જ્યાં ગુણની જ ખબર ન હોય ત્યાં લાવવા કૌશિય કેમ કરી શકે ? આગળના આવડે સિદ્ધાંતના જાણકાર કે શાતા હતા અત્યારના આવડે છાપાં વાંચનારા ! ઉપમા શું અટપવી ?

જીવનનું પ્રકાર ઘડનારા સાધુ-સત છે તેઓ જે માટે બાંધે છે તે માજ જતાવી રહ્યા છે તેની પાસે જ્ઞાન દશ ન આરિત્ર અને તપની જ વાત હોય શું વેપાર કેટલા દીકરા, દીકરી, કેળવે વેવાઈવેલાં એમ પૂછવાની વાત નહોત

સસારમા માથુ મારે નહિ એને તો એના આત્માનુ કરવું છે એકાત અધ્યાત્મ દૃષ્ટી ચાલે છે આજે તો “સાધુએ લાઉડસ્પિકરમા જોલવું જોઈએ, તો જ ધર્મનો ઉદ્ધાર થાય, પાપ થોડું ને ધર્મ ઘણો થાય, ગળાને તકલીફ ઓછી પડે, જમાના પ્રમાણે વર્તવું જોઈએ” આવું જોલનારા સાધુના ચારિત્રના ચૂરેચૂરા કરી રહ્યા છે લગવાનને તેના જ્ઞાનમા શું જમાનો નહિ દેખાયો હોય, તેમ માનો છો ! આટલા બધા ધર્મ કરવા આવશે કે ધાડ ઉઠાડવા તે નહિ જોયું હોય ?

આજે ગળું બેસી ન જાય તેની તકલીફ ટાળવા તૈયાર થશો, આવતી કાલે કહેશો, આવતા જતા બે ચાર મહિના નીકળી જાય છે, માટે ટ્રેનમા ડબ્બો રખાવીએ ટ્રેન તમારે માટે ક્યા દોડે છે ? ‘આમા શુ, આમાં શુ !’ એમ કરતા કરતા જીવ કેટલો પતનને પથે જાય તેનો કાંઈ વિચાર કરો છો ખરા ?

લગવાન કહે છે ‘હે જીવ ! તુ સ્વ સમયને ખરાબર સમજ લે, પછી પર સમય તરફ જુદા જુદા દર્શનો શી રીતે જોલે છે, તે તરફ દૃષ્ટિ કરજે પ્રથમ તો ઘરમા જે નિવાન પડ્યું છે, તે જોઈ લેજે સિદ્ધાંત વાણીને ગુરુગમથી સમજી જીવનમા ઉતારો જૈનોનો સ્યાદ્વાદ ઊંચા નખરનો છે

કોઈ એક મુનિ ચાલ્યા જાય છે, ત્યાં રસ્તામા અન્ય દર્શની મળ્યો પગે લાગી પછે છે ‘મહારાજ ! જૈનનો સ્યાદ્વાદ સમજવો મુનિ કહે છે ‘ભાઈ ! સાધુથી ચાલતા ચાલતા જોલાય નહિ પેલો કહે ‘સ્થાન ઉપર આવવાની મને કૂરસદ નથી, માટે અહીં જ સમજવો ત્યારે મુનિ દૂકમા

કહે છે એ આ ત્રણ આંગળી ઊંચી કરુ છુ તેમાં આ આંગળી
 કનિષ્ઠ છે તે અનામિકાની અપેક્ષાએ નાની છે વળી અનામિકા,
 ત્યેષ્ઠ આંગળીની અપેક્ષાએ નાની છે કનિષ્ઠની અપેક્ષાએ
 અનામિકા મોટી અને મધ્યમાની અપેક્ષાએ અનામિકા
 નાની છે આ અમારો એનેકાંત વાદ છે આત્મા નિત્ય પણ
 છે અને અનિત્ય પણ છે દ્રવ્યની અપેક્ષાએ નિત્ય અને
 પદ્મોદયની અપેક્ષાએ આત્મા અનિત્ય છે પોતાના દૈવ્ય ક્ષેત્ર,
 કાળ અને ભાવથી આત્માની અસ્તિ છે અને પરદૈવ્ય, પરક્ષેત્ર,
 પરકાળ અને પરભાવથી આત્માની નાસ્તિ છે સ્વાર્થ અવ્યક્ત
 એટલે એક સમયમાં બોલી શકતો નથી. આત્મામા અનતા
 શુદ્ધ છે તેમા એક શુદ્ધત્વ યથાથ કથન થઈ શકતું નથી.
 આત્માને જોળખવા માટે અપેક્ષા લેવી પડે છે એકાંતિ માનવા
 બધા તો જૈન હશ ન રહી ન શકે

હવે એમ એકાંતે કરુ તો, નથી ને જાણે કહેલો
 નથી તે નથી એમ કરુ તો, કહેલો પછી કોને જાણે
 અજાણને કંઈ થીતે જોળખવો
 પ્રેમ થયો. ૩ તે પ્રજુ ઉપર કંઈ થીતે પારખવો,
 અજાણને કંઈ થીતે જોળખવો

આત્મા નિત્ય, પ્રવ શાશ્વત વસ્તુ છે એમ અસ્તિથી
 વાત એકાંતિ ઉપાડીએ તો પક્ષવાત બાય છે નથી તે પણ અપેક્ષાએ
 બતાવવું બોધએ આત્માના જ્ઞાન હશ ન આશિર છે પણ વર્ણ
 રૂપ ગંધ અને રસ નથી આત્મા પોતે જ સ્વદૈવ્ય છે
 અચળ્યાતા પ્રદેશ એ સ્વક્ષેત્ર છે સમય સમયની થતી અગુરુ
 સંજ્ઞાની પરિણતી એ આત્માનો સ્વ-કાળ છે અનંત સુખ,
 વીર્ય હશ ન, એ આત્માનો સ્વભાવ છે પોતાના દૈવ્ય ક્ષેત્ર,

કાળ અને લાવથી આત્મા અસ્તિ ધરાવે છે પરદ્રવ્ય, પરક્ષેત્ર, પરકાળ, અને પરલાવથી આત્મા નાસ્તિ ધરાવે છે છે એમ પણ માનવું, અને નથી તે પણ માનવું

આત્માના અનતા ધર્મો છે, તેની વ્યાખ્યા નય, પ્રમાણથી થઈ શકે નય એટલે ન્યાય વસ્તુનું સ્વરૂપ સમજી, વાણી છોડવી લાભામા તો ક્રમબદ્ધ આવે છે, જેમ રવૈયો છાશની ગોળીમા ફરતો હોય ત્યારે એક નેતરુ ઢીલુ મૂકવું પડે અને બીજાને ખેચે, ત્યારે છાશ અને માખણ જુદા પડી શકે-તત્ત્વ તારવી શકાય છે, પણ બનેને પકડી રાખવાથી માખણ ન ઉતરે તેમ જ્યારે વ્યવહાર નયની મુખ્યતા, ત્યારે નિશ્ચય નયની ગૌણતા હોય છે પણ જે નિશ્ચય નયનો લોપ કરે છે, તે લક્ષ ચૂકે છે અને વ્યવહાર નયનો લોપ કરનાર તીર્થંકર માર્ગને ઊઢાડી નાખે છે માર્ગ કાપવો તે વ્યવહારનય છે ઉપાશ્રયે જવું છે, લક્ષ થયો તે નિશ્ચયનય અને ત્યા પહોંચવા, તે દિશામા પગલા લયા તે વ્યવહારનય થયો તેમ મોક્ષ એ નિશ્ચયનય છે જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ એ બધો વહેવાર માર્ગ છે. બન્ને નયો પરસ્પર સાપેક્ષ છે અને જો અપેક્ષા છોડી દે તો કુનય કહેવાય

નિશ્ચય વાણી સાંભળી, સાધન તજવા નોય,
નિશ્ચય રાખી લક્ષમાં, સાધન કરવા સોય.

જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ એ મોક્ષ માર્ગ છે ૨૮મું અધ્યયન વાચો તો ખબર પડે કે, ચાર કારણ યુક્ત મોક્ષ માર્ગ છે એકલા જ્ઞાનથી કે એકલા દર્શન કે એકલા ચારિત્ર કે તપથી મોક્ષ થતો નથી કોઈ તો કહે, સિદ્ધને

સામાયિક, ઉપવાસ, વ્રત-પચ્ચક્રખાણાદિ ન હોય તો મારે
પણ તે કરવાની જરૂર નથી, પણ તું કયા ઉભો છે ? સિદ્ધ
દશા પ્રગટાવવા માટે બધું કરવાની જરૂર રહે છે સાધન
વિના સાધ્ય સાંપડે નહીં જૈનદશન એ સાપેક્ષવાદ-
બનેકાંતવાદ છે

સપ્તશત્રી, ત્રિપદી, ચાર નિશેપાનું અને પ્રમાણનું
જ્ઞાન કરવું જોઈએ જ્ઞાનની બહુ જરૂર છે બાળે બહેને
અભ્યાસ કરી રહી છે, પણ શું બાળજોને જ્ઞાન મેળવવાની
જરૂર નથી હાજતી ? મહાવીરના આવડે નવ તત્ત્વના બધુકાર
હોય અમારે શું આમજ બલાવી લેવું ? બધુકાર વિના પેદી
પર કેવી રીતે બેસાડવા ? તમે સમજણપૂર્વક ધર્મને નહીં
આજરો તો તમારી પેદી કેવી થશે ? ઉપાશ્રવ જોશે કે કેમ ?

મૃગાપુત્ર શિક્ષા લેવાની તૈયારીમાં છે માબાપને જૈન
ધર્મનું સારું જ્ઞાન છે એટલે તો સયમ માગની કુશ્કરતા
સમજવી પુત્રની કસોટી કરી રહ્યાં છે પુત્રને કહે છે 'આસ્ત્રિ
પાળવું બહુ કુશ્કર છે માટે સવમની વાત છોડી દે' હજી
પણ માતા શું કહેશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે

બ્યાખ્યાન ૮૬મું

સ ૨૦૨૦ આમેા મુદિ ૧૫ મંગળવાર, તા. ૨૦-૧૦-૧૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાલ સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ
ઉત્તરાધ્યયન સુત્રના ૧૬મા અધ્યયનમા મૃગાપુત્રનો અધિકાર
ચાલી રહ્યા છે

મૃગાપુત્રને માતાપિતા કહે છે

“જહા અગ્નિ સિંહા દિત્તા પાઝં હોઈ સુદુકરા
તહા દુક્કરં કરેઝંજે, તારુણે સમણત્તણ ॥૩૧॥

મૃગાપુત્ર શુદ્ધ સ્વભાવને પામેલા છે આત્માના સ્વભાવ તરફ લક્ષ્ય રહેલું છે આત્માનું અનંત સુખ-જ્ઞાન, દર્શન, અને વીર્ય પ્રગટાવવા તાલાવેલી જાગી છે ભૌતિક પદાર્થ ક્ષણિક અને વિનશ્વર છે, જેના સંયોગ પાછળ વિયોગનું દુઃખ ઊભું જ છે જેમા સુખનો અંશ માત્ર પણ નથી, એવું જોણે જાણ્યું છે, પછી ભૌતિક પદાર્થોમા તે લેપાય જ નહિ જ્યાં નામ માત્રનું સુખ અને અનંત દુઃખ છે, તેવામા અજ્ઞાનીઓ ફટાફટ કરે છે સંસારના સુખો મૃગજાળ સમાન છે મૃગજાળ એ જાતિ છે સંસારનું સુખ મૃગજાળ જેવું છે, તેની પછવાડે દોટ મૂકવાથી સુખ પ્રાપ્ત થતું નથી એટલું જ નહીં પણ ઊલટાની તૃષા વધે છે દુઃખપાક ખાઓ પણ અપચાનો ભય છે ભોગમા રોગનો ભય છે ધન મેળવવામા ચોરનો, અગ્નિનો, રાજાનો ભાયાતો, વગેરેનો ભય રહે છે ધન મેળવતા પણ દુઃખ છે અને સાચવતા પણ દુઃખ છે અજ્ઞાનીઓ ધન મેળવવા પાછળ પ્રખળ પુરુષાર્થ કરી રહ્યા છે પણ તેમા સાર-નિષ્કર્ષ શું કાઢ્યો ? અતે કાંઈ નહીં

મૃગજાળ પીવા દોડી મર્યો હું, વ્યર્થ ઇન્દ્રજાળમાં હું મોહ્યો,
મેં બહુ રીતે તપાસતાં, સાર આ સંસારમા ન જોયો,
સાર આ સંસારમા ન જોયો, મેં બહુ રીતે તપાસતા,
સાર આ સંસારમાં ન જોયો.

ધામ ધગ, સુત, તાતની પ્રીતે મોઘા અવસરને મેં ખોયો, રે બહુ

દુનિયામા કયાય પણ સુખ નથી, છતાં અજ્ઞાનીઓ

તેની પાછળ હોટે છે અદ્યાની આત્માઓ કહે છે, કે અમે જે સુખ લોગવીએ છીએ, તે સુખ, સાધુ-સાધ્વીઓ દેખી શકતા નથી, તેથી અમારા રગમાં ભગ પાડે છે પણ શાનીઓ કહે છે કે સસારમાં સુખ છે જ નહિ બે સસારમાં સુખ હોત તો શકવતી રાજ્ય જેવા સુખ છોડીને કેમ બાધી નીકળ્યા ! બળખાની માફક છોડી દીધુ બળખો મળામાં આવ્યા પછી તે અંબે પાછો ઉત્તારાવ ખસે ? ત્યારે તમે શુ કરી રહ્યા છો ! સસાર છોડવા જેવો હાથે છે ? તેના પરથી તમને મોઢું ઉતરે છે ?

આગળના લોકો ધાન્ય નીપજતુ તે ખોબે ખોબે હેતા પશુ-પખી ખાઈ બચ તે તેના બાગ્યનું ખાઈ જશે એમ માનતા હતા આજે બે દૂઠા પશુ મોઢામાં નાખે ત્યાં શૂટ કરી ફેંચે, એજ વાત ચર્ચ પડી છે વાંદરા શેજડાં, અને હરણાનો સહાર કરી નાખે છે 'ખસ અમારે જ ખાણું છે—અમારા સુખને આડે આવે જ કેમ ? પણ બાધી જે મળવાનું છે તે તો શોખસ છે હથ હલારનો થીક લઈને બેઠા જશે તેમાં વધુ કે શોખ નહિ મળે, પૂરેપૂરા હથ હલાર જ મળશે. દિલગીર થાઓ છો શા માટે ? તમે તમારા બાગ્યમાં લઈને આવ્યા છો તે મળશેજ, ફરેક છવ છ બોલ લઈને જ આવે છે ગતિ, બતિ, સ્થિતિ, અવગાહના, અનુભાગ અને પ્રદેશ એ છ બોલ આમુખ સામે લઈને ફરેક છવ આવે છે તો પછી ખોતી તૃષ્ણા ઊભી કરી, ધમાધમ શાને કરે છે !

તમારુ સુખ શુ વાસ્તવિક સુખ છે ? બે હોત, તો શકવતિ રાજ્યો જેવા દીક્ષા કેમ લેત ? માટે વિકારી સુખ

સંસારનું છે, તેને તજવું પડશે તમારે બેય બેઠએ છે, તે કેમ બનશે ? વિભાવ ત્યા સ્વભાવ નહિ અને સ્વભાવ ત્યા વિભાવ નહિ સહજ સુખ તારા આત્મામા છે, માટે જ્ઞાનીઓ કહે છે, કે સુખ મેળવવા બહાર રખડપટ્ટી કરશો જ નહિ જે છે તે તારામા છે, તારામાથી મળશે. માતા, પુત્ર, કુટુંબ, સ્ત્રી, પરિવાર અને ધન માટે મોઢો અવસર ખોઈશમા સયમ માર્ગે પગલા માડો. સયમ માર્ગમા નામનું જ દુઃખ અને અનતુ સુખ છે

આહાર મળે, પાણી ન મળે, સુવાના સાધનો—ક્ષેત્ર ન મળે, ભૂખ-દુઃખના પરિસહ સયમ માર્ગમા પડે છે એ બધા પરિસહો તમે સાલજ્યાને ? એ બધા પરિસહોનું દુઃખ નામ માત્રનું છે એને સમભાવે જે સહન કરે છે, તેને ભવિષ્યમા મોક્ષનું અનંત સુખ પ્રાપ્ત થાય છે. થોડીક તકલીફ સયમ માર્ગે વેઠવી પડે છે, પણ ભવિષ્યમા સંસારનું પરિભ્રમણ ટળી જાય એવું અનતુ સુખ પ્રાપ્ત થાય છે

“ નામ સુખ અનંત દુઃખ પ્રેમ ત્યાં વિચિત્રતા,
નામ દુઃખ અનંત સુખ ત્યાં રહી ન મિત્રતા.
નેત્ર થકી ન્યાયને, નિહાળ રે નિહાળ તું,
નિવૃત્તિ શીઘ્રમેવ કરી, તે પ્રવૃત્તિ બાળ તું”

કદોઈ છોકરાને પેડો આપી રત્ન લઈ દેયે છે બાળક પેડાના સ્વાદમા લલચાઈ રત્ન આપી દેયે છે એક રત્નમાં કેટલા પેડા ભર્યા છે, તેનું ભાન બાળકને નથી તેમ અજ્ઞાની લોકો ક્ષણિક ભૌતિક સુખને માટે આત્માના શાશ્વત સુખને જતું કરે છે, પુણ્યના રસિયાઓ ઘણા છે, પણ ધર્મના રસિયા બહુ વિરલ હોય છે નિગોદમા સમયે સમયે અનંતા જીવ

ઉપર છે, બ્યારે સિદ્ધમાં,એક સમયે ઉત્કૃષ્ટ ૧૦૮ની સખ્યામાં,
વધુમા વધુ બાથ છે હલકાં કામો કરનારા હવે પ્રણા છે,
ધર્મ માટે પ્રયાણ કરનારા હવે બહુ અસ્થ છે ધર્મ બધાને
સ્મૃતો નથી કેઈક સાઅશાળીને જ રહે છે તેમાં તમારા
નબર હાગી બાથ તો બેઠો પાર થઈ બાથ ! સ્નાનીઓ કહે
છે કે અસુચમથી નિવૃત્તિ અને સયમ માર્ગે પ્રવૃત્તિ કરે,
એ જ મોક્ષનો ઉત્કૃષ્ટ માર્ગ છે અનતા હવે આ માર્ગે
લાભ છે, વતમાનમાં ચાલે છે અને અવિશ્વમાં ચાલશે.”

વસ વચ્ચે ધ્રુવે નિયત, સાસવ મિત્રવેસિવ ।

સિદ્ધિ મિદ્ધ'તિ જાણેજ સિદ્ધિરસતિ તદ્વાચરે ॥

મૃગાપુત્ર આ માર્ગે ચાલવા તૈયાર થયા છે માતાપિતા
હાજરીવશ થઈને કહે છે હે પુત્ર ! જેવી રીતે અગ્નિની
શિખા પીવી દુઃખર છે તેમ તરુણ વયમાં સયમ હેવો દુઃખર
છે જેની ઇત્રિયો થાકી ગઈ હોય થકપણ આબુ હોય તે જ
ઉપાશ્રયે આવે ને ! બરડુ ઢોર પાલ્લરાપોએ હોય તેમ ધરહાઓ
ઉપાશ્રયે શોભેને ! યુવાનોને શુ ધમ કરવા જેવો હાગતો
નથી ? મૃગાપુત્ર તરુણ વયમાં, આવા શબ્દોએ એકીને નીકળવા
તૈયાર થઈ ગયા છે મળેલા ભોજોને હાત મારી. સયમ માર્ગે
વિચરવા તાહાવેલી બાજી છે

‘તદા દુઃખક મરેઝજે દોઢ વાયસ્સ વેગત્થલો ।

તદા દુઃખક કરેઝજે કીલેજ સમવસન ॥૪૦॥

જેવી રીતે શણના કોથળાને પવનથી ભરવો દુઃખર
છે તેમ કાયર માણસોને સયમ પાળવો દુઃખર છે બાણે કે
મારા શરીરને તાક કે તાપ હાગી જશે ! ચલાતુ નથી ત્યાં

વિહાર કેમ થઈ શકે ! ભ્રમ આવે તો પછી સજ્જાય કેમ થઈ શકે ? ભૂખ લાગે ત્યાં આયબિલ-ઉપવાસ કેમ કરી શકાય ? આમ કાયર માણસો શુ કરી શકશે !

જનની જણુ તો ભક્ત જણુ, કાં દાતા કાં શૂર,
નહિતર રહેજે વાંઝણી, મત ગુમાવીશ નૂર.

સયમમાર્ગ શૂરવીર અને ધીરનો છે ' કાયરોને વેશ પહેરાવી દીધો એટલે શુ વદનીય-પૂજનીય બની ગયા ? તેને લાગશે કે તપસ્યાની જરૂર નથી ધીમે ધીમે દીલો પડી ગયો. પછી ભલે આઠમ, પાખી હોય તો પણ ઉપવાસ ન કરે બે વખતના પ્રતિક્રમણનો કર પ્રભુએ મૂક્યો છે એટલે સાધુઓને તે કયાં સિવાય છૂટકો નહિ કર્મની કઠણાઈ તો બુઝ્યો, આવા કાયરો સાધના શુ કરશે !

વળી પણ માતા મૃગાપુત્રને કહે છે, કે મેરૂ પર્વતને ત્રાજવે તોળવો જેમ દુષ્કર છે, તેમ આ સયમમાર્ગ તરુણ વયમા વહન કરવો દુષ્કર છે. મેરૂ પર્વત એક લાખ જોજનનો છે એક હજાર જોજન ધરતીમા છે અને નવાણુ હજાર જોજન ઉપર છે તેમા ભદ્રશાલ, સોમનસવન, નદનવન, અને પડકવન એમ ચાર વન છે તેમા જાત જાતની ઔષધિઓ છે જેને સૂર્ય અને ચંદ્ર પ્રદક્ષિણા કરે છે બે ચંદ્ર ને બે સૂર્ય જ ખુદીપમા, ચાર ચંદ્ર અને ચાર સૂર્ય લવણસમુદ્રમા, ૧૨ સૂર્ય અને ૧૨ ચંદ્ર ધાતકીખડમા, ૪૨ ચંદ્ર અને ૪૨ સૂર્ય કાલોદધિ સમુદ્રમા, ૭૨ ચંદ્ર ને ૭૨ સૂર્ય, અર્ધ પુષ્કર-દ્વીપમા છે તત્કૃતકાલવિભાગ તેને લીધે કાળના વિભાગ પડે છે અને સમયની ગણતરી થાય છે તે સમય ઉપરથી નારકી, તિર્યંચ, મનુષ્ય અને દેવના આયુષ્યની ગણતરી થાય છે.

એક ચદ્ર અને એક સૂર્યને ૮૮ ગ્રહ, ૨૮ નક્ષત્ર અને ૨૬, ૯૭૫ કોડાકોડ તારાનો પરિવાર છે કુલ મળીને અહીં દ્વીપમા ૧૩૨ ચદ્ર અને ૧૦૨ સૂર્ય છે અને અહીં દ્વીપ બહાર અસંખ્યાતા ચદ્ર અને અસંખ્યાતા સૂર્ય છે તે અવશિષ્ટ છે એટલે કે પરિશ્રમણ કરતા નથી

આજે વિજ્ઞાન કહે છે, કે પૃથ્વી ફરે છે અને ચદ્ર-સૂર્ય સ્થિર છે પણ જૈન દ્રશ્યનમા પૃથ્વી સ્થિર છે અને ચદ્ર સૂર્ય ફરે છે જેમ ભગવાને કેવળજ્ઞાનમાં જોઈને ફરમાવ્યું છે, તેમાં જરા પણ ફેર નથી. આકાશના આધારે વાયુ છે વાયુના આધારે પાણી, પાણીના આધારે પૃથ્વી, અને પૃથ્વીના આધારે ત્રસ અને મ્યાવર જીવો રહ્યા છે કેટલાક કહે છે, કે પૃથ્વી શેષનાગ ઉપર સ્થિર છે શેષનાગ પૃથ્વીનો ભાર ઝીલે છે જે જરા આડા અનગા ધાય ત્યારે ધરતીકંપ વગેરે થાય છે, જેમ અન્ય દ્રશ્યનો કહે છે જો જેમ માનવામાં આવે તો પછી શેષનાગ કેના આધારે રહ્યા હશે ! મુરી કહેવાનો જો છે કે આ જગત અનાદિ કાળથી આવ્યું આવે છે અને અનંત કાળ સુધી રહેવાનું છે

શ્રેષ્ઠ મુનિજો ભગવાનને પ્રશ્નો પૂછ્યા છે પ્રશ્ન લોક પહેલો કે અલોક પહેલો ? ત્યારે ભગવાને જવાબ આપ્યો છે બન્ને સાચા છે લોક અને અલોક બન્ને અનાદિના છે જીવ-અજીવ પણ અનાદિના છે ભગવાનનું કથન જો આપ્ત પુરુષની વાણી છે અનંત જ્ઞાન પ્રગટાવ્યા પછી વાણી નીકળી છે એટલે જોજ સત્ય અને નિશ્ચય છે વિજ્ઞાન પૃથ્વીને જોળે છે. જેવી માનવાને બહારે હવે થાળી જેવી માનવા લાગ્યા

છે લગવાને તો કહ્યું છે, કે જળુદીપ ચદ્રાકારે અને તેને ફરતા સમુદ્રો. દ્વિપો ચૂડી આકારે છે મેરૂપર્વત મધ્યમાં નાભી સમાન છે દશ હજાર જોજન મૂળમા પહોળો અને ૯૯ હજાર જોજન ઊંચો છે મેરૂ પર્વતના નદનવનમા દેવલોકના દેવતાઓ કીડા કરવા માટે જાય છે

આખા જગતમા સૌથી મોટો ગણાતો પર્વત મેરૂ પર્વત છે તેવા મેરૂપર્વતને ત્રાજવામા તોળવો દુષ્કર છે, તેમ નિશ્ચયપણે દીક્ષા લીધા પછી ચલાયમાન ન થવું, શ્રદ્ધામા મજબૂત રહીને સમ્યક્પણે દર્શન ચારિત્રમા ઝીલતાં રહેવું, એ ખડું જ દુષ્કર છે

સયમમાર્ગમા મન મારીને જીવવું સહેલું નથી મિથ્યાભાવ ન પેસી જાય તેની સાવધાની પણે પણે રાખવી તેખડું મુશ્કેલ છે કોઈ મત-દર્શન ખડન મડનની વાતો કરતા હોય, કુતર્ક વડે બોલતા હોય, છતાં જૈન શાસનમા અશ્રદ્ધા ન ઉપજે, તેમ વર્તવું ખડું કઠિન છે આજે તર્કવિતર્ક ઘણા વધી ગયા છે પણ અનુભવીઓ જે કહે છે તેજ વાત સાચી છે

એક તર્કવાદી રસ્તા વચ્ચે ચાલ્યો જાય છે, રસ્તા વચ્ચેથી એક મદોનમત હાથી ચાલ્યો આવે છે મહાવત હાથી ઉપર બેઠો છે, પણ હાથી તેના વશમા રહ્યો નથી આથી મહાવત પડકાર કરે છે, કે દૂર હટજો, ભાગજો, વચ્ચે આવશો તો મરી જશો લોકો નાસભાગ કરે છે તર્કવાદી સામે ચાલ્યો આવે છે મહાવત કહે છે, છતાં તે માનતો નથી તે તર્ક કરે છે કે, હાથી મને સ્પર્શીને મારશે કે સ્પર્શ્યા વિના ! જે સ્પર્શીને મારશે તો મહાવત પણ સ્પર્શીને બેઠો છે તે પણ

મરવે બેઠબે પણ તેને મારતો નથી તો મને કેવી રીતે મારી શકે ? આમ તક મળે તક માં રસ્તા વચ્ચે બેસો રહો. હાથી આવ્યો. પેલાને સૂઢમા ઉપાડ્યો, કચરીને મારી નાખ્યો. સુરી કહેવાનો બે છે કે આવા કુતક વાદીઓ, ધર્મમાં તક લેતા કરી, ધર્મને છિન્નભિન્ન કરી નાખે છે.

મહાન પુરુષના અનુભવનાં વચ્ચેનાં બે તો શિલાલેખ છે અને અમદાવાદનાં વચ્ચેનાં વાણી ઉપર ચિતરામણ જેવા છે. અગ્ર ભવીમહાન પુરુષોનાં ઘોડા શબ્દો પણ શિલાલેખ જેવા છે, જ્યારે અજ્ઞાની અમદાવાદનાં હજારો શબ્દો પણ ફોગટ છે માટે સિદ્ધ અનુભવીઓ જે વાત પ્રકાશમાં લાવે છે તેને સમજે ભગવાન દશાનુ સ્વરૂપ સમજાવતાં આધ્યારાંજસૂત્રમાં પાંચમા અધ્યયનના છઠ્ઠા ઉદેશમાં દર્શાવે છે.

સખ્યૈસરા નિયદ્વંતિ તક્ષા મત્ત્વ ન ચિરજદ્
મદ તત્ત્વ ન ગાદિયા ઓષ મપ્યદઠાજસ્ત ॥

જ્યાં સવ સ્વરૂપ નિવૃત્તિ પામે છે, જ્યાં તરો પણ વિદ્યમાન રહી શકવા નથી અને બુદ્ધિ અવગાહન કરી શકતી નથી તેવું સિદ્ધનું સ્વરૂપ છે બે પદને પહોંચવા પુરુષાચ કરે તેજ પહોંચી શકે સિદ્ધ પદ પમાય ખડુ પણ વચનમાં-વાણીમાં ન આવી શકે.

બે પદ શ્રી સર્વજ્ઞ હીકું જ્ઞાનમાં.

ઠહી શકયા નહિ તે પણ શ્રી ભગવાનને,

તેજ સ્વરૂપને જાન્ય વાણી તે શુ ઠહે

અનુભવ બોધર માત્ર પશું તે જ્ઞાનને અપૂર્વ અવશર

સંપૂર્ણ જ્ઞાન, દશાનના ધારક પરમાત્માને જ્ઞાનમાં

સિદ્ધનું સુખ હીકું છે પણ તે વાણીમાં ઠહી શકયા નથી.

મૂગાના મોઢામાં સાકરનો દુકડો આપીએ અને પછી કહીએ કે બોલ, સાકરનો સ્વાદ કેવો ! તો શુ તે કહી શકશે ? તેમ આ અનુભવથી જ સમજાય, એ વાણીમા વર્ણુવાય તેમ નથી

“મોહ ક્ષયાદનુભવન્તપિ નાથ મર્ત્યો,
નૂનં ગુણાન્ ગણયિતું ન તવ ક્ષમેત ।
કલ્પાંતવાંત પયસઃ પ્રકટોકપિ યસ્માન્,
મીયેત કેન જલધેર્નનુ રત્નરાશિ ॥
(૪) કલ્યાણ મંદિર

જેનો મોહ નાશ પામી ગયો છે, એવા પવિત્ર આત્મા જેને સંપૂર્ણજ્ઞાન, દર્શન પ્રાપ્ત કર્યું છે, તેવા ભગવાનો પણ તમારા ગુણોને જાણે અને જુવે ખરા, પણ ગુણોનુ ખ્યાન કરવા સમર્થ નથી. જેમ હરિયામા દહેર આવે, પ્રલયકાળે પાણી એક બાજુ ખસી જાય અને રત્નના ઢગલા ખુલ્લા થઈ જાય, તેને કોણ માપી શકે ? સાગર તો રત્નાકર છે, તેવી રીતે તમારા ગુણોનુ માપ ઠાઢવા કોઈ સમર્થ નથી

એહ પરમપદ પ્રાપ્તિનુ ધ્યુ' ધ્યાન જૈ,
ગળ વગરને હાલ મનોરથ રૂપ જો,
તો પણ નિઝીય રાયચંદ મનમાં રહ્યો,
મલુ આજ્ઞાયે થાશુ' એ જ સ્વરૂપનો અપૂર્વ અવસર

આ પદ પ્રાપ્ત કરવાનુ પાચમા આરામા કોઈનુ ગળુ નથી કેવળ મનોરથ જેવુ છે જો મનમા ઉતારીશુ, તો એ પદને અવશ્ય પામીશુ ભગવાનની આજ્ઞાએ વર્તનારને ભવ કરવાના હોય નહિ માતા મૃગાપુત્રને કહે છે હે પુત્ર ! બે ભુજથી સ્વયંભૂ રમણ સમુદ્ર જે અર્ધો રાજમા ફેલાયેલ છે તે તરવો દુબ્ધર છે, તેમ જેના કષાય મર્યા નથી, ઉપશમ ભાવને પામ્યા નથી, તેને સયમ-સાગર તરી જવો બહુ જ

મુરઠેલ છે માતા કસોટી કરે છે વળી પણ શુ કહેશે તે
અધિકાર અવસરે કહેવાશે

અધ્યાપ્ત્યાન ૯૦ સુ

સવત ૨૦૨૦ના આસો વદિ ૧ ને બુધવાર, તા ૨૧-૧૦-૧૪

સિદ્ધાંત જોટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલ વસ્તુ અહીં
નામે સિદ્ધાંત પ્રજ્ઞા ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રના ૧૬મા અધ્યયનમાં
મૃગાપુત્રનો અધિકાર આવી રહ્યો છે

મૃગાપુત્રના માતાપિતા મૃગાપુત્રને સયમમાગની
હુકમ્સત્તા ઉપમાઓ આપી, બતાવી રહ્યા છે કે પુત્ર ! શબ્દ
રસ, રૂપ, ગંધ અને સ્પર્શના કામભોગોને ભોગવી લે અને
અને કાળધમ પામીએ ત્યારપછી તુ ધમ વિષે વિચરશે
દીક્ષા લેવી ઉત્તન છે તે હકીકત છે, તે વિના મોક્ષ નથી,
પણ ભુક્તાઓની યજ્ઞને કે પુત્ર ! પછી દીક્ષા લેને જેને સસાર
સુખ વહાલા ભાગ્યા હોમ તે ભોગનું આમત્રણ કરે.

મોટા મંદિર માળિયરિ શન સમોવદ ધામ
તુજ વિના સૌ અજાણામજાણ કેમ જાયે દિન રાત રે,
ભયમ, તુજ વિના થકી રે હમાય !

‘કે પુત્ર ! આવડા મોટા મંદિર આવાસ, શબ્દમહેલ
તારા વિના અમને ખાવા ધારે. મનુષ્ય જન્મ મળ્યો છે, તો
લહાવા લઈ લે સયમમાગે યાત્ર્યો જઈશ તો અમારી
પરિસ્થિતિ કેવી થશે ?’

આ મનુષ્ય ભવને જ્ઞાની અને અજ્ઞાની જીવ જન્મે

દુર્લભ ગણે છે પણ બન્નેની દૃષ્ટિમાં તફાવત છે અજ્ઞાનીઓ કહે છે, કે આ ભવમાં ખવાય તેટલું ખાઈ લેવું, પીવાય તેટલું પી લેવું, આનંદ, ભોગ ભોગવી લેવા, પછી આવો મનુષ્યભવ મળવો બહુ દુર્લભ છે. જ્યારે જ્ઞાની કહે છે, આ મનુષ્યભવમાં આત્મા જે આનંદ-ધન-ચૈતન્ય-પ્રકાશમય જ્ઞાન પુજ છે તેનો પ્રકાશ કરો.

જન્મ-જરા-મરણના અનંતા ફેરા ટાળી અજન્મમાં બનવા માટે આત્મ સ્વભાવમાં રમણતા કરી લેવો, નારકી અને દેવતાને બહુ બહુ તો સમક્ષિત સ્પર્શી શકે, પણ તેથી આગળ વધી શકતા નથી તિર્યંચો બહુ બહુ તો દેશવિરતિ થઈ શકે, પણ એક મનુષ્ય ભવમાં જ મોક્ષે જવાનો પરવાનો મળે છે આ ભવમાં શ્રેણીયે ચડતા કેવળજ્ઞાન પ્રગટાવી સંપૂર્ણ મોક્ષ પમાય છે માટેજ મનુષ્યભવની દુર્લભતા જ્ઞાનીઓએ કહી છે.

ભોગના સુખો આ જીવે અનંતીવાર ભોગવ્યા છે પુત્ર, મિત્ર, કુટુંબ, ધન, નારી ને પદવી આ બધું અનેકવાર મળ્યું છે પરંતુ એક ધર્મ મળ્યો નથી એ ધર્મને મેળવવા આ મનુષ્યભવ પ્રાપ્ત થયો છે પામરમાથી પરમાત્મા, નરમાથી નારાયણ અને જનમાથી જનાર્દન આ ભવમાથી જ બનાય છે પરમાત્મા થવાની ભાવના બર આવતી હોય તો આ ભવમાં જ આવે છે આવું જેના હૈયામાં વસ્યું છે, એવા મૃગાપુત્ર ભોગની લાલચમાં લપટાતા નથી સંસાર એને કારમો લાગે છે. જન્મ પાછળ મૃત્યુ નથી એવો એકાદ ભવ તો બતાવો ? મોત તો જન્મ પાછળ નિશ્ચિતપણે આવવાનું જ છે

શરીર રૂપી મકાનમાં માલિક જુદો છે ખાલી કસ્વાની નોટિસ આવે છે, માથાના પાળાવાળ થવા, જો આ શરીર ખાલી કરી જવાની નોટિસ રૂપ છે છતાં લોહપત્તા મૂકતા નથી આત્મજ્ઞાન થતું નથી. શું કહેવું ?

કેદીઓ કેદથી જરૂર બચવું પોસતું જૂટે
સાચું જ્ઞાન થતા બંધન નથી બચતા નથી બચતા.
જ્ઞાતમતુ જ્ઞાન થતા લોચો નથી બચતા નથી બચતા.

કેદખાનામાં પડેલો કેદી છૂટવા માટે દિવસ ગણતો હોય છે કે ક્યારે આમાથી છૂટું, તેની ચિંતા સેવતો હોય. કાશ્વ કે જોણે કેદખાનાને બંધન માન્યું છે પણ તમે તો જેલને મહેલ માની બેસા છો કે શું ! તમને છૂટવાના ભાવ છે કે જેલની મુશ્કેલ વધારવાના ? 'બિરલવી થાઓ' તેમ કહે તો શાંત થાઓ છો અને કોઈ મર' કહે તો ? શરીર વિના જીવનું જમી છે કે આયુષ્ય કમ' વડે જીવનું જમી છે ? જાહીયા તો આયુષ્ય હોય તેટલું જ જીવાય છે આયુષ્ય ક્ષયિત છે કણે કણે કપાય છે આત્મામાં જીવન શક્તિ ભાવપ્રાણને ધારણ કરે છે તે પ્રાણી છે આપણે દ્રવ્ય પ્રાણથી જીવીએ છીએ

“જાનું તાપુ બન રે જોળન પૂજ થાયો
કે જન જેવી કાયા તે રાખમાં રાખાયો”

બન, જોળન જોળનું પૂજ થવાનું છે બરે ! આ કબળ જેવી કાયા પણ રાખમાં રાખાયો તેમ છતાં મહત્વ કેટલું છે ? શરીરને ઈજા ન પહોંચે તે માટે સ્નાન કેટલી રાખો છો ? જોખન, પથરણ જુદું કોઈ પથરણા ઉપર પડે મૂકે તો હિમાગ ખસી જાય છે દીવાનખાનામાં પણ No admission

ના પાટિયા મારો છે પણ કાળરાજની ફોજ શુ રજા મોગીને
અદર આવશે ? માટે મમત્વ એ મારીનાખનાર છે મમત્વ
બુદ્ધિને છોડ, તો મોક્ષ નજીકમા જ છે

એક હોસ્પિટલની બાબુમા પાગલશાળા છે એક વખત
પાગલશાળામા આગ લાગી દહીંઓ જે ઊઠવા-બેસવાની તાકાત
વગરના છે તે “કોઈ બચાવો, કોઈ બચાવો” એવી રાડ પાડવા
લાગ્યા. અસુક જેને ભાગવાની શક્તિ હતી તેટલા ભાગવા
માડયા. બીજાને દયાળુ લોકોએ હાથ ખેચી ખેચીને બહાર
કાઢયા પણ જે પાગલો હતો તે તો અગ્નિ જોઈને નાચવા કૂદવા
લાગ્યા, હાથ આલીને બહાર કાઢે, છતાં પાછા પરાણે અદર
જવા લાગ્યા અને કહેવા લાગ્યા કે અરે અમને આ હજી
જોવા ઘો એવી રીતે સતપુરુષો હાથ આલી બહાર કાઢે ત્યારે
અજ્ઞાનીઓ, જ્ઞાનીનો હાથ છટકાવી બળતા સ સારમા પડવા
મથે છે

‘અમે સ સારી-અમારે તો હાથુલુ માણુલુ છે’ વત
આવે, પગ દાખે, એવું મારે સુખ જોઈએ છીએ. પણ તને વહુ
આખી દાખી દેશે એનું શુ ? કાંઈક ધર્મમા ઉજમાળ બનો
કેટલાક તો ઉપાશ્રયથી આધા ભાગે છે, જાણે જઈશુ તો આધા
ચોટાડશે પણ આધા લેવી એ તારા હિતની વાત છે ડોકટર
દવા આપે છે, તેની સાથે ચરી પાળવાનું પણ કહે છે

મણુનું નામ રસાયન સેવે પણ જો પથ્ય પળાય નહીં,
તો તેનું ફળ લેશ ન પામે, ભવરોગો કદી જાય નહીં,
પહેલું પથ્ય અસત્ય ન વદવું, નિંદા કોઈની કરાય નહીં,
નિજ વખાણ કરવા નહીં સૂણવાં, વ્યસન કશું
મેવાય નહીં

સકલુર સાયન આપી રહ્યા છે પહેલું પદ્ય અસત્ય ન બોલવું તે છે કમાણીને ધક્કો લાગે તો બલે પણ સત્યને ધક્કો ન પહોંચાડજો. બીજું પદ્ય, નિંદા કરવી નહિ કરવી તો આત્મનિંદા કરવી બીજાની નિંદા કરી વગર પૈસાના ધોળી થા માટે થાજો છો? કોઈની પણ નિંદા કરવી નહિ, તે માટેનું નિંદા નિષેધક્રમ ડળ અમેરિકામાં સ્થપાયું છે તેના સભ્ય થાય તે રૂપાણુ તાણુ સોનાની રૂચીએથી ત્રણ વાર ખોલે એટલે એ રીતની પ્રતિજ્ઞા લેવાય કે, મન-વચન-કાવાચી હું કોઈની નિંદા કરીશ નહિ, કરાવીશ નહિ કે કરનારને અનુભવીશ નહિ નિંદા ન કરવી તે હરેકથી બને તેડું છે, એમા કયા ભૂખ્યુ-તરશ્યુ રહેવાનું છે? બવલ્ય સુધી નિંદા ન કરવી એવું મત લેનાર કેટલા? આમા ગાંઠેથી કોઈ પાલ પચીસ છોડવા પડતા નથી, જ્યાં આ મત લેતા આઠડુ કેટલું લાગે છે?

ગાંધીજી પોતા પાસે ત્રણ પૂતળાં રાખતા હતા એક પૂતળાને મોઢે હાથ બીજાને આંખે હાથ અને ત્રીજા પૂતળાને કાન આડા હાથ હતા એટલે કે નિહકને એવો નહિ નિંદા કરવી નહિ અને સાંભળવી પણ નહિ આજે તો ઠેણ બલે કેવી ઠેવ પડી ગઈ છે કે સામાયિકમાં પોપામા પણ નિંદા કરવા લાગી બાય છે પારકી નિંદા આઠે જીવ ક્ષિપ્ત નથી આવતો.

કેટલાંક પાપ ઉશે બાળી જીવનમાં બાળી જીવનમાં દેહલોક કાળ જરી, પરની પ આતમા પરની પ આતમા, મામાના જ પતન ક્યારે ઉને મારી કાવાથી જીવી બચે, આજે અવતારમા ક્યારે મનેથી મહાવીરનાં દસ ન થાયે! ધડી ધડી અ તરમા આજે ઉમળકા, આવીને આત્મા બચે આજે

કાળ અનતો ગયો, પારકી નિદા આડે જીવને
સ્વનિદા, આત્મ નિદાનો સમય મળતોજ નથી દેશકથા, સ્ત્રી-
કથા, ભક્તકથા, રાજકથા આદિ ૪ કથાઓમા જીવ રોકાણો
છે જ્ઞાનીઓ કહે છે, પરકથા મૂકી, હવે સ્વકથામા આવ

સમયસારની ત્રીજી ગાથામા કહ્યું છે, કે કામલોગની
અને બધની કથા જીવને અનતીવાર પરિચયમા આવી ગઈ છે,
તેથી તે જીવને સુલભ છે પોતાની આત્મકથા સાલજવામા
નથી આવી, પરિચયમા નથી આવી, અનુભવમા પણ નથી
આવી, માટે દુર્લભ છે સત્પુરૂષો મળે તો પણ સમજવા તૈયાર
થયો નથી એ આત્મકથાજ દુર્લભ છે માયાના બધનમા
પડી સ્વરૂપને ભૂલ્યો છે

કોઈ છોડાવવા ધારે છતા પણ છૂટવા તૈયાર નથી તમને
આ સ સાર દાવાનળ નથી સમજાણો ? માદા કહેવા કે ગાડા
કહેવા ! કઈ કોટિમા ગણવા ! ડાહ્યો હોય તો ઊભો કેમ
રહે ભગવાને સ સારને દાવાનળ કહ્યો છે સર્વજ્ઞ કહે છે,
કે આ લોક જન્મ-જરા-મરણથી બળી-ઝળી રહ્યો છે, તેમા
ક્ષણવાર પણ થોભવા જેવું નથી માતા-પિતા મૃગાપુત્રને કહે
છે, કે પ્રથમ ભોગ ભોગવી લે અને પછી સયમ પથે વળજે

પલંગ તળાઈએ પોઢતોજ કરવા ભૂમિ સ થાર,
કનક કચોળા છાડવાજ રે કાચલીયે વહેવાર રે,
બચા, તુજ વિના ઘડી રે છ માસ.

બત્રીસ બત્રીસ રમણીઓ, બત્રીસ બધ નાટકના ધમકાર-
વાજિત્રો પાછળ, દિવસ કયા ઊગે છે ને આથમે છે તેની
બબર નથી દેવલોક જેવું સુખ છોડી હે પુત્ર ! ભોય પથારીએ
સૂવું પડશે તમે પોપો એક દિવસ કરો ને ભોય પથારીએ

સૂતા ત્રણ દિવસ તો ઠેઠ દુ ખે, બ્યારે મુનિને તો બવજીવ
સુધી દાઢડાનું પાટિયું તે ઉપર શયન કરવાનું, દાઢની પથા
રીએ સૂવું પડ્યો. વાસણો પણ ધાતુના કલ્પે નહિ અમે તેવો
તાપ પટે પણ પગમાં પગરણુ ન પહેશય અમે તેવી ટાઢ
પટે છતાં તાપણી યામ નહિ વધુ કપડાં પણ ન રખાય
'બિટા' સયમમાએ આવું દુ ખ છે તારે સાધુપણુ લેવું ॥ જે
વાત સાંભળી અમારું ચિત્ત અમઠોળે ચડ્યું છે પ્રથમ ભુકત-
લોગી થા પછી દીક્રા લેજે તુ બત્રીસ નારીઓનો ભરવાર
તારા વિના એ બત્રીસ રમણીઓનું શુ થયે । શુ તને તેની
દયા નથી આવતી ?

મોહવશ માતાપિતા પુત્રને સ સારમા શેઠવા કેશિય
કરી રહ્યાં છે પણ મૃગાપુત્રને તો અદરથી તાણાવેલી બત્રી છે
સ્વ સ્વરૂપની પિપાસા બત્રી છે તેવા જીવો અમે તે ચાય
પણ સ સારના બંધનમાં લેખાતા નથી.

સ સાર એ બંધનરૂપ છે તમને એ બંધનરૂપ લાગે
॥ કે પ્રતિજ્ઞા બંધન લાગે છે ? હું બાધા ન લઈ શકું કાં
બાધ કેમ ? નોકરી કરે છે ત્યાં શેઠનું બંધન કુટુંબનું બંધન
સ્ત્રીનું લક્ષ્મી લગાવડું છેડાછેડીનું બંધન, બાધા બંધનમાં પ થા
તેવાર પણ સવ રે કહેલી પ્રતિજ્ઞા કરવા, એ બંધન સ્વીકારવા
જરા પણ તૈયાર નથી.

કમની આવકો શેઠવા માટે બાધાની જરૂર પડે છે
જ બાધાનો નિબંધ કરે છે ત તત્ત્વજ્ઞાનને ખૂં સમજ્યોજ
નથી મત-પચ્ચક્ષણ એ શુ જની ક્રિયા છે ? જો જડની
ક્રિયા હોય ત પછી ચેતનની ક્રિયા કઈ ? ખાલું-પીલું ત ?

સમસાવમા જે ઘડી ટકવું, આત્માનો અકષાયભાવ પ્રગટાવવો, તે સામાયિકને જડની ક્રિયા કહેવાય ? ઉપવાસ ઉપ એટલે આત્માની, સમીપે વાસ કરવો તે ઉપવાસ મારા આત્માના અણુઆહારકે સ્વભાવની વાનગી ચાખવા માટે ઉપવાસથી અખ-તરો કરે છું આત્માના સ્વભાવમા ટકવું તે શું જડની ક્રિયા ? સામાયિક કે ઉપવાસને જડની ક્રિયા કહી ન કહેવાય.

ઉમાસ્વામી તત્ત્વાર્થસૂત્રના નવમાં અધ્યયનમાં કહે છે કે, “તપસા નિર્જરાન્” તપથી નિર્જરા થાય છે તેનાથી કર્મના બંધનો તડોતડ તૂટે છે, માટે આત્મદશામા રમણ કરનારાઓ ભોગની ઈચ્છા રાખતા નથી અજ્ઞાની, ખાવા-પીવામા ગૃહિ અને, સયમ ન પાળી શકે, સ્વભાવથી પડવાઈ થઈ જાય ત્યારે કહે કે મને અપૂર્વ જ્ઞાન વર્તે છે !

અજ્ઞાનીની દશા તો જુઓ ! વ્રત, પચ્ચક્ષુઆણુ ત્યાગ-સયમની કાંઈ જરૂર નથી એકલો આત્માને ઓળખો એટલે ખેડોપાર, એમ મોઢેથી બોલ્યે શું ખેડોપાર થઈ ગયો ? દષ્ટિ સમ્યક્ ન થઈ તો નવ પૂર્વના જ્ઞાન વાળો નિર્ગોદમા ગયો. જે જ્ઞાન પાછળ આચરણ નથી તે જ્ઞાન શુષ્ક છે પણ જે જ્ઞાન ક્રિયાત્મક-ચારિત્રાત્મક છે તે જ જ્ઞાન ફળદાયી છે અજ્ઞાની આત્માઓ પડવાઈ થઈ ગયા હોય, છતાં જાણે નથી પડ્યા તેવું પ્રદર્શન કરે છે

કોઈ એક શેઠ ઉપાશ્રયમા વ્યાખ્યાન સમયે બેઠા બેઠા ઊઘતા હતા એક વખત જરા શેઠની આખ દબી એટલે ચાલુ વ્યાખ્યાને મહારાજે પડકાર્યા, કા શેઠ ! ઊઘો છો ? શેઠ કહે ‘સાહેબ, હું ઊઘતો નથી, પણ નિદ્રા

દેવી ન આવે તે માટે આજના કમાડ બધ કરીને બેઠો છું” મહારાજ કહે કીક બાઈ! બ્યાખ્યાન આજના વાસ્તુ ફરી શેઠને આ વખતે તો ઝોકુ આવી જતાં ઠોકુ નમી ગયું મહારાજે પઠકાયા ત્યારે શેઠ કહ્યું ‘અરે સાહેબ, ! નિદ્રા દેવીને હું ઠોઢી હલાવી પડકાર કરું છું કે મારી સામે આવી તો જો ! કીક ફરી થોડા સમય પછી શેઠને જોવું સખત ઝોકુ આનું કે જમીન ઉપર ઢળી પડ્યા મહારાજ કહેવા લાગ્યા ‘કેમ શેઠ, શું આવે છે !’ શેઠ કહે સાહેબ, હું તો નિદ્રા દેવીની છાતી ઉપર ઘડી બેઠો હતો’ છતાં એમ કહેતો નથી કે ભિષ આવે છે આમ સાધારણ ભિષ જેવી વાત પણ છુપાવે છે તો જેની વાહવાહ બોલાવી હોય દિગ્વિજયી મનાતા હોય-તે કેમ કહી શકે કે હું પડી ગયો ! અપૂર્વ માગના પ્રકાશક ભગવાનના લાડીલા નહન ! તો આવજા હોયને ! આ અભિનિવેશિક મિથ્યાત્વ છે પ્રભુ કહે છે, એવા બાલ જીવોનેા જ સગ કરીશ નહિ’ વળી તેના સગ કરનારાનો પણ તું સગ કરીશ નહિ પછાવવા પણ લઈશ નહિ લક્ષ્મી બાલી ગઈ હશે તો તે ફરી સાંપડી શકશે, પણ સમકિત-રત્ન જો ગયું તો ફરી લાપર્વ બહુ દુસ્થળ છે માટે તું ધર્મના માટે પ્રયાણ કર ધર્મ સમાધો છે તે સિવાય ત્રણે કાલે જીવનો ઉદાર નથી.

માબાપ બોઝની વાતો ફરી મૃગાપુત્રને સંસારમા રાજ વાની વાતો કહે છે કહે છે તું બુદ્ધ બોઝી થા પછી દીક્ષા લેજ ત્યારે મૃગાપુત્ર કહે છે

સંતિ ચિંતમ્માપિયરો પચમેયં મહા પુદ્ધ ।

इदं संन्य निष्पिबासस्म नन्वि किंचिदि दुष्करं ॥૪૫॥

‘હે માતા પિતા આપ જે વાત કરી રહ્યા છો, તે સત્ય છે. પણ જેને આ લોકની, વંશવની કે સુખની પિપાસા નથી, તેને સયમ માર્ગ કિચિત માત્ર પણ હુકમ નથી મૃગા-પુત્ર પૂર્વ લવે સયમ પાળીને આવ્યા છે, અનુભવ ગમ્ય છે, એટલે માતા-પિતાની દલીલો તોડવા વાતો કરે છે. વળી પણ શુ કહેશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે

વ્યાખ્યાન ૯૧ મું

સ. ૨૦૨૦ આસો વદિ ૨ ગુરુવાર, તા. ૨૨-૧૦-૬૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ અહીં નાથે સિદ્ધાંત પ્રજ્ઞા ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રના ૧૯મા અધ્યયનમા મૃગાપુત્રનો અધિકાર ચાલી રહ્યો છે.

માતાપિતાએ, સમય માર્ગની જે હુકમતા ખતાવી તેના જવાબમા મૃગાપુત્ર કહે છે જેને આ લોકના ભૌતિક સુખની અભિલાષા નથી, તેને માટે કંઈ પણ હુકમ લાગતું નથી. જેની દૂકી દ્રષ્ટિ છે, આ ભવ પૂરતી જ દ્રષ્ટિ છે, તે જીવ પરાધીનતા ન સેવવી પડે એ માટે ધન એકઠું કરે છે મકાન, વસ્ત્રાદિ પોતાની સગવડતા સચવાય, તે માટેની તૈયારી કરી રાખે છે, પણ જ્યારે રવાના થશે, બીજી ગતિમા જશે ત્યારે કાંઈ સાથે આવશે? પારસલ રવાના કર્યા પહેલાં સરનામું તપાસવાની જરૂરત રહે છે તેમ તમારી જિંદગીના પારસલ પર મૃત્યુની મહોર વાગે તે પહેલાં તેનું સરનામું તપાસી લેજો, કે આ પારસલ પ્રભુના ચરણોમા પહોંચશેને?

આવતા ભવ કેવો થશે તે કદી વિચાર્યું છે? આ ભવ પૂરવી
તો ધિતા કરી છે, કે જો મારી પાસે કાંઈ નહિ હોય તો
છોકરા સગા નહિ થાય પણ પરભવ માટેનું કાંઈ ભાતુ
ખાખી લીધું છે ખરું ?

જરૂં મજલ લાખી સહી તૈયારી કાંઈ કીધી નહિ
ભાતુ ન હોયે સાચા ભાતા વિના કેમ જાણશે ?
તેજુ થયું વિરતાનું માન્યા વિના કેમ જાણશે ?

લાખી મજલે જવાનું છે, ત્યાં શું કરશે ? આ લોકની
પિપાસાવાળાને સમયની કુષ્કરતા લાગે છે મૂખ તસ્ત,
ટાક ન સહેવાય વચનો ન સહેવાય પણ આવતા ભવની
તૈયારી કેવી કરી છે ? અનતુ સાચત મુખ મળે તેવી તૈયારી
છે ? સગાં-વહાલા કુકુળ, સ્ત્રી પરિવાર માટે ઘરને કાળાં
ધોળાં કરી છુ, પણ પાપના ગાસઠા કેણુ લોગવશે ? પોતેજ
આ લોક પૂરવી જેની નજર છે, તે દુઃખી થાય છે, પણ
જેને આ લોકની પિપાસા નથી સાચત, મુખ નજર સામે
પડયું છે દિવ્ય નયનો જેના ખુલી જ્યાં છે તેવા છવો
ભૌતિક મુખમા લલચાતા નથી સાકર ઉપર ઝેઠેલી માખી
।મે ત્યારે ભ્રમી ચકે છે જળખા ઉપર ઝેઠેલી માખી તેમાં
ચાટી જાય છે તેમ સમ્યક્ષિ આત્માઓ સાકરની માખી
જેવા છે મિથ્યાદષ્ટિ આત્માઓ જળખાની માખી જેવા
છ તેને મરણના અત સુધી ત્યાગમાજ સ્વીકારવાનું મન
થતુ નથી. આજળના અનેક આવકો મરણ નહીં આનુ
નહીં હક્કા સાજ પાચ વય આત્માને પોષવા પોષકશાળામાં
વિચરતા હતા

મૂનાપુત્ર કહે છે હે માતા

મારીર માણસા ચેવ, વેચનાઓ અનન્તસો ।
મપ સોઢાઓ મીમાઓ, અસહ' દુક્ખ મયાણિ ય ાદ્યા

અત્યારે હું પર્યાયમા રાજકુમાર છું, પણ મને ભૂત-
કાળ સાલજ્યો છે દુનિયામા બે પ્રકારના દુખ છે, શારીરિક
અને માનસિક એકેન્દ્રિયથી માડીને અસહી પચેન્દ્રિય
જીવોને મન હોતુ નથી, તેથી તેમને એકલુ શારીરિક દુખ
હોય છે સહી પચેન્દ્રિય (નારકી, તિર્થંચ, દેવ, મનુષ્ય)ને
બે જાતના દુખ હોય છે મૃગાપુત્રને જાતિસ્મરણ જ્ઞાન
થવાના પ્રતાપે, પૂર્વના ભવ નજરે દેખાયા છે. આ વેદના
પાસે સયમની કઠણાઈ કાઈ નથી સોળ પ્રકારના રોજથી
ખીડાતો હોય, એવી વેદના અનંતીવાર જીવે ભોગવી છે. વળી
માનસિક વેદના એટલે એકનો એક પુત્ર ચાલ્યો ગયો, ગુમ
થયો, તેની પાછળ વલોપાત કર્યો, જાહેરાત છપાવવી, વાવ-ફૂવા
તળાવ વગેરે ઠેકાણા તપાસી લેવા, 'શુ થયું હશે' આવી
અનેક જાતની માનસિક ચાતનાઓ સહન કરવાની હોય છે

દીકરી ભણાવી-ગણાવી મોટી કરી, કોઈ ઉપાડીને
ભાગી ગયો આખરે ગઈ, અને ઘર, કુટુંબમા મોહુ દેખાડી
શકાતુ નથી, આ બધી માનસિક ચિંતા છે કોઈની સાસુ,
વહુને તીરની આણી ઉપર રાખતી હોય, હરેક કામમા ટક
ટક કર્યા જ કરે, કામવાળી રિસાય તો મનાવા જાય તેટલી
કિંમત પણ વહુની નહિ વળી કેટલીક સાસુઓ તો ઘાસલેટ
રેહી વહુને સળગાવી મારે છે, પછી કહે, કે વહુ તો બળી
ગઈ! પણ નરકમા પરમાધામીઓ તે સાસુને અનેકવાર
બાળીને ભડથુ કરી નાખશે, પછી ત્યાં ગમે તેટલી રાડો પાડે

પણ કોઈ છોડાવશે નહિ આ બધી માનસિક ચિંતા છે ચિંતા
હૃદયને કોરી ખાય છે

ચિંતા બધી અભાવણી ત્રિફલ જળતને ખાય,
જીવતાં જડાને જાડે મરતા નરકે લઈ જાય

ચિંતા ઉપરથી મીઠું બિટ્ટી જતા ચિંતા બની જાય
છે ચિંતામા મહદુ સળગે છે અને ચિંતામા જીવતો માણસ
સળગે છે

માખાપને ચિંતા રહે, કે દીકરાનું ક્યાંક બર જમાય
તો હીમ ફાણા બાઈની દીકરી છે કોઈના કહેણુ આબા
નથી કહેણુ આવે સ્વીકારે બાઈ બરમા આવે, પછી ભેઈ લો
તકાકો ! મારે ધરજોણુ ભેજો, મારે કામવાળી ભેજો ! ભલે
ધણી બીજા માગતો હોય પણ મારે તો બધુ ભેજો. આવી
સ્ત્રીઓ કુભાયા કહેવાય જ્યારે સહજુણી સ્ત્રીઓ તો અધાંગના
ધમને બિલી રહે છે હાગીનો તમારો જ છે, અલકાશેથી હું
ગોલીય નહિ દેણા ઉતારી નાખો-તમે ઝેર ખાઈને જીવન
દૂક કર્યો તો મારે કોના મારે જીવવાનું હોય ! ભેમ સહ
જુણી સ્ત્રીઓ ! રીબાઈને સહજ પણે સ્વીકારે છે

મૃગપુત્રને અધાન જ્ઞાન વતે છે પૂવ ભવમા આસ્તિ
પાણ્યુ છે માતાને કહે છે આ સત્તાર અનાદિની અટવી છે
જેનો છટો દખાતો નથી મારો તમારો આત્મા અનાદિ
કાગથી આ ભવરણુના રણે છે કમના સબધે જ મ-મરણ
યમા જ કરે છ જ મ-જરા મરણુવાળી આ અટવી છે
કયાય પણ સ્થિર રહીને ઠરવાનું કામ નથી. કોઈ પૂછે, કે બાઈ !
કયાના રહવાસી ? તો તમે જલદી કહી દેશો કે રાજકોટના.
ભલે રહવાસી રાજકોટના કહેવાળો પણ ખરી રીતે તો

પ્રવાસી જ છે. રાજાને પ્રયાણ કરવું છે, દાસી રસોઈ તૈયાર કરી રહી છે ચારણીમા જુવે ત્યાં કુગળી નથી રાણીએ પૂછ્યું, કેમ બધું તૈયાર થઈ ગયું ? ત્યારે દાસી કહે છે 'ચલના હૈ, મગર રેના નહિ હૈ (રેના એટલે કુગળી) બસ ! આ શબ્દ સાલળતા જ રાજાની મોહનિદ્રા ઊઠી ગઈ જાગૃત થઈ ગયો. રાજા રાજાને ઠેકાણે રહ્યું ને રાજા તો ચાલી નીકળ્યો. ઉપાદાનની જાગૃતિ હોય તો નિમિત્ત ટકરાય કે તુરત જ જાગી જાય છે પછી કોઈ રોકવા પ્રયત્ન કરે તો પણ તે રોકાય નહિ મૃગાયુત્રે તો મુનિને દેખ્યા ત્યાં વૈરાગ્યનો રંગ લાગી ગયો તમે તો રાજા વ્યાખ્યાન સાલળો છો, શેષ કાળ પણ ખાલી ન જાય, છતાં કયા ઊભા છો ? અનંતા પુણ્યના યોગ હોય ત્યારે સત્સંગ પ્રાપ્ત થાય છે હવે ગદલાતદલા કયા સુધી કરવા છે ?

કાળનો અપાટો વાગી રહ્યો છે, માટે ચેતો, આવો અવસર ફરી નહિ મળે ચાર ગતિ રૂપ આ અટવી જખર-જસ્ત છે, તેમા વળી જન્મ પાછળ મૃત્યુ લાગ્યું પડ્યું છે. દેવને પણ મોત જ્યાં જ્ઞાનમાં દેખાય ત્યાં હાજી ગગડી જાય દેવને ઓરતો થાય મનુષ્ય કે તિર્યચ ગતિમા જઈશ, તે સ્થાનને જુએ કૂલ કૂલની સેનમા રહ્યા હોય તેને વીર્ય શુકનો ગદો આહાર કરવો કેમ ગમે ! સવા નવમાસ સુધી ગર્ભાવાસમા ઊંઘે માથે, ઝાડ ઉપર કેરી લટકે તેમ, લટકવાનું રસહરણી નાડ દ્વારા આહાર પહોંચે એવી અધારી કોટડીમા આ જીવ અનુલવ કરી આવ્યો છે

માતા બેસે ત્યારે ગર્ભને થાય કે મને પાતાળમા લઈ ગયા કે શું ? અને માતા બેઠી હોયને ઊભી થાય તો

બધે આકાશમાં ઉછાળ્યો. માતા ખાડવા બેસે તો ગર્ભને બધે મુદમરનો માર પડતો હોય તેવો અનુભવ થાય છે. માતા રાધવા બેઠી હોય તો ગર્ભને ખાફ લાગે છે. થતી સુવે ત્યાં સીરોર મચ્છની ચિલા છાવી ઉપર બધે રાખી હોય, એવો અનુભવ ગર્ભને થાય છે. માતા આહાર કરે તેનો નિહાર નાકની ઢાડી ઉપરથી થઈને જાય છે. જુઓ, ગર્ભમાં હજી કેવી થાય છે ? આવા ગર્ભસ્થાનના ધણાં દુષ્ટો, આ છુવે ઘણીવાર લોગવ્યા છે. ગર્ભોવાસમાં સવાનવ માસ સુધી-પાર વજરની વેદના સહન કરવી પડે છે. આખા શરીરમાં સાઠાત્રણ કરોડ ડુવાટા છે. કોઈ કોપાયમાન દેવતા ડુવાટે ડુવાટે લોહાની સોમે લોકી ચામડે મઢી, તઠકે સૂકવે ને જેવી વેદના થાય તંથી વેદના ગર્ભોવસ્થાની છે. જ મતાં કોડ ગણી વેદના, અને મરતા કોડાનકોડી ગણી વેદના, એમાં જ મલી વખતે પુરુષાર્થ હોય તો સીધા અવતરે નહિતર આઠો થાય પછી નર્સ-ડોક્ટરને બોલાવાય ડોક્ટર કહેશે કેઈસિ ગણીર છે. બે છુવ નહિ બધે, ત્યારે ખર્ચને બચાવવાના પ્રયત્ન થાય-ગર્ભનું તો કોણ સચુ થાય ?

ડોક્ટર લોખંડના સળિયા લઈ ગભનું તાળવું છેડે છે. કટકા કરી કરીને કાઢે છે નારકીનાં દુષ્ટો તો નરકમાં હોય, પણ-અહીં તો. ભા મા જ ખલાસ થઈ ગયો. મનુષ્ય અવતાર મણાયો- પણ શુ કરી શકયો ? તેની અપેક્ષાએ તમે કેવા ભાગ્યશાળી છો ? તમને કેવી તક મળી છે ?

સવાનવ માસ સુધી ત્રાહિ ત્રાહિ પાકારતો હતો. જ મ થયો. ૧૧૫થી મૂઠી, ત્યાં એ દુષ્ટ બૂલી ગયો ને સસાર મીઠી નાકર જવા લાગ્યો. મોટે થતા અજન-પાવહર છાન્તા શીખી

ગયો. આ બધા નખરા કયાથી ! સવાનવ માસની કઈ દશા હતી તે સભાર તો ખરો ? હવે ફરી ગર્ભાવાસમા આવવું ન પડે, તેવું કાંઈક તો કરી લે

તું તો બૂલી ગયો તેનું ભાન, છેક હારી ખેડો નાદાન.
હવે જાગ જાગ હેવાન રે, જાગ જીવડા, પ્રભુને મળવાને જાગુ.

ગુરુ રાડો પાડી સમજાવે છે, છતા કાંઈ કરવાનું મન જ થતું નથી એવો નાદાન બની ગયો છે ચોવિહારના પચ્ચક્રખાણું ન થાય, પ્રતિક્રમણું તો કયાથી જ થાય ? માળા ફેરવવાનું કહીએ તો કહેશે ચાદ ન રહે, તો પછી તારું થશે શું ? બજારમા ન જનારા કેટલા અને ઉપાશ્રયે ન જનારા કેટલા ? ગુરુ સમજાવે છે, કે આ માર્ગ સુરક્ષિત છે શ્રોતાઓએ વાત લક્ષમા લેવી જોઈએ, તોજ શ્રોતા વક્તાનો મેળ રહે છે

બા પ્ર પારવતીબાઈ મહાસતીજીની આજે તિથિ છે પોતે શાત સ્વભાવી, જ્ઞાની, ગભીર, વિદ્વાન હતા ગામેગામ ફરી, ધર્મનો સદેશો પહોંચાડ્યો હતો

કરો દંકાર એવો, છૂટે પાખડી ટેવો,
વીરોનો રાહ એવો, કદમ બઢાતે જાઓ,

મહાવીરનું શાસન, ચારેકોર ફેલાતે જાઓ

ધર ધર સંદેશ વહાલા, વીરનો સૂણાતે જાઓ.

સમક્ષિત વિનાની કીધી, કરણીએ આજસુધી
ટાળ્યો નહિ લવનો ફેરો, સમક્ષિતનો લઇને લાવો-મહાવીર.

પૂજ્યશ્રીની શૈલી બહુ જ સુદર હતી ગામડાથી શહેર સુધીનાઓને પ્રત-પચ્ચક્રખાણું દઈ કંઈકને વૈરાગ્ય માર્ગે વાળ્યા હતા એવા પૂજ્ય મહાસતીજી ધર્મની આરાધના

ઠરી, બધા છવોને સ માર્ગે વાળી આત્માનું કલ્યાણ ઠરી
ગયા એ પ્રમાણે, જે ધમનાં શરણાં લેશે, તે સુખી થશે.
મૃગાપુત્ર વળી પણ પોતાની માતાને, ધમનો પાઠ શી રીતે
સમજાવશે. તેનો અધિકાર અવસરે કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન દ્વરે મુ

સવત ૨૦૨૦ના આશા વદિ ૩ શુક્રવાર, તા ૨૩-૧૦-૧૪

સિદ્ધાંત જોડે જોડે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ ઉત્તરાધ્ય
યનસૂત્રના ૧૬માં અધ્યયનમાં મૃગાપુત્રનો અધિકાર આલે છે

‘મદા દમ’ દમ સીય વસ્તોઽવસ્તુભ્યો તદિ ।

નરપસુ ચેયણા સીયા અસ્તાયા ચેદયા મય ॥૪૮ ॥

મૃગાપુત્ર માતાપિતાને કહે છે ‘હે માતાપિતા !
આપે સ ધમમાર્ગની કુશલતા વર્ણવી છે તે વાત ખરી છે
પણ મારી મુશ્કેલી તો જુઓ ! મૃગાપુત્રે છેલ્લા સહી પચ્ચિ-
ન્દ્રિયના જે જે બવો ક્યાં છે, તે જોઈ શકે છે નરકમાં કેવી
વેદના છે તેનું દિગ્દશન માતા પાસે કરે છે

નરક સાત છે ધમા, વશા શિલ્લા, અજઞ્ઞા શિલા
મધા માધવર્ધ જો પ્રમાણે સાત નરક છે અને તેના સાત
ગોત્ર છે રત્નપ્રજા શઠરાપ્રજા વાણપ્રજા પદપ્રજા, મૂમપ્રજા,
તમપ્રજા અને તમતમાપ્રજા આ બધી નરક થનોદધિ બનવા,
તનવા અને આકાશને આધારે છે પહેલી નરક એક લાખ
જો સી હજાર જોજનમાં છે એક હજાર જોજનનું પદ નીચે

મૂકીએ અને એક હજાર જોજનનું પડ ઉપરનું મૂકી દઈએ, તો વચ્ચે એક લાખ ઈંઠોતેર હજાર જોજનની પોલાણુ રહે છે. એ પોલાણુમા તેર પાથડા અને બાર આતરા છે આ પાથડાની અદર નારકીના જીવો રહે છે આતરામા ભવનપતિ દેવતા રહે છે

ત્યા દેવો સુખ ભોગવે છે અને નારકી દુઃખ ભોગવે છે. રાજકોટમા ઘણા માણસો રહે છે, તેમા કેટલાક સાદ્યખી ભોગવે છે, અને કેટલાયને ખાવાનાય સાસા ડે તેમ નરકમા કુલીઓમા ઉત્પન્ન થતા નારકીના જીવો દુઃખ ભોગવે છે, ૧૬ હજાર જોજનનો ખરકાડ તે સોળ જાતના રત્નમય છે તે રત્ન શ્યામ વર્ણા, ખળ્યા કોલસા સરીખા છે ૮૦ હજાર જોજનનો આઉખળ છે, ચોરાસી હજાર જોજનનું પકખળ છે, એમ એક લાખ એ સી હજાર જોજનનો પૃથ્વી પિંડ છે તેમા ઉપરના હજાર જોજન, તેમા ૧૦૦ જોજન ઉપર મૂકીએ અને ૧૦૦ જોજન નીચે મૂકે, વચલા ૮૦૦ જોજનની પોલાણુમા વાણુવ્ય તર દેવતા રહે છે ઉપરના એકસો જોજનમા દશ જોજન ઉપર ને દશ જોજન નીચે મૂકે, વચ્ચે ૮૦ જોજનમા જલકા નામના દેવતા રહે છે એકસો જોજન નીચે, અહીં થી, વાણુવ્ય તર દેવતા રહે છે અજ્ઞાની જીવો, ખાલજીવો, દારુ પીનારા, માસા-હાર કરનારા, પચેન્દ્રિયના વધ કરનારા, આરભ-પરિચ્છેદની સીમા નહિ રાખનારા જીવો નરકે જાય છે તેની અદર એકલું પરવશપણુ છે

આચારાગસૂત્રમા કહ્યું છે, કે કૂર કર્મ કરનારા ખાલ જીવો-જેના હૈયામા નિર્દયતા વસી છે તેવા જીવો નરકમા જાય છે ભાવ-નરક ખડી કર્યા વિના દ્રવ્ય નરકમા જવાતું

નથી. નરકના આશુખ્ય અહીં જ થાય ॥ બોગવવા ત્યાં જવું પડે છે કાશ્વ આપે તો કાથ થાય છે ચિદ્દુ કૂરેદિકમ્મદિ ચિદ્દુ પરિમચિદ્દતિ અચિદ્દુ કૂરેદિ કમ્મદિના ચિદ્દુ પરિમિદ્દા જેવા કૂર કમીં જીવ કરે છે, તેવી કૂર અતિમા જવું પડે છે જે કૂર કમીં કરતા નથી તેના માટે દુર્ગતિનાં બાણનાં જંખ છે બહાસ્વદીઆઓ બહારવડુ ખેડે છે નાક, કાન કાપી દે છે વેર કાની સાથે હોય છે અને કેટલાયે નવાણીયા વચમાં કુટાર્ક જાય છે ખેડુત આદિ દેખાણો કે કાન નાક કાપ્યા જ છે! એક માણસ ખૂન કરે સરકાર ખૂનનો બદલો ફાંસીથી આપશે પછી બલે પામ્મસોન્યા ખૂન કર્યા હોય પણ જમી સલાની ફાંસી તો એકવાર જ હોય છે પણ કમ જેવો ત્યાંથી ધીર દુનિયામાં કોઈ નથી.

ચમરજીની અને જમાર બન્નેને સરખો ત્યાં આપે છે ગમે તેવા હોય જેવા કમ કર્યા હશે, તેવી ગતિમાં ઉત્પન્ન થવું પડશે. ત્યાં જોગબાણ કે લાચરૂતવ કામ નથી આવતી અહીં તો ગમે તેવા ગુન્હા કર્યા હોય છતાં પૈસા વેરી દીજો તો છૂટી જવાય છે પણ ત્યાં તો અનેક વાર અગ્નિમાં બહુ થવાતું છે નારહીનુ જોઈએમા જોઈ આશુખ્ય દશ હજાર વખતું અને વધુમા વધુ તેવીસ સાગરોપમનું ॥ સચ્ચિદ્દા સુરો દીરીત વૃક્ષા અ પ્રાક્ જતુષ્પાં ત્રીજી નરક સુધી પરમાધામી હવતાઓ માર માટે છે પૂર્વે કરાયેલાં કમનું સ્મરણ કરાવે છે માર અને મિથુ લેણુ જ જરાવારની પણ થાતા નથી. દુ ખનો પાર નથી. નરકમાં પ્રકાશ નથી, અંધકાર જ ભર્યો છે કયાય પણ પ્રકાશનું કિરણ નથી.

અ તાવદુ બદ્ધિચરના મહેસુરણ મઠાજ મઠિયા ।

નરકનો આકાર અદરથી ગોળાકારે અને બહારનો આકાર ચોરસ છે જ્યારે દેવલોકનો આકાર બહારથી ગોળાકારે અદર ચોરસાકારે છે

નરકની અદર જમીન, સજવેલા અશ્વની ધાર જેવી છે પગ મૂકે કે કપાઈ જાય દેવલોકની ભૂમિ જાણે કૂલકમળમા પગ મૂકે તેવી છે દેવલોકમા દેવદેવીના અને રત્નોના અજવાળા, દાગીનાના શુભ પુદ્ગલોના અજવાળા, પ્રકાશના પુજ પથરાયેલા છે, જ્યારે નરકમા નારકીના અશુભ પુદ્ગલોનો નિત્ય અધકાર હોય છે નરકના જીવો જ્યારે તેમા દાખલ થાય છે, ત્યારે જેવું ક્ષેત્ર તેવી વેદના, લાગુ પડે છે અનતી ભૂખ છે, અનતી તરસ છે આખા જગતનું ધાન્ય, નારકીના જીવને ખવડાવવામા આવે, છતાં નારકીના જીવને ભૂખની તૃપ્તિ ન થાય અહીં પોતાના સ્વાદ માટે કંઈક જનવરોનો સહાર કરી નાખ્યો હોય, એવા કૂર કર્મો કર્યા હોય તેને, ત્યાં તેનું જ માસ કાપી ખવરાવે છે

અનતી ભૂખ અને અનતી તૃષ્ણ છે અનતી ટાઢ અને અનતો તાપ છે આવા હું ખો હું સહન કરી આવ્યો છું પછી અહીં વહોરવા જતા તડકે લાગશે, ડામરની સડકે કે વેળું ઉપર કેમ ચાલી શકાશે ? ભૂખ્યું રહેવું પડશે વગેરે હું ખો જે વર્ણવો છો, તે મને કાંઈ વિસાતમા નથી માફદેવી માતા, સયમી પુત્ર ઋષભદેવને યાદ કરી કદપાત કરતા કહે છે

લૂખુ પાખુ મારો રિખવો, લઇને કામ ચલાવે,
સુંદર લોજન ભાણે જમતા, કેમ કરીને ભાવે રે,

માતાના નયણલાંને, પુત્રે બાહ્યા પુત્રે રહતા રાખ્યા ર
જન હિંદુસ્તાન બીડુ બંધી રાજ્ય તણને આડમારે
માતાના નયણલાંને

હવે ટાલુ ને જૂનાં ખાન્યથી જનાવેલો આહાર સી
રીતે ગળે ઉતારતો હશે? કેવું મગતુ હશે? અને તો શાક
અથાણુ, પાપડ, રાયતા, ચટણીના કેટલા ફડ ઠરીએ છીએ
ત્યારે મારો પુત્ર, મહાન સાક્ષી રાજસોગ સોગવી નીકળ્યો
છે હવે કેમ બાવતુ હશે? માતાના હિંસમાં લાગણીવશ આવા
વિચારો આવે છે, પણ હે માતા! નરકમાં તો અનતી ભૂખ
અને અનતી તરસ છે ત્યાં સરખત કે આઈસ્ક્રીમ રાખ્યું
નથી કે મળે તરફડિયા મારી મારીને ભૂખ-તરસ વેઠીને,
આખી જિંદગી ઠાલી હતી અહીંતો સ્વામીનતાએ એક
રાતના ચોવિહારના પચ્ચક્રખાણમાં નરકના પાણસો વરસના
હેલા કપાય છે ચોવિહાર ચોકખા નોંધ્યો.

આજે તો ચોવિહારનાં પચ્ચક્રખાણ કરે તેમાં લોટા
પાણીની ફૂટ રાખે પણ અહીં છૂટની વાત ન આવે, નહર
ચોવિહારના પચ્ચક્રખાણ કરવાની વાત છે અહીં તાપ પટે
તા એરક ડીશન રૂમમાં બેઠો હોય સુગંધી ટટીએ લગાવી
દીએ શિવળ પીણા પીએ પરતુ ઇલેક્ટ્રીક પખામાં પચ્ચન્દ્રિય
જીવાની કેટલી હિંસ થાય છે? પાંખમાં ચાકણ બરાણુ કે
કપાઈ બાય જ રાત્રી કહે છે કે જેટલી સગવડ લીધી છે
તેનો ત્યાં બરાબર જવાબ દેવો પડશે. પચ્ચન્દ્રિયની હિંસા
વાચરાના જીવની હિંસા ફૂંકા માખી, મચ્છરના કચ્છરખાણ
નીકળી બાય છે તમારાથી પચીનો સહન નથી થાતો તંથી
પખા ચાકુ કરો છો પણ સામાના માણુ આજ્યા બાય છે
તનો વિચાર જરાક તો કરો

વરસીતપનુ પારણુ હોય તો ય કહેશે, સામો પંખો મૂકો, પણ પંખો ન જોઈએ, એમ ખરું ! શુ હું ખ પડી ગયું છે ! સાધુ કેટલું સહન કરે છે ! અહીં શાતા શીખિયો થાવા જાય છે, પણ મરીને કંઈ ગતિમા મુકાઈ જવાશે તેની ખબર છે ? માટે સ્વાધીનતાએ સમજી જા. જે માણસ સ્વાધીનતાથી સમજી જાય છે તેને પછી દુર્ગતિના દ્વાર જોવા પડતા નથી અનતજ્ઞાનીઓએ જ્ઞાનથી જોયું છે, જાણ્યું છે, કેવળ જ્ઞાનમાં કંઈ પણ અજાણ્યું નથી. નારકીના હું ખને જ્ઞાનીઓ જ્ઞાનમા જુએ છે પણ વેદતા નથી નારકી જાણે છે અને વેદે છે માટે જ્ઞાની પુરુષોના વચનમા રક્ત રહી, કૂર કમોંથી પાછા હટી જવાય, તો દુર્ગતિમા જવું ન પડે. જ્ઞાનીઓ કહે છે, કે જ્ઞાતા ખનો પણ કર્તા ન ખનો, મશીનો, જીનો, પોટરી, વગેરે ભઠ્ઠીયાનાં કારખાનાં કર્યા તેથી શુ પ્રગતિ કરી ?

પાપની પ્રગતિ થઈ રહી છે, કપાસિયા જીનમા લોઢાતા નથી પણ તારો આત્મા જ લોઢાય જવાનો છે, પુણ્ય પીલાઈ રહ્યું છે, માટે સમજી જા. ભવિષ્યમા કેટલાગણુ હું ખ, સામુ થઈને આવશે તેનો ખ્યાલ છે ખરો ? નરકમા અનતો તાપ છે તેની કલ્પના તો કરો મેરૂ પર્વત જેવડો લોઢાનો ગોળો નારકીમા ફેંકવામા આવે તો એકજ સેકન્ડમા તેનો રસ થઈ જાય, તેટલી ગરમી નરકમા છે. અગાર-છાર-કોલસાની અગ્નિ, ચક્રમકની અગ્નિ, એમ અઢી દ્રીપની અગ્નિ એકઠી કરોને તેનો ઢગલો કરો અને તેમા નારકીના જીવને સુવાડો તો તેને શાતારૂપ લાગે અને ઘસઘસાટ ઊઘી જાય તો પછી કલ્પના કરો કે અહીં કરતા કેટલો તાપ, અનતગણી અગ્નિ નરકમા હશે ? ત્યાં વૈક્રેય ખનાવેલ અગ્નિ, છે, હે માતા ! એવી નરકની યાતના હું અનંતીવાર લોગવી આવ્યો છું

સાતે નરકે કુ મથોઈ અનતી અનતી રેવાર
 છેદન, સોદન મે સઘાઈ ને કેતાં ન આંખે ખાઈ હો માથી.
 સવ્વ લાખેળી રે જય

મુગાપુત્રનો વૈરાગ્ય અરબુત છે હે માતા ! અનતીવાર
 છેદન સોદન, તાડન, તજ નના કુ ખ આ જીવ લોગવી આંખો
 છે કુ અગ્નિમા શેઠથો છુ બાઈઓ રાઈમેથીથી વધાર કરે
 છે ત્યારે રાઈમેથી તડોતડ ફૂટે છે રાઈને ઢાણે ઢાણે જીવ છે
 રાઈ ન મૂકે તો વાપો શુ છે ! વળી ઠાચુ સમારીને ઉપર
 મીકુ-મરચુ બજરાવવાની દેશન થઈ પડી ॥ ફલીવડાં ઉપર
 ઠાકમીર મરચા નાખે. ઠાકાં અને પાકા લીલોત્રી તથા ઠાકમૂળ
 ઠોરની જેમ ખાવાજ મઠયા છે શુ ઠોરનો અવતાર આંખો
 છે ? કુજળી લસણ, બાજર-મૂળા ઈઠાના રસ, આમાં શુ વીટા
 મીન માનો છે ! વીટામીન પ્રસવ્યમા છે પ્રસવ્યમા પાને
 તો ઘણી શક્તિ પ્રજા થશે.

એક બાઈ વિષવા છે સારી સ પત્તિ પાસે છે, સાથે
 ધર્મ પક્ષ વહાલો અવ્યો છે અપજ-નિરાધાર-ઠોઈ પક્ષ તેને
 આંખેથી નિરાશ થઈને જતુ નથી બાઈ ધર્મ ધ્યાનમા
 રહે ॥ રોજ સામાયિક કરે છે તિથિના પૌષધ કરે છે
 સાધુસતની વાણી સુણે છે સુપાત્રે દાન રહે છે છોકરા એકનો
 એક છે અગ્યાર વધનો થયો કમના વિપાકે મૂઝારો ઉપડયો
 શરમી ઠક થઈ આંખો છોકરાને શાતા વળવી નથી વેદાને
 બોલાવ્યા, ઉપચાર કરાવ્યા છતાં ફેર પડતો નથી.

ઠોકટર ઠકે છે આ બાળકને ઠળલ ન્યુમોનીઆ છે
 એક ઉપાય છે કે જોળ મૂકે તેના ઉપર ચાર પાંચ માણી
 આવીને બેસે તેનો ચૂરો કરી ખવરાવવામા આવે તો વમન

થાય અને એ વાટે કંઈ નીકળી જાય, તો આરામ થાય. બાઈ કહે, અરર! એ શું બોલ્યા! મારા છોકરાના પ્રાણ જેવો જ માખીઓનો પ્રાણ છે. માખી મારીને શું હું છોકરાને જીવાડું! તો કહે, અમે કરી દઈએ? બાઈ કહે, એવું મારી પાસે બોલશે નહિ. પાચમની છઠ કોઈ કરનાર નથી આયુષ્ય સૌ સૌનું લોગવે છે મારાથી ત્રસ જીવની હિંસા થાય જ નહિ. બાઈ કેટલી દ્રઢધર્મી છે! એક દીકરા ઉપર ધામધૂમ છે, છતાં માન્યતા કેવી છે! આ જગતમાં મુસાફર લેગા થયા છીએ, આયુષ્ય પૂર્ણ થયે, ક્યારે ઊઠીને કયા જવાના, તેની શી ખબર છે?

“તળાવની પાળે માનવ પંખીડા, મળીને એકઠાં થાય છે,
હળી મળી સૌ આનંદ લૂંટી, ચોતે ચોતાને ઘેર જાય છે
હો માનવી,”

સાજ પડી, ડાળે ડાળે સૌ લેગા થયા છીએ. સંઘવી, શેઠ, સખીદા, વોરા, મહેતા, શાહ-આમ સબ ધરૂપી ડાળો ઉપર બેસી ગયા છે. સવાર પડશે કે કયાના કયા ચાલ્યા જઈશું તેની ખબર છે? આવ્યા ત્યારે કોઈનેય ઓળખતા ન હતા. મોટો થયો એટલે મા, ભાઈ, ખેંડેન કહેવા લાગ્યા. પછી તો માયાના બધન બધાણાં ‘સ્નેહપાશાં મયંકરા’ લોખંડની સાંકળ તોડવી સહેલી છે પણ સ્નેહના બધન તોડવા બહુ મુશ્કેલ છે ભલે પછી એ કાચા સૂતરને તાતણે બાધેલા હોય પરણવા જાય ત્યારે સપુટિયુ ફેડાવે છે ને? એ સપુટિયુ પણ તમને ઉપદેશ આપે છે, કે ભાઈ, હવે તારા કૂટ્યા સમજી લે કેટલા સાથે લડાઈ, ટટો, કાળાખબર કરી પેટ ભરો છો? કોના માટે ભેગું કરો છો? કમ કોણ

સોગવી દેવા આવશે ?

બાઈ કહે છે, મારા પુત્રને માટે જોવી હવા ન હોય. ઘરમાં લીવરની હવા ખાવવી હોય તો તમે નાં પાછી ન શકો ? છોકરા નબળો છે, માછલીનું તેલ આપીએ છીએ, આવી હવા આવકને ખપેજ નહિ. સસ્કાર કેવા રહે છે ? બધાં કદમૂળ ન રખાય ત્યાં માછલીનાં તેલ ઘરમાં રખાય જ કેમ ? વપરાય પણ ક્યાંથી ?

બાઈ કહે છે કે જે યવું હોય તે ધાય, પણ આ કામતો નહિ જ ધાય નિવ ઘ ઊપચાર કરે. આનું ન મં દ્રઢ ખર્ચો કહેવાય આજે તો બેરોજગારથી હિંસાસુખા હવા વાપસ્તો હોય, સાધનો પણ તેવાં હોય .

ઘડિયાળના પટા પણ વગેરે બનાવતા કેવી કેવી કૂર રીતે દોરના કુણા બનાવે મારવામા આવે છે કરનાર દોનાર અને સોગવનાર ત્રણેય પાપી હશે છે તમે વાપરો છો તેથી જ તેઓ બનાવે છે માટે તમે પણ પાપના બાગીકાર હો છો.

નિર્દોષ ઉપચારથી બાળક બની ગયો. કહેવાનો મુદ્દો એ છે કે છવવું કે મરવું એ તો આસુખ્ય ઉપર આધાર રાખે છે પણ કટોકટીના સમયે ધર્મમા દ્રઢ રહેવું એ સુખ્ય વાત છે પૂજ્ય ગુરુદેવ શ્રી કેશવલાલજી મહારાજ કહેતા, કે-

‘આસુ રોડ રક્ષા કરે પ્રારબ્ધ કરે ચોપણ
રોડું મિલ રક્ષા કરે હમ બાજે નિરજન નાથ

આસુખ્ય છે ત્યાં સુધી કોઈ વાળ વાંકો કરનાર નથી. અને પ્રારબ્ધ નમે ત્યાંથી લાવી આપી ચોપણ કરવાનું જ છે

મૃગાપુત્ર માતા પિતાને કહે છે, મારા જીવે નરકમા
અસહ્ય વેદના ભોગવી છે પછી સયમની મુશ્કેલી મને શી
લાગે ! નરકના દુઃખ પાસે સયમનું દુઃખ કંઈ વિસાતમા
નથી માટે હે માતા ? મને રજા આપો હજી પણ મૃગાપુત્ર
શું કહેશે, તે સખધી અધિકાર અવસરે કહેવાશે

વ્યાખ્યાન ૯૩ મું

સંવત ૨૦૨૦ આસો વદિ ૪ શનિવાર, તા. ૨૪-૧૦-૬૪.

સિદ્ધાત એટલે ત્રણે કાલે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ.
પ્રભુએ સિદ્ધાત પ્રદેશ્યા, ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રના ૧૯મા અધ્યયનમાં
મૃગાપુત્રનો અધિકાર આલી રહ્યો છે. મૃગાપુત્ર માતા પિતાને
સમજાવે છે કે,

કન્દન્તો કન્દુકુમ્ભીસુ, ઉઢ્ઢપાઓ અહોસિરો ।

હુયાસણે જલન્તમ્મિ, પવ્વકપુવ્વો અણન્તસો ॥૪૧॥

પૂર્વભવનો જેને સાક્ષાત્કાર વર્તે છે, તેવા મૃગાપુત્ર
વૈરાગ્યથી તરખોળ છે નરકની દશ પ્રકારની ક્ષેત્ર-વેદના છે.
અનતી ભૂખ, અનતી તરસ, અનતી ટાઢ, અનતી ગરમી,
અનતો દાહ, અનતો જવર, અનતી ખરજ, અનતો ભય,
અનતુ પરવશપાણુ અને અનતો શોક વર્તે છે, ત્યાં કોઈ
કોઈને મદદ કરી શકે નહિ અનાથી મુનિને આખા શરી-
રમાં દાહજવર પેદા થયો છે જેની વાત શ્રેણિક રાજાને કરી
છે જાણે દેવતા કોપાયમાન થયા હોયને, શૂળ ભોકે, એવી

આજમાં વેદના ઉત્પન્ન થઈ આખા શરીરમાં જળવશનો
કેઈ પાર નહી

જનુ તે રાજ્યેય બોલાવીઆ, કીપા તે કોઠ ઉપાચ,
જાવના અહન અચી'યા, તોય તેને રે સમાધિ ન થાય
મેણીકશાય કુ રે અનાધિ નિર્જ'ય

અનાધી મુનિ પોતાના જીવનની આપવીતી મેણીક
રાજાને કહે છે આંખોની વેદના જાણે ડોળે નીકળી પડ્યે
વળી શરીરમાં વિપુલ દાહ, અતુલ જેની તુલના આપી શકાય
નહિ, ઇન્દ્રજી વજ્ર પડેને જેવી વેદના થાય તેવી વેદના આખા
શરીરમાં થતી. ઘણા રાજ્યેયો બોલાવ્યા, તોપણ કેઈ મને
મારા કુખમાંથી મુક્ત કરી શક્યું નહિ. જાવના અહનમાં
જેવો સુષુ છે કે જાવન મણુ તેલની ઉકળતી કડાઈમાં ફક્ત
એક જ ટીપુ નાજવામાં આવે તો તે તેલ પોષ માસના
પાણી જેવું શીતળ થઈ જાય, જેવા અહનના લેપ મારા શરીર
ઉપર લગાવ્યા છતાં ચાતા વળી નહિ, અચાતા વેદનીય
કર્મ ઉપાજન કરેલાં તે લોગવ્યા વગર છૂટકો નથી. પોતેજ
કર્મ બાંધ્યા છે તો લોગવવાં પણ પોતાનેજ પડ્યે.

જે જીવોએ ઘણા પ્રાણી, જૂત, જીવો અને સત્ત્વોને
ત્રાસ પમાડ્યા છે કૂર રીતે કિંસા કરી છે, કુખ ઉપજાવી
આનંદ અનુભવ્યો છે દેહકાના પગ કાપી પારસલ કરી દીધાં
છે સામેથી કહેવરાવ છે કે દેહકાના પગ કાઢે લાગ્યા છે,
માટે મોકલતા રહેજો. કેના કૂર પાપ ? કેટલા દેહકાં મારે,
ત્યારે કેટલા પગ થાય ! જેવી કૂર કમાણી શા માટે કરા છે ?
તો જવાબ આપે છે કે અમે પહેલા ઠોકુ ઉદાવી રહ્યો છીએ

અને પછી પગ કાપીએ છીએ પણ તારુ ડોકુ કોઈ ઉડાવી
 દે, તો કેટલી વેદના થાય ! પારકા જીવોને હુ ખ દેનારને
 ક પારી છૂટતી નથી, જાણે પોતાને માથે મોત જ નથી આવા
 ચીકણા કર્મ બાધનારો ૭૦ કોડાનકોડી સાગરોપમ સુધી શાંતિથી
 બેસી શકે નહિ એવું દશાશ્રુતની ૯મી દશામા કહ્યું છે નરકમા
 જીવો રુદન કરે છે, આક્રંદ કરે છે, પણ શુ પરમાધામીઓને
 દયા આવે છે ? ઢોરને ભાકું પડ્યું હોય, કાગડા ઠોલતા
 હોય, તોય અનુકંપા આવવી જોઈએ, તેના બદલે આજના
 માનવીઓ જીવોને કૂર રીતે મારે છે મત્સ્ય ઉદ્યોગમા સવા-
 રમા ઊઠી લોચ લઈને મોટી મોટી જાળ પાથરી, અસખ્ય
 માછલાને મારતા હોય છે જ્યારે માછલાને પકડે છે, ત્યારે
 તે જીવોનો તરફડાટ કેવો હોય છે !

કોઈ પણ જીવને મોત ગમતું નથી છતાં કૂર રીતે
 મારે છે કાટા ગળામા ખૂચાડે છે આવા મત્સ્યઉદ્યોગ શરૂ
 કરાવનારની સમિતિમા જેઓ અનુમોદન આપે, તેઓ સૌને
 આ કારમી હિંસાનું પાપ લાગે છે હિંસા કરવી, કરાવવી
 અને અનુમોદવી, એ ત્રણેયમા પાપ લાગે છે તમે એવા
 માણસોને વોટ આપવા જાઓ, એટલે હિંસાને અનુમતિ
 આપી રહ્યા છો તમારો ધર્મ શુ જોડે છે ? કરવું, કરાવવું
 અને અનુમોદવું એ પાપ છે તમારી બુદ્ધિ ખૂટી કેમ થઈ
 ગઈ છે ? એવાને મત દેવા કેમ જાઓ છો ! આગળના
 માણસો જો કોઈ ચમારને ધીરધાર કરતા લાજે, તો ધૂળ
 કાઢી નાખતા ચામડાનો વેપાર વાણિયાનો દીકરો કરી જ ન
 શકતો આજે તો કોઈ કોઈ વેપારી માસના વેગનો ભરીને
 મોકલે અને અહીં પહેલે નખરે બેસી જાય એવા ધર્મપ્રેમીનું

લેખક લજવાય છે તમે ધમ પ્રેમી છો કે પૈસાપ્રેમી ! આવી
હિંસા પાછળ કંઈક વહાણો રાફી, પરદેશમાં માલ મોકલવા
હોય, પછી દેશમાં આવી સઘ જમાડી દ્યે, જોટલે શુ પાપ
ધોવાઈ ગયું જોમ માનો છો ?

કમને કોઈની શરમ આવતી નથી. માંધાતા ચક્રવર્તી
શબ્દ—જેવાને જ્યારે કમનો ખક્કો લાગ્યો, ત્યારે પ્રસન્ન
ચક્રવર્તિ જેવા સાતમી નરકે જઈ પડયા ત્યાં તેનું ધન, વૈભવ,
સૌંદર્ય નવનિધાન, કોઈ બચાવી શક્યું નહિ. તમારે કોના
ખાતર લેણું કર્યું છે ? છ બડા અધિપતિની ૬૪ હજાર
રાણીઓ પણ, નરકમાં પડતાં તેનો હાથ જાલી શકી નહીં
જોળખાણ કાંઈ કામ આવતી નથી. તમે શુ જોઈને જી પે મામે
રણવા માડ્યું છે ? કમ જાંખ્યા ત જોગવ્યા વિના છૂટકો જ
નથી, તમને કેટલું મળે તો સતોષ થાય ? ઉત્તરાધ્યયન
સુત્રમાં પ્રશ્ન પ્રશ્ન છે

સમ્ય જગ ગદ્ ગુદ્ સમ્ય જાચિ ધર્મ મયે ।

સમ્ય ડપિ તે અપચક્ત મેવ તાવાય તં તથ ॥

ઉ અ ૧૪ ગા ૪૬

સવ લોકભરીને ધન જોઈ જ માણસને આપી દ્યે છતાં
તેને સતોષ થતો નથી. હે આત્મન્ ! તૃષ્ણા કોઈ રીતે પૂરી
કરી શકાય તેમ નથી. તૃષ્ણા—તરબોને ઉછળે ચડતો જીવ
જોરજોરથી પાપ કરે છે આરભ—સમારભને બનથનાં મૂળ
કીધા છે તેને ખૂબ ખૂબ વિકસાવે છે કંઈકના કચ્છરખાણ
વાળી નાખે છે આનું સુગંધ પુરુષોને છાજે ખરું ? જોઈ
મહાત્મા નહીં કિન્નારે પર્ણકુટિ જાંખી ધમધ્યાન કરી રહ્યા છે
ત્યાં જોઈ માણસ પરદેશથી ખૂબ કમાઈને આવેલો, તે તેની

પર્ણકુટિએ આવે છે. એરણી ચોરી કરી સોયના દાન દેવાં છે. તે દાન કરે છે, કે માન કમાય છે ?

આજે તો નામની બળતરા બહુ હાલી છે, પણ તીર્થ કર જેવાનાં નામ ન રહ્યાં તો તારા શુ રહેવાનાં છે ? પાચમો આરો ઉતરશે ત્યારે ગંગા, સિંધુ નદી, લવણી ખાડી, વૈતાલ્ય પર્વત, ઋષભકુટ એ પાંચ જ રહેશે. બાકી બધુ દટણ-પટણ થઈ જશે, પછી તારુ નામ કયા રહેશે ? છતાં અજ્ઞાની જીવોને માન કમાવવુ છે અભિમાનમા અટવાય નહિ તેનેજ માન મળે અને પચે માન મળવુ તે પુણ્યોદયને આભારી છે માન મેળવવા પ્રયાસ કરવો તે પાપનો પ્રયાસ છે. ભગવાન કહે છે, કે માનને ટાળો. ભગવાનને બ્યારે સામે મળનાર પૂછતા કે કોણ છો ? ત્યારે એમજ કહેતા કે, હુ લિકખુ છું, સાધુ છુ, પણ જાતની ઓળખાણુ નથી આપી કે, હુ ત્રિશલાનદન, મારા જન્મ વખતે ૬૪ ઇન્દ્રે મારા જન્મ કલ્યાણ મેરૂ પર્વત ઉપર ઉજળ્યા હતા જવાબમા 'અહં મિક્ષુ' 'હુ સાધુ છુ' એટલીજ ઓળખાણુ આપી છે આજે તો ઓળખાણુ માટે મરે છે માન કષાયને પોષે છે

પ્રભુ કેટલા નિરાભિમાની હતા ! આજે તો હાથમા મશાલ રાખી, પ્રકાશ વેરનાર મશાલચી અ ધારે અટવાઈ ઠોકર ખાય છે એ રીતે જ્ઞાનનો ઘમડી, પ્રભુ માર્ગે અટવાય છે ને ઠોકર ખાય છે માન મેળવવા માટે પરદેશથી કમાઈને આવેલો આખા ગામને ધુમાડાબધ જમાડે છે આખા ગામમા ઢોલ વગડાવ્યો વાહવાહ, જયજયકાર બોલી રહ્યો પેલા માણસને વિચાર થયો કે મે આખુ ગામ ધુમાડા બધ જમાડયુ, પણ

પેલા નદી કિનારે જોડેલા સત હૃદય નથી પધાર્યા લાવ, વિનતી
કરે ત્યાં ઝૂપડીએ જાય છે વિનતી કરે છે મહાશય મારે
બેર પધારે, મારે સાત ઝોરડા મુખડીના બધાં છે આપ
પધારે બટકુ વહોરે તો મારે લેજે લાગે

સાધુ કહે છે માર્ગ! લોહીના લાડુ અને લોહીની
મુખડી મારે ન ખપે જોમા કેટલાયની હાથ નિતરે છે વિચાર
તો કરે જોડું અનાજ પેટમાં જાય તો જુદા જુદા થઈ જાય
તાઈ ધન કેવું છે? શાની કહે છે, કે વિચારે, તિલેરી, સગાં,
વહાલા કુટુંબ, જો બધું અહીં પડી રહેશે. કમ આત્મા સાથે
જાય છે કર્મનો કામગીરી તો લેજો જ છે શુભ કે અશુભ
કમ જે કયાં હોય તે સાથે આવશે જ માટે શાનીઓ કહે
છે કે ક્ષણિક ભૌતિક મુખમા શુ રાખી રહ્યા છો? જિંદગી
માર દિવસની ચાંદની છે

ખીલેલુ ફૂલ જોતાં આનંદ આવે છે પણ ઠાળીએથી
જુદું પડેલ પગ વડે કચરાય છે ત્યારે સીમગાઈ જાય છે
તેમ આ કાયાની અવસ્થા પણ તેવી જ છે મારે જુવાનીમા
કમને હ કાવવા તમાર થાઓ મોહના સૈન્યને છુટી દ્યો
પાણી પહેલા પાળ બાધી દ્યો નહિતર મનની મનમા રહી
જશે. કરવાનું છે તે અટપટ કરવા માટે જિંદગી અપાટાળ
ચાલી જાય છે કણે કણે આમુખ્ય કપાતું જાય છે કમાણી
કઈ કરવાની છે તે સમજો. મન, વાણી અને કાયાના દોષ
લાગ્યા હોય કમ બધાણા હોય, તેનું પ્રાણચિત્ત લઈ દ્યો,
નહિતર ચક્રવર્તિ બ્યાજની પેઠે જોડું કેટલાગણું સામું આવીને
જીવુ રહેશે તેનો કાઈ દિસાબ નથી તમારા ખડતાં વપાસો
જમા કે ઉધાર કમ પામુ વધતું જાય છે

આ માનવલવમા એવી કરણી કરો કે કર્મના ભૂકા ભીડી જાય હું ધર્મી કહેવાઉં, હું સઘસંચાલક, મને દુનિયા ધર્મી માને, પણ પોતાનું હૃદય તો પોતે કરેલા પાપથી ડખતુ હોય. તમે ગુરૂ પાસે કહેવા જાઓ કે ઢાંકપીછોડો કરો ! ડોક્ટર પાસે જાવ ત્યારે રોગ બાબત જે હોય તે હકીકત કહેવી પડે છે ને ! ત્યારે ગુરૂ પાસે પ્રાયશ્ચિત લેવામા શરમ શી છે ?

તમને તમારા આત્માની અનુકંપા આવે છે ! મેં અઘોર પાપ કર્યા છે, ભલે જગત મને ધર્મી કહેતુ હોય, પણ મારો આત્મા અને કેવળી ભગવાન તો ઘટ ઘટ અને સમય સમયની વાત જાણી જોઈ રહ્યા છે.

આ લવમા કેવી હિંસા, ચોરી, અનિતિના પાપ કર્યા છે ? પરલવના ન સાલરે પણ આ લવનાં તો સાલરે છે ને ? કે મૂઢમતિ છો ? જો સાલરતા હોય તો એ પાપને પ્રકાશમા લાવો. હું હવે એવા પાપ કદી કરીશ નહિ, એ શરત પહેલા હોય, પછી પ્રાયશ્ચિત લેવાય પહેલા પાળ બાધવી જોઈએ પશ્ચાતાપ નહિ કરો, તો નારકીના દુ ખોની પીડા સાલજો છો ને ! ભગવાને કિંપાક કૃણ અમરતા કીધા હશે ? તમને દેહ ગમે છે કે ધર્મ ? દેહને સાચવવા કોઈ લાખ રૂપિયા દીએ તો પણ એરી કૃણ બાઓ ખરા ? તો વિષય કેવા છે ! પ્રભુના વચન ઉપર શ્રદ્ધા ખરી ?

લોભને વશ થઈ જનપદોનો વધ કરી નાખે બોબનો લડાકો થાય ને લાખો માણસોના કચ્ચરઘાણુ વળી જાય ગઈ લડાઈમા કઈકને તોપને ગોળે બાધી, લડાકા કર્યા શરીરના

દુકરે દુકઠા ઉટે જાવા પાપ કરીને અદરથી પોરસ થામ
આવાં પાપ કરીને સત્તા મગી બાય તોય શુ ! સત્તા કાલમ
ટકવાની છે ? કાળ પાસે કોઈની કાઠણી વાલવાની નથી.

આ માણસ બ્યારે બહુ આગ્રહ કરે છે, ત્યારે સાધુ કહે
છે કે, હું તો લોહીના લાકડાં ખાવા નહિ આવું, પણ આ બહે-
નને અને તેના ચાર સત્તાનોને લઈ બાળે પેલી બાઈને
આમત્તુ આપી લઈ આવ્યા માણસોને લલામણ કરી
લીધી. પીરસવા માંડ્યું, પણ અહીં તો માપજ નથી જેમ
ખાવા મઠી, તેમ બમણી મૂખ ઉઘડતી ગઈ સાતેય જોરડા
વળિયા બટક થઈ ગયા, છતાં પેલી બાઈની મૂખ સતોષાઈ
નહિ. કાતુ-પાતુ જે હવે તે આપવા માંડ્યું, પણ બાઈ તો
ખાંઈ ખાંઈ કરે છે મૂખ સતોષાતી નથી પેલો મૂઝવે,
મહાત્મા પાસે ગયો, પગમાં પડ્યો મહારાજ ! બધાવે, હું
બહુ હેરાન થઈ ગયો છું પેલી બાઈએ તો ગજબ કર્યો મારા
સાતેય જોરડા બાઈને જલાસ કર્યા અને હજી માથે છે હવે
કર્યું શુ ? મારી વાંસે આવે છે જગાવે નહિતર મરી ગયો
મહાત્મા કહે છે ભાઈ ! તને તારા ધનનું ગુમાન છે જેમ
કહી કમ ઠલમાથી પાણીની અજલિ કરી, બાઈ ઉપર ખંટલા બ
જોડકાર આપી હજારો મણ સુખડી ખાવા છતાં સતોષ
ન થયો અને જોકે અજલીમાં તૃપ્તિ થઈ ગઈ એ અજ
લિમાં શુ હશે ? લોખી લવને તૃપ્ત્યા કેટલી ! કેટલું હોય
તો પે/ બરાય ! મૂખ કેવી ઉઘડી છે ? તેના માટે આરજ
સમારજ કેટલા થાય છે તે તો બુજો !

નહિ જરજેલી નહિ રે કુવારી પુત્ર બજાવજ પારી
એ કાળી દાહીનો ઠોપ ન મેલ્યો પશુય જાળુ નારી
અવધુ, એણે સ્નાન વિચારી

અઢી દ્વીપમાં ખાટ ખટલી, ગગન ઓશિકું તળાઈ,
ધરતી આભની કરી પછેડી, તોય ન સોડ સંધાણી,
અવધુ, એસોરે જ્ઞાન વિચારી.

તૃષ્ણા જીવને રૂલાવનારી છે. તિર્યંચમા પણ એક
કૂતરો પોતાની શેરીમા બીજા કૂતરાને ગરવા ન દેયે કબૂતર
માળામા બીજા કબૂતરને ન આવવા દેયે ગાય લેસ પાડા
ખકરી લડતા દેખાય છે માણસ માણસનો ઘાતકી બને છે,
છતાં તૃષ્ણા હજી બાળકુવારી છે જરા અવસ્થામાં શરીર
સ કોચાઈ જાય, ચાલવાનો વેગ મદ પડી જાય છે, દાતની
શ્રેણી નાશ પામી મુખનો ગોખલો થઈ જાય છે, દ્રષ્ટિ પણ
રૂપ જોઈ શક્તી નથી, હાથનું છાજી કરવું પડે છે, કાને
સંભળાતું નથી, રૂપતો હાસી કરતું કયાય પલાયન થઈ ગયું
અને મુખમાથી લાળો વહેવા માડે છે, સ્વજનો-આધવોને
તેનું જોલ્યું ગમતું નથી, તેના વચનો કોઈ માન્ય રાખતા નથી,
તેની પત્ની પણ ખરાખર સેવા બળવતી નથી, પુત્રો પણ
અવજ્ઞા કરી રહ્યા છે, જરા અસિત પુરુષની દશા ખરેખર
દયા પાત્ર છે એવાઓને આશા તૃષ્ણા તોડી વ્રત-પચ્ચક્ષાણુ
લેવાનું મન નથી થતું અને તૃષ્ણાના પૂર જોરમા તણાઈ
રહ્યા છે

અઢી દ્વીપનો ખાટલો અને આકાશનું ઓશિકું કયું,
ધરતીની પછેડી કરી તો પણ સોડ પૂરી થઈ નહિ મહાત્મા
અમ્રત રસની અજલિ ભરી સમજાવે છે, કે ભાઈ સતોષના
ધરમા આવી જા સતોષની એક અજલિ છટાય ત્યાં ખેડોપાર
થઈ જાય છે

આત્મ દેવને જ જાણવો છે, સાધવો છે, એની જ

આશાધના કરવી છે તૃપ્તિના તરગર્ભા ઉછળવું નથી. એવો મહામ નિષ્ક્રય કરી લ્યો. આ દુનિયામાં શીવણ કિસાનાં કાર્યો કર્યો. તેા કઈ ગતિમાં જશે ? નરકમાં કેવો કાલ ભોજ છે ? નારકીનાં જીવો કેવાં દુઝો અનુભવે છે, તેણે મુગાપુત્ર ખ્યાન કરે છે વળી પણ શુ કહેશે તે અધિકાર અવસરે કહવાશે.

વ્યાખ્યાન ૬૪ મુ

સ ૨૦૨૦ ના આસો વડિ પ ને સવિવાર, તા ૨૫-૧૦-૬૪
(ભહેર વ્યાખ્યાન સ્મૃતિ શ્રી કાલિદાસ નિરૂપિત પાલાશમ)

સિદ્ધાંત એટલે જ્યે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ નામે સિદ્ધાંત પ્રજ્ઞા ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ૧૬માં અધ્યયનમાં મુગાપુત્રનો અધિકાર આલી રહ્યો છે

કન્વન્તો કન્વુકુમ્મીસુ, ડહપાત્તો અધીસિરો ।

દુવાલજે મહન્તમ્મિ પક્કપુન્થો અવન્તસો ॥ ૪૧ ॥

વીથંકર દેવની વાણી જેને મોક્ષની તાલાવેલી લાગી છે એવા જીવી જીવોને જ કુથે છે

સુખાયતે વીથંકરસ્થ વાણી અન્થસ્થ અવસ્થન ચેતરસ્થ,
સુખાયતે સર્વં વનસ્થ મિથિ, જવાપ્તા કર્મસ્થ સુખાયતેન

સવશ પરમાત્માની વાણી લાચક જીવોને કુથે છે. ધોમાસામાં જ્યારે જમી વનસ્પતિ લીલીછમ થઈ જાય છે ત્યારે જવાસો જળી જાય છે તેમ જાગવાનની વાણી અલભ્ય જીવોને કુથતી નથી, પરંતુ તે સાંજળી અભ્ય જીવો ઉ-મુજ

હોય તે સન્મુખ થાય છે અને મિથ્યાદર્શનનો ત્યાગ કરી સમ્યગ્દર્શન પ્રાપ્ત કરી લે છે કેટલાક દેશવિરતિ, તો કેટલાક સાધુપણુ અગીકાર કરી લીએ છે. પ્રભુની વાણીમા એટલું સામર્થ્ય છે કે, જે અમલમા મૂકે તેનો બેડોપાર થાય છે ભગવાનની વાણી સાભળવા બાર જાતની પરિષદ ભરાય છે ભગવાનની વાણી યોજન ગામિની છે અર્ધ માગધી ભાષામાં દેશના આપે છે અને બધા પોત પોતાની ભાષામા સમજી શકે છે.

પ્રભુવાણી એક સરખી હોવા છતાં સૌને પોત પોતાની લાયકાત પ્રમાણે સમજાય છે જેમ વરસાદ બધે સરખો પડે છે, પણ આબલીમા ખટાશ રૂપે, લીમડામાં કડવાશ રૂપે, એમ જેવું પાત્ર તેવું પરિણમે છે, એમ પોતાની લાયકાત પ્રમાણે, જીવો ભગવાનની વાણી ગ્રહણ કરે છે સ્વાતિ નક્ષત્રમા વરસાદ વરસે છે ત્યારે છીપલા સામેથી ઉછળી સ્વાતિ નક્ષત્રનુ ખિંડુ ગ્રહણ કરે છે, જેમાથી લાખની કિંમતના મોતી નીપજે છે એ જ સ્વાતિનક્ષત્રનુ ખિંડુ સર્પના મુખમા પડે છે ત્યાં ગરલ રૂપે પરિણમે છે પાત્ર તેવું પરિણમન થાય છે ભગવાનની વાણી એક સરખી વાણીના પ્રવાહ માફક વરસે છે, તેની અદર વૈરાગ્ય રસના ઝરણા વહે છે. જેવી જીવની તૈયારી તેવી વાણી પરિણમે છે

ચાર ગતિ, ચોવીસ દડક અને ચોરાસી લક્ષ જીવા-યોનિમા આ જીવ રખડપાટ કરી આવ્યો છે, એમ રખડ-પટ્ટી કરતાં અનંતો કાળ વહી ગયો, અનંતા પુદ્ગલ પરા-વર્તન થઈ ગયા, છતાં હજી પરિભ્રમણનો અંત ન આવ્યો

અહીં માનવપુરમાથી મોક્ષ નગરીમા જવાય છે કેવળજ્ઞાન અહીંથી જ ઉત્પન્ન કરી શકાય છે ચાર જોશ જ્ઞાન, ઇશ્વર, અશ્વિત અને તપની આરાધના અહીં માનવભવમાં જ થઈ શકે છે દેવોને જ્ઞાન હોય છે પણ તપ કરી શકતા નથી. દેવો જ્યાં વીશ કર બિરાજતા હોય, ભવિતાત્મા અણુગ્રાસે બિરાજતા હોય ત્યાં પોતાનાં દેવલોકના નાટ્યરસો છોડી, સમ્બંધદષ્ટિ દેવો ત્યાં પહોંચી જાય છે દેવો તત્વની વચ્ચે રહે સર્વાશ સિદ્ધતા દેવોને તત્વની વિચારણા કરતાં તેત્રીસ સામરોપમનું આયુષ્ય ક્યાં આશુ જાય તેની ખબર પડતી નથી. તે દેવો દેવલોકના ભોજ મુખમા સિપ્ત થતા નથી. મિથ્યાદષ્ટિ આત્માને શકેરૂં ફૂટી જાય કે કોઈ જૂટવી જ્યે ત્યારે ગુસ્સાનો પાર ન રહે.

મૂઝાં તેટલો પરિશ્રમ અને ઇચ્છા ત્યાં આરભ છે બહારનો પરિશ્રમ હોય કે ન હોય, પણ અભ્યંતર પરિશ્રમ હજી, મૂઝાં જેટલી વધારે, તેટલો આરભ વધારે. તેને તોડવા અને સ્વ સ્વભાવમાં ટકવા, મનુષ્ય ભવમા પુરુષાશ ઉપાઠવાનો છે રેખાવમા મુકર હોવા છતાં સુવાસ વિનાનાં પુષ્પની જેમ, મુકર રંખાતો માનવદેહ, અશ્વિતની સુવાસ વિનાનો કશાશ કામનો નથી.

માનવ માનવમા અતર કોઈ હીરો તો કોઈ કકર એક માનવ એવો હોય જે જિહ્વીમાં જીલું ગોળ્યો ન હોય દષ્ટિ નિર્મળ હોય તેવો માણસ આધારભૂત છે કોઈ જીલું ગોલી રંગા-પ્રપચ આદરી માનવ-માનવને જો છે હિંસક પશુઓ પણ સભાતિય હિંસક પશુનો ખોરાક લેતા નથી. જ્યારે

માનવી તો માનવીને ખાય તેવો કૂર ખન્યો છે પૈસા માટે થઈને કંઈક જીવોના કચ્ચરઘાણુ વાળી નાખે છે પછી મરીને પરમાધામીના પરોણા થાય છે ત્યાં નરકની કુલીઓમા ઉત્પન્ન થાય છે પાચસો જોજન સુધી ઊંચો ઉછળે તેટલી તીવ્ર વેદના હોય છે, ત્યારે ગીધ પક્ષી આદિ ચાચો મારી, નીચે પાડે છે અને વૈક્રિય કરેલા શિયાળો, શિકારીઓ નીચે પડે ત્યાં ફાડી ખાય છે આમ આક્રંદ કરતો વિલાપ કરતો માથુ હેઠે અને પગ ઉપર એ પ્રમાણે લોઢાની કુલીમા અગ્નિ પ્રજ્વળી ખાળે કર્મ કરતી વખતે પાછુ વાળીને જોયું નથી. કેટલાયના શિયળો લૂટ્યા છે હિંસાને પરિણામે દુર્ગતિમા જવું પડે છે અહીં તો દુખના માર્યા અગ્નિસ્નાન કરે, તો બળી રાખ થઈ જાય છે, પણ નરકમા જીવ મરતો નથી અને તીવ્ર વેદનાનો અનુભવ કરે છે નિકાચિત આયુષ્યવાળા હોય છે ઓછામા ઓછુ આયુષ્ય દશ હજાર વર્ષનું અને ઉત્કૃષ્ટા તેત્રીસ સાગરોપમનું આયુષ્ય છે મનુષ્ય ભવમા કંઈકની આજીવિકા તોડી, કંઈકને મારી નાખ્યા, આ બધા મનુષ્યોમા પણ અતર છે ને ? કેટલાયે મોક્ષમા ગયા અને કેટલાયે સાતમી નરકે ગયા

વજ્રફલનારાય સઘયણુ વાળો મોક્ષે જઈ શકે અને તેવા સઘયણુવાળો જ સાતમી નરકે જઈ શકે સાધના કરવા બળ જોઈએ, સઘયણુ મજબૂત જોઈએ હવે લાઈન બદલાવવી તે પોતાના હાથની વાત છે સદ્ઉપયોગ કરવો કે દુરુપયોગ કરવો તે પોતાના હાથની વાત છે મનુષ્ય ક્ષેત્ર અહીં ક્ષીપમા જ છે તે સિવાય કયાય નથી દેવતા, નારકી, અસખ્યાતા હોય અને તિર્યંચો અનતા છે, મનુષ્યો ઓછામા

બોલ છે, તેમા આપણે ન બરલાગી ગયો, તો હવે આ ભવમાં મોઢે જવાના કામ કરવાં કે નરકે જવાના? લેબુ મળ્યું છે તો પૂછા પુન્યની પાળો બાંધી શકે, ને પાપના ધધા પણ કરી શકે

બાળકોને જ મ આપી, જેના માળાપો આલી નીકળ્યા છે તેવા બાળકોને આ આશ્રમ સાચવે છે માનવ હયા કેહામાં વસી છે એટલે અહીં લાવી મોટાં કરે છે આ બાળકો પણ મનુષ્ય ભવને તો પામ્યા છે તેના માળાપ રસ્તા વચ્ચે છે હી આલી નીકળ્યાં હશે, તેઓ કેવા લાભથી હીન હશે? અને હયાના પાળનારા માણસો તેમને અહીં આશ્રમમાં લાવી ઉછેર કરે છે તેમના હયાના પરિણામ કેવાં છે?

કોઈ એક હિંદુ બાળક અનાથ પદ્યુ છે એમ બહોં મુસલમાન બાઈએ તેને ઉછેરું બધીને કહે છે ‘હું તે બાળકને હિંદુની રીતે ઉછેરીશ’ બાળકને હાથ કે પરમાટી આપતા નથી, પાલનપોષણ કરે છે શાંતિમા ખબર પડી ગઈ કે હિંદુના પુત્રને આ બાઈ ઉછેરી રહી છે બધા કહેવા લાગ્યા કે આ બાળકને ફેલી હશે, અજસ્તો મારી નાખો આ તો વિધવા કહેવાય એ ઉછેરશે તો નાત બહાર મૂકી દઇશુ આવી બાકબમકી મળવા લાગી બાઈ તો નિશ્ચયમા અડગ રહી તે કહે હું તો આ બાળકને ઉછેરીશ પણ ત્યાગીશ નહિ માણુને લોભે પણ આ બાળકનું હું રક્ષણ કરીશ

આમ આ બાળક મોટે ઘાય છે અને પોતાની કમની વ્યાજ નાબળે નારે ક્રેયામા કેવા ઉચ્ચ કોટિના બાબો

જાગે ! મુદો એ છે, કે જેનામા દયાના પરિણામ હોય છે, તેનું હિત થાય છે, સુખ થાય છે, કલ્યાણ-ક્ષેમકુશળ થઈ જાય છે જે ત્રાસ આપે છે, નિસાસા દેયે છે, તેને કઈ ગતિ મળશે ? જે જીવો વ્યભિચારાદિ કૂર કર્મ કરે તે પહેલી ભૂલ, પછી ગર્ભ પાડવા દવા, ઇન્જેક્શનો લીધા તે બીજી ભૂલ, છેવટ જન્મ આપવો પડ્યો છતાં મને કોઈ ઝાળખી ન જાય, એવી રીતે બાળકને ત્યજીને ચાલી જાય તે ત્રીજી ભૂલ જન્મનાર બાળકને પણ અશુભ કર્મના છાટા પડ્યા હશે કે જન્મ વખતે આવા સંસ્કાર થાય છે માં આપ મૂકીને ચાલ્યા જાય અહીં આશ્રમમા લાવી પચેન્દ્રિય જીવોને બચાવી લેનાર અને તેનામા ધાર્મિક, સંસ્કાર રેડનારને તેની રક્ષા કરનારને, બચાવનારને, શરણુ આપનારને, મહાન લાભ થાય છે

ઇસુના ધર્મમા પણ નિરાધાર બાળકોને લઈ આવે છે મોટા કરી કામ બિપરચડાવે છે, તેઓ ધર્મ પ્રચાર માટે કેટલું કામ કરે છે ? પોરબંદરમા શ્રી નાનજીભાઈ કાલીદાસ તરફથી આર્ય સમાજની સંસ્થામા લગભગ સાતસો વિદ્યાર્થીનિઓ ગુરુકુળમા અભ્યાસ કરે છે ગમે તે જ્ઞાતિના હોય, ત્યાં જ્ઞાતિ પુછવામા આવતી નથી ગીતાના પાઠો, મંત્રના પાઠો ભણાવી ધર્મના, બ્રહ્મચર્યના, સતીત્વના સંસ્કારો રેડવામા આવે છે અને આ માટે શેઠ શ્રી નાનજીભાઈ જાતે જહેમત ઉઠાવી રહ્યા છે મોરબી પાસે ટકારામા દયાનંદ સરસ્વતિ થઈ ગયા જેમણે આર્યસમાજની સ્થાપના કરી, મૂર્તિપૂજનો સખત વિરોધ કર્યો તેને શાસ્ત્રસમત ન ગણી, ભગવાન નિરજન, નિરાકાર છે એવો ઘોષ કર્યો નાનપણથી જ

સંસ્થાઓ દ્વારા બાળકોને સસ્કાર પાડી તેઓને કેમ આગળ
લાવવા, તેવી પ્રવૃત્તિઓ બાહ્ય છે

તમે જોન છો, તમારામાં જોનત્વના સસ્કાર ભરા છે
તમારા બાળકો વીધ કરના છવનને સમજે, ધમ —નીતિના પાયા
સમજે, તેવા સસ્કાર બચપણથી રેડવા મઠો ધર્મને પામી
અને પમાડો

પૂજ્યશ્રી પુરુષોત્તમજી મહારાજ સાહેબ જ્ઞાતિએ કહ્યું
હતા જોનને ત્યા નોકરી કરતા હતા વ્યાખ્યાન સાંભળવા
જહેનો આવતા, ત્યાં છેકરાંને સાચવતા હતા વ્યાખ્યાનમાંથી
જોકે બે વાક્ય કાને પહોંતાં અને તેમને નવીન વિચારો સુરતા
હતા. એ અરસામાં કોઈ મહારાજશ્રી કાળ કરી ગયા, તેની
પાછળી જોઈ, વિચારું કે આ તો મરણમાં પણ ખાટી ભથ્થ
છે વળી કોઈની દીકરા થઈ બચ્ચ મહોત્સવ, વરપોડો બે હાથે
પૈસા વેરવા હાળીના—હારો. જોયો દીકરા પણ બચ્ચ અને
મૃત્યુ પણ બચ્ચ રીતે થાય છે તેમ પોતાને લાગ્યું હવે
સંસારમાં રહીને મુશ્કેલી તો વેઠવી પડે છે, છતાં નિર્જરા
થવી નથી, ત્યારે અહીં મુશ્કેલી વેઠીએ તો નિર્જરા થાય છે
જોઈએ આ મારગ રુબો, નાગરહાસ થોડ પૂછે છે : ‘પ્પસા !
મારગ રુબે છે ! હા સાહેબ, સમય આપો તો ભણું,’ જોયો
પૂ. પુરુષોત્તમજીએ જવાબ આપ્યો પછી તો ભણવા માંડ્યું
અને તમે જોઈ શક્યા કે તે મહાપુરુષે જોઈલ સમ્રાટના
નામ ઉચ્ચવળ કરું કેટલું જ્ઞાન ? આગમ પ્રત્યેની રુબિ
કેટલી ? મુરો જો છે કે નાનપણમાં સંસ્કારો છે તે કોણ
પડામાં જલદી જીતાવ છે અહીં થોડી મુશ્કેલી વેઠવી પડે છે પણ
શાશ્વત સુખ પ્રાપ્ત કરી લ્યે તે જે શરીરનો આત્મીયો

છે, તે ભવ હારી જાય છે તરવુ કે ડૂબવુ એ બે વસ્તુ મનુ-
ષ્યના હાથમા છે. વીર્યશક્તિ તો છે, હવે તે વીર્ય સવળુ
કે અવળુ ફેરવવુ તે તેના હાથની વાત છે

ખેડૂત લોકો રોજ ભીડી, હળ લઈ સાંઠીઓ સૂડી,
ખેતર ખેડે છે, તેમ ક્ષેત્ર વિશુદ્ધિ કરવાની જરૂર છે મનુષ્ય
ભવમા આવ્યા છો તો જ્ઞાનીઓ ક્ષેત્ર વિશુદ્ધિ કરવાનુ સમ-
જનવતા કહે છે

નિયમ ધરમના ધોરી જોડો, ખેડો અનુભવ હળને લઈ,
મોહ માયાનાં ઢેકાંરે ભાંગો, સમનુ ખાતર દઈ,
ખેલીડા ભીડો ઉતાવળા થઈ, વાવણીઓ જોડો ખેતરમાં જઈ

અહિંસા, સત્ય, અદત્તાદાન, બ્રહ્મચર્ય, અપરિગ્રહ એ
યમ છે અને વ્રત-પચ્ચક્ષાણુ, ઉપવાસ આદિ નિયમ છે,
અનુભવ રૂપી હળ છે યમ અને નિયમના બળદો છે, આત્મા
રૂપી ક્ષેત્રમા, મોહ માયાના ઢેકા ભાગવાના છે આમ પ્રથમ ક્ષેત્ર
વિશુદ્ધિ કરવાનુ જ્ઞાનીઓ કહે છે પછી સારો વરસાદ થતા, ખી
વાવવાનુ છે, કયુ ખી વાવવાનુ છે !

જ્ઞાન ધ્યાનના કણુ મોંઘેરા, લેજો તન મન નાણા દઈ,
મનુષ્ય-ક્ષેત્રમા વાવો વિવેકથી, ગુરુગમ ઓરણી લઈ,
ખેલીડા ભીડો ઉતાવળા થઈ, વાવણીયા કરો ખેતરમા જઈ.

જ્ઞાન, ધ્યાન, સ્વાધ્યાય રૂપી મોંઘેરા કણુ, તનમનના
નાણા દઈને લેવાના છે જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ, એ જ
મોક્ષ માર્ગ છે ગુરુગમની ઓરણી લઈ મનુષ્ય-ક્ષેત્રમા આવી
સુદર વાવણી કરવાની છે સુદર વરસાદ, પ્રકાશ મળતા મોહ
મોટા થાય ત્યારે વાડની જરૂર પડે છે

એક ખેડૂત, વાડ કરવા માટે ખોદતો હતો, ત્યાં કોશ

એક ચરુ સાથે અથડાવી, તે ઘમઘમેા જુએ છે તો રત્નોશી બરેલો ચરુ છે પણ આ કણ્ણી અજ્ઞાન છે, તેની દષ્ટિમાં તો તે પાંચિકા લેજે છે એ તો જોદ્ધુમા નાજીને પખીજીને ઉડાડવાના ઉપયોગમાં લેવા મઠયો એક એક કણ્ણ કિમતી જાય છે, તમે કેટલા વરસ ઘયા આવી કિમતી રત્ન સમાન કણ્ણ જોદ્ધુમાં નાજીને ઉડાડી રહ્યા છો ! કણ્ણ કણ્ણની કિમત કશે.

આ પછ પછ છે અણ્ણમોહી જેને સુમાવસો ના,
મોંધિરુ આ માનવ સખન. હાર લયો ના
જો માનવ તો હોશે, સૌભાગ્યવતી બહેનો,
તમે જુદી જયો ના, મોંધિરુ આ માનવ સખન હારી જયો ના

ખેડૂત તો રાજ છાપરી ઉપર ચડી જોદ્ધુશી આ રત્નોનો પખીને ઉડાડવાના કામમાં ઉપયોગ કરવા લાગ્યો. ખેતર પાસે પાણીનો ધરો છે તેમા બધા બા પડવા લાગ્યા પટેલની સ્ત્રી જાત લાવે છે પટેલ જાત ખાવા બેસે છે બાકી વધેલો એક પાચિકો પટેલનો પુત્ર હાથમાં રમવા લ્યે છે બાઈ તો પોતાના પતિને જાત જમાડી ગામ તરફ વળે છે પુત્રના હાથમા પાચિકો રહી ગયો છે ગામમાં પ્રવેશતાં ત્યમુખલાલ અવેરીની દુકાન આગળથી નીકળતા અવેરીએ જોયું તો છોકરાના હાથમા રત્ન છે પટલાળીને જીવી રખાવી બાઈ શાજ કાઢી જીવી રહી અવેરી કહે છે, બાઈ આ તારા છોકરાના હાથમા શું છે ? બાઈ કહે, કે પાચિકો જ અવેરી કહ ૬ માટે લેવો છ બાઈએ કહ્યું આલ્યો જેમાં શું ? મારો છોકરો રમતા હતા તો હવે તમારો છોકરો રમશે.

અવેરી કહે બાઈ ! અમારે અણ્ણકનું ખપે નહિ

અમે ચુસ્ત શ્રાવક છીએ. પટેલને બોલાવી કિમત કરાવો બાઈ તો જલદી જલદી ખેતરે જાય છે. પટેલને કહે છે કે અવેરીને પેલો પાચિકો લેવો છે અને તેની કિમત કરવી છે, માટે તમને બોલાવ્યા છે પટેલ કહે એવા પાચિકાની શુ કિમત હોય ? એવા તો ઘણા પાચિકા મે ગોફણના ઘા કરી ઉડાડી નાખ્યા છે પણ પટલાણી કહેવા લાગી કે, અવેરી લપ લઈને ખેઠો છે, કે મારે એમને એમ નથી લેવો, કિમત કરાવવી છે પટેલ, અવેરી પાસે આવ્યો. અવેરીએ પટેલને કહ્યું, ભાઈ ! આ રત્ન છે, આની કિમત મામૂલી નથી. આ રત્નના એક લાખ આવશે ! એ સાલળતા પટેલથી 'હે' થઈ ગયું. ઊભા રહો, હમણા આવું છું ખેતર લાણી દોડી ગયો, ચારે બાજુ જોવા લાગ્યો. પણ ઊડા પાણીમા પડયા, શેના જડે ! હતાશ હતાશ થઈ ગયો પટલાણી કહેવા લાગી, કે હવે મોઢું કરોમા, આ એક રહ્યો તેની તો કિમત કરો.

તમારા કેટલા વરસ ચાલ્યા ગયા ? પચીસ, પચાસ, સાઠ વરસના થયા હશેને ? આમ કેટલા વરસ ઉડી ગયા ! આ માનવ ભવ પ્રાપ્ત થવો મુશ્કેલ છે કર્મના વિપાકો ટાળવા માટે હે ગૌતમ ! આ અવતાર મળ્યો છે, માટે સમય માત્રનો પણ પ્રમાદ ન કર

રાજ્યનો કોઈ હાથી ઘરડો થવાથી એકલો વિચરે છે યુવાનીમા તેની સારસ ભાળ માટે પાચ દશ માણસો રોકવામા આવતા લડાઈમાં મોખરે રહેનાર હાથીને જ્યારે ઘડપણ આવ્યું ત્યારે પાચ માણસ પણ હાજરીમા નહિ સ્વાથી સખ ધ જુઓ છોને ? તરસ લાગી છે પણ પાણી પાનાર કોઈ

નથી. એવે હાથી પોતે પાસેના તગાવમાં પાણી પીવા જાય છે કાંઠા છોડી ગાશમાં આવ્યો. પગ મૂક્યો, ત્યાં જુલવા લાગ્યો. ઘાસે પગે જુલ્યો જાયો. સામે કાઠો દેખાય છે બીસ નાંખે છે પણ કાઠવમાંથી નીકળી શકતો નથી. ગામ લેણુ ઘણું દોરડાં બાધ્યાં, પણ હાથી જેવા મહાકાય પ્રાણીને કાણ કાઠી શકે? સૌ વિચારમાં પડ્યા કાઠવો કઈ રીતે? ખાતો રાજનો હાથી. રાજને ખબર પડી પૂવનો હાથીનો સ્નેહ માફ આવ્યો. અરે, આ હાથીએ તો ઘણી લડાઈઓ લડાવી દીધી છે એની આ દશા! હુ આ હાથી નહિ નીકળે ?

રાજા અજ-પાણીનો ત્યાગ કરી બેસી અથા બહાર-ગામથી એક માણસ આવ્યો, તેણે હાથીને કાઠવાનું બીડું ઝડપ્યું તેણે બધા લોકોને દૂર કર્યા લડાઈના પોતાક પહેરાવી સૈન્યને બોલાવ્યું, સ્વચ્છી ગડું ફૂક્યું રાજાને બોલાવી માથે ટોપ પહેરાવી જિભા રાખી દીધા લડાઈનો દેખાવ તૈયાર કર્યો હાથી આ બધું જોઈ વિચારવા લાગ્યો કે હું કાંઈ પામર નથી મેં ઘણા સન્નિધિ ખેડ્યા છે કાઠવમાં શું હું મરું! બેર કમું તાનમાં આવી ગયો અને ખીમ ખીમ બહાર નીકળી ગયો.

તમારી સામે બ્યાખ્યાનના સ્વચ્છી ગડા ફૂકાય છે બહાર નીકળો. અમે તમને તમારા ગુણો માફ કરાવીએ છીએ તમે અનત-સુખ-બગ વીધના છો છો, ધારે તો એક સન-યમા થોડું રાજ લોકોને સ્પર્શી આવો એવી શક્તિ છે તમે મોહના પકમાં કયા જુલ્યો ગયા! શાશ્વત સુખ માટે મોડું સહન કરવું પડે તો કરી દ્યો.

મૃગાપુત્રને સાચો વૈરાગ્ય લાગ્યો છે આ ભવમા રાજનુ સુખ પ્રાપ્ત થયું છે, પણ ગયા ભવમા કેટલા દુઃખ સહન કર્યા છે, તે માતા-પિતાને કહી રહ્યા છે, હજી પણ શુ કહેશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન ૯૫ સું

સનત ૨૦૨૦ના આશ્વો વદિ ૬ ને સોમવાર, તા. ૨૬-૧૦-૬૪

સિદ્ધાત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ. નાથે સિદ્ધાત પ્રજ્ઞા ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ૧૯મા અધ્યયનમા મૃગા-પુત્રનો અધિકાર આલી રહ્યો છે મૃગાપુત્ર માતાપિતાને પોતાના થયેલ પૂર્વભવોની વાત કરે છે, તાદશ અનુભવેલી વાત કરી ખતાવે છે

“મહાદવગ્ગિસ ફાસે, મરુમ્મિ વહરયાલુપા.

કલમ્બવાલુયાપ ચ, વ્હુપુવ્વો અણન્તસો ॥૨૦॥

આત્માની બે જાતની પરિણતિ છે એક સ્વભાવ પરિણતિ અને બીજી વિભાવ પરિણતિ જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર અને તપમા રમણતા કરવી, તે સ્વભાવ પરિણતિ અને રાગ, ક્રેષ, કષાય, કલુષિત ભાવમા રમણતા કરવી તે વિભાવ પરિણતિ કહેવાય કર્મના પુણ્યલોની વર્ગણા તે દ્રવ્ય આશ્રવ આશ્રવ પછી બધ પડે અને તેનો ઉદય થાય ત્યારે ફળ બેઠું કહેવાય જાડ વાવે કે તરત ફળ બેસતું નથી અમુક મુદત વિત્યા પછી ફળ બેસે છે. તેમ કર્મ કર્યા તે જ સમયે ઉદય-

માન ચતા નથી. કાગ પાકે ત્યારે ઉડ્યમા આવે છે ત્યારે ફળ ઠેવા હોય તે નરક ઝતિનું વણન ચાલી રહ્યું છે

અતિતાપના પ્રતાપે મારવાડ દેશની રેતી બહુ ગરમ થઈ હોય એથી પણ અનલ ગણી ધગધગતી નરકમા રહેલી કદમ્બ વાણી નદીની રેતીમા પૂર્વે મને પરમાધામીઓએ અનલીવાર બાળ્યો છે પ્રથક તાપ પડતો હોય તેમાં ઉઘાડે પગે ચાલવાનું હોય તો કેવું વસતુ હાજે ? કર્મ બાધતા મીઠા હાજે છે પણ ભોગવતા વસતી હાજે છે

લક્ષ્મીજી : શેઠને બાર દીકરા છે શેઠ પૈસે ટકે સુખી ગૃહસ્થ છે વેપાર એકતાં કર્મયોગે અવળા ધંધા ચતા મોટી જોડા આવી ગઈ દીવાળી ફૂલ નાખ્યું તેના કુળજોર લાલજી મહારાજ શેઠ પાસે આવ્યા. કહેવા લાગ્યા શેઠ તમે ખરાબ કરી રહ્યા છો કેટલા બિચારા રાવે છે કેટલાક મરીબની ચાપણુ જોળવી તેથી બિચારાઓને હાથ લાગી જતાં કંઈકને હાટી ફેંકી થઈ ગયા છે મોડું થયું પણ ચૂકવી દ્યો, તો પણ કંઈક સામાને રાહત થાય' શેઠ કહે 'મ્યારી પાસે કાંઈ છે નહિ તમે બીજી વાત કરો, આ વાત જ ન કરવી'

સળધે હું ગુરુ હું એટલે કહેવું પડે છે" લાલજી મહારાજ બોલ્યા, કોઈના નિસાસા લેવા સાશ નથી. એથી તો મહાન પાપ લાગે. 'અરે મહારાજ એવું ચૂકવવા બેસીએ તો કર્યા પાર આવે!' શેઠ બોલ્યા 'મ્યારા છોકરાઓ નમાલા જેવા છે એને શું બાવા કરી નાણુ ?' શેઠ કેવું બોલે છે ! સ્વામી માખવા માટે બીજાનું મર્મ તે યત્ન હોય મરી જતા હોય કુટાર્થ જતા હોય તે બેવાની તેને જરૂર દેખાતી નથી.

લાલજી મહારાજ નિરાશ થઈ ચાલતા થયા બે-પાંચ દિવસ પછી પાછા શેઠની પાસે આવ્યા અને કહ્યું શેઠ ! જોટ બંધ તેમા શરમ નહિ, એ તો વેપાર છે પણ આ તો નાક બંધ તેનો સવાલ છે

સંપત ગઈ તે સાંપડે, ગયાં વળે છે વહાણ,
ગયા અવસર આવે નહિ, ગયાં ન આવે પ્રાણ.

શેઠ તમારે તો લીધા તેને દેવાના છે, કાંઈ ઉપકાર કરવાનો નથી લેતી વખતે સાફ લાગ્યું, હવે દેતી વખતે કડવું કેમ લાગે છે ! “બોલશો નહિ” શેઠ તાડુક્યા, તમે તો બ્યારે ને ત્યારે આ જ વાત લઈને બેસો છો લાલજી મહારાજે પૂછ્યું, ‘શેઠ કેટલી જોટ આવી ગઈ છે, વાત તો કરો’ ‘લાખેક રૂપિયાની જોટ ગઈ છે’ શેઠ બોલ્યા. “માલ કેટલો પડ્યો છે” લાલજી મહારાજે પૂછ્યું મકાન, ફરનીચર વગેરે ગણીએ તો લાખ કે દોઢેક લાખ થાય “ત્યારે થોડુંક તો આપો” લાલજી મહારાજે સૂચન કર્યું “વળી તમે એ વાત ઉઘ્યારી ! મે કેટલીવારના પાડી છે કે તે વાત જ કરશો નહિ” શેઠ રીસે ભરાતા બોલ્યા

પણ શેઠ સૂતી-બેસતી વખતે રાડીરાડો નિસાસા નાખે છે તમારી પાસે દોઢ લાખ તો છે, કંઈક તો આપી દ્યો તો રાહત અનુભવે લાલજી મહારાજે દાણો દબાવી બેંચો, પણ શેઠને તો દેવું અને મરવું બન્ને ખરાબર છે વીસેક દિવસ પણ ન થયા, ત્યા તો લક્ષ્મીચંદ શેઠ માદા પડ્યા શરીરમા વેદનાનો પાર નથી આખા શરીરે શૂળ નિકળવા માડ્યું વૈદ દાકતરો કોઈ નિદાન કરી શકતા નથી સુખે સૂવાતું નથી

લાલજી મહારાજ શેઠની તબિયતની ખબર ઠાઠવા આબ્યા, 'હાં શેઠ કેમ છે ?' કીધા જેવી વાત નથી. મહારાજ આખા શરીરે બળતણ ઉપડી છે અદરથી સોચા બરાવતા હોય એવી વેદના ઉપડી છે હવાથી કાંઈ પણ ફેરફાર પડતો નથી. કહેા, કાંઈ ઉપાય હોય તો બતાવો, શેઠ બાપ્યા. શેઠજી, લાલજી મહારાજે વાત મૂકી "ગામની બહાર એક સત આબ્યા છે, હું અકસીર હવા બલે છે. એક જ પડીકી સ્યો એટલે બીજીની જરૂર પડતી નથી. હવાથી ન મટે તો મત્ર તત્ર પણ બલે છે આપની ઇચ્છા હોય તો તે સવને લઈ આવું."

"અરે મહારાજ ! વાર લગાડો નહિ. જેરજીમાં મોટર પડી છે લઈને તે મહારાજા પુરુષને જલદી લઈ આવો વિલબ ન કરો. શેઠ આતુરતા પૂર્વક કહ્યું મોટર તૈયાર કરી લાલજી મહારાજ તો નિત્યાનંદ સત પાસે આબ્યા. / બધી વાતથી વાકેફ થયા. શેઠ આ રીતે બચ્ચાને કહજાબ્યા છે માટે તેના જીવનને પલટો ચાય તેમ કરવાનું ॥

લાલજી મહારાજ આ પ્રમાણે સન્યાસીને સમજાવી શેઠને બજલે આબ્યા. દૂરથી દેખતાં જ પધારે, પધારે મહારાજ ! કહી શેઠ પધારીમાં જિભા ઘર્ષ ગયા.'

મહારાજ હું મરી રહ્યો છું શેઠ પોતાનું કુખ વ્યક્ત કરવા લાગ્યા અને શરીરમાં અસહ્ય વેદના માથ છે' હું બેઈ લઈ છું કાંઈ કહેવાની જરૂર નથી. સાધુ બાપ્યા. સાધુએ તો શેઠના વાંસે, છાતીએ હાથ ફેરવી બેઈ લીધું કહેવા લાગ્યા. શેઠ, તમને વ્યાધિ પછી ॥ તમને અને

મોતને ચાર તસુનું છેડું રહ્યું છે આ રોગ એવો છે, કે એમા દવા કાઈ કામ નહિ આપે’

‘અરર ! તો તો હું શું મરી જઈશ ?’ શેઠ રડી પડતા બોલ્યા. ‘તો પછી કંઈક ઉપચાર તત્ર-મત્ર....’

‘હા મત્ર કામ કરશે’ ‘પણ આ કામ બહુ આકર છે’ સાધુએ જવાબ આપ્યો. મહારાજ ખર્ચ ગમે તેટલું થાય, અતલસના કટકા, અડદના પૂતળા, જે કરવું હોય તે કરો, તે તમામ સગવડ કરી દઈશ પણ મને જલદી રોગ મટાડો’

‘શેઠ ! ખરચ એક પાઈનુયે નથી’ મહાત્મા બોલ્યા. ‘તમે જે સગડીનો શેક કરી રહ્યા છો, એ સગડી ઉપર તમારો પુત્ર હાથ બાજે ને તે બળેલો હાથ તમારા શરીરના હું બતા ભાગ ઉપર ફેરવે તો હમણા જ રોગ ચાલ્યો જાય તેમ છે.’

શેઠ તો વિચારમા પડી ગયા હાથ શેકવા કોણ દીકરો તૈયાર થાય ? શેઠ બોલ્યા ‘પરમાણુ દ કયા ગયો !’

‘જી પિતાજી, શું હુકમ છે !’

‘આ મહાત્મા કહે છે તે સાલજ’

મહાત્મા બોલ્યા, ‘ભાઈ ! તારા પિતાએ આટલું આટલું રળી તંમને ઉછેર્યાં, ભણાવ્યા—ગણાવ્યા અને પર-ણાવ્યા છે હવે તમારા પિતાને માટે આટલું હું કહું તેમ કરવાનું છે ‘હાથ શેકાઈ જાય, પછી તે બળેલો હાથ તું ફેરવ’ હું મત્ર ભણતો જાઉં, તો શેઠનો રોગ ચાલ્યો જાય તેમ છે’ પુત્રે કહ્યું ‘મહારાજ, એ વાત ખોટી, એ મારાથી ન બને’

અરે બાઈ તારો હાથ જળશે તો કું ઉપચાર કરી
શીતળ કરી દઈશ, પણ એક વાર હાથ મૂક તો ખરો ! તારા
બાપ માટે કરવું છે

પુત્ર કહેવા લાગ્યો મહારાજ ! કું એક જ પુત્ર નથી,
અમે ચાર ભાઈઓ છીએ. મહાત્માએ દરેક પુત્રને કહ્યું, 'છતા
કોઈ તમાર યથા નહિ.' શેકને મહાત્મા કહેવા લાગ્યા 'શેક,
જીવો તો ખરા છોકરાઓ માટે તમે કેટલી ધૂળ નાખી છે
કાળાં બબર કરી કેટલાનાં ગળાં ચૂસ્યાં છે ! કેટલાની ઘાપણ
ઓગળી છે ! છતાં તેઓ પાંચ મિનિટ અગ્નિમા હાથ ચેકવા
તમાર નથી તો શેક તમારે તેના માટે કાળાં વક્રમ કરી
નરકમા ઓછામાં ઓછું દશ હજાર વરસ અને વધુમાં વધુ
તેત્રીસ સાઝરોપમ જેટલો સમય—અગ્નિમા ચેકાવું પડશે તેની
તમને ખબર છે ? તમારા પુત્રો તમારા માટે ઘડને મઠા
જેટલો હાથ પણ ચેકવા તમાર નથી ત્યારે તમે તેને માટે
એક બે વાર નહિ, પણ અનતીવાર ચેકાશે તો તેના માટે
મર્ધ શા સાફ મરો છો ?

મહારાજ ! તમારી વાત સાચી છે પણ બિચાર
કરશે શું ! એવું શું થશે ?' અરે એવું શું થશે કે વાડું
શું થશે ? મૂઝી દે લપ પૈસા માટે ઘડને અનતીવાર જળવા
તેવાર છે ? જાઠમૂજા જેમ ધાણી જૂને તેમ પરમાધારીઓ
વૈક્રિય અગ્નિ કરી, નારકીના છવોને જૂને છે ક્યાં કમ ત્યાં
સોગવવા પડશે.

કમી ક્યાં જે આપણે, જૂતકાળના જ મોઢા લપ
તે કમ તુ ફળ લોભગ્યા વિષ્ણુ માલ કોઈ છે તવી
માતા, પિતા, મિત્ર મુપુત્ર પતિ, ન જોઈયાં મુત્યુ થઈ નિવારે
વિપત્તિને મુત્યુ તજ્યા જ કાળે, સદમ પુણ્ય સરણ જ આપે.

માતા, પિતા, ભાર્યા, દાસ, દાસી શુ ત્રાણુ રૂપ છે? દીવામાં દિવેલ હશે ત્યા સુધી બળશે તેમ સ્વાર્થનુ તેલ હશે ત્યા સુધી સૌ સેવા કરશે. “When Cow is old She is soon Sold” સ્વાર્થ નહિ સરે તેવી ગાયને માલિક ઊઠીને કસાઈ વાડે મૂકી આવશે. ‘નાથ ઝાલીને પરાણે ઘી પાયા હતા તેવા બળદો ઉપરથી સ્વાર્થ સરી ગયો, જ્યારે સાવ વૃદ્ધ અને ચાલવાને અશક્ત થઈ ગયા, ત્યારે પાજરા-પોળમા મૂકી આવે, માટે આ બધો સ્વાર્થમય સ સાર છે પુત્ર, માતા, પુરૂષ-પત્ની, બાપ-દીકરો શેઠ-નોકર એમ અરસ-પરસ સ્વાર્થનીજ રમત છે ‘શેઠ તમારા પુત્રો આટલું કરવા તૈયાર નથી, તો તમે અન તીવાર શેકાવાનુ કેમ કરો છો ?’

શેઠને બરાબર શિખામણ લાગી ગઈ ઉપદેશથી જે કામ ન સરે તે અનુભવથી બધુ સમજાઈ ગયુ. શેઠના જીવે પલટો ખાધો ‘લાલજી મહારાજ ! અત્યારે ને અત્યારે લેણુ-દારોને બોલાવો મારે ચૂકતે ભરપાઈ કરી દેવું છે’ હૃદય પલટો ખાતા શરીરનુ ઠઠ પણ મોળુ પડી ગયુ-કલુષિત ભાવ આજો ઊડી ગયો અને બધાના પૈસા ચૂકવી પોતે કલ્યાણના માર્ગે પોતાના જીવનને ઝુકાવ્યુ નરકની વેદનાનો ભય લાગ્યો તો સવળે માર્ગે આવી ગયા અહીં પણ મૃગા-પુત્ર પોતે અનુભવેલા નરકના દુ બનુ વર્ણન કરતા કહે છે

રસન્તૌ કન્દુકુમ્ભીસુ, ઝદ્ધ વધ્ધો અવન્ધવો ।

કરચત્ત કરકયાર્દિહિં, છિન્નપુન્વો અણન્તસો ॥૫૧॥

હુ ખૂમો પાડતો (અસહાયી) ઝાડની ડાળીયે ઊઘે માથે બાધી, કુલીમા લટકતો રાખ્યો વળી કરવતે કરીને

મને અનતીવાર છેડ્યો ત્યાં માફ કોઈ હયા ખાનાર ન હતું
કર્મનો કર્તા પોતે જ બન્યો છે તો હવે ભોગવવાનું પોતાને
જ છે પરિણામ પોતાનાં છે, તો ઉદય પણ પોતાનો જ છે

અહીં તો હયા ખાનાર કોઈક પણ મળે. બકરા-ઘેટા
કસારીખાને લઈ જવાતા હોય અને 'મહાજનને ખબર પડે,
તો ઇરાગી પાંજરાપોળમાં લઈ બાંધ, પણ ત્યાં નરકમાં હયા
ખાનાર કોઈ ખડુ ? શુ પરમાધામીઓને હયા આવે કે હાસી
કરે ! આને તો ઘણાં જીવોને હયા જેવા પરિણામો રહ્યાં નથી.
મેટર માફી પડે તો વરસે હજાર બારસો ખમ્મી નાખવા તૈયાર,
પણ દુકાનનો માણસ કે તેના કુટુંબમાં કોઈ માફ પડે, તો
તરત ડીસમીસ કરી બીજો ગોતી થયે. પણ ભાઈ 'ઠીક થાય
ત્યારે નોકરી ઉપર આવજો અને હવાતું બિલ પણ અહીંથી
લઈ જાવો મુજાતો નહિ એમ કહેનારા શેઠ કેટલા ! આને
તો પરિસ્થિતિ એવી સર્થ ગર્થ છે, કે સૌ સૌની ગતમાં રમે
છ મજૂરમ ઠળ-વેપારીમ ઠળ, બુઢાં એક બીજને એક બીજ
ઉપર રૂંધ વેર, ઇર્ષા, આ બધાંનું કારણ શુ ? માનવતા મરી
ગઈ છે

રવિવારે સિનેમા જોવા જવું કે હોસ્પિટલમાં જવું ?
કોણ દુખી કે નિરાધાર છે ? પૈસાનો સફળ્ય કરવાનો મુલ
અવસર છે લક્ષ્મીનો નાશ તો થવાનો જ છે તો પછી દુખી
આના દૃઢ દૂર કરવામાં એ લક્ષ્મીનો સફળિપયોગ થાય તો
પછી નરકના બારણાં જોવાના ન હોય

માટે વીતરાગને માર્ગે પડે મહાયુરુષો કહે ॥ અનતીવાર
પરમાધામીઓને કુશીઓમાં બાળ્યો ત્યાં કોઈ બંધવે,

સાથીદારો લેગા ન આવ્યા જીવ આવ્યો એકલો અને જશે પણ એકલો જ છતાં જિ દગીલર મનસૂખા કેટલા કર્યા ?

સ સાર મૃગજળ સમાન છે, તેમા કયાય સુખ છેજ નહિ મનસૂખા કરો છો પણ મૃગજળથી તૃષા છીપાવાની નથી પાપ, દગા, પ્રપચો વગેરે કરીને કંઈકને મારી નાખ્યા છે પરિણામ ભોગવતી વખતે આકડ પડવાનું છે માટે દુર્વોસના કાઢી, સદાચારી બનજો, અનુકંપા રાખજો

સમકિતના પાત્ર લક્ષણો કહ્યા છે તેમા જિનશાસનને હીપાવે સાધુની સેવા કરે, ધર્મથી ડગતાને સ્થિર રાખે, સાધુ-સાધર્મીની વૈયાવચ્ચ કરે અને ધર્મ વિષે ચતુરાર્થ રાખે, બીજાનું દુઃખ દેખી અનુકંપા ભાવ જાગે આવા આત્માઓને નરકમા દ્વાર જોવા પડતા નથી

નરકમા પરમાધામીઓ નારકીઓને કરવતથી વેરે છે, જીવતા ખાલ ઉતારી નાખે છે જેમ અહીં ડોક્ટર બનતા, જીવતા દેડકાની ખાલ ઉતારે છે, કૂદી ન શકે એટલા માટે ચારેય પગે ખીલીઓથી પગ જકડી રાખે છે અને પછી સ્નાયુ, અવયવો વગેરે જોવા માટે દેડકાના શરીરની ખાલ ઉતારે છે એમ કેટલાય દેડકાના કચ્ચરઘાણુ વાળી નાખે આવા કાળા વક્રમથી ખાધેલા કર્મ તમને નહિ મૂકે તમારા પુત્રને ડોક્ટર બનાવો છો તે કંઈ રીતે થાય છે ! બીજાને બચાવવાની વાત તો આગળ ઉપર રહી, પણ જેને જીવાડવાની શક્તિ તારામા નથી તો પછી તેને મારી નાખવાનો તને શુ અધિકાર છે ? આજે ડોક્ટરો જે ભણી રહ્યા છે; તે કોલેજમા જીવ અને નિરીક્ષણ કરે તો ત્રાસ થઈ જાય આ કર્મ ભોગવવા આકરા થઈ પડવાના છે

મૃત્રાપુત્ર કહે છે માતા ! નરકની કુબીજોમાં મે
અનતીવાર કુ ખ ભોજન્યાં છે સયમમા તો શુ કુ ખ છે ?
હજુ પણ નરકના કુ જોનું ધ્યાન કરશે તે અધિકાર અવસર
કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન ૬૬ મું

સવત ૨૦૨૦ આસો વદિ ૮ મંગળવાર, તા. ૨૭-૧૦-૬૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાલે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ
નામે સિદ્ધાંત પ્રશ્નમાં, ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ૧૬મા અધ્યયનમાં
મૃગાપુત્રનો અધિકાર ચાલી રહ્યો છે.

મૃત્રાપુત્રને અતિરમરણ જ્ઞાન થતા પૂર્વે ક્યેલા મહી
પંચિન્દ્રિયના ભવો યાદ આવે છે નરક અવિમા ઉત્પત્ત થયેલા
અને ત્યા જ કુ જો સહન કરવા પડેલાં તેનું ધ્યાન માતા
પિતાને આપી રહ્યા છે.

વૃક્ષને સુતાર જેવી રીતે છેદે કાપે દુકડે દુકડા કરે,
તેવી રીત નારકીજોને પરમાધામીજો કાઢે છે છેદે છે, દુકડા કરે
છે શાસ્ત્રથી વૃક્ષોના થડ સાથે બાંધી રહી હાથમાં નેતરા
લઈ તેને વૃક્ષ સાથે મસળે છે વૃક્ષના થડમાં તિક્ષણ કાટા
હોય છે તે નારકીના શરીરમાં લોહાતા અપાર વેદના થાય
છે હે માતા ! આવી વેદના મારા અને તમારા જીવે અનતી
વાર ભોજવી છે પણ વત માન મળેલા મુખમાં આ બધાં કુ જો
બૂલી જવાય છે નરકના કુ જો વત માન મુખ આઠે રેખી
શકાતા ન હોય પણ જ્ઞાનીજોના કહેવા પ્રમાણે મદામાં તો

લાવો. ચાર્વાક મત પરભવને માનતોજ નથી ખવાય તેટલું ખાઈ દ્યો, પીવાય તેટલું પી દ્યો ચાર્વાક એ નાસ્તિકવાદ છે જૈનદર્શન કહે છે, કે ભૂતકાળ હતો, વર્તમાન છે અને ભવિષ્યકાળ પણ હશે આત્મા ત્રણે કાળમા ટકવાવાળો છે દેહની પર્યાય બદલાય છે. જૈન કુળમા જન્મ થયો ત્યારથી જ એ ગળથુથીમા પાયું હોય, કે દેહ તે તુ નથી, અનંત જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ, બળ વિર્યનો તુ ધણી છો બીજા એવાં દર્શનોમા-મતમા જન્મ થયો હોત તો આ વાત હૈયામા ખેસાડવી ભારે થઈ પડત મિમાસકો, આત્મા છે એમ કહે છે પણ મોક્ષમાર્ગને ઉવેજે છે આત્મા સ્વર્ગમા જાય છે, મોક્ષ જેવું કાંઈ છે જ નહિ તમે અહી જૈન કુળમા આવ્યા તે શુ ઓછું ભાગ્ય સૂચવે છે?

અહાહા કેવું ભાગ્ય જાગ્યું, વીરના ચરણો મળ્યાં,
રોગ, શોક, દરિદ્ર સઘળાં, તેહથી દૂરે થયાં.
કામધેનુ કામકુંભ, ચિ તામણી સમ તું મદ્યો,
આજ મારે આંગણે, શ્રી વીર કલ્પતરૂ ફળ્યો

કવિઓ ભકિતરસના કાવ્યપાન કરાવતા કહે છે, હે નાથ ! હું રખડતો ભવાટવીનો મુસાફર, સુદર ભાગ્યના યોગે જિનેશ્વર દેવના ચરણે આવ્યો કામધેનુ, કામકુંભ, ચિ તામણી રત્ન, અને કલ્પતરૂ, આ ચારેય મારા આગણામા પ્રાપ્ત થયા, તે હું કેવો ભાગ્યશાળી ? ભગવાનનું શાસન મળ્યું તેટલેથી ભાગ્યની ઈતિસમાપ્તિ ન સમજાને પણ પ્રભુએ જે રાહ બતાવ્યો છે તે આજા પ્રમાણે અઢાર પાપસ્થાનનો ખ્યાલ રાખી તેને તજવા જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રમા રમણતા કરવી, તે આજા છે અનંતકાલ રખડતા ઢોરની જેમ રખડયા, દુધાળા

ઘેરને માલિક ખીલે બાંધે છે અને ફક્ત વગરના—દશયા ઘેરને,
છૂટા મૂકી દે છે આપણે આજ્ઞાના ખીલે બાંધાવું છે કે
રખવું રહેવું છે? આજ્ઞાના ખીલે બાંધાયા પછી નાનકડું
કલવ્ય પણ મેરૂ પવત સમાન બની જાય છે

શાલીબંદ્રે પૂવ ભવમાં પવિત્ર મુનિ પ્રત્યે જડુમાન
આવતા ખીરનું દાન આપતા, અહુ જેટલું દાન શાલીબંદ્રના
ભવમાં કેટલું મેરૂતુલ્ય પરિણમ્યું? બ્યારે નાએકી ક્ષાણીએ
પવિત્ર ધર્મરૂપી અણુજારને ઠડવા તુલડાનું શાક વહોરાવ્યું,
તેને પરિણામે અનંત કાળ સુધી રખડવું પડ્યું માટે કલ વ
કે અનુધાનની કિમત એની પાછળના ભાવની છે

સિદ્ધસેન દિવાકર ભગવાનની સ્તુતિ કરતા કહે છે
હે નાથ! અનવીવાર તારા દશન ક્યાં પણ હયામાં પ્રેમ
વડે ધારણ ક્યાં નહિ કાયા બીજે અને મન બીજે ભમતું
હોય બે ધરીની સામાયિકમાં પણ મનને સ્થિર રાખવાનું
મુશ્કેલ બને છે ને! ભક્તિ કેવી છે? વેશ્યા નારી જેવી છે કે
સતી સ્ત્રી જેવી! વેશ્યાનું મન ક્યાંય હોય અને તન બીજાને
સોપે તે પ્રમાણે ભગવાનની ભક્તિ કરતા મન ક્યાંય રખડવું
હોય દનચિત્ત ન થવાતું હોય તો તે બશબર ફળદાયી ન
થાય જેના તન, મન વાણી એકમેક થઈ પ્રભુના ચરણમાં
સોપાય છે તેને પછી પદરભાવથી વધુ ભવ કરવાના રહે જ
નહિ વિતરાગની વાણીનું વચન આપણા હિલને સ્પર્શતું
નથી એ આજ્ઞા એ સ્પર્શી જાય તો બેઠોપાર થઈ જાય

જેના હેમાંમાં જોઈ શાસનની આજ્ઞા હોય તેને નરક
ગતિના કુખ ભોગવવા પડતા નથી જ્ઞાનીઓ કહે છે, સાવધ

થા તારી કાર્યવાહી તપાસ, કરેલા કર્મ લોગગ્યા વગર છૂટકો જ નથી આખમા કણુ પડે તો ઝટ કાઢવાનુ મન થાય તો આત્મામા ઘણા પાપો ભર્યા છે તે ખૂચે છે ? અને જેને ખૂચતા હોય તે અનીતિ-અન્યાય કરે ખરા ! એનું હૈયુ એક પ્રભુને ઝખતુ હોય છે । હે પ્રભુ ! મને પાપમાથી ખચાવ, હુ તારે શરણે છુ “શિષ્યતેઽહં સાધિમાં ત્વાં પ્રપન્નમ્” અનંત કાળ થયો, છતા જીવે પાપકર્મ કરવામા બાકી રાખી નથી ધર્મ પ્રત્યે રસિકતા જગાડી નથી

મૃગાપુત્રના હૈયામા ધર્મ પ્રત્યેનો રસ જાગ્યો છે. લોગના સાધનો, રાજસાહ્યબીનુ સુખ, બત્રીસ રાજ રમણીઓ વગેરે સુખને લાત મારી નીકળવા તૈયાર થયા છે. તમારી સન્મુખ ધર્મ પડ્યો છે. તમને ધર્મ ગમે કે લોગના સાધનો ગમે । લાખ નથી મળતા છતા લખપતિ થવાની ઇચ્છા કેટલી છે । જ્યારે મૃગાપુત્રને મળ્યુ છે છતાં લાત મારવા તૈયાર થયા છે ફરક કેટલો ? આમા મેળ કયાથી મળે । કેળા અને મીઠું, સાકર અને મૂળા પેઠે મેળ કયા મળે ?

મૃગાપુત્રના હૈયામા રસિકતા જાગી છે, જાતિસ્મરણુ જ્ઞાનમા નરકના હુ ખ દેખાણુ છે જેનુ વર્ણન માતા પિતાને કરી રહ્યા છે

આજે પૂજ્ય આચાર્ય શ્રી જસરાજજી મહારાજ સાહેબની પુણ્યતિથિ છે મહારાજશ્રી જ્ઞાની, ધ્યાની, અને પડિત શિરોમણી હતા ક્ષત્રીય હતા સત પુરુષનો ભેટો થતા પવિત્ર આત્માના ઉપાદાનની જગતિ થઈ ગઈ પુણ્યશાળી આત્માને જરાક નિમિત્ત મળતા ઉપાદાનની તરત જ જાગૃતિ થાય છે

આવા પૂજ્ય જસરાજી મહારાજ હતા અને તે એમને નીરખ્યા નથી. પણ અમારા વિદુષીગુરુજી દિવાળીબાઈ મહા સતીજી તેઓશ્રીના બહુ ગુણગાન કરતાં વાતે વાતે કહેતા, કે જસરાજી મહારાજનો ઉપકાર ! પોતે અંધ હતા, છતાં આતરમણ્ણુ ખુલ્લા વતતાં અમારાં ગુરુજીજી ઉપાશ્રયમા પગ મૂકે કે પારખી જતા સુયોપશ્રમ શક્તિ ઠેઠ જોર હતી અમારા પૂ. મહાસતીજી પૂજ્યશ્રીના ઉપકાર વિશે બહુ વાત કરતા તમારામાથી ઘણાએ તેઓશ્રીના દશ ન ક્યાં હશે.

જ્યારે આતમનો દિવડો ભજે ત્યારે અમારા દૂર દૂર ભાને,
હામે ખારે સુસાર હામે ખારે અણુમાર

એને આતમાના સુખની રહ હામે

ભાષે છે આતમા, આતમ ભગી,

જુઠિતના સુખની ખાસ ભગી, અભિલાષ ભગી.

આવા પવિત્ર આતમાઓએ જગતમા કેટલાયને જગાડ્યા છે સાસારિક સુખના વિષયો ફેટી દેવા જેવા કે એમાં રમ્યા પમ્યા રહો નહિ ધમ એકજ પવિત્ર છે અને બ્રહ્મ કરવા લાયક છે આ અમર કૃણ છે તેને ખાઓ તો સિદ્ધનાં સાચા સુખ મળશે.

લાકડા લાકડામા જેમ ફરક હોય તેમ સાધુ સાધુમા પણ ફરક હોય છે સાધુ ખની માન, મોટાઈ, પૂજા, શ્રદ્ધા મેળવવા ધનિકેના વાંસા ઘાળવા અને એવાનું શુપ્ત કરી તેમા માધાતા થઈ બેઠો હોય અને કઈક છીએ પણ જ્ઞાન ન હોય કે સત્ય હકીકત જુ છે ! રાખની ધણીને લઈને ખોળા આગળ આવી જાય છે કઈક છીએ એ બતાવવા

મત્ર-તત્ર, દોરા-ધાગા, આડી અવળી વાતો કરી સામાને કેમ પાડવો, આવી જાતની હરિકાઈ ચાલતી હોય પણ સાચા સતારા સામે ખોટા સતારા કયા સુધી ટકી શકે? સાચો સતારો કહેશે, પાણીમા પડ તો ખખર પડે! સાચા સોનાની સામે રોલડગોલડ કયા સુધી ટકી શકવાનું? પણ હમેશા સાચી વસ્તુની જ હરિકાઈ થાય છે. ધૂળ સામે ઢેકાએ હરિકાઈ કરી જાણી છે? ઘણા સાચા સાધુઓ આગળ થઈ ગયા છે તેની કીર્તિ હજી પણ ગવાય છે તેઓ અગરબત્તીની જેમ સુગંધ-સુવાસ કમૂતા જાય છે

પૂજ્ય જસરાજજી મહારાજ મરૂ ભૂમિમા વૃક્ષરૂપ, દુખિયાને વિસામારૂપ અને દૂખતાને આધારભૂત હતા, આવા શરણુભૂત મહાત્મા મળવા બહુ દુર્લભ છે વેશધારી, માર્ગને લજવનારાને, ગુરૂ ન કહેવાય ગુરૂ ત્યાગી કે ભોગી! આવા કુસાધુઓ સમાજ અને શાસનને કલકરૂપ છે

કણ્ઠાબીએ પોતાના પુત્રને શિખામણ આપતા કહ્યું -
હતુ કે ખાડામા પગ પડી ન જાય તેની તકેદારી રાખજો ખાપનો આશય એ હતો કે, કોઈ પણ સ્ત્રી ઉપર ખોટી દ્રષ્ટિ કરતો નહિ, પણ પુત્ર આશય સમજતો નથી ગાડુ લઈને જાય છે ત્યા ખાડો આવતા ગાડો ઉપરથી ગબડી પડયો. પાછો પિતા પાસે આવ્યો અને કહેવા લાગ્યો ગજબ થઈ ગયો ખાપે બધી હકીકત સાલણી પછી કહે, ભાઈ! મેં આમ કીધું નથી આ ખાડાની વાત કરી નથી તારી દ્રષ્ટિ, કુદ્રષ્ટિ ન થાય તે જોવાનું છે આશય સમજ્યા ન હોય ને આવું કરી ખેસે સિદ્ધાંતના આશયને, રહસ્યને સમજો સાધુ કઈ

બાપામા વાત કરે છે તે સમજે છે ને । કાર્મ પલ્લ સને
 ગેમા સીને સગ થાય જ નહિ એકલી સીને ત્યાં એકલા
 સાધુથી વહેરવા પલ્લ જવાય નહિ. સાધુપલ્લ જડું કઠિન છે.

૫. જસરાજી મહારાજને ૩૨ આગમોને તારે
 અભ્યાસ હતો અભિશુદ્ધ પ્રજ્ઞાચારી સમમના બાવમા સ્થિર
 રહેનારા હતા તેમના જવાબી સમ્રાટને, આખા જૈન સમા
 જને ખેટ પડી છે

મૃગાપુત્ર સ્વાનુભવની વાત માતાપિતાને કરી રહ્યા છે
 વગી પલ્લ શુ કહેશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન ૯૭ મુ

મ ૨૦૨૦ આસો વદિ ૯ છુધવાર તા. ૨૮-૧૦-૬૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ તેનું
 નામ સિદ્ધાંત. ઉત્તરાખ્યન સૂત્રના ૧૬ મા અધ્યયનમા મૃગા
 પુત્રનો અધિકાર બાલ છે

મૃગાપુત્ર નરકના ૬ જોનું વજન કરતા કહે છે હે
 માતા ! જવી રીત કૃપિકાર ચેરકીને કાણુમાં નાખી પીલે છે
 તવી રીત પરમાધામીઓ નરકના જીવોને કાણુમાં નાખી પીલે છે
 ગેરકી તા એકે ક્રિય જીવ છે બ્યારે નારકીના જીવા પશ્ચન્નિય
 જીવા છે અને ગરકીન તા એકજ વાર પીલે બ્યા નારકીને
 તા અનતી નાર પીજાવુ પ. ■ આ ગતિ જીવે પોતાને જ
 ના. ૩ ની કરી ૩ મનુષ્ય બવમા પાથ ક્રિયો મજસી
 ત્યા ૩ ન કરી શકયો પાથ પન્નિય અને છડું મન

આવા સાધનો મળવા બહુ જ દુર્લભ છે. તે મળવા છતાં તેનો સફળપ્રયોગ કરી ન શક્યો. મનનુ મશીન મનનનુ ઓઈલી જ માગે છે જે સાધનથી તરી શકાય તેને બદલે તે બધનરૂપ બન્યા.

સૌ સાધન બંધન થયાં, ગ્હો ન હોય ઉપાય,
સતસાધન સમજ્યો નહિ, ત્યાં બંધન શું જાય ?

સાધનો દ્વારા છુટવું જોઈએ, તેના બદલે જીવ બધાતો ગયો. પ્રહ્લ્લયર્થમા ટકી રહે તો અનંત સસાર કટ કરી નાખે અને આજ લવમા અપ્રહ્લ્લયર્થથી અનંતો સસાર વધારી નાખે માનવ લવમા આ બધા સાધનો, પાંચ ઇન્દ્રિય અને છઠ્ઠું મન, મળ્યા છે તેના સફળપ્રયોગને બદલે કંઈક જીવો તેનો દુરઉપયોગ કરી રહ્યા છે માનવ લવ અનંત સસારનો અંત કરવા માટે છે માનવ પાસે જ્ઞાન છે, શ્રદ્ધા છે, ચારિત્ર છે તે વીર્યાતરાયનો ક્ષયોપશય કરી શકે છે

માનવ લવમા સાધનો મળ્યા મન મદ્યુ, જે વડે લેદ વિજ્ઞાન પ્રગટાવી સ્વ સ્વભાવમા ઠરવાને બદલે પરના વિચારોની હારમાળામા ઉતરી ગયો છે ક્ષીભમની જેમ, આ મનના ફેાટા નથી લઈ શકાતા, નહિતર મનની કેવી રખડપટ્ટી છે, તેની ખબર પડત

મન એક સુદર મશીન છે ઘણા પુણ્યોદયે મન પ્રાપ્ત થાય છે એકેન્દ્રિય જીવને એકલી કાયા જ હોય છે, બે ઇન્દ્રિય જીવોને કાયા અને જીભ જ હોય છે, તે ઇન્દ્રિય જીવોને કાયા, જીભ, અને નાસિકા, ચોરેન્દ્રિય જીવોને કાયા, જીભ, નાસિકા અને આખ હોય છે અસરી પચેન્દ્રિય જીવને પાંચેય ઇન્દ્રિયો હોવા છતાં મન નથી હોતુ, એથી મનન

કરવાની તાકાત અસહી પશ્ચિન્દ્રિય જીવોમાં હોતી નથી. જેને પાશ્ચિય ઇન્દ્રિયો સાથે મન મળ્યું છે તેવા જીવોને સહી પશ્ચિન્દ્રિય કહેવાય છે મન દ્વારા જીવ જિજ્ઞાસા વિચારો કરી શકે છે અને જેના વિચાર ગુદ્ધ, તેના આચાર પણ ગુદ્ધ થતાં જીવન જિજ્ઞાસા પ્રકાસનું બને છે કલબ્ય પ્રથમ મનમાં સહકર્મપરે ઉદ્ભવે, પછી વાણીમાં આવે અને છેવટે કાયા દ્વારા પરિણમે કાયા અને વચનને જોપવનું અધરૂ છે, પણ તેથી અધરૂ મનને જોપવવાનું છે અશુભ વિચારો આવે તો તાબડતોબ જોપરેશન કરાવી નાખવું મન તો યશુ, પક્ષી, નારકી, દેવ વગેરેનેય છે, પણ માનવનું મન કઈક વિશિષ્ટ છે

સોપાન એવી મનુષ્ય માટે છે પશુને નથી. પશુનું મન સ્થુલ છે વિવેક અવિવેકનું જ્ઞાન નથી હથ ગાયો હોય તેમાં નવ ગાયોને બારો આપ્યો હોય અને બેકને આપવો બાકી હોય તો નવ ગાયો વિવેક જાળવતી નથી 'ખાવાં મળી પડે છે બ્યારે માણસને તો હશેયના બાણા પીરસાણા ન હોય ત્યાં સુધી કોઈ ખાણ નથી આપ્યો વિવેક વર્તે' માટે એ વિવેક દ્વારા મનને નિર્મળ બનાવે

જેટલું મન નિર્મળ, તેટલો આત્મા જીવે જડે છે અને જેટલું મન મલીન, તેટલો વધારે ક્રમ બધે પડે છે અધમ વિચારો દૂર કરવા માટે સતના ચરણો સત્સંગ કરવાની જરૂર છે સત્સંગ સુક્ષ્મ વિચારોની ખીલવટ કરે છે કસ્માણને માર્ગ દોરે છે એમ સત્સંગ કોઈ બ્યાર કામ કરે છે

સત પુરુષાના ચરણોમાં જતા આત્માને ઠંઠક થાય

છે, કષાયનો ઉકળાટ સમી જાય છે, સત પુરુષોના અંગે અગ-
માથી શીતળતાના પરમાણુઓ વહ્યા કરે છે સત પુરુષોના
પરમાણુ શાત અને પવિત્ર હોય છે

માનતુ ગ આચાર્યશ્રીએ કહ્યું છે - હે નાથ ? ત્રણ
ભુવનની અદર શુભ વર્ણ-રસ, ગંધ, સ્પર્શ આદિના જે પર-
માણુ હતા તે બધા ભેગા થઈને જ જાણે કે તમારા દેહનું
નિર્માણ થયું ન હોય ? સત પુરુષોના દેહમાથી બ્રહ્મચર્ય
ભાવને સ્પર્શતા પરમાણુઓ નીકળે છે, તે આસપાસના વાતા-
વરણને પણ નિર્માણ કરે છે

આગળના સતો જ ગલમા વસતા, કારણ કે ત્યાં પવિત્ર
વાતાવરણમાં પરમાણુ ચોકખા હોય છે પરિણામના વિચાર
તો પોતાના જ છે, પણ વાતાવરણ નિમિત્ત કારણ છે આ
વાત એકાંતે કહેવાતી નથી બાકી વાતાવરણની અસર તો
થાય જ છે વસતીનું વાતાવરણ ગદુ હોય છે ગૃહસ્થના
મકાનની અડોઅડ સાધુનો ઉપાશ્રય હોય તો સત મહાત્માના
આદોલનોને કોઈ વાર અસર કરી જાય છે

આગળના ગૃહસ્થો સત્તાનના હિત માટે થઈને ગર્ભ
રહે, ત્યારથી ત્રણ વર્ષ સુધી સયમ પાળતા બાળક અસયમી
પરિણામવાળો ન બને તેની તકેદારી રાખતા આજે તો ઉગતી
વયમાં જ બાળકોને વિકાર ઉપડે છે તેમાં માખાપોનો દોષ
રહેલો છે

કોઈ એક રજપુતાણીનો બાળક પારણામાં પોઢયો છે
એક વખત તેનો પતિ પાલવ પકડે છે ત્યારે પત્ની પતિને
ચેતાવે છે અરે કોઈક ત્રીજો માણસ જોઈ રહ્યો છે. પતિ કહે,

ઠાણું ! આ બાળક પત્નીએ ઠણું જીવે ! પાસે પોરેલો બાળક આખા આડા હાથે દઈ દે છે. આપરાજનાં આવા બચપણના લક્ષણો હતા તે ક્ષત્રિયાણી ત્યાંથી પછીને સ્વાના કરી દઈને પોતે પોતાની હાથે કટાર ખાઈ મરી ગઈ પુત્રનું શાળી સુધારવા ત્યાર પછી આપરાજના બાપને બીજા લગ્ન માટે જહુજ કહેવામાં આવ્યું છતાં તેણે ઠણું કે આવી ટેકીથી અને લાજવાળી મરનારી ખાઈ જેવી કન્યા હોય તો પરણુ.

જીવનમાં મર્યાદા હોવી બેઠાં બાળકોને સુધારવા ગૃહસ્થોએ વાતાવરણ શુદ્ધ રાખવું બેઠાં બેઠાં, વૈદ્યાનીકાં પૂરવાર કરવું છે કે આંદોલનની અસર થાય છે વસ્તી ગીચ હોય, સસારીઓ વસતા હોય, આંદોલનો અપશ્ચયતા હોય ત્યાં ઉપાદાન સ્થિત જેની તીવ્ર હોય તેને વાધો નથી બાધી નબળો હોય તેને વાધો છે પાણીને ઉચે અવવામાં મહેનત પડે છે પાચન માટે પાણી ચઢાવવું હોય, તો પ્રથમ ટાંકી તેની જીંદગી કરવી બેઠાં છે તેમ અધ્યાત્મભાવમાં જીંદગી ચઢવા મનરૂપી ટાંકીના વિચારો જીવા બેઠાં. મન નીચું કે અધમ હશે તે જ્ઞાનના પુસ્તક લહે વાળી જતો હોય પણ હજી તેનું મન કોયતળીયે જ બેઠું હશે, તો છાર પર લિપણુ તેના જેવી દશા સમજવી.

સાખ્ય મત માને છે કે પુરુષ ક્ષેત્રન્યવતો ઇ પ્રકૃતિ / ઇ જાત જે દરમ્યાન થઈ રહ્યું છે તે પ્રકૃતિનું પરિણમન થયેલું ■ નિઃશયનયની અપેક્ષાએ આત્મા સિદ્ધ જેવો છે શુદ્ધ બુદ્ધ નિરજન છે તેને કમ લાગતા નથી ક્ષેત્રન્ય આ મા અને કમ તે જડ છે બન્ને ભિન્ન છે એક પક્ષે

વાત સાચી છે પણ તદ્દન ભિન્ન માની લઈને યથેષ્ટ વિચરવા લાગી જાય તો તે વ્યભિચારના અખાડામાં આવી જાય છે જે જ્ઞાતા-દષ્ટા હોય, તેના જીવનના કાર્યો કેટલાં ઊંચા હોય ?

ત્યાગ-વૈરાગ્યથી મોક્ષના ધ્યેયને પામવાનું છે. જે ધ્યેયને ચૂકે છે, તે આગળ વધી શકતો નથી અધ્યાત્મ ભૂમિકા પ્રાપ્ત કરવા, પ્રથમ વ્યહવાર શુદ્ધિ જીવનમાં લાવવી પડશે. દેખાતા પદાર્થો અસત્ છે, તેનાથી મનને કાંઈ લાગે વળગે નહિ, એમ માન્યતા કરવાથી છૂટી જવાતું નથી મનને પવિત્ર કરવાની જરૂર છે જેનું મન પવિત્ર તેની વાણી પણ પવિત્ર છે અને કાયા પણ પવિત્ર છે જે ઈન્દ્રિયોને વશ પડ્યો તે તો અતોબ્રહ્મ તતોબ્રહ્મ જેવી સ્થિતિમાં છે

જેણે મન અને પાંચે ઈન્દ્રિયોને વશ નથી રાખ્યા, તે જીવો એકેન્દ્રિયપણે ઉત્પન્ન થાય છે શેરડી પીલાય છે ત્યારે રસ અને છોતરા જુદા પડે છે. કેટલી તીવ્ર વેદના અનુભવાતી હશે ! તેવી રીતે પરમાધામી નારકીના જીવોને શેરડીની જેમ કોલુમાં નાખી પીલે છે મરવા ઇચ્છે પણ નિકાચિત આયુષ્યને લઈને મરી શકતા નથી

આપણને જાગૃત કરવા માટે થઈને શાસ્ત્રકારે નરકના હું ખનું વર્ણન કરતી ગાથાઓ પ્રગૂંપી છે આ જીવે તાડન, તર્જન, વધ, બધ, કલેશ, પરિસહ, પરવશપણે અનતીવાર સહન કર્યું છે પણ અત્યારે જો કોઈ દુકારો કહે તો દૂકો થઈ જાય

એક માણસ સ્વ ઇચ્છાથી ચોવિહારા અક્રમના પરચ-ફાણુ લ્યે છે, સ્વ ઇચ્છાથી તપ કરે છે, તેને હું ખ લાગશે

નહિ પણ નિર્જરા થશે. પણ કોઈ માણસ શેગથી પીડાતો હોય પેટમાં ચાકું પડી જાય, હોય અને ડોક્ટર કહેશે કે ત્રણ દિવસ સુધી કાંઈ પણ ન લેયો, તો પરવશપણે સહન કરશે બિખારી માટા પોઠાર કરી બીજા માંજે છે ત્રણ દિવસ ફરે છતાં કાંઈ ન મળે અને સાધુ જોયારીએ જામ અને તેને પણ સુજાતુ ન મળે, તે બંનેમાં કાંઈ ફેર લાગે છે ? સાધુ સ્વધર્મીઓએ કમ અપાવી રહેલ છે, બ્યારે બિખારી આવ અને રૌદ્ર ધ્યાન કરી કમ બાંધી રહ્યો છે

માંદો માણસ, જોઈ સ્વમચો જાત માંજે, ઘરનાઓ આપે નહિ કારણ કે તેના હાલની તરફ દ્રષ્ટિ છે માંદો માણસ પણ આહાર ન મળવાના કારણે કમ બાંધી રહ્યો છે છેકરો કહે, જટાંગુ શાક કરી આપો, તો કરી આપો ખરાને ? આને તો ચોક્કસેટ ઘેવડા આઈસક્રીમ, ગુલ્લી વગેરે જેમાં અભક્ષ્ય આવતા હોય ખાવા ચોખ્ખું ન હોય તેવાં ખાણાં ખાઓ છો પણ આવી વસ્તુ ખવાય નહિ નીકળ જઘાર, જોમ કહે નારા કેટલા છે ? નાનો બાળક ભરાઈ ગયો હોય, ને કોઈ કહે, કે ડાઝની સ્વમચી પાવ જોટલે ચરદી દૂટી જશે, તો નિર્દોષ બાળકના દેહને પણ વટલાવવા તૈયાર થઈ જાવ !

પૂ કસ્તુરબાને મહવાડ થયો ઢાકરે કહ્યું- કે માંસનો શેરવો ખવરાવવો પડશે વાત સામળતા જ ગાંધીજીને કહે છે મને અહીંથી જ ઉપાડો આ લોકો દવાને જઘાને કાંઈક ખવરાવી દીજો તો શુ ખબર પડે ? હું મરી જાઉં તો જલે પણ મારી કાયા બ્રહ્મ કરશે નહિ ધમ પ્રત્યે કેટલી શ્રદ્ધા ? દેહ પકવા તે તો આયુષ્ય કમ પ્રમાણે છે દવા ઈન્જેક્શનોથી દેહ ટકે એ માનવુ મિથ્યાત્વ છે

દર્દીઓનાં દર્દને, દફનાવનારું કોણુ છે ?
દોરી તૂટી આયુષ્યની, ત્યાં સાંધનારું કોણુ છે ?

તાવ આદિ દર્દ વખતે પરવશપણે સહન કરવું પડશે, તો પછી સ્વાધીનતાએ સહન કરી કર્મ અપાવવા કેમ આગળ પડતા નથી ? અક્રમના પચ્ચક્રખાણુ કરનાર, નારકીમાં કોડ વરસ સુધીના કર્મ અપાવે તે કરતા વધારે કર્મ અપાવે છે. આત્મા પાસે એટલી શક્તિ છે ગુમડું થયું, ફૂટયું, વળી થયું, ફૂટયું, એમ કે'દિ આરો આવે ? પણ જો એકો મૂકવામા આવે તો રસી નીકળી જાય ને તુરત આરામ થાય એમ કર્મ ઉદયમા આવે ત્યારે ભોગવવું, તે ક્યારે આરો આવે ? તપ એ એકો મૂકવા બરાબર છે, માટે સ્વાધીનતાથી તપ કરીને કર્મને અપાવો.

અવાય કેટલી વાર ! બજારમા હાલતા, ચાલતા અવાય ? આખો દિવસ બીડીયો તો ચાલુ વ્યસન એટલા બધા આજે વધી પડ્યા છે કે દિવસના ૨૦-૨૫ કપ આ જોઈએ, પાનના ડૂંચા પણ તેટલા ખાવા જોડે ત્યારે ભાઈને તો દશ વાના વગર ચાલે જ નહિ

આજનો માનવી પોતે ઊભી કરેલી સગવડોનો જ ગુલામ બન્યો છે પ્રહેલા માણસ ટેવ પાડે છે, પછી ટેવ માણસને પાડે છે વ્યસની માણસ કોઈ પણ બાધા લેશે નહિ બાધા વળી શુ કહેવાય, મહારાજ ! ધાર્યા પ્રમાણે બાધા દેજો મહારાજ પૂછે, તારૂં ધારવું શુ છે ! તો કહેશે, ચણોડીની દાળ ન ખાવી, કડવી તુબડીનું શાક ન ખાવું, સિંહની સામે લડાઈ ન કરવી, સાચા મોતીની ઘુઘરી ન ખાવી ! કઈ દશા છે ? બાધાથી છેટો ભાગનાર આત્મ કલ્યાણુ શુ સાધી શકશે ?

માટે તતના વેરી થયો નહિ. તત લ્યે છે તેને થન્ય માનને આવક તો તત લેવાના મનોરથ ચિતવતો હોય

એક શેગમાથી અનેક શેગ થયે પેન્-માથુ હ જે વએરે અનેક પ્રકારની વદના થાય છે, તે પૂવે હમ જામ્યા છે, તેના ઉદ્દારનું આ પરિણામ છે જે જોગવ્યા વમર છુટકો નથી જાયાબીટીસ થમુ હોય ને આ મૂઠી હથે તે કાઈ તપ નથી હમ્જાનો. નિરોધ એ તપ છે જેને હમ્જા હોય સાધન પણ હાજર હોય લીપેલો ખોરાક બરાબર પચતો હોય છતાં ત્યાગી દે તે સાથે ત્યાગી છે

આગળ તો જૈનોના ધરમા કહમૂળ ખવાતા જ નહિ આજે તો જૈનોને ચેર ખટેના શીકા ભર્યાં હોય. આતે જૈનનું ધર મનાય? સ્વામીનારાયણ પચવાળા પણ દૂગળી-લસણ ખાય નહિ ભગવાનને માળ ધરતાં દૂગળી જોળ હોવાને કાણે હડી પડી એન્હો ન ખવાય ક્રૂર એન્હુ જ સમજતાં દૂગળી-લસણને ખાતા નથી. અમે સમજણ આપીએ છીએ કે એમા અનતા લેવો છે છતાં તમારે કાઈ છે વિચાર? તાતના વડા કાઠે આપો ત્યારે કહમૂળ આહાર ન થાય તેવી શરત તાખીને આપો છો? આજ તો આખો આહાર કાન ઠરી ગયા છો અજ્ઞાનતાની હલ નથી રહી

વળી નારહીઓને પરમાધામી હવો લોહાના રથમા બેઠે છે અહીં ખડુ બાર ભર્યાં હોય યોવીસ મણનો સરકાર તરફથી બાર ભરવાનો કાયદો હોય છતાં ચોટીસ મણ ભરે, વળી ઉપરથી પગુઓને પથેણાથી માર્યાં હોય તેની નરકમાં

પરમાધામીઓ કેવી દશા કરે છે ? લોઢાના રથમા બેઠે ઘોસડૂ તો સળગી રહ્યું હોય છે કાઘ ઉપર મૂકે તો અપાર વેદના પરવશપણે સહન કરવી પડે છે

પ્રતિક્રમણમા પડેલા વ્રતમા ‘પેયાલા’ શબ્દ બોલો છો ને ? પેયાલા એટલે પાતાળ કળશા જેવા પ્રધાન એવા પાતાળ કળશા જેવડા અતિચાર સેવ્યા હોય તેના કેવા ભય-કર પરિણામ આવે છે, તેનું વર્ણન મૃગાપુત્ર કરી રહ્યા છે સ્વાનુભવની વાત કરી રહ્યા છે પોતે નારકીપણે જે અનુભવ્યું છે, તેની વાત માતાપિતાને કહી રહ્યા છે વળી પણ શુ કહેશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે

વ્યાખ્યાન ૯૮ સુ

સવત ૨૦૨૦ના આસો વદિ ૧૦ ગુરુવાર, તા. ૨૯-૧૦-૬૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ ઉત્તરાધ્ય-યનસૂત્રના ૧૯મા અધ્યયનમા મૃગાપુત્રનો અધિકાર ચાલે છે

કુવન્તો કૌલસુણપદિ, સામેદિ સબલેદિ ચ ।

ફાદિઓ ફાલિઓ છિન્નો, વિપ્ફુરન્તો અણેગસો ॥૫૬॥

જીવનમા જીવો જે જે કૃર કર્મો કરે છે તેના પરિણામ રૂપ નરકના કુ ખોનું વર્ણન મૃગાપુત્ર, સ્વાનુભવથી કરી રહ્યા છે જે જીવો હિંસા કરી ત્રસ-સ્થાવર પ્રાણીની તીવ્ર પણે ઘાત કરે છે, કેન્દ્રકટથી સોસાયટીઓ ઊભીકરનારાઓ પાણી, અગ્નિ, ચુનો, પથ્થર, કીડી, આદિ અનેક ત્રસ-સ્થાવર જીવોનો સહાર

કરી નાખે છે મશીન, ઘાણા, સયા આદિ ઊભા કરી કેટલાયે જતુઓને પીલી નાખે છે આ બધી હિંસા પોતાને કેમ જ્ઞાનદ મળે, શાતામળે તે માટે ઘઈને કરી રહ્યો છે માન-કષાયને પોષવા, એવ વીકણા હમં જાંધે છે પણ મૂળાના, શાકભાજીના ભવમાં પણ વડે કથરાણે, જોવા અનેક ભવ કરી આવ્યો, પણ એવને તેનું જ્ઞાન નથી જોકે જ્ઞાસ મૂકે ને જોકે જ્ઞાસ જીવે લીજે તેટલી વારમા સાકાસત્તર ભવ ઘઈ જાય ૨૫૬ આવલીઠાનું આયુષ્ય છે જોકે અત્યુક્તમા ૨૫૫૭૬ વાર જ મે જને તેટલી વાર મરે હૃદમૂળમા આવી રીતે મારો-તમારો એવ ઉત્પત્ત ઘઈ આવ્યો છે અહીં મોળામ મારે, બીજા-છાકરા, કુટુંબ મારે, કેટલાયે એવોની તીવ પણે ધાવ કરી નાખે છે હિંસા આપકો આવતો નથી પણ જ્યારે જો પાપકર્મના ફળ ઉદય આવશે ત્યારે જોટલાં-છોટરાં નીકળી જશે.

રાજ-કેવમા તરબોળ રહેનારા એવો હમ ના આશ્રવ ખૂલ્લા રાખી રહ્યા છે એવ પોતાની શાતા મારે જોરશોરથી હિંસા કરે છે અને જૂકુ બોલવી વખતે મારો આત્મા હણાય છે જોમ થતુ નથી મારો આત્માને કેટલું નુકશાન પહોંચશે તેનું જ્ઞાન નથી હાથ પડે તો કેમ ઉઠાવી લેવું અધારામાં રાખી સ્વાય તાપી લેવો પછી ઉપરથી પોરસ કરવો કે રણવાની આવડત તો મારામાંજ છે ! આવા એવોને કોઈ સાચુ કહે તો શિ મહા બરાવે. દેવ-સુદને પણ જવાબ આપી દેવે 'મહા રાજ ! અમરા હધા આઠે ન આવવું, જમાનો દેવો છે, જૂકુ ન બોલીયે તો સરકાર પીસો લઈ જાય આમ કહી આત્માને બારે કર્મી બનાવે ॥

કંઠી બાંધે કંઠ વિષેને મોટી રાખે માળ,
ગળાં કરે નિત્ય ગરીબ જનોના, કૂર હોય જેમ કાળ,
કૂડાં, કપટ કળાના કામ, આવાં શીખ્યા ક્યાંથી રે ?

કંઠમા કઠી હોય અન્ય દર્શનોમા રૂદ્રાક્ષની માળા
પહેરે, રામ નામ જપ કરતો હોય, એવા બગલગતના આત્માઓ
કંઈકના ગળા કરતા હોય છે. મોઢે મુહુપત્તિ બાધી હોય,
પણ જ્યાં સુધી ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, વિષય-કષાય, એ
આધ્યાત્મિક દોષ નહિ ટળે, ત્યાં સુધી ઉદ્ધાર કેવી રીતે થશે ?

સૂચગડાગજસૂત્ર અ પ મુ ઉ-૧-ગા-૪

તિવ્વં તસે પાણિણે થાવરેય, જહિંસદ્ આયસુહં પહુચ્ચા ।
જે લુસપ દોદ્ધ અદત્તહારી, નત્તિકલ્લ સેયવિયસ્સકિ ચિં ॥૪॥

સુધર્મા સ્વામી જળુ સ્વામીને કહી રહ્યા છે, કે નરક
ગતિમા કોણ જાય !

પોતાના જીવની શાતા નિમિત્તે, ત્રસ અને સ્થાવર
જીવોની ઘાત કરનાર અને ચોરી કરી રાજી થનાર, ચોરીને
માલ પચાવી પાડનાર અને જૂઠું ખોલનાર, જરાપણ મહાન
પુરુષોની શિક્ષા લીધી નથી તેવા દયાહીન જીવો નારકીમા
અવતાર દ્યે છે. તીવ્રપણે પ્રાણીની ઘાત કરનારા, અણુદીધુ
લેનારા, એવા પાપી જીવો નારકીમા જાય છે અહીં ખૂન-
બહારવટા ખેડ્યા હોય અને એની સજા ભોગવવી પડે તે
વખતે માતા-પિતા, પત્ની, કુટુંબ, કોઈ પણ છોડાવવા સમર્થ
નથી આ ભવમા પણ આ બધું નજરે જોવા મળે છે ને ?
તો અહીંથી ગયા પછી કેની જાળબાણ રહેવાની છે ? કોણ
મા, કોણ બાપ, કોણ પુત્ર કે પત્ની ? તો કર્મ કેના માટે
કરે છે ?

નરકના દુઃખ તો સંભળો ! કાંગાળા ઝાડનો ઝૂલો
 બનાવી, પરમાધામીઓ ડાળ બતાવે, હસરડે, શરીર કાંગાથી
 વીંધાઈ બચ વળી આ કાટા તો તિક્કણ, બળતરા થાય તેવા
 આપણ થાય છતા નારહી મરે નહિ. નરકમાં નારહીઓ રૂઢન
 કરે છે “બચાવો બચાવો” તેને મારે છે ભેદે છે, હથે છે
 ચારેકોરથી જૂથો પડવી હોય, જોડલા બધા અવાજ નરકમાં
 થતા હોય છે આવી નરકમાં ફાળણ થાવું કેમ ગમે ન જમે તો
 કારણ આપવા કેમ ગમે છે ! જેની શુદ્ધ લેશ્યા અને પ્રશસ્ત
 પરિણામ હોય તેને માઠી ગતિ ન હોય

એક ગામમાં સાત મિત્રો રહે છે જ્યાંસુધી કપટ બળ
 હોતી નથી ત્યાં સુધી મિત્રતા ટકે છે માયાવી માણસોનો
 કોઈ વિશ્વાસ કરતું નથી જ્યાં મિત્રીભાવ હોય ત્યાં દ્રવ્યની
 સરળતા હોય છે જેમ બીતમાં દોરેલું ચીત્ર, ગમે તેટલો
 પવન આવે છતાં હલતું નથી, એમ ગમે તેટલા વિપત્તિના
 વાવાઝોડા આવે છતાં પણ જે પ્રેમ તોડે નહિ તે જ સાચો
 મિત્ર કહેવાય આ સાતેય મિત્રો ગામમાં જ્યાંય કોઈ માફ-
 સાળું હોય તો તેની સેવા કરવા ઉપલી બચ છે કોઈને કાંઈ મૂલ્ય
 વધુ હોય તો સાતેય મિત્રો ભેગા મળીને ઉઠેલે છે દીન દુઃખીને
 મદદ કરે ને પારકા માટે મરી ફીટે જોનું નામ જ મરદ ગામ
 હોકાને પણ આ મિત્રો પ્રત્યે સારો આદર છે ગામમાં કોઈ
 ઘોરીનો ધણો ન કરે બેઠાર હોય તેને કામ આપે કોઈપણ
 બદેન-બેટી સામે કોઈ ખરાબ દષ્ટિ કરે નહિ. જોવી રીતે
 આ સાતેય મિત્રોએ ગામનું માનસ ફેરવી નાખ્યું છે કોઈની
 નિંદા કરતા નથી. નિંદા કરવી તે તો વિષ્ણુ ખાવા બરાબર છે
 કાંકના અવશુષ્ણ પૂંચતા હોય તો તેને રૂબરૂ જઈને કહેવું પણ

પાછળથી નિંદા કરવી નહિ દુનિયા સેવા કરે એમ નહિ પણ
મારે સેવા આપવી એમ હોવું જોઈએ આ શરીર શું કામ
આવવાનું છે ? અન્યની જીવન વાડીમા પાનખર રૂપે નહિ પણ
વસત રૂપે પ્રવેશવું જોઈએ દાગીનાના ઠઠારાથી જ શું આ
શરીર શોભે ? આ શરીરની શોભા પરોપકાર કરવાથી છે,
ચદન ચર્યાવાથી નહિ “દાનેન પાણી નેતુ કકણેન.”

કરમાં પહેરે કડાં, પણ કર પર કર ધરીયો નહિ,
એ માણસ નહિ પણ મડાં, સાચું સોરઠીયો ભણે ।

એમાનું ને માન, દલભર દલ દીધાં નહિ,
એ મેડી નહિ પણ મસાણું, સાચું સોરઠીયો ભણે ।

જ્ઞાની કહે છે, કે દેવા માડ “બધા તો ગદા” દેવા માડ
કે માગનારો ભૂલે દીધા પછી અહકાર ન લાવવો. દેવામા
દીલગજો જોઈએ શું કાંઈ બાધી જવું છે ? ફેકવા માડો
દડો જેટલા જોરથી ફેકશે તેટલો ઉછળીને સામો આવશે,
તેમ જેટલું આપશે તેટલાથી અનેક ગણુ થઈને સામું
આવશે એમ સિદ્ધાંત કહે છે. પણ જેને આ સિદ્ધાંત સમ-
જાણો નથી એને તો બીક લાગે છે કે હાય શું ખૂટી જશે !
એવી ખોટી ચિંતા રહે છે જ્ઞાની કહે છે, વર્તમાન કાળ
ઓળખી પરોપકાર અર્થે દેવાય તેટલું દે શુભ કામ ભૂલી
જવા, અશુભને યાદ રાખવા અને તેનું પ્રાયશ્ચિત લેવું

આ સાતેય મિત્રોની ગામમા વાહ વાહ બોલાય છે
આ સાતેય મિત્રો વાહ વાહ માટે કામ કરતા નથી ખ્યાલ
જુદો જ છે લાવના કોઈ ઓર છે મતભેદ પડે પણ મનભેદ
પડતા નથી, ત્યાજ સાચી મિત્રતા છે દૂધપાણી જેવો સંયોગ
હોય પાણી બળતું જોઈ દૂધને લાગી આવ્યું, મારો મિત્ર

બળે છે, એટલે પોતે તરત અગ્નિમા પડવા ઊભરાણુ ધરનાએ
 બણુ એટલે તરત ઉપર પાણી છાટુ ધ્રુવ ઉભરાણુ
 બેસી ગયુ મિત્ર આબ્યો એમ બણુ મિત્રના મિલનમા
 શાન્તિ અનુભવી. આ સાત મિત્રો પણ એવા જ છે તે
 ગામનો મુખી આ સાતેય મિત્રોને એક જતરમા બળે છે
 ક્યારે આ સાતેયનું કાટણ કડું તો મુખ ધાય આ સાતેય
 મિત્રોની મામમા બોલબાલા છે તે આ મુખીથી જમી જતી
 નથી. એક વખત સાતેય મિત્રો મોઢી શતના મીટિંગ કરીને
 મોઢી શત્રે સૂતા છે એક જ ઓરડામાં સૂતા છે, એવી જગર
 પડતાં મુખી કાકઠો લઈને ગયો, પાસે ધાસની ગળ
 હતી તેમાંથી ધાસ લઈ નીસરણી મૂકી અગ્નિ લગાડી
 ગળમા સપ કથવા વજેરે કેટલી છવાત હોય! ગળ
 સગમતા બાબતું ધર સળગ્યુ અગ્નિની ગરમીથી સાતેય મિત્રો
 જાગી ગયા કયાથી નીકળવું? કમાદને તો મુખીએ અગ્રાઉથી
 સાકળ બહાવી દીધી છે. ઓરડાની દિવાલ બહુ ઊંચી છે
 બહાર ગામ લોક ભેગુ થયુ ॥ કોલાહલ મચ્યો છે, મુખી
 પણ સૌની સાથે જાગી ગયો છે

અહર ઓરડામા રહેલા સાતેય મિત્રો વિચારે ॥ કે
 નીકળવું કઈ રીતે? એક મિત્રને વિચાર આબ્યો. એક જણ
 થોડી થયો તેના ઉપર બીજો, ત્રીજો એમ ઠેક પછોત મુખી
 થયોને એક જણ બહાર ઓસરીમા પડેલી નીસરણી લાવીને
 પછોત ઉભી કરી દીધી અને વારાફરતી સાતેય મિત્રો બહાર
 નીકળી ગયા “શમ રાખે તને કોણ આજે” । સાધનાના પંથે
 જે પૂમ એના ચરણને સિદ્ધ થયે.

ગામ લોક આનંદમા આવી ગયુ બધાએ આ સાતેય

મિત્રોને અલિનદન આપ્યા મુખીને પણ ક-મને ખોલવું પડ્યું પછી તો તપાસ ચાલી કે આગ લગાડનાર કોણ ! પાપ છાનું રહેતું નથી સગડ પકડાણા અને નક્કી થયું કે આ તો મુખી-નાજ ધધા છે આખું ગામ મુખીને તિરસ્કારની દૃષ્ટિએ જુએ છે હવે મુખીનું શું કરવું ? તે બાબત સાતે જણા વિચારે-છે.

એક મિત્ર કહે છે કે, ખૂનનો બદલો ખૂનથી લેવો ખીજે કહે, એમ નહિ પણ એને હાથ-પગ વિહોણા કરી જિંદગીભર રૂલાવવો તે જ સજા છે ત્રીજે કહે, એમ નહિ, એના નાક-કાન કાપી અવળે ગધેડે બેસાડી હુલ્લાર કરવો ચોથો કહે, એને જ્ઞાતિમા હલકો પાડવો, એમ સૌ સૌ પોતાના અભિપ્રાય આપવા માડયા.

સાત રાજકુમારો જાણુડાના વૃક્ષ તળે આવે છે. જાણુ ખાવાની ઇચ્છા થઇ ત્યારે કૃષ્ણકુમાર કહે છે કે, આખું ઝાડ પાડી નાખો નીલકુમાર કહે છે, ઝાડ પાડવાની જરૂર નથી, ડાળો કાપી લાવો કાપોતકુમાર કહે છે, ડાળો કાપવાને બદલે જે ડાળ ઉપર જાણુડા હોય તેજ કાપો તેજસકુમાર કહે છે, જે ઝીણી ડાળીના ગુચ્છ પડ્યા છે તેજ કાપો, મોટી શાખાનું શું કામ છે ! પદ્મકુમાર કહે છે, કે જાણુડા જ લઇ લ્યો, ગુચ્છાનું પણ શું કામ છે ! શુક્લકુમાર કહે છે, કે જાણુ માટે ઝાડ ઉપર ચડવું અને આ બધું કરવું તેને બદલે નીચે ઢગ-લાખ ધ પડ્યા છે તેજ વીણી લ્યો ને ! જાણુ ખાવાનો આશય તો બધાયનો છે પણ છઠ્ઠાનો અભિપ્રાય ઉચ્ચ પ્રકારનો છે તેમ સાતમો મિત્ર કહે છે, કે આપણે મુખીને સજા કરીશું તેથી સુધરશે નહિ, પણ એને મિત્ર બનાવી દઈએ જો એ

આપણે મિત્ર હોત તો આપણને મારી નાખવાનું મન થાત
જ નહિ. મારે આપણે તો મુખીને મિત્ર કરી લેવો. ભેઈએ.
ક્ષમા આપવી એટલે વેર ઝેરનું પુરાણ ખાતું ચૂકતે કરવું
બાકીના છયે મિત્રો આ હકીકતમા સમત થયા હવે સૌ મુખી
પ્રત્યે આદરભાવ રાખે છે. રનેહની આવી વહે જ હુકમની
તિભેરી ખેલાય છે મુખીને વિચાર થાય છે કે હું ગુન્હેગાર
હું તેમ સાબિત થયા છતાં આ હોઠો કેમ કંઈ પગલા લેતા
નથી ! વળી મને પ્રેમ દ્રવિષી ભુવે છે આદરભાવ રાખે છ
આ સાતેય મિત્રોનું વતન-મુખી ઉપર છાપ પાડે છે મુખી
સામે ચાલી, આ સાતેયના પગમાં પછી માફી માગે છે અણે
મે તમારા ઉપર ધણું કષ્ટ તમારા જેવા સબળ મારે મને
કેવી કમતિ સૂઝી ! મને કંઈ નરક સંભરશે ? તિરસ્કારના
ઠાક કોષથી નહિ પણ પ્રેમથી ધાવાય મિત્રો કહે છે બાઈ !
જે ઘવાતું હતું તે ઘઈ ગયું હવે તું અમારો આઠમો
મિત્ર છે કસ્તુરી અને સુખઠ પોતાના દૂકડા કરનારનેમ
સુગંધિત બનાવે છે;

મૈત્રીભાવનું પવિત્ર ભરણું યુજ પેચામા વણા કરે
શુભ થાઓ આ સઠલ નિશ્ચયનું એવી ભાવના નિત્ય રહે
મુલ્યથી ભરેલા મુખીજન રેખી, ઊંચુ મારૂ નૃત્ય કરે
એ સતોના ભરણું કમળમાં યુજ ઇવનતું અખ્ય રહે

આ દાખલાથી એ જોવાતું છે કે, દુરમની કરનાર
મમિ તંવા હું ખના વાદગ વરસાવે પણ આપણે મૈત્રીભાવ ન
છડાવો. મારૂં બુઝ કરનાર દુનિયાભરમા કોઈ નથી હું પોતે
જ મારૂં મારા આ માનુ બૂરૂ કરી રહ્યો છું પોતાના
ઉપાદાને નિમિત્તા ખા. માથ છ

માર્ગ ભૂલેલા જીવન પથિકને માર્ગ ચીધવા ઉભો રહું,
કરે ઉપેક્ષા એ મારગની, તોયે સમતા ચિત્ત ધરું,

જે જીવો કિલ્લટ પરિણામ સેવી રહ્યા છે, કૂરતા સેવી
રહ્યા છે, એવા જીવોને નરકમા પરધામીઓ કેળ, નોળ આદિ
જનવરોના સ્વરૂપ કરી ફાડી ખાય છે સામ અને સખળ
નામના પરમાધામીઓ નારકી ઉપર તૂટી પડે છે નારકીના શરી-
રના લોચેલોચા કાઢી નાખે છે નારકી તરફડતો અનતી વેદના
અનુભવે છે હે માતા ! આવી વેદના મે જાતે નારકીના ભવમા
અનુભવી છે એ હુ ખો પાસે સયમના હુ ખો કઈ વિસાતમા
નથી માતા ! મારે સયમ લેવો છે, મને રજા આપો વળી
પણ શુ કહેશે તે અવસરે કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન ૯૯ મુ

સં. ૨૦૨૦ ના આસો વદિ ૧૧ ને શુક્રવાર, તા. ૩૦-૧૦-૬૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ તેનું
નામ સિદ્ધાંત ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ૧૯મા અધ્યયનમા મૃગાપુત્રનો
અધિકાર ચાલી રહ્યો છે

મૃગાપુત્રને જાતિસ્મરણ જ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું છે, પૂર્વના
ભવો જોઈ રહ્યા છે પૂર્વે સયમ પાળ્યો છે પ્રહ્લયર્થલાવને
કેળવ્યો છે, તે પ્રકાશમા આવ્યું છે નરક ભવના હુ ખનુ
વર્ણન કરતા કહે છે

અસીહિ અયસિચળ્ણાહિ, મલ્લેહિ, પટ્ટિસેહિ ચ ।

છિન્નો મિન્નો ચિમીન્નો ચ, ઓહ્ણો પાચ કમ્મુણા ॥૨૫॥

જૂઠું બોલનારા, ઘોરી કરનારા, મહાપરિવ્રજ કરનારા
 મમત્વ રાખનારા, દાઢીમાંસ આઢિનો આઢાર કરનારાઓ નરક
 પ્રતિમાં જવા તૈયાર થાય છે, કારણ આપ્યા વગર કાચ થતું
 નથી. બી વાવે તો ફળ જેસે જીવો ભાવ નરક અહીં ખડું કરે
 છે, ત્યાર પછી દ્રવ્ય નરક ઉત્પન્ન થાય છે, માટે શાનીઓ
 કહે છે કે કારણ આપવાં બંધ કરો આશ્રવ એ બંધનું કારણ
 છે મત-પચ્ચક્રખાણ, તપશ્વી આશ્રવનાં ફરવાનાં બંધ કરો
 જીવના પરિણામ શુભ અને અશુભ જે છે શુભ પરિણામે
 કર્મની નિર્જેરા થાય અને અશુભ પરિણામે કર્મનાં બંધ
 થાય અને તેનાથી દુઃખવિમાં જડું પડે છે પોતેજ સમયે
 સમયે ભાવ મરણે મરી રહ્યો છે સત્ત્વિદાનદ હું પોતેજ છું,
 માફે સ્વરૂપ એજ છે એનું જ્ઞાન જીવે કથારેય પણ કહું
 નથી. જેવો સિદ્ધિદેવે બિરાજતા સિદ્ધીનો આત્મા છે, તેવોજ
 મારો આત્મા છે અનંત જ્ઞાન, દર્શન, આરિય, વીર, સુખ
 નો પિઠ છે વણ રસ રૂપ, બંધથી શક્તિ, અનંત શક્તિવાળો
 તેવો મારો આત્મા નિઃશયનએ સિદ્ધ જેવોજ છે તેના અને
 માસ આત્માના અસંખ્યાતા પ્રદેશોમાં ફેર નથી અનંતગુણો
 જે તેના આત્મામાં છે તેજ મારા આત્મામાં પડેલા છે સિદ્ધ
 ભગવાને તે પ્રગટાવ્યા છે બ્યારે મારા આત્માનાં ગુણો
 અવશ્ય જ છે

મનુષ્ય ભવની સફળતા-ખાનું, પીનું, ફરનું, ફરડું,
 નાટક-સિનેમાઓનાં એટલા પૂરતી નથી. મનુષ્ય ભવમાં આનુષ્ય
 ખડું જ દેડ છે દેવતાઓના સાગરોપમ અને પશ્ચોપમનાં
 આનુષ્ય આગળ મનુષ્યનું આનુષ્ય કોઈ હિસાબમાં નથી, સાવ
 અલ્પ જ છે

“ સકમ્મુણા વિપ્પરિયા સુવેદ ”

જ્ઞાની કહે છે, પોતાના જ કર્મ વડે જીવને વિપર્યાસ-પણું પ્રાપ્ત થાય છે દરેક જીવ, કર્મ કરવામા અને કર્મ ભોગવવામા સ્વતંત્ર છે કર્મ જીવેજ કર્યા છે મૃત્રાપુત્ર કહે છે, હે માતા ! હું જૂતકાળના કર્મોને યાદ કરું છું, ત્યાં મારા રોમે રોમ ખડા થઈ જાય છે પૂર્વ કર્મના ઉદયે નરકમા પરમાધામીઓ કપડું ચીરે તેમ નારકીને ચીરી નાખે છે. મુદ્દગળ, મુસળ અને સાબેલા વડે તેના ગાત્રોને ભાગી નાખે છે, બાણથી, ભાલાથી વીંધે છે, ત્રાકથી, વડુ વીંધે તેમ વીંધી, ભડભડતી અગ્નિમા નાખી શેકે, ત્યાં કેવી વેદના થાય ! ત્યાં નારકી ખરાડા પાડે પણ કોણ સાલજે ? પરમાધામી તો હું ખ દેવામા રાજી છે પૂર્વે કરેલા કર્મોને પરમાધામીઓ યાદ કરાવે છે

ઉત્સૂત્ર પ્રરૂપણા કરનારની જીભ બહાર કઢાવે છે, પછી તેના દુકડા કરી નાખે છે કોઈને દાન દેવાનો ઉમળકો આવ્યો હોય ત્યારે બીજો કહે, રાખોને ભાઈ ! ઘણા દેવાવાળા છે, એને તો માગવાની ટેવ પડી ગઈ છે, અથવા તો કહેશે, ઓણ નહિ, પોર ચોમાસે વાત, આમ દાન દેનારને વારે છે, તેવા જીવોને નરકમા પરમાધામીઓ મોઢા ઉપર મુદ્દગળના માર મારે છે નાકની સુગંધ માટે કંઈક પુષ્પોના અર્ક કાઢી અત્તર, સુગંધી સાબુ, આમ સુગંધીમા રાચતો, ઘણા જીવોના કચ્ચરઘાણુ વાળી નાખનારના નાક કાપી નાખે છે કાનથી વિકથા સાલળી હોય, પાયા વગરની ભીતો ચણી હોય, અથવા એવી વાણી સાલળવામા રસ પડતો હોય, તેના કાન કાપી નાખે છે, પારકી નિદા સાલજે છે તે વિષયનો ખોરાક

કરી રહ્યો છે ભજવાને નિહાને પીકનું માંસ કણુ છે નિદા
 કરવી અને આંભળવી બન્નેમા દોષ છે માટે જ્ઞાનીઓ કહે
 છે કે ગુણગ્રાહી ક્રિષ્ણ રાજો તોજ ગુણ આવશે. સામાયિક,
 પૌપદ્ય કયાં હોય છતાં સમજણ નથી પડતી કે કુવલી
 કરવામા કાયદો શું છે? તે કરતાં નવકારની પાલ માગા
 કર તો પાપ પાવશે જે બધા વાતો છે જેમાથી કાંઈ સાર
 ન નીકળે તેથી વાતો કરવી નહિ

સૂય પત્ર ૧ ઉપેશામા પ્રભુ દર્શાવે છે

छिन्दन्ति बाह्वस्स पुरेण नक्कं ओष्ठेबि छिन्दन्ति दुबेबिकन्ने ।
 मित्थं विमिकस्स विहरित्थयत्त , तिक्खादि सुसगहि मित्तानयन्ति
 ॥૨૨॥

નારકીઓને નરકમા પરમાધામીઓ કેતું કુળ આપે
 છે તેનું વણ ન, અહીં ગાથામા આપ્યું છે પરમાધામીઓનારકીનું
 માથું તોડે છે આંખ, કાન, નાક, હોઠ, હાથ કાપી દે છે
 કેાંઈને હાથેથી હર્યા છે કુળ દીધાં છે, માર માયાં છે લોહી
 વૃથા છે એવાં હવેના હાથને મૂળમાથી કાપી નાખે છે
 કેવી વેદના થાય તેની કલ્પના તો જરા કરે? જ્ઞાની કહે છે કે
 તમારી પરિણતિ તમારી નજર સામે રાખો, વારંવાર પરિણામની
 ધારા વપાસતા રહો ભક્ત રહો. દુનિયા, શુભ મનહમય
 ભવના સાવી નૂતન વર્ષોલિનહન આપે કે આશિષ આપે,
 તેથી કાંઈ તમારું સાફ નહિ થઈ જાય અને જે જોમ જ માનવા
 હો તો તમે જોનહશ નને સમજ્યા જ નથી. જોન હશ ન જેણે
 પચાવ્યું તે પશાધીન ન હોય બીજે આશિષ આપે, કે સો
 વર્ષનો મા ખૂળ આવક મળે સત્તાધીશ થા, જોમ કીધે કાંઈ
 થઈ શકાય ખરું? તો પછી પ્રવૃત્તિ કે પાપત્વ કયા રહ્યું ?

શુભ કમાણી કરી હોય ત્યારે હજારો વિરોધિઓ હોય છતાં
 વિન્ય થાય આખા ગામનો વિરોધ છતાં પણ શુભ પુણ્યનો
 ઉદય હોય તો વિન્ય થાય રોગ થાય, ઘણા ડોક્ટરોને ફેરવ્યા,
 કોઈની દવા લાગુ ન પડી, અને ઘરડા માવતરે હાથ ફેરવ્યો
 કે શાતા વળી ગઈ! જશોનામ કર્મનો ઉદય તો જુઓ?
 પુણ્યનો ઉદય થાય ત્યારે નિમિત્તો ન હોય ત્યાંથી સામે આવી
 ચડે છે શુભાશુભ ભાવ જીવના પોતાના જ છે અને એ પર
 ઉપર ઢોળવા જાય છે એટલે જ ખત્તા ખાય છે રાગ-દ્વેષ એ
 ભાવ કર્મ છે, તેથી દ્રવ્યકર્મ બંધાય છે અને તે નોકર્મ રૂપે
 પરિણમે છે વીતરાગ વાણી મહા પુણ્યોદયે મળી છે, માટે
 શાની કહે છે કે સમજણુમા આવી જાઓ, નહિતર ચાર
 ગતિના ચક્કર ખાવા પડશે વજ્ર જેવા પાપ કરે છે, ગાઢપાપ
 કરીને ઉપરથી પોરસ કરે છે અને ભોગ રૂપી કાદવમા રચ્યો
 પચ્યો રહે છે, તે નરક ગતિમા જાય છે જે એમ કહે છે કે
 હું સિદ્ધાંત અને આગમને માનતો નથી, પુણ્ય શું ને પાપ
 શું, તેને માનતો નથી, પણ તેથી કાંઈ તે કર્મથી છૂટી શકતો
 નથી અક્રીણુ ઝેર છે એ માનવુ હોય તો માન, ન માનવુ
 હોય તો નહિ બાકી અક્રીણુ અક્રીણુનુ કામ તો કરશે જ જીવ
 અનાદિ કાળથી છે, તેમ કર્મ પણ અનાદિ કાળથી છે અને
 સસાર પણ અનાદિ છે જીવને કર્મનો સંયોગ થતા સસાર
 છે અને કર્મનો વિયોગ તે જ મોક્ષ છે કર્મની શૃંખલા
 તોડવાનો આ અવસર છે ભગવાન કહે છે કે આવો અવસર
 ફરી ફરીને મળવો મુશ્કેલ છે

અથસ્તા લોદગ્ધે જુત્તો, જલન્તે મમિલાજુપ ।

ચોદ્ધો તોત્તજુત્તેદિ, રોજ્જો વા જહ પાડિઓ ॥૫૬॥

મુખપુત્ર કહે છે હે માતા ! મોર્ગ વજનવાળો લોહનો
 રથ, જેનું થોંસરું અગ્નિથી તપાયમાન હોય તે કાંધ ઉપર
 મૂકે ત્યારે કેવી વેદના યાય ? આવાં કુ જો અનવીવાર કું
 સોમવી આવ્યો છું એવા લોહના રથમાં મને ભેડી પછી
 પરમાધામીઓ તે રથ ઉપર બેસે છે, કમકારે છે ખૂબ ભેર કરે
 છતાં રથ ચાલે નહિ, કારણ કે નારકીઓ નપુ સક છે તેનામાં
 બળ કે તાકાત નથી બહુ રૂઢન વિલાપ કરે છે, તે વખતે
 પરમાધામીઓ કહે છે, તે શુ પાપ કર્યા છે, તે સાંભળ બળદની
 કાંધ ગદગદવી હોય લાલ ઘોળ થઈ ગઈ હોય, તેમાં જીવાત
 પડી ગઈ હોય એવા બળદો ઉપર વધુ જોજ નાખી, ઉપર
 બેસી લાકડીચેથી માચો હોય, આરવાળી લાકડીઓ મર્મસ્થાનમાં
 મારી હોય એવી રીતે મૂગાપશુ આગળ વજન જેઘાબુ
 હોય, આંખમાંથી આંખુ ચાલ્યા જતાં હોય છે પણ મૂઝ
 પશુ કહે કેવી રીતે ? આવાઓને ત્યાં ઢોરનો અવતાર આવવો
 એ પણ ઢોરના કમની કડખાઈની વાત છે બ્યારે કામ આપતો
 બધ યાય અશક્ત યાય એટલે માસિક ઉડીને કસાઈવાટે
 મૂકી આવે સ્વાર્થો કુનિયાતો જુઓ ! આવા જીવો માટે નરક
 વિના બીજી કંઈ ગતિ હોય ! નરકની ભૂમિ પાવ, પડ, અને
 વજ્રમથ કાટાથી ભરેલી છે અસ્ત્રાની ધાર જેવી ભૂમિ છે
 આવી ભૂમિ ઉપર જોને વહેવડાવી પરમાધામીઓ આગલાં
 કર્મોને યાદ કરાવે છે ત્યાં પરમાધામીઓ બ્યારે ઠોર ઉભા
 રહે છે આવા ત્રાસમાં ન મૂકાવું હોય તો જીવન સુધારો
 જીવન કેવું છે તે જુઓ માઈ જીવન મહાનપુરુષોની
 હરોળમાં મૂકાય તેવું છે કે અધમ છે તે તપાસો, મહાન
 કાર્યોથી મહાન યવાય છે કુર્ણુ મૂકી સદગુણ મહણ કરો,

ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, વિષય-કષાય, તૃષ્ણાએ બધાં તજવા જેવાં લાગે છે ? “ હા ” તો ક્યારે તજશો ? સિદ્ધાંતમા ત્યાગ, વૈરાગ્ય, સંયમ, યમ-નિયમના બધાં સાધનો ખતાવ્યા છે, તેમા તરખોળ થઇ જાય. પાંચ વખત એક એક સિદ્ધાંત વાંચી જાય, તેમાંથી ઉમદા ભાવ પ્રગટે છે જેમ જેમ અવગાહન કરતા જશો, તેમ તેમ વિષય-કષાય પાતળા પડ્યા વગર રહેશે જ નહિ વૃત્તિ ડોકીચુ કરતી હોય ત્યા પોતે તલવાર લઈને ખેડો હોય, એ તલવાર જ્ઞાનની જે જે ભાવ ઉપડે તેનો “ જ ” પરિજ્ઞાથી છેદ કરી ભાવના પલટાવી નાખે, તમે જ્ઞાન દ્વારા તમારા પરિણામની ચોકી કરતા શીખો ઘણી સામાયિક, પ્રતિક્રમણ, વ્રત-તપ કર્યા પણ છાનાં ખૂણે પાપ કેટલા થઈ રહ્યા છે તે તપાસો વૃત્તિઓને નહિ વાળો તો વિકાસ કેમ થશે ? તારૂ જ્ઞાન તને કેમ પ્રગટતું નથી ? કઈક આડું આવતું હોય તેમ લાગે છે ને ? આખે મોતીયો આવતો હોય તો એ આવરણ ખૂંચે છે જલદી ડોકટર પાસે જઈને મોતીયો ઉતરાવી નાખે છે, તો પછી આત્મા ઉપરનું આ આવરણ કેમ પોસાય છે ?

અનંત શાંતિ, સુખ, શક્તિનો ખજાનો આત્મા, આવરણથી કેવો નમાલો બની ગયો છે ? મારાથી ઉપવાસ ન થાય, ચોવિહારના પચ્ચક્રખાણુ ન થાય, કેમ ન કરી શકે, ભાઈ ! શરીર ઉપર જ દષ્ટિ છે. કદાચ મારૂ વજન ઘટી જશે ? દેહ ઉપર રાગ ઘટે તો તપ ઉપર રાગ વધે, અને જેટલી તપની વૃદ્ધિ થાય તેટલી કર્મની નિર્જરા થાય હળુકર્મી થવું હોય તો આ રસ્તેથી થવાય

લગવતી સૂત્રમા ગૌતમ સ્વામીએ મહાવીર પ્રભુને ૩૬ હજાર પ્રશ્નો પૂછ્યા છે, જેના બે લાખ ૮૮ હજાર પદ

છે ગૌતમ પૂછે છે કે પ્રભુ ! જીવ શિથિભવ હથુકર્મી કેવી રીતે થાય ?

‘ પાણાદવાય ચેરમણ જાય પરિગ્ગદ્ધાઓ ચેરમણ
કોદ્ધ વિવેગે જાય મિચ્છાદમણ સમ્મ વિકલે ॥

પ્રાણાતિપાતથી નિવૃત્તિ કરનાર, ઇચ્છાની પ્રવૃત્તિ કરનાર જૂઠું, ક્રોધ માન માયા, લોભ, ઉપર વિન્ય મેળવનાર જીવે હથુકર્મી થાય છે તમને ગુસ્સો આવે છે ? ઉપવાસ છડ વગેરે તો ન બની શકે એમ માની લઈએ, પણ ક્રોધને નિવૃત્તિ વાનું તો બને કે નહિ ! મનને કાળૂમા લ્યો, ક્ષમાના પાક કાપ્યા છે તે પાકા કરો અહાર પાપસ્થાન ન સેવે તો જીવ હથુકર્મી થાય અને અહાર પાપસ્થાન સેવે તો હથુકર્મી બને આ બંને માં છે કયે રસ્તે ચાલવું તે જીવના હાથની વાત છે

સોચ્છા જાણકક્કાળ સોચ્છા જાણજ પાવન
ઉમવ પિ જાણજ સોચ્છા, મસેવંત સમાવરે ॥૧૧॥

ધમનો રસ્તો કયો અને પાપનો માર્ગ કયો તે સાંભળવાથી ખબર પડે સંસારનો રસ્તો જો કાળાનો પથ છે, પણ મોહભાવથી જીવે મુહાચમ માન્યો છે સંસારમાં મોહીક મલ્લ અને ઝાઝી સજા છે અહીં મોહુ સયમનું ફાળ સ્વીકારી લેનાર ભાવિમા અનંત મુખ પ્રાપ્ત કરે છે

તમને સયમ લેવાની ભાવના બાજે છે ! આ સંસારમાં હવે મારે એક ક્ષણ પણ મોહવું નથી એક ક્ષણ લાજેણી બાજે છે તેમ મૃગપુત્ર માતાને કહી રહ્યા છે

જે તે અભક્ષ્ય વસ્તુઓ ખરીને, કાપ્યા ન આવે તેમ કરીને,
રાત્રી ન બેઠાં દિવસ ન બેસ્યા, બાઠકથી જાનને ખોઈ

એની શું ચે મરામત હોય, એની શું ચે મરામત હોય,
કાયા છે પિંજરૂં રે એની શું ચે મરામત હોય ।

આ કાયા એક પિંજરૂં છે. અદરથી આત્મા રૂપી
પોપટ ઉડી જતા આ કાયાની શુ કિમત છે । છતાં એ
કાયામા અલક્ય વસ્તુઓનું લક્ષણ કરી જેમ ઈન્દ્રિયો નચાવે
તેમ નાચે છે. કઈ કઈ વસ્તુ અલક્ય છે જેમા ઇડાનો રસ
આવે છે, તે વિષે શ્રી રતિલાલભાઈ આપણને કહેશે.

(મુખઈ-માટુંગા વાળા) શ્રી રતિલાલભાઈ મનજીભાઈ
શેઠે ઉભા થઈ જણાવ્યું કે ઘણાં જૈન કુટુંબોમા આઈસ્ક્રીમ,
જેલી, જીલેટીન આવલટાઈન, ચીઝ, પનીર વગેરે વાપરવામા
આવે છે. ચીઝ તૈયાર કરવામા રેનેટ નામનો પદાર્થ દૂધમા
પડે છે રેનેટ એટલે દૂધ પીતુ વાછરડું અથવા બીજા પ્રાણી-
ઓના દૂધ પીતા બચ્ચાઓની હોજરીમા જામી ગયેલ દૂધનો
જથ્થો.

આ રેનેટ દૂધને જમાવવાનું કામ કરે છે ચીઝ બના-
વવામા રેનેટને બદલે પેપસીન પણ વપરાય છે. પેપસીન એટલે
ડુંકકર, ઘેટા અથવા વાછરડાની હોજરીનો તાજો અને તદુસ્ત
શરીરનો પદાર્થ (સ્નાયુ)

આજ કાલ યુવાન વર્ગ ચીઝ હોશે હોશે ખાય છે વળી
આઈસ્ક્રીમની અદર કસ્ટર્ડ પાવડર પડે છે. તેનાથી આઈસ્ક્રીમમા
ચીકાશ આવે છે, પણ એ કસ્ટર્ડ પાવડર એટલે ઇડાનો
જૂદો કરીને દૂધમા મીકસ કરી તેની રાટલી વણી તેને શેઝીને
તેનો પાવડર બનાવવામા આવે છે

જીલેટીન તત્વ પ્રાણીઓના શરીરમા થતાં સફેદ રેષા-
વાળા સ્નાયુમાથી કાઢવામા આવે છે આ રેષાઓને અંગ્રેજીમા

કાર્યદેવ કહે છે કાર્યદેવ પ્રાણીઓના સ્નાયુમાથી અથવા
બામડા તથા હાડકામાંથી કાઢવામાં આવે છે આ હલેટીન,
જેલી બનાવવામાં ખાસ વપરાય છે હલેટીનને ૫૬૨થી વીસ
મિનિટ સુધી પાણીમાં બીજવી રાખવામાં આવે છે, પછી
તેને આજ ઉપર રાખીને ખૂબ હલાવવાથી જેલી બને છે
આજકાલ આઈસ્ક્રીમ ખાનારાઓ તથા બનાવનારાઓને ખબર
નથી હોવી કે આ ચીજો શું છે? આજે જૈન ભાઈઓ
રાત્રીએ સુખ રૂપ નિદ્રા આવી જાય તે માટે જોવણટાઈન
પીએ છે

જોવણટાઈન બનાવવાની ફેક્ટરી હડનથી લીવરપુલ
જતા રસ્તામાં આવે છે આ ફેક્ટરીમાં હજારો બરફે લાખો
મરઘા તથા બતકા પાળવામાં આવે છે અને તે મરઘા-બતક
કાંના ઈંડામાંથી જોવણટાઈન બનાવવામાં આવે છે જોવણટાઈન
બનાવવાની ડોક્યુમેન્ટરી ફીલ્મ ઉત્પાદવામાં આવી છે (શ્રીરતિલાલ
ભાઈ મહેતા)ને તે જાતે જોએલ છે જોવણટાઈન શબ્દ હેટીન
લખાનો છે જોવણ એટલે ઈંડું અને જોવણ ટાઈન એટલે
ઈંડાનો ભેગસેગ વાળો પકાચ થાય છે

ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે, ચીઝ, કચ્છડ પાવડર હલેટીન,
જેલી જોવણટાઈન વગેરે વસ્તુઓમાં અસહ્ય પકાચ પડતા
હોવાથી જૈનોએ તેનો ઉપયોગ કરવો ન જોઈએ, જોવી મતલબનો
કાર્યજ શ્રી રતિલાલભાઈએ વાચી સંભળાવ્યો

ત્યારબાદ પૂજ્ય મહાસવીજી સાહેબે ફરમાવ્યું કે ક્રીડીને
બચાવનાર જૈન આ ચીજો કેમ ખાઈ શકે? જુઓ તો નાનુણી
છ ત્રમે એટલું લાવી, બવશવશો, પણ જોથી સતીય પામશે
નહિ. આવા આઈસ્ક્રીમો ચોકલેટ, કચ્છડ પાવડર, જેલી,
જોવણ ટાઈન પણ જૈનથી પીવાય નહિ તેમજ વપરાય નહિ

[આવી અલક્ષ્ય વસ્તુઓ વાપરવી જોઈએ નહિ એવું
પ્ર બા પ્ર મહાસતીજી ગાહેજે ફરમાવતા, મોટી સંખ્યામાં
ભાઈઓ-બહેનોએ પ્રતિજ્ઞા લીધી હતી.]

પચેન્દ્રિયનો શિકાર કરનારા અને તેના દેહને ખાનારા
નરક ગતિમાં કેવા દુ જો ભોગવે છે, તે અધિશાર અવસરે
કહેવાશે

વ્યાખ્યાન ૧૦૦ મું

સપ્ત ૨૦૨૦ના આસો વદિ ૧૨ ને શનિવાર તા. ૩૧-૧૦-૬૪

સિદ્ધાત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ

“દુયાસણે જલન્તમ્મિ, ચિયાસુ મહિસો ચિવ
દ્વોપક્કો ચ અવ્વમો પાવ કમ્મેહિ પાવિઓ ॥૫૭॥

માતાપિતાને કહે છે, હે માતા ! જીવ અનાદિ કાળથી
વિભાવ ભાવમાં રહેલો છે, તેથી નવા નવા કર્મો ઉપાર્જન
કરે છે કર્મનું આવવું તે આશ્રવ, બધાવું તે બધ સૂતેલા
અજગર માફક કર્મોનું પડ્યા રહેવું તે સત્તા ઉદયમાન થાય
ત્યારે વેદવા શરૂ થાય અને વેદાતું જાય તેમ નિર્નરતુ
જાય આ બધા પાસાઓને યથાર્થપણે સમજવા જોઈએ
હુનિયામાં કેઈ પણ પદાર્થ એવો નથી કે પરાણે વળગે
જીવ જ્યારે રાગ-દ્વેષ કરે છે, ત્યારે જ કર્મો ચોટે છે અને
પછી ભૂલનો ભોગ-દડ ભોગવવો જ પડે છે, કૂર કર્મ કર્યા
વગર કૂર ગતિ થતી નથી, ભાવિ જીવનનું ઘડતર કેવું છે તે

અતરમા તપાસો બાવિ ગતિનું ઘડતર ઘઠવા માટે મનુષ્ય
 ભવ એ ઘડતરથાળા છે અહીં તાલીમ અપાય છે દેવ,
 તિયજ્ય, મનુષ્ય નારહી અને મોક્ષ એ પાશ્વેય ગતિનાં દર
 વાજા, અહીં ઉઘાડા છે પ ઠ સેદમા જરૂં હોય તો પણ
 જવાય છે અધમ કામ કરનારને અધિગતિ મળે છે અને
 ઉચ્ચ પ્રકારની કાયવાહી કરનારને ઉચ્ચ ગતિ મળે છે તારો
 સજ નહાર કે સહારક, મિત્ર કે દુશ્મન, તું પોતેજ છે આત્મા
 વડે જ આત્માનો ઉદ્ધાર થાય છે સુશુદ્ધ સુદેવ, સુધમ, આ
 બધા અશુભિનિર્દેશ કરનારા છે સ્તોત્ર બતાવે છે, પણ ચાલવું
 તે પોતાનું કામ છે બીજો કેાઈ ધમ કરી દેયે અને તમે તરી
 બજો એમ નથી

તરિહિન્તિ ઝેઠકાહિન્તિ તેહિ મારાહિયા કુષે ભોગ

અહીં તો કરશે તે તરશે જે ધમ કરે છે તે બા હોકમાં
 અને પરહોક બન્નેમા આશાધક બને છે માટે આત્માને
 વિભાવમાંથી પાછા વાળી સ્વભાવમાં કેમ લાવવો તે માટે
 સત્યુચ્ચે મોઘ આપે છે પરથી વિરમી તું તારામા રમમાણ
 બન સ્વભાવનું લક્ષ કર પોદગલિક વસ્તુઓ અશાશ્વત છે તે
 તારી નથી અને તારી સાથે આવનારી પણ નથી અનિત્ય
 તે નિત્ય થવાની જ નથી. સ્ત્રી ધન, જગલા, પુત્ર, પસ્તિાર
 જે જે હસ્તમાન પદાર્થો છે તે રૂપાન્તર થવાના સ્વભાવવાળા છે
 ક્ષણે ક્ષણે એની પર્યાય પલટાવી રહે છે નાનું બાળક તેમાંથી
 પર્યાય પલટતા સુવાનવય અને ત્યાજ્યાદ વૃદ્ધાવસ્થા આમ
 દેખાય છે ને ? પ્રજાતમાં ઉગતો સદાઅરશિમ લાલ ગોળા જેવો
 બાલ સૂય અણાય મધ્યાન્હ આવે છે ત્યારે સુવાવસ્થા અને
 બ્યારે સાજ પડે છે તે વૃદ્ધાવસ્થા ત્યારે તડકો માવો પડતો

જાય છે, અને આથમતી વખતે દરિયામા જાણે ડૂબકી મારતો હોય તેવો લાલચોળ, એ છેલ્લી અવસ્થા આ સૂર્ય તમારા જીવનમાથી સુવર્ણનો ટુકડો લેતો ગયો છે. સૂર્ય રોજ ઉગી અને આથમીને એ જ બોધ આપે છે કે મારી અવસ્થાની જેમ તમારા દેહની પણ ચાર અવસ્થા છે

ગુમાવ્યુ' બાળપણુ' બાળક બુદ્ધિમાં તમે,
પ્રીતિના સંગે ખોયાં જોખનના જેમ તમે,
બુઢાપો બેહોશ છે, તેનો તમને ખ્યાલ છે,
જીવાલાઈ ' જીવોને જરા પાછું' વાળીને,-

હે જીવો ! પાછું વાળીને તો જીવો ! બાલપણુ રમત ગમતમા વીતાવ્યુ, રમત આડે ખાવાનુ પણ ભાન ન રહ્યુ ન્યારે યુવાન થયો ત્યારે રમણીનો સગ લાગ્યો, બે પગામાથી ચોપગો થયો રમણીને રાગના રમકડા આપવા, કેમ તે રાજી રહે, તેમા યુવાની ગુમાવી નાનો બાળક હતો ત્યારે રમકડા જુદા હતા, હવે યુવાન થયો એટલે રમકડા જુદા થયા, પણ અતે તો રમકડા ખરાજ ને ! સગપણુ કર્યું ત્યારે સાકર ચૂદડી, એ રાગનુ રમકડું સમુરતુ, દિવાળી-હુતાશણી પર્વમા રમકડા એકઠા કરતા જાળ બાધતો ગયો, પછી તેમા ઝપલાણો પછી કૂકડેશે, હુ ખનો પાર નથી હવે પસ્તાવો થાય છે, પણ પ્રથમથી પાસલો દેખાણો નહિ સત્પુરુષો પોકારી પોકારીને કહે છે, રહેવાદે, સ સારમા પડવા જેવુ નથી વનની ભૂલભૂલામણી કરતાં યૌવનની ભૂલભૂલામણી વધુ ભયાનક હોય છે હવે તમે કહો કે અમને સયમ લેવાનુ મન થાય છે પણ છૂટવુ શી રીતે? પથારા સ કેલતા કેટલો સમય જાય ! સત્પુરુષો કહે છે, રાજીનામા દઈ દયો. ચાર જણા

મહીને તમને ધરમાથી નાંદે, તેના કરતાં તમે હાથેજ ઉપડો
 આ સમજાય છે ? સમજાતું હોય તો છોડી દ્યો ! આ બધી
 બળેા પાથરી છે તેમ નથી લાગતું ! સસાર એ મોહલગ
 છે વાસનાવિપ છે બ્યાગે ઉપાસના અમૃત છે આવારામ
 સૂત્રના ૨ અધ્યપનમા ભગવાને કોની પ્રશ્ન સા કરી છે

एतवीरे पतंसिप अण्वेह सोय नजोग एतनाप पपुण्वर

આ કાળમા આવારાગાદિ સૂત્રો ભરત ક્ષેત્રના ભગ
 વાન છે આ સાક્ષાત્ત્વીય કર દેવની અમૃત વાણી છે સાક્ષાત્
 ભગવાન પાસેથી સાબળીને સુધર્મા સ્વામી એ આની રચના
 કરી છે જે હોઠ સંયોગને અતિક્રમી જ બાળથી છૂટી ગયા છે,
 બધનમાથી મુક્ત થયા છે, તેને જ વીર પ્રભુ પ્રશ્ન સે છે આજ
 ન્યાયમાજ છે ભગવાન કોની પ્રશ્ન સા કરે છે ? બ્યારે તમે
 કોની પ્રશ્ન સા કરો છો ? મિલવાળા બગલાવાળાકે માટરોવાળાને
 વખાણો ને ? જ્ઞાની કહેછે કે બધનથી મુક્ત થએલા વખાણવા
 લાયક છે તમે જેને વખાણી રહ્યા છો તેને જ્ઞાની પુરુષો
 “ બિચારા ” કહે છે તે તો હ્યાને પાત્ર છે રોગી છે તેને
 મમત્વને રોગ લાગુ પડ્યો છે તેને સત્પુરુષો વખાણતા નથી
 તારૂ સાધન આ ભવમાજ ધર્મ ચકરો. ધર્મકરણો મહેતુવાન
 વધને વખાણી છે ધરડા થયા પછી શુ કરશો ? મુવાની શુ નિત્ય
 નવા ખાવા પીવા હરવા હરવા નાટક-સિનેમા જોવા માટેજ
 છે ? એમાજ કુતાબ પછુ માન્યુ છે ? આનાથી ઉદ્ધાર છે ? નથી
 મુવાન વય ધમ કરવામા બધી રીતે યોગ્ય છે જે બળ, ઉદ્ધાસ
 વીધ મુવાનવયમા હોય છે, તે વૃદ્ધાવસ્થામાં નથી હોતુ ત્રણકલાકે
 આસન વાગી સાધના કરવી હોય તો મુવાનીમાં ધર્મ ચકે,

ખાફી વૃદ્ધાવસ્થામા તો ખાલી ચડી જાય, કા કેડ દુખવા-
 આવે, નાકમાથી લીટ આવે, જરા એટલે શકિતનુ ઝરી જવુ
 આ અવસ્થામા શુ કરી શકશે ? અત્યારે અવસર છે કમાણી
 કરી લેવાનો સમય છે જ્યારે એક વસ્તુના દશ ગણા દામ
 બોલાતા હોય ત્યારે કયો વેપારી પ્રમાદવશ થઈ સૂઈ રહે ? તમે
 પ્રમાદમા કેમ પડ્યા છો ! ખુઠાપો બેહાલ છે છોકરાઓ
 હાલતા ચાલતા અપમાન કરી નાખે, મોઢુ તોડી દ્યે, પોતે
 બધુ જમાવ્યુ હોય છતા એમ કહે કે હવે ક્યારે મોત
 આવે ને છૂટુ, એમ થઈ જાય છે પણ તે જે ઉભુ કયું છે
 તે તારે જ ભોગવવાનુ છે ગાણુ ગાઈ ગાઈને વહુ લાવ્યા,
 પછી છોકરા થાય તેને માટે બાધા રાખી છે છોકરા થયા, ને
 લોહી પીવાઈ ગયા, શુ દશા છે ? નાટક લજવી રહ્યા છો
 કે ખીજુ કઈ ? સસારમા તટસ્થ રહીને એક પ્રેક્ષક તરીકે
 જોશો તો આ સસાર એક તમાસો લાગશે.

વહુ મરી ગઈ બાઈયો કાળા સાડલા પહેરીને આવી
 જ્યા પદરેક દિવસો ન થયા, ત્યા ફરી આદલા થયા એની
 એ બાઈઓ લાલ-લીલા સાડલા પહેરીને ગાણુ ગાવા
 આવી, આ તમાસો નથી લાગતો ? એક નરે ત્યા
 ખીજુ તૈયાર, આમા રાડવાનુ કેને છે ? વિષયનો ભિખારી
 પાછો એમ કહે, કે તારા વગર હુ જીવી ન શકુ, પણ મરી
 જાય એટલે દશ માસ પણ શોક ખરો ? દશ માસ તો
 બ્રહ્મચર્યમા રહુ એમ ખરૂ ? ઘડપણમા કાડે ઘડિયાળ બાધે,
 તો લોકો હાસી કરે, કે વાહ ઘડપણમા જાણે ઘૂઘરા સાપડ્યા !
 હાથમા હીરાની વીટી પહેરે, કેવો લાગે ? વિભુષા કરવાને
 યોગ્ય નથી રહ્યો અને ધર્મ ઝરવો રૂચતો નથી પાપના ઘઘા

ક્યાં છે અત્યાર સુધી કુકમ હલાવ્યો, હવે પ્રભુનો કુકમ ઉઠાવવા તૈયાર થા જાની કહે છે, હવે બધી લપ મૂછી છેવટની જિંદગી સુધારવા પયારીમાં પડ્યો પડ્યો નવકાર મત્ર તો જણા! કસ્વાનું છે તે સ્ત્રી બાથ છે આ ભવમાં જનતા જ મ-મરણનો જત કરવાનો છે જ મ, જરા, મરણની ફાસી આ જન્મમાં તોડવાની છે હવે ભવ નથી જોતા જોમ નક્કી કરી જ્યો લોજ તો અનેક ગુણા અનેક વાર મળ્યા છે દેવલોકના લોજ આગળ અહીંની શુ ગણના છે? છતાં ભગવાન તે ભવને વખાણતા નથી કેમકે ત્યાં ધમ નથી. ધર્મ ફક્ત મનુષ્યભવ માં જ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે

હવે, અહવ આદિ નવ તત્વોની વચાધપણે પ્રતીતિ કરે તેમાં હવે દ્રવ્યનોજ મોક્ષ થાય છે, હવેને કર્મ લાગ્યા છે તેનાથી છુટવું છે મિથ્યાત્વની ગાંઠ વળી ગઈ છે તે અદરથી જ ઉઠેલાયે, બહાર આંખે દેશવવાથી ગાંઠ ઉઠેલાયે નહિ. હરિયામા રત્નો પડ્યા છે રૂબડી મારે તે પામે તેમ આત્મરત્ન પ્રાપ્ત કરવું જોઈય, તો તું અતર જોજ કર તું પોતે વારામાં રમમાણુ થા

સુમવડાગ સુત્ર ૨ અ. ૧ ઉ

પુરિસૌરમ પાવકમ્મુના પશ્ચિવન્ત મણુયાવ વીચિવ ।

સત્તાદ્દ કામમુચ્છિયા મોહનન્તિ નરા મસવુદા ॥૧૦॥

આત્માને આ જગ્યાએ પુરુષ કહ્યો છે હે પુરુષ! પાપ કરમથી તું ચાત બન અટક બસ કર પ્રભુ કરી નાખ્યું શહેરોમાં જેમ અકસ્માત નિવારવા લાલ-લીલી બત્તીઓ મુકવામાં આવે છે તેમ જાની પુરુષો જોગના બિખા રીઓ જે દૂદકે ને જૂસકે પાપ કરમ કરી રહ્યા છે તેવા આત્મા

સામે સિદ્ધાંત રૂપી લાલખત્તી ધરી લબ્યજીવોને અકસ્માતથી અટકાવે છે. મનુષ્યનું જીવન અપાટા બધ પાણીના પ્રવાહની માફક ચાલ્યું જાય છે તે જોઈને તમને કાંઈ થતું નથી શું !

જ્ઞાની કહે છે, હે લબ્ય જીવો ! સાચો માર્ગ હાથ લાગ્યો છે તો અપાટાબધ પગલા કેમ ઉપાડતા નથી ? કયા ખામી છે તે તપાસો કાળની રેતી ઘડિયાળામા સરકી રહી છે. આગળ સામાયિક કરવા જેસતા ત્યારે રેતી ભરેલા ઘડિયાળા રાખતા. ધીરે ધીરે રેતી ઉપરથી સરી નીચે આવે ત્યારે એક કલાક ગણાય તેમ કાળની આયુષ્ય રેતી સરકી રહી છે પછી લીવરના ઈન્જેક્શનો કે ટીકડી ખાય, તો શું આયુષ્ય વધે ખરૂં ! કાળજી કેરૂં રહી ગયું છે તેથી હૈયે વાત જ ઉતરતી નથી. જ્ઞાની કહે છે, કે આ મનુષ્ય જીવન ક્ષણિક અને ક્ષણિકગુરુ છે ઘડીકમા આખ મીંચીને ઉઘાડીયે, ત્યાં કંઈકના મોત થયેલા નજરે જોઈએ છીએ કંઈક એકસીડેન્ટમા, મોટરમા, હવાઈ જહાજમા, ઝડક રીતે અચાનક મૃત્યુના મુખમા હોમાઈ જતા નજરે જોઈએ છીએ, છતાં હૈયામા ઊંડું ઉતરતું જ નથી કામ ભોગમા ગૃહ થયેલા આત્માઓ એમ જ માને છે કે કામ ભોગ મળ્યા તે જ સ્વર્ગ છે ધધોપાણી સારા, પૈસા ખૂબ છે, અમારે તો ચોથા આરાની સાહ્યળી છે મોહમા ઘેરાઈ ગયેલો જીવ અનેક ખીજા પાપો ઉભા કરે છે, જે સાબળતા કમકમાટી આવે છે ત્યારે ભોગવતા શું દુખ પડશે તે કોણ કહી શકે ?

સિ હસ્થ રાજને શ્યામા નામે રાણી હતી ૫૦૦
રાણીઓમા તે માનીતી હતી એટલે ધીમે ધીમે બધી

રાણીઓનેા ઠેાપ, આના ઉપર ઉતરવા લાગ્યો. રાજના ચારેય હાથ રયામા ઉપર છે. ૪૬૬ રાણીઓએ ધાવ માતાઓને બોલાવી રયામાનું કાટણ કાઢી નાખવા કાવતરું રચ્યું. રાજ્યમા મેલી રમતો તો ચાલતી જ હોય રયામાને આ કાવતરાંની બધુ ઘઈ બય છે એટલે એ ઉદાસ થઈને કોપચૂકમાં બેઠી છે. રાજ આખ્યા પૂછ્યું કે કેમ ઉદાસ છો ? તો કહે, માફ મોત નજીકમા છે રાજ કહે, અરે ! તારા વગર હું છવી શકીશ નહિ. શું વાત છે ! રયામા બધી કાવતરાંની હસીકત કહે છે. રાજ હસીકત સાબળી એમ કહે છે કે, કોઈ તારે વાળ વાંકો નહિ કરે હું હમણાં જ તેમનો નાશ કરી નાખીશ એમ કહી ત્યાંથી નીકળ્યા પછી એક સુઠર અનેક સ્થલવાળી શાળા બનાવી અને એ નવી શાળામાં ૪૬૬ રાણીઓ તથા તેની ધાવ માતાઓને આવવાનું આમત્રણ આપ્યું. ખાવા-પીવાના સાધનો કાઢી આખ્યા રાણીઓને થયું, રાજ આપણી પ્રત્યે કેવા ભાવ દર્શાવ છે ! નવી શાળામા ૪૬૬ રાણીઓ અને તેની ૪૬૬ ધાવ માતાઓને રાખી, રાત્રીના સમયે અગ્નિ મૂકી શાળાને જલાવી દીધી તમામ ફરવાળાઓ બચ કરી દીધા. અહર રાણીઆ અને ધાવ માતાઓ રાઠો પાઠે બસાવો ! બસાવો ! પણ બહાર રાજ્યએ પોલીસ પહેરેા મૂકી દીધા છે અહર કાઈ જઈ શકે નહિ આ દરમ બોઈને રાજ રાજ માથે છે મારી રયામાને માફવાના ઉપાય કરનારના કેવા હાલ માથે છે ? પણ હ બાઈ તારા પાપ તારે બોગવવા પડશે ત્યારે કના આકરા પડશે ? રયામાની સાથે સુખ લોગવી, આમુખ્ય પ મતા ત્યાંથી મરી છૂટી નરકે ગયો. પછલી ત્રણ નરકમા પદમાવાર્મીઆ દુતારાણી જવડી જવાળામા નાફદીઆને ફેંકે

છે, બાળે છે આજે ઘણી જગ્યાએ યજ્ઞમા પાડાના બલીદાન દેવાય છે અનાય લોકો બલી તરીકે પાડાને વધેરે છે બગાળમા એ માન્યતા હતી દ્રઢપણે છે કલકતામા કાલી માતાનું મંદિર છે, ત્યાં પાડા-બકરા વધેરાય છે ગાધીજીએ અને સત વિનોબાજીએ આ અટકાવવા ઘણો પરિશ્રમ ખેડયો, છતાં ફળીભૂત ન થયા માતાને રાજી કરવા પાડો, બકરો, કૂકડો ચડાવે પણ કોઈ પોતાનો દીકરો ચડાવે છે ।

अश्वं नैव, गज नैव, नैव व्याघ्रं च सिंह च ।

अजापुत्र बलिदघात देवो दुर्बल घातक . ॥

હોમ ઉવનમાં થાય છે, નિર્બળ કેરી ઘાત,

માગે નહિ કદી વાઘનો, ભોગ ભવાની માત.

યજ્ઞમા પાડાને હોમે દેવ ઉઠીને નિર્બળની શુ ચાચના કરે । પાડો તે' સસી પચેન્દ્રિય જીવ છે તે સમજે છે કે મને મારી નાખવાના છે એટલે થાય એટલું જોર કરે છે, પણ માણસો પરાણે લાંકડીના પ્રહાર મારી યજ્ઞમા નાખે છે તે જીવને કેવી વેદના થાય ! ૪૯૯ રાણીઓ અને તેની ધાવ માતાઓને અહિં ભડથા કર્યા હોય તેની નરકમા કઈ દશા થાય ।

મુદો કહેવાનો એ છે કે, જો તમે તમારા આત્માનું હિત ઇચ્છતા હો, તો કોઈના ઉપર ટટો અગડો, દેષ કરો નહિ. સૌના પાપ સૌને ભોગવવાના રહેશે તુ સમતા રાખ જેટલી સમતા રાખશો તેટલો ઉદ્ધાર છે, બાકી કોઈ તને તારી શકે તેમ નથી સૌ સ્વાર્થના સખધી છે, માટે કઈક સમજો વળીપણ મૃગાપુત્ર માતાને શુ કહેશે તે અવસરે કહેવાશે

રાણીઓનો ઠાપ આન
 હાથ રયામા ઉપર છે ૧૧૫
 બેઠાવી રયામાનું ઠાટું ૧૧૬
 મેલી રમતો તો ભાલવ ૧૧૭
 બાણ થઈ બાય છે એ રેન મી
 છે રાજ આન્યા પૂછ રે ૧૧૮
 મોત નજીકમા છે રાજી ૧૧૯

શક્તિશ નહિ શુ વાત
 કહે છે રાજા હઠીકવ ગણ
 વાળ વાંકો નહિ કરે જા ૧૨૦
 એમ કહી ત્યાથી નીકળ
 શાળા બનાવી અને રાજ
 તેની ધાવ માતાઓને મીઠું ગામના
 પીવાના સાધનો ઠાલી ગામ / ૧૨૧
 મર્યે કેવો ભાવ હથોળે જોઈ ૧૨૨
 અને તેની હલકા ધાવ રજમા તા ૧૨૩
 મૂકી શાળાને જલાવી અને તપી મા
 દીધા અંદર રાણીઓ નરકમાં ઠઈ રમા

બચાવો ! પણ બહાર
 અંદર ઠાઈ જઈ શકે તમારા આત્માનું
 છે મારી રયામાને માર બગડો કય કરે
 છે ? પણ હે બાઈ તારો શ્રમતા રાજ
 કેવા આકરા પડ્યો ? છે બાઈ ઠાઈ તને
 પૂઠ થતા ત્યાથી મરી નથી છે માટે કઈક
 પરમાધામીઆ કુતાશણ તે અવસર કહેવાશે

વિદ્યા પ્રધાન ધન છે. આવો અખૂટ ખજાનો આત્મારૂપી કખા-
ટમાં પડ્યો છે પણ કૂચી ખોવાઈ ગઈ છે વિદ્યા એ ગુપ્ત ધન
છે. તે ચોરોની નજરે ચડતુ નથી દેવાથી નિત્ય વૃદ્ધિ પામે છે.
પણ એનું માહાતમ્ય સમજાણું નથી, એટલે બ્યા ત્યાં જીવ પરમા
મોઢા નાખે છે રાજા ઊઠીને લીખ માગી રહ્યો છે ચૈતન્ય
જડની લીખ માગે છે. લાખ મળે ત્યારે કોડ મળે તો સાડ,
એમ તૃષ્ણા વધારતોજ જાય છે, ધનને અનર્થનું કારણ ભગ-
વાને કીધું છે. એ જીવને માટે કુપથ્ય છે પણ જેમ વેંઘ દર્દીને
કુપથ્ય સેવનની મના કરે, તેમ દર્દીને તે વધુ વહાલું લાગે
છે, તેવી રીતે વીતરાગના માર્ગને સમજતા નથી, તેવા બાલ
અજ્ઞાની જીવો, ના પાડવા છતા કૂર કર્મો કરી રહ્યા છે અઠાર
પાપ ન સેવવા એમ ભગવાને આજ્ઞા કરમાવી છે તેની અવ-
ગણના જીવ કરી રહ્યા છે હઠીલી પ્રકૃતિને ટાળવા જરા હઠ
કરવી પડશે પ્રકૃતિ જડ છે, હું ચૈતન્ય છું, વળી પ્રકૃતિ નારી
જાતિ ઊઠીને, શું મને પુરુષને દબાવે ! હું પ્રકૃતિને વશ પડું કે
પ્રકૃતિ મારે તાબે રહે ? હવે હું એને બરાબર ઓળખી ગયો છું

મૃગાપુત્રને નિજ સ્વભાવનું ભાન થયું છે હવે બત્રીસ
રમણીઓ કે બત્રીસબ ધ નાટકના ધમકારમા તે લેપાતા નથી
હ.ખ પડ્યું છે માટે દીક્ષા લ્યે છે, તેવું કાઈ કારણ નથી મૃગાપુત્ર
સાસારિક સુખને ત્યજીને આધ્યાત્મિક સુખને આગળ કરે છે
સ સારના સુખ જડ છે, તે કિંપાક ક્ષણ જેવા ઝેરી છે, એમ
જ્ઞાનીઓને સમજાણું છે મૃગાપુત્ર સ્વાનુભવની વાત કહે છે હે
માતા ! મે નારકીના ભવમા કેવા કેવા હું ખો સહન કર્યા છે !

હૃયાસજે જલન્તિમ્મિ ચિયાસુ મહિસો ચિચ ।

દઢ્ઠો પક્કો ય અવસો પાવ કમ્મેહિ પાવિઓ ॥૫૭॥

આખ્યાન ૧૦૧ મુ

સ ૨૦૨૦ ના આસો વદિ ૧૩ ને શુક્રવાર, તા ૧-૧૧-૬૪

સિદ્ધાંત કોટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ અહીં નામે સિદ્ધાંત પ્રદ્ય્યા ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ૧૬મા અધ્યયનમાં મૃગાપુત્રનો અધિકાર વાલી રહ્યો છે

મૃગાપુત્ર સમ્યક્દષ્ટિ આત્મા છે તેનું જ્ઞાન સમ્યક્ છે હવે સમ્યક્ચારિત્ર લેવાની તાલાવેલી બની છે પૂર્વજવમાં સયમ પાળીને આવ્યા છે, અધૂરું કામ પૂરું કરવા પ્રબળ પુરુષાથ ઉપાઠયો છે આત્મસ્વરૂપનું જ્ઞાન થયું છે આત્મા અનંત જ્ઞાન હશન, ચારિત્ર, તપ, જળ, વીર, આદિ અનંત ગુણોના ખજાનાથી ભરેલો છે જેને આત્માના અપૂર્વ જ્ઞાનનાં જ્ઞાન થયું છે તેને સામાનિક પૌરુષલિક, જડ ખજાનાની ખેવના હોતી નથી રાજા-મહારાજાના ખજાના ભેઈ, તમે રાજા થાઓ છે પણ તમારી પાસે કેટલો ખજાનો છે તેની તમને ખબર છે? રાજા-મહારાજા કે શેઠ-થાકુદાર તેનો ભૌતિક ખજાનો ભેગો લઈ ફરી શકતા નથી ઘાસ, ઠાકુનો ભય રહે છે બ્યારે આત્માનો અનંત ખજાનો તો ખીણ બતિમાં પણ સાથે લઈ જઈ શકાય છે દેહ ખડલામ છતાં આત્માનો ખજાનો ભેગો ને ભેગો આવે છે તે આત્માના અનંત ખજાના તરફ દષ્ટિ કરવાની ખાસ જરૂર છે, તેની ધનતેરશ એ સાચી ધન્ય તેરશ બની જાય છે

જિજ્ઞાસન લર્થજન પ્રધાન' અર્થાત્ સવધનોમાં

વિદ્યા પ્રધાન ધન છે આવો અખૂટ ખજાનો આત્મારૂપી કખા-
ટમાં પડ્યો છે પણ કૂચી ખોવાઈ ગઈ છે. વિદ્યા એ ગુપ્ત ધન
છે તે ચોરોની નજરે ચડતુ નથી દેવાથી નિત્ય વૃદ્ધિ પામે છે
પણ એનું માહાતમ્ય સમજાણું નથી, એટલે જ્યાં ત્યાં જીવ પરમા
મોઢા નાખે છે રાજા ઊઠીને ભીખ માગી રહ્યો છે ચૈતન્ય
જડની ભીખ માગે છે. લાખ મળે ત્યારે કોડ મળે તો સાફ,
એમ તૃણા વધારતોજ જાય છે, ધનને અનર્થનું કારણ લગ-
વાને ક્ષીધુ છે. એ જીવને માટે કુપથ્ય છે પણ જેમ વેદ દર્દીને
કુપથ્ય સેવનની મના કરે, તેમ દર્દીને તે વધુ વહાલુ લાગે
છે, તેવી રીતે વીતરાગના માર્ગને સમજતા નથી, તેવા બાલ
અજ્ઞાની જીવો, ના પાડવા છતાં કૂર કર્મો કરી રહ્યા છે અઢાર
પાપ ન સેવવા એમ લગવાને આજ્ઞા ફરમાવી છે તેની અવ-
ગણના જીવ કરી રહ્યા છે હઠીલી પ્રકૃતિને ટાળવા જરા હઠ
કરવી પડશે પ્રકૃતિ જડ છે, હું ચૈતન્ય છું, વળી પ્રકૃતિ નારી
જાતિ ઊઠીને, શું મને પુરુષને ઢખાવે ! હું પ્રકૃતિને વશ પડું કે
પ્રકૃતિ મારે તાબે રહે ? હવે હું એને બરાબર ઓળખી ગયો છું

મૃગાપુત્રને નિજ સ્વભાવનું ભાન થયું છે હવે બત્રીસ
રમણીઓ કે બત્રીસબધ નાટકના ધમકારમા તે લેપાતા નથી
હુંખ પડ્યું છે માટે દીક્ષા લ્યે છે, તેણે કાઈ કારણ નથી. મૃગાપુત્ર
સાસારિક સુખને ત્યજીને આધ્યાત્મિક સુખને આગળ કરે છે
સ સારના સુખ જડ છે, તે કિંપાક ફળ જેવા ઝેરી છે, એમ
જ્ઞાનીઓને સમજાણું છે મૃગાપુત્ર સ્વાનુભવની વાત કહે છે. હે
માતા ! મેં નારકીના ભવમા કેવા કેવા હું ખો સહન કર્યા છે !

હુયાસણે જલન્તિમ્મિ ચિયાસુ મહિસો ચિવ ।

દદ્દો પક્કો ચ અઘસો પાવ કમ્મેહિ પાવિઓ ॥૨૭॥

‘હે માતા ! જ્યારે નારદીનેા દેહ મને મળ્યો હતો ત્યારે ત્યાં જોઈમા જોઈ આશુખ્ય ૧૦ હજાર વધનું અને વધુમા વધુ આશુખ્ય ૩૦ સાગરોપમનું હોય છે પરમાધામી જો હુતાશની પ્રગટાવી, જેવી રીતે યજ્ઞમા જીવતા પશુઓને જોમવામા આવે છે, તેવી રીતે નારદીને પરમાધામીજો વેક્રિય કરેલી અગ્નિમા જોમ છે એક બે વાર નહિ પણ અનતીવાર મને જોમ્યો ત્યારે મેં કેટકેટલી વેદના સહી કર્યો ! જે બીજની શાતા હતી તેને નરકગતિનું આણું ફળ મળે છે

સને ૧૬૨૮મા આફ્રિકામા એકો નામી એક જૂઠું રાજ્ય થઈ ગયો તેની માતા ઉન્માદવશ ગાંડી થઈ ગઈ અને મૃત્યુ પામી ગઈ એકા રાજાને માતાના મૃત્યુથી બહુ દુઃખ થઈ જ્યેષ્ઠે ધર્મધ્યાન કરવાને બહલે એક જ દિવસમાં સાત હજાર માણસોના પૂન કરી નાખ્યા બીજે દિવસે તેની માતાની કબર સાથે જામમાથી ૬૪ સુદર કન્યાઓને લઈ જીવતી બધી દેવામા આવી જોનો શ્વાસ કેટલો દુઃખાણો કર્યો ! તેનાં બધી સાસુ, સસરા માતા-પિતા જોરે કેવાં આક્રંદ કરતાં કર્યો ? તેની માતાની સફળિતિ થાય તે માટે સાત હજાર પશુને પણ કાપી નાખ્યાં શુ એમ સફળિતિ થતી કર્યો ? તેની માતા પાછળ ચોક્ક પાળવા જોવો ત્રાસ વર્તાવ્યો કે બાર માસ સુધી અનાજનો કંઈ પણ વાવવા નહીંપણ દૂધ કોઈજો વાપરવું નહિ. બાર માસ સુધી કોઈ બીજો ગભ ધારણ કરવો નહિ. જર નારના કુટુંબનો નાશ કરવામા આવશે, એવું કરમાન કાઠમુ કેલો. ભુદ્ધમ ! પ્રજા ત્રાહી ત્રાહી પોકારી ગઈ આવો પાપી રાજા જ્યાં હોય તેની પ્રજા કેનુ ચરણુ થયો ? જો એકા રાજાનું તેના જોરમાન જાઈજો પૂન કરી નાખ્યું આવો કૂર વર્તાવ

કરનારા નરક સિવાય કઈ ગતિમાં જાય ?

આગળ વિલાયતથી વાઈસરોય હિંદમાં આવતા, ત્યારે શિકાર કરવા જતા હતા અને તળાવનાં ચાર હજાર ખતકોનો સહાર કરી નાખતા પાણી લોહી જેવું થઈ જતું વળી ઉપરથી પોરસ કરે, કે મારુ નિશાન કેવું ! સત્તા નીચે દબાયેલા હિંદના પ્રજાજનો તે વખતે ચૂ કે ચા કરી શકતા નહીં આજે મત્સ્ય ઉદ્યોગ દ્વારા લાખો માછલાઓને જળ નાખી મારે છે તેનો તરફડાટ જોયો છે ? આ પાપ કરનારાઓને મહાન દુખો ભોગવવાં પડશે “હણુશો તો હણાવુ પડશે, છેદશો તો છેદાવુ પડશે, ભેદશો તો ભેદાવુ પડશે, કર્મ બાંધશો તે ભોગવવા પડશે ” એમ રોજ સાંભળો છો ને ? હૈયામા કંઈ થાય છે ! અખોલ જીવને શાને મારો છો ? શું હાથમા આવે છે ? સિંહનો કેવી રીતે શિકાર કરે છે ? તે માટે ઝાડ ઉપર માચડા બાંધે અને નીચે ખીલે ઘેટું, બકરુ કે પાડુ બાંધે લાલચને લઈને સિંહ ત્યા આવે જેવો તે પશુ ઉપર પળે મારવાની તૈયારીમા હોય છે, ત્યા તેના ઉપર ગોળીઓ વરસાવે. પાછા કહે કે, મે સિંહ માર્યો, મે વાઘ માર્યો, પણ એને છળ-કપટ કરી, છેતરી, વિશ્વાસઘાતથી માર્યો તેનું શું ? પછી મડદુ રાખી, પાસે ઊભા રહી ફોટો પડાવે ! પોરસનો પાર નહિ ! આવા કરેલા પાપો કઈ ગતિમા લઈ જશે તેનું ભાન છે ? આજે કેટલાય રાજા-મહારાજાને ત્યા અને શેઠિયાઓને ત્યા વાઘચર્મ, મૃગચર્મ ભીત ઉપર લટકાવ્યા હોય છે અનેક પશુઓના શિંગડાઓ ટાંગ્યા હોય, કેટલાક ઠેકાણે તો મસાલો ભરી જાનવરોને એમને એમ પ્રદર્શનની શોભા માટે રાખ્યા હોય કેટલાય વળી પીછાના કેટ અને ટોપી પહેરે છે આમ પાપો

ઇન્દ્રિયોને પોષવા કેવાં કૂર કર્મ કરી રહ્યા છે પણ પરમાખા
મીઝો આમડાં ઉતરડી લેશે તેનું જ્ઞાન નથી. ત્યા

મહા સદાસ તુળ્યેદિ, સોદ તુળ્યેદિ પવિત્રદિ ।
વિહુસો વિહવન્તોદ હ કગિષ્વેદિ'જ્ઞાન્તસો ॥૫૮॥

જે અહીં બતક હસ, પારેવાના શિકાર કરી સહાર
કરે છે, તેને નરકની અંદર કેટલાય પક્ષીઓ લોહાની સાથસી
જેવી આંચવાળા, નારહીના જીવને ચીરી નાખે છે, ફાંદી નાખે
છે અને જે લોહા શરીરમાંથી નીકળે છે તે ઉપર મીઠું અને
તેજાળ છાંટે છે જાણે, કેવી વેદના ચતી હશે? પણ કુદન
કરે પરમાખામીને વિનવી-કાઠણી કરે, મારી ખૂલ થઈ ગઈ,
હવે આવા ગુન્હે નહિ કરું પણ પરમાખામી કહેશે, આંહીં તારું
કાંઈ આલે નહિ, તારા કરેલા કમ તે તો ભોગ્યે જ છૂટકો
છે આંહીં જન કરું કોય તો કેટ સાબિતી સાક્ષી માગશે
ગુન્હેગાર છૂટે તેનો વાંધા નહિ પણ નિર્દોષ માણે ન બધ
આ ન્યાય-નીતિ છે પણ નરકમાં પરમાખામી સાક્ષી માગતા
નથી. તેનો તો જીવ ત્યાં ઢાળલ થયો એ જ પુરાવો બસ છે

અણની નારહી જીવો કારમુ કુદન કરે છે તલ
જેવલા કુદડા કરી નાખે છે આ ઢાળા તો જીવો । કેવાં
ઝીણા સુધામી છે આમારા આવણા તો જીવો । કેવો રમ
યયો છે બધે બજૂરની પેશી જેઈ જ્યો. ફલાણુ તો અમને
આમ આવડે આમ કમ કરી ઉપરથી પોરસ કરનારને શુ
ફળ બાનવવા નહિ પડે । શરીરની ચાતા માટે હમામ સાણુ
જોઇએ પણ અંદર ચરણી પડે છે તેનું જ્ઞાન છે ? શરીર
ચોભાવીને પાપ કેટલા બાધા છે । ત્યા પરમાખામીઓ આમડાં

જિતારી લઈ ખારના ફૂડામા બોળશે. પછી અગે અગમા બળતરા જિઠે આ તીવ્ર વેદના કોણે જિભી કરી ? આહીં આંખ આડા કાન ભલે કરો, પણ કર્મનું ફળ ભોગવ્યા વિના છૂટકો નથી. બાઈબલમા કહ્યું છે, જાંટને સોયના નાકામાથી પસાર કરવો સહેલ છે પણ શ્રીમતોને સ્વર્ગમા જવું મુશ્કેલ છે. દૂધમા તેજાબ પડે ને જેમ ફાટી જાય તેમ પૈસાદારો પૈસાના મદમા ઉન્મત્ત બની જાય છે પૈસાના તોરમા કંઈક લોકો અવળે પથે દોરવાઈ જાય છે પૈસાદારની તમે ખુશામત કરો છો, પણ પરસ્ત્રી ગમન અને વેશ્યા ગમન સુધી તેઓ પહોંચી જાય છે કદાચ એ અત્યારે પોતાના પાપને છુપાવી શકે, પણ એ કર્મ ભોગવ્યા સિવાય છૂટકો નથી એકથી અનતગણ્ય થઈને આવીને જિભુ રહેશે

કર્મો વેરની વસુલાત વાળ્યા વગર નહિ રહે ત્યાં તમારી સત્તા નહિ ચાલે. જ્યારે કર્મની સત્તા છાતી ઉપર ચડી બેસશે ત્યારે જ બખર પડશે ધર્મને નેવે મૂકે, સતની શિખામણની અવહેલણા કરે અને પાપમા રચ્યો પચ્યો રહે તેની ખૂરી દશા થાય છે

મૃગાયુત્ર કહે છે : હે માતા ! મેં ઘણા ઘણા દુખ વેઠ્યા, જેનો કહેતા પાર આવે તેમ નથી જેને આવા દુખો સામે દેખાતા હોય તેને રગરાગમા આનંદ આવે ? એને સયમ માર્ગનું લેશ પણ દુખ ન લાગે. જેને સાચો વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થયો છે પોતાના-નિજ વૈભવનું માહાત્મ્ય આવ્યું છે. એવા મહાન પુરુષને જડ-ચેતનની વહેચણી વર્તે છે છ દ્રવ્ય, નવ તત્ત્વને યથાર્થપણે સમજ્યા છે, પછી તેને આ સસારમા ચેન પડે નહિ

જાણ નિરજન જ્ઞાતમ જ્ઞેયિતિ સતો તેનું ધ્યાન ધરા
આ કાયા ધર જ્ઞાતમ હીરો, જુલો કા જલ માલી ભરો
ધ્યાન ધારણા જ્ઞાતમ પદની કરતા જમણા ચીટ જાવે
નિજ પદની જાણે હોવે ને જનવડ જ્ઞાનક મન પાવે

સાનીઓ કહે છે આત્મ-જ્ઞેયિતિમા ધ્યાન ધરા શરીર
પાકિટ છે હીરો જ્ઞાતમા છે, લાખ રૂપિયાનું પાકિટ કહેવાય ક્યારે
લાખ રૂપિયાનો હીરો જાહર છે, તો જીવન જીવી જમા પછી
આ આમડાના પાકિટની કઈ જ કિંમત નથી માટે શુદ્ધ
જીવન્ય આત્મ તત્વની કિંમત કરો સંપૂર્ણ જ્ઞાન, કશન,
આશિત્ર વપની, આરાધના કર્યો તો મોક્ષ મળશે અને જો
મહા આરભ, મહા પરિઝઠનાં કારણો આપશે તો નરકની
ગતિ તૈયાર છે કયા માર્ગે આલજુ તે તમારા હાથની વાત છે
મૃગાપુત્રને સયમ માંજે બાલવા તાલાવેલી લાગી છે

મૃગાપુત્ર કહે છે હે માતા પિતા ! તમે સયમની
કુખરતા વણવો છો પણ આ તો સાંભળો નરકની વેડના કરવાયે
નિગોડનું દુખ કેવું છે ? પત્તવણા સૂત્ર પદ સાતમે ગૌતમ
સ્વામી પૂછે છે કે હે પ્રભુ ! નારહીના જીવો આસોઆસ કેવી
રીતે જ્યે છે ? જમવાન જવાળ આપે છે કે હે ગૌતમ -
નારહીના જીવો નિરતર ધમણની પેઠે આસોઆસ જ્યે છે ?
આવા તેત્રીસ સાગરોપના આયુષ્યમા કેટલા આસોઆસ થયા ?
જેટલા આસોઆસ થાય જોડલા સાતમી નરકના જલ અને જો
તમામ જીવનું દુખ ભેગું કરે જોડુ દુખ નિગોડના જીવ
જોડ સમયમા ભોગવે છે જ્ઞાનની ઉત્કૃષ્ટ વિરાધના કરનારો
નિગોડમા ઉત્તમ થાય છે જ્ઞાન અને આશિત્રની ઉત્કૃષ્ટ આરા
ધનાનું દુગ મોક્ષ છે

હે માતા ! આવા લવો મારા અને તમારા આત્માએ
અનતીવાર કર્યા છે હવે કોચના કટકાને બદલે રત્ન ચિંતા-
મણિ ફેંકી દઉં, ધતુરો વાવવા કલ્પવૃક્ષને ઉખેડી નાખુ, કે
ગધેડાને ખરીદવા ઐરાવત હાથી વેચી નાખુ, એવો હું મૂર્ખ
નથી મારે તો ધર્મમાર્ગે પ્રયાણ કરવું છે માટે મને
રજા આપો. મૃગાપુત્રને મોક્ષપદની સાચી તાલાવેલી લાગી છે
અને સંયમની મુશ્કેલી, મુશ્કેલી રૂપ નથી લાગતી. વળી પણ શું
કહેશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે

વ્યાખ્યાન ૧૦૨ સુ

સવત ૨૦૨૦ના આસો વદિ ૧૪ સોમવાર, તા. ૨-૧૨-૬૪.

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ ઉત્તરાધ્ય-
યનસૂત્રના ૧૯મા અધ્યયનમા મૃગાપુત્રનો અધિકાર ચાલે છે
લગવાન મહાવીર સ્વામી, ચરમ તીર્થંકર દેવને ૭૨
વર્ષનું આયુષ્ય પૂર્ણ કરતા બે દિવસ બાકી રહે છે, ત્યારે
સોળ પંહોર સુધી જે દેશના આપી છે તે અતિમ દેશના-
ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રની છં લગવાન પાવાપુરી નગરીમા પધાર્યા
છે રાજા અને નગરના લોકો વિનતી કરે છે પ્રભુ ચોમાસુ
આહી ખિરાજો, અમને ઘણો લાલ થશે

અઠે કરો, અઠે કરો, અઠે કરોજી,

એ ચરમ ચોમાસો સ્વામીજી અઠે કરો જી.

હે સ્વામી ? ચોમાસુ આહી કરો. પાવાપુરીથી આઘા

ન જવ ભગવાનના બેતાલીસ ચાર્તમાસ થયાં તેમા ચૌદ
ચૌમાસાં રાજગૃહી નગરીમાં થયાં, ત્યારે તે નગરના લોકો
કેવા ભાવશાળી હશે ! ભગવાન મહાવીર સ્વામાએ સાઠનાર
વય અને એક પંખવાડિયા મુખી ઉગ્ર તપસ્યા કરી, કર્મને
બેરુબેરુ કરી નાખ્યાં ત્યાર પછી, છેલ્લો છઠ્ઠ કયો દીક્ષાપ્રસન્ને
ભગવાને છુટકરેલો કેવળ જ્ઞાન પ્રગટ્યુ ત્યારે જ્યુ અને નિર્વાણ
પામ્યા ત્યારે પણ છુટકરેલ હતો. કેવળીને તપ કરવાની જરૂર
રહેલી નથી. આપણે મનઘાતી કર્મ ટાળવા પુરુષાધ કરવાનો
છે વીર્યકર નામગોત્રના હલીકો. જપાવવા, ભગવાને વાણીના
પ્રવાહ વહેવડાવ્યો. ભગવાનની વાણીનો જોગ પુણ્યોદય હોય
તેને જ મળે, જે મહાન પુણ્યશાળી હોય તેના આજણે, આખા
લોકને ઉલોત કરે, એવા ભગવાન પદ્યારે પરમ કૃપાલુ વીર્યકર
દેવની કીર્તિ-ચયોનામના ત્રણે લોકમાં ફેલાયેલી છે

ભગવાન મહાવીર સ્વામીના પાંચ કલ્યાણક થયાં છે
જન્મ વખતે દેવતાઓ, ૫૬ કુમારિકાઓ અને ચૌસઠ ઇન્દ્રી
ભગવાનને મેરુપર્વતના શિખર ઉપર સર્જાયા છે દીક્ષાકલ્યા
ણક વખતે ચૌસઠ ઇન્દ્રી હબારે સૂર્યોને ચ ભાવે તેવી શિખિત
રચે છે તેમાં ભગવાનને ગિરાજમાન કરી, ૬૪ ઇન્દ્રી પોતાના
શ્વેત ઉપર શિખિતને વહન કરે છે. ભગવાન પદ્યમૂખી લેખ
કરે, ત્યારે ઇન્દ્ર વજ્રહીરાના ચાળમાં વાળને લીલી લે છે અને
પછી કીરસમુદ્રમાં પદ્યશાળી દે છે. ભગવાન ૬૪ ઇન્દ્રના વહનિક
પૂજનિક અર્ચનિક અને સ્મરણનિક છે ત્રણ ભુવનના સર્વગ્રા
રૂપ છે કેવળ જ્ઞાનના કલ્યાણક મહોત્સવ વખતે દેવતાઓ
હાજર થાય છે

ભગવાનના જન્મ કલ્યાણક મહોત્સવ વખતે ત્રણે

લોકમા અજવાળા થાય છે. નારકીને પણ તે વખતે માર પડતો બધ થઈ જાય છે. કોઈને કહેવા જવું નથી પડતું, કે તોપના ધડાકા નથી કરવા પડતા, કે કુવર સાહેબનો જન્મ થયો. ભગવાનને તો શુભ પુદ્ગલો છે પુણ્યાનુબંધી પુણ્યના ધરતુ પુણ્ય છે એટલે મોક્ષ-કલ્યાણીક વખતે પણ ઈન્દ્રો હાજર થાય નિહરણુ પણ ઈન્દ્રો અને દેવતાઓ કરે છે

આજે જગતમા લોકો કેવી રીતે વર્તે છે ? ઠીક લાગે તેને તીર્થંકર પદે બેસાડી દેયે છે કહે, આ અમારા પચીસમા તીર્થંકર ! તીર્થંકર ચોવીસ જ હોય, પચીસ તો થાય જ નહીં અનત ચોવીસી થઈ ગઈ પણ એકેય પચીસી સાલળી ? ના ભગવાન મહાવીરનો પરિવાર પાંચ લાખ સતાવીશ હજાર, ચારે તીર્થનો થાય છે

પાવાપુરીના હસ્તિપાળ રાજાને ભગવાન મહાવીર સ્વામીનો-ચોવીસમા ચરમ તીર્થંકરનો-જોગ થયો છે ભગવાનને વિનતી કરે છે. હે પ્રભુ ! આપ ચોમાસુ અહીં બિરાજો, અમને લાલ આપો

ભગવાને વિનતી સ્વીકારી, પાવાપુરીમા છેલ્લુ ચોમાસુ રહ્યા. અઢાર દેશના રાજાઓ ત્યા આવ્યા છે છેલ્લા દિવસો છે ગોશાળાએ જ્યારે ભગવાન ઉપર તેજુલેશ્યા મૂકી હતી, પણ તે તેજુલેશ્યા કંઈ ખાસ અસર કરી શકી નહિ. ગોશાળાએ કહ્યું, હે કાસવા ? તું છ માસમા રીખાઈ રીખાઈને મરીશ ! ભગવાન તો ક્ષમાવત છે. કાટો ભલે કાટાથી નીકળે, હીરો ભલે હીરાથી કપાય, પણ વેર તો ગ્રેમ વડે જ શમાવાય વીત-રાગી પ્રભુને કેવળ જ્ઞાન પ્રગટયું છે સંપૂર્ણ જ્ઞાની છે, એમણે

જોશ્યાળાને થેતવતાં કહ્યું હું તો હજી સાડાસોળ વય મુખી
 મધકસ્તિની પેઠે વિચરવાનો છું, પણ હે જોશ્યાળા ! તારું મૃત્યુ
 સાતમે દિવસે નક્કી છે તારી તેજોદેશ્યા તને મારનાર થયે
 ત્યારે જોશ્યાળાએ પ્રભુ ઉપર તેજુદેશ્યા મૂકી ત્યારે તેજુદેશ્યા
 જાગવાનની દેશવી ત્રણ પ્રદક્ષિણા કરી, જોશ્યાળાના શરીરમાં
 પ્રવેશી ગઈ અને તેના શરીરની અંદર બળતણ ઉત્પન્ન થઈ

મામની અંદર વાત ઉઠી કે જે તીર્થંકરો સવારા કરે
 છે જોશ્યાળો જિન નથી, જિનપ્રભાપી છે જેના અગ્યાર લાખ
 આવકો છે પાંચનાથના સત્તાનીઆનો સગ થયેલો, જે
 અખાગ નિમિત્તાના બાણકાર હતા જોશ્યાળો મહાવીર સ્વામી
 સાથે છ વર્ષ રહેલો બાહ્ય તો પાંચનાથના સત્તાનીઆને જે
 સવમ માજેથી અદ્ય થઈ ગયેલા હતા તેઓ તેની સાથે રહ્યા,
 લાભ, અભાજ સુખ, હું ખ, છવન, મરણાદિ છ બોલનો બાણકાર
 થયો, એટલે પ્રભાવશાળી પણ દેખાડવા અને બધાને ભવિષ્ય
 કહેવા માંડ્યું કોઈને કંઈ ધણી કરવાનું કહે ને તે કરે
 એટલે તેને ત્યાં પૈસાની જલમછેલ થઈ બધા જોશ્યાળાએ ઈશુ
 અને મળ્યું જાહી કોઈ તેજ-મહીના ભાવ બતાવે તો આ
 ઉપાશય દુઠો પડી બધા તેટલા આવે ને ? કોઈને કહેશે
 તું ધોવીસ ઠલાકમાં મરી જઈશ, કોઈને લોંચ લેવાની ધડી
 ગણાવી હોય તેને કહેશે, તું હજી બાર મહિના કાઢીશ
 એમ કહે, અને એ છવી બધા સાંજે થઈ બધા આવી વાતોથી
 મદા બેસાડી દીધી છ બોલનો પ્રભાવ પડ્યો લોકો તેના
 તરફ આકર્ષાયા આજે પણ અમુક પથમાં જાળવા વિશે અકવા
 દેલાણી છે કે તે પથમાં બધા તે પૈસાદાર થાય એટલે આજે
 તો લોકો ત્યાં થસડાય ॥ કારણ કે પૈસાની જૂખ કોને નથી ?

ગોશાળો જિન ન હોવા છતાં પણ હું જિન છું, સર્વજ્ઞ છું, તીર્થંકર છું, તેમ જોલે છે, પણ લાગવગ લાયકાત નહિ આપે મહાવીર સ્વામી તીર્થંકર છે સૂર્ય કાંઈ છાંયડે ઢાક્યો રહે નહિ ભગવાન ઉપર છોડેલી તેજુલેશ્યા જ્યારે પાછી ફરી, ત્યારે ભગવાનના સાધુએ કેટલાક પ્રશ્નો ગોશાળાને પૂછ્યા પણ તે જવાબ આપી શક્યો નહિ

ગોશાળાના શરીરમાં તેજુલેશ્યા પ્રવેશી છે એટલે બળતરાનો પાર નથી. તેના સાધુ અને શ્રાવકોને દલ સમજાણો તેઓ માથી ઘણા ગોશાળાના પથમાથી નીકળી, મહાવીર પ્રભુ પાસે આવી દીક્ષા લીધી આ સમયે ગામમાં વાત જોડી કે જે તીર્થંકરો લવારા કરે છે. એક કહે છે, તુ છ માસમાં મરીશ, બીજો કહે છે, સાત દિવસમાં મરીશ આમાં સાચો કોણ ને જોટો કોણ ? ગોશાળો પોતે તો જાણતો હતો કે પાછી ફરેલી તેજુલેશ્યા તેના શરીરમાં પ્રવેશી ગઈ છે એટલે બળતરાનો કોઈ પાર નથી આજો ચૂસે છે, દારૂ આદિ પીએ છે, પણ કોઈ વાતે શાન્તિ થતી નથી આમ કરતા સોતમાં દિવસ આવ્યો. શ્રાવકોને લેગા કરી કહે છે ‘હું મરી ગયો છું, એવું તમે જાણો, ત્યારે મારા આ દેહને સુગંધી પાણીથી નવરાવજો હંસલક્ષણનું પટ પહેરાવજો આખા શરીરે સુગંધી ચંદનનો લેપ કરજો અને હજારો માણસો ઉપાડે તેવી શિખિ-કામાં કાઢજો અને મોટા મોટા અવાજે ઉદ્ઘોષણ કરજો કે— જોવીસમાં તીર્થંકર દેવ નિર્વાણ પધાર્યા છે આવા મહાન સત્કાર સન્માનથી મને કાઢજો” આટલી ભલામણ કર્યા પછી જ્યારે આયુષ્ય થોડું ખાકી રહ્યું, ત્યારે વિચાર થયો કે મહાવીરને જોટા તો કેમ કહેવાય !

એક વખત બ્યારે પ્રભુ છાત્રમાં આવવામાં હતા અને
 બોલાવક એમની સાથે હતો. ત્યારે વિદ્યાર્થી બતાવે એક
 તલનો છાંટ એક પ્રભુને પૂછ્યું કે પ્રભુ ? આ ફૂલના છવ
 અવીને ક્યાં જશે ? ત્યારે પ્રભુ કહે સાત ફૂલના છવ સાત
 તલ પહે ઉત્પન્ન થશે. બોલાવકને એમ કે પ્રભુને ખોટા પાક,
 એટલે પાછો વળીને તલનો છાંટ ઉત્પન્ન થશે. ફળી થશે. પરંતુ
 તે વખતે અચાનક વાહણ ચલુ, વરસાદ આવ્યો અને મૂળિયું
 પકડાઈ ગયું. બોલાવકો પાછો વળ્યો. ત્યારે ભગવાનને પૂછે
 છે પ્રભુ ! ફૂલના છવ ક્યાં છે ? ભગવાન કહે 'તલકે
 ઉત્પન્ન થઈ ગયા છે' પરીક્ષા કર્યો પાછો પહે તલસરા પાસે
 પહોંચ્યો. એણે તો સાતજ તલ છે આમ પહેલેથી ભગવાનને
 ખોટા પાડવા, કેવા ધંધા કરેલા ? પણ ભગવાન જે બ્રહ્મા
 તે પ્રભાણે જ થતુ આવ્યું છે

ભગવાનના જે સાધુને તેજુલેશ્યા મૂકી બાળ્યા મે કેવું
 ચાર પાપ કહ્યું ! ભગવાન મહાવીર જ સાચા છે કુ ખોટો
 છ મે આજ દિવસ સુધી કોઈ પ્રત્યક્ષ કરી છે માત્ર
 શું થશે ? કહ્યાત થવા માંડ્યો. અતર કળવા લાગ્યું
 પ્રભુ આપજ સાચા છે અને કુ ખોટો છ, આમ વિચારતા
 (શુકલ લેશ્યા આવી) પરિણામ ઉલ્લખન થવા

હે પ્રભુ ? આપ ગુણના ભંડાર છે. માન, મોટાઈ
 મેળવવા માટે મે કેવા અનર્થ કર્યા ? મોહકથી ચોરી
 કર્યો. તે આપ વિના કેઈ ઉતારી શકવા સમર્થ નથી.
 આપ ગુણના ભંડાર છે, ત્યારે મારા અવગુણોનો કેઈ પાર
 નથી. બોલાવકને કેટલો પ્રભાવ થયો હશે ? કેવા અસ્તો

થયો હશે, ત્યારે ખારમું દેવલોક પ્રાપ્ત થયું હશે. બખ્ખે સાધુ ઉપર તેજુલેશ્યા મૂકી ખાળનારને ખારમું દેવલોક હોય ? પણ આને પશ્ચાતાપની ભૂટી કેવી સળગી હશે ? અત્યાર સુધી ખોટી જાહેરાત ફૂલાઈને કરી હતી હવે સાચી હકીકત જણાવતા કેટલું લાગી આવ્યું હશે ! મુખ્ય શ્રાવકોને પાસે ખોલાવ્યા (ભગવતી સૂત્રના ૧૫મા શતકમા આ બધો અધિકાર છે) તે કહે છે ‘હે શ્રાવકો ? મારી વાત માન્ય કરશો ?’ ‘પ્રભુ આ શું ખોલો છો ! માન્ય શું, આજ્ઞા હોય તે કહો !’ ‘સાભળો પ્રતિજ્ઞા લેવડાવીને કહ્યું ‘હું જૂઠો છું. મહાવીર પ્રભુ સાચા છે.’ અગ્યાર લાખ શ્રાવકોનો ઘણી માન-કષાયને મૂકે તે કાંઈ થોડીઘણી વાત નથી પાપ ખૂંચ્યું છે. એટલે કહે છે, કે ભગવાન ખરા છે. હું ખોટો છું. હું તો મ ખલી પુત્ર છું. ગાયોની શાળામા જન્મ થવાથી મારું નામ ગોશાળો પડ્યું છે

હું મંખલી પુત્ર છું ભગવાનનો મે વિરોધ કર્યો. તેમના સમોસરણુમા બખ્ખે સાધુ ઉપર તેજુલેશ્યા છોડી ખાળી નાખ્યા શ્રમણુનો ઘાતક થયો શ્રમણુનો ઘાતક, એટલે અનંતાની દયાના ખાળનારનો ઘાતક થયો ઉપકારી પ્રભુ પર પણ મે તેજુલેશ્યા મૂકી, મે ઘણું પાપ કર્યું છે પાપ નજરે તરવરે છે તેજુલેશ્યા ભગવાને મને શીખડાવી અને મે તેમના ઉપર ઉપયોગ કર્યો માટે જુઓ, સાભળો, મારો આ દેહ છૂટે ત્યારે ડાબે પગે સિંઢરી ખાધી, આખી સાવર્થીનગરીમા મને ઢસરડળે અને ચોરે-ચોટે ફેરવતા એમ કહેજો, કે આ જિન નહિ પણ જિનપ્રલાપી છે તીર્થ કર ન હતો પણ બખ્ખે શ્રમણુનો ઘાતક પ્રભુ મહાવીર ઉપર તેજુલેશ્યા ફેંકનાર, મ ખલીના

એક વખત જ્યારે પ્રભુ છાત્રસ્થ અવસ્થામાં હતા અને
 જોશાસક એમની સાથે હતો ત્યારે વિહારમાં જતાં એક
 તલનો છાંદ એક પ્રભુને પૂછ્યું કે, પ્રભુ ! આ કૂલના છવ
 અવીને કયા જશે ? ત્યારે પ્રભુ કહે સાત કૂલના છવ સાત
 તલ પછે ઉત્પન્ન થશે જોશાળાને એમ કે પ્રભુને ખોટા પાકું,
 એટલે પાછો વળીને તલનો છાંદ ઉખેડીને ફેંસી દીધો પરંતુ
 તે વખતે અજાનક વાહણ થયું, વરસાદ આવ્યો અને મૂગિયું
 પકકાઈ ગયું જોશાળો પાછો વળ્યો ત્યારે ભગવાનને પૂછે
 કે પ્રભુ ! કૂલના છવ કયા છે ? ભગવાન કહે 'તલફે
 ઉત્પન્ન થઈ ગયા છે' પરીક્ષા અર્થે પાછો પડે તલસરા પડે
 પહોંચ્યો, એવું તે સાતજ તલ છે આમ પહેલેથી ભગવાનને
 ખોટા પાઠવા, કેવા ખંખા કરેલા ! પણ ભગવાન જે જાણ્યા
 તે પ્રમાણે જ થતું આવ્યું છે

ભગવાનના જે સાધુને તેજુદેશ્યા મૂકી બાળ્યા એ કેટલું
 ચોર પાપ હતું ! ભગવાન મહાવીર જ સાચા છે હું ખોટો
 છું મેં આજ દિવસ સુધી બિધી પ્રરૂપણા કરી છે, માડું
 શું થયું ? કહ્યાત મવા માડયો અતર કહેળવા લાગ્યું
 પ્રભુ આપજ સાચા છે અને હું ખોટો છું, આમ વિચારતા
 (શુકલ દેશ્યા આવી) પરિણામ ઉલ્લસવળ થયાં

હે પ્રભુ ! આપ ગુણના ભાંડાર છે માન, મોટાઈ
 મેળવવા માટે મેં કેવા અનસ કર્યાં ! મોહરૂપી ભોરોમ
 કરડયો, તે આપ વિના કોઈ ઉત્તારી શકવા સમર્થ નથી.
 આપ ગુણના ભાંડાર છે, ત્યારે મારા અવગુણોને કોઈ પાર
 નથી જોશાળાને કેટલો પ્રમાતાપ થયો હશે ? કેવો ખોસ્તો

થયો હશે, ત્યારે ખારમુ દેવલોક પ્રાપ્ત થયું હશે
 બખ્ખે સાધુ ઉપર તેજુલેશ્યા મૂકી ખાળનારને ખારમુ
 દેવલોક હોય ? પણ આને પશ્ચાતાપની ભૂતી કેવી સળગી હશે ?
 અત્યાર સુધી ખોટી જાહેરાત ફૂલાઈને કરી હતી હવે સાચી
 હકીકત જણાવતા કેટલું લાગી આવ્યું હશે ! મુખ્ય શ્રાવકોને
 પાસે ખોલાવ્યા (લગવતી સૂત્રના ૧૫મા શતકમા આ બધો
 અધિકાર છે) તે કહે છે ‘હે શ્રાવકો ? મારી વાત માન્ય
 કરશો ?’ ‘પ્રભુ આ શું ખોલો છો ! માન્ય શું, આજ્ઞા હોય
 તે કહો !’ ‘સાલજો પ્રતિજ્ઞા લેવડાવીને કહ્યું ‘હું જૂઠો છું.
 મહાવીર પ્રભુ સાચા છે.’ અગ્યાર લાખ શ્રાવકોનો ઘણી માન-
 કષાયને મૂકે તે કાંઈ થોડીઘણી વાત નથી પાપ ખૂચ્યું છે.
 એટલે કહે છે, કે લગવાન ખરા છે હું ખોટો છું. હું તો
 મ’ખલી પુત્ર છું. ગાયોની શાળામા જન્મ થવાથી મારું નામ
 ગોશાળો પડ્યું છે

હું મ’ખલી પુત્ર છું લગવાનનો મે વિરોધ કર્યો
 તેમના સમોસરણુમા બખ્ખે સાધુ ઉપર તેજુલેશ્યા છોડી
 ખાળી નાખ્યા. શ્રમણનો ઘાતક થયો શ્રમણનો ઘાતક, એટલે
 અનતાની દયાના પાળનારનો ઘાતક થયો ઉપકારી પ્રભુ પર
 પણ મે તેજુલેશ્યા મૂકી, મે ઘણું પાપ કર્યું છે પાપ નજરે
 તરવરે છે તેજુલેશ્યા લગવાને મને શીખડાવી અને મે તેમના
 ઉપર ઉપયોગ કર્યો માટે જુઓ, સાલજો, મારો આ દેહ છૂટે
 ત્યારે ડાખે પગે સિંદરી ખાધી, આખી સાવર્યીનગરીમા મને
 ઢસરડાને અને ચોરે-ચોટે ફેરવતા એમ કહેજો, કે આ જિન નહિ
 પણ જિનપ્રલાપી છે તીર્થ કર ન હતો પણ બખ્ખે શ્રમણોનો
 ઘાતક પ્રભુ મહાવીર ઉપર તેજુલેશ્યા ફેંકનાર, મ’ખલીના

પુત્રને ધિક્કાર હોતો એમ કહી મોહમાં ચૂકતો. એવી રીતે સાવધાનગરીમાં ફેરવી, એકાત સ્થળે મારા દેહને ફેંદો દેતો.' આટલી બલામણુ આવકોને કરે છે શુકલસૈરયા પ્રગટી ચૂકી છે પરિણામ ઉજળા થઈ ગયા છે સમ્યગ્દશનની પ્રાપ્તિમાં આમુખ્યનો બંધ પડતાં બારમાં દેવલોકમાં દેવરૂપે ઉત્પન્ન થયો.

ભગવાને કહેલું હું છ માસમાં રીબાંધને મરનાર નથી, હજી ૧૬૥ વષ વિચ્છવાનો છુ' તે વાત બધાના લક્ષમાં છે એટલે પ્રભુનો આ અંતિમ સમય છે, એમ સમજી, બધા પ્રભુની છેલ્લી દેશનાનો લાભ લેવા આવી ગયા છે, અહાર દેશના રાજાઓ ભગવાનની પાસે શ્રુ પૌષધ કરી બેસી ગયા છે તેને અનુસરીને આજે ચૌદશ-પાળીના પૌષધ ધણા કરે છે.

આપણી દિવાળી અજવાળી ક્યારે કહેવાય ? આત્મિક ભાવનાની ખીલવણી થવી જોઈએ. સ્વરૂપમાં ટકવું જોઈએ પારી, પૂષરા કહીવરાં સાટા ગળતુ ખાવાનું કરે, અને બની હતીને બહાર નીકળે તેમાં દિવાળી ભાળે છે ? દિવાળી એ તો સાવ જનિક પવ છે ફરેક પથ મત વાળા દિવાળીને માન્ય કરે છે નૈન લોકો આજે મહાવીર પ્રભુ નિર્વાણ પામ્યા અને જીવન સ્વામીને કેવળજ્ઞાન થયું તે પ્રસન્ને દિવાળી માની રહ્યા છે હિ હુધમ મા, આજે રામચંદ્રજી સીતાજીને લઈને અયોધ્યામાં પ્રવશ કરી તેની યુથાલીમાં દિવાળી પવ ઉજવ છે એમ વિજ વિજ માન્યતા છે કહવાનો મુદ્દો એ છે કે દિવાળી સાવ જનિક પવ છે.

ભાવાન મહાવીર સ્વામીજી બે દિવસનો સમારો કર્યો.

અખડ વાણીનો પ્રવાહ વહેવડાવ્યો, ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રની પ્રરૂ-
પણા કરી સૂત્રરૂપે બધું કીધું, ગૂથણી ગણધર દેવે કરી
ભગવાન મહાવીરસ્વામીના નિર્વાણ સમયે એ ગણધરો પાસે હતા.
ગૌતમ અને સુધર્મા બાકીના નવ, આ પહેલા મોક્ષે ગયા હતા
લોકો દેશના સાભળવા તન્મય બની ગયા, આ મૃગાપુત્રનું
૧૯ મુ અધ્યયન અતિમ દેશનામા કહેવાયેલું છે

તળ્હા કિલન્તો ધાવન્તો, પત્તો વેયરિણિ નલ્હિ ।

જલં પાહિન્તિ ચિન્તન્તો, ખુરધારાહિ વિવાહ્ઓ ॥૫૧॥

મૃગાપુત્ર માતાપિતાને કહે છે ‘હે માતા! હું પરવશ
પણે, મારા કર્મના વાકે, નરક ગતિમા નારકી પણે હતો ત્યા
હું ઘણો દુખી થયો જ્યારે હું ખૂબ તૃણાતુર થયો ત્યારે
વૈતરણી નદી ભણી દોડયો વૈતરણી નામનો પરમાધામી વૈતરણી
નદી વિકુવે છે જેમા પર-પાચની દુર્ગંધ હોય છે ખોખો ભરે
ત્યા હાથના આગળા કપાઈ જાય જીભને એ પાણી અડે ત્યા
જીભ કપાઈ જાય આવી નદીમા પરમાધામીઓ નારકીના જીવને
ધક્કા મારીને નાખે છે તેમા પડતા શરીરના ટુકડા થઈ જાય
છે ધોળીની પેઠે પરમાધામી નારકીને એ પગેથી ઝાલી, મોટી
શીલા ઉપર પછાડે છે ફાદે ફાદા ભડી જાય

હું વૈતરણીમાથી માડ જૂટી, શાતા વળે તે માટે વનમા
દોડી ગયો ત્યા મહાવન અસિપત્ર નામનું મહા મોટું વન
પરમાધામીએ વૈક્રિય કરેલું હોય છે ત્યા શાતા લેવા વૃક્ષ
નીચે બેઠો ત્યા ઉપરથી તલવારની ધાર જેવા પાદડાઓ
પડવા લાગ્યા હાથ પગ છેદાઈ ગયા માથાના ટુકડા થઈ
ગયા ‘હે માતા! આવા દુખો અનતીવાર ભોગવ્યા જેણે

નિરતર અથાતા ઉપજવી છે તેને નરકમાં કયાય ચાતા
મળતી નથી

મૃગાપુત્ર આ અનુભવની વાણી બોલી રહ્યા છે હજી
પણ શું કહેશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે

વ્યખ્યાન ૧૦૩ મું

શા ૨૦૨૦ આસો વાદિ ૦)) મ મળવાર, તા. ૩-૧૧-૧૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ ત્રિલો-
કીનાથ, દેવાધિદેવ ત્રણ જગતના આધારભૂત, રક્ષણકર્તા,
જગતના જીવોને સત્ય માર્ગે ચલાવનાર, મિથ્યાત્વના ગેર
ઉતારનાર પવિત્ર રહમા તીર્થંકર દેવ, ભગવાન મહાવીર
સ્વામીની આજે નિર્વાણ વિધિ છે જેણે કમના કાટ ઉખેડ્યા
માટે ઘણા પ્રયાસો કર્યા નહરાજના ભવમાં અગ્યાર હાથ
ઉપરાંત માસજમણ કર્યા હતાં ત્યાં ૨૦ ગોલની આરાધના
કરી તીર્થ કરનામ જોત્ર કમ ઉપાભ્યું, જેના પ્રતાપે શ્રીવીરમા
તીર્થંકર દેવ થયા ત્રીસ વયની ભરમુવાનીમા રાજપાટ ત્યાગી
સયમ પથે વળ્યા ત્યાગને જીવનમાં ઉતાયો પછી જ તેમણે
મોક્ષમાગની પ્રવૃત્તિ કરી છે ભગવાનનું આદિત્ર વચાખ્યાત,
વાણી અને વર્તન જીવનમા એકકાર પછે વતતાં હતાં
હુ ખનો ક્ષય કરવા ભવજીવ સુખીનું સામાયિક વત અગીકાર
કરી લીધું આત્માને ઉજ્જવળ કરવા ઉચ્ચ તપસ્યાઓ કરી.
ઓછામા ઓછો તપ-છકુ એટલે બે ઉપવાસ, ઉત્કૃષ્ટ છ માસના

૧૮૦ દિવસના ઉપવાસ બધા ઉપવાસો ચોવિહારા. ૧૮૦ ઉપ-
વાસમાં તેર ખોલનો આકરો અભિગ્રહ ધાર્યો કે રાજની કુવરી,
માથે મૂકો, હાથ-પગમાં બેડી, સુપડાંને ખૂણે અડદના ખાકળા,
આંખમાં આંસુ લાવી, ત્રીજે પહેરે વહોરાવે તો લેવું લગવા-
નનો અભિગ્રહ પૂરો થતો નથી ચાર જ્ઞાન વર્તે છે સાધન
છે, છતા કદી ઉપયોગ મૂકી જોતા નથી કેવા ધૈર્યવાન હતા ?
ફરતા ફરતાં પ્રભુ કૌશળી નગરીયે પધાર્યા

પાંચ પાંચ માસના ઉપવાસ માથે, પચીસ દિવસનાં
વા'ણાં વાયાં,
ઘેર ઘેર ધુમતાં તોયે પ્રભુને, ભોજન મળે ના,
મન માન્યાં,
કોઈ મોઢક મીઠા લાવતા રે, કોઈ પકવાન ગ્રેમે
આપતા રે તોય પ્રભુજી પાછા જાય,
સતી અંદનખાળાને ખારણે પ્રભુ આવી ઊભા છે પારણે,
એનું જીવતર ધન્ય ધન્ય થાય.
મેવા મીઠાઈ પડતા મૂકીને, લીધા અડદના ખાકળા,
ખંધન તૂટ્યાં જન્મે જન્મના, અંતરનાં ઉઘડ્યાં આગળાં,
એણે ભિક્ષા પ્રભુને દીધી રે, એણે આશિષ ઉરની લીધી રે,
એનું જીવતર ધન્ય ધન્ય થાય.

અંદનખાળાના વદન ઉપર ઓજસ કઈ ઔર ઝળકી રહ્યું
છે એકદા બહારગામથી પાછા આવતા શેઠ પૂછે છે કે શેઠાણી
ક્યા છે? દાસી કહે, તે તો પીયર ગયા છે તમારી શેઠાણીનું
નામ લેવા જેવું નથી અંદનખાળાને લડકિયામા પૂરી છે માથાનો
સુદર ચોટલો ઉતરાવી નાખ્યો છે સશય તે ધ્રુવેર છે શેઠાણીને
સશય થયો હતો કે અત્યારે તો શેઠ દીકરી દીકરી કહે છે,
પણ આગળ જતા મારી સમોવડ થશે આમ સશયને લઈને
કાવતરુ કર્યું અંદનખાળા તો ચુકારો કરતી નથી, તે તો

પથ પરમેષ્ઠી પદની આરાધનામાં તલ્લીન બની કર્મ ખપાવે છે. હાસ-હાસીઆને ભેગા કરતી નથી, કે જૂમ બરાડા પાડતી નથી. ઝાળી અણુધારી જ વાગે ક્યારે કર્મ નો, ઉદયકાળ થયે, કણ્ડગો ફૂટે તેની શુ ખબર ? માટે સમય વર્તે ત સાવધાન હુ ખર્માં પણ સમજાવે સાવધાન રહેવું ભેઈએ.

અ હનખાગાનું હુ ખ સામળી શેઠનો જીવ કપાઈ અમે તાણી તોડી અ હનખાગાને બહાર કાઢી, કહેવા લાગ્યા, અરરર ! તારે માથે આવડુ હુ ખ ! અ હના કહે, હોય બાપુજી ! આ તો કર્મ ખપાવવાનો મહાન મહોત્સવ છે તુએ. સમજાવ કેવો છે ! ક્યો કર્મ સોગવ્યા વિના છૂટે નથી, પણ સામાનો દોષ ન જોવો તે ખૂબી છે ને ! જેને શોધતા આવડે છે તે તો જીવન સમસ્યાનો ઉકેલ આણી શકે છે.

શેઠ કહેવા લાગ્યા, જલ્દી પારણ કર, હુ હનખા છુદારને બોલાવી લાવું છુ શેઠને પારણ કરાવવા માટે કાંઈ ખાવાનું ધરમાંથી મળ્યું નહિ, ફક્ત દોરને આપવા માટે મીઠા વિનાના મોળા અડદના બાકળા હતા તે લીધા અને બીજુ કાંઈ સાધન ન મળતા દોહાના સૂપડામાં ખાવા આપ્યા બેટા ! પારણ કરવી મા હનખા હુ છુદારને બોલાવીને આવું છુ એમ કહી શેઠ બહાર નિકળ્યા. અ હનખાગાને ત્રણ દિવસના ઉપવાસ છે ઉંબરમા બેઠી. પણ મોઢામા ઠેાળિયો જતો નથી. કેમ બાપ ! હાન હઈ પછી પારણ કરું જોવી સાવના છે નજર બહાર મઠાણી છે.

જેની જોતા તા પાદ, ધ નર જો આવીમળે,
ઉધડે ઉંચાના ઘાટ, હુ થી નહિ ત્યા ઠામની

ખારણા સામે નજરે રાખી વાટ નિહાળે છે, ત્યાં લગવાન મહાવીર સ્વામી પધાર્યા, પાચ માસને પચીસ દિવસના ચૌવિહારા ઉપવાસ છે આજે તો એક ઉપવાસ કરે ત્યાં લડથડિયા ખાવા લાગી જાય છે, અને કહેશે, ‘ ક્યાંરે ઊગે દીનોનાથ, ને ન કાઢુ મોઢા ખહાર હાથ ’

લગવાન તીર્થ કર દેવ ચરમ શરીરીની આજે નિર્વાણ તિથિ હોઈ જેમ અને તેમ ત્રિરત્નની આરાધના કરવાની હોય, પણ મેવા મીઠાઈ ઉડાવવા કે શરીર શણગારવા, રંગોળી પૂરવી, એથી શુ ઉજ્જવણી માનવાની હોય ? રંગોળી અદરના ઉપશમ ભાવની પૂરે સમિતિ-ગુપ્તિની વેલો કાઢો. તમારી જીભ સાકર જેવી રાખો ગળ્યુ ભાવે છે, તો ગળ્યુ ખોલો.

લગવાન મહાવીર સ્વામીને પારણુ કરાવનાર ચદન-ખાળાનો જોગ મળી ગયો. રાજાની કુવરી, કાળથી ત્રીજો પહોર, ક્ષેત્રથી ઉખરમા બેઠી છે, સૂપડાને ખૂણે અડદના ખાકળા, માથે મૂડન, બધા બોલ પૂરા છે, માત્ર એક આસુની ધારાનો બોલ અધૂરો રહે છે ચદનખાળાએ લગવાનને દીઠા તેનો શોક ચાલ્યો ગયો ઉલ્લાસ આવી ગયો. જ્યાં વહોરાવવા જાય છે ત્યાં લગવાન પાછા વળી જાય છે પ્રભુ પાછા ક્યાં ત્યાં તો ચદનાને માથે જાણે આલ તૂટી પડ્યો હોય, તેમ—

રડતી ચદનખાળા બોલે, કૃપા કરો લગવાન
મહેર કરો મુજ રંકજ ઉપરે, લ્યો ખાકુળા દાન,
આવો આવો હે વીર ! સ્વામી મારા અંતરમાં.

રડતી રડતી બોલે છે, હે પ્રભુ ! કંઈ મારો વાક !
તમે પાછા વળો મારા ઉપર કૃપા કરો મને ગમે તેટલા
હું ખ પડ્યા તે હું ખ, હું ખ નથી લાગ્યા, પણ આપ આગજીથી

પાછા જાઓ છો, તે તો જાણે મેરૂ તટી પડયો હોય તેવું લાગે છે ભગવાને નિહાળ્યું ચંદનબાળા ખુસકે ખુસકે રહી રહી છે અભિમુહ પૂર્ણ થયો જાણી, પ્રભુ વહોરવા પાછા વળ્યા ભગવાન કરપાત્રી હોય છે હાથ ધર્યા ત્યા ચંદનબાળાએ બાકળા વહોરાવ્યા.

જેન જણે અમરકાંઠ કથાને પઞ્ચમી બિટી તરી,
માથે મુદર વાળ કથાને, વરસી સુખની ઢેલી,
મારાં જાંબણાં સૂતા
જાઓ જાઓ દેવ, મારા સૂતાં સૂતાં કાર
મારાં જાંબણાં સૂતા
શાલી શાલી અંદનબાળા વિનવે છે જાજ મારા..

ત્યાં તો બંધન તટ્યાં માથે મુદર કેશકલાપ સઘં ગયો સાઠાબાર ફેઠ સોનયાનો વરસાદ સુગંધી ફૂલોનો વરસાદ, વજ્રોનો વરસાદ વરસ્યો આકાશમાંથી ફુફૂલીનો દિવ્ય મહા દોષ થયો. અહોહાન, મહોહાન, એ બાળા ગામમાં સજાણ ભગવાનના અહાર ને નિહાર અરૂરય હોય છે કળૂતરની પેઠે આખા ને આખા બાકળા ઉતારી ગયા આવીને સ્વાદ લેતા નથી. તપશ્ચર્યામાં છ માસમાં પાચ જ દિવસ ખોછા છે, જેમાં ક્યાંય રાખડી, સૂઠ લીંબુનું પાણી, મગના પાણીનાં પાશણ નથી. જાને તો તોફાનનો પાર નથી. જેક ઉપવાસ કર્યો હોય ત્યાં દિવસે વાશ દેખી જાય ક્યાં ભગવાનની પરમ દશા અને ક્યાં આપણી પામર મનોદશા! સાધના વિના સિદ્ધિ ક્યાં પડી છે ?

જાને તો માટેથી વાતો કહે કે 'સ્વ સ્વરૂપમાં રમવું પવ્ય રમી રહ્યો ભાર્ગ? દ્રવ્ય ગુણ પદાર્થની વાતો આવડી

ગઈ એટલે શુ તરી ગયો ? જીવનમા ઈન્દ્રિય વિષયોના તારા ચાળા તો જો ધર્મ વિના કર્મનો આરો નહિ આવે. પાણીના પકવાનો અને વાતોના વડાથી પેટ ભરાય નહિ હજારો વાનગીઓ ગણાવી જનાર કરતા લૂખો રોટલો પીર-સનારો શ્રેષ્ઠ છે એમ એક જીલે હજાર જ્ઞાનની વાતો બોલી જનાર કરતા થોડું પણ આચરણમા ઉતારનાર શ્રેષ્ઠ છે. વિચારના હવાઈ મહેલ કરતા આચારની ઝૂપડી શ્રેષ્ઠ છે જ્ઞાની કહે છે, કે તુ આચરણમા ઉતારે તો જ તારા જ્ઞાનની કિંમત છે જેની જીભ નાની તેનું કામ મોટું. જેની જીભ મોટી તેનું કામ નાનું.

લગવાને સાડાખાર વર્ષ અને એક પખવાડિયા સુધી તપ કર્યો, તેમા ૩૪૬ પારણા થયા, બાકી બધા ચોવિહારા ઉપવાસ હતા દીક્ષા પ્રસંગે ઈન્દ્રે દેવદુષ્ય વસ્ત્ર ખલે નાખેલુ તેને પણ વોસરાવી નાખ્યુ પાથરવા માટે દાલડો, પથરણુ, કઈજ નહિ લાખો વાસો કરવાની વાત જ નહિ આજે તો એક પૌષધ કરે, હજી બપોરના બાર ન વાગે ત્યા તો ઉપાશ્રયમા પથારીઓ પડી જાય ! આજે ન સૂવે તો ભલાઈ ! કારણ કે આજે તો માળા ફેરવવાની હોય ને ?

લગવાને બેતાલીસ વર્ષ સયમ પાળ્યો તેમા ૧૨૧૧ વર્ષ અને એક પખવાડિયુ છદમસ્થ પણે રહ્યા, બાકીનો સમય કેવળજ્ઞાની પણે વિચર્યા લગવાનના ચૌદહજાર સાધુ, છત્રીસહજાર સાધ્વીજી, શ્રાવક-શ્રાવિકામળી સર્વ પરિવાર પાત્ર-લાખને ૨૭ હજાર તેમા ૭૦૦ સાધુ-સાધ્વીજી તદ્દલવે મોક્ષ ગામી થયા બાકીના દેવલોકે ગયા છે લગવાનના શ્રાવકો પણ

જ્યન્ય ત્રીજે ભવે અને ઉત્કૃષ્ટ પદર ભવે તો મોક્ષ જશે જ
 બધા આવકો સમક્ષિતની છાપવાળા હતા આવક નામધારી
 ન હતા ગુણધારી હતા આજે તો નહાઈ-ધાઈ શણગાર
 સહ, તલ્લે કે અમે કષ્ટક છીએ જોમ ગુમાન શખતા હોય
 પણ બહારના સૌંદર્યથી શોભે તે તો નહ અને સદાચારના
 શૌર્યથી શોભે તે સુખ તમે નહ છો કે સુખ ? ભગવાન,
 મહાવીર કહેવાણા વીર જોડે શુ ? ભગવાનમાં વીરત્વ હતું,
 અમર્યાં નામ નથી પડ્યાં. કમની સામે જુએશ ઉઠાવી મર
 જ્યાત કજ સહેવાની કળા જોડે તપ અને આવો તપ જ
 મુક્તિ અપાવે છે પ્રભુએ મોક્ષના ધાણાને બિડાવી નાખ્યા -
 ઉ હમુ અધ્યયન

તથ નારાયણુત્તેજં મિત્તળ કસ્મ કચુયં ।

મુખી વિગલ સંગામા, મલાજો પરિમુચ્ચ ॥૨૨॥

જેમ ઠોઈ મોટે સુખટ હાથમાં બાણ લે તેમ પરાક્રમ
 રૂપી ધનુષ્યબાણ લઈ ઈશ્વોરમિતિની જીવાદોરી બાંધી, પીરજ
 રૂપી ભાગ્ય ઠરું તેને સત્યરૂપી આમડાથી બાંધ્યું તપરૂપી
 વીરથી કર્મસેનાને લેહી નાખી ભાવ સગ્રામ ખેડ્યો ભગવાને
 પુરુષાથ ખેડી ચાર ધન બાવી કર્મને તોડી નાખ્યાં બેતેર
 વધતુ આમુખ્ય પૂણ્ય થયું આ દિવસની પાછલી રાત્રીએ-

અમાસની પાછલી રાતે, આઠ કર્મ ક્ષય છીધાં
 મલાવીર સ્વામી મુક્ત પહોંચ્યા, ઝોતમ કેવળ જ્ઞાતી રે
 આજ આરે દિવાળી અજવાળી

ભાવાન આઠ કર્મોનો ક્ષય કરી, ઠેક ઉપ્પ અતિમા
 લોકના અગ્રભાજે જોઈ સમયમા પહોંચી ગયા અલોકમા
 ધર્માસ્તિઠાનનો અભાવ છે તથી અલોકમાં જઈ શકાતું નથી

ભગવાન અલોકને અડીને રહ્યા છે, સિદ્ધિ પદને વર્યા છે
 ગૌતમ સ્વામી પાસે હતા પ્રભુના વસમા વિરહે હૈયામા જાણે
 વજ્રઘાત થયો હોય તેમ દુઃખ લાગ્યું. અહો ! કેવળ જ્ઞાનનો
 સૂર્ય આથમી ગયો ! શુદ્ધ આત્મભાવની વિચાર ધારાએ
 ચડયા, છઠ્ઠા અને સાતમા ગુણસ્થાને પ્રમત અપ્રમત દશામાં
 ઝીલનારા ગૌતમે ક્ષીપક શ્રેણી-ક્ષાયક ભાવથી કેવળ જ્ઞાન
 અને કેવળ દર્શન પ્રાપ્ત કરી લીધું કેવળ જ્ઞાનનો દીવડો
 ઝળહળ્યો. આવા પવિત્ર પુરુષ ગૌતમ સ્વામીને કેવળ
 જ્ઞાન થયું. ભાવ ક્ષીપક પ્રગટ્યો. આજે તમે પણ ભાવ ક્ષીપક
 પ્રગટાવો. માટીના કોડિયાના ક્ષીપકોથી ત્રસ જીવોનો સહાર
 થાય છે અદરમા પ્રકાશ પ્રગટાવો ઘરખાર વાળી-ચોળી
 સાફ કરો છો, વાસણના કાટ ઉખેડો છો, તેમ વાસનાના કાટ
 ઉખેડો આત્મિક જીવન તપાસો.

ભ્રમણા સ્થળ ભીતરનું તોડો, ફોડો કર્મ ફટાકા રે.
 જ્ઞાન ગડદિયા ભરી ભરમ પર, ભાવે કરો ભડાકા રે.
 પર્વ દિવાળી પ્રભુગુણ ગાવા, પાપ સમૂહ સમાવો રે.

જીવને અનંત કાળથી ભ્રમણા થઈ છે ‘પરથી હું સુખી
 થાઉં’ એ વાસના ઊભી છે તેને તોડો કર્મના ફટાકડા ફોડો
 દિવાળી ઉપર ફટાકડા ફોડી મોટો અવાજ કાનને પ્રિય લાગે
 છે પણ કેટલાય ત્રસ જીવો માળામા ખેંઠા ફડફડતા હોય છે !
 કેટલા બાળકો ઝળકી જાય છે ! દારૂખાનું ફોડવાથી કેટલા પાપ
 લાગે છે ! હાથમા શુ આવે છે ! કાંઈ નહીં ઊલટા કર્મનાં
 દેણા વધે છે.

રોમનો બાદશાહ નીરો થઈ ગયો એક વખત એક
 હાથી પર્વત ઉપરથી ગમડી પડ્યો તેની ચીસ સાલળી અને

તે ઠણ પ્રિય લાગી. પૂછ્યું, કે આ કોની ચીસ છે ! ત્યારે
કહેવામાં આવ્યું કે હાથી પવત ઉપરથી ગળડી પડ્યો.
તેની ચીસ છે જસ, પછી દુઃખ કરી દીધો, હાથીઓને પવત
ઉપર ચઢાવી નીચે ગળડાવો. હાથીઓને પવત ઉપર પરાણે
ધક્કા મારી ચઢાવવામાં આવ્યા અને ગળડાવવામાં આવ્યા,
એવી રીતે સાતસો હાથીઓને ગળડાવ્યા. એક કલ્પેન્દ્રિયનાં
સુખને માટે, કાનની પ્રિયતા માટે સર્પ, કેવાં પાપો કર્યાં !

અત્યારે તમે મોઘવારી મોઘવારીની રાહો પાઠો છે
પણ મોઘવારી ક્યાંય દેખાય છે ! સિનેમા ચૂલ-હોટલમાં જુઓ !
ક્યાં મોઘવારી છે ! પાપ કરવાં છે, પાછું વાળીને બેડું નથી
તેના માટે દુઃખ તિ સ્વાગત કરવી સામે જીવી છે જ્ઞાની કહે
છે, કે દુર્ગુણોને ફોડો, વિશુદ્ધ પ્રેમ પ્રગટાવો, પ્રમાદને પ્રબલો,
આત્માને શોકખો ખનાવો તમારે આત્મિક લક્ષ્મી બેઠકો છે ને ?
શોપડા પૂજનમાં શું લખો છો ? “શ્રી ૧” બેરહે જી ? સવા
શેર કહો ? પાશેરે પૂર ન હોય ત્યાંજ પહેલું શૂંઠણ ખજા
શાળીની શ્રદ્ધ બેઠકો છીએ ભૌતિક સુખ બેઠકો છીએ
ભગવાને મહાઆરભ પરિગ્રહને નરકનું દારૂ કહ્યું છે તેની
તમે ભલામણ કરો છો. લક્ષ્મીજીના મંદિરે ઠેર ઠેર પગે લાગી
આવો જૈનત્વના શું આ લક્ષણ છે ? જ્ઞાની કહે છે, તમારા
આત્માનું સુધારી લ્યો. આવા અવસર ફરીને મળવા મુશ્કેલ છે

શીલ જો મોટામાં મોટું આશૂષણ છે વેરમાં જમે
તેટલા આશૂષણ પહેરીને નીકળે તો પણ પ્રથમ સનીય નથી,
એક સતી સીંચશે સત્તર થીંગડાનો સાંકડો પહેરી નીકળી
હોય છતાં વહનીય છે સોળ સતીઓ રજ વીધે” કરો, ૧૧

ગણુધરો અનત ચોવીસીઓ થઈ ગઈ, તેઓને પ્રભાતના પહોરમાં નમસ્કાર કરાય છે દિવાળી પર્વની આરાધના ગુણુશ્રેણીએ ચડવા માટે થઈને કરવાની છે, કર્મના દેણા દઈ આત્મિક લક્ષ્મીને વરવાની છે

વિક્રમ સવત ૨૦૨૧ લખશો, તે સવત નામ કેમ ચાલુ થયું છે, તેની ખબર છે ? ‘વિક્રમ રાજ’ એવા ઉદાર હતા કે જેના દેણા વધી ગયા હતા, તેઓને વેપારીઓના ત્રાસથી ખચાવ્યા હતા વિક્રમ રાજએ રાજ ભડાર ખૂલ્લા મૂકી, દેણા સરભર કરી આપ્યા હતા, તેથી તેમના નામથી સવત-સાલ શરૂ થઈ છે તમે આ દિવસે એકાદ જણનું પણ દેણું જતું કરો તેવા છો કે પૈસાની ઝખનામાં કામનાના દાસ બની ગયા છો ?

ખાડો ન બનજો, હમેશા સોપાન બનજો આજે અધ અનુકરણ થઈ રહ્યું છે લેણું જતું કરવાની વાત અદ્ધર લટકી રહી ને નવા ચોપડા કરવા તે રહી ગયું છે સાપ ગયા ને લીસોટા રહ્યા, તે કહેવત સાચી પૂરવાર કરી બતાવી એકાદ જણના લેણા કે જે પહોચી શકતો નથી, બેવડ વળી ગયો છે, તેવાના જતા કરો તો જ તમારી ખરી દિવાળી ઊગી નોકળશે અને નવા ચોપડા કરવાનો હેતુ ખર આવશે, કોઈકની આતરડી ઠારવી, સહાયક બનવું એવી ભાવના આ દિવાળી-પર્વમા કરવાની છે, સયમની દુષ્કરતા વિષે, વળી માતા, પુત્રને શુ કહેશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે

સવત ૨૦૨૧ કારતક સુદિ ૧ શુક્રવાર તા ૪-૧૧-૬૪

બેસતા વર્ષના કારણે આજે વ્યાખ્યાન બંધ છે

વ્યાખ્યાન ૧૦૪ સુ

સવત ૨૦૨૧ કારતક સુદિ ૨ ગુરુવાર, તા ૫-૧૧-૬૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ નામે

સિદ્ધાંત પ્રક્રિયા ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ૧૬મા અધ્યયનમા
મૃગાપુત્રનો અધિકાર ચાલી રહ્યો છે

મૃગાપુત્રને જડ ચૈતન્યનો વિવેક વર્તે છે નવે તત્ત્વની
યથાથ પ્રતીતિ છે દ્રવ્ય ત્રણે કાળે સ્વભાવમા ટકવાવાળું છે
દરેક આત્માના પ્રદેશે અસંખ્યાતા છે, પુણ્ય જનતા છે
આત્મ પ્રદેશ ઉપર જનતી જનતી કમની વગણાઓ છે
જનતા પરમાણુ પુણ્યોનો સ્કંધ બને ત્યારે ઔદ્યારિક વગણા
કહેવાય તેથી વૈકલ્ય વગણાના પુણ્યો જનતશુણ્યા જન
તેથી જનત શુણ્યા સ્કંધો મળે ત્યારે આકારક વર્ગણા તે
પછી તેજસ વગણા આવે ત્યારનાક મન, જાણ, આસોઆસ
અને આકર્ષી કામણ વગણા આવે. કમ રૂપે અહંકરવામા
જનતા પુણ્યોના સ્કંધની વર્ગણા મળે છે છતાં જીવ મટી
અજીવ થતો નથી એક ક્ષેત્રે અવગાહી રહેવા છતાં કોઈ
દ્રવ્યનું બીજા કોઈ દ્રવ્ય રૂપ પરિણમન થતું નથી, દરેક દ્રવ્ય
સ્વતંત્ર છે છમે દ્રવ્ય નિર્લય નયથી સ્વભાવ પરિણમન
સ્વરૂપ છે બ દ્રવ્ય-જીવ અને પુણ્યમા વિભાવ પરિણમન છે

જીવ અજ્ઞાન દશાના રાગ દ્વેષ કરે છે, મારું-તારું '

કરે છે, તેથી સમયે સમયે અનત અનત કર્મની વર્ગણા ચલે છે. ક્યારેય પણ એવો સમય જતો નથી કે જીવ કર્મ બાધ્યા વગરનો રહેતો હોય ! કર્મના ચાર પ્રકારે બધ પડે છે

૧ પ્રકૃતિ બધ, ૨ સ્થિતિ બધ, ૩ અનુભાગ બધ અને ૪ પ્રદેશ બધ પૂર્વના કર્મબધ પડ્યા હોય તે ઉદયમાન થાય છે, એનો આસ્વાદ લેવો કે ન લેવો તે જીવની પોતાની જ્ઞાનધારા ઉપર આધાર રાખે છે. નારકીમા રહેલા સમ્યક્દ્રષ્ટિ આત્મા એ પરમાધામીઓના વાક કાઢતા નથી તે સમજે છે, કે મે ઉપાર્જન કરેલા કર્મો મારે જ ભોગવવાના છે. હું બદેનાર તો નિમિત્ત માત્ર છે, ઉપાદાન પોતાનું છે એમ સમભાવે ટકી નવા બધ એછા બાધે છે

મિથ્યાત્વી જીવો નિમિત્તના વડચકા ભરે છે ભાગીદારે ભૂલ કરી તો મારે ખોટ આવી આમ ન હોત તો આમ ન થાત. પણ પોતાના કરેલા કર્મનો ઉદય છે, તેની સૂઝ પડતી નથી અને અન્યના દોષ જીએ છે જ્ઞાની કહે છે, કે તું તારો વાક જો અનતા સિદ્ધ થઈ ગયા અને તું કેમ રખડતો રહ્યો ! કેના વાકે રખડી રહ્યો છો ? અનાદિ કાળથી જીવની દ્રષ્ટિ બહિર્મુખીજ રહી છે. હવે અતર દ્રષ્ટિ કર તો અદર પડેલા ખળનાને પામીશ જે ખળનામા પડ્યું છે તેને જ બહાર કાઢવાનું છે સગા-વહાલા, પુત્ર, સ્ત્રી, વાડી, ખગલા મારા થાય જ નહિ, કારણ કે તે અનિત્ય, અશાશ્વત વસ્તુ છે આ ભવમા પણ છોડી દેવું પડે છે, અગર તો આપણને છોડીને વસ્તુઓ ચાલી જાય છે, તો પરભવમા કયા સાથે આવશે ! પાચ

ઇન્દ્રિયના મુખ જૂથ લોગબ્યાં શરીરને જૂથ લાડ લડાયા છે તેનું આ શરીર પશુકથળી બેસે છે ક્યારે હમો હઈ દેશે તેની ખબર નથી માટે જે કરવાનું છે, તે કરી લ્યો.

હું ગર સડવામા મુઠકેલી તો પઠે, પણ એક એક કદમ આમળ વધતાં એક દિવસ ટોચ ઉપર જઈ જરૂર વિલ્મ મેળવશે. હિંમત્વયના શિખર સર કરે તેને અભિનંદન આપો છોને ? તેમ ઔદમા ગુણસ્થાનની ગેલે પહોંચનારને મહા અભિનંદન આપવા બેઠંજો. આત્મા અદ્વૈતી છે, અમૂલ છે આત્માને સ્પર્શ રૂપ, ગંધ રસ, નથી આમથી જોવામ તેવો નથી.

ઘરમ નયજી કરી મારમ જોવતા રે મૂકપો સુખ સુસાર
જેજો નયજો કરી મારમ જોઈપરે નયજોને દિવ્ય વિચાર
પ ઘડો નિહાણુ રે બીલ તિન તલો રે
અભિત અભિત મુજ પામ

તક વિચારે રે વાહ પરપરા રે પાર ન પડુએ દોષા
અભિમત વસ્તુરે વસ્તુ મતે કહેરે તે વિરહા જમ જોયા
પ ઘડો નિહાણુ રે, બીલ તિન તલો રે... અભિત-

આત્મપદાથ આજે દેખાતો નથી. ઇન્દ્રિય-ગેઝર નથી. આત્માને જોવો હોય તો શ્રીમદ્ કહે છે ' કર વિચાર તો પામ આત્મા નારી પાસે જ છે બહાર ભટકવાની કાઈ જરૂર નથી. અનાદિથી અજ્ઞાનતાનો અધાપો લાગી ગયો છે તે ટાળી રાત્ર નેત્રથી નિહાળ. ત્રીજુ લોચન દિવ્યનયનથી જો તક વાહમા પડી જઈશ તો વાહની પરપરા આલશે. મતમતાં તરનો પાર નથી તેમા પડીશ નહિ છુ તને અતરમાં ભાગ સાખી કરી ઇન્દુલાખ કિત ન કર્યા કોઈ ત્યાં મુખી આત્મા સમજપો નહિ, ત્યાં મુખી માયા રેહ

જ્ઞાની કહે છે ‘તુ તને જો અને જાણુ’ ગફલત કરી
તો ગોથુ ખાશે। પ્રમાદમા પડશે તો લાલ ગુમાવી બેસશે।
આવો અવસર ફરી નહિ આવે માટે જાગો, જાગવાની જરૂર
છે મોહપકમા ખૂચેલા, આત્મતત્ત્વ સામે જોતા નથી જ્યારે
આત્મ દીપ જળાહુળશે, ત્યારે કષાય ચોર ભાગી જશે કર્મના
ભૂકા થઈ જશે. ભવના બધનો તૂટી જશે સ્વભાવમા રમણુતા
કરવાની જરૂર છે

મૃગાપુત્ર કહે છે મારી જરા પણ ઇચ્છા વિના મે
નરકમા ઘણા દુખો સહન કર્યા છે, જે સાલજતા પણ રુવાડાં
ગિલા થઈ જાય

મુગ્ગરેહિ મુસદ્દીહિ, સ્વલેહિ મુસલેહિ ચ ।

ગયા સંભગ્ગગત્તેહિ પત્તં દુર્લભં અણન્તસો ॥૬૧॥

પરમાધામીઓ મુદ્ગર ઉપાડી નારકીના માથા ઉપર
જોરથી મારી ખોપરીના ભૂકા ઉડાડી દેયે છે મર્મસ્થાનથી
શૂળી પરોવી માથેથી કાઢે છે શૂળી વળ વાળી હોય છે,
એટલે અદરના આતરડા કપાતા જાય છે આવા દુખ મે
અનતીવાર સહન કર્યા છે સાબેલાથી ગાત્ર ભાગી નાખે છે
ખૂબ રસ રેડીને કર્મો કર્યા, તેનું આવું આકરૂ ફળ ભોગવવું
પડે, ત્યારે ‘વોય બાપલિયા’ થઈ જાય છે

રોહિત નગરીનો વેશ્રમણ રાજા ઘોડા ઉપર બેસી
જઈ રહ્યો છે

નગરશ્રેષ્ઠીની પુત્રી સોનાના તાર વડે દડો બાધી રમી
રહી છે તેજસ્વીને સ્વરૂપવાન કન્યા છે પરવાળા જેવા હોઠ,
દાડમની કળી જેવા દાત, ચોટલો તો જાણે નાગ લટકાવ્યો

હોય તેવો, રૂપરૂપના અબાર સરખી, બાણે અપસરા ભૂલી પડી હોય, તેવી આ કન્યાને બોઈ રાજા પૂછે છે; કે' આ કન્યા કોની ?' કહેવામાં આવ્યું, કે તે તો સાયવાહની પુત્રી છે કુમારિકા છે રાજાને યશ્ન કે આ કન્યા તો મારા પુત્ર પુષ્પનદીને ચોગ્ય છે કન્યાના માળાપને બોલાવ્યા કહ્યું કે આ કન્યાનું નામ શું ? 'દેવદત્તા' રાજા કહે, 'બહુ સુંદર નામ છે' 'દત્તા સાયવાહિણીથી ઉત્પન્ન થયેલી દેવદત્તા, હાથ કઠણને આરસીની જરૂર પડતી નથી. મારા પુત્ર વેરે આ કન્યા આપો અને જે મૂલ્ય બોઈએ તે માગી લ્યો. સાયવાહ કહે છે 'મહારાજ ! આજુ સરસ ઠેકાણું મળ્યું તે જ મારે મન ઘણું મૂલ્ય છે મારે એક ઢોકડો પણ હોવો નથી' આજે કન્યા વિક્રય કરનારા કેટલા ? બધા ભારેભાર પૈસા લ્યે છે ઘોડા ટાઇમથી જમાનો ફર્યો છે તેમા કેટલાય વર વિક્રય કરનારાઓ કન્યાવાળાને બધણીમા લ્યે વિલાયત ભણે તેને ખરચો દેવો પડશે, જાન આ રીતે સાચવવી પડશે, તો બાલ બાલીયે નહિતર નહિ આવી રીતે પાપીઓ પૈસા હોજો કરે તે પૈસો કોઈ મા જાય અને કા ખાટલે પડી જાય આ પૈસાથી કોઈ કિયું આવ્યું નથી જાળકો જે અજબત કહેવાય, તેને વચી પૈસા લેવા તના જેવું બીજું કુખ્યત્વ કયું હોઈ શકે ?

સાયવાહ કહે છે મારે પૈસા જોતા નથી. સદૃશ માણસો ઉપાડે તેવી ગ્રામિક તથા કરી, કન્યાને રાજભવનમાં લઈ જાય છે અને ત્યાં પછી મોટો વિશાળ મહત્ત્વ બાધી વિધિ પૂર્વક લગ્ન કરે છે માવતર બાણ કે દરજ્જા જાળવી. હીકરી સારે ઠેકાણે પડી હીકરીને બધી જાતની સુખ સગવડ છે રાજવૈભવ

જેવું સુખ હોવા છતાં જીવને કંઈ રીતે સુખી થવું તે રહેતાં આવડવું જોઈએ સંયોગો મળવા તે વાત જુદી છે અને સંયોગોને અનુકૂળ વર્તન સુરમ્ય બનાવવું તે વાત જુદી છે રાજા થોડા વખત બાદ કાળધર્મ પામી ગયો. પુષ્પનદી ગાદી ઉપર આવે છે માતાને માહું ન લાગે તે પ્રમાણે આજ્ઞામા વર્તે છે

પુષ્પનદી બહુ જ આજ્ઞાકિત છે પોતાની માતાને રોજ ચરણસ્પર્શ કરે, સહસ્ત્રપાક તેલથી અભ્યંગન કરે, ઋતુને અનુકૂળ ત્રણ જાતના શીત, ઉષ્ણ અને શીતોષ્ણ પાણી નહાવા આપે ત્યાર પછી સુદર વસ્ત્રોથી અલકૃત કરી, અનુકૂળતાવાળું ભોજન આપે. આ પ્રમાણે માતા માટે સુદર પ્રબંધ કરે છે, કરાવે છે. માતા જમી રહે પછી પોતે જમે રાત્રે માતાના પગ દબાવ્યા વિના સૂવે નહિ માતાનું દિલ ન હુલાય એવો ભક્તિભાવ રાખે છે

અડસઠ તીરથ ઘર આગણિયે, તો તીરથ કરવા ક્યાં જઈએ ? એ ચરણોમાં ચરણામૃતથી, ગંગાજળનાં કાંઈ મૂલ્ય નથી. માતા-પિતા અમૃત છાંયા એવું અવનીમા મૂલ્ય નથી બાળક ભૂલે મેવા કરવી, એના જેવી કોઈ ભૂલ નથી

સિદ્ધાંત કાર પણ કહે છે, કે માતાપિતા, શેઠ અને ગુરુ એ ત્રણેના ઉપકાર વાળવા મુશ્કેલ છે આજે તો વૃદ્ધ માતાને સાચવવી હોય તો કંઈક જાતના તરફાડ કરે, ‘મરતી નથી અને માથો મેલતી નથી’ એમ કહે, પણ અ તો તીર્થ છે વૈયાવચ્ચ કરવાથી તીર્થ કર નામ ગોત્ર ઉપાર્જન થાય છે વૈયાવચ્ચ કરવામા ગ્લાની ન હોવી જોઈએ માતાએ થરથરતી જાંઘે જન્મ આપ્યો. બાલ્યઅવસ્થા હતી ત્યારે નાકમાથી લાળ-લીંટ પ્રેમથી સાફ કર્યા છે, પુત્ર કાળે કડવા ઓષડ

પીધા છે પતિના સુખને પણ જતું કર્યું છે બધાવવા માટે
પોતે દેશમા સ્ત્રી પતિ પરદેશ ખેડતો હોય છે આવી
માતાનો બહોલો વાળવાનો અવસર આવે ત્યાં પુત્રનું ફટકો
બાય છે

પુખ્તદી માતાની સેવામા રત રહે છે તે દેવદત્તાને
ગમતું નથી તેને આ માતા તેના સુખમા ભ્રમરૂપ હાથી
માટે આ વૃદ્ધાને કોઈ પણ શસ્ત્ર કે ઝેર વડે મારી નાખી
તોજ મને નિરાત વળે રાજાની રાણી થઈ, છતાં હિલમાં
ક્યાંક ભાવ કેવો પડ્યો છે સમય જોત્વા કરે છે કોઈ
વખતે રાજા પુખ્તદી બહાર બાય છે માતાજી જમી કરી
પોલી ગયાં છે બાંધે ગુલાબના ફૂલનો દમલો પડ્યો હોય
તેવા હાથે છે રાજમાતા અને વળી પુત્રની સેવા બેવી છે
બેટલે શરીર જરાપણ ચોપાણું નથી. દેવદત્તા બે આવે અવસર
દેખી જાત અને શીઠ ધ્યાનમાં ગુલાબના બહામાથી લોહાને
સળીયો ધગધગાવી, સાણસી વતી પકડી, માતાનાં ગુપ્તસ્થાનમાં
પરેવી દીધા માતાજી શદ પાલી ગયાં. હાસ હાસીઓ સૌ
પહોંચી ગયા તે વખતે દેવદત્તા ત્યાંથી ચાલી જતી હતી
તે સૌંબે ભેઈ પુખ્તદીને આ બગર મોકલતાં તેણે દેવદત્તાને
પકડી મ માવી અને કહ્યું કે તે આ બહુ જ ખરાબ કર્યું,
તને શું કર્યું? સીપાઈને આજ્ઞા કરી, બાંબો આને અવળે
બધને બાંધી રસ્તા ઉપર ફેરવતાં, ચાણુક, પથ્થરના પ્રહાર
કરતો. રાજાની આજ્ઞા પ્રમાણુ દેવદત્તા ઉપર સરકાર કર્યા
અન્યતા જીવનપથ પર કટક વેરે તેનો ભાવિ જીવનપથ
કટકથી છવાય રૂપવતી કન્યા માથે સકટ પડી રહ્યું છે તે
સમયે જોતમ સ્વામી વહોરવા નીકળેલા ભગવાનને જઈને

કહ્યું, પ્રભુ ? આ સ્ત્રી આ ભવનું કર્મ લોગવે છે કે પરભવનું ? ભગવાન કહે છે, પૂર્વભવમા સિંહસ્થ રાજાના ભવમા ૪૯૯ રાણીઓ અને ૪૯૯ ધાવ માતાઓને શાળામા પૂરી ખાળી નાખી હતી એ જ સિંહસ્થ રાજા મરીને છઠ્ઠી નરકે ગયો હતો ત્યાંથી અહીં દેવદત્તા પણે અવતર્યો આ ભવમા પણ આવું ઘોર કામ કર્યું । દેવદત્તા આયુષ્ય પુરૂ કરીને પહેલી નરકે એક સાગરના આયુષ્યથી ઉત્પન્ન થઈ, ત્યાંથી એક ભવ તિર્યંચ પણે અને એક ભવ નરકનો, એમ એકથી સાત નરક સુધી ઉત્પન્ન થઈ મહાભય કર નારકીના હુ ખો લોગવશે.

જ્ઞાની કહે છે, ત્યાં પરમાધામીઓ મુગદ્દરના માર મારે છે. ગદા મારી ગાત્ર ભાગી નાખે છે માટે જાગતા રહે, સાવધાન થાઓ. કર્મ જેવો નિષ્પક્ષપાતી ન્યાયાધીશ બીજે કોઈ નથી. કર્મ પોતે જ સાક્ષી આપે છે વળી પણ મૃગા-પુત્ર શુ કહેશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે

વ્યાખ્યાન ૧૦૫ મુ

સં. ૨૦૨૧ ના કારતક સુદિ ૩ ને શુક્રવાર, તા. ૬-૧૧-૬૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ પ્રભુએ સિદ્ધાંત પ્રરૂપ્યા ઉતરાધ્યયન સૂત્રના ૧૯મા અધ્યયનમા મૃગાપુત્રનો અધિકાર ચાલે છે. મૃગાપુત્રને પૂર્વના ભવો જોઈ, સયમનો વેગ ઉપડ્યો છે મોક્ષમાર્ગ પ્રત્યે તાલાવેલી-વૈરાગ્યનો રગ લાગ્યો છે શાશ્વત સુખના અધિકારી બનવું છે

જેને આધ્યાત્મિક સુખ ભોઈતું હોય તેને ભૌતિક સુખ પ્રત્યે ત્યાગ હોવો જોઈએ સવેગ ત્યાં નિવેદન અને નિર્વેદ ત્યાં સવેગ હોય જ જેને મોક્ષ રૂપે તેને સંસાર પ્રત્યે શરીરથી માંડી હરેક પદાર્થ પ્રત્યે અરુચિ હોય પદાર્થ માં સુખ નથી પદાર્થ એવું છે, હું ચાતા છું, જ્ઞાન કરવું એ આત્માનો ધર્મ છે પણ મમત્વ કરવો તે વિકારભાવ છે વિકાર ત્યાં સંસાર છે પર પદાર્થ તે તું નથી તારું તારામાં છે તારું પર થાય નહિ ત્રણે કાળે સ્વ તે સ્વ છે અને પર તે પર છે દ્રવ્ય ક્ષેત્ર, કાળ અને ભાવથી જ્યોત્સના જેવું તે ચેતન થાય નહિ જડ તે જડ જ રહે ચેતન્ય ચેતન્ય રહે જડ-ચેતનમાં અન્યતા ભાવ છે શરીરની ચાતાએ ચાતા, પેસો મળે કોટલે ચાતા એમ પરથી ચાતા માનનાર આત્મ-તત્ત્વને સમજતો નથી જેને સમજાવું હોય તેનું કોઈ માન-અપમાન કરી નાખે પણ મનની અંદર લેશમાત્ર દુઃખ લાગે નહિ એ તો એમ જ સમજે કે પ્રકૃતિના પાસા છે અજ્ઞેયો નામ કર્મનો ઉદય હોય તો તેમ થાય માન અપમાન, સુખ-દુઃખ ઈર્ષ્યા-નિંદા સ્તુતિ કયા આપણે આપિન છે ? વખાણથી જાણે નહિ નિંદાથી ડાળે નહિ નાધનાના પથે મૂમનાર વ્યક્તિ લોક ઉપહાસને હેતુથી હસી શકે એ જ નાધનામાં સફળ બની સિદ્ધિ વરી શકે

દ્રવ્યશયો નિર્જુષા શુણ્ઘા એક શુણ્ઘ દ્વિતી બીજો શુણ્ઘ થતા નથી એક જ્ઞાન શુણ્ઘ, દશન રૂપ નથી થતો આસ્ત્રિ, નીચ ક આનંદરૂપ થતા નથી, તો પછી અન્ય દ્રવ્ય તો કયાંથી અન્ય રૂપ થાય ? જમ સોનાના કડાની અંદર તાબાનો ગાંભીર્ય હોય હજાર વખ મુખી કામા મોનુ ને મોનુ રહે અને તાંબુ

તે તાણુ રહે, સોનાનુ તાણુ ન થાય કે તાળાનુ સોનુ ન થાય
 એમ અનતકાળ જશે તોય જડ તે ચેતન નહિ થાય અને ચેતન
 તે જડ થશે નહિ, થાય તો અનાવસ્થા દોષ આવી જાય
 ત્રણેય કાળે ચેતન તે ચેતન છે અને જડ તે જડ છે, છતા
 જીવ પરમાં વિકાર-ભાવ સેવી રહ્યો છે, તે અજ્ઞાન અવસ્થા
 છે દોરડાંમા સાપની બ્રાતિ થાય છે, શાથી ? અધારાથી
 એમ અજ્ઞાની અજ્ઞાન દશારૂપી અધારામા જડ પદાર્થોમા
 સુખ ખુદ્ધિ કરે છે અને તેથી જ તો આ જગત ઊભુ છે
 દરેક આત્મા જો સ્વભાવમા પરિણમન કરે તો આ સ સાર
 જ ટકી ન શકે. જીવનુ વિભાવ પરિણમન છે, તેથી તો
 જગત છે. જ્ઞાની કહે છે, કે દરેક પરમાણુ સ્વતત્ર છે સ્કંધમા
 ભળવુ તે પરતત્ર દશા છે સ્કંધ થાય ત્યાર પછી જ કાર્મણુ
 વર્ગણુ રૂપે જીવના સબધમા આવવાની યોગ્યતા પુદ્ગલમા
 થઈ કહેવાય જ્યારે પુદ્ગલોની યોગ્યતા કાર્મણુ શરીર રૂપે
 આવવાની થાય અને આ તરફ જીવ વિભાવમા જઈ, કામ
 ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, વિકારભાવ સેવતો થાય કે તુરત
 જ કુર્મો આત્મ પ્રદેશને ચોટે છે એક તેલથી ચોપડેલો ઘડો
 અને બીજો કોરો ઘડો પડ્યા હોય, તો ચીકણા ઘડા ઉપરથી
 રજ જલદી ઉડતી નથી, જ્યારે કોરા ઘડાને એક પૂજણી
 ફેરવવાથી રજ ખરી જાય છે તેવી રીતે રાગ-દ્વેષની ચિકાશ,
 તે ભાવ કર્મ છે જીવને પરમા જવાનો અનાદિનો ઢાળ
 પડી ગયો છે ઈન્દ્રિયો નચાવે તેમ નાચે, વળી પાછો ઉપરથી
 એમ કહે, કે ‘હુ તો જ્ઞાતા-દષ્ટા છુ, તે બેવડો પાપી છે
 જ્ઞાન તારામા પરિણમ્યુ ત્યારે જ કહેવાય કે, જ્યારે તારી
 લોહુપતા છૂટે જડથી સુખ થાય તે બ્રાતિ ટળી નહિ, તો

તારાં માને શુ ઉકાળ્યુ ?

આજે શાબ્દો ચોંધા બન્યા છે, ને કર્તૃત્વ મોંધુ બન્યું છે આ ગમે આ ન ગમે, તેવા મનોરા અને અમનોરા ભાવ કેમ થાય છે ? સ્વભાવને જેણે બદલ્યો હોય તેનું વલણ ત્યાગ-વૈરાગ્ય પ્રત્યે હોય, તેને આધ્યાત્મિક ભાવ ડુબે, પરંતુ વિકલા કે નાટક સિનેમા, ન ડુબે. અમેરિકા, આફ્રિકા, લાઠન બાપાન, જમની બોધ આનું એવો શુ રખ ડવાનો વા ઉપડ્યો છે ! હરેક ક્ષેત્રમાં એક વાદાત્ર લેટલી પણ જગ્યા તે જન્મ મરણ કયાં વગર આલી મૂકી નથી, તેમ સમજીને હવે તો હરેક હરેક કર્મમાં, ઘણું રખડી આવ્યો છ, માટે હરીને-સમજીને તારામાં સમાઈ જા

અધારમાં દોરડાંને સપ માનવાથી દોરડું સપ બની જાય નહિ તેમ, જડને ચૈતન્ય માનવાથી જડ તે ચૈતન્ય બને ખરું ? ના; તો જડ પ્રત્યેની મધામણ શાને કરે છે ? 'એસો મારો પરમેશ્વર' કેમ થઈ ગયો છે ? કુટુંબ, પરિવાર, મકાન મારું આમ 'મારું મારું શુ કરી રહ્યા છો ! મન, વાણી, દેહથી નિરાશ તત્ત્વ શાન્ત થયોત તું છે. મારું મારામાં છે બહાર નથી પરને જોતવા ઘણું ભટક્યો.

વસ્તુ પાસે છે છતાં કોઈ મણુરા, કાશી કારિકા, હર દ્વાર જપિય રખડે-ભટકે પણ જે મળશે તે અહીંથી જ મળશે, બહાર કયાય છે જ નહિ. જ્ઞાની કહે છે, કે સમજ તો સહેલું છે નહિતર અનાદિ કાળથી અધરું છે ગુરુપાથી સુલભ થઈ જાય તારો જાનનો તું જ ઉઘાડી શકે તેમ છે તારી માલિકીની વસ્તુ તારે પ્રાપ્ત કરવી તેમાં નવાઈ શી ?

ખહાર પરિભ્રમણ કરવાની જરૂર નથી, એ પરવસ્તુ જીવને
 થુ જ્ઞાન આપી દેશે ? દિલમા રૂબકી દઈ, વૃત્તિઓ પર કાબૂ
 રાખી, પળેપળ સાવધ રહીને પ્રલોભનથી પાછા વળીએ. ખસ,
 જીવન સુધાર માટેની આજ સાચી પ્રક્રિયા છે જેટલો ક્ષયો-
 પશમ ઉઘડે તેટલું જ્ઞાન મળે તીર્થ કર દેવની વાણી સાલ-
 નનાર ભાગ્યવાન જીવોમા, ગણધરો ઝીલી શકે, તેટલું સાધારણ
 માણસો ઝીલી શકે નહિ જેનો જેટલો ક્ષયોપશમનો ઉઘાડ,
 તેટલું તેજહણ કરી શકે તીર્થ કરની વાણી તો નિમિત્ત માત્ર
 છે, ઉપાદાન પોતાનું છે. ઉપાદાન અને નિમિત્ત બન્નેને માનવા
 પડશે. નહિતર મોક્ષ માર્ગનો લોપ થશે સાધુ ન જોઈએ, વાણી
 ન જોઈએ, પુસ્તક ન જોઈએ, જો ઉપાદાન જ કરતું હોય તો
 સદ્ગુરુ શાને શોધે છે ? જ્ઞાની કહે છે લાખ પ્રયત્ને પણ
 સદ્ગુરુને શોધજો

તીર્થ કર કે સતપુરુષના મુખારવિદ્યથી નીકળતી
 વાણીના પુદ્ગલો, દેશનાના પુદ્ગલો, કાનમા પડ્યા હશે તો
 તેના ઉપર વિચાર ધારા ચાલશે. એકલા ઉપાદાનથી પતી
 જતું હોય તો, નિમિત્ત કારણને સિદ્ધાંતમા સ્થાન કેમ આપે ?

મૃગાપુત્ર મહેલમા બેઠા બેઠા બધાને રાજમાર્ગ ઉપરથી
 ચાલ્યા જતા જુએ છે ઘણા ચાલ્યા જતા હતા, તેમા દષ્ટિ
 મુનિ ઉપર ઠરી, બીજે કયાય ઠરી નથી એક મુનિના દર્શન
 થવાથી, અધ્યવસાયમા ફેરફાર થવા માડ્યો અત્યાર સુધી
 આત્મા-પરમાત્માની વાત નહોતી, પણ બત્રીસ બધ નાટકના
 ધમકાર, બત્રીસ રમણીઓ અને દોગુન્દક દેવ જેવું સુખ
 ભોગવી રહ્યા હતા અને જ્યાં સાધુના દર્શન થયા કે તુરત જ

મુગ્ધાપુત્રના અધ્યવસાયમાં દેશકાર થવા માંડ્યો. નિમિત્ત આ કામ કરી બાંધ છે જોકલા નિમિત્તને પકડો અને ઉપાદાન છૂટું રાખો, તોપણ કાચકારી થતું નથી. નિમિત્ત સાથે ઉપાદાનનું જોડાણ થાય ત્યારે જ વસ્તુ કાચકારી બને છે. સાક્ષાત્ દેવળીનો જોગ હોવા છતાં પણ ઘણા છુવ કોરા રહી ગયા છે. પોતાના ઉપાદાનની તૈયારી ન હોય, તો ભગવાન શું કરી દે ?

નિમિત્તની કાંઈ જરૂર નથી, નિમિત્ત કાંઈ કરી દે નહીં,” એવી ઉત્સુક પ્રશ્નજ્ઞા કરનારા તો એમ જ કહે છે કે દેવ, ગુરુ, શાસ્ત્રી લાભ થયો એમ માનતો હોય, તો તે સીતેર કોડાનકોડી સાગરોપમનું શોકનીકમ બાધે છે પણ સૂત્ર-સિદ્ધાંતો એમ કહેતાં નથી સુપુષ્ટ ચિંતનાને બાંધ કરનાર, અલિપ્ત વૃત્તિઓને ફિશર કરાવનાર, પડતાંને બચાવનાર સતપુરુષો બચવ તો તે મહાન્ ઉપકારી છે એમ કેમ કહેવામાં આવે છે ? ઉપાદાયે પગલા માંડવાની શી જરૂર છે ? શાસ્ત્ર ગુરુની શી જરૂર છે ? પ્રયત્ન-પુરુષાથથી શોક ન મળતો હોય અને કમબલ્લ પર્વાયે મળતો હોય, તો સવા મણની તળાઈમાં સૂઈ રહો અને છાનામાના બેસી રહો. અત્યાર લગી શોક કેમ ન થયો ? કાંઈક બાધી રહી બંધ છે ને ? દેવળીએ શોક બાળ્યો. સાથે પુરુષાથને બાળ્યો કે નહિ ? એક સાધારણ શેટલી બનાવવી હોય તો પાટલો વેલણ, ચૂલો, આગ લોટની માટલી અને પ્રકળારી બાઈ આટલાં નિમિત્તો હોય ત્યારે શેટલી થાય લોટનો પિંડો બાધી વળી કરી તૈયાર રાખી હોય અને અગ્નિ ન હોય તો કાચી પટેલી શેટલીને શેટલી ન કહેવાય એક જ સાધન અધુરું હોય તો પણ

અટકી પડે છે ત્યારે મોક્ષની વાતો કયે જવી, એટલેથી શું મોક્ષ થઈ જશે ! ના, તપ, જપ, ક્રિયાનો ખપ નહિ, ઇન્દ્રિય દમનનું નામ નહિ, ગમે તે ટાણે રાત્રે ખાર વાગ્યે પણ પાણી પી લેવું અને કહેવું, કે ઇચ્છા તે હું નહિ, તો ઇચ્છાને કરી કોણે ? શું આ જડ પાટ ઇચ્છા કરે છે ? કર્તા તો તું થયોને ! અજ્ઞાન દશામા આમ કયા લગી હાકયે રાખશો ! તમને જડખાતોડ જવાખ દેવાની તેવડ નથી નખળા છે તેથી તો એકાન્તવાદીના કથન તમારા મગજમા ઘૂસી જાય છે ઉપાદાનને નિમિત્ત, કાર્ય અને કારણ, દ્રવ્ય અને ભાવ, નિશ્ચય અને વ્યવહાર નય, એમ બખે વાત શાને મૂકી છે ? જો બેની જરૂર ન પડતી હોય તો નામ જ ન હોત, છતાં છે કે નહિ ? છે જ તો પછી એકને મહત્વ આપવું અને એકને નિષેધ કરવો તે કેમ ચાલે ?

જૈનદર્શન એ શરીર છે અને સ્યાદ્વાદ એનો પ્રાણ છે પ્રાણ નીકળી ગયા પછી ચેતનહીન જડ-શરીરની કાંઈ કિંમત નથી એકાતવાદમા આવી જાય છે, તે અજૈન છે અનેકાન્તવાદ જૈનદર્શનની આધારશિલા છે તત્ત્વજ્ઞાનની આખી ઇમારત આ અનેકાન્તવાદના સિદ્ધાંત પર અવલખિત છે જૈન ધર્મમા જે કંઈ વાત કહેવામા આવી છે, તે અનેકાન્તવાદની કસોટી પર ચઢાવ્યા પછી જ કહેવામા આવી છે આને લીધે જ, દાર્શનિક સાહિત્યમા જૈન દર્શનનું ખીજું નામ અનેકાન્તવાદ દર્શન પણ છે અનેકાન્તવાદનો અર્થ એ છે, કે પ્રત્યેક વસ્તુના વિલિન ધર્મોનું વિલિન દષ્ટિકોણથી નિરીક્ષણ કરવું જૈન ધર્મમા માત્ર એક જ દષ્ટિકોણથી પદાર્થનું અવલોકન કરવાની પદ્ધતિને અપૂર્ણ તથા અપ્રમાણિક કહેવામા આવી છે

વિષ્ણુ મિત્ર દદિર્ભિદુષ્ટી વિચારી, નિરીક્ષણ કરવાની પદ્ધતિ તે પૂણ્ણ અને પ્રમાણિક છે

અનેકાન્તવાદ અને સ્વાસ્થવાદ બન્ને એક જ સિદ્ધાંતની બે બાજુ છે જેવી કે એક રૂપિયાની બે બાજુ ધણા હોઠા. આ બન્ને વાદોને એક જ સમજી શકે છે પરંતુ ઉપરથી એક દેખાવા છતાં બન્નેમાં મૂળથી ભેદ છે અનેકાન્તવાદ વસ્તુ હયાતની વિચાર પદ્ધતિ છે, તે સ્વાસ્થવાદ છે એની ભાષા પદ્ધતિ. અનેકાન્ત-દૃષ્ટિને આધારમાં ઉતારવી તે સ્વાસ્થવાદ છે વસ્તુમાં રહેલા અનંત ધર્મોના મૂળમાં રહેલી વિભિન્ન અપેક્ષાઓનું બીજાને માટે નિરૂપણ કરવું, તેનું રહસ્ય ખોલવું તેનું નામ જ સ્વાસ્થવાદ સ્વાસ્થવાદને કથચિતવાદ પણ કહેવાય છે

જૈનધર્મની માન્યતા છે કે પ્રત્યેક પદાર્થ, પછી તે નાનું રજકણ હોય કે મોટો હિમાલય હોય, પણ તે અનંત ધર્મોનો સમૂહ છે તે ધર્મને એક જ પદ્ધતિથી સમજવાને આશ્ચર્ય ન રાખે. ડુંદી ગુદી બાગુથી બુદ્ધો, જોનું નામ અને કાન્તવાદ અનેકાન્તવાદ આપણા દૃષ્ટિકોણને વિસ્તૃત કરે છે આપણી વિચારધારાને પૂણ્ણતા તરફ લઈ જાય છે

ફળમાં રૂપ છે, રસ છે ગંધ છે, સ્પર્શ છે ત્વાંતા આપણું અનેકાન્ત અને સ્વાસ્થવાદનો ઉપયોગ કરીએ છીએ અને ફળનું યથાથ નિરૂપણ કરીએ છીએ એનાથી વિપરીત જ્યારે આપણે આશ્ચર્યવશ યર્ષાએ છીએ કે ફળમાં રૂપ છે ગંધ જ છે રસ જ છે સ્પર્શ જ છે ત્વજે, ત્વાં આપણું મિથ્યા અનેકાન્તવાદનો પ્રયોગ કરીએ છીએ “પણ મ બીજા ધર્મોની સ્વીકૃતિનો સ્વર હુપાયેલો છે જ્યારે “જ”

બીજા ધર્મોનો સ્પષ્ટ નિષેધ છે આ “પણુ” અને, “જ” નું સ્પષ્ટ અંતર સ્યાદ્વાદ અને મિથ્યાવાદ છે “પણુ” સ્યાદ્વાદ છે. ત્યારે “જ” મિથ્યાવાદ છે વસ્તુતઃ સ્યાદ્વાદ સત્યજ્ઞાનની દૃષ્ટિ છે દાર્શનિક ક્ષેત્રમાં સ્યાદ્વાદ સમ્રાટ છે.

મહાત્મા ગાંધીજીએ તેની મુક્તકંઠે પ્રસશા કરી છે ડા થોમસે પણ કહ્યું છે, કે સ્યાદ્વાદનો સિદ્ધાંત ખડું ગભીર છે સ્યાદ્વાદ સાપ્રદાયિક કલેશને શાંત કરે છે જીવનના દરેક ક્ષેત્રમાં જો પ્રયોગ કરવામાં આવે, તો પરિવાર, સમાજ, રાષ્ટ્ર અને ધાર્મિક ક્ષેત્રે સદ્ભાવનાનું સુખદ રાજ્ય સ્થપાય, અને કલેશ-સંઘર્ષના બીજ ખળી જાય આવા નિર્ગૂંથ પ્રવચનના સ્યાદ્વાદના જ્ઞાતા, દરેક શ્રાવક શ્રાવિકા હોવા જોઈએ જો જ્ઞાન હશે, તો પાપ ડીની જળમાં ફસાશે નહિ નહિ તો મિથ્યા-મતમાં ભૂલો પડી, આત્મ તત્ત્વનું જ્ઞાન ગુમાવી બેસશે.

જ્ઞાન શ્રવણથી જન્મે છે, સત્સંગમાં જાય, સાલજો તો જ્ઞાન થશે દેશના લખિંધ નિમિત્ત ખડું થાય છે ને ! આતો મહોદધિ છે ડૂબકી મારો તો રત્નની મૂઠી ભરાશે. મરજીવા મોતી કાઢી લાવે છે કાઠે બેઠાને શ ખલા-છીપલા જ મળે માટે જ્ઞાની કહે છે કે તીર્થ કરે ઉડાણુ ગહનતા ખતાવી છે મરજીવો થા, તો મળે અદર તળિયે જઈને જો, કેટલો રત્નનો ખજાનો ભર્યો છે ! શ્રવણનો સાર એ જ કે તેથી વિજ્ઞાન થાય, ત્યારપછી પરચક્ષણ થાય અને તે લેવાથી આશ્રવ અટકી જાય આશ્રવનો વિરોધ, તેનું નામ સવર સવર કરનાર ખાર લેદે તપસ્યા કરી કર્મનો નિકાલ કરી નાખે છે, એથી નિર્જરા થાય આત્મ પ્રદેશથી કર્મનું નિર્જરી જવું, તેનું નામ નિર્જરા અને સંપૂર્ણ નિર્જરા થવી, તેનું નામ મોક્ષ.

કમ બધના મિથ્યાત્વ અવત, પ્રમાદ, ક્ષામ અને
 યોગ, આ પાપ હેતુ છે પ્રતિક્રમણમાં આ બધુ આવે છે
 પણ આને તો પ્રતિક્રમણના લૂખા-તેમાં રસ જ નથી. પ્રતિ-
 ક્રમણમાં જ્ઞાન દ્વંદ્વ, આશિષ, તપની વાત છે વીધ કર કેવા
 છે, સિદ્ધો કેવા છે, કેવળી કેવા, સાધુ કેવા હોય તેની ઓળખાણ
 તેમાં છે આવકો કેવા હોય, હેય રેય અને ઉપાદેય શુ છે તે
 વસ્તુ તેમાં ભરી પડી છે નિર્મલ પ્રવચન શુ કહેવાય ! તેમાં
 જ્ઞાન બળને ભયો પડ્યો છે તમારા દીકરાને નામુ ન
 આવડતું હોય ને તેને પેદી સોપિા તો શુ થાય ? તેમ અમે
 કેવા આવકને ઇચ્છીએ ? ભગવાન મહાવીરની પેદીના તમને
 સભ્ય બનાવવા છે તો આમા કેટલાને તત્ત્વનું જ્ઞાન છે ?

પ્રતિક્રમણ, સામાયિકમાં શુ રહસ્યભર્યો છે, તેનું તમને
 જ્ઞાન છે ? ભણાવનારને પણ તેનું જ્ઞાન હોતું નથી. આને
 કેટલીએ જૈનશાળા થાશે છે પણ તૈયારી કેવી છે ! ખસ્ત-
 નારા ખર્ચ છે છતાં આ બધી જૈનોની સસ્થાઓ કેવી લૂંટી
 ચાલી રહી છે ! જૈનશાળાના કમિટીના મેમ્બરો કેટલા દિવસે
 પરીક્ષા લેવા જતા હશે ! પરીક્ષા લેનારને જ જ્ઞાન નથી.
 હૂવામાં નથી તો ખાત્રી અવાકામા ક્યાંથી આવશે ? આ ખમની
 સસ્થા કેણુ અલાવી શકે ? ખજશ છે ? બાળકોએ તો કુમળી
 વેલ છે નાનપણથી જ જો સાશ સસ્કાર જૈનધર્મના સિંચશે,
 તો મોટા થયે ઈશાના રસ પીવાની લાલસા નહીં કરે. છવ
 હિ સાથી રૂર રહેશે.

સાજમા જ્યાં આવકોના પાઠ આવે છે ત્યાં આજ
 જના આવકો છ કાય નવતત્ત્વના બાણકાર હજ્યા છે અભિ
 જ્યાં છવાછવે હજ્યા છે આને રાજકોટના બહી હજાર કરમાં

“અભિગયા જીવાજીવે” વાળા કેટલા ગણવા ! મીડા ઉડાડી દેવા ? કે મિડા વિનાના બચેલા આકડામાથી પણ બાકાત કરવા ? સાંભળવા માત્રથી નહિ વળે, અંદરથી ધગશ જોઈશે. આવો અવસર મળવો મુશ્કેલ છે.

જ્ઞાનીઓ કહે છે, જે જીવ અજ્ઞાન દશામા આત્મ-દશાને પામી શકતો નથી અને મોહવશ, ઇન્દ્રિયોના સુખમાં વિલાસ કરી, રચ્યો પચ્યો રહી ફૂર કર્મો બાધે છે, તેને નર-કમા પરમાધામીઓ કેવી દશા કરે છે

મૃગાપુત્ર કહે છે

‘સુરેદિં તિક્ષધારેદિં, છુરિયાદિં કપ્પણીદિ ચ ।

કપ્પિઓ ફાલિઓ છિન્નો, ઉક્તિર્તો ચ અણેગસો ગાથા દર

તિક્ષુધાર વાળા છુરપલાથી, છરીથી, કાતરથી મને કાપ્યો, ફાડ્યો, છેદ્યો, ઉતરડી નાખ્યો, વળી પણ કેવા દુ ખો ભોગવ્યા તે સાંભળો

પાસેદિં કૂઢજાલેદિં, મિઓ વા અવસો અહ ।

વાહિઓ વદ્ધરુદ્ધો વા, વદ્ધ ચેવ વિવાદ્ધો ॥૬૩॥

જેમ શિકારી મૃગલાને પકડવા પાશલા રચે, તેમ પરમાધામી પાશ રચે છે તેમા પકડી, શરીરની ચામડી ઉતારી દ્યે છે ને માસના લોચા ઢંક, ગીધ પક્ષીઓ આવીને ખાય છે.

હે માતા ! એવી વેદના મે અનતીવાર વેદી, પેટ ભરવા મોટું ઉદર કરી જે માસ ખાય છે, અનેક પશુ, પક્ષીના કચ્ચરઘાણુ વાળી નાખે છે, તે મરીને પરમાધામીનો પરાણો થાય છે

ગલેદિ મગરજાલેદિં, મચ્છો વા અવસો અહ ।

ઉલ્હિઓ, ફાલિઓ ગહિઓ, મારિઓ ચ અણન્તસો ॥૬૪॥

પાશાધીજી માછલીજી પઠવા માટે નાની નાની માછ-
લીજી લોટની જનાવી હરિયામા નાંખે છે, તેને હરિયામા રહેલા
માછલા પકડવા જાય ત્યાં જગા વિધાર્થ જાય છે જેમ પર
માધામી પસ્વશપણે નારહીને પકડી ગળામા કાંટો બેસાડે છે
પછી કાપે છે, છે દે છે, ઢુકા કરે છે, પાછુ થરીર લેગુ
થઈ જાય છે કેવી બળતરા થતી હશે ? “ આવાં હુ ખો
હે માતા ! મેં જનતીવાર સહન કર્યાં, હવે મને સ્ત્રી આપો,
મારે સયમ લેવો છે ” વગી પણ મૃગાયુવ માતાને શું કહેશે
તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન ૧૦૬ મુ

સવત ૨૦૨૦ના કાસ્તક મુકિ ૪ શનિવાર, તા ૭-૧૧-૧૪

મિથ્યાત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ
પ્રભુએ સિદ્ધાંત પ્રદૂષ્યા ઉત્તરાધ્યયન-સૂત્રના ૧૬ મા
અધ્યયનમા મૃગાયુવનો અધિકાર આલે છે

સ પણ જ્ઞાન દશન, યાસ્ત્રિ અને તપએ સ્વસ્વરૂપનું
જને જ્ઞાન થયું છે તને તે આદરવા યોગ્ય લાગે છે અને
આપો સસાર હંપરૂપ લાગે છે અયમમા જનતા કમની
નિર્જ્ઞા છે આપારા : જૂનમા કહ્યું છે કે પ્રમાદીને સવત્ર
જાય છે અપ્રમાદીને કયાવ જાય નથી, આત્મામા જેટલી
માવવાની ન લો પમ થાય છે અને તેથી કર્મની નિર્જ્ઞા થાય
છે આ મા વિભાવ પરિજનનને સર્વ કર્મનો કર્તા થાય છે અને
તે સ્વભાવ ન ક પ મુ કેરવ તા જ્ઞાન દશન યાસ્ત્રિનો

કર્તા થાય પરિણતિ એ જાતની છે, એક સ્વભાવ પરિણતિ અને બીજી વિભાવ પરિણતિ જીવ અનાદિ કાળથી, વિભાવ પરિણતિમા રચ્યો પચ્યો રહ્યો છે, તેથી પોતાની જાતને જાળવી શક્યો નથી જીવને સ્વભાવનુ મહાત્મ્ય એક સેકન્ડ વાર પણ આવ્યું નથી ઘર સામે ડોકિયું જ કર્યું નથી

પાણીનો ફડ પાદડાવડે ઢકાઈ ગયો છે સેવાળનુ આચ્છાદન થઈ ગયું છે તેમા બરોબર શરદપૂનમનો ચંદ્ર ઊગ્યો છે, વૃક્ષ ઉપરથી અચાનક બીલ્લીફળ પડતા સેવાળમાં બાકોરુ પડી જાય છે. એક કાચબો જોગાનજોગ ત્યાં છે, બન્યા કાચબો જાચી નજર કરે, ત્યાં આકાશમા સોળે કળાથી પૂર્ણ રીતે બીલેલા ચંદ્રને જુએ છે. અપૂર્વ દ્રશ્ય જોયું, અહો ! આવો થાળી જેવો ચાહીનો કટકો ! કૌમુદી ઝરી રહી છે શીતળ શીતળ સ્વભાવ છે

કાચબાને થયું, આવું અપૂર્વ દ્રશ્ય મેં ક્યારેય જોયું નથી માટે આવું દ્રશ્ય જોવા કુટુંબને પણ તેડી લાવું અને દેખાડું એટલે પાણીમા ડૂબકી મારી કુટુંબીઓને તેડવા જાય છે કુટુંબીઓને કહે છે 'મેં કાંઈક અપૂર્વ એવું જોયું છે પણ શું નામ કહેવાય તે કહી શકતો નથી કદી ન દેખેલું એવું દેખ્યું છે.' પાછો આવે છે ત્યાં સેવાળ અને પાદડા સરખા આચ્છાદન રૂપ થઈ જાય છે, હવે ક્યારે પાછો શરદપૂનમનો ચંદ્ર ઊગે અને ક્યારે વૃક્ષ ઉપરથી ફળ પડી બાકોરુ થાય ? તેમ મનુષ્યભવ, આર્યક્ષેત્ર, પાચઈન્દ્રિયની પૂર્ણતા અને જૈન-ધર્મ મળવો બહુ દુર્લભ છે

અનાદિ કાળથી જીવને આત્મ સ્વરૂપનું જ્ઞાન નથી

પારાખીઓ માછલીઓ પકડવા માટે નાની નાની માછલીઓ લોત્રની બનાવી દરિયામાં નાંખે છે, તેને દરિયામાં રહેલાં માછલા પકડવા બધા ત્યાં ગળા વિધાર્ષ બધા છે એમ પરમાધામી પશ્વશપણે નારહીને પકડી ગળામાં કાંટો બેસાડે છે પછી કાપે છે છે દે છે, દુકડા કરે છે, પાણુ શરીર લેણુ થઈ બધા છે, કેવી બળતરા થતી હશે ? “આવાં દુષ્ટો હે માતા ! મેં અનવીવાર સહન કર્યાં, હવે મને સ્વ આપી, મારે સયમ લેવો છે ” વળી પણ મૃગાપુત્ર માતાને શું કહેશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે

વ્યાખ્યાન ૧૦૬ મુ

સવત ૨૦૨૦ના ઠાસ્તક સુદિ ૪ શનિવાર, તા ૭-૧૧-૬૪

સિદ્ધાંત બોલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ પ્રભુએ સિદ્ધાંત પ્રજ્ઞા ઉત્તરાધ્યયન-સૂત્રનાં ૧૬ માં અધ્યયનમાં મૃગાપુત્રનો અધિકાર આવે છે

સંપૂર્ણ જ્ઞાન દશન, ચાશિત્ર અને તપને અમ્બદ્વપત્તુ બને બાન થયું છે તેને તે આદરવા યોગ્ય લાગે છે અને આપો સસાર હેતુ લાગે છે સવમમા અનતા કમની નિજરા ૭ આચાર્યાંજ સૂત્રમાં કહ્યું છે કે પ્રમાદીને સવત્ર બધા છે અપ્રમાદીને કયાય બધા નથી. આત્મામાં જેટલી માવધાની તેટલો ધર્મ થાય છે અને તેથી કમની નિજરા થાય છે આત્મા વિભાવ પરિણમનને લઈ કર્મનો કયાં થાય છે અને બે સ્વભાવ તરફ પશુ દેશવે તો જ્ઞાન, દશન, ચાશિત્રનો

કર્તા થાય પરિણતિ જે જાતની છે, એક સ્વભાવ પરિણતિ અને બીજી વિભાવ પરિણતિ જીવ અનાદિ કાળથી, વિભાવ પરિણતિમા રગ્યો પગ્યો રહ્યો છે તેથી પોતાની જાતને ઓળખી શક્યો નથી જીવને સ્વભાવનું મહાત્મ્ય એક સેકન્ડ વાર પણ આજીવ્ય નથી ઘર સામે ડોકિયું જ કર્યું નથી

પાણીનો ફડ પાદડાવડે ઢકાઈ ગયો છે સેવાળનું આચ્છાદન થઈ ગયું છે તેમા બરોબર શરદપૂનમનો ચંદ્ર ઊગ્યો છે, વૃક્ષ ઉપરથી અચાનક બીલ્લીફળ પડતા સેવાળમા બાકોરુ પડી જાય છે એક કાચબો જોગાનજોગ ત્યાં છે, ત્યાં કાચબો ઊઘી નજર કરે. ત્યાં આકાશમાં સોળે કળાથી પૂર્ણ રીતે બીલેલા ચંદ્રને જુએ છે અપૂર્વ દ્રશ્ય જોયું, અહો ! આવો થાળી જેવો ચાદીનો કટકો ! કૌમુદી ઝરી રહી છે શીતળ શીતળ સ્વભાવ છે

કાચબાને થયું, આવું અપૂર્વ દ્રશ્ય મેં ક્યારેય જોયું નથી માટે આવું દ્રશ્ય જોવા કુટુમ્બને પણ તેડી લાવું અને દેખાડું એટલે પાણીમા ડૂબકી મારી કુટુમ્બીઓને તેડવા જાય છે કુટુમ્બીઓને કહે છે 'મેં કાંઈક અપૂર્વ એવું જોયું છે પણ શું નામ કહેવાય તે કહી શકતો નથી કદી ન દેખેલું એવું દેખ્યું છે' પાછો આવે છે ત્યાં સેવાળ અને પાદડા સરખા આચ્છાદન રૂપ થઈ જાય છે, હવે ક્યારે પાછો શરદપૂનમનો ચંદ્ર ઊગે અને ક્યારે વૃક્ષ ઉપરથી ફળ પડી બાકોરુ થાય ? તેમ મનુષ્યભવ, આર્યક્ષેત્ર, પાચઈન્દ્રિયની પૂર્ણતા અને જૈન-ધર્મ મળવો બહુ દુર્લભ છે

અનાદિ કાળથી જીવને આત્મ સ્વરૂપનું જ્ઞાન નથી

શાની કહે છે, કે જ્યાં સુધી તું તને નથી ઓળખતો ત્યાં લગી મીડું છે! કાચબાને અનાયાસે ઓવા મળી ગયું, તેનું વણન શું કરી શકે? દ્રુમમાં ઓવા કયા પદાર્થો છે કે ચર સાથે સરખામણી કરે! જોમ જેણે સમ્યજ્ઞાનને આસ્વાદ્યું છે, સ્વસ્ર વેદન જ્ઞાન યજ્ઞ છે તે જગતમાં ઓવા કયો પદાર્થ છે, કે તેની સાથે સરખામણી કરી શકાય! સમ્યજ્ઞાનનું સુખ અતિન્દ્રિય સુખ છે લોકનાં સુખો તો કલ્પિત છે, વાસ્તવિક સુખો નથી. બાંધવાના જળમાં જળની કલ્પના કરી ફોટ મૂકી પણ તૃષા છીપી નહિ, તેમ જડ ઘર્ષ સુખની કલ્પના કરી હાલ, હવેલી ખમણા મોટર, લાઘી-ગાઠીમાં શું સુખ છે? પેરીસ, જર્મન કે જાપાન જાઓ, ક્યાંય સુખના લાટા પડ્યા નથી.

શાની કહે છે કે અનંત સુખ તારી પાસે જ છે ભગવતીસૂરમાં કહ્યું છે કે અસ્તિમાંથી અસ્તિ આવે, નાસ્તિ માંથી અસ્તિ ન આવે સુખની અસ્તિ આદ્યમાં છે છ દ્રવ્યને ઓળખો છો! સુખ આનંદ, ગુણ આત્મામાં છે તે સિવાય પાશ્વર્ય થોમાં છે જ નહિ, જેમાં નથી જોમ શાનીએ કહી દીધું પછી માઆદેહ શીદને કરે છે!

સોળ શબ્દગાર સજેલી બાઈને હાટ દેઈલ થતા છવ છડી ગયો પતિ આવીને જુવે છે વિચાર થયો કેમ બાલવી નથી? શું રિસાણી હશે? લાવ દરોણ પતિ દરોળે મનામણા કરે છે હલવા બાઈ મોઢામાં મેલે છે પણ મડું ખાય ખર? ઘણા પ્રયત્નો કર્યા છતાં બાલવી નથી રાવા બેડો અથા પુરુષ કહે છે બાઈ! કેમ રહી રહ્યો છે? આ કહેવા લાગ્યો કેણ જાણે શું વાકું પડી ગયું તે મારી

પત્ની મારી સાથે જોલતી નથી' ડાહ્યા પુરૂષે પાસે જઈને
 બેસ્યું તો મહુ છે એતના જ નથી કહ્યું કે ભાઈ! 'આ
 બાઈ તો મરી ગઈ છે, તને મોહની આધીને લઈને ખખર
 નથી, પણ આમા પ્રાણુ નથી. આ જડ છે એતનરૂપ પ્રાણુ
 ચાલ્યો ગયો હવે માનવામા આવે છે! માનવુ જ પડેને!
 તમારે માનવુ છે કે નહિ! પૈસામા સુખ માન્યુ છે ને! તે
 જડ છે કે એતન! જડ પદાર્થમા સુખ દેખાય છે? જડ
 પદાર્થમા સુખની કલ્પના કરનાર ઘેલો ગણાય તે તો મહા
 છે. બુદ્ધિમાન વિચાર્યા પછી જ વર્તે છે, મૂર્ખ વર્ત્યા પછી
 જ વિચારે છે જ્ઞાની કહે છે, કે દેહ દષ્ટિ છોડી આત્મદષ્ટિ
 કર. એક વખત સમ્યગ્દર્શનના આગણુમા પગ મૂક, એટલે
 મોક્ષ નિશ્ચિત થઈ ગયો. સમજો, ઉત્કૃષ્ટ આરાધનાથી તે જ
 ભવે સિદ્ધ થાય મધ્યમ આરાધનાએ ત્રીજે ભવે અને જઘન્ય
 આરાધનાએ પદર ભવે તો મોક્ષ જાય જ સમ્યગ્દર્શન
 પ્રાપ્ત થયા પછી પડવાઈ થાય તો પણ તે જીવ દોરા સહિ-
 તની સોય જેવો છે

શ્રી ઉ. સૂત્ર અ ૨૯ જોલ પદમાથી

અહા સ્વહ સસુક્તા, પઢિયાવિ ન વિળસ્સહ ।
 તહા જીવે સસુક્તે, સસારે ન વિળસ્સહ ॥

જેમ દોરા સહિતની સોય કચરામા પડી જાય, છતા
 પણ જડી આવે, તેમ જીવમા સમ્યગ્દર્શન રૂપી દોરો પરા-
 વાઈ ગયો છે, તે સસારમા જોવાઈ જતો નથી અર્ધપુફ્ફગલ
 પરાવર્તનની અદર તો આવી જ જાય છે અનાદિનો, ઊલ્ટો
 હતો, તે હવે સુલ્ટો થઈ ગયો છે અડદ જેવો હતો, તે છડીદાળ

સમો થઈ ગયો છે. મુશી કહેવાનો કો છે, કે જમી તેમ કરીને
જીવને સાચી મદદ લાવવાની જરૂર છે. દેવ અસ્તિત્વ, ગુરુ
નિર્જીવ અને ધર્મ કેવળી પ્રરૂપિત, આ ત્રણ તત્ત્વ છે તેમાં બધું
સમાઈ જાય છે. ધર્મ છે તે સાધન છે તેનાથી દેવનું અને
સિદ્ધનું સ્વરૂપ પ્રગટશે. આરાધના ત્યારે પોતાને કરવી પડશે.

દુનિયામાં બહારના દુશ્મનોને જીવ જીવે છે, પણ
અંદરના શત્રુને જીતી નથી. રાગ-દ્વેષ ધર્મ રૂપી દુશ્મનોને,
અસ્તિત્વ ભજવાને હવેલા છે, ત્યારે તેને આપણે નમસ્કાર
કરીએ છીએ શાની કહે છે, કે પહેલા પાંચે ઇન્દ્રિયો ઉપર વિવેક
મિળવ, જે ઇન્દ્રિયો ઉપર વિવેક મિળવે છે તે જ ખરો વિજેતા
છે. હું જ આપનાર થાઉં, પણ હું જ સહન કરનાર ન થાઉં
પરિસહન. સામનો કરે શત્રુની સામે બાહ્ય ને વિજેતા અને
અસ્તિત્વોએ આ માર્ગ બતાવેલો છે. હવે આપણે જો માર્ગ
બાહ્ય છે કે નહિ? કે સ્વિકૃતી આમ જ કાઢવી છે? કોઈ
પોતાના વિષયો આડે આવે તેને નિહવો. 'આ આમ કહે'
અને આ જોમ કહે છે. જોમ પરની પચાસતમાં ટાઈમ
ગુમાવે છે. ગામનો કથરો વાળનાર કથરો ધરમા ભરી નથી
રાખતો. પણ ઉકરડામાં નાખે છે. ત્યારે આ તો નિંદા કરીને
આખા ગામનો કથરો ધરમાં નાખે છે. વિષયોને વશ થઈ
માસ-મહિરામાં આસક્ત રહે છે અને રહેને પુષ્ટ કસ્વાની જ
તાણાવેલી જગાવ છે. પણ આ સાહસ મળ્યું મધ્યાની કા
શેર રાખ પણ નહિ ઉતરે. રહેની કઈ સ્થિતિ થાય છે તે
જુઓ છો ને? તો પછી જહનુ પોપણ રૂઝ કરી રહ્યા છો?
શરીર જો તો શત્રુ ધર છે. કસ કદાચ તેટલો કાઢી લ્યો.

પુણ્યલાનદી પાણુ છોડી, આત્માનંદી બનો, વિષયોના આનંદને
બંધ કરો પ્રભુ કહે છે ‘ જો તારે સ્વ સ્વભાવમા રમણુતા
કરવી હશે તો પરભાવને કાઢવા પડશે, બહારના બંધા નાદ
બંધ કર,’ એટલે અંદરથી આત્માનો અનહદ નાદ સંભળાશે,
બહારના નશ્વરનાદ સાંભળવાની કેમ ઇચ્છા થાય છે ! પર-
ભાવને તિલાંજલી દેયો જેટલી આસક્તિ તેટલી આપત્તિ છે
રાગ તેટલા રોગ અને મોહ તેટલો મૂઝારો છે જ્યાં વિરક્તિ
ત્યાં મુક્તિ જ્યાં સપ ત્યાં સપત્તિ જ્યાં કલેશ ત્યાં નાશ
જ્યાં ત્યાગ ત્યાં તપ-તેજ છે

આજે તો પૌષધ ક્યાં હોય, ત્યારે પણ પથારી સારી
કરે, ઉપર સારો ઓછાડ, પછી કહે હવે બસ સાફ, મીઠી
નિદ્રા આવી ગઈ, આ કાર્યમા અનાત્મભાવ પોષાય છે,
સાવધાન થાય તો બખર પડે. બોલવા, ચાલવા, સાંભ-
ળવા, હરવા-ફરવા દરેક ઠેકાણે જડભાવને પોષણ મળે છે
જાની કહે છે, ‘ એક વખત તુ તને જો, વિષયની બૂતાવળને
ભગાડી, આત્મા તરફ નજર કરતા શીખ ’

આનંદધનજીને એક બાળમિત્ર તાપસ છે ઘણા
વર્ષની સાધના પછી એક રસકૂ પિકા તૈયાર કરી, શિષ્ય સાથે
આનંદધનજીને દેવા માટે મોકલ્યો શિષ્ય આનંદધનજી
પાસે આવીને કહે છે, ‘ મારા ગુરુજીએ આપને આ ભેટ
મોકલેલ છે આ રસ કૂ પિકા છે, લોહા ઉપર એક ટીપુ
પડે તે સોનુ થઈ જાય છે ’ આનંદધનજી કહે છે, ભાઈ !
મારે શી જરૂર છે ? એલો કહે ‘ આ તો તમે ભક્તોને
આપશો, તો એલા વધી જશે, તમારી પાછળ જગત ગાડુ થઈ

કરશે.' તેણી મહીના ભાવ કાઢી આપનાર પાછળ મોટડું કરે છે

આનંદધનજી કહે છે 'હું અસગ દશામા જેડું છું તેમાં વળી સગ કર્યા કરું? સવ સગથી વિશેરે મુજબ યાવ તે જ સિદ્ધ થાય સિદ્ધને જોઈ પરમાણુ માત્રની સ્પર્શના હોતી નથી મમત્વ હોય તો મોઢે ન જવાય વતન અને વચન ને જોઈ તાલથી કદમ મિલાવીને ચાલે તો આપુ જમત સર કરી શકાય છે

આનંદધનજી કહે છે મારે આનો ખપ નથી મારે અમલકાર દેખાડવાની જરૂર નથી' એવો કહે છે 'સાહેબ, તમે વિચારો તો ખરા મારા ગુરુની કેટલા વર્ષની તપસ્યાને અતે આ સાધના પ્રાપ્ત થઈ છે' આપને ખાસ મિત્ર તરીકે મોકલ્યું છે આપ કહો છો મારે જરૂર નથી

આનંદધનજી કહે છે ભાઈ તારા ગુરુએ જડ વસ્તુ પાછળ આટલાં બધા વરસ સાધના કરી છે તારા ગુરુ સીત જુઓ. સાધના કઈ કરવાની? પીર, પેગંબર, પટા કરણ મહિબજ દેવ દેવલા કે માતાજીની સાધના પાછળ તો ભૌતિક ઇચ્છા રહેલી છે જ્યાં આધ્યાત્મિક વાદ નથી ત્યાં જીવ જળવાનો? માટે લઈજા પાછો' એવો કહે-મારા ગુરુની ભેટ તમે અપમાન ન કરો માટે તમે રાખી દ્યો, કોઈ ભક્તને આપી દેજો. આનંદધનજી : 'ભાવ ભાઈ! એમ કદીને કામમા રીશેો લઈ ચિંતા ઉપર પછાડ્યો રસાયણ બધું ચિંતા ઉપર ડોગાર્ધ ગયું એવો એવો ગાળો દેવા માંડ્યો અરેરે, અમારા જવાને ઢીધું હોતતો ડાંગદર ચકસૂર થઈ જત.

આતો વાદરાની ડોકે માળા નાખી છે. કેટલી સાધનાને અતે
ગુરુએ લેટ મોકલ્યુ, પણ આને કદર નથી કોધ, ધરતીકપ
છે. મનોહર જીવન મહેલને એ બિહામણા ખંઢેરમા
પલટાવી દે છે

આનંદધનજી કહેવા લાગ્યા ‘ભાઈ! લોહાનુ સુવર્ણ
કરે, તેની કદર કરવાની હોય, કે સિદ્ધ થાય તેની કદર કર-
વાની હોય ? તુ સોના માટે મરે છે, ચાલ તને ખતાવુ. એમ
કહી, એક શિલા ઉપર લઘુનીત કર્યું એટલે શિલા સોનાની
થઈ ગઈ કહેવા લાગ્યા, ઉપાડ ચેલો આશ્ચર્યથી જોઈ રહ્યો
આનંદધનજીના પગમા પડી માફી માગી જતો રહ્યો જડના
માહાત્મ્ય કોને આવે !

જીવ જડ પાછળ રાત્રી અને દિવસ જોતો નથી
મત્સ્ય ઉદ્યોગ કરી, દેવનારના કારખાના ઊભા કરી, રોજ છ
છ હજાર જીવોની ઘાત કરનારા શુ ઊંચે આવશે તેમ માનો
છો ? કમં બાધ્યા તેને લોગવવા પડશે

વીદંસપ્હિ જાલેહિં, લેપ્પાહિં સઝળો ત્રિવ ।

ગહિઓ લગ્ગો ચ્છોય, મારિઓ ચ અણન્તસો ॥૬૫॥

ત્યા નરક ગતિમા બાજ અને સિચાણા પક્ષીના રૂપ
કરીને નારકીના જીવોને પગવતી પકડે છે માથુ, આખો
ઠોલી ખાય છે. તે વખતે આકેદ કરે પણ તેનું કોણુ સાલળે !
માસના લોચા નીકળે તેના ઉપર તેજળ છાટે છે કેવી બળ-
તરા થતી હશે ! પરમાધામીઓને દયા હોતી નથી એ તો
મારીને રાજી થનારા હોય છે.

કુહાઢ ફરસુ માર્હિ, ચ્છુર્હિ દુમોચિવ ।

કુદ્ધિઓ ફાલિઓ છિન્નો, તચ્છિઓ ચ અણન્તસો ॥૬૬॥

હે માતા ! ફરસી-કુદાડો લઈ જ ગલમા જઈ સુધાર
 વાળના દુકડે દુકડા કરે છે, તેવી રીતે પરમાધામીઓ ફરસી કુવાડા
 લઈ નારકીના કટકે કટકા કરે છે અને તેના શરીરની આમડી
 લેતારી નાખે છે હે માતા ! આવું દુ ખ મે અનતીવાર નરકમાં
 સહન કર્યું છે તે માંહેનું સયમમા કાઈ જ દુ ખ નથી
 મને તો સયમમા અનતુ સુખ દેખાય છે સયમમાં દુ ખ
 કાઢરને લાગે છે શૂશ્વીર અને ખીરને કાઈ લાગતું નથી’
 વળી પણ શુ કહ્યો તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે.

આખ્યાન ૧૦૭ શુ

સવત ૨૦૨૧ના કારતક સુદિ ૫ સવિવાર, તા ૮-૧૧-૧૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણ કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ પ્રભુએ
 સિદ્ધાંત પ્રજ્ઞા ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રના ૧૬મા અધ્યયનમાં
 મુનાપુત્રનો અધિકાર આવી રહ્યો છે મુનાપુત્ર માતાપિતાને
 નરકના દુ ખોના વણન કરતા કહે છે : હે માતા ! નરકના
 દુ ખ પાસે સયમનુ દુ ખ કઈ વિસાતમાં નથી’

જીવ અજ્ઞાનકથાને વશ થઈ, ફર-કર્મ કરે છે તેથી
 નરક ગતિ મળે છે ગત જ પોતાનો ઘાતક બને છે કલે કલે
 ભાવ-મરણ જીવ મરી રહ્યો છે રખડપટ્ટી થઈ છે તે કારણો
 આ રીતે થઈ છે પોતાને જ્ઞાન નથી કે હું પાપ કરી રહ્યો છું
 પણ પાપનું કળ બોગવશે કાણ ? ધન જે અનિત્ય છે, તે
 ભૌતિક સુખ માટે જીવ લેણું કરે છે કયે રસ્તેથી કેમ ધન

મળે તે માટે સતત પ્રયાસ આદરે જલદી મારુ અભરે ભરાઈ જાય, તેને માટે ન જુઓ રાત કે દિવસ લક્ષ્મીપૂજન કર્યું હશે ત્યારે ચોપડામા લખશે 'ધનાશાળી ભદ્રની ઋદ્ધિ હોજો।' પણ મહાવીરની આત્મઋદ્ધિ માગી? લક્ષ્મી તો ચ ચલ છે અને કોઈ વખત બહારવટિયા, લૂટારા, ચોર, ડાકુ, લૂટી જાય તેવી છે એ લક્ષ્મી માટે થઈ જીવે કંઈક કાળા ઘોળા કર્યા પણ અતે તો મૂકીને ચાલી જાય છે ને !

લક્ષ્મીને મેળવવા જીવ કઠિન પરિશ્રમ ખેડે છે ખાર ખાર કલાકની નોકરી કરે છે વળી તેનું રક્ષણ કરવા ગોદ-રેજની તિજોરી અને ચોરડા ઉપર ખભાતી તાળા વાસી ત્યા ખાટલો નાળી સૂવે છે ચોર ન લૂટી જાય તે માટે ખોટી ઉધરસ ખાય સૂખે નિદ્રા પણ ન લ્યે ધન મેળવતા ય દુ ખ છે, ને સાચવતા પણ દુ ખ છે કોઈની પેઢીમા મૂક્યું હોય તોય પણ મનમા બીક રહ્યા કરે, રખેને પેઢી કાચી પડશે ને. મારૂ ધન ચાલ્યું જશે તો? ધન મેળવવા માટે નોકરીએ સમયસર જવું પડે આગણે મહેમાન આવેલ હોય, છતા કહેશે, મારે ઓફિસનો ટાઈમ થઈ ગયો છે આહી વ્યાખ્યાનમા ન આવ્યા હોય ને પૂછીએ, કેમ ભાઈ, તો કહેશે 'ઘેર મહેમાન હતા' ત્યા મહેમાનને એમ ન કહે, કે વ્યાખ્યાનનો ટાઈમ થઈ ગયો છે ! આહી તો મહેમાનને તેડીને આવવું હોય તોય અવાય, ઓફિસે તેડી ન જવાય છતા કયા અટકી પડયા છો? ધન માટે માળાપ, પ્રિયજન, સ્ત્રી, કુટુંબ, અરે! જન્મભૂમિ છોડી કાળાપાણીએ ઉતરી પરદેશ ખેડે, કે જ્યા કોઈ સગુવહાલુ હોય નહિ, તેવા'સ્થાને પહોચી જાય માસા-હારી અને પરસ્ત્રીગમન કરનાર શેઠની નોકરી પણ સ્વીકારે.

ભાપા જેની કુકાડા સરખી હોય છતાં બાઈબાપા કરે. માખા પનું સહન ન કરનાર, ધન માટે શોકિયાનું સહન કરે. બેક બિદુ જેટલા મુખને માટે ઘડેને સાગર જેટલાં ડુબો સહન કરવા તૈયાર થાય આ સસારમા કયાં મુખ છે, તે તો કહો! છતાં ભેરશોરથી કેવા પાપ કયે ભવ છે ?

સમ્યક્ રૂપી બીજ વાવીને બાર બાવનાનું પાણીસિંચન કરી, તપરૂપી તરકેા આપવો ભેઈએ, જેથી મોક્ષરૂપી ફળ મળે. ધન માટે જેટલો પુરુષાય કરે છે, તેટલો ધન માટે કેટલા ટકા કરે છે ? ધન માટે ધમાધમ બનાવે ધન માટે બે ઘડી પણ નહિ ! સામાયિક કસ્વાનું કહીએ તો કહેશે No time વાંકું કસ્વાણ વાંચે કરવું નથી ? જે સાધન કરી દેવા જેવું છે તેમાં ફૂલસહ મળતી નથી. અને હાથે ભસ્ત્ર કામથી બહિષેા કરે, તેમાં પચીસ રૂપિયાના દોરા વાપરે આસલાં બોટે કેટલો લાભેથી સમય જમાવી રહે છે તેવું ભાન છે ? આ જઠ ઢેકને શણગારવા છવ શુ નથી કર્તો ? બેમબ્રોહ્મરી-ભરતગૃથણ શીખવા દીકરીયો-વડુઓ કલાકોના કલાકો જાળે અને ધાર્મિક શિક્ષણમાં ખાત્રી કેમ છે ? દીકરી, વડુ, કલાસ ભરવા ભય અને સામુદ્ર જિવાણને ઘર અને છોહરા સામ્બવા ઘેર બેસી રહેવું પડે ભરત, ગૃથણ, સિલાર્ક, ટાર્કિ વગેરે શીખવા ભય પણ ધર્મની વાત તરૂન બોલી ઘઈ ઝઈ છે આજે તો જેનો પુરુષ કબર કમાતો હોય તેની બીને પાંચસો કમાવાની અબજખા હોય મરશે. ત્યારે પૈસા કોઈ છતીયે જધાવશે ? તમે બહી રળીને કેટલું રળશે ! દેવલોકમા દેવના પલગની પલવાઈઓ હોય તેમા બહી દ્રીપની સ્વદિ સમાઈ ભય છે બેટલુ ય તમે બહી શુ રળી શકવાના

હતા ? વાણ્વ્ય તરી દેવી કપાળમા ટીલડી કરે છે, તેમા આખા જંબુદ્વીપની ઋદ્ધિ આવી જાય છે, તે ટીલડી કેવી હશે ? ધર્મ કરે તેઓને તો વાણ્વ્યંતર, જ્યોતિષી, ભવનપતિ, સ્ત્રીવેદ, નપુસકવેદ, નારદી અને તિર્થંચ, એ સાત જોલમા ગતિનો બંધ પણ ન થાય ફક્ત એક વૈમાનિક દેવ ગતિનો જ બંધ પડે. ધર્મ કેટલું રક્ષણ કરે છે ? પૈસા શુ રક્ષણ કરશે ? બહાર-વટિઆ સામા મળ્યા હોય, હીરાની કઠી કે સોનાની વીટી કાઢી દેવી પડે છેને ! હીરાની કઠી રક્ષણ કરે ખરી ?

નટી થઈ નાચવાનું કેમ ગમે છે ? ફલાણી નટીએ ચણિયો આવા પ્રકારનો પહેર્યો હતો, તે માટે તેવો ચણિયો બનાવવા, દરજીને સિનેમાની ટિકિટ કઢાવી આપે. શણગારમા પણ નટીઓના નામ સાડલામા પણ ‘કિસ્મત’ ‘બંધન’ એવા નામ ! આ શું ? તારે સતી થવું છે કે નટી ? તમારી બહેન દીકરીને કોઈ ખરાબ દૃષ્ટિથી જુએ તો તમને કેવી ચીડ ચડે ? એકાદ વખત જુએ તો સહ જ ગણાય, પણ ટીકી ટીકીને એકાદ બે ચાર વાર જુએ, ત્યારે તમે પડકારોને કે કેમ જુએ છે ? તો આ સિનેમા જોનારા, શુ પારકી જોન-દીકરીને નથી જોઈ રહ્યા ? કેની સામે નજરુ નાખો છો ? નાક છે, કે કયા જઈએ છીએ ? ધાર્મિક ખેલમા પણ નખરા તો હોય જ ત્યાં જઈ તમે સસ્કૃતિ ગુમાવશો કે મેળવશો ? પરસ્પી ઉપાડી જવી, રાગના રમકડા આપવા, કેમ લલચાવવી, તેવા ધધા સિનેમા દ્વારા શીખાય છે, કે બીજું કાંઈ ? નાના બચ્ચાઓ પણ ગાયનોની કડીઓ મુખે ખોલતા હોય ! ઘરમા રેડિયો ગૂંજતો હોય, તેમાય વિકારવર્ધક સંગીતના સૂર સાંભળવા મળે છે

યક્ષે જનપાલ અને જનરક્ષિત બંનેને જ લે જોડાયા હતા. બેઠા પછી ચક્ષુ શરત મૂકી હતી, કે જ લે બેઠા પછી સ્વભાવેથી પાસે જવાનો 'સ કલ્પ' પણ કરવો નહિ તો જ તમને સ્થળ ઉપર' બેસાડી કાઢી નગરીએ પહોંચાડી હતું બે જુદા સ કલ્પ' થયે, તો હું જગ્યા કે સમય પણ નહિ બેઠું અને જાણા ઉપરથી પછાડી દર્શિ જલે કબૂલ થયા ભગવાન પણ એમ જ કહે છે, કે છે કબૂલ, ઠઠ માણે પહોંચાડી હતું ! પણ શરત એ છે કે સસાર સામુ ભેડું નહિ. મનથીયે પણ શગ ભાવ ભિલો ન કરવો, ક્યારે કબૂલ થાયો ?

બંને કુમારો કહે છે, 'અમારે કબૂલ છે, આરા શિદ્ધિમાન્ય છે ચક્ષુને કાંઈ વેતન તો લેવું નથી. સામુ-પુરુષો પણ શુ માગે છે ? વાર માસ સભળાવ્યું માટે વાર હજારનો ખરડો કરી દેયો, એમ કહે ખરા ? ના, તમે કાંઈક ધમ કરી છો. બજનમા દસાવા એ તેમાંથી છો. એજ ઉચ્છિન્ન સેવે છે ઓઠયા પછી તમે શુ કમાવ છો ? કેમ ચાલે છે તે પૂછવાની પથાવ નહિ કરવાની. પઠપૂછ કરનારને માંડ છુટ્યો નથી, એને ઉપરનો વેશ પહેરી' લીધા, તેથી કંઈ વળવાનું નથી. સપ ઉપરથી કાંચળી ઓડી કહે, પણ તેથી ઝેરી મગી જતો નથી. ઝેર તો તેની કાઢમાં છે કાંચળીમાં નથી.

કપડા ઉતારી સામુતાના કપાં પહેરી દ્યે પણ અકરના કોધ, માન લોભ, વિષય-કપાલ ન જાય ત્યાં સુધી તે સસારી જ છે આજે તો દીક્ષા લેવા જતા હોય, માળાપ ગ્રાતા પાલ જાણ મરણ થઈ ગયું દીક્ષા લેનાર પણ બેવો
 ૧૫ મ અરે બાઈ' તુ તો ત્માગયે જઈ રહ્યો છું,

તારે રડવાનું હોય ? સમજાવું પૂર્વકનો ત્યાગ છે કેકોઈ વ્યક્તિના રાગના કારણે સંયમપ થે જવા નિકળ્યો છું ? તું શા માટે રડે છે ? દીકરાને પરણાવવા જતા હોય ત્યારે કેટલાં રડે છે ? તો પછી અહીં શું છે, તે રડો છો ? આતો મહાભિનિષ્ક્રમણ છે. સસારને તજતા રાગ અગે, માતાને મૂર્ચ્છા આવી જાય, પણ દીક્ષા લેનારો, સાથે રડે, મોહુ સિયાવિયા, કરે એવો કયાય શાસ્ત્ર પાઠ નથી માતાપિતા, મિત્ર, જ્ઞાતિ, સગાવહાલા બધાને ત્યાગી દીધા, હવે જોજો, રખેને ખીજવાર ગવેષણા કરતો નહિ આ ભગવાનની આજ્ઞા છે. “મા વન્તં પુણો યવિ આચિષ” વમેહુ ફરી ચાટતો નહિ, નહિ તર કાગડા-ફૂતરાની, પકિતમા મુકાઈ જાઈશ.

ચણાદેવી મહેલમા આવે છે, ત્યારે કુમારોને ન જોતા પૂર્વ દક્ષિણ બાજુના વનમા જોઈ આવી દેખાણુ નહિ ઉપ-યોગ મૂકીને જોયું તો ચક્ષના ખલા ઉપર જઈ રહેલા છે. ચણાદેવીને લાગી આવ્યું અરે ! મેં કેટલા લાડ લડાવ્યા કેવા ખાનપાન ખવરાવ્યા-પીવરાવ્યા જે માગે તે આપ્યું અને મને છોડીને ચાલી ગયા કેમ જવા દઉં ? પાછળ ઉપડી અને ચક્ષની પાછળ આવી કહેવા લાગી-અરે જિનપાલ અને જીનરક્ષિત ! તમે નગણુ છો મેં તમને કદી પણ દુલબ્યા નથી માટે પાછા વળો. મેં તમને કડવા વેણુ પણ કહ્યા નથી ફૂલની શય્યામા સુવાડ્યા છે

કોઈનો પણ જરાક વાંક આવતા ચણાદેવી તેને શૂંઝીએ ચડાવતી આવા તો કેટલાયને શૂંઝી ઉપર ચડાવી દીધેલા, તેણે વનમા આ બન્ને કુમારોએ નજરે દીઠેલું તથા ત્યાં એક

શુભી પર ચહેલા પાસેથી સાંભળેલું કે મધ્ય રૂર સોમવારે આ
જગ્યાએ વનમાં આવે છે, ને જાને તારુ, ઠાને પાર ઉતારું
એમ બોલશે, ત્યારે પગમાં પડી જશે. અને કહેશે 'અમને
તારો-ઉગારો.' એ જે શસ્ત્ર કહે તે કળૂક કરશે. નહિતર
શયણાદેવીનો કોપ બહુ આકરો છે, એમ જીવોને પ્રાહ્લનીદેવીનો
કોપ પણ સખત ઊતરવાનો છે, શેજ ઊઠીને નરકના દુષ્ટ
સાંભળો છો ને ?

જયેદ મુદ્ધિ મારહિ' કુમારેદિ અર્ધ પિય ।

તાહિજો કુદિજો ચિન્નો, જુગિજો ય જળન્તો ॥૬૭॥

હોદાના મધ્ય ભાગે એરણ ઉપર માધુ રાખી પરમાધામીઓ
દીપે, નારહીના માર્ગાનું ચૂર્ણ કરી નાખે, આકું દુગ્ધ અને દીવાર
સોજખુ ઠાંસામાંથી થાળી વાટકા બનાવે ત્યારે, હુકાર
ઠાસાને તપાવે. પછી સાણસા વડી એક જણ પકડી, મારે
બાબુ બીજા સાત આઠ મજૂરો મધ્ય ભાગે લેવા રહે. અને
દશતા એક ઉપર એક એમ થા કરવા માંડે બેરાવરનગરમાં
ઠાંસુ બહુ દીપાલ છે આખી શત અવાજ આવતા હોય એ
દેખાવ એમને ત્યાં નારહીનાં દુષ્ટો સાંભરે કે પરમાધામીઓ
આવી રીતે નારહીને દીપવા કરે. બહારનાં ભૌતિક મુખો
હોય છતાં પણ પાપનાં ઉદ્ભવ કેવી રીતે ઉદ્ભવે છે ! કથક
પતિ શેઠને પક્ષબાત મર્ધ જાય પાલી કોઈક પહેરાવે ત્યારે
પહેરી સહે આવી ક્યામા તે શું મુખ માણી રહ્યો છે ?

એક માતાના પુત્ર બે, એમાં એક અતુર એક પહેલ,

એક ને મામે પાણી ના મળતુ બીજને દુધનો રહેલ,

કરમનો રે હોયડો અલખિલો....

એક / માતાના બે પુત્રો હોય તેમા એક ભણવામાં

આગળ, જ્યારે ખીજો પહેલાં ધોરણમાં પાંચ વર્ષ કાઢતો હોય
ખન્ને એક જ કૂખમાં આળોટેલા હોવા છતાં બુદ્ધિના ક્ષયોપ-
શમમાં ફરક રહે છે ને? એક જ રાજકુળમાં જન્મેલા હોય
તેમાં એક યુવરાજ થાય, તેને રાજ-સિંહાસન મળે. ત્યારે
ખીજો ફટાયો રહે. પુણ્યમાં કેટલો ફેર! કર્મની પદ્ધતિને
શમને જેવા કર્મ કર્યા છે તેવા જ ભોગવવા પડશે કલેશ-
મય આ સસારમાં શાંતિ કયા છે? આમાં તો જીવન ખરબાદ
થઈ રહ્યું છે. વીતરાગને પંથે પડો ભગવાને કહ્યું છે તેમ
કરો.

રચણાદેવી ઘણી વિનવણી કરે છે હું તમારા વગર
જીવી શકીશ નહિ વગેરે ઘણા મોહના વચનો કહ્યા, છતાં
ખન્ને કુમાર ડગ્યા નહિ રચણાદેવી આક્રંદ કરવા લાગી યક્ષ
તો ઝપાટા બધા ચાલ્યો જાય છે જીનરક્ષિતને થયું કે રચણા-
દેવીનો ઉપકાર બહુ છે, કેવા લાડ લડાવ્યાં હતા, નહિતર
આપણે કયાય મરી જાત. વિચાર થયો કે લાવને એક વાર દષ્ટિ તેના
તરફ નાખું રચણાદેવી પાસા નાખવા લાગી જીનપાલ તો મેઢા
જેવો છે પણ હે જીનરક્ષિત! તું તો મારી સામું જો! મને
તારા ઉપર પ્રથમથી જ અતિ પ્રેમ છે અરે જીનરક્ષિત! મને
શ્રદ્ધા છે કે તું મોહુ દેખાડીશ, જીનરક્ષિતનું મન ડગ્યું
યક્ષની શરત આકરી છે, તરત જ હડસેલો માર્યો યક્ષ લવણ
સમુદ્ર ઉપરથી ચાલ્યો જતો હતો ત્યાં પછાડ્યો રચણાદેવી
કહે છે પાપી, દુષ્ટ, લજ્જાસ્પિત લેતોજા, એમ કહી ત્રિશૂળથી
વધેરી, ટુકડા કરી, લવણ સમુદ્રમાં મગર-મચ્છના લક્ષરૂપે નાખી
દીધો જીનરક્ષિત મચ્છ કચ્છનો ભોગ થઈ ગયો જીનપાલ

ડગ્યો નહિ સાવધાન રહ્યો. તેથી વધે તેને તેના ગામના પાદરમા સુરક્ષિત મૂકી દીધો. ઘેર એકલો આવતા એઈ માતા પિતા કહે છે, 'ભાઈ કયા ?' તો કહે, ભાઈનો ભોજ લેવા જાયો.' ,

અજિયાર વખત મુસાફરી કર્યો પછી માબાપે ના પાડી હોવા છતાં બારમી વખતે મુસાફરી કરવા ગયેલા, પૈસાની તૃષ્ણા માટે ઘઈને મા બાપની આજ્ઞાનો ઈન્કાર કયો, પરદેશથી પાછાવળતા વહાણો તૂટ્યા રીપમા આવી પડ્યાં ત્યાં સ્વ ભાડેથી મળી વજેર બધી વાત કરી. કહેવાનો મુદ્દો એ છે, કે જે મતમા સાવધાન રહે છે કોઈકદીને પ્રસન્ને પણ મજબૂર રહી ડગતા નથી, તે જ શાશ્વત મુખને વરે છે સાધુ ઘઈ ગયા પછી ઈન્ડિયોના વિષયમા હુબ્બ થાય છે, તેની સાબુતા હુટાઈ જાય છે

ત્રણ વાગે બરાબર આ થાયે, મોડું ન કર્યો નહિતર ઠરી જયે આ સમયે મુસળીનો. રસ તૈયાર રાખીશ પધારતો આ બધી લાલચો અને લાલચ રેખાડનારી બહેનો રધણાદેવીજ સમજી લેતો. હજવંત રહીને મોહમાં પાડે પછી પતન મના કેન્દ્રીવાર ! જે વીતરાગની આજ્ઞા પાળી નથી શકવા તેના શુ હાલ થાય છે તેજુઓ છાને ! સાધુએ તો ભગવાનની આજ્ઞા આગળ ઠરીને ચલવાનું હોય છે લાવ ત્યારે બીજા બે મહિના એકે દારકા એમ ન થાયે કાયદા પ્રમાણે વતવું પડે છે છનપાલે પછી દીમા લીધી અને એક માસનો સમારો કર્યો એ છનપાલ મુનિની વાત શ્રવતા સૂત્રમા આવે છે નત્ય ન ના છે

આ કથામાથી ઘણો સાર લેવાનો છે મોહનીકર્મ એ રચણાદેવી છે જીવને મોહની દેવીનો પાશ બહુ અનુકૂળ પડી ગયો છે રાગની પિસ્તોલ તે પડખાની પિસ્તોલ છે ક્યારે ગોળી છૂટશે અને મરણશરણ થશુ એ ખબર નથી પડવાની શાની કહે છે, કે રાગમા ન રગાતા, આત્મદશામા રમણતા કરજો એકલા આવ્યા ને જવાના પણ એકલા જ થોડા આયુષ્યમા સાચી કમાણી કરી લેવાની જરૂર છે

સંગ્રહવૃત્તિ એતો રાક્ષસવૃત્તિ છે. જે કોઈનેય પણ નથી દેતો તે રાક્ષસ છે દે છે તે દેવ છે બધુ આપી દેયે તે ગુરુદેવ અને દીધા પછી અભિમાન કરતા નથી, તે દેવાધિદેવ છે એવા પુરુષોના કલ્યાણપ્રસંગો ઇન્દ્રો અને દેવો કરે છે એવા પ્રભુનો ધર્મ આપણને મળ્યો, તે મહાભાગ્યની વાત છે

મૃગાપુત્ર કહે છે 'હે માતા ! હવે આવા સ સારમા કયા લગી રહેવું ! હું ભગવાનની આજ્ઞા શિર સાટે પાળીશ પછી આ સ સારનો વિકલ્પ પણ નહિ આવે પૂર્વે કયાક તો હતો ? કોના ભાઈ, બાપ, દીકરા, બહેન, તે અત્યારે ભુલાઈ ગયું છે ભગવાન કહે છે કે તેની માફક આ તારો નવો જન્મ થયો છે એમ તું માનજે તું અણગારનો જાણ્યો બન્યો એટલે નવો જન્મ લીધો, હવે ધર્મમય જીવન જીવી જા

તું ભૂતકાળ (સ સારને) ને પૂર્વસ્નેહી સબધીઓને ભૂલી જાજે, કારણ કે દેહને જકડનારી લોભાની સાકળ કરતા મનને રુધનારી પૂર્વગ્રહોની અદ્રશ્ય સાકળ વધુ ખૂરી છે ચેતતા રહેજો, તક બારણા ઉપર એકજ વખત ટકોરો લગાડશે

તકે ઝઘ્ઘાં તે જાણાસ માટે જોકે ટકાઈ જાગી જા. ટકાઈ જાએ
તે માનવ, કમળાઈ હાલે તે પશુ

મુજાપુત્ર જાગી ગયા છે વળી પશુ શું કહેશે તે
અધિકાર અવસરે કહેવાશે.

અધ્યાખ્યાન ૧૦૮ શુ

સ વત ૨૦૨૧ના કાસ્તક સુદિ ૬ સોમવાર, તા ૯-૧૧-૬૪

સિદ્ધાંત જોટલે ત્યે કાને સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ ઉત્ત-
રાધ્યયન સૂત્રનાં ૧૬માં અધ્યયનમાં મુજાપુત્રનો અધિકાર
જાહે છે

મુજાપુત્ર સાચા વૈરાગી છે તેનો વૈરાગ્ય પત્રિયા
રંગનો નથી. તે તો મહાધ્યા રંગનો છે પવિત્ર પુરુષ પૂવ
ભવનું અમૂલ કાચ પૂરું કરવા આવ્યા છે. જેને અદરથી
સાચી સમજણ મળે છે તે પાછા પડતા નથી. દરેક શ્રવ
પ્રધ્યક્ષાણ સમજણપૂર્વક હેવાં જોઈએ. “ત્યાગ ન ટકે
વૈરાગ્ય વિના” જે શબ્દિક આવેશથી કે દેખાદેખીથી વૈરાગ્ય
હો તેને પાછા પડી જતા વાર લાગતી નથી. પણ જ્યારે
સત્ય સંકષ્પ સક્રિય જાને ત્યારે જ સિદ્ધિ સાંપડે મુજાપુત્ર
માતાપિતાને કહે છે માતા! તમે સયમની કુશરતા જતાવો
છો તરસ લાગે ત્યારે શું શું કરીશ એમ કહો છો, પણ
નારકીમા અનતી તરસ લાગે ગળામા ચોખ પડે, ત્યારે પર
માધામીના કેનું પાણી આપે છે? સાંભળો.

તત્તાઈં તમ્બ લોહાઈં, તડયાઈં સીસયાણિ ય ।

પાઈઓ કલકલન્તાઈ, આરસન્તો સુમેંરવં ॥૬૮॥

તાણુ, સીસુ અને લોહાનો ધગધગતો રસ ઉકાળી નારકીના જીવોને પાણીને બદલે પીવરાવે છે. પૌષ્ઠ્યમા તરસ લાગે તો પાણીના પોતા મૂકવા મંડી જાય ઠંડક થાય તો ઠીક, આમ અદરથી શાતા પ્રિય છે ને ? પહેલા તો રખેને દેહને અશાતા થઈ જાય માટે પૌષ્ઠ્ય કરે નહિ અને કરે તો આવું કરે. તે કેમ આગળ આવશે ? નિર્જરા અર્થે થોડું સહન કરવું પડે તો શુ દુખ છે ? વૃત-પચ્ચક્રખાણુને જે વફાદાર રહેતા નથી, રાતમાં પણ ચા-પાણી, સિગારેટ જોઈએ છીએ, તે પાપ બાધનાર જીવોને નારકીમા પરમાધામીઓ મોહું ફડાવી પરાણે ધગધગતો રસ રેડે છે રાત્રીએ પાણી પીવું, એ લોહી બરાબર અને આહાર લેવો તે માસ બરાબર છે. રાત્રે લોજન લેવાથી કેટલાય ત્રસ જીવોનો કચ્ચરઘાણુ નીકળી જતો હોય છે ! જૂ પેટમા જાય તો જલોદર થાય કરોળિયો જે પેટમા જાય તો આખા શરીરે કરોળિયા ફૂટી નીકળે. એ સિવાય ઘણા પાપ રાત્રિલોજનમા ઊભા થાય છે માટે રાત્રી લોજનનો તો સર્વથા ત્યાગ કરવો જોઈએ સાધુને તો રાત્રે આહાર કલ્પે નહિ અને જે મહેમાન આવ્યા હોય, તેને જમવા માટે રાત્રે પ્રબધ કરે, કરાવે, કે મનથી અનુમોદન કરે તો પણ તેનું પાપ લાગે છે રાત્રીલોજન કરવું નહિ, કરાવવું નહિ અને અનુમોદન નહિ આવા નવ નવ કેાટીના પચ્ચક્રખાણુ પાળવામા મુનિરાજો સજગજ હોય છે

એક રાતના ચોવિહારના પચ્ચક્રખાણુ કરતા સો વર્ષના નરકના દેણા કપાય છે જે રાત્રીના ચોવિહારના પચ્ચક્રખાણુથી

બસે। વધના નારહીનાં દેવતા કપાય છે આને તો કહેશે, ડોકરે જરા ફાકી, સૂતી વખતે લેવાની કહી છે, માટે પાણી લેવું પડે છે આમ શરીરને જ બોધ છે, પણ આત્મા સામે રૂપિ કરી નથી શરીર તો આવ છેને કાલ નથી આત્માનું કરી દ્યે। આવો અવસર અને આવી ચોખ્ખતા ફરી નહિ મળે. નારહી અને દેવતા અપખ્યકખાણી છે એકેન્દ્રિયથી માંડી બારેન્દ્રીય સુધીનાં જીવોને મન નથી તેથી તેઓ શુદ્ધ કરવાના હતા ।

વિવેકી ભવ તો એક મનુષ્ય ભવ જ છે । આવો ભવ પામી તમે કેવી કમાણી કરો છો ? લક્ષ્મીસ પત્ર નહિ પણ સત્લક્ષણ સ પત્ર બને। પરભવનું જાતુ શું બાંધ્યું ? આને તો વનની જૂલજૂલામણી કરતાં યૌવનની ભયાનક જૂલજૂલામણીમા માનવ હૃદયે ધમનું માહાત્મ્ય ઘટી ગયું છે બાજળના આવકેની પરિણતિ સાદાર્થ સતોષ પૂવક ધર્મના તાણાવાણા વડે જીવન વજ વણી લેતા અને એમ કહેતા કે જીવ ધડી આવી જાય તોય શત્રુએ મારા મુખમા કાઈ મેલશે નહિ

દિવસે પણ બિવિહારના પખ્યકખાણ વજરના ન રહેતા હ મેશા પખ્યકખાણમા જ રહેતા આને ધણા માણસો પખ્યકખાણનેજડની કિચા કહે છે બસ વધારે બધ બેસતુ થઈ ગયું શાલી હતી અને તેમા પિયરિયા મળ્યા ” પછી તો મોટી પાક જ મેલેને ? પણ ચાક રાખ્યો કે જૂલો પડેલો દયાપાત્ર છે અને જૂલો પાડનારો દુનિય છે.

સૂયનકાનસૂતના બીજા અધ્યયનની ૩૧-૩૨ આધામાં બાગવાન કહ્યું છે

“જહા અસ્માવિણિ નાવ, જાહ અન્ધો દરુદ્ધિઓ ।
 ઇચ્છા પારમાગન્તુ, અન્તરા ય વિસીયઈ ॥૩૧॥
 એવ તુ સમણા પગે, મિચ્છદિદ્ધી અણારિયા ।
 સસાર પારકંઘી તે, સસારં અણુ પરિચદ્ધન્તિ ॥૩૨॥

સોનેરી અને રૂપેરી કાગળોથી જડતર જડેલી એક નાવા છે આ નાવા ઉપરથી સુદર દેખાય છે પણ તેનો નાવિક જન્મમાધ પુરૂષ છે, છતાં નૈયાના ઉપરનો ડાકડમાળ જોઈ ઘણા મુસાફરો તેમા જોસવા આવ્યા જ્યાં મધદરિયે ગયા ત્યાં, તો પૂઠા પલળવા મડ્યા નાવમા મોટા ગાખડા પડવા મડ્યા પાછી લેવાનું કહે છે, પણ હાકનાર તો જન્મ-આધજો છે. ‘જેનો આગેવાન આધજો, તેનું કટક ફૂવામા જાય’

જમાલી જેવાને પણ લગવાને કુશિષ્ય કહી, સઘ ખહાર કાઢી નાખ્યો હતો કોઈ શ્રાવક તેને પગે ન લાગે કે શાતા ન પૂછે તેનો પદર દિવસ સથારો આલ્યો, છતાં કોઈ તેનો પરિચય ન કરે

જમાલીને અગ્યાર અગ તો કઠસ્થ હતો, પણ ઊઘો પડ્યો પોતાનો પથ ફેલાવવા લાગ્યો નિહવપણુ આદ્યુ મરીને કિલ્લિષી દેવ થયો ઉત્સૂત્ર પ્રરૂપણુ જેવું એકેય ઘોર પાપ નથી અને સૂત્ર જેવો એકે ધર્મ નથી સમકિતીને શુ વિરતિના લાવ ન હોય ? હોય જ, જો સસાર રૂડો લાગતો હોય તો સમજાણુ શુ ! નવતત્ત્વની જેમ છે તેમ પ્રતીતિ કરવી જોઈએ તેમા સમકિતી ના ન પાડે તપ આદરવા જેવા છે પરંતુ પાળડીઓ તો ઉપવાસ કરવાથી પેટના જીવડા મરી જાય, બ્રહ્મચર્ય પાળશે તો દેવતા થશે, ત્યાં ખૂબ ભોગ

સોગવી બગલા થયો, ત્યા માછલા મારીને પાપ કમ થી નર
 કમાં જયો આવી પ્રરૂપણા કરે. જડ જડનું કામ કરે અને
 ચેતન્ય ચેતન્યનું કામ કરે. જડની ક્રિયા ચેતન્યને હાજરી
 નથી. કર્મનો કર્તા આત્મા નથી, બસ આટલી પ્રરૂપણાએ તો
 કેટલું સત્યાનાથ વળી બાધ છે ! આજે બધા માણસોને બપોરો
 અમે છે, શું 'ટેકોરેશન', કેવા માલીઆ ! હાથી ઉપર બેસવું,
 ઈન્દ્ર-ઈન્દ્રાણી, ભગવાનના માળાપ ધવાનું, કેવું સરસ ! કાચર
 હોકોને કરણી કરવી અમલી નથી. વિશતિના વેરી ધર્મમાં
 લીલા છે તેવા છવો જીવે માર્ગે ચઢ્યા છે એકાત નિશ્ચય
 નયને પકડી અવહાર નયને ઉડાડી દે છે ભગવાન કહે છે
 તેવા બાહ્યજીવોના સંગમાં 'પડીશ નહિ.' તારામાં મિથ્યાત્વના
 પદોષ ભરાયો, એટલું પકડતાં નાર નહિ લાગે પછી તારો
 આશ નહિ આવે. પાછી નાકકટાની જમાત કોઢી કરી જોમ
 કહે કે "બીજો કયાલ સામળવા જવું નહિ જેટલા સાધુ
 છે તે બધા મિથ્યાત્વી છે કોઈ પણ સમક્રિતી નથી. બધાલ
 કુ સાધુ છે" જોનમાગ જ્ઞાન અને આચરિતનો છે જ્ઞાન એટલે
 બળવું અને તેનું ફળ વિશતિ વિશતિ ભાવને જલ્લજ ન કરનારા
 કુચુકુઓએ કાળો કેર વર્તીએ છે તે કૃતમ્ની છે પોતે તો
 દૂર છે અને અન્યને પણ દૂળાડે છે આવા કુચુકુઓના સંગ
 છે દિલ્લે ઉત્સૂત પ્રરૂપકો બ્યારે નરકમાં જાય ત્યારે પરમા
 પામીએ તનો છલ બહાર ખેંચી ઢુકડે ઢુકડા કરી નાખે છે પછી
 ત્યાંથી મરી નિવ યના ભવ કરી, અનત કાળ સુખી નિજોદમાં
 મળકા બાધ છે જ્ઞાનની ઉત્કૃષ્ટ આશાધના કરનાર સીધા મોક્ષ
 જ્ઞાન છે વિશાધના કરનાર અનતમસ રજાડે છે સૂત્રસિદ્ધાંતમાં
 જ્ઞાન આચરિતની વાત બરી છે ધમ રૂચયો કલિન મર્ધ પડે છે

ધર્મ તો નિકટલવીને જ રુચે, બાકી મામૂલીને તો રુચતો નથી
આજે ધર્મના નામે અર્ધમ સેવાઈ રહ્યો છે

આવા જીવોને પરમાધામી સીસાના રસ ગળામા રેડે
છે નારકીનો જીવ બહુ-બહુ રુદ્ધન કરે છે, પણ પરમાધામીને
દયા હોતી નથી કર્મ બાંધ્યા છે, તો ફળ ભોગવ્યા વગર
છૂટકો નથી

મૃગાયુત્ર કહે છે 'હિ માતા ? નરકમા રહેલા નારકીને
કેવા હુ ખો ભોગવવા પડે છે, તે મને જાતિસ્મરણ જ્ઞાનમા
ખરાખર દેખાયા છે.' હરણા, સસલા, રોઝ, ગાયો, ઘેટા બકરા
વગેરે પશુઓને હજીનારા જીવોને, પરમાધામીઓ તેનાજ શરી-
રના માસના ટુકડા કરી, કડકડતા તેલમા તળી બૂજી, તેના
મોઢામા ખાવા આપે છે.

એક માણસ સોની બજારમા જાય છે પૂછે છે, લાઈ
સોનુ કેટલે રૂપિયે તોલો, તો કોઈ કહે છે, દોઢસો રૂપિયે
તોલો છે આ માણસ કહે છે, મારી પાસે સો તોલો સોનુ
છે, તે લઈ લ્યો. તરતજ કહેશે, જો તારી પાસે હોય, તો ૧૪૫
રૂપિયે તોલો લઈશુ એમ પારકાની ચીજ સોધી થઈ પડે છે.
પંડ ઉપર વાત આવે ત્યાં મોઢી પડે છે આખી રાત બિંધ
ન આવતી હોય ત્યારે મચ્છર, માકડ મારવા 'ડી ડી ટી.' છાટે,
એ દવા શ્રાવકના ઘરમા ન જોઈએ નરકમા પાઈએ પાઈનો.
હિસાબ લેવાશે, ત્યારે ત્યાં દયા ખાનારુ કોઈ નહિ રહે.
પરસ્તી સામે કુદૃષ્ટિ કરનારને નારકીમા પરમાધામીઓ ધગધગતી
એટલા જ કદની પૂતળી સાથે પરાણે આલિંગન દેવરાવે છે
પૈસા માટે થઈને ભાગીદારનુ ખૂન કરી નાખે છે પૈસા

મેળવવા ભાગીદારે પ્રાણજનું, ખૂન કરી નાખ્યું, પછી લાખોની
કમાણી એકલાએ પચાવી પાડી શાંત થઈ ગયો. કમ' તો
અદરયપણે કમનું કામ કરે બાક છે પેલાને ઘેર બાળક થયું
પારણ બધાણું, બૂના ગામમાં નવા મકાન બંધાવ્યા આખું
કુટુંબ તેમાં રહેવા રવાના થયું બધા એક ઠળામાં બેઠા
અચાનક ડબ્બે સળગી ભીકરો જેટલાં હતાં તેટલાં, બધા મરી
ગયાં આખું કુટુંબ સાફ થઈ ગયું પારણ પચાવનારા વિશ્વા
સધાત કરી પોતાને પેસાવાળા થવા માટે કેવા કારમાં ફાલ
કરે છે! પણ સાચે કાણ થઈ ગયું તે તો કહો!

કઈની હાથ લઈ પેસો સેજો ક્યોં હોય તે હાથ
દુઝતિમાં લઈ જવાની સગવડ કરી આપે છે આરભ પરિ
જઈની ભગવાને ના પાડી છે છતાં તેમાં ફૂલી પડે છે એક
માણસને કેટલું ભેટલે? પચીસ બેડી અપલ! સુ' તેવા
બૂટ ભેરીને હાર તેવી બગડી સાડી ખસાઈ 'એરીંગ' થઈ
લની પટી પણ એક જ રંગની. પણ એક દિવસ 'મેથિંગ'
નીકળી બાથે તેની ખજર છે? કમના કણગાં ફૂટશે ત્યારે
કુ ખો સોજવવા પડશે. ત્યારે 'મેથિંગ' મદદરૂપ નહિ બને
છ બહુ અધિપતિ રાજા અકલવી જેને ૬૪ હજાર રમણીઓ
હતી તેઓ મરીને નરકે ગયા છે કાળ કાંઈને મૂકી દેશે તેમ
નથી તો પછી કાળા બબર ટોરો-દરિયાદ કેના માટે થઈને
કરે છે?

તુલ્ય પિયાઈ મ માઈ, જળદાઈ સાસ્ત્રગાનિય ।

વાઈમોમિ મ મ માઈ જાગિજળજાઈડોગસો ॥૧૧॥

તુલ્ય પિયા સુગા પીઈ મેરમો વ મહુજિ વ ।

વાઈમોમિ મહુલીમાં વમામો રહિગાજિ વ ॥૭ ॥

માસપ્રિય અજ્ઞાની આત્માઓને નરકમા પરમાધામીઓ તેનું જ માસ કાઢી અગ્નિ સરખું લાલચોળ બનાવી ભૂજી કરીને ખવરાવે છે ચંદ્રહાસ દાડ, તાડીની મદિરા, આસવ, દ્રાક્ષાસવ, કુમારિકા આસવ, એ બધા આસવો કુવારના સડામાથી બને છે કેટલાક ઘરમા દાડ રાખે છે શરદી થાય તો ચોપડે છે. એમ કર્મ બાધવા સારા લાગે છે, પણ ભોગવતી વખતે આકરા પડી જશે તને દાડ પ્રિય હતો, લેતો જા, એમ કહીને નારકીના જીવની જ ચરખી, લોહી કાઢી, ઉકાળી તેને પાય છે ત્યારે નારકીઓ ત્રાહી ત્રાહી પોકારી બાય છે.

ભગવાને ઘોષણા કરી છે ‘મા હણો ! મા હણો ! મા હણો !’ રખેને કેઈ જીવને હણતો ! જો હણીશ તો તારે હણાવું પડશે, છેદીશ તો છેદાવું પડશે, ભેદીશ તો ભેદાવું પડશે, કર્મ બાધશે તે અવશ્ય મેવ ભોગવવા પડશે એવી જિનેશ્વરની આજ્ઞાને જે હૃદયમા ધારશે તેને દુર્ગતિના બારણા જોવા નહિ પડે

ચારિત્ર રૂપી નૈયા જે આશ્રવના દ્વાર રહિત છે, દેખાવનો ભપકો બિલકુલ નથી પણ મજબૂત છે, તેનો નાવિક જિનેશ્વર દેવ અનંત ચક્ષુવાન છે તે નૈયામા બેસનારને ભાડું (પેલી નૈયા કરતા આમા) વધારે છે એટલે કે તેને સુવાળા સુખને તજવા પડે છે ઇન્દ્રિયોનો વિન્ય કરવો પડે છે વિષયથી વેગળ થવું પડે છે કષાયને કાપવા પડે છે તૃષ્ણાને તોડવી પડે છે વાસનાને વારવી પડે છે. લાલસાને લાત લગાવવી પડે છે પાપને પરિહરવું પડે છે આત્મ-પ્રશસાને

ધયા હોય તેની જેટલી વેદના, તેના કરતા અનતગણી વેદના
નારદીના ભવોમા છે

સધ્ધમયેષુ મસ્સાયા, વૈયજા વરિતા મય ।

નિમેત્તન્તરમિત્તડપિ, જ સાતા નરિય વૈયજા ।૭૪

સુભવોમા અશાતા વેદનીય સોગવી પણ નારદીમા
તો નિરતર અશાતા સોગવી છે એક આખનું મટકું મારીએ,
તેટલી વાત પણ શાન્તિ મળતી નથી આંહી શ્રી ગીરભક્ષક
કપુરચંદ શેઠ તથા શ્રી મહાસુખલાલ ઉલમશી બોરડીયા,
બે ભાઈઓએ સનેડે જિંદગી પચાંત પ્રજ્ઞાચય પાળવાની
પ્રતિજ્ઞા લીધી પૂજ્ય મહાસતીજીએ ઉપસહાર કરતાં ફર
માબુ કે જેઓ પ્રજ્ઞાચય મત આદરે છે તેઓ ભગવાન
સમાન છે હંજુ ઉઘમા કેમ પડયા છે? અમતમાથી બની
મત હઈ જ્યે પાપમાંથી બચે પ્રજ્ઞાચય પાળવાથી માનસિક
અને શારીરિક શુદ્ધિ થાય છે હવે શું નાના છે? સમજ
જુના ધરમા આવે એક રાતનું પ્રજ્ઞાચય પાળે, તેને એકસો
એસી ઉપવાસનું ફળ મળે છે અસખ્યાતા સમૂહીમ જીવાને
અભયદાન મળે છે અગ્નિમા ઈશજી નાખ્યા કરશે તો અગ્નિ
ક્યારેય તૃપ્ત થશે નહિ તેમ આ ઈન્દ્રિયોને વિષયોને પ્રેરણ
આપશે તો તૃપ્ત થશે નહિ ઈન્દ્રના ભવમાં થણી ઈન્દ્રાણીઓને
સોગવી છે છતાં આ જીવ તૃપ્તિ પામ્યો નથી આત્માના
સ્વરૂપમા રમણતા કરવા માટે પ્રજ્ઞાચય મત લેવાનું છે મૃગાપુત્ર
માતાપિતાને વળી પણ શું કહેશે તે અધિકાર અવસર
કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન ૧૧૦ મુ

સ. ૨૦૨૧ ના કારતક સુદિ ૮ ને શુક્રવાર, તા. ૧૧-૧૧-૬૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ પ્રભુએ સિદ્ધાંત પ્રરુપ્યા ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રના ૧૬મા અધ્યયનમા મૃગા-પુત્રનો અધિકાર ચાલે છે મૃગાપુત્ર પોતાના માતાપિતાને સમજાવી રહ્યા છે

“સન્વમવેસુ અસ્સાયા, વેયણા વેદિતા મપ્પ ।

નિમેસન્તરમિત્તં’પિ, જ સાતા નત્થિ વેયણા ॥૭૪॥

‘હે માતા પિતા । સર્વ લવને વિષે શાતાવેદનીય ઘણી લોગવી જીવ અશાતા વેદની કર્મ બાર પ્રકારે બાધે છે. હુઃખ આવી પડે ત્યારે રાડારાડ કરી મૂકે તે આર્ત-ધ્યાન છે બીજાને મારી, કચરી રડાવે તે રૌદ્રધ્યાન છે. સહન કરવું તે પોતાના જીવનો ગુણ છે જીવ જો સહન કરે, તો ઘણા કર્મની નિર્જરા થઈ જાય આર્ત અને રૌદ્રધ્યાન સ સારના હેતુ છે. ધર્મધ્યાન અને શુક્લધ્યાન એ મોક્ષનો હેતુ છે

વહાલાનો વિયોગ અને અનિષ્ટનો સયોગ કર્મના ઉદયને લઈને થાય છે જ્ઞાની કહે છે, કે તારે તારા આત્માનું હેત કરવું હોય, મોક્ષના અનતા સુખ મેળવવા હોય, તો આર્ત અને રૌદ્રધ્યાનથી બચી જા રડવાથી, કૂટવાથી, છાતી-ફાટ રુદન કરવાથી, અશાતાવેદની કર્મ બધાય છે પોતે રુવે, રીટે, હુ ખ પામે, અને બીજાને ગૂરણા કરાવી શોકમા કૂટાવે, પીટાવે, પરિતાપ આપે, એથી અશાતાવેદની રૂપ તેનું ફળ

ત્યાગવી પડે છે મનને મજ્જમ કરવું પડે છે આરાધનાની
આમ્રપટામાં વિથરવું પડે છે આટલું ભાડું ભરવાની તાકાત
હોય તે જ આશિર-નેમામા આરૂઢ થઈ શકે અને જન ત
સ સાર સમુદ્રને તરી સામે કાઠે (મોક્ષમા) જઈ શકે છે જે
હવે ત્રિલોકીનાથના ચિધ્યા રાહે ચાલશે, તે અવિનાશી
મુખને પામશે વળી પશુ મૃગાપુત્ર શુ કહેશે તે અધિકાર
અવસરે કહેવાશે.

આખ્યાન ૧૦૯ મુ

સ ૨૦૨૧ના દાશતક મુકિ ૭ મ ગળવાર, તા ૧૦-૧૧-૧૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ પ્રભુએ
સિદ્ધાંત પ્રજ્ઞા ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ૧૬મા અધ્યયનમાં મૃગા
પુત્રનો અધિકાર આલે છે

નરક, તિથ ય, દેવ અને મનુષ્ય એમ ચાર વર્તિ છે
તેમા મનુષ્ય ભવમાથી જ મોક્ષ મેળવી શકાય છે તમે કેની
શક બોધને બોધ છો ? આવતો ભવ કયો મળવાનો છે ?
મનુષ્ય રેક મળવા છતાં ક્ષેત્રથી આય દેશ મળશે કે જનાય
દેશ તેની શી ખબર છે ? જહી ક્ષીપના સરકસમા જ મનુષ્યો
છે ૪૫ લાખ બ્રહ્મનનો અહી ક્ષીપ છે તેવહી જ સિદ્ધ શિલા
છે તેના ઉપરના ભાગમાં ભગવાન બિરાજે છે સમુદ્રમાંથી
એક સમયે બે હવે સિદ્ધ થાય નહીમાથી ત્રણ હવે એક
સમયે સિદ્ધ થાય ઉપ્વ લોકમાં એક સમયે ચાર સિદ્ધ થાય

અધોલોકમા એક સમયમા વીસ જીવ સિદ્ધ થાય છે ત્રિચ્છા લોકમા એક સમયે એકસો આઠ જીવ સિદ્ધ થાય છે આપણે ત્રિચ્છા લોકમા અવતર્યા છીએ પદ્મ કર્મભૂમિના ક્ષેત્રમા— આર્યદેશમા આપણે આવ્યા છીએ પાચેય ઇન્દ્રિયો પૂરેપૂરી મળી છે વળી નીરોગી શરીર મળ્યું છે લાખુ આયુષ્ય પ્રાપ્ત થયું છે ખાલપણુ રમતગમતમા ગુમાવી નાખ્યું છે વિશેષ સમજણનો સમય યુવાની આવી તેમા ધર્મ કરી લેવાનો છે ત્યારે કહેશે દુકાને જવું છે, આડતિયા આવ્યા છે, માલ ખરીદવા માટે ફરવાનું હોય છે, આમ પૈસો ભેગો કરવા માટે, રાત્રી દિવસ મથામણુ કરે છે જ્યારે શરીર સશક્ત હોય, ઇન્દ્રિયો પૂર્ણ પણે ખીલેલી હોય, કાંઈક શ્રમ કરી શકે તેવી યુવાનવય હોય ત્યારે કાતો પૈસાની મથામણુમા અને કાતો રમણી સગે ગુમાવી નાખે છે જ્ઞાનીઓ કહે છે, કે આ સ સાર તો બે દિવસનો મેળો છે

“કર પાપ કપટ છળ માયા, ધન લાખ કરોડ કમાયા,
સંગ ચલે ન એક અધેલા, સળ ચલા ચલીકા ખેલા
દો દિનકા જગમે’ મેલા, સળ ચલા ચલીકા ખેલા.

કૂડ—કપટ, પ્રપચ કરી, ભલે લાખો કરોડો કમાઈ ગયો હોય પણ ‘જે દિવસે મરીશ ત્યારે અધેલો—અધો પૈસો પણ ભેગો નહિ આવે માટે જ્ઞાનીઓ કહે છે ‘મનુષ્ય ભવમા સાચી કમાણી કરી લેવા આ ટાણુ મળ્યું છે’ “યાદ કરે સો આખાદ, ભૂલે સો ખરખાદ” માટે પ્રમાદને તજી વીતરાગના પથે વળ સમજવું હોય તો તક સોનેરી છે કારતક મહિને કણખી ડાહ્યો થાય કે હવે શેરડી વાવી હોત તો કેવું આરૂં થાત ! ખૂબ વરસાદ વરસી ગયો વાવેતર કંઈ કર્યું નહિ, કેવળ ખડ

થયા હોય તેની જેટલી વેદના, તેના કરતા અનંતગ્રંથી વેદના
નારકીના બવોમા છે

સખ્યમવસુ અસ્સાયા ચેયણા ચરિતા મય ।

નિમેસન્તરમિત્ત ડપિ, જ માતા નસ્તિ ચેયણા ૧૭૫

સવ બવોમાં અશાતા વેદનીય સોગવી પણ નારકીમાં
તો નિરતર અશાતા સોગવી છે એક આંખનું મનુષ્ય મારીએ,
તેટલી વાત પણ શાન્તિ મળતી નથી આંહી શ્રી ગીરજશંકર
કપુરજી શેઠ તથા શ્રી મહાસુખલાલ ઉચ્ચમશી બોરીયા,
બે બાઈઓએ સનેડે નિહગી પર્વત પ્રજ્ઞાશય પાળવાની
પ્રતિજ્ઞા લીધી પૂજ્ય મહાસતીજીએ ઉપસકાર કરતાં રૂપ
માન્ય કે જેઓ પ્રજ્ઞાશય મત આદરે છે તેઓ ભગવાન
સમાન છે હંબુ ઉધમા કેમ પડયા છે? અમતમાથી બની
મત લઈ સ્યો પાપમાથી બચો પ્રજ્ઞાશય પાળવાથી માનસિક
અને શારીરિક શુદ્ધિ થાય છે હવે શું નાના છે? સમજ
જુના ઘરમાં આવો એક રાતનું પ્રજ્ઞાશય પાળે તેને એકસો
એસી ઉપવાસનું ફળ મળે છે અસખ્યાતા સંમૂર્ધીન જીવોને
અભયદાન મળે છે અગ્નિમા ઈધણુ નાખ્યા કરશે, તો અગ્નિ
ક્યારેય તૃપ્ત થશે નહિ તેમ આ ઈન્દ્રિયોને વિષયોને ખોરાક
આપશે તો તૃપ્ત થશે નહિ ઈન્દ્રના ભવમાં ધણી ઈન્દ્રાણીઓને
સોગવી છે છતાં આ જીવ તૃપ્તિ પામ્યો નથી આત્માના
સ્વરૂપમા રમણતા કરવા માટે પ્રજ્ઞાશય મત લેવાનું છે મૃતપુત્ર
માતાપિતાને વગી પણ શું કહેશે તે અધિકાર અવસરે
કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન ૧૧૦ મુ

સં. ૨૦૨૧ ના કારતક સુદિ ૮ ને બુધવાર, તા. ૧૧-૧૧-૬૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ પ્રભુએ સિદ્ધાંત પ્રરુપ્યા. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રના ૧૬મા અધ્યયનમા મૃગા-પુત્રનો અધિકાર ચાલે છે મૃગાપુત્ર પોતાના માતાપિતાને સમજાવી રહ્યા છે:

“સન્વભવેસુ અસ્સાયા, વેયણા વેદિતા મપ્પ ।

નિમેસન્તરમિત્ત ડપ્પિ, જ સાતા નત્થિ વેયણા ॥૭૪॥

‘હે માતા પિતા ! સર્વ લવને વિષે શાતાવેદનીય ઘણી લોગવી. જીવ અશાતા વેદની કર્મ બાર પ્રકારે બાધે છે. હું બ આવી પડે ત્યારે રાડારાડ કરી મૂકે તે આર્ત-ધ્યાન છે બીજાને મારી, કચરી રડાવે તે રૌદ્રધ્યાન છે સહન કરવું તે પોતાના જીવનો ગુણ છે જીવ જો સહન કરે, તો ઘણા કર્મની નિર્જરા થઈ જાય આર્ત અને રૌદ્રધ્યાન સ સારના હેતુ છે ધર્મધ્યાન અને શુકલધ્યાન એ મોક્ષનો હેતુ છે

વહાલાનો વિયોગ અને અનિષ્ટનો સયોગ કર્મના ઉદયને લઈને થાય છે જ્ઞાની કહે છે, કે તારે તારા આત્માનું હિત કરવું હોય, મોક્ષના અનતા સુખ મેળવવા હોય, તો આર્ત અને રૌદ્રધ્યાનથી બચી જા રડવાથી, કૂટવાથી, છાતી-ફાટ રુદન કરવાથી, અશાતાવેદની કર્મ બ ધાય છે પોતે રુવે, પીટે, હું બ પામે, અને બીજાને ખૂરણા કરાવી શોકમા કૂટાવે, પીટાવે, પરિતાપ આપે, એથી અશાતાવેદની રૂપ તેનું રૂપ

જિગી નીકળ્યું પાછી શુ ! માટે આ અવસર મળ્યો છે, તેનો ઉપયોગ કરી દ્યો. જીવનને ઘરખાદ ન કરે! માનવજનમાં વીતરાગની વાણી સાંભળવા મળી, સાંભળ્યા પછી જીવનમાં ઉતારવાને બદલે તમે શુ કરી રહ્યા છો ? દુઃખ આવે ત્યારે રડવા માંડે છો, આકુળવ્યાકુળ થઈ જાઓ છો. દુઃખમાં રહે તે કાયર છે આર્તધ્યાની છે, અને બીજાને લૂટી માયા કપટ સેવનારો રૌદ્ર ધ્યાની છે. દુઃખી પ્રત્યે દિલ દ્રવી જો તે ધમ ધ્યાની છે અનુકંપા જો સમકિતીનું લક્ષણ છે બીજાના દુઃખને દેખી કંપવું તેનું નામ અનુકંપા.

જીવરૂપીને પાણીમાં તરફડતી જીવે, ત્યાં તરવ કહેશે કાઠો જોનો તરફડાટ મારાથી જોવાતો નથી. દૂવામાં સિંહ પડી ગયેલો તેને જોમ પી સાહેબે કાઢ્યો હતો. કેવું જોખમી કામ ! ઉપરથી બદ્ધ વાઠવાની બીજાઓ તૈયારી કરતા હતા, હમણાં સિકાર કરી નાખીજો. પણ જોમ. પી. સાહેબે જુ “રહેવા દ્યો. જોની મેં નીકળી જશે.” નિસરણીઓ મગાવી, દૂવામાં ઉતારાવી. સૌ દર બિલા રહ્યા સિંહ નિસરણી ઉપર ચડી બહાર નીકળી ગયો. આનું નામ અનુકંપા કહેવાય ધમ જો જ કહેવા માગે છે.

હયા ધમકા મૂલ કે પાપ મૂલ અભિમાન
તુલસી દયા ન ઉઠીજો જળ લગ પદમે માણ

અર્થસા-હયા જો જ ધમ છે જેના દેવામાં બીજા પ્રત્યે દયા આવી તો બીજા જીવો પણ તેની દયા ખાશે જેણે અન્ય જીવોને દબ કે મીનશોખ ખાતર ફરતા પૂવક માંડ્યા છે. દયા ખાધી નથી તેવાઓને પરમાધામીઓ અનેક જાતનાં

હુંખો આવે છે એ નારકીના જીવોને સૂવા માટે શય્યા મળતી નથી. કાટાની પથારી અને અસ્ત્રાની ધાર જેવી ધરતી ઉપર ચાલવાનું હોય છે

નિચ્ચ'મ્પીષ્ણ તત્થેણ, દુહ્મિષ્ણ, વહિષ્ણ ચ
પરમા દુહસં'વદ્ધા, વેયણા વેદિતા મણ ૧૭૧૧

મૃગાપુત્ર કહે છે 'હે માતા ! ત્યા હ મેશા "મારી નાખો, છેદી નાખો, લેદી નાખો," એવા જ શબ્દો સાલળવા મળે છે પરમાધામીઓ એકલુ જોલતા જ નથી પણ તે પ્રમાણે જ કરી બતાવે છે અને નારકીયો લયલીત થઈ જાય છે, ત્રાસી જાય છે પરમાધામીઓ વૈતરણી નદીના પાણીમા જોળે છે આ વૈતરણી નદી પડ્-પાચથી ભરેલી છે નારકીના ગળામા શિલા બાધી નદીમા જોળે છે પરમાધામીઓ નાવા લઇને નીકળે, જેવા નારકીઓ નાવા ઉપર ચડવા જાય, કારણ કે નારકીને પણ મરવુ ગમતુ નથી, એટલે ત્રિશુલ હાથમા લઇને નારકીને લોકે અને પાછો પાણીમા ફગવી દેયે છે ચારે બાજુથી આગ સળગાવી વચ્ચે નારકીને રાખી શેકે છે જેણે જીવહિંસા કરી છે, આતરડી કકળાવી છે, તેવા જીવોને નરકમા પથુની પેઠે ચાર પગે ચલાવે છે તેના ઉપર બે ચાર પરમાધામી દેવ બેસી વજન વધારી મૂકે છે

એક તો નારકી નપુસક હોય, શક્તિનુ નામ ન હોય, તેમા અતિ જોળે વહન કરવામા આવે એટલે અશક્તિના કારણે નીચે બેસી જાય છે પરમાધામીઓ પછી હાથમા ભાલા લઈ કોપાયમાન થઈને આડના ઘોઘા મારે છે નારકી રાડારાડ કરે, પણ ત્યા તેનું સાલળનાર કોણ ? ત્રણ નરક સુધી

પરમાધામીઓ દુ ખ આપે છે ત્યાર પછીની નરકમા પરસ્પર
વેદના છે હે માતા ! આવી વેદના મે અનતીવાર વેદી, તે
પછી સયમમા તો મને શુ દુ ખ પડી જવાનું છે ? ત્યાં કોઈની
ઓળખાણ કામ લાગતી નથી ખારમા દેવલોક બિરાજતાં
સીતાજીને વિચાર થયો મારો દિયરજી લક્ષ્મણ સ્વર્ગ નરકે
રીખાય છે મારા માટે જેજે વન વગડા વેડ્યા, લોગ આપ્યો,
લાવ તેમને બચાવી લઉં !' ખારમા દેવલોકના ઈન્દ્ર પાંચમી
નરકનાં તળા મુઘી કોણ નારદી કેવા પ્રકારનું દુઃખ વેદે છે,
તે ભેઈ શકે છે અને જઈ પણ શકે છે શવણ પણ જોયી
નરકે છે લક્ષ્મણને ઉગારવાના ભાવથી સીતાદેવ આવ્યા
લક્ષ્મણને કહે છે તમે પૂવ ભલે મારા દિયર હતા અને હું
તમારી ભાણી સીતા હતી આજે હું ખારમા દેવલોકમાં ઈન્દ્ર
હુ તમે નરકમા છો લાવો, તમને ઉગારુ એમ કહી એ
ભૂમિકામાંથી ઉપાડે છે ત્યાં હાથમાંથી જેમ પાદો ખરે, તેમ
પુગલો ખરવા માઠ્યા લક્ષ્મણના જીવને અત્યંત વેદના
થવા માઠી કહેવા લાગ્યા મને ઇચ્છી દયો, હું જ્યાં છું
ત્યાં જ ઠીક છું મે કરેલા કમ મારે જ લોગવવા પડશે
સમકિતી આત્મા નરકે પડેલો હોય, છતાં પારકાનો દોષ
જોતો નથી અતે સીતાજીને પાછા બાલ્યા જવું પડ્યું
લક્ષ્મણને નરકના દુ ખથી મુક્તિ આપી શક્યા નહિ. મમે
તેવા દયા ખાનાર બીજી ગતિમા હશે તો પણ આપણું દુ ખ
તાં આપણે પોતાને / લોગવવું પડશે. હેયે આ વાત ઉતરે
છ ? ઉગરની હાથ તો પાપ ન કરવું એવી હેવાથી પ્રતિજ્ઞા લ્યો

તિલ્લચન્દ્રવ્યગાદ જો ધોરાળી આ મુસ્સદા ।

મદનમયામા મીમામો નરણસુ ચેલિતા મય ॥૭૨॥

મૃગાપુત્ર માતાને કહે છે અસહ્ય-સહન ન થઈ શકે તેવી તીવ્ર, ચંડ, પ્રગાઢ, ઘોર, દુ ખો સહન ન થાય તેવી ભીમ, મહાભયવાળી રૌદ્ર ભય કર વેદના મે સહન કરી છે મૃગા-પુત્રે જાતિસ્મરણ જ્ઞાનમા બધું જોઈ લીધું છે હવે ભોગમા લપટાય તેવા રહ્યા નથી. સચોટ જવાબ આપી દીધો સંયમ માર્ગે દુ ખ છે જ નહિ. સંયમ પથમા જે દુ ખ માને તે કાયર છે શૂર, વીર, ધીર, પુરુષ સયમ માર્ગે દુ ખને માનતો નથી જેઓ જ્ઞાનથી અતર્વૃત્તિ વાળ્યા સિવાય ધાર્મિક અનુ-ષ્ઠાન કરે છે, તેમા ઘણીવાર દોષ સેવી નાખે છે વર્ષાતપ કરતો હોય અને રાત્રે દશ વાગ્યા સુધી ટોપરા આવતો હોય. ઉપવાસ કરે, તેને આગલા દિવસે સાજો ચોવિહારના પચ્ચક્ષ-ખાણુ કરવા જોઈએ, તપ કરવામા અતરની ધગશ હોય, તે જ સુદર રીતે કરી શકે છે બાકી તો છકાઈ-અઠ્ઠાઈ કરનારાઓ પારણામા ખટોટાવડા કરીને ખાય વિવેક નથી, તે શું સમજ શે ! ઢોર-લાઘણુ તો ઘણા કરી નાખે છે, પણ કર્મ ખપાવવા કરવાનું છે, તેવી સમજણુ વર્તવી જોઈએ ઉપાશ્રયના પગથિયા ચડી ગયા ને સાલણી લીધું, એટલે શું ધર્મના પૂતળા થઈ ગયા ? ધર્મ તો હાડો હાડ, હાડની મિજામ, રગેરગ આરપાર ઉતરવો જોઈએ, ત્યારે જ ખરો ધર્મી કહેવાય

જારિસા માણસે લોષ, તાયા દીસન્તિ વેયણા ।

પ્તો અણન્તગુણિયા, નરપ્સુ દુક્ખવેયણા ॥૭૩॥

મૃગાપુત્ર નરકના દુ ખોની ટકાવારી કહેતા કહે છે જે અહી ઘોર વેદના ભોગવતો હોય ખાવા પીવાનું સાધન ન હોય, બહુ દુ ખી હોય, પગમા ભાડા, શરીરમા જલદર આદિ રોગ થયો હોય, એકજ શરીરમા ઘણા રોગ ભોગ

ધમા હોય તેની જેટલી વેદના, તેના કરતા અનંતગણી વેદના નારદીના ભવોમા છે

મધ્યમવેદ્ય અસ્તાયા ચેયજ્ઞા ચેવિતા મય ।

નિમગ્નતરમિત્ત ડપિ, જ સાતા નસિય ચેયજ્ઞા ૧૭૫

સવભવોમાં અજ્ઞાતા વેદનીય સોગવી પણ નારદીમાં તો નિરંતર અજ્ઞાતા સોગવી છે એક આખનું મનુષ્ય મારીએ, તેટલી વાર પણ શાન્તિ મળતી નથી આહી શ્રી ગીરજાશર કપુરજી શેઠ તથા શ્રી મહાસુખલાલ ઉવમશી જોડીયા, બે ભાઈઓએ સનેદે જિંદગી પય ત પ્રજ્ઞાચય પાળવાની પ્રતિજ્ઞા લીધી પૂજ્ય મહાસતીજીએ ઉપસહાર કરતાં ફર માળ્યુ કે જેઓ પ્રજ્ઞાચય મત આદરે છે, તેઓ ભગવાન સમાન છે હજુ ઉઘમા કેમ પડ્યા છો? અમતમાથી જાણી મત લઈ લ્યો પાપમાથી જાણી પ્રજ્ઞાચય પાળવાથી માનસિક અને શારીરિક શુદ્ધિ થાય છે હવે શું નાના છો? સમજ લૂના ધરમા આવો એક રાતનું પ્રજ્ઞાચય પાળે તેને એકસો એસી ઉપવાસનું ફળ મળે છે અસખ્યાતા સંમૂર્છીમ જીવોને અભયકાન મળે છે અગ્નિમા ઈધણુ નાખ્યા કરશે તો અગ્નિ ક્યારેય તૂટ થશે નહિ તેમ આ ઈન્દ્રિયોને વિષયોનો ખોરાક આપશે તો તૃપ્ત થશે નહિ ઈન્દ્રના ભવમાં ધણી ઈન્દ્રાણીઓને ભોગવી છે છતાં આ જીવ તૃપ્તિ પામ્યો નથી આત્માના સ્વરૂપમા રમણતા કરવા માટે પ્રજ્ઞાચય મત લેવાનું છે મૃતપુત્ર માતાપિતાને વળી પણ શું કહેશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન ૧૧૦ મુ

સ. ૨૦૨૧ ના કારતક સુદિ ૮ ને બુધવાર, તા. ૧૧-૧૧-૬૪

સિદ્ધાત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ પ્રભુએ સિદ્ધાત પ્રરુપ્યા. ઉત્તરાધ્યયનસૂત્રના ૧૯મા અધ્યયનમા મૃગા-પુત્રનો અધિકાર ચાલે છે મૃગાપુત્ર પોતાના માતાપિતાને સમજાવી રહ્યા છે

“સવ્વભવેસુ અસ્સાયા, વેયણા વેદિતા મપ્પ ।

નિમેસન્તરમિત્તં’પિ, જ સાતા નત્થિ વેયણા ॥૭૪॥

‘હે માતા પિતા ! સર્વ લવને વિષે શાતાવેદનીય ઘણી ભોગવી. જીવ અશાતા વેદની કર્મ બાર પ્રકારે બાધે છે. હુ બ આવી પડે ત્યારે રાડારાડ કરી મૂકે તે આર્ત-ધ્યાન છે બીજાને મારી, કચરી રડાવે તે રૌદ્રધ્યાન છે સહન કરવું તે પોતાના જીવનો ગુણ છે જીવ જો સહન કરે, તો ઘણા કર્મની નિર્જરા થઈ જાય આર્ત અને રૌદ્રધ્યાન સ સારના હેતુ છે ધર્મધ્યાન અને શુક્લધ્યાન એ મોક્ષનો હેતુ છે

વહાલાનો વિયોગ અને અનિષ્ટનો સયોગ કર્મના ઉદયને લઈને થાય છે જ્ઞાની કહે છે, કે તારે તારા આત્માનું હિત કરવું હોય, મોક્ષના અનતા સુખ મેળવવા હોય, તો આર્ત અને રૌદ્રધ્યાનથી બચી જા રડવાથી, કૂટવાથી, છાતી-ફાટ રુદન કરવાથી, અશાતાવેદની કર્મ બધાય છે પોતે રુવે, પીટે, હુ બ પામે, અને બીજાને ગૂરણા કરાવી શોકમા કૂટાવે, પીટાવે, પરિતાપ આપે, એથી અશાતાવેદની રૂપ તેનું રૂપ

બોધમા બોધુ એક સાગરોપમના સાત ભાગ કરીએ તેના, ત્રણ ભાગ અને પચ્ચોપમના અસખ્યાત ભાગે ઉણી, અને ઉત્કૃષ્ટા ત્રીસ કોઠાનકોઠી સાગરોપમનું બાધે છે એનો અવાજ કકચ લાગે, રૂપ બિહામણુ ધાય, અમનોશ ગધ, અમનોશ રૂપશવાળો ધાય એનો રૂપશ બિબરણી છાલ જેવો હોય મનનો સદાય દુઃખીઓ હોય બ્યારે પૂછા ત્યારે કહે, દુઃખી છુ મનમાં ઉદ્વેગ રહ્યા જ કરતો હોય આ બધા અશાતાવેદની કમનાં રૂગ છે દેણુ કરીએ તો ભરપાઈ કરવું પડે, તેમ કમના કાચેા આપશે તો ભોગવવા પડશે.

કમ ઉદયમાન ધાય, ત્યારે ભોગવ્યા વિના છૂટકો નથી કેટલાય શોક રાખે, ખાવાપીવામા ટાણુ આવે ત્યારે સભારી સભારીને રહે સાફ ટાણુ હોય ત્યાં શોકમય વાતા વરણ ન હોય ત્યાંથી બિહુ કરે. હોંશ ભાગી નાખે, પણ મરેલા પાછા મોઠા જ આવતા હશે! આ અજ્ઞાન દશા છે તેવા જીવોનું ઉપાશ્રયે આવી સાંભળવું ફાક છે સામાયિક કરનારાં તે જાનિયાં છે ખરાં! “મને જોણાવો તો હું જાડને પણ શેવશાવી દઉં” એવા તો પોરસ કરે! જરે તને આવું ગમે છે તો આવું ગમતું જ મળવાનું છે તો શુ સદાય રહવું પડે એવું તને ગમે છે? ન ગમતું હોય તો શોકને દૂર કર ઉદ્વેગ કાઢ. રૂઢન કરવા જેવું નથી તત્ત્વાર્થસ્ત્રમા કહ્યું છે

‘મગત્કાય સ્વમાર્થો જ સેવેગ વૈરાગ્યાર્થમ્’

જનતને દેખી અને આ કામાને દેખીને જીવને સવત્ર વૈરાગ્ય આવવો જોઈએ કેઈ કાયમી રહેવાનું નથી. જૂના આલવા માટે છે ને નવા પેદા થાય છે એમ જનતની પર પરા આલ્યા જ કરે છે

“સંસારના આ ધામમા વિશ્રામ છે દિન ચારનો”

આજે તો જિ દગી દૂકીને જ જાળનો પાર નથી માફદેવી જેવા પુણ્ય નથી કે પાપ હજાર પેઢી જીવો માફ-
દેવીનું કોડ પૂર્વનું આયુષ્ય, તેમા કોઈ દિવસ માથું નથી
હજીયું દાત કે દાઢ પડ્યા નથી કોઈ દિવસ વૈદ્યને આગણે
ખોલાવ્યા નથી કેવી દયા પાળી હશે, ત્યારે આવા શાતા-
વેદનીના સુખ પામ્યા હશે ? આટલા મોટા આયુષ્યમા માફ-
દેવીએ ક્યારેય પણ કાઈ અશુભ સાલજીયું નથી મડદું
જીંદગીમા જોયું નથી. જ્યારે તમે તો કેટલાયને કાંધે ચડાવી
મેલી આવ્યા હશે ! આવા અનુભવ છતાં વૈરાગ્ય કેમ
આવતો નથી ?

શાણી સુમતિ, રૂપગુણનો લડાર, મહારાજની દેશના
સાક્ષીવા જાય છે સાધુ પાસે જાત જાતના દર્દીઓ આવે
સાધુ પાસે ભવરોગ મટાડવાની દવા છે સાધુ પુરુષ માનસ
શાસ્ત્રના અભ્યાસી છે તે કુશળ છે સત્ય, સયમ, પ્રહર્યય,
અપરિગ્રહ દશા તેમને વર્તે છે. બોધ દેવાની લાયકાતવાળા
છે ઉત્સૂત્ર પ્રરૂપણા થઈ જાય તો બિધુ મારી નાખે

બોધ દેવાવાળો આત્મગુપ્ત એટલે આત્માનું દમન
કરનારો હોય, નિર્મળ આત્મા હોય એ જ આ ધર્મકથા
ઠહેવાને લાયક છે

બોધ દેનાર દાતા એવા મહાન સંપૂર્ણ જ્ઞાનીની ઉજ્જવળ વાણી
રૂપ રત્ન જેના મુખમાથી ખર્ચા છે, તે વાણીને ગણુધરોએ
અથિત કરી છે તે વાણીના પ્રચારક સત પુરુષો છે આવા
પુનિત સત મહાત્માઓ પ્રજાનો દિવ્ય સંદેશો, ગામડે ગામડે

ફરી, ઘેર બેર પહોચાડે છે ધમની પ્રભાવના કરી રહ્યા છે
આત્મ હદી જોને અધ્યાત્મ હવા આપી ભવશૈગ મટાડી રહ્યા
છે, આવા મુનિજો પાંચમાં આરાના પાંચમાં પરમેષ્ઠી
ભગવાન છે

મુનિજોષ આપી રહ્યા છે શાળી સુમતિ સામજે છે
હૈયામાં વાત જોસતી જાય છે નિષ્કૃષ્ટીની વાળી છે નિર્બાજ
સેવા છે કાંઈ જાહેરો માગતા નથી મુનિ જોષ આપે છે, કે
જન્મ ત્યા મૃત્યુ છે ચાર ઋતિમા અવતાર સર્થ મરવાનું તો
જોઈકસ છે, જ મ થયો જો જ મૃત્યુનો સંદેશ છે હવે
મૃત્યુ થાય કોનું ? મરે છે કોણ ? જીવ મરતો નથી, હે
હીકરો હીકરો, કરીને રહતા હોય પણ શળ તો અહી પડ્યું
છે કેમ રાખતા નથી ? ત્યારે હીકરો તે કોણ ? જીવ, તે
હીકરો જણતા હોય તો તેની કિમત કરી નથી તેની
સેવના ખેવના કરી નથી પુણ્યલના ભાવ આંકયા છે શરીર
તે તો પુણ્યલનો પિત્ત છે 'દ્રીટમે ટ' કોની કરો છો ?
ફળી કાયાને જ હજો છોને ? અરૂપા આત્મા આનંદ બન
થિતન્ય દેવ છે પ્રકાશનો પુજ છે જોવા સત્ત્વિદાનંદ
આત્માને જૂલી હે હીકરો ? કહી રહી પડે છે પણ હીકરો
તારો નહિ, તું તેનો નહિ મારા છોકરાનું જી મરે ! અરે
તારા વિના કયા મારાનો વશ વહ્યો જતો હતો ? એકલો
આવ્યો ને એકલો જવાનો છો જ મ પાછળ મૃત્યુ અવરજ
છે જે જાય છે તે નિત્ય છે તો નિત્ય જોવા આત્મતત્વની
જોળખાણ કરવી જોઈએ.

તે તમ આ આત્મ-તત્વને યથાથ સમજતા હો તો

રડવું આવે નહી, આત્મા કયાય મરવાનો નથી, મરે તે આત્મા નહિ ત્યારે રૂવો છો કેને ! શરીરને રોતા હો તો રાખી દ્યો. આ પડયુ ! તેને તો હાથેથી ઉપાડીને સળગાવી આવો છો દુનિયામા કેવી અજ્ઞાનતા છે ? લોકો મફતની માથાફૂટ કરે છે

મુનિનો બોધ સાંભળીને સુમતિ ઘેર આવી ચૂલો સભાળે છે વેકેશનમા છોકરા ઘેર આવેલા એક સોળ વર્ષનો અને બીજો અઢાર વર્ષનો છે તળાવે ગયા ગમે તે રીતે પડ્યા હશે રૂખી મૂવા ગામલોક બન્નેની લાશ લઈ ઘેર આવ્યા બે બાળકો, ઘોળા કૂલ સરીખા, મોઢે આવેલ કોળિયો જૂટવાઈ ગયો છે, ત્યારે કઈ માતાનું હૃદય સ્થિર રહે ! સુમતિએ મુનિનો બોધ સાંભળ્યો છે, વિચાર્યું, આ તો આગણે આવેલા મહેમાનોએ રજા લઈ લીધી છે શેઠ ઉઘરાણીએ પરગામ ગયેલા છે જ્યાં આવે ત્યાં સુમતિને ઉદાસ જોઈ સુમતિ તો બંને બાળકોને અલાયદા ખડમા સુવરાવી, ચોઢાડી, લમણે હાથ દઈને બેઠી છે મુનિએ આપેલા બોધનું મનન કરી રહી છે ફૂટણા-પીટણા કરવા નથી ગામની બેરીયો ભલે ચૂટી ખાતી હોય પણ મારે કર્મ બાધવા નથી તેવો પાકો નિશ્ચય વતે છે શેઠ પૂછે છે ‘ કેમ ઉદાસ બેઠા છો ! આજે મોઢા ઉપર ઉલ્લાસ કેમ દેખાતો નથી ? ’ સુમતિ કહે છે પાડોશમા લગ્ન હતા, ત્યારે કગન ઉધાર લીધેલાં હતા તે કગન તે પાછી માગવા આવી પણ મને ગમી ગયા, એટલે રાખી લેવા છે, પાછા દેવા નથી એટલે ઝગડો થયો છે શેઠ કહે છે, આવી કાલી વાત શું કરે છે ? કોઈનો રૂપિયો ઉધાર ન રાખનાર, આ તું શું બોલી રહી છે ? સુમતિ

કહે છે, 'સાચી વાત છે પરંતુ બંને કગન મને ઝમી ઝમા
 જોટલે દેવાં નથી.' ચેક કહે ઉધાર લીધેલી વસ્તુ પાછી
 હઈ દેવી બેઠાં, તે આપણાથી રખાય જ નહિ. જેનાં હોય
 તેને પાછાં હઈ દે સુમતિ કહે 'તેમ છે તો આલો
 રત્નનાં કકણો દેખાડુ' જ્યાં બંને બાળકોનાં શબ્દ પડ્યા છે
 ત્યાં ચેકને હઈ જઈ બંને બાળકોને મૃત અવસ્થામાં પડેલા
 દેખાડ્યા

ચેકને તો આ બેઈ મૂઝાં આવી ગઈ ધરણી ઉપર
 હળી પડ્યા આત્મધ્યાન કરવા મડ્યા સુમતિ આત્માસન
 દેવાં કહેવા લાગી 'હજુ હમણા જ તમે મને કહેતા હતા
 કે જેના રત્ન કકણો હોય તેને પાછા દેવાં જ પડે, ઉછીની
 વસ્તુના આપણે માલિક નથી' તો આ પુત્રના મુખ તે
 સસારના ઉછીતાં લીધેલાં મુખ છે જો કાચમના રહેવાના
 નથી કાતો તેની હયાતિમાં આપણે જાણી નીકળીએ અને
 કાતો આપણી હયાતિમાં તે જાણી નીકળે. બેમાંથી એક વસ્તુ
 તો જરૂર થાય તો પછી ચેક કરવો શાને? જન્મમાં તેનું
 મૃત્યુ નિશ્ચિત છે માટે પઠિત મણે મસ્વાની તાલીમ થયે
 ખાલી દૂસ પહેર્યેથી સૈનિક ન કહેવાય સાચા સૈનિક બનવા
 માટે તાલીમ લેવી પડે છે

મુગાપુત્ર માતાને કહે છે સવ ભવોને વિરે મે જાણતા
 વેદની કમ ભાગવ્યા છે દેવગતિમાં પણ જાગરો છે ત્યાં
 પણ ઝગડા થતા વજના માર પડે છે જેનો છમાસ મુખી
 હુ ખાવો રહે છે તિથિમાં તો આપણે નજર નીકળીએ
 છીએ દેડકાનો છત્ર જતો હોય અને કાગડાને આનંદ

આવતો હોય છે. કેટલાયના શી ગડા સડી ગયાં હોય છે. અદર જીવાત પડી ગઈ હોય છે એવાં ઘણા પશુ પાંજરા-પોળમા જોઈએ છીએ કેટલાય કૂતરાઓ પેટના ખેવડ વળી ગયા હોય છે આપણી ખહેનો રોટલી કરે ત્યારે કૂતરા માટે ચાનકી કરે, શું આટલી ચાનકી કૂતરાને થઈ રહે ? તમારે કેટલી રોટલી જોઈએ ? ઘરવાળી કહે, આજે લીલોતરી નહિ થાય તો કેવા ધમપછાડા કરે ? પડખે સૂકું શાક હોય તો જ ચાલે ચટણી, અથાણા અને પાપડ તો જોઈશો. આજે કેટલા બધા ફંદ વેંધી ગયા છે ! બળદ કે કૂતરો કયા ફંદ કરવા જાય છે ? ગધેડા ઉપર કેટલા બોળ ભરે છે, વળી ઉપરથી માર પડતો હોય તેને કોણ ચારે નાખે છે ! ઊકરડા ફરીને, પેટ ભરતો હોય છે

આવા અવતારો આપણે કેટલા કર્યા હશે ! અનતા ભવ તિથિ'ચના કર્યા અને નરકમા તો આખમી ચીને ઊઘાડીએ તેટલીય શાતા નથી એવું ખૂબ ખૂબ હું બ મૃગાપુત્રે લોગ-વ્યુ છે, તે જ્ઞાનમા જાણી રહ્યા છે, તેથી માતા પિતાને કહે છે, કે હવે મને સ સાર રચતો નથી, મને રજા આપો 'મારે દીક્ષા લેવી છે' દીકરાને સાચો વૈરાગ્ય લાગ્યો છે, એમ માતા જાણે છે પત ગિયો રગ નંથી કે તડકો લાગે કે ઊડી જાય પણ મજાઈયો રગ લાગી ગયો છે, માટીનો ગોળો તડકે મૂકે કે આગ પાસે મૂકે, ગમે તેટલું કરે પણ ઊલટાનો પાકો થાય. લાખનો ગોળો હોય તે અગ્નિ પાસે કે મૂકે ઝોગળવા માટે તેમ હે દીકરા ? તારા વગર અમારું કોણ ? એમ જ્યાં સાભળે કે દીક્ષાની વાત માડીવાળે લાકડાનો ગોળો તે પ્રતિકૂળ વચન કહે, માર મારે, કે તરત જ માની જાય કે મૂકો લપ મૃગાપુત્ર એ

માટીના જોળા જેવો છે સાથો વૈશાખનો રગ લાગ્યો છે એ
રગ હવે જીવનમાં જીતમાં વિના રહેશે નહિ

સુમતિએ શેઠને શાતવના આપી, જન્ને પુત્રોનું નિહા
રજી કરાવ્યું પ્રસંગ પડે ત્યારે સમતા રાખવી તેનું નામ
સાચું જ્ઞાન પામ્યા કહેવાય અને જોઈ જ્ઞાન પ્રમાણ છે માતા
પિતાએ મૃગાપુત્રને પ્રથમ અનુકૂળતા વાળા વચન ક્રિયા કે
પુત્ર ! બાવા મણિમય રત્નવાળા મહેલો, ઠર રમણીઓ
ખત્રીસબધ નાટકના ધમકાર આ બધું ઊંઘી સયમ માગે
વિચરવું ઠીક નથી છતાં હમ્યા નહિ ત્યારે સયમ માગના
બાવીસ પરિસહ વણવી બતાવ્યા સયમ-માગની દુઃસ્થતા
વણવી

હે દીકરા ! જેમ મેં પવત ત્રાજવે તોળવો સહેલ
નથી, તેમ આ સયમ માગમા ઠેઠાઠેક સુખી પહેાવવું મુશ્કેલ
છે છતાં મૃગાપુત્ર અઠગ રહ્યા મૃગાપુત્રે તે સામે ભવાન્તરમા
નારદીના હુ જો જે પોતે જોખવી આવેલ હતી, તેનું જ્ઞાન
કહું ત્યાં આજ ક્રિયાદીને મીઠી તેટલી વાણી પણ શાતા
નથી મયમની મુશ્કેલી, નરકના દુઃખ પાસે કાંઈ જ વિસાવમા
નથી મને રજા આપો મારે સયમ હોવો છે કેવી જાવના છે !
પુત્રને તૈયાર થઈ ગયેલો જોઈ માતા કહે ॥

त विस्तम्भापिपरो हन्तेण पुन पञ्चया ।

ममर पुन नामण्ण इत्थं मिप्पदिक्कम्मया ताज्जा

૫ દીકરા તારી જાવના સારી છે સયમ-માગમાં
૫૫૫૫૫૫ ૨માઇ ગયો ॥ તારી તીમ જીત્યાસા સયમ
લેવાની છે તા તારી ઈચ્છા પ્રમાણે કર દીક્ષા લેવાની રજા

આપી દીધી. આજ્ઞા આપી છતાં માવતરનો જીવ છે, એટલે કહે છે “હે દીકરા ? વિશેષમા એટલું જ કહું છું કે ચારિત્ર લીધા પછી મદવાડ કે રોગ આવશે ત્યારે સાવધ વેદુ તો થાય નહિ ત્યારે તારી સેવા ચાકરી કોણ કરશે ? તારી સાર રાખાણ કોણ રાખશે, એ ચિના થાય છે” માતાનો પ્રેમ ઉછર્યો છે દીક્ષા લેવાની આજ્ઞા તો આપી દીધી, પણ દિલમા આ વાત ખૂટે છે હવે મૃગાપુત્ર માતાને શું જવાબ આપશે તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે

વ્યાખ્યાન ૧૧૧ સુ.

સંવત ૨૦૨૧ કારતક સુદિ ૯ ગુરુવાર, તા. ૧૨-૧૧-૬૪.

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ પ્રભુએ સિદ્ધાંત પ્રજ્ઞા ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ૧૯મા અધ્યયનમા મૃગાપુત્રનો અધિકાર ચાલી રહ્યો છે

પુત્રનો ઉત્કૃષ્ટ વૈરાગ્ય જોઈને માતાએ કહ્યું - હે પુત્ર ? જેમ તને સુખ ઉપજે તેમ કર હું તને સયમના માર્ગોથી રોકી શકવા સમર્થ નથી પરંતુ વિશેષમા એટલું કહું છું કે શરીર પોતાનો ધર્મ મૂકતું નથી સાધુપણામા રોગ હુમલો કરે ત્યારે નિર્વધ ઔષધ ક્યાથી મળશે ? તારી સુખશાતા કોણ પુછશે ? કોણ વૈયાવચ્ચ કરશે ? સાધુથી કૃતગડ એટલે વેચાતું લેવાય નહિ પૈસા સસારી આપે તો પણ લેવું કદપે નહિ કારણ કે જો તેમ સાધુ લે તો ગૃહસ્થની શેઠમા તણાવું

પડે તેમ વળી કોઈ ઔષધ રાતવાસી પણ રખાય નહિ
વસ્ત્ર, પાત્ર, ઠળસ, પાયપુચ્છણ, આસન એ સિવાય હવા,
ખામ કે સ્વીગનો ફાણો પણ રાતવાસી સાધુથી રખામ જ
નહિ આવે. સાધુનો ધમ ભગવાને કહ્યો છે

જે સયમમાગ મા છીદ્ર પાડે છે તે વાસ્ત્રિમાં મીઠા
છે સાધુના પશ્યમહામતના રપર ભાગા છે, તેમાં જેટલા
ખીલા મીઠા પાડે તેટલું વાસ્ત્રિ હમમગતુ ગણાય માટે
વાસ્ત્રિમાં મહત્તમ રહેવાની ખાસ જરૂર છે આજે તો સાધુ
મોટે ઘડ અમદાવાદ કે મુંબઈના વૈદ્યોની હવા આવે, બહી
આનંદ વેશ ફાવે નહિ. પહર પહર દિવસના પડીકાં પાસ-
સસ સ્તે આવે, આ બધું શું છે? ગૃહસ્થ સરીખુ જીવન
મનુ કે બીજું કાંઈ? મતોમાં આવાં છીદ્રો પાડનારને સાધુ
કેમ કહેવાય? જેમ શાટલો નિર્દોષ વહેરે તેવી રીતે ઔષધ
પણ નિર્દોષ હોય તો વહેરવું કહ્યે વળી હવા કે જેની અંદર
પરમાત્મી કે અભક્ષ્ય વસ્તુ પડતી હોય તેવી હવા પણ હેવી
ન કહ્યે આવી હવાનો પ્રતિકાર કરી દેવે. કોઈ વેધ કહે કે
મૂળીયા ભાવીને બધાણુ કરી દઈ, તો મટે તો સાધુએ એમ
જ કહેવું જોઈએ કે મને તે ન કહ્યે

રાગ એ કર્મના ઉદયકાળથી આવે છે જેવો કર્મનો
અબાધાકાળ પૂરે થાય કે તરવળ કર્મ ફળ દેવા હાજર થાય
છે સ મુજ થયા પછી તેને તાવ આવતો હોય ને ફ્રીજેશન
આપ જોડે તાવ ઉતરી ગયો, પણ ગરમીની અસર બીજી
રીતે ભોગવવાની ઊભી થાય છે ગળામાં ચાકા પડી જાવ,
ક કાનમાં બહરાશ આવી જાય એમ વેદની રૂપ બદલી નાખે,

પણ જે વેદની કર્મ ઉદયમાન થયું તે તો ભોગવ્યેજ છૂટકો છે. વેદની કર્મને ઇન્દ્ર પણ ફેરવી શકે નહિ, તો ડોક્ટર-વેદની કઈ તાકાત છે ? વેદની કર્મ ભોગવાવું પૂરૂ થાય, ત્યારે જ જીવને શાતા વળે છે. દવા કઈ કરી શકતી નથી પણ મન બીલુ-પોચું છે, ટકી શકતો નથી, તેને દવાની જરૂર રહે છે. કેટલાય એવા ડઢ મનવાળા હોય છે કે દવા ન જ લ્યે તેને પણ ચાલે છે ને ! કેટલાય એવા વહેમીલા હોય છે કે માતાજી પાસે બાધા લઈ આવે ભૂવો કહેશે, પગે લાગી, દીવો કરીને ખાવું. બાર મહિના લગી કરજો અને પાછા આવજો ત્યાં સુધી દવા નહિ લેવાય અને લેશો તો અસર નહિ કરે ત્યાં ભૂવાના વચન ઉપર શ્રદ્ધા રાખી દવા ન લ્યે તો પણ ચાલે ક્યા આધારે ચાલે છે ! માનતાના આધારે તો તમે પણ માનતા કરી નાખો, લગવાનનો સિદ્ધાંત છે, તે એમ જ કહે છે કે તારા કર્મનો કબાલો પૂરો થશે એટલે મરી જવાનું. તો ખોલો ! દવા ઇન્જેક્શનનો કેર્સ કરવાની જરૂર રહે ખરી ? જો કે આપણી સ્થિતિ ટકતી નથી એટલે આપણે બધું કરીએ છીએ પણ શ્રદ્ધા સાચી રાખવી

વીતરાગના વચનમા શ્રદ્ધા રાખો ડોક્ટર કહે, કે ડાયા-બિટિસ છે, ચા નહિ પીવાય, ગળપણુ નહિ ખવાય, ભાત કે ખીચડી નહિ ખવાય, રોટલી પણ નહિ ખવાય, એકલો બાજરાનો રોટલો ખવાશે આટલી ચરી ખતાવે તે પાળવા તૈયાર રહે ચરખી વધી ગઈ હોય તો ડોક્ટર કહેશે, લૂણુ-પાણુ ખાવું પડશે, તો દેહ દ્રષ્ટિએ કરવા તૈયાર દિવાળી જેવું પર્વ હોય, માળાપ કહેશે, ભાઈ ! તું મીઠાઈ નહિ ખા તો અમારે ગળે કેમ ઉતરશે ? દીકરો કહેશે, મને ડોક્ટરની

મનાઈ છે આટલામાં માળાપ સમજી જાય અને જો એમ
 કહે કે મને બાધા છે તો કહેશે આવી તે બાધા હોય ! પ્યાર
 દિવસ દિવાળીના તો છૂટ હોવી જોઈએ મુઠી કહેવાનો એ
 છે કે આત્માની ગરજ નથી એકલા શરીરને જ જોળખતું
 છે આત્માનું ગમે તે થાવ જોળખાણ જ નથી તમે કોણ
 છો ? શરીર તો માટીનો પિંડ છે !

રાત્રીજો કહે છે જેને આ સ સાર સમુદ્ર તરવો છે,
 તેને આ દેહ તે નૌકા છે જીવ નાવિક છે, નાવ સામે
 કિનારે લઈ જવી છે પછી નાવને ઊડી દેવાની છે આ કાશ્યપ,
 કાશ્યા કૃપા જેવી છે કાશ્ય માટીના ભાડ જેવી છે એમા જે
 યતન્ય અમીરશ બરેલ છે તેનીજ કિમત છે બીજી કોઈ
 સીજની કિમત નથી દેહ છૂંવાનો છે જોવી અગ્રીખમ મહા
 વત સાધુથી કૃતગઠ કે ઉદેશીક-સામુ આણેલું કહ્યે નહિ
 કોઈ ગૃહસ્થ મુનિ પાસે આવીને કહે, હે મુનિ ? આપ તપ-
 સ્વી છો આપના બ્રહ્મચર્યવત તપ પ્રત્યે મને બહુમાન વર્તે
 છે હું સેવાભક્તિ કરવા ઈચ્છુ છું માટે સ્વીકાર કરો

શ્રી આપ્યાશામ સૂત્રમાં સાધુ જીવન માટે બધા કામકા
 દર્શાવ્યા છે તે કામકાનો ભગ કરે તેને માટે પ્રાથ-
 મિક તપ્યાર છેડ સૂત્રોમાં જતાવ્યું છે અતિક્રમ વ્યતિક્રમ,
 અતિચાર અને અણચાર વડે પાપ લાગે, તેનું પ્રાપ્તિક્રમ
 લેવું પડે છે આવી જમી જતની વાત, ભગવાને આપ્યા
 રામ સૂત્રમાં સમજાવી છે કોઈ ગૃહસ્થ કહે, મને તમારા
 પ્રત્યે માન છે હું તમારા તપ, સંયમનો પ્રશ્ન શક છું,
 તમારા માટે જિવામા જિયું વસ્ત્ર મલમલ તૈયાર છે પાપ

પુચ્છણા, રળેહરણ, પાત્ર, કબલ તમારે માટે લાવ્યો છું
 આપ તેને સ્વીકારો ત્યારે લગવાને કહ્યું છે કે હે આયુષ્માન
 શ્રમણ ! તારે એમજ કહેવું કે હું તમારા વચનનો આદર
 કરતો નથી, રૂડું જાણતો નથી, મેં બધાનો ત્યાગ કર્યો છે
 આ પાપ ન કરવા માટે તો દીક્ષા લીધી છે અને સ સાર
 છોડીને સયમી બન્યો છું હે દેવાણ્પ્રિયા ! હું વિરતિવત
 છું, મને આ કલ્પે નહિ ગૃહસ્થને એમ વિચાર થાય કે
 પ્રગટપણે ક્રીધુ એટલે ના પાડી, પણ છાનુ રાખ્યું હોય તો ?
 રાખ બનાવી રાખી હોય જાણે કે સાધુને સળેખમ થયું છે,
 વહોરો એમ કહે, ત્યારે સાધુ પૂછે કે જોલો, કેના માટે
 કર્યું છે ! ત્યારે કેટલાય કપટથી વાત કરે કે અમે તો
 ઘણીયેવાર બનાવીયે છીએ એક તો ન કલ્પે તે જૂઠું જોલીને
 વોહરાવું એમ શાને કરવું પડે ? સાધુને તો ઘણાય ઘર છે,
 તેને શું ખોટ છે ? સાધુને તો બન્ને હાથમા લાડવો છે
 બાકી આઘાકર્મી આહાર વહોરાવનારા, વહાલા થનારા
 મહાપાપી છે તેવાઓને ગર્ભમા ગળવું પડશે માટે હમેશા
 સાધુને સયમ પળાવવાના કામી થાને પણ લગાવવાના
 કામી થાશે નહિ તમે સાધુના ‘અમ્માપિયરો’ કહેવાઓ છો,
 તો પછી તમે સાધુના વ્રત-પચ્ચકબાણ પળાવવામા રાજી કે
 લગાવવામા ? વ્યવહારથી કહેવાય છે કે સૂઝતા-નિર્દોષ
 આહાર-પાણી આપશો તો સયમમા પ્રમાદ નહિ આવે.
 ધ્યાનમા સ્થિર થવાશે સાધુના ચારિત્રની જ કિમત છે
 ઉપરના વેશની કંઈ કિમત નથી દીક્ષા લીધી તે જાણી,
 સમજી, વિચારીને લીધી છે લગત-લીજારીની કેણુ દવા
 કરે છે ! કેણુ દૂધના ખ્યાલા પાય છે ? એ જો સહન કરે

છે તો તુ ધમના માટે સહન કરવા કેમ તૈયાર ન થા ! સહન કરીશ તો કમની નિર્જરા થશે કમ ખપી જશે. સહનશીલતા રાખીશ તો રોગ કાઠ ઊઠે રહેવાનો નથી. રાજની સ્થિતિ મર્મોદિત છે સનતકુમાર જાકીને સાતસો વધ રામ રહ્યો પોતાને મટાકવાની હિંમત પ્રાપ્ત થઈ હોવા છતાં ઉપયોગ ક્યો નથી કારણ કે કમ ખપાવવાની દ્રષ્ટિ છે

આજે તો કેટલાયને ઘેર પલંગ પાસે ટીપાય ઉપર બે-ત્રણ હવાના બાળકો રાખ્યા હોય, તેની શોભા જાણે વળી કેટલાકને સાવજનિક હવા બે આનામા મળતી હોય તે બરાબર ન જાય એમ માની ચોઈ આનામા ડોઝ છે. ડોઝ ટરની વીઝીટ કરાવે, આમાંજ શુ તમારા પૈસાના પ્રદર્શન થયેલા માને છે ? કેટલાકને તો વળી ફેમીલી ડોક્ટર હોય, રોજ બપોર પૂછવા આવતા હોય ક્યા તો જુઓ ! ક્યા ભગવાનના ઘેલા છે તે તો કહો ! રોજ ઉઘેાડરી કરે ચારે જુએ પે/ શાને બધે છે ? ઉનો ચા પીએ અને પછી તે ઉપર ટાઠો આઈસ્ક્રીમ ખાય પછી રોજ ન ચાલે તો બીજુ શુ કામ ! આમળના માણસોને ભાત રાંધતા આવડતા ન હતા ? કે રાંટલો અને ઢાળ સિવાય બીજી વાત જ નહિ ! આજે તો ફક્ત વધી ગયા છે સવારથી બપોર સુધી રાધનારી ઊંચીજ આવતી નથી કાચુ, પાકુ વધારેકુ, વાટેકુ એમ કઈક બીજેના ફક્ત વધી ગયા છે ખાલી બે રાંટલી, પકુ પડેલજીને પાર નહિ ખરી જૂએ ખાવાનુ છે નહિ નહિ મહેનત, ખા/લેથી પાટલે અને પાટલેથી ખાટલે, વધે આવે હવાના ખાટલે. બીજાને ખાવા પૂરું મળતુ નથી ત્યારે ભાઈ માહેબને અને પચાવવાની ગોળીઓ ભેંસજે છીએ ! નહિ

જપ-તપ, એકટાલું, ઉપવાસ, પછી રોગ ન હોય તો હોય શું ? લોક વરણુ ખાસ કરીને માદુ પડતુ નથી તેને ડોકટર કે ઈન્જેકશનોની જરૂર પડતી નથી. આતે બધાની વાત કરી છે. જેવી ટેવ પાડો તેવી પડે સવારમા ઉઠી ખાવાની ટેવ પાડો તો તેવી ટેવ પડે અને પોરસી કરવાની ટેવ રાખો તો સવારમા ઉઠીને ખાવાનુ મન પણ ન થાય ઘણા વર્ષીતપ કરે છે તે ટેવાઈ જાય છે. તેને સંભારવુ પડે કે આજે ખાધા વાર છે કે ઉપવાસનો વાર છે ? ઘણા ઉઘાડા પગે ફરનારા હોય છે તે પણ ટેવાઈ જાય છે જે શરીરને પોચલુ કરે છે તે ટક્કર શું ઝીલી શકશે ? આગળના માણસોને જે ચાર માઈલ ચાલવુ તે રમત વાત હતી

આજે તો સ્ટેશન સુધી જવુ હોય તો ટાગો ગોતે, શુ તારા ટાગા ભાગી ગયા છે ? કે પછી પોઝીશનમા પકચર પડે છે ? આવામા જ લેવાઈ ગયા અને ડોકટરના ઘર ભરી દીધા શરીર પાસેથી કામ લ્યો, તો શરીરમા સ્ફૂર્તિ રહેશે ગાધીજી રાત્રીના ખારથી જે સુધીના સમયમાજ સૂતા કેટલુ કામ કરતા । તમે જોઈ રહ્યા છો કે એમ. પી સાહેબ નેવું વરસના થયા છે કેટલુ કામ કરે છે । આજે ચશ્મા પણ લગાડવા પડતા નથી તેમણે દેહને કેવી રીતે કેળવ્યો છે । તેમનાથી નાની ઉમરના લડકીયા ખાય છે માટે વિચારો, આ થોડી જ દગીમા ઘણી કમાણી કરી લેવાની જરૂર છે આ શરીર નાવા છે અને જીવ નાવિક છે. સ સાર રૂપી સમુદ્ર છે. તરી જવા માટે અણમોલ તક મળી છે આવો મનુષ્યજન્મ-કર્મ ખપાવવાની સધિનો અવસર-ફરી મળવો મુશ્કેલ છે તારે

તાશા સ્વભાવ—સ્વધરમા આવવાનું છે તાશા ધરની વાત છે નાનું ઊઠવું લગ્નમા ગમુ હોય ત્યાં રહે છે અને કહે છે, જલદી ઘેર આલો, અરે પણ અહીં બગલો ડીમડીમ વાગે છે તે તો બે, પણ તેને ત્યાં ગમતું નથી. ઘેર હાલો એવી રહ્યો છે તમે ક્યાંક દશનાથે ગયા હો, બે ત્રણ દિવસ થઈ ગય, એવો કહો કે હવે ધરભણી જવું છે ત્યાં વધારે સગવડ હોય, ઉતારો સારો હોય છતાં ધર સાંભરે છે તો આ પણ સ્વધરની વાત છે સસારી ધર તો ભાડુવી છે શાશ્વત ધર કયું ?

નમીરાજ ભગવાને કહ્યું

મમય જાલુ સો કુણદ, જો મગ્ગ કુણદ ધર :

મત્તવજ ગમ્તુ મિચ્છેજા, તત્તવ કુલજ સામય ૥૨૬॥

જેને સશય હોય તે અહીં મકાન બનાવે પણ મને તો ખાત્રીજ છે કે જ્યાં જવું છે ત્યાં મારે મારે શાશ્વતો મહેલ તૈયાર છે હામસ્થ અવગ્યા છતાં પાકો નિર્ધૃય કેવો છે ? જ્યાં જવું છે ત્યાં તો શાશ્વતો મહેલ તૈયાર છે, કેવી વાત કરી દીધી ! તમારે ઘેર જવાનું છે કે નહિ ! નાના છોકરા જેવીયે જુદિ નથી ? કે બહારજ ભગવું છે ! જાની કહે છે કે બહિર્દૃષ્ટિ છોડી આંતર જોજ કરશે તો અનહદ જ્ઞાન—દશ ન પામશે પછી આસ્ત્રિમા જૂલ થશે નહિ. પ્રલોભન લાલસા વાસનામાં છવ લપગશે નહિ. એકાંત દ્રષ્ટિએ જેમ સૂર્ય આલે તેમ અનિત્ય ભાવના બાવતો ચાલશે. જેને આવી જશે અશે નીતરાગ દશા પ્રાપ્ત થાય છે તેને પછી સસારના કોઈ પદાથ ક્ષેત્ર વિલાસના સાધનો અજાવવાને

કો વા સે ઑસહ દેહ કો વા સે પુચ્છઈ સુહ ।

કો સે ભત્ત ચ પાણવા આહરિત્તુ પનામપ ॥૭૧॥

હે માતા ? કોણ તેને ઔષધિ લાવી આપે છે કોણ તેને સુખસાતા પુછે છે ? એને ભાત પાણી કોણ લાવી આપે છે ? જેમ મૃગ એકાકી વિચરે છે તેવી રીતે સાધુ પુરુષે પણ પોતાના પગ ઉપર ઉભા રહેવાનું છે “ પારકી આશ સદા નિરાશ ” સાધુઓ ગૃહસ્થની વૈયાવચ્ચની જવજીવ સુધી ઇચ્છા કરતા નથી વસતીમા રહેલા સાધુઓને ગૃહસ્થો સુખશાતા પૂછે છે, પણ સાધુ અપેક્ષા રાખે નહિ જરા પગ-માથુ દાખો એમ ગૃહસ્થને કહે નહિ ગામડામા અમારૂં કોણ ? વડોરવાનું શું થાશે ? માટે ટિકિન લાવજો, એમ કહેવું સાધુને કલ્પે નહિ રોગ, કર્મના ઉદ્વેગાળ પૂરતો રહે છે અને પાછો ચાલ્યો જાય છે અનિયમિતતાનો ગુન્હો કર્યો છે માટે તાવ આવે છે ઘણીવાર તાવ આવવો એ સારા માટે છે જો કે એકાન્તે સારો છે એમ સમજવાનું નથી, પણ તાવની ગરમી અદરના મળને પકવી નાખે છે, શરદીના દર્દને પકાવવાનું કામ કરે છે, પણ જીવ તે સમજતો નથી એટલે જલદી ડોક્ટરને બોલાવે છે “ ડોક્ટર સાહેબ ! તાવ જલદી ઉતારી દ્યો ડોક્ટર કહેશે, “લાવો પ્રાયમસ, દર્દ દઉં એક સોય,” એમા એનું શું જાય છે ! પછી લલેને તાવ તો ઉતરી જાય, પણ બીજું દર્દ વરતાય, તેની ખેવના કોને છે ? ઘણી વાર શરદી મગજ ચોકખો કરવા માટે થાય છે જે કાચી શરદીને ટીકડી દવા લઈ ખેસાડે છે તે ખમણા જોરથી બીજું દર્દ ઉભું કરે છે

અરણ્યમા મૃગ કોઈની દવા લેતો નથી, છતાં સાજો

કો વા સે ઑસહં દેહ કો વા સે પુચ્છઈ સુહ ।

કો સે ભત્ત ચ પાણવા આહરિત્તુ પણામપ ॥૭૧॥

હે માતા ? કોણ તેને ઔષધિ લાવી આપે છે કોણ તેને સુખસાતા પુછે છે ? એને ભાત પાણી કોણ લાવી આપે છે ? જેમ મૃગ એકાકી વિચરે છે તેવી રીતે સાધુ પુરુષે પણ પોતાના પગ ઉપર ઉભા રહેવાનું છે “ પારકી આશ સદા નિરાશ ” સાધુઓ ગૃહસ્થની વૈયાવચ્ચની જવજીવ સુધી ઇચ્છા કરતા નથી વસતીમા રહેલા સાધુઓને ગૃહસ્થો સુખશાતા પૂછે છે, પણ સાધુ અપેક્ષા રાખે નહિ જરા પગ-માથુ દાખો એમ ગૃહસ્થને કહે નહિ ગામડામા અમારૂં કોણ ? વહોરવાનું શું થાશે ? માટે ટિકિન લાવજો, એમ કહેવું સાધુને કદપે નહિ રોગ, કર્મના ઉદયકાળ પૂરતો રહે છે અને પાછો ચાલ્યો જાય છે અનિયમિતતાનો ગુન્હો કર્યો છે માટે તાવ આવે છે ઘણીવાર તાવ આવવો એ સારા માટે છે જો કે એકાન્તે સારો છે એમ સમજવાનું નથી, પણ તાવની ગરમી અદરના મળને પકવી નાખે છે, શરદીના દર્દને પકાવવાનું કામ કરે છે, પણ જીવ તે સમજતો નથી એટલે જલદી ડોક્ટરને જોલાવે છે “ ડોક્ટર સાહેબ ! તાવ જલદી ઉતારી દ્યો ડોક્ટર કહેશે, “લાવો પ્રાયમસ, દઈ દઉં એક સોય,” એમા એનું શું જાય છે ! પછી ભલેને તાવ તો ઉતરી જાય, પણ બીજું દર્દ વરતાય, તેની ખેવના કોને છે ? ઘણી વાર શરદી મગજ ચોકખો કરવા માટે થાય છે જે કાચી શરદીને ટીકડી દવા લઈ ખેસાડે છે તે ખમણા જોરથી બીજું દર્દ ઉભું કરે છે

અરણ્યમા મૃગ કોઈની દવા લેતો નથી, છતાં સાજો

કો વા સે ઑમહ' દેહ કો વા સે પુચ્છઈ સુહ ।

કો સે મત્ત' ચ પાળવા આહરિત્તુ પળામણ ॥૭૧॥

હે માતા ? કોણ તેને ઔષધિ લાવી આપે છે કોણ તેને સુખસાતા પુછે છે ? એને ભાત પાણી કોણ લાવી આપે છે ? જેમ મૃગ એકાકી વિચરે છે તેવી રીતે સાધુ પુરુષે પણ પોતાના પગ ઉપર ઉભા રહેવાનું છે. “ પારકી આશ સદા નિરાશ ” સાધુઓ ગૃહસ્થની વૈયાવચ્ચની જાવજીવ સુધી ધૃચ્છા કરતા નથી વસતીમા રહેલા સાધુઓને ગૃહસ્થો સુખશાતા પૂછે છે, પણ સાધુ અપેક્ષા રાખે નહિ જરા પગ-માથુ દાખો એમ ગૃહસ્થને કહે નહિ. ગામડામા અમારૂં કોણ ? વહોરવાનું શું થાશે ? માટે ટિકિન લાવજો, એમ કહેવું સાધુને કહ્યું નહિ રોજ, કર્મના ઉદયકાળ પૂરતો રહે છે અને પાછો આવ્યો જાય છે અનિયમિતતાનો ગુન્હો કર્યો છે માટે તાવ આવે છે ઘણીવાર તાવ આવવો એ સારા માટે છે જો કે એકાન્તે સારો છે એમ સમજવાનું નથી, પણ તાવની ગરમી અદરના મળને પકવી નાખે છે, શરદીના દર્દને પકાવવાનું કામ કરે છે, પણ જીવ તે સમજતો નથી એટલે જલદી ડોક્ટરને જોલાવે છે “ ડોક્ટર સાહેબ ! તાવ જલદી ઉતારી દ્યો ડોક્ટર કહેશે, “લાવો પ્રાયમસ, દઢ દઉં એક સોય,” એમા એનું શું જાય છે ! પછી ભલેને તાવ તો ઉતરી જાય, પણ ખીજી દર્દ વરતાય, તેની ખેવના કોને છે ? ઘણી વાર શરદી મગજ ચોકખો કરવા માટે થાય છે જે કાચી શરદીને ટીકડી દવા લઈ જેસાડે છે તે ખમણા જોરથી ખીજી દર્દ ઉભું કરે છે

અરણ્યમા મૃગ કોઈની દવા લેતો નથી, છતાં સાજો

કો વા સે ઑસહં દેહ કો વા સે પુચ્છઈ સુહ ।

કો સે ભત્ત ચ પાણવા આહરિત્તુ પણામપ ॥૭૧॥

હે માતા ? કોણ તેને ઔષધિ લાવી આપે છે કોણ તેને સુખસાતા પુછે છે ? એને ભાત પાણી કોણ લાવી આપે છે ? જેમ મૃગ એકાકી વિચરે છે તેવી રીતે સાધુ પુરુષે પણ પોતાના પગ ઉપર ઉભા રહેવાનું છે “ પારકી આશ સદા નિરાશ ” સાધુઓ ગૃહસ્થની વૈયાવચ્ચની જાવજીવ સુધી ઇચ્છા કરતા નથી. વસતીમા રહેલા સાધુઓને ગૃહસ્થો સુખશાતા પૂછે છે, પણ સાધુ અપેક્ષા રાખે નહિ જરા પગ-માથુ દાખો એમ ગૃહસ્થને કહે નહિ ગામડામા અમારૂં કોણ ? વહોરવાનું શું થાશે ? માટે ટિક્કિન લાવજો, એમ કહેવું સાધુને કદપે નહિ રોગ, કર્મના ઉદયકાળ પૂરતો રહે છે અને પાછો ચાલ્યો જાય છે અનિયમિતતાનો ગુન્ડો કર્યો છે માટે તાવ આવે છે ઘણીવાર તાવ આવવો એ સારા માટે છે જો કે એકાન્તે સારો છે એમ સમજવાનું નથી, પણ તાવની ગરમી અદરના મળને પકવી નાખે છે, શરદીના દર્દને પકાવવાનું કામ કરે છે, પણ જીવ તે સમજતો નથી એટલે જલદી ડોક્ટરને જોલાવે છે “ ડોક્ટર સાહેબ ! તાવ જલદી ઉતારી દ્યો ડોક્ટર કહેશે, “લાવો પ્રાયમસ, દર્દ દઉં એક સોય,” એમા એનું શું જાય છે ! પછી ભલેને તાવ તો ઉતરી જાય, પણ ખીન્નું દર્દ વરતાય, તેની ખેવના કોને છે ? ઘણી વાર શરદી મગજ ચોકખો કરવા માટે થાય છે જે કાચી શરદીને ટીકડી દવા લઈ ખેસાડે છે તે ખમણા જોરથી ખીન્નું દર્દ ઉભું કરે છે

અરણ્યમા મૃગ કોઈની દવા લેતો નથી, છતાં સાજો

કો વા સે ઑસહં દેહ કો વા સે પુચ્છઈં સુહ ।

કો સે ભત્તં ચ પાણવા આહરિત્તુ પણામપ ॥૭૧॥

હે માતા ? કોણ તેને ઔષધિ લાવી આપે છે કોણ તેને સુખસાતા પુછે છે ? એને ભાત પાણી કોણ લાવી આપે છે ? જેમ મૃગ એકાકી વિચરે છે તેવી રીતે સાધુ પુરુષે પણ પોતાના પગ ઉપર ઉભા રહેવાનું છે “ પારકી આશ સદા નિરાશ ” સાધુઓ ગૃહસ્થની વૈયાવચ્ચની જવજીવ સુધી ધર્યા કરતા નથી વસતીમા રહેલા સાધુઓને ગૃહસ્થો સુખશાતા પૂછે છે, પણ સાધુ અપેક્ષા રાખે નહિ જરા પગ-માથુ દાખો એમ ગૃહસ્થને કહે નહિ ગામડામા અમારૂં કોણ ? વડોરવાનું શુ થાશે ? માટે ટિકિન લાવજો, એમ કહેવું સાધુને કલ્પે નહિ રોગ, કર્મના ઉદયકાળ પૂરતો રહે છે અને પાછો ચાલ્યો જાય છે અનિયમિતતાનો ગુન્હો કર્યો છે માટે તાવ આવે છે ઘણીવાર તાવ આવવો એ સારા માટે છે જો કે એકાન્તે સારો છે એમ સમજવાનું નથી, પણ તાવની ગરમી અદરના મળને પકવી નાખે છે, શરદીના દર્દને પકાવવાનું કામ કરે છે, પણ જીવ તે સમજતો નથી એટલે જલદી ડોક્ટરને ખોલાવે છે “ ડોક્ટર સાહેબ ! તાવ જલદી ઉતારી દ્યો ડોક્ટર કહેશે, “લાવો પ્રાયમસ, દઈ દઉં એક સોય,” એમા એનું શુ જાય છે ! પછી લલેને તાવ તો ઉતરી જાય, પણ ખીજી દર્દ વરતાય, તેની ખેવના કેને છે ? ઘણી વાર શરદી મગજ ચોકખો કરવા માટે થાય છે જે કાચી શરદીને ટીકડી દવા લઈ ખેસાડે છે તે ખમણા જોરથી ખીજી દર્દ ઉભું કરે છે.

અરણ્યમા મૃગ કોઈની દવા લેતો નથી, છતાં સાજો

આમ ગેદી-ઢાની જેમ પીટાય, પણ હીક્કા લેવાનું મન ન થાય, હીક્કાના ભાવ ન થાય બ્યારે આંહી મુઝાપુત્રને વેળવ કેટલો ! મુવરાજ પહવીનો ધણી, બરીસ કાઠની પૂતળી સરખી રમણીઓનો ધણી, પણ બ્યારે અહર બાવના બગે છે, ત્યારે માતાને ઠેવા સથોટ જવાબ આપે છે ! હે માતા ! હું મૂંગી પેરે વિશરીશ મૂંગલયાં કરીશ. પોતાની છવનચયાને અર દુવના મૂંગી અયો સાથે ઠેવી રીતે મુકાબલો કરશે તે અધિ કાર અવસરે કહેવાશે.

આખ્યાન ૧૧૨ મુ

સવત ૨૦૨૧ કાસ્તક મુહિ ૧૦ શુક્રવાર તા. ૧૭-૧૧-૬૪

સિદ્ધાંત એટલે તથે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ પ્રભુએ સિદ્ધાંત પ્રદેખ્યા ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ૧૬ મા અધ્યયનમાં મુઝાપુત્રનો અધિકાર આલી રહ્યો છે મુઝાપુત્ર માતાપિતાને કહે છે

પગમ્પૂય કરણેવા મહા ડ ચરઈ મિગે ।

પય થમ્મ ચરિસ્સામિ સમમેજ તવણ ય ॥૭૭॥

મહા મિગસ્સ માયકા મહારણમ્મિ માયઈ ।

અબ્બન્ત રુક્કમ્પૂહમ્મિ કાણ તાદે તિગિણ્ઠઈ ॥૭૮॥

હે માતા ! મારી ખિતા કરશે નહિ. અરુદયમાં ઉત્પન્ન થયેલો મૂંગ બ્યારે રાગથી પીડાય છે, ત્યારે તે મૂંગ એક વૃક્ષની નીચ બેસી બાય છે તેની કોણુ બિઠિત્તા કરે છે ? કોણુ સારવાર કરે છે ?

કો વા સે ઑસહં દેહ કો વા સે પુચ્છઈં સુહ ।

કો સે ભત્તં ચ પાણવા આહરિત્તુ પણામપ ॥૭૯॥

હે માતા ? કોણ તેને ઔપધિ લાવી આપે છે કોણ તેને સુખસાતા પુછે છે ? એને ભાત પાણી કોણ લાવી આપે છે ? જેમ મૃગ એકાકી વિચરે છે તેવી રીતે સાધુ પુરુષે પણ પોતાના પગ ઉપર ઉભા રહેવાનું છે “ પારકી આશ સદા નિરાશ ” સાધુઓ ગૃહસ્થની વૈયાવચ્ચની જાવજીવ સુધી ઇચ્છા કરતા નથી વસતીમા રહેલા સાધુઓને ગૃહસ્થો સુખશાતા પૂછે છે, પણ સાધુ અપેક્ષા રાખે નહિ જરા પગ-માથુ દાખો એમ ગૃહસ્થને કહે નહિ ગામડામા અમારૂં કોણ ? વહોરવાનું શુ થાશે ? માટે ટિકિન લાવજો, એમ કહેવું સાધુને કદપે નહિ રોગ, કર્મના ઉદયકાળ પૂરતો રહે છે અને પાછો આવ્યો જાય છે અનિયમિતતાનો ગુન્ડો કર્યો છે માટે તાવ આવે છે ઘણીવાર તાવ આવવો એ સારા માટે છે જો કે એકાન્તે સારો છે એમ સમજવાનું નથી, પણ તાવની ગરમી અદરના મળને પકવી નાખે છે, શરદીના દર્દને પકાવવાનું કામ કરે છે, પણ જીવ તે સમજતો નથી એટલે જલદી ડોક્ટરને બોલાવે છે “ ડોક્ટર સાહેબ ! તાવ જલદી ઉતારી દ્યો. ડોક્ટર કહેશે, “લાવો પ્રાયમસ, દઈ દઉં એક સોય,” એમા એનું શુ જાય છે ! પછી લલેને તાવ તો ઉતરી જાય, પણ બીજું દર્દ વરતાય, તેની ખેવના કોને છે ? ઘણી વાર શરદી મગજ ચોકખો કરવા માટે થાય છે જે કાચી શરદીને ટીકડી દવા લઈ ખેસાડે છે તે ખમણા જોરથી બીજું દર્દ ઉભું કરે છે

અરણ્યમા મૃગ કોઈની દવા લેતો નથી, છતાં સાજો

થાય છે લાંબણ એ એક હવા છે, વેદો પણ લઘન કરાવે
 છે એક બાઈને એક વેદે જોગણીસ દિવસ સુધી
 લાંબણ કરાવી જેથી આંતરકુ જે ખરાબ હતું તે
 ઓપરેશન કરાવ્યા વગર મટી ગયું લાંબણ ઉત્તમ કામ કરે
 છે આખા દુખલી હોયને ધોવિહારા ઉપવાસ કરે તો પાણી
 ટપકતા બધે થઈ જાય છે ઉપવાસ એ ઉત્તમ ઔષધ છે
 પણ આજે લોકોને યદ્દા નથી. આયર્બિલ કર્યાજ કરે તો
 સુગરનું હદ મોટેભાજે થાય નહિ અને ડાયાબીટીસ હોમ તો
 મટી જાય પણ જે સ્વાદનો રસિયો છે તે સયમ કેમ રાખી
 શકે ! સયમી જીવનવાળો માંદો જોઈએ પડે છે એ કે વેદની
 કમ તેને પણ ભોગવવા પડે છે પણ તે જોઈએ વેદ છે મ્વાદ
 તે આધિનું મૂળ છે ઉર્ના ઢોકળા સાથે આબલીની ચપ્પી
 લ્યે પછી તો સખાકાજ આવે ને ! બીજી શુ થાય ! જેટલો
 સ્વાદને આધીન તેલો મૂવો સમજ્યો, આજે જીવને લઈને
 ખાવા કરતા સ્વાદને લઈને ખાવાનું બહુ વધી ગયું છે,
 હોટલો રેકડીઓ કંઠોઈની દુકાનનાં ખાણા હોસ્પિટલના
 મહેમાન બનાવે છે ખરી જૂએ જે ખાય છે તેનું પાચન જલ્દી
 થાય છે

કોઈ એક રાજા વગડામા ચિકારે નિકળ્યો થોડો અવળી
 લગામનો હતો પકડી રાખે તો થોડો અને જરા હીલી મેલે
 તો ઉલો રહે. આવા અવળી લગામનો થોડો રાજાને જાદ
 જ ગવમા લઈ ગયો રાજાને કકડીને જૂજ લાગી. અરણ્યમા
 ફરતા ફરતા એક ખેડૂતનું ખેતર આવ્યું રાજાએ લગામ હીલી
 મઠી ૬ થોડો જિબા રહ્યા રાજાને જોઈ ખેડૂતે નમસ્કાર કર્યો
 આ તો સ્વામતા કરી કહેવા લાગ્યો શિરામણ લેતા જાય.

ખેડૂતને તો ખીજી શુ હોય ? કપડામા ખાજરાનો રોટલો
પડ્યો છે રાત્રીને ભૂખ કકડીને લાગી છે

ભૂખ રાંડ ભૂંડી, આંખ જાય ભૂંડી,,
પગ થાય પાણી, મોઢે ન આવે વાણી.

ભૂખની વાત એવી છે રાત્રીએ જરાક ખટકુ રોટલો
છાશ સાથે લીધો પણ ખહુ મીઠાશ આવી રાત્રીએ ખેડૂતને પૂછ્યું,
આ કંઈ વાડીનો ખાજરો ! ખેડૂત કહે, મહારાજ ! આ તો
મારી વાડીનો ખાજરો છે હુકમ કર્યો કે રાજમા મોકલજો,
મારે તે ખાજરાનો જ રોટલો ખાવો છે જ્યાં પાક થયો,
ખજા તૈયાર થયા, એટલે ખેડૂતે ગાડુ ભરીને ખાજરો રાજમાં
મોકલ્યો. તેનો રોટલો તૈયાર કરવામા આવ્યો. રાત્રીના
ભાણુમા પીરસ્યો. પણ સાથે ૩૦ ચીજ ખીજી હોય, રાયતા,
ચટણી આઠે રોટલાનો સ્વાદ પહેલા જેવો કયાથી આવે !
રાત્રી ખેડૂતને ખોલાવી પ્રેરે છે, ભાઈ ! તે લેજસેજ તો કરી
નથીને ! ખેડૂત કહે, ના સાહેબ ! માયા કપટ કરતા અમને
આવડે નહિ રાત્રી કહે, ત્યારે આજે રોટલો મીઠો કેમ ન
લાગ્યો ! ખેડૂત કહે, સાહેબ ! તે દિવસે તો આપે ખરી
ભૂખે ખાધુ હતુ અને આજે તો તમે સવારમા નાસ્તો કર્યો
હશે વળી પાછુ કંઈક ખાધુ હશે, તેમા આ ખાજરાના
રોટલાની મીઠાશ કયાથી આવે ?

મિત્ત, પથ્ય અને નિયમિત લોજન કરવું તે માર્ગા-
નુસારીનો ગુણ છે ખૂબ ખાવાથી અજીર્ણ થાય છે અને તેથી
રોગ પેદા થાય છે ઘણુ ખેતી રહેવાથી પણ રોગ થાય છે
જે ખેતમલીયો થઈ જાય છે તેને ડાયાબીટીસ થાય છે ઉઘાડે
પગે તડકામા ચાલનારને તે રોગ મટી જાય છે જે શક્તિ

ઉગતા પ્રભાતના સૂચના કિરણોમાં છે તે શક્તિ કોડલીવર
ઝોઈલ કે એવી બીજી હવાઓમાં નથી સૂચના કિરણો
શરીરમાં પ્રવેશે તો રોગ નાબૂદ થઈ જાય છે, તેને સનખાય
કહેવાય છે આજે તો લોકોએ કુદરતી ઉપચાર સામે તો
લડાઈ જ કરી છે બરમા જ પાયખાનું, પછી આખા જવાનું
જ ક્યાં રહે? આમાં નડકાના કિરણો મળે ક્યાંથી? આજ
બની બાઈઓ કૂવે પાણી ભરવા જતી, તે પા જાઉં છેટો હોય.
બહાર હાલવા આવવાથી બહારની છૂટી હવા, વનસ્પતિમાંથી
આવેલી હવા તાજી મળતી એથી શરીરમાં બધી સ્ફૂટિ
રહેતી અને તુરસ્તીમાં તાજગી આવતી!

અમારા અનુભવની વાત છે શ્રી પારવતીબાઈ મહા
સતીજી આખા શરીરે સૂજી ગયાં હતા વિરમગામથી વિહાર
કરીને આવતા હતા ૫, શ્રી મોહનલાલજી મહારાજ કહે, આ
પારવતીબાઈ મહાસતીજી કેવી રીતે વિહાર કરશે? પારવતી
બાઈ કહે જાઉં ગાઉનો વિહાર કરીશ પણ મારે ઠોળી તો
લેવી જ નથી વગડાની હવા લઈશ એટલે આરામ થઈ જશે.
અને બન્નું પણ તેમજ ધ્યાને પહોંચતાં શરીર હલુ તેડું
થઈ ગયું એટલી શરીરમાં ફેરફાર થઈ ગયો કે બ્રાજની
શકાય નહિ આ વગડાની વનસ્પતિ ઉપરથી આવતી વાજી
હવાનો પ્રતાપ છે બજવાને વિહારના જે કાયદા પ્રકાર છે
તેમાં કુદરતે જ આશિષપાત્ર સકળાયેલું છે એક ઠેકાણે રહે
તો લોકોને અણગમો થાય અને પોતાને સ્નેહ વધે. એટલે
બજવાને નવકરખી વિહાર કહ્યો છે વિહાર કરવાથી સય
મનુ પાપણ થાય અને કોઈની સાથે લગવાડ ન થાય સ્નેહ
એ ચીકાશ છે હજારી મુખ થઈ હોય તો કોઈ સાથે

સ્નેહ કરવો નહિ ત્યારે શુ વેર કરવું ના વેર તો કરાય
જ નહિ પણ સ્નેહ કરતો નહિ રાગ અને ક્રોધનો સદતર
અભાવ કરવો છે તેનો અહીંથી અભ્યાસ કરજો લીલુ લાકડું
બળતા વાર લાગે છે, કારણ કે તેમા ચીકાશ છે. પણ સૂકું
લાકડું ભડભડ બળીને રાખ થાય છે. ભગવાને આચારાગ-
સૂત્રમા કહ્યું છે કે જહા જુન્નાઈ કઠ્ઠઈ હવ્વવાહો પમત્થતિ
પવ અત્તસમાદિષ અણિહે ભીનાશ રહીત કાષ્ટને અગ્નિમા
પ્રક્ષેપે તો બળતા વાર નથી લાગતી તેવી રીતે આત્મસમા-
ધિવત, સ્નેહ રાગ વિનાના સાધુ પુરૂષો, જૂનાકર્મને તપ-
રૂપી અગ્નિમા પ્રજ્વળીને બાળે છે

એ મદલ કુસ્તી કરવા મેદાને પડે તેમા જે મદલે
શરીરે તેલ મર્દન કર્યું હોય તેને ધૂળ રજ ચોટે છે અને
તેના ધાબા પડે છે પણ જે સૂકો છે, તેને રજ ચોટે તો
તે બખેરી નાખે એટલે રજ ઉતરી જાય છે તેમ ચીકાશ
તે લપટણુ છે એનું અનુકરણ સાધુ કરે તો તેનું પતન
નિશ્ચિત છે જેણે ઉચ્ચ સયમ માર્ગ લીધો છે તેનાથી “કેમ
છે, કેમ રહે છે,” એવા પત્ર લખવા પાલવે નહિ જે લપ-
છપમા રહે છે, ટોળા વાળી, ગામ ગપાટામા સમય પસાર
કરે છે તે સ્વાધ્યાય શુ કરશે? આત્માનુ તારે શ્રેય કરવું
હોય તો ભગવાન કહે છે, સયમીને કયાય પણ અનાત્મ-
ભાવમા આશ્રિતપણુ કર્યું ન પાલવે સાધુ સતત ઉદ્યમશીલ
હોય આગસ એ મોટો શત્રુ છે બેઠાડું શરીર રોગનું ઘર
થાય છે કાઈક પાપરહિત પ્રવૃત્તિ હશે તો માનસિક સકલ્પ-
વિકલ્પ નહિ થાય કેટલાકને એવું હરામનું ખાવાની ટેવ
પડી ગઈ છે કે કામજ ન કરે ટાણુ આવશે એટલે માગી

લાવશું બીજા માગીને ખાવું તે ગૃહસ્થને દ્રવ્યરૂપ છે
 બીજારીને જરીખાઈ ગાવી પડે છે, પોતાપણ ગુમાવવું
 પડે છે

छाङ्गलचालन मधमरजावपातं,

भूमौ निपत्य वचनादर दर्शन च ।

भ्वापिण्डवस्य कुतश्च गजपुंगवस्तु,

धीर विलोकयति चાતુ ઇત્ય મુદ્દે ॥

ફૂતરો બન્યું રાટલા માટે પૂછડી પગપાલે, હેઠા પડી
 પેન બતાવે, વાત બન્યું રાટલાની હોય છતાં અનેક ખુશ
 મત કરે છે બ્યારે હાથીને કેટલું ભેઈએ ! બહુ ભેઈએ
 છે છતાં કોઈ પાસે કાકણી કરતો નથી. ઉત્તમ હાથીને
 અવરાવવું હોય ત્યારે એનો મહાવત એને મનાવે છે તું
 બધા પ્રાણીમા ઉત્તમ છે। એવા એના શ્લોકથી મનામણાં
 કરે, ત્યારે ખાસ વળી ખાતાં ખાતાં હેઠે રોળે એટલે બીજા
 પ્રાણીઓ પણ ખાઈ શકે બ્યારે તમારે ઓહીયાં કરી જવાની
 વાત કે બીજાને આપવાની વાત ખરી ! આંખે આંધેલા
 માંજણ તમને એમ ઉપદેશ આપે છે કે અમે પણ એક
 વખત તમારી જેવા હતા અમે ઉપરથી ઠઈકને હડસેલી
 ઠાક્યા તેનું આજે ફગ જોગવી રહ્યા છીએ માટે તમારે એવું
 ફગ ન જોગવવું હોય તો ઠઈક આપતા બજો।

મૃગાયુત્ર કહું છે હું માતા ? મૃગને બ્યારે ચાતા
 થાય છે રોજ આશ્વો બચ છે ત્યારે હળવે હળવે વૃક્ષ તળેથી ઊભો
 થઈ વનમા આહાર પાણી માટે આશ્વો બચ છે દેખીને
 આશ્વ કે મદદ લેતા નથી તેવી રીતે હું સચમ માજે વિષ

રીશ આટલી બધી જ્ઞાનની વાત પચાવી હોય, તેને કેઈ વખત પ્રસંગ પડી જાય તો સયમ ભારભૂત લાગે નહિ જે પ્રથમથીજ સયમની દુષ્કરતા જાણી, સમજી, સયમ માર્ગે વિચરે છે, તેને સયમ માર્ગ આકરો લાગતો નથી પણ જે પુષ્પશૈયા સમજી, ત્યાગ માર્ગે ઝપલાવે છે, તે પછી ઢીલો પડી જાય છે

જ્ઞાની કહે છે, વીરનો પથ વિકટ છે જે ન સમજે તેને એમ લાગે કે સાધુ થવામા શુ મુશ્કેલી ! એક ચોરડી અધારી, તેનું ભાડું પચીસ રૂપિયા દેવું પડે, જ્યારે સાધુને પાંચ લાખના આલીશાન બગલામા રહેવાનું કાઈ ભાડું ખરે ? વહોરવા જાય, ત્યાં પધારો મહારાજ, પધારો મહારાજ, થાય ! “પાત્ર પૂરને વિદ્યન દ્વર,” ખાવાનું પણ સારું, રહેવાનું પણ સારું, કપડાં જોઈએ ત્યાં તાકા મોઢા આગળ મૂકે સ સારમા તો વાર જોતું હોય ત્યાં પોસાશે કે કેમ તેનો વિચાર કરવો પડે મોઢું પડતું હોય તો જરાક હળવા માયલું લઈએ એવું થાય, જ્યારે અહીં તો કહેશે, અમને લાલ આપો આ માર્ગમા બહુ સાદાબી છે ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના સતરમા અધ્યયનમા બીજી ગાથા છે

સેજ્જા દ્વદ્વા પાડરણમ્મિ અસ્થિ ઉપ્પજ્જઈ મોતુ તહેવ પાડ ।
જાણામિ જં વટ્ઠઈ આડસુત્તિ, કિ નામ કાઠામિ સુપ્પણ મન્તે ॥

હે ગુરૂ ! શિષ્ય પૂછે છે, આહી ઉપાશ્રય સરસ છે, પાગરણ સારું મધ્યુ, આહાર પાણી સારા મળે છે, તો પછી હે ભતે ? સૂત્ર લાણીને શું કરવું છે ? લણવાનું નેવે મૂકી

દ્રીધુ-શ્રદ્ધાબ્રહ્મ ઘર્ષ ભૌતિકતાના આયોજનમાં મસ્ત બની,
 યથેચ્છે વિચરે છે કોઈ તેને કહે, તો બીજા દશ જણ
 બેસાડી દેવે તને શુ ખબર પડે, અમારા મહારાજ છે ! શિષિ
 હાચારીઓ આમજ પોષામ છે કોઈ તેની વિરુદ્ધમાં કહી
 ન શકે કહેનારને તેના પડખીયાઓનો સામનો કરવો પડે.
 આગળના આવકો તો કાન પકડતા મુહુર્ત પછી એવી લેવા
 એવી ધમ મત્સે ધગમ હલી આજે એવા આવકોના દૂટા
 પડી બધા છે આજે તો પપાળવાનું જ રહ્યું ક્યા કહેવું
 સપના દરમાં હાથ ક્યાં નાખવો એવું ઘર્ષ પડ્યું છે !

ભગવાન કહે છે, તારે તારા આત્માનું શ્રેય કરવાનું
 હોય તો જરા બેટલો પણ વિચારો લેવાનો નથી. વ્યાસવાજ
 માઠ વિહાર કરતાં ક્યાંક બજલા મળે અને ક્યાંક ત્રાણોની
 જમાણ પણ મળે ત્યાં બગલો તને સંભરે નહિ, એજ સાધુની
 સાધુપણની જલિહારી છે કેટલાક સાધુ એમ કહે કે રાજ
 કેટલા આટલા બધા ધર, આટલા પૈસા પણ આસપાસનાં
 ગામડાંમાં ઉપાશ્રય નથી, કોઈ જાગે ! એમ બોલ આપે
 તેને ગૂઢસ્થી કહવો પણ ત્યાગી ન કહેવો તારે ક્યા ભવ
 લગો બેસી રહેવું છે ? સાધુ તો વગડામાં પુલ નીચે પણ
 શવ સ્ત્રી બાથ સાધુને જીવવાની આશા નથી ને મરવાનો
 ભય નથી સાધુને કમાઠ બધ જોરડો, મર્યાદા પૂરતો જરૂરી
 છે છતાં મનથી પણ મકાન બધાવવાનો વિચાર કરાય નહિ
 સાધુનો સમય ઉચ્ચ કક્ષાનો છે ક્યાય પણ પ્રમાદનું સેવન
 ન થાય એવી રીતે અપ્રમત્તપણે વિચરવાનું છે વિહાર કેવી
 રીતે કરવો તેની વાત સિદ્ધાંતમાં બાસ્તવિક પડી છે મુનિઓની
 ૮૪ ઉપમાઓ છે ભોરીજ પોતાને માટે રાહડો બનાવતો

નથી, પણ ઉદર જે દર બનાવી રાખે તેમા રહે છે. તેમ સાધુ મકાન તૈયાર કરાવી ન દે, તેના પ્લાન પણ ઘડી ન આપે ઉપાશ્રય માટે ખરડો કરાવવાનું પણ તેને કદપે નહિ, અનુમોદે નહિ. રાજકોટ જેવો ઉપાશ્રય ખીજે કયાય નથી, એવું અનુમોદન સાધુથી થાય નહિ. આવા પવિત્ર મુનિઓ મૃગ પેઠે વિચરે છે મૃગાપુત્રે મૃગની ઉપમા ઉતારી છે. સિંહણનું ખચ્ચુ સિંહજ હોય. માથુ જાય તો કુરખાન, પણ હીધેલું વ્રત લગ ન થાય. અડગ નિશ્ચયી છે.

ગૌતમ સ્વામીને ચૌદહજાર સાધુ હતા. છતાં છઠ્ઠા પારણે પોતે વહોરવા જતા આવા સાધુ સમુદાયના સરદાર, છતાં ગોચરી જતા શરમ ન આવી કેટલું સ્વાશ્રયી પણ ! ગાંધીજી હાથે બધું કામ પતાવતા મેલું પણ પોતે જાતે સાફ કરી નાખતા આશ્રમમા પણ એવા જ કાયદા પળાવતા. કોઈ એક બેરીસ્ટર ગીતા વીશે જાણવા ગાંધીજી પાસે આશ્રમમા આવ્યા ગાંધીજી તે વખતે ઘઉં વીણી રહ્યા હતા ગાંધીજીએ તેને ઘઉં વીણવા બેસારી દીધો થોડા વીણ્યા કે બિલો થઈ કહેવા લાગ્યો, મારે ગીતાજી વીશે આપની પાસેથી જાણવું છે, ક્યારે ચર્ચા કરશો ? ગાંધીજી કહે, હું એજ કરી રહ્યો છું. ઘઉંથી કાકરા જુદા કરાય છે તેમા સમજાય છે કે જીવનમાથી અવગુણરૂપી કાકરા ઉડાડવા માડ અને જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ, દયા, નમ્રતા, સત્ય, એ ઘઉં છે તેને ધારણ કર સાર વસ્તુ ગ્રહણ કરીને અસાર વસ્તુને ઉડાડવા માડો.

આગળના રાજકુમારો બોતેર કળા શીખવા માટે ગુરૂને ત્યાં રહેતા ત્યાં ગુરૂની આજ્ઞાથી લાકડાની ભારી લેવા

પણ જવું પડે, પાણી પણ ભરવું પડે ગુરૂ ક્રોધ કરે તો પણ કાર્ત્ત કહેવાય નહિ. શિષ્યકળાને કારણે આવા ગુરૂને પણ પૂછે છે જ્યારે કર્મજનની મુક્ત કરનાર અને ધમ કળા, જે બધી કળાઓમાં શ્રેષ્ઠ છે એવી કળા ધમગુરૂ શીખવી શક્યા છે તેની સાથે અવિનય કેમ કરાય ? અવિનય જેવી આપત્તિ નથી ગૌતમ જેવા પ્રથમ ગણધર ભગવાનની આજ્ઞા વગર આહાર લેતા નથી. કેવળ જ્ઞાનમાં કંઈ પણ અભાર મુ નથી છતાં વ્યવહારનો લોપ કરતા નથી.

સાધુ જીવન એ જીવ્ય પ્રકારનું જીવન છે શીશ્યાચરી કરે, છતાં શીખારી નથી લીધા પહેલાં અને લીધા પછી દેનારના ભાવને જુએ છે રાગ-દ્વેષ રહિત આહાર પાણી સ્થે છે રામના ત્યાગે જ સયમના ખાગ વિકસે છે

મૃગાપુત્ર આવેા જિવ્ય, ઉત્કૃષ્ટ માગ લેવા ઉત્સાહિત બન્યા છે હજુ પણ શું કહેશે તે અવસરે કહેવાશે.

— વ્યાખ્યાન ૧૧૩ મુ —

મત ૨૦૨૧ કારતક સુકિ ૧૧ રાત્રિનાર તા ૧૪-૧૧-૬૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ તેનું નામ સિદ્ધાંત પ્રજુએ સિદ્ધાંત પ્રજ્ઞા ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ૧૬મા અધ્યયનમાં મૃગાપુત્રનો અધિકાર આવે છે

મૃગાપુત્ર માતાપિતાને કહે છે હું માતાપિતા ! હું શીશ્યા હોવાને આવધાન થયેા છું સયમના માગે પ તી

મુશ્કેલીઓ મારા ખ્યાલમાં છે હું કાયર નથી હું નિશ્ચયપણે મૃગચર્યા કરવાનો છું મૃગ જેમ એક સ્થળે રહેતો નથી, તેમ માદો પડતા તેને કોઈ સુખશાતા પૂછતું નથી અરણ્યના મૃગની માવજત કોણ કરે છે ! મૃગ જેવું જીવન જીવે, તેજ આત્મ વિકાસ કરી શકે છે ગૃહસ્થની મદદ લેવી નહિ. સેવા લેવી નહિ કોઈને એવો અભિગ્રહ હોય છે કે (૧) સેવા આપવી પણ લેવી નહિ (૨) કોઈને, સેવા લેવી પણ આપવી નહિ એવો અભિગ્રહ હોય છે. (૩) કોઈ સેવા લ્યે અને આપે, અને (૪) કોઈ સેવા લ્યે પણ નહિ અને આપે પણ નહિ, આમ ચાર ભાગે અભિગ્રહ લ્યે છે તેમાં કોઈની સેવા લેવી નહિ પણ આપવી, એ ઉત્તમ છે મેઘકુમારે મુનિપણે કેવી સેવા કરી ! જે આખો સિવાય આખું શરીર સાધુની વૈયાવચ્ચમાં સોપી દીધું હતું છઠ્ઠું પારણું કરવા બેસતા હોય, ધરતી ધગધગતી હોય, કોઈ સાધુને કોઈ વસ્તુ જોઈતી હોય, તો આહાર પાણી લીધા વગર ઝપાટાખંધ પચાસ ઘર ફરીનેય પણ જોઈતી વસ્તુ વહોરી લાવે ! મેઘકુમાર રાજા શ્રેણીકના પુત્ર હતા સેવા ધર્મ ગહન છે યોગીઓ પણ ભાગ્યેજ આવી સેવા કરી શકે છે સેવા કરનારને હર હાલતમાં ખુશ રહેવું પડે છે

આજે સ સારમાં સમાજની સેવા કરનારને કેટલા જોડા ખાવા પડે છે ? સભ્યો હોશીલા હોય, જ્ઞાન પમાડવાની જીજ્ઞાસાવાળા હોય, તે કેટલો પ્રયાસ કરે છે ! છતાં તેઓની ટીકા કરનારા આજે ઘણા છે કોઈ જમણું કરે તો કહેશે ખીચડીયા ભાત વાપર્યાં, વેજીટેબલ ધી વાપર્યું, આમ ખાય તેનું ખોદનાર લોકો દુર્જન છે

ટીકા કરવી તે આવા લોકોનો ધર્મો થઈ પડ્યો છે સમાજના કાયદો આજે હોંશસેર કામ કરી શકતા નથી તેનું કારણ તે જ છે મારે ખાટો ન બનતાં સોપાન બનેા હાથ બાંધી દિવા થયો માતા બાળકને ઘેર ઘેર છે પાપા પગલી ભરાવે છે પણ રખેને બાળક પડી જશે, એમ કહી સુવાડી રાખતી નથી તમારા બાળકોમા ધર્મના જ્ઞાનનો અભાવ કેટલો છે ? આ આવડે છે ? જૈન દશનમા શુ કશુ છે તે જાણે બેઠે ? હિ કાંઈ સમજ ? આજે સમાજની અદર મુશ્કાવટો સેવા કરી રહ્યા છે પુસ્તકો, પાઠાવલી પુસ્તકાલયમાં નજર ફેરવો બીજા દશનેા કેટલા મુખી ગયા છે અને જૈનદશ ન કેટલું જાગળ છે તે વાંચો તો ખબર પડે લાયકરી બેઠેને રાજ ધાવ તેથી શુ જલ સરસે ! ત્રિકાળ સવ સ્ત્રી વાણી પુસ્તકોમાં ભરી પડી છે આ તો જગાસુ ખાતા, સાકરનો ઝાંઝો મોંમા આવી ગયો છે માનવ અવતાર શિશ્યજી, જૈનધર્મ, સાધુ સાધ્વીના દશ ન આ બધુ કેટલાં પુન્યના પુજ સેગ્રા થાય, ત્યારે મળ્યુ હશે ? તમને સિદ્ધાંત હાથ જાણવા ન અમે, તે કર્મની કલ્પાર્થ સમજવી કે બીજું કાંઈ ? સમ્યક્, માગધી કિન્દી, ડુવ્ઝાવી-જે લાપા સમજવો હોય તે લાપામાં સમ જાવ ॥ આ સિદ્ધાંતો જમન, જાપાન, ઠેક ઈંગ્લેંડ મુખી ગયા છે જામનગરમા એક સમદરશાન છે શ્રી પ્રાણજીવન બાઇ ડોક્ટર માહેજે અમને બધુ બતાવેલ હતુ અંગ્રેજીમા પન્નવજા સુત્ર ઉત્તરાધ્યયન સુત્ર ત્યાં બેસુ આપણા ધર્મના આ સિદ્ધાંતા કઈવાય અને આપણા બાળકોને તેનું જ્ઞાન ન હાંપ ના આ પછી કમ ચાલશે ? તમે જગવાનની પેલીના વારસદાર છાને ? વારસો કઈ રીતે સાચવશે ? આ જૈનદશ ન

ઉપર આજે કેટલાય કુઠારાઘાત કરવા ગૂઝૂમી રહ્યા છે નિશ્ચય અને વ્યહવારમા અટવાઈ ગયા છે.

કોઈ ક્રિયા જડ થઈ ગયા શુબ્ધ જ્ઞાનમાં કોઈ, માને મારગ મોક્ષનો, કશું ઉપજે નેહ.

એક પૌષ્ઠ કર્યાથી સત્તાવીસો ૭૭ કોડ ૭૦ લાખ ૭૭૦ પદ્યોપમ ઝાઝેરા નરકના નદાવા થઈ જાય તેને આજે બે રૂપિયામા વેચી નાખે છે આટલું સાભળવા છતાં પુણ્ડલના લોચાની આશા ન છૂટે તે કેવી વાત ? આજે તો કહેશે, “બહુ ઉડામા ઉતરવું નાહ, જાણે તેને તાણે” એ ક્રિયા જડ છે એની ક્રિયા લક્ષ્ય વિનાની છે તમે ઘેરથી પગ ઉપાડો છો, ત્યારે નિર્ણય કરો છો કે ઉપાશ્રયે જાવું છે તેમ તમારે પૌષ્ઠ, સવર, સામાયિક, સયમ લઈને કરવું છે શું તે લક્ષ પાડો છે ? મૃગાપુત્રને મૃગચર્યા કરીને આ ભવના બધનો તોડી, જાચી દશાએ પહોંચવું છે, સિદ્ધ દશા પ્રાપ્ત કરી લેવી છે

કેટલાએક દ્રવ્ય, ગુણ, પર્યાય, ઉપાદાન, નિમિત્ત, દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ-ભાવ-આમ બધી વાતો બોલી જાય, પણ કાર્યમા કંઈ નહિ બધું વાતુ માજ રહી ગયું કર્મનો હું કર્તા નહિ એવું બધું કયાથી સમજાણું ? જો તું કર્મનો કર્તા નથી, તો અહીં કેમ પડ્યો છો ?

“હોય ન ચેતન પ્રેરણા, તો કોણુ ચહે કર્મ
જડ સ્વભાવ નહિ પ્રેરણા, જીઓ વિચારી ધર્મ”

જીવે પુણ્ડલોના સ્કન્ધોને ગ્રહ્યા, એટલે કર્મ કહેવાણું જીવ કર્મનો કર્તા છે અને જે કર્તા થાય તેને ભોક્તા થવું પડે આત્મા કામધેનુ ગાય છે અને વૈતરણી નદીના દુ ખોનો

દેનારો પણ પોતાનો જ આત્મા છે આત્માજ પોતાનો થતું
 અને મિત્ર છે, એ રીતે અનાથી મુનિએ મણીક રાજને
 સમજાવ્યું, જે વાત શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના વીસમા અધ્ય
 યનમા આવે છે મસકમા હવા ભરેલી હોય, ત્યારે કુલેલી
 દેખાય પણ હવા બહાર કાઢી લેવામા આવે, એટલે એ ૫૬
 શ્લોકા થઈ જાય તેમ જેનામા શુદ્ધ જ્ઞાનના અભિમાનનો
 પવન ભર્યો છે, તે એમજ સમજે છે કે જ્ઞાન તો અમારામા
 છે, તમે ન સમજી શકો. તમારામા સાચકાત નથી ભગવાને
 કોઈને કહ્યું નથી, કે તમારામા જ્ઞાન લેવાની સાચકાત નથી !
 સામિથી પ્રશ્નોના જવાબો આપી, સમાધાન કર્યા છે કેવળીની
 વાણીમા કઠોરતા ન હોય

ભગવાને કહ્યું છે કે જે માણસ પરિવ્રત નામ માત્ર
 રાખતા નથી, અરસ નિરસ છુપ્પ-તુચ્છ અત-પ્રાત આહાર
 લેનારો હોય પણ પોતાને જ્ઞાનનો ગવ હોય પૂજવાની
 કામના હોય, તેને ભગવાને અપૂજ્ય કહ્યો છે જે તપ-સય
 મને આજીવિકાનું સાધન બનાવ છે, તે વારવાર જ મ, મરણ
 બિના કરે છે જ્ઞાની કહ્યું છે કે તારે તારા આત્માનું શ્રેય કરવું
 હોય તો સત્તમ કોઈના સાફ નથી પાળવો માંદો માણસ
 ઘરી પાળે છે તે કોઈના ઉપર ઉપકાર કરી નથી આપતો
 દંડ મટાવ્યું છે માટે ઘરી પાળે છે તેમ જેને કમરૂપી દંડ
 મળ્યું છે તેને માટે તપસ્યા છે બળતરે અજ્ઞાન ટાળવા
 માટે જ જ્ઞાનનો મદ કરવાનો નહિ ભગવાન ગૌતમ મહાવીર
 પ્રભુને પણ છે કે હું ભગવાન ! માફ જ્ઞાન કેટલું ? તો
 પ્રભુ જવાબ આપે છે કે ન્યયનૂરમણ સમુદ્ર જે અરધા

રાજ્ય લોકમા પડયો છે. તે સમુદ્રના કાઠે બેસી, ચકલુ પાણી
લ્યે, તેટલુ તારૂ જ્ઞાન છે કેવળીના જ્ઞાન પાસે ગણુધરનું જ્ઞાન
તેટલુ છે. ૧૬૩૮૩ હાથી, તે દરેક હાથી ૪૦૦ ધનુષ્યનો
ઉંચો, અને ૩૦૦ ધનુષ્યની અબાડી સહિત ઉભા કરે, તેટલી
કેરી શાહીના ઢગલા કરે તે રુશનાઈથી જેટલુ લખાણ થાય,
તેટલુ ચૌદ પૂર્વાનું લખાણ થાય તેટલુ જ્ઞાન ગણુધરને
હોવા છતાં, કેવળીના જ્ઞાન પાસે ચકલાની ચાચમા સ્વય-
ભૂરમણ સમુદ્રનું પાણુ સમાય તેટલુ ગણાય ! ત્યારે આપણુ
જ્ઞાન તો કેટલામે ભાગે લેવાનું ? કે પછી, “Empty Vessels
make more sound”

ભર્યા ઘટ છલકાય નહિ, છલકાય તે અઢા,
અથ્થ કદી ભૂંકે નહિ, ભૂંકે તે ગઢા.

અગાધ જલ સ ચરી રોહિત માછલી લહેરથી પાણીમા
જાય છે, વેત જેવડી સફરી માછલી ફરફર થાય છે, તે તરત
દેખાય છે તેમ જેને છીછરું જ્ઞાન છે તેને ચર્ચા કરવી, વાદ
કરવો ખડું ગમે છે સામાને પાછા પાડવા માટે શુષ્ક જ્ઞાનીઓ
જ્ઞાન ચર્ચા કરી, આત્માનું અહિત કરી રહ્યા છે જ્ઞાનીઓ
તો નિરાલિમાની હોય ગૌતમ સ્વામીને ચૌદ પૂર્વાનું જ્ઞાન,
આવી તપશ્ચર્યા, ઊચ્ચ ચારિત્ર છતાં નિરાલિમાનપણુ કેવું ?
એવ તાકુમાર સાથે પણ રસપૂર્વક વાત કરે છે તને તારી
માતાએ આજ્ઞા આપી છે ? તો હું આ ભાર ઉપાડવા દર્શિ,
કેટલો વિનય ! જેનામા સહનશીલતા હોય, અને વિનયવાન
હોય તેને જ જ્ઞાન પચે છે

જ્ઞાન વિના ક્રિયા અ ધા જેવી, સમજ ક્રિયા વીણુ પ ચુ જેવી.
ભાવ મસાલો ભર લો, સંત સમાગમ કર લો,
કર લો કર લો, કર લો સ ત સમાગમ કર લો.

હાવાનળ સળગી રહ્યો છે ત્યા આધબોને પાગબો
 બન્ને છે આધબોને પગ છે પણ આંખ નથી. ત્યારે પાંખબો
 હાવાનળ બોઈ રહ્યો છે પણ આંધી થકે તેમ નથી. ત્યારે
 આધબોને અવાજ કરીને જોલાવે છે કે અહી આવ, રસ્તો
 બતાવું હું રસ્તો બતાવું અને હું પગ બતાવ, તો આ
 હાવાનળથી બધી શક્તિશુ નહિતર બન્ને બગી મરી જઈશુ
 તેમ જ્ઞાન અને ચારિત્ર બન્નેની જરૂર છે એકલા જ્ઞાન કે
 એકલા ચારિત્રથી મોક્ષે જવાતું નથી. સમ્યજ્ઞાન, સમ્યજ્ઞાન
 અને સમ્યક્ ચારિત્ર, ત્રણેનો મેળ થાય તેજ સાચો મોક્ષ માર્ગ છે

આ ભૂમિની અંદર લેખાં વિનાના માણસો જ મે છે
 ને મરે છે તેમાં મહાનપુરુષોના જીવન ચરિત્ર સુવલ્લ અક્ષરે
 લખાય છે આજે પૂજ્ય શ્રી દિવાળીબાઈ મહાસતીજીની
 તિથિ છે

ગુરુ મહાપતિ સરીખા, વહવાહ કાહે જોડ

શીતરસે રહ્યા કહે ઉપર લખાવત જોડ

અમારા જેવાને જલધારણુ કિયા જેવા ઘડા બનાવી
 દેનાર પરમ ઉપકારી ગુરુ જ્ઞાની હતાં વહવાણુમા જ મ થયો
 હતાં પિતા નાગરહાસભાઈ, માતા સતીજીબાઈ હતાં અહી
 વરસનાં થયા ત્યા માતા ગુજરી ગયા ત્યારપછી પંદર વર્ષના
 થયા ત્યારે લગ્ન થયા બેમાસ બાદ પતિ ગુજરી ગયા
 સુધ સમાન તે જીવી સુરજીબાઈ મહાસતીજી વૈરાગ્ય રસનાં
 ઝરણા વહાવે છે ફરતા ફરતાં વહવાણુ પધારે છે ત્યાથી
 બીજક વધાય ॥ પાત્ર વધ સુધી સસારી અવરયામાં ભણ્યાં
 જ્ઞાન એજી બધુ કે એક બે અને ત્રણ વાર વાંચે, ત્યાં
 મોહજ થઈ બામ વીસમે વડ સો થોક્યા કઠરથ કરી લીધા.

ખરાબર આત્મા જાગી ઉઠ્યો પિતાશ્રી પાસે આજ્ઞા લેતા બહુ શ્રમ પડ્યો હતો દીક્ષા લીધા પછી પદર વરસ સુધી ગુરૂણીનો ભોગ રહ્યો જ્ઞાનમાં એવા તૈયાર, કે દીક્ષા લીધા પછી બીજે જ દિવસે સુરજબાઈ મહાસતીજીએ સૂત્રના પાના આપી દેતા કહ્યું કે આજથી વ્યાખ્યાન તમારે આપવાનું છે ચારિત્રની ખીલવટ ઔર હતી જ્ઞાન લેવાની ધગશ બહુ હતી પૂ જસરાજજી મહારાજ સાહેબ, ખોટાદના પૂ હીરાજી મહારાજ સાહેબ, પૂ મુલચદજી મહારાજ સાહેબ હતા તેઓને પૂજ્ય મહાસતીજીએ સારી રીતે સાલળેલા એટલા પ્રભાવશાળી હતા ભાષા મધુર હતી કોઈ પણ દર્શન કરવા આવ્યા હોય, તે પ્રત્યાખ્યાન વિના ઉબરો ઉતરી શકે નહિ વિહારમાં બાઈઓ મૂકવા આવે, તે પણ કાંઈને કાંઈ પ્રતિજ્ઞા લઈને જ જાય બાલ બ્રહ્મચારીણીઓ ઉપર તો બહુજ પ્રેમ ભાળે ત્યાં તો આત્મા ઉછળે જ્યારે જીવે ત્યારે પાના હાથમાં જ હોય વાચવાની લગની એવી કે ગોચરીનો આહાર બે કલાક પડ્યો રહે તે ભલે, પણ પાના હેઠા મૂકે નહિ શ્રી લાલજી મહારાજ સાહેબ ૨૧ ઠાણા સહિત વઢવાણ પધાર્યા હતા ત્યારે ત્યાં સાધુ-સાધવીજીઓની સંખ્યા ૭૫ ની થઈ હતી તેમાં પ્રશ્ન ચર્ચા ચાલી દરેકમાં પૂજ્ય દિવાળીબાઈ મહાસતીજીનો પ્રથમ નખર આવ્યો શ્રી લાલજી મહારાજ તો કહેતા કે, થોડું કપટ સેવનથી સ્ત્રી વેદ પામ્યા છે, બાકી ચારિત્ર અને જ્ઞાન સરસ છે પૂજ્યશ્રીના ચોમાસાની માગણી ઠેર ઠેર થતી હતી

આવા પૂ શ્રી દિવાળીબાઈ મહાસતીજીનો ભોગ અમને રગુનથી આવતા થઈ ગયો પૂજ્યશ્રીનું વાકાનેરમાં ચોમાસુ

યમુ અમારામાં સસ્કાર બીજા રેડનાર પૂજ્ય ગુરુશ્રીનીના
 ઉપકારનો બહોલો વાળવો મુરઠેલ છે ગુરુના ઉપકાર અસીમ
 છે આવા પવિત્ર આત્મા ૩૮ વય સયમ માર્ગમાં રૂથ્યા
 મણા વિકાર કર્યો મણા પ્રાંતોમાં વિચરી બધાને પૂર્ણ સતોષ
 આપ્યો ગામડામાં ઠણી, દરજી સોની, હંબુ પણ સ્વામીજીને
 યાદ કરે છે, કે જવ જીવ સુધી ધ્યાનવિકારની બાબા આપી
 છે તે અમે પાળી રહ્યા છીએ શરીર લલકરુ, હૃદયે શેર
 બાથો છતાં સમતાબાવમાં ટકી રહ્યા મોરબીથી મનમુખલાલ
 ભાઈ જોવા આવતા તેઓ કહેતા કે શાની કેવી રીતે હજ
 હજને વેડે છે તે પાઠ શીખવા આવું છું, અચાતા વેડની કમ
 વખતે કેવી રીતે સહનશીલતા રાખી શકે છે તે દશન કરવા
 આવું છું ભરપૂર માદગીમાં પણ વાચન બાહુ હતું છેલ્લો
 દિવસ માથર સુધિ ૧૧ કાળ કરી ગયા, અતિમ સમયે,
 સંચારો કરી લીધો છેલ્લા છ માસથી અન્ન મૂકી બીધું હતું
 પાથેર દ્રવ ઉપર રહેતાં અતિમ થકીએ નમો અદિકૃતાણુ
 શબ્દ નીકળવા પ્રણ હૃદયે જાય છે

માગશ્વર સુધિ ૧૧ સવારના ૪-૨૫ કલાકે પરાલીએ
 કાગધમ પામ્યા બાતુમીસમાં તિથિ ઉજવવા માટે કારતક
 સુધિ ૧૧ની તિથિ રાખવામાં આવી છે

વ્યાખ્યાન ૧૧૪ સુ

સંવત ૨૦૨૧ના કારતક મુદિ ૧૨ રવિવાર, તા. ૧૫-૧૨-૬૪.

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ૧૯ મા અધ્યયનમા મૃગાપુત્રનો અધિકાર ચાલે છે

મૃગાપુત્ર કે જેને ભર યુવાનવયમા સંપૂર્ણ ત્યાગ માર્ગની તાલાવેલી નાગી છે, જેને સાચો માર્ગ સમજાણો છે, પછી તેને તે માર્ગે ચાલવાનું જ રહે છે કારણ કે આયુષ્યનો ભરોસો નથી કાળ નથી આવવાનો તેમ તો નથી જ વળી ક્યારે આવશે તેની પણ ખબર નથી માટે જ્ઞાની પુરુષો કહે છે કે આ તો થોડા સમયમા ઘણું કામ કાઢી લેવાનું છે જીવનની એક એક ક્ષણ લાખેણી નાચ છે દરેક પળમા સ્વ સ્વભાવમા ઠરવું, કામ, ક્રોધ, માન, માયા, લોભ ને કબજે કરવા, ઇન્દ્રિયો ઉપર વિનય મેળવીને અક્ષય સુખ હસ્તગત કરવાની માનવ ભવમા જે તક મળી છે, તે તકને મૃગાપુત્રે ઝડપી લીધી છે

માતાને સંબોધતા કુમાર કહે છે, હે માતા ! વનમા મૃગો અનેક ઠેકાણે ફરે છે મુનિઓ પણ એક સ્થળેથી બીજા સ્થળે વિચરતા રહે છે જનપદોમા જવાથી સયમ જળવાય છે અને લોકોને ધર્મલાભ મળે છે, તેમજ લોકો વીતરાગ માર્ગના જ્ઞાતા બને છે સત્સંગ વસ્તુ અનેરી છે કોઈ કાયદાની ચુગાલમા ફસાઈ ગયા હોય તો વકીલ બેરીસ્ટરની

સલાહ દે છે, માદા પડી જતાં ડોક્ટર કે વૈદ્યનું ચક્ષુ સ્વીકારે છે, તેવી રીતે સત પુરુષો મોક્ષ માગના નિષ્ણાત છે તેઓ સદેશો દેલાવી જગતને કહેતા ફરે છે, કે શક્તિ, સિદ્ધિ, ભગવાનમા છે તે તમારા આત્મામા પણ છે ભગવાને તે શક્તિ પ્રગટ કરી છે, બ્યારે આપણે તે શક્તિને યોગવી છે આપણાં આવરણ તળે પડેલી શક્તિનો હવે ઉઘાડ કરવાનો ॥ અને એ ઉઘાડ કરવાનો આ અમૂલ્ય એવો માનવભવ મળ્યો છે આ સમય મળ્યો છે—“સમય સાધે તે જ સાધક

મૃગાપુત્ર કહે છે કે માતા ! મૃગો જેમ એક સ્થળે રહેતા નથી તેમ સાધુ પુરુષો એક સ્થળે ન રહેતાં આમી પ્રયામ વિષયે છે મહાવીર ભગવાન જેવા સાક્ષાત્ વીર”કરે તમા આર જ્ઞાન અને શૌર્ય પૂવના ધણી ગણધરો એ પણ વિહારની અવહારતાને લોપી નથી. તેઓ પણ આમિગમ વિહાર કરતા સ્થળે સ્થળે ફરી ધમવીજ પ્રવર્તાવતા લોકોને સત્ય સ્વભાવનું જ્ઞાન કરાવતા વળી મુનિઓ જોખરીએ જામ ત્યારે પણ એકજ લેરથી આહાર ન લે પશુ

महा बुद्धस्त पुण्ड्रस्त धर्मो जाविर्ह रस्त ।

व य पुण्ड्रं कीलामेह सीम पीजेर्ह अप्पय ॥

જવીરીતે વૃક્ષ ઉપરના ફળ-ફૂલને ચૂસવા બ્રમરો આવે, તે એકજ ફળ કે ફૂલ ઉપર બેસી બધા રસ ચૂસતા નથી પણ બધા ફળ-ફૂલોમાથી થોડો થોડો રસ ચૂસે ॥ તેવી રીતે મુનિઓ પણ પોતાના સમમની સાધના કરવા માટે ફરેક લેરથી મર્યાદિત આહાર લે છે જોખરી કરનારે ઉપે માટે

વડોરી લેવુ ન જોઈએ કોના માટે બનાવ્યુ છે ? શા માટે બનાવ્યુ છે ? તે પૂછવુ જોઈએ. ઘરડાઓ તથા સુવાવડી તથા માદાઓ માટે બનાવ્યુ હોય તો તેમના વાપર્યા વિના ન લેવાય અરે ! બે જણા ભાણે જમવા બેઠા હોય, તો બન્નેનો અભિપ્રાય જણ્યા વગર લેવાય નહિ આહાર લેવામા ઘણી ઘણી વસ્તુની કાળજી રાખવી પડે છે મુનિ પરાણે કોઈ વસ્તુ વડોરતા નથી. વડોરાવવા આવનાર ના પગનીચે સચેત વસ્તુ કચરાઈ જાય તો સાધુને તે વડોરવુ કલ્પે નહિ આ પ્રકારે ગોચરીએ જતા મુનિ હિલણા કે નિદાને પાત્ર થતા નથી. આવા મુનિઓ શ્રાવકોને પણ ગોચરીના ભાવો સમજાવે છે શ્રાવકો પણ ૪૨-૪૭-૯૬ દોષોને સારી રીતે સમજતા હોય છે ભક્તિ-ભાવ ભલે ઉછળતો હોય, પણ દેવામા કોઈ પ્રકારનો દોષ તો લાગતો નથી ને ? સાધુની જેમ શ્રાવકોએ પણ આ દોષોથી સાવચેત રહેવાનુ છે દાનશાળાનો આહાર, ભરી ગયેલા પાછળ પુણ્ય નિમિત્તો કરેલો આહાર, ભીખારીઓ માટે કાઢી રાખેલો આહાર, મુનિને કલ્પે નહિ

ભગવાનની આજ્ઞા છે કે પ્રણીત રસ આહારથી ઈન્દ્રિયો જલદી દિપ્ત અને સતેજ થાય છે ઈન્દ્રિયો તો સૂતેલી સિંહણો છે વકરીને ઉભી થાશે ત્યારે વશ કરવી બહુજ મુશ્કેલ બનશે પ્રણીત આહારપાણી મદ વધારનારા છે, આવો ખોરાક પેટમા જશે તો સયમ દુષ્કર નિવડશે ગૃહસ્થો તો લ્યો લ્યો કરે, પણ લેનારે તો મર્યાદિત આહાર પાણી લેવા જોઈએ

વિજય ચોરને શેઠ ખાવા આપતા તે રૂપાળો કે બળવાન કરવા માટે નહિ પણ શેઠ તેની સાથે હેડમા પડ્યા હતા

તેથી આપતા હતા. આજે તો કેટલા ૮૬ ખાવા ભોજન
 ડીએ તેનો હિસાબ નહિ. વ્યાખ્યાનમાં જો રસ પરિત્યાગની
 વાત આવે ત્યાં ઘણાને તો ૮૬ છૂટે, કેમ જોસવું કેમ ખાવું
 પીવું. આશ્વ વગેરે દરેક કાર્યમાં ચતના હોવી ઘટે. જો ચતના
 પૂવક આ બધી ક્રિયા કરાય, તો પાપક્રમ બંધાય નહિ.

જો સાધુ જોકજી ઘેરથી બધા આહાર લ્યે, તો હિલ્લ
 કે નિદાને પાત્ર થાય છે, વળી ગૃહસ્થીને ફરી નિપજવવું
 પડે એટલે જ કાયનો આરભ કરવો પડે જ અને' વધુમાં
 બંધન પશુ કારણ બને છે એટલે ભગવાને આજ્ઞા કરી છે કે
 જેમ ગાયો ઉપર ઉપરથી ધામ ભરે છે, તેવી રીતે મુનિઓએ
 દરેક ઘેર ફરી થોડું થોડું વહોરવાનું જ તેથી જોબરી કહી
 છે. ગદ્દાચારી નહિ. સાધુને મળે તોય ઠીક અને ન મળે તો
 પણ ઠીક કારણ કે સાધુઓએ સંયમને દેહમાં કેળવી લીધા
 હોય છે. જીવનમાં કોઈ વસ્તુ કેળવાઈ ગયા પછી, કુખ કે
 મન ઉપર તેની અસર રહેતી નથી.

ધાર તપશ્ચર્યામાં પણ મનને તાપ નથી
 સંપન્ન અને નહીં મનને પ્રસન્ન બાવ જો
 રજકણ કે શક્તિ વૈમાનિક દેવની
 સર્વે માન્યા પુણ્યજી એક સ્વભાવ જો-જાપૂવ જાવસર

ધાર તપશ્ચર્યા કરતા હોય જે સાંભળતાં મૂંઝારો
 છૂટી જાય છતાં મુનિને મનમાં સંતાપ ન હોય જે દેહાધ્યાસ
 છેડે છે તે જ આત્માને ઉજળો બનાવે છે તપસ્વાદ્યથી બઠ્ઠીમાં
 સત પુરોષ આત્માને ઉજળો કરે છે આજે તો ઉપવાસ કે
 આયજિલ કરે તેને જ તપસ્વા કહેવાય છે પણ તપસ્વા
 બાર પ્રકારે છે બધા તપમાં ઉત્તમ તપ બ્રહ્મચર્ય છે

લગવાન નેમિનાથ પાસે દીક્ષા અગીકાર કરેલા શ્રી કૃષ્ણના પુત્ર ઢઢણુ પ્રતિજ્ઞા કરે છે કે મારી લખ્ધિનો આહાર મળે તોજ મારે લેવો. રોજ વહોરવા જાય બે પહોર વીતી જાય પણ કયાય જોગ મળતો નથી. એક બે દિવસ કરતા ત્રણ ત્રણ માસ વીતી ગયા કયાસુધી ધીરજ રહે ! શ્રી કૃષ્ણ જેવાના પુત્ર દીક્ષા લીધા પછી પાણીનુ ટીપુ પણ નથી પામ્યા. પાત્ર માસ વીતી ગયા ગાત્ર સાવ સુકાઈ ગયા. રાજાનો કુવર સાવ હાડપિંજર થઈ ગયો. છ માસ થયા ૧૮૦ દિવસે કેટલી અશક્તિ હશે ? આજે તો એક ઉપવાસ કરવો પડે, ત્યા ડાડિયાડૂલ થઈ જાય છે શ્રી કૃષ્ણ મહારાજ નેમિનાથ પ્રભુને વાદવા આવે છે વાદી લીધા પછી પૂછે છે, પ્રભુ ? અઢાર હજાર મુનિવરોમા કયા અણુગાર મહાન્ ઉતકૃષ્ટ તપ આદરી રહ્યા છે ! ત્રિકાળજ્ઞાની લગવાન પોતાના જ્ઞાનમા નીરળી રહ્યા છે કહે છે, તમારો પુત્ર ઢઢણુ, જેણે દીક્ષા લીધી છે, તે અઢાર હજાર મુનિઓમા સર્વેથી શ્રેષ્ઠ એવી એની નિર્જરા છે શ્રી કૃષ્ણ મહારાજને આવા મહાન્ પુરુષને વાદવાની ઈચ્છા પ્રગટે છે મુનિતો વહોરવા ગયા છે વળતી રાજાની સવારી સામે મળે છે શ્રી કૃષ્ણ મહારાજ હાથી ઉપરથી નીચે ઉતરી મુનિને વદના કરે છે સાધુ પ્રત્યે ભાવના કેટલી ? આજે લોકોને બળતર વચ્ચે વદણા કરતા શરમ આવે છે બાલ બ્રહ્મચારી, છતી ઋદ્ધિ ત્યાગીને નીકળ્યા છે. આજે તો એક ટકનુ પણ ત્યજતુ નથી રાડીરાડ સ્ત્રી પૌષધ કરવા બહાર નીકળી ઉપાશ્રયે આવતા, ઘરનુ તાણુ ત્રણ વખત ખેચે વળી પાડોશીને પણ ભલામણ કરતી જાય તમે ઘર મૂકીને અહી આવ્યા છો

તેથી આપતા હતા આજે તો કેટલા ટક ખાવા બેઠે
છીએ તેનો હિસાબ નહિ વ્યાખ્યાનમાં જો રસ પરિભ્રાજની
વાત આવે ત્યાં ઘણાને તો ઠાઠ છૂટે, કેમ જોસવું કેમ ખાવું
પીવું, બાલવું વગેરે હરેક કાચ માં ચતના હોવી થટે. જો ચતના
પૂવક આ બધી ક્રિયા કરાય તો પાપક્રમ બધાય નહિ.

જો સાધુ એકજ ઘેરથી બધા આહાર સ્વે, તો હિલચા
કે નિહાને પાત્ર થાય છે, વગી ચૂંકસ્થીને ફરી નિપજાવવું
પડે એટલે છ કાચનો આરભ કરવો પડે છે અને વધુમાં
મધ્ય પક્ષ કારણ બને છે એટલે ભગવાને આજ્ઞા કરી છે કે
જેમ જાયો ઉપર ઉપરથી પ્રાપ્ત થાય છે તેવી રીતે મુનિઓએ
હરેક ઘેર ફરી થોડું થોડું વહોરવાનું છે તેથી બેચેરી કહી
છે અદ્યાચારી નહિ સાધુને મળે તોય ઠીક અને ન મળે તો
પણ ઠીક કારણ કે સાધુઓએ સ્વયમને દેહમાં કેળવી લીધા
હોય છે જીવનમાં કોઈ વસ્તુ કેળવાઈ અથા પછી હુ ખ કે
મન ઉપર તેની અસર રહેતી નથી

ધાર તપસ્યામાં પક્ષ મનને તાપ નહી
સરસ જાને નહી મનને પ્રસન્ન જાવ જો
રજકલ્પ કે વ્યર્થ વૈભવનિક દેવતા
શવે માન્યા પુદ્ગલ એક સ્વભાવ જો-જાપૂર્વ જાવસર

ધાર તપસ્યામાં કરતા હોય જે સાબળતા મૂળરો
છૂટી જાય હતા મુનિને મનમાં સતાપ ન હોય જે દેહાધ્યાસ
છાડે છે તે જ આત્માને ઉજળો બનાવે છે તપસ્યારૂપી ભૂમીમાં
મન પુરુષો આત્માને ઉજળો કરે છે આજે તો ઉપવાસ કે
આયજિલ કરે. તેને જ તપસ્યા કહેવાય છે પણ તપસ્યા
બાર પ્રકારે છે બધા તપમાં ઉત્તમ તપ પ્રજ્ઞાવ્ય છે

ભગવાન નેમિનાથ પાસે દીક્ષા અગીકાર કરેલા શ્રી કૃષ્ણના પુત્ર ઢઢણુ પ્રતિજ્ઞા કરે છે કે મારી લખિંધનો આહાર મળે તોજ મારે લેવો રોજ વહોરવા જાય એ પહોર વીતી જાય પણ કયાય જોગ મળતો નથી એક બે દિવસ કરતા ત્રણ ત્રણ માસ વીતી ગયા કયાસુધી ધીરજ રહે ! શ્રી કૃષ્ણ જેવાના પુત્ર દીક્ષા લીધા પછી પાણીનું ટીપુ પણ નથી પામ્યા. પાત્ર માસ વીતી ગયા ગાત્ર સાવ સુકાઈ ગયા રાજાનો કુવર સાવ હાડપિંજર થઈ ગયો. છ માસ થયા ૧૮૦ દિવસે કેટલી અશક્તિ હશે ? આજે તો એક ઉપવાસ કરવો પડે, ત્યાં ડાડિયાડૂલ થઈ જાય છે શ્રી કૃષ્ણ મહારાજ નેમિનાથ પ્રભુને વાદવા આવે છે વાદી લીધા પછી પૂછે છે, પ્રભુ ? અઢાર હજાર મુનિવરોમા કયા અણગાર મહાન્ ઉતકૃષ્ટ તપ આદરી રહ્યા છે ! ત્રિકાળજ્ઞાની ભગવાન પોતાના જ્ઞાનમા નીરખી રહ્યા છે કહે છે, તમારો પુત્ર ઢઢણુ, જેણે દીક્ષા લીધી છે, તે અઢાર હજાર મુનિઓમા સર્વેથી શ્રેષ્ઠ એવી એની નિર્જરા છે શ્રી કૃષ્ણ મહારાજને આવા મહાન્ પુરુષને વાદવાની ઈચ્છા પ્રગટે છે મુનિતો વહોરવા ગયા છે વળતી રાજાની સવારી સામે મળે છે શ્રી કૃષ્ણ મહારાજ હાથી ઉપરથી નીચે ઉતરી મુનિને વદના કરે છે. સાધુ પ્રત્યે ભાવના કેટલી ? આજે લોકોને બજાર વચ્ચે વદણા કરતા શરમ આવે છે ખાલ બ્રહ્મચારી, છતી ઋદ્ધિ ત્યાગીને નીકળ્યા છે. આજે તો એક ટકનું પણ ત્યજતું નથી રાડીરાડ સ્ત્રી પૌષધ કરવા બહાર નીકળી ઉપાશ્રયે આવતા, ઘરનું તાણુ ત્રણ વખત ખેંચે વળી પાડોશીને પણ ભલામણ કરતી જાય તમે ઘર મૂકીને અહીં આવ્યા છો

પણ જોઈ ચાવીમા આખુ જો ધર સાથે લઇને આવેા છે મમતા
 લેગી જ છે મમત્વ ભાવ ઉડાડી જેણે વીતરાજ માટે પ્રયાણ
 કર્યા છે, તેને હું વાહુ છું જોવા બધા ઉત્કૃષ્ટ ભાવ આવે,
 ત્યા નીચજોત્ર કર્મ ખપી જાય છે અને સૌભાગ્યપણુ ઉપાસન
 થાય છે દેખાદેખીથી કે શરમથી વહણા કરવાથી કંઈ વળતુ
 નથી કાયા નમાવતા પહેલાં હૃદય નમાવતા શીખેા ભાવવદન
 કરવાથી કર્મની લેખડો ઉઠી જાય છે

શ્રી કૃષ્ણ મહારાજ હૃદયને નમસ્કાર કરે છે, તે જોઈ
 કંઈક જોઈ રહ્યો છે મુનિને કહે છે પધારે મહારાજ ? લાભ
 આપેા મુજ્જતો આહાર છે તેડવા ગયા નથી કંઈકના ભાવ જોવા
 છે કે કૃષ્ણ મહારાજ દેખતાં વહોરાવીશ તો તેમની પ્રસન્નતા
 મેળવીશ ભાવ દેખી મુનિ વહોરવા જાય છે કંઈક ચાર લાડવા
 વહોરાવે છે પહેલો જ જોગ મળ્યો છે વહોરીને ઉપાસ્યે
 આવે છે નેમિનાથ પ્રભુને આહાર જતાવી પૂછે છે, કે પ્રભુ ?
 હ મહિને આ મળતો આહાર મારી લખિધનો છે કે બીજા
 કોઈની લખિધનો ? શ્રી કૃષ્ણની લખિધના લાડવા છે,
 જેમ નેમિનાથે જવાળ આપ્યેા, તમારી લખિધના નથી જો
 જેમજ હોય તો તે મને કલ્પે નહિ. જેમ ઠહી, હૃદય મુનિ
 પરકવવા માટે આલ્યા પોતેજ કુભારના નિભાડે જાય છે બીજા
 સાધુને મોકલુ તમ નહિ. પોતાનું કામ પારકા પાસે ન
 કરાવતુ તે નિયમ તો જુઓ ?

ઈંદ નિભાડે જઈ કરી હું વારીલાલ
 વૃંદો કર્મ સમાજ દે હું વારીલાલ
 આવી શુદ્ધિ ભાવતા હું વારીલાલ
 ખાન્યા દેવજ ત્યાં દે હું વારીલાલ

અતઃ કરણની વિશુદ્ધિ એ જ સાચી જીવન સિદ્ધિ કુલારના નિભાડે જઈ બેસી, લાડવાનો ભૂકો કરે છે જ્યાં ચાર લાડવા ચોળે છે ત્યાં ચાર ઘનઘાતી 'કર્મ' ચોળાઈ જાય છે ક્ષપક શ્રેણી, ક્ષાયક ભાવ, કેવળ દર્શન અને કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી લીધું ઉપાશ્રય કે મદિરમા જ ધર્મ સાધના થાય તેણે કંઈ નથી. અહીં તો કુલારના નિભાડા જેવા સ્થાને કેવળજ્ઞાન પ્રગટી ગયું અદરનો જ્યારે ભાવ ઉછળે છે ત્યારે ગમે તે સ્થળ કે સમય હોય ભવની રાશો તૂટતા વાર લાગતી નથી કેવળી વહોરવા જાય પછી અસુજતુ થાય ખરું ? પાત્ર અતરાય કર્મનો વિરોધ થયો ચાર ઘનઘાતી કર્મોને ક્ષય કરી નાખ્યા એ માટે છ માસ સુધી ખેડ કરી અને અનંત સંસારને તોડી નાખ્યો શાશ્વત સુખના અધિકારી બની ગયા

મૃગચર્યા કરવા પુત્ર તૈયાર થયો છે માતા-પિતા કહે છે, હે પુત્ર ? જેમ સુખ ઉપજે તેમ કર માતાપિતાએ જાણી લીધું કે પુત્રને વૈરાગ્યનો ખરેખરો રંગ લાગી ગયો છે વિષય રસ ઉડે ત્યારેજ વૈરાગ્ય રસ આવે છે વૈરાગ્ય અને વિષયને પ્રતિસ્પર્ધતા છે સંસારનો માર્ગ અને મોક્ષનો માર્ગ ઉલટો છે. વિષયના સુખ અલ્પ છે, ભાવિમા અનંતગણુ હું બં ઉપજાવે તેવા છે, તેવો પાકો નિર્ણય, જે બ્રહ્મચર્યાને માર્ગે પડે છે, તેનેજ આવી શકે છે

આ સમયે, શ્રી જેઠાલાલભાઈ પરસોતમ પારેખ અને શ્રી વૃજલાલભાઈ કરશનદાસ પારેખે સંબોડે બ્રહ્મચર્યા વ્રત અંગીકાર કર્યું હતું

ત્યારબાદ, જૂનાગઢ, જેતપુર, ધોરાજી, ઉપલેટાથી

પધારેલા શ્રી સચેના ઠેપ્પુશેનોએ બા. પ્ર. ૫ લીલાવતી
બાઈ મહાસતીજી સાહેબને શેષકાળ સોરઠ પ્રાન્તમાં પધારવાની
નથા ધર્મલાભ આપવાની આમહુબરી વિનતી કરી હતી

૫ મહાસતીજી સાહેબે—પ્રણયારીઓ માટેનું “આશિર
રમે રંગી ચૂંદડી રે” નું કાવ્ય ગાયું હતું અને વ્યાખ્યા
નની સમાપ્તિ થઈ હતી

વ્યાખ્યાન ૧૧૫ મું

સવત ૨૦૨૧ના કારતક સુદ ૧૩ સોમવાર, તા ૧૬-૧૧-૬૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ ઉત્ત-
રાધ્યયન સૂત્રના ૧૬માં અધ્યયનમાં મુગાપુત્રનો અધિકાર આલે
છે મુગાપુત્ર માતાપિતાને મુમત્સ્યાનું સ્વરૂપ સમજાવી રહ્યા છે

મિગચારિયં ચરિસ્તામિ યજ્ઞ પુત્રા મહા છુદ્ધ ।

અમ્મા પિતૃર્હિઽણુન્માત્રો મહારુદર્શિ તદ્વા ॥૮૪॥

મિગ ચારિય ચરિસ્તામિ તત્ત્વ વુક્ત્વ વિમોક્ષર્શિ

તુમ્હેર્હિ અમ્મણુન્માત્રો ગચ્છ પુત્ર મહા છુદ્ધ ॥૮૫॥

મુગાપુત્ર કહે છે કે હું મુમત્સ્યા કરીશ વનમાં રહેતા
મુગલાઓને કોઈનો આધાર હોતો નથી. કોઈ તેની સાર કે
સલાહ લેતું નથી એ કે વનના મુજલાઓ તો પરત્ર ઉ-
ન્મારે હું તો સ્વતંત્રપણે વિચરતો જ્ઞાન હથેલ વ્યર્થિતમાં
રમણતા કરીશ હું સારને કહી પણ માફ નહીં કરે મુનિ થયા
પછી પણ સેવા કરવાના ભાવ રાખીશ પણ સેવા લેવાના ભાવ

નહિ રાખું. સર્વ દુ ખથી વિમુક્ત થવાનો આ સ યમપ થ છે

માતાપિતા આજ્ઞા આપે છે હે પુત્ર ? સુખ ઉપજે તેમ કર તેમા વિલખ કર નહિ માતાપિતાએ મૃગાપુત્રમા સાચા વૈરાગ્યના દર્શન કર્યા છે સિ હ માફક દીક્ષા લઈ સિ હ માફક પાળે એવો, વીતરાગના માર્ગને દીપાવે તેવો પુત્ર છે એવી પૂર્ણ ખાત્રી થયે આજ્ઞા આપે છે.

एवं सौ अम्मापियरो, अणुमाणित्ताण बहु विह ।

મમત્ત છિન્દઈ તાહે, મહાનાગા વ્વ કં ચુય ।. ૮૬

મૃગાપુત્ર સ યમપ થે પડવા તૈયાર થઈ ગયા આખા ગામની અદરથી અને બહારથી કચરા કઢાવવા કોટવાળને આજ્ઞા આપી દીધી ઠેર ઠેર પાણીના છટકાવ કરવામા આવ્યા ધ્વજ પતાકાઓ અને નગરના ચોકે ચોકે માડવા નાખવાના હુકમો કરી દીધા હજાર પુરુષો એકી સાથે ઉપાડી શકે તેવી શિબિકા તૈયાર કરાવી માતાનો એકનો એક પુત્ર, પ્રિયકારી, ઈષ્ટકારી, કતકારી, મનોર, આખના રત્ન સમાન, હૈયાનો હાર, કાળજીની કોર સમાન-વહાલોપુત્ર દીક્ષા લેવા તૈયાર થાય, એના માતાપિતાને ઉલ્લાસ કેટલો હોય ? અપૂર્વ મહોત્સવ મનાવે છે પોતાના વૈભવ પ્રમાણે ૧૦૮ સોનાના, ૧૦૮ રૂપાના કળશ, ૧૦૮ રૂપુ અને રત્ન, ૧૦૮ સોનુ અને રત્ન, ૧૦૮ માટીના કળશનુ પ્રદર્શન કરી, વચ્ચે મૃગાપુત્રને ખેસારી અલિ-ખેક કરે છે સ્નાનમંજન કરાવનાર નાઈને એક લાખ સોનૈયા આપે છે આ તો રાજાનો કુવર દીક્ષા લ્યે છે એટલે ઘણા ઘણા ને લાલ મળે નાઈ આવી, હાથ પગ ઘોઈ, મોઢા આડે આઠપડુ વસ્ત્ર રાખી, પરમ યતનાપૂર્વક માથાના વાળ લઈ લ્યે છે ચાર આગળ વજ્રને બધા વાળ કાઢી નાખે છે ત્યાર

બાદ ગાત્રે થઈને ચથી, બાર મોડો અને મૃત્યુ ઘણું એવા આશુપણે પહેરાવે છે બાળુખંધ પોથી, ઠોકમાં અઢારસરો-
નવસરો-ત્રણસરો હાર પહેરાવી દીધા આખી ઠોક હકાર્ષ
જાય છે હિસા, માણેક, મોતી રતના આશુપણે પહેરા યા-
કેડે રત્નજટિલ કંદોરો, સુરવાળ અચકન, સોનેરી જ્વેલ દીપે
છે માતાએ હસ લક્ષણની સાડી, પાણીની ધાર જેવા મુલા
યમ વસ્ત્રો પહેરી, પુત્રના માયાના વાળને ધોઈ-સાફ કરી
થઈને રંગદોળી રતના હાળકામાં મૂકી દીધા તિથિએ સ્મ
રણ કરવા માટે સ સારી જીવો જાદી તરીકે રાખે છે સરખસમા
હંબરોનો સખ્યામાં નગરજનો સામેલ થયા સૌ પોતાના
જીવનને ધન્ય માનવા લાગ્યા છે

મૃગાપુત્રે પાલખીને ત્રણ પ્રહરિણા લીધી અને ત્યાર
બાદ પાલખીમાં સિદ્ધાસને બીરાજમાન થયા બે બાઈઓ
આમર ઠોળી રહી છે માતાજી બદાસને જમણી બાડુ બેઠા
છે ઠાળી બાળુ ધાવમાતા સ્મરણ વ્રજ, પાત્ર લઈને બેઠા છે
મિલકની તાલાવેલી લાગી છે મમતાનાં બંધનેને ફગાવી
દીધા છે

જ ખ કરી જે મમતાનાં હાર ને,
તારો દુઠો જોઈ રે સ સાર જ ખ કરી જે
જ મીને નથી ફરી પાણુ જનમજુ
ક્યારે ફરશે પુત્રુનો માર જ ખ કરી જે
તારો દુઠો જોઈ રે સ સાર જ ખ કરી જે

દીક્ષા લેવી છે સયમ પથે પડવું છે તે હાથની વીટીને
કે શરીર ઉપરના આશુપણેને બેતા નથી આ તો માવતર
પોતાના કા પુરા કરે છે આ પહેરૂ તો સાગે લાગુ ! એવી

દષ્ટિ દીક્ષાર્થીની હોય ? પરની શોભામા મારી શોભા થાય
એ માનનારો આત્મા નથી તારી શોભા પરથી હોય કે
શીલથી ! નેકટાર્થ બાધી હોય તો ઠીક લાગે ઘ્રિટીશરો આલ્યા
ગયા પણ ગળેફાસો રહી ગયો એની જરૂર શી છે ? પુરુષોને
એવા વ્યસન પડી ગયા છે કે જેવા પાટલુન, તેવા ભેડા,
તેવોજ કમરનો પટો, જેમ ખૈરામા મેચીંગ આલ્યુ-એરીંગ,
બગડી, વીંટી, માળા, ચપલ, ચશ્મા, રીબીન અને તેવોજ
આદલો-તેમ પુરુષોમા પણ થઈ ગયું છે રોજ સળયો ફેરવી,
હળમત તો કરવી જ ભેઈએ ભલેને લોહી નીકળે ! શરીરને
વિભુષા કરવામા આજે એટલી બધી તાલાવેલી થઈ ગઈ છે
કે તે છોડવું સહેલું લાગતું નથી અહીં તો રાજકુવર દીક્ષા
લ્યે છે, છતાં દાગીના-ઘરેણા ઉપર મૃગાપુત્રનું લક્ષ્ય નથી
બત્રીસ નારીઓ સામે ભેયું નથી કે શું કરે છે ! એક વખત
મોહું દેખાડી આવું, શું એવું હોય ? મૃગાપુત્રે મમત્વ ભાવને છેદી
નાખ્યો છે જે જન્મે છે તે મરે છે અને મરીને ફરી જન્મે
છે, તેમા મમત્વ શા માટે ? એક ખાડમાથી બીજી ખાડમા,
આમ ભવોભવ અનતકાળથી જીવની સ્થિતિ છે હવે જો
મમતાનાં દ્વાર બંધ કરી દેવામા આવે તો ભવનો આરો
આવી જાય જીવ બધા સાથે મમતા રાખે છે પણ સાથે
આવવા કોઈ સમર્થ નથી

સુત, નાર, માત, પિતુ, લોધ, કોઈ અંત સહાયક નાહી,
કયું ભરે પાપકા થેલા, સખ ચલા ચલીકા ખેલા,
દો દિનકા જગમે' મેલા, સખ ચલા ચલીકા ખેલા

આ સ સારમા આપણે ભેઈ રહ્યા છીએ કે દુશ્મનની
છાતી ફાટી જાય તેવા દીકરાઓને, બાપ કાંધે ચડાવી રમશા-

નમાં મેલી આવે છે માતા-પિતા, બાઈ કેઈ સાથે જતુ નથી. મા બાઈ પુત્ર, પુત્રી, સ્ત્રી વરીકે સબધે બેજાણા પણ શુ કાયમ રહેવાના હીએ ! તો પછી પાપનો મેલો કેમ જરી રહ્યા હો ! કાળાબનાર કેના માટે ? કયાં કર્મ કેણુ બોમવશે ?

જે પાવકમ્યંદિ ઘણ મળુસા સમાયવળ્લી જમરૂ ગદાય પદાય ત વામ પર્યદિવ નરે ચૈરાણુ વચ્ચા નરય ડહેન્તિ તારા

મનુષ્યો પાપ કર્મ વડે ધનને અમૃત માફક એકદુ કરે છે પણ સમજતા નથી કે આ મોકબાગનો પાસલો ભય કર છે 'જેહપાસા મય કરા' મુએને પકડવા માટે જ જ લમા પારાધીઓ પાસલો નાએ છ, તેમ આ સસાર રૂપી અટવીમા જીવને માતા-પિતા બાઈ બહેન માસી, ફાઈના સબધે બધા પાસલા રચાયા છે જીવ તેમાં જકડાઈ ભય છે આ પાસલાની વાત કેશી સ્વામીએ કહી છે કે સ્નેહનું બધન ભય કર છે કેણુ તારૂ નામ રાખવાવાળુ છે ? છતા મમતા પારવજરની છે મારે હીકરો હોય તો સારૂ ! આવ્યો ત્યારે કેને લેજો લઈને આવ્યો હતો ?

એક હીકરા માટે થઈને કેન્કેટલા મનોરથ તૈયાર કરે છે ! સદા બનારમા પચાસ હબારની ખોટ કરીને આવ્યો હોય છતા મા કહી હશે કે જો જો તમે કર્મ બાંધને કર્મવા નહિ કર્મક કાણુ ધોણુ કરશે તો આપણે જીગી સરશુ ! આમ રૂપરૂપ થઈ ભય વળી ઉપરથી આત્માસન આવે, હોય, થઈ ભય આનંદથી જા પી અને લહેર કર અને જો જૂલેજૂલે પિના કહી હશે કે રણવાનુ આવડતુ નથી ને ગુમાવી રહ્યો છા ! આવા ખોળનો વપાર કયો ? બસ થઈ રહ્યું હા પાસલેટનો

ડોઝા ઉઘો વાળશે કે માંકડ મારવાની દવા પી લેશે ? સ સા-
રમા ખોટ ખાઈ દ્યો છો તે સહન કરવાની શક્તિ છે અને
ઉપર જતા સમાધાન કરતા પણ આવડે છે, તો પછી કર્મ સાથે
સમાધાન કરતા કેમ આવડતું નથી ? અહીં ઉપાશ્રયમા પગ-
રખા જાય, ત્યાં ઉઘો નીચો થઈ જાય મળે નહિ, એટલે
કહે પનોતી ગઈ, જો મળે તો ત્યાં ત્યાં કઢાવે અજ્ઞાની
જીવોની શી વાત કરવી ? સાવરણીનું ભોથું ગાયે મોઢામા
લીધું હોય, તો ખાઈઓ ગાયને ઘોકે ઘોકે ટીપી નાખે.
અરે ? પણ મમતામાને મમતામા મરી જશે. ભર્યા પટારા
એમજ પડી રહેશે આત્માનું છડેચોક પતન કરી રહ્યા છો
દીકરા સ્વર્ગના ખારણા થોડા દેખાડી દેશે ? આજે તો કહેશે,
છોકરાવને કદમૂળની ના કેમ કહેવાય ? ભાઈ માટે તો કરી
દેવું પડેને ? દશા તો જુઓ ! તમારા પુત્રો તમારી હયાતીમા
તમારૂં કહ્યું કરે નહિ, તે ધર્મ શું સાચવી જાણશે ? તમારું
નામ શું રાખશે ? ઉપાશ્રયના ખારણા જોશે કે કેમ, તે શકા
છે. તમે સવાર-સાંજ અતિક્રમણ, સામાયિક આદિ કરો છો
પણ તમારા છોકરાઓ તેમ કરશે તેવું તમને લાગે છે ? જો
ન લાગતું હોય તો એમને માટે થઈને મમતામા શું મરી
રહ્યા છો ?

અરે ભાઈ ! મોહ જ રોવરાવનાર છે, મમતા મારી
નાખનારી છે કઈક બેબી-બાબા મૂકીને આવ્યા છો સગપણ
કઈક જોડયા ને તોડયા છે જ્ઞાનીઓએ સ્નેહપાસને વધુમા વધુ
ભય કર ગણ્યો છે આરાધનાની આમ્રઘટામાજ જયશ્રીની
કોકિલા ટહુકે છે

મૃગાપુત્રે મમત્વ બાવનો ઉચ્છેદ કરી, જેમ સપ કાચળી
છેડી ચાલ્યો બમ છે અને પાણુ વાળીને ભેતો નથી તેવી
રીતે મૃગાપુત્ર ઘરખાર છેડી જત્રીસ સ્ત્રીઓનો ત્યાગ કરી,
ચાલી નીકળ્યા છે સ્ત્રીઓ અને માતા રૂદન કરે છે, પણ તેની
સામય ભેતો નથી. એ તો સમજે છે કે પાઠેશ્વરીના ઘરમાં
ધીની પાટુડી છે લંધી વળે, તેમાં મારે શું ? જેમ નમિરાજ
ઈન્દ્રને કહેતા હતા કે મિથીલા બળે છે તેમાં મારૂ કાંઈ
કાલજી નથી. મારૂ હોય તે બળે નહિ અને બળે તે મારૂ
નહિ. જેને આત્માની કિમત સમજાણી છે તેને પછી પર
પકાયોં તરફનો મોઢું જોતો જ નથી.

જીવન જીવકારે જોડ્યો સોના જીવકારે મોડ્યો

મૂઠી હીધા રત્ન અને કાચના કુઠડે મોડ્યો
માયાના બંધનમાં મારૂ જીવન જીવકારે જીવે વધી બધું જીવાઈ
જોડી જોડી જીવકારે જાડી રૂ જીવાઈ

સાત માળનો મહેલ બતાવ્યો હોય ફરનીચર જોડ્યું
હોય પણ એકી સાથે શું સાતેય માળમાં રહી શકાય છે !
અરે મરીશ ત્યારે, છત્રીપલ જેથી હંમે પછાડશે અને લોંચે લેશે.
પોતાના બગલામાં રહેવાનો પણ અધિકાર નહિ સમજાય છે ?

સોના હીરા માણકના જીવકારમાં મોહીને ધમ ફપી
રત્નને ફેંકી દીધું માયાના બંધનમાં જીવન અટવાઈ ગયું ત્યારે
ચાર જણા કારે ત્યારે જવું છે કે હાલી બાલીને જવું છે ?
આઠા પડીને જવું છે કે બેઠા બેઠા જવું છે ? કાયર ચાલ્યો નહિ.
છાડવા જવું છે તને છાડી બાણો મરી બાણે તે જીવું
કહવાય જવું જીવન સુધરે તેનું મોત અવશ્ય સુધરે. માણસનો
અતકાગ આવે, ત્યારે બળર પડે કે તે જિંદગીમાં કેવું

જીવન જીવ્યો છે. પોતે મરવા પડ્યો હોય ત્યારે ખાટલા આસપાસ સગા-સબધીઓ રોતા હોય, ત્યારે પોતે પણ ભેગો રોવા મડી પડે શુ મોઢે કામણ કર્યા છે ! નવકારમત્ર ભણે પણ કયા મોઢે ! મોહનો વળગાડ વળગ્યો છે જક્ષ કે ભૂત પ્રેતનો વળગાડ તો એક જિ દગી પૂરતો હોય છે પણ આ મોહનો વળગાડ તો ભવો ભવનો છે

મૃગાપુત્ર તૈયાર થઈ ગયા છે નાગ જેમ કચુકી છોડે તેમ મૃગાપુત્ર માતા, બત્રીસ સ્ત્રીઓ, દાસ દાસીઓ બધા રૂદન કરે છે, પણ કોઈની સામે નજર સરખી પણ ફેરવતા નથી પોતાના લક્ષ્યે લક્ષ રાખી રહ્યા છે

इही वित्तं च मित्ते य, पुत्तदार च नायओ ।

रेणुर्यं व पढे लग्गं, निव्धुणित्ताण निग्गओ ॥ ૮૭

મૃગાપુત્ર અપૂર્વ ઋદ્ધિને પામ્યા હતા છતાં એ બધાને ત્યાગ કરી દીધો સ્વાધીનતાએ ત્યાગ કરી દીધો, કારણ કે સમજણ પ્રગટી ચૂકી છે કે આ ઋદ્ધિ-સિદ્ધિ કે ધન આપણને ગર્તામાથી બચાવવાનું નથી મમતા ભાવને છોડી દેવો મરણ વખતે પોતાનો દીકરો ન પહોંચે તો દીકરો સાલરશે કે સદ્ગુરુ સાલરશે ? મારા અતકાળે મારા પાસમા ગુરુદેવ હોય અને એની નીશ્રામા મારો શ્વાસ છૂટે એવી ધગશ હોવી જોઈએ અતકાળે સગા-વહાલા સાકરનું પાણી પાય, ત્યારે ગુરુ હોય તે ચોવિહારના પચ્ચક્ખાણ કરાવે, અને જો તૈયારીમા હોય તો સથારો પણ કરાવી દે

મૃગાપુત્રે ઋદ્ધિ-સિદ્ધિ, ધન, મિત્રો, સગા-સ્નેહીઓને છોડ્યા સ્ત્રીઓને છોડી, સાતિને છોડી, જેમ કપડા ઉપરથી

૨જ ખ ખેરવામા આવે તેમ બધાને ખ ખેરી છોડી દીધા.
હૃદયમા આનંદની ઉમિલો ઉછળે છે. મુખ ઉપર પરમ શાંતિ
વર્તી રહી છે

હવે મુખપુત્ર કેવી રીતે પચમહાવૃત અંગીકાર કરશે
તે અધિકાર અવસરે કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન ૧૧૬ સુ

સ ૨૦૨૧ના કાસ્તક મુદિ ૧૪ મ ગળવાર, તા. ૧૭-૧૧-૬૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ પ્રભુએ
સિદ્ધાંત પ્રરૂપાં ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ૧૬મા અધ્યયનમાં મુગ્ધ
પુત્રનો અધિકાર આલી રહ્યો છે. મુખપુત્ર સ સારની સ્થિતિ-સિદ્ધિ
સમજાવેલીઓ. ભોજ વિલાસને કપડાં ઉપરની રજ પેઠે ખ ખેરી
આત્મ સમાધિ મેળવવા-સંપૂર્ણ મુખ મેળવવા કમર કસી છે

પંચ મહાવ્યયુક્તો પંચહિ સમિતી તિગુતિગુતી ય ।

મચ્ચિન્તર બાહિરજા તથાકમ્મસિ રજ્જુજો ॥૮૮॥

પૂવ ભવે પચમહાવૃત પાળીને આવ્યા છે. દેવલોકમા
ગયા હતા. પણ દેવા અવિરતિ હોય છે, એટલે મતુખ્યભવમાં
પૂરું કરવા આવજીવ સુખીની સ વમ પાળવાની પ્રતિજ્ઞા લેવા
કળિબદ્ધ મયા છે. પચમૂઠી લોભ કરી, દીક્ષાપાઠ ભણી પચ
મહામત અંગીકાર કર્યો. પચમહાવૃત એ આશ્રવના દરવાજા છે
તમિતિ એ પ્રવૃત્તિ છે. શુષ્કિ એ નિવૃત્તિ છે. મનને અશુભ
ભાવમા જતું બટકાવણુ તનુ નામ શુષ્કિ છે. જીવને ખરાબ
ખા. વચ્ચેનો બોલતા અ કાવવી, તેનું નામ શુષ્કિ છે. મુનિને

સત્ય અને વ્યવહાર એ બેજ લાખા બોલવી કલ્પે છે આશ્ર-
વનો નિરોધ કરવો, તેનું નામ સવર સંવરના ૨૦ ભેદ છે.
વિશેષમા ૫૭ પ્રકાર છે સમ્યક્ યોગ નિગ્રહો ગુપ્તિ સયમ-
માર્ગે પ્રવૃત્ત થવું તેનું નામ સમિતિ છે આઠ પ્રવચન માતા
છે. દ્વાદશાંગીને સાર આઠ પ્રવચન માતામા છે જે આ પ્રવ-
ચન માતાને જોળે પોઢે છે, તેને જેમ માતા બાળકનું રક્ષણ
કરે છે તેવી રીતે સમિતિ-ગુપ્તિ રક્ષણ કરે છે નવીન કર્મબંધ
પડવા દેતા નથી અને જૂનાં ખપી જાય છે જૂના કર્મ ખપા-
વવા તપની જરૂર છે. જે જૂના કર્મો સત્તામા પડ્યા છે તેને
ઉડાડવા માટે તપ છે

મહાત્માવાને જેમ આવ રોકી ઉલ્લેચતાં
સૂર્યના તાપથી પાણી શોષાસે કર્મથી બધું

જેમ એક તળાવ ખાલી કરવું હોય, તે તે તળાવમાં
ન્યાથી પાણી આવતું હોય તે ભાગને બંધ કરી દેવો પડે
એટલે કે આવક આવતી બંધ કરવી પડે પછી ઉપરથી
ઉલ્લેચાય અને શેષ સૂર્યના તાપથી સુકાય જાય છે, અને
તે પ્રમાણે આખું તળાવ ખાલી થઈ જાય છે એ પ્રમાણે
સંયતિ આત્માઓ પાચ ઈન્દ્રિયોના જરનાળાને બંધ કરી, કર્મની
થતી આવકને પ્રથમ તે અટકાવી દેયે છે, પછી તપ વડે
કોડો વર્ષના સચ્ચ કરેલા બધા કર્મને નિર્જરાવે છે સિ હની
ગુફામા મૃગલો આવી શકતો નથી, તેમ જે સાધુનો સિ હ
જાગી ગયો છે-એટલે કે જેણે મહાવીરના સિદ્ધાતોને હયામા
પચાવ્યા છે-એનો જ્યા નાદ જાજતો હોય, ત્યા તે મુનિમા
પાપ કઈ રીતે પેસે ? મુનિ સિદ્ધાતનો આશ્રય લે છે તેને
સિદ્ધાત ઉપર ખૂબ જ પ્રેમ હોય, તે હમેશા સિદ્ધાતને આગળ

કરીને વ્યાહતા હોય છે સિદ્ધાંત તો ચિકાલાખાધીત છે, તદ્વત પ્રમાણ છે, તેમા ચકા કે કખા કરવા જેવું છેજ નહિ જે ચકા કરે છે તેને સમકિતના અતિચાર લાગે છે જેન પ્રવચનની અદર સિદ્ધાંતમાં ચકાને સ્થાન નથી.

મજુ તારા તારા સિદ્ધાંતોને વાચી હૃદય જો કરે ૨-કરુણા સામર
કરુણા સામર કરુણા કરે। જામ ઉપર મજુ મહેર કરે।
પુણ્યથી જાણા પાપ જામતમા તે પડાવી તમે દૂર કરે।
મજુ રાજ જતાવો સુકિત પુરીનો,
જેથી પ જ તમારો જડે-કરુણા સામર

ભગવાનના સિદ્ધાંત અણુમોલ છે જે આ સિદ્ધાંતોને જીવનમા ઉતારે છે તેની કથાચની કાઢીમા નીકળી જાય છે અને સવે દુ ખનો અત આવી જાય છે અધ્યાત્મ યોગના પ્રભાવ વડે હવે નવા કમ પેસી શકતાં નથી. જેમ મલ્લને કુસ્તી કરતા કરતાં લાગી જાય હોય તો સર્જ પડે માલિશ આદિ સુખમા કરાવે છે અને બીજા દિવસ માટે તૈયાર થઈ જાય છે મુદ્દમા સૈનિક ધવાય તો ઘા ફાડવી નાખીને તેને ફરી રજૂમારવો મોકલવા તૈયાર કરવામા આવે છે તેવી રીતે પ્રતિક્રમણ તે ઘા ફાડવનાર છે કમ સામે મુદ્દ કરતાં ડોપ કે અતિચાર લાગી જયો હોય તે નિવારવા માટે પ્રતિક્રમણ છે પણ મહાવૃત્તધારી રાત્રિ અને દિવસનાં બે પ્રતિક્રમણ કરે છે સ્વાર મહાવૃત્તધારી પાપ લાગે ત્યારે પ્રતિક્રમણ કરે છે

મૃગાયુત્ર મુનિ સમમના માગે વિચરતા નિર્મમત્વી બન્યા
સંકાઠા સ પ્રકાય, આવક-આવીકાનો મમત્વ રહ્યો નથી. જેલા
થેલી કરવાનો પણ મોકલ રહ્યો નથી 'મિસ્ત્રીની જૂજ જગત
કાંઈનીયે પડી નથી જો તો આત્માની રમજડમાં જ નવરા
યતા નથી. છેલ્લો ભવ છે દેણ બધુ પતાવવું છે કમનો

મોઠક રહેવા દેવો નથી લાલનો મદ નથી જાતિનો મદ નથી પોતાની ઓળખાણ પણ કરાવતા નથી સસારીની કોઈપણ વાતમા પડતા નથી કેવળ આત્મ સ્વરૂપમા રમણતા કરવી છે પર ભાવમા ન જવાય તેની તકેદારી રાખે છે જીવ અનંતીવાર નિગોદમા ઉત્પન્ન થયો છે ત્યા માન-પાન કયા-હતુ ! માનને લઈને જીવ ક્રોધ કરે છે ક્રોધ અને અભિમાન બન્ને જીવને પાડનાર છે જેવી રીતે વાસની અદર કપુર ધસતા અગ્નિ થાય છે તે વાસનો જ નાશ કરે છે, તેમ જ્ઞાની કહે છે કે તારૂ જ અભિમાન તારો નાશ કરી નાખશે માટે અભિમાન છોડી નિસગ દશાને ધારણ કર

અપ્રમત્ત દશામા જૂલવા માટે મૃગાપુત્રે અસગ દશા ધારણ કરી સગ પછાડનારો છે સગને લઈને રાગદ્વેષના પરિણામ થઈ જાય છે મૃગાપુત્રે ઋદ્ધિનો ગર્વ ત્યજ્યો છે રસનો ગર્વ પણ ત્યજ્યો છે લૂપ્ત, તુચ્છ, નિરસ, પ્રાત-આહાર વ્યે છે, શાતાનો ગર્વ ત્યજ્યો છે એકને ખાલાવે ત્યા હજારો નોકરો ઉભા રહેતા, તેને બદલે મુનિદશામા તો કોઈને હુકમ જ કરવાનો રહેતો નથી આ ત્રણ ગર્વથી રહિત થયા છે અને આત્માને સ્થિર કરી દીધો છે લાલ મળે તો મદ ન કરે, અલાલે શોક ન કરે આવી દશા રહેવી બહુ જ કઠિન છે લાખુ જીવાય કે આજ મૃત્યુ આવે જીવન અને મરણમા સમભાવ વર્તે છે, કોઈ નિદા કરે, કે પ્રશ્ન સાના પુષ્પો વેરે, બન્ને પ્રત્યે સમાનભાવ વર્તે છે મુનિનુ કર્તવ્ય તો જીઓ ! માન મળે તો પુન્યનો ઉદય થયો જાણે, અપમાન મળે તો લાલાતરાય કર્મનો ઉદય જાણે આમ ભાવોને સમજી, નિમિત્તોનો વાક ન કાઢતા, સમભાવમા ઠરે છે પ્રતિકૂળ સયો-

જોમાં સમભાવ ટકાવી રાખવો જો કેટલું ઠેજવે ત્યારે થાય ?
 બ્યારે માણસને જશને જદલે જુતાં મળે ત્યારે માણસને આધાત
 લાગે છે પણ સમકિતી આત્માઓ તો જોમ જ બાણે છે કે લોકોને
 વાંક નથી, મારા અજ્ઞાનામ કર્મનો ઉદ્ધવકાળ છે જો હું સમતા
 રાખીશ તો ખુબ ઠીક થઈ રહેશે. આવા મુનિઓને કોઈ ભતનો
 ભય નથી જેણે ભગવાનની વાણીનું આરાધન કર્યું છે, તેને
 બીજાઓ શું કરી શકે તેમ હતા ? મોતનો ભય નથી, અપ-
 જશનો ભય નથી પાપને પશ્ચે પડવાનું નથી, પછી પાપનો
 ભય રહે ક્યાંથી ? હૃદય શુદ્ધ અને પવિત્ર છે અનિહાત જોલે
 ઇચ્છા નથી મોટો દેવ જનું કે વાસુદેવ શાઈ જોવી પણ ઇચ્છા
 નથી પૌરુષાસિક વેલવોતો જ માંતરેમાં ધણામે મેળબ્યા અને
 છોડ્યા છે હવે તો માત્ર મોક્ષ અભિલાષા” આ લોકમાં આશ્રય
 ન લેવાની ઇચ્છાવાળા મુનિઓ પરલોકની પણ અપેક્ષા રાખતા
 નથી જાહનને કોઈ વાસલાથી છોલે કે થસે તો પણ સમભાવ
 રાખે છે જાહન જેવો સ્વભાવ થઈ ગયો હોય છ

કોઈ હાલ જીવે ધમ્મી ધમ્મીને, તો પણ હજુ જુ પછી પછીને,
 પચ્ચી સાતિમા મારે રમવું છે મજા ! જાહન મારે જાનવું છે મજા
 જાહુ કુઝા જાનવતુ જાનવું છે મજા ! જાહન મારે જાનવું છે.. મજા

આજે બીજાને માટે સકટ સહન કરનાર કેટલા છે !
 જરાક હજુ” હોય ત્યાં બાહુ ગાઈ જતાવે છે શેરડી કાંઈમાં
 પીલાઈને પણ અમૃત સરખા રસના વાટકા ભરી દેયે છે દૂલ
 તેલ કદાઈમાં પછીને પણ વાતાવરણમાં સુખેષ પ્રસરાવી જાય
 છે જોકેન્દ્રિય જીવાના આપ્તલા ગુણો છે પચ્ચર મારનારને
 ઝાઝ ફગ આપે છે કાપનારને જાળતણ આપે છે અને છાયે
 આવનારને સિતળતા આપે છે

ઓહ્યાં ઝાડયાં પોતાનાં ફળ નથી ખાતાં કે
 ઉપકારી એનો આતમા કે
 ઓહ્યાં તલાવડાં પાણીડાં કોઈ દિ ન પીતા કે,
 ઉપકારી એનો આતમા કે
 વનમાં રજળતી ને ઘાસ મુખે ચગતી કે,
 એરી ઓલી ગાવલડી પોતાનાં દૂધ નથી પીતી કે,
 ઉપકારી એનો આતમા કે

આવા મહાન પુરુષો હું બ સહન કરે છે પણ કોઈને
 હું ખરૂંપ થતા નથી જેટલા જેટલા કર્મોના આવવાના કારણો
 છે તે આશ્રવ દરવાજા બંધ કરી દીધા છે આધ્યાત્મિક
 ધ્યાનમાં લયલીન બની ગયા છે જૈન શાસનમાં હીક્ષા લીધા
 પછી, પગ ઉપર પગ ચડાવી જેસી રહેવાનું નથી હીક્ષા લીધા
 પછી તો ઘણું કામ કરવાનું હોય છે

एवं नाणेण चरणेण, दंसणेण तवेण य ।

भावणाहि य सुद्धाहि सम्म भावेत्त अप्पयं ॥૧૪॥

એવી રીતે મૃગાપુત્ર જ્ઞાનની આરાધના કરનારા દર્શન,
 આરાધના કરનારા, ચારિત્ર્યના સ્વરૂપમાં ઝીલી રહ્યા છે તપ
 એ અમોઘ હૃદયિયાર છે જ્યારે આત્મા શુદ્ધિ થાય ત્યારે જ
 આત્મસિદ્ધિ સંભવી શકે છે મૃગાપુત્રે પ્રબળ પુરુષાર્થ ઉપાડી,
 સ્વભાવ દશામાં રમણુતા કરતા કરતા ઘણા વર્ષોનો સયમ
 પાળ્યો.

बहुयाणी उ वासाणि, सामण्ण मणुपालिया ।

मानिषण उ भत्तेणं, सिद्धिपत्तौ अणुतरं ॥૧૫॥

આ મહાન પુરુષે બહારના રાજપાટ સાથે અત્યંત
 સ સારને પણ તિલાંજલી દઈ, ઘણા વર્ષ સુધી ચારિત્ર પાળી
 ક્ષાયક ભાવ, ક્ષપકશ્રેણી, કેવળ દર્શન અને કેવળ જ્ઞાન પ્રગટ

કરી લીધું આત્માની અનંત શક્તિનો ઉઘાટ કરી દીધો. આમુખ્ય બાટે એક માસ રોષ રહ્યો ત્યારે સંયારો કર્યો. શુદ્ધ બ્ધાનનો ઘોષો પાયો સ્પર્શી, ત્રણ શરીર છાલી, સિદ્ધશ્યા ને વરી ગયા એ અતિમાં પહોંચ્યા પછી હવે જન્મવાનું છેજ નહિ આપણે પણ મુગાપુત્રના અધ્યયન ઉપરથી આપણાં જીવનની સરખામણી કરવાની છે જે પુરુષાચ મુગાપુત્રે બતાવી, કમ ખપાવી, સિદ્ધ દશામા પહોંચી ગયા, તે આદ્ય આપણે જીવનમાં ઉતારવાનો ॥ અને તોજ આપણા આ અમૂલ્ય માનવ જીવનો બેઠોપાર થશે.

અધ્યાખ્યાન ૧૧૭મું

સવત ૨૦૨૧ ઠાસ્તક સુદિ ૧૫ જુલવાર તા ૧૮-૧૧-૨૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ આજે

પ્રવાહ શુદ્ધ ૧૫થી જે આત્મીયનો આરભ થયેલો તેનો છેલ્લો દિવસ છે આજે આત્મીય પૂર્ણ થશે આ વાર માસમાં સાધુ-સાધ્વીઓ એક સ્થળે સ્થિર રહે છે વિહાર કરતા નથી. આ આત્મીયના માળામાં આવક-અવિકાઓ, વિશેષ પણે ધર્મની આરાધના કરે છે ધર્મકરણી કરવાનું આ અનુકૂળ વાતાવરણ અણાય છે આત્મીય હરમ્યાન ગુરૂ પાસેથી જે સંભાળુ હોય, તેને જીવનમાં કઈક અંશે ઉતારે તેનું જીવન કલ્યાણકારી મંગલમય બની જાય છે આ જીવ અનંતકાળથી આર અતિ અને ધોવીસ હઠકમાં

પરિભ્રમણ કરી રહ્યો છે, ક્યારેય પણ પોતાના તરફ દષ્ટિ કરી નથી. પરિભ્રમણ ટાળવું હોય અને મોક્ષના અનતા-સુખની પ્રાપ્તિ કરવી હોય, તો ગુરૂ મહારાજ ધર્મના રહસ્યો જગત આગળ ખૂલા મૂકે છે, તે મુજબ ખની શકે તેટલું વર્તન કરવું જોઈએ.

આ ચાતુર્માસમા મૃગાપુત્રનુ અધ્યયન કહેવામાં આવ્યું છે આ અધ્યયન જીવનમા ઉતારવા માટે છે સિદ્ધાંતમા ચાર અનુયોગ કહેવાના આવ્યા છે દ્રવ્યાનુયોગ, ગણિતાનુયોગ, ચરિતકરણાનુયોગ અને ધર્મકથાનુયોગ તેમા છેલ્લો ધર્મ-કથાનુયોગ સુદર છે બાલ જીવોથી માડી વૃદ્ધજીવોને પ્રિયકારી લાગે છે ધર્મકથાનુયોગમા ખાલી રાજ-રાણી કે રાજકુમારની વાત નથી, પણ તેમા અનતાહેતુ, અનતા ગમા, રહસ્યો અને ભાવો સમાયેલા છે

જૈનધર્મની કથાઓ સાધારણ રીતે ત્યાગ અને વૈરાગ્યથી ભરપૂર હોય છે બાળકને કઈ રીતે રાખવું, સયમ કેમ અપનાવવો, યુવાનોમા કઈ જાતના સંસ્કારો માતાપિતાઓ રેડવા જોઈએ, ગૃહસ્થપણામા કેવી રીતે વર્તવું, સાધુપણામા કેવી રીતે વિચારવું, વગેરે બધું મૃગાપુત્રના અધ્યયનમા કહેવામા આવી જાય છે સમજે તો અધ્યયનમાથી ઘણું જાણપણું થાય તેમ છે

મહાવીર પ્રભુએ ચરમ દેશનામા ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ૩૬ અધ્યયન પ્રજ્ઞ્યા, તેમા ૧૯મું અધ્યયન મૃગાપુત્રનું છે. પોતાની પાછળ ભવ્ય જીવોને લક્ષમા રાખી, ભગવાને સુદર માર્ગ બતાવ્યો છે

મુખાપુત્રે તપની ઉત્કૃષ્ટ આરાધના કરી હતી નિવૃત્તિ પ્રધાન ભાગ હાથ લાગી ગયો પોતાના આહારપાત્ર ઉત્પન્ન કરવાની મહેનત નહિ, કપડા માટે પણ મહેનત નહિ કેટલી નિવૃત્તિ! આ નિવૃત્તિ પામ્યા પછી જો અતદૃષ્ટિ ન કેળવે તો પચાવવી મુશ્કેલ છે આ મારે ગયા પછી જો અતદૃષ્ટિ ન ઉઘટે તો સાધુ જીવનમાં પ્રમાદ વધી જાય-સસારીને રણવા પાછળ સવાનો જે કલા કના સમય પણ ન મળે બ્યારે સાધુને કંઈ મિતા! કંઈ કરવાનું છે? આવી નિવૃત્તિ પચાવતાં ન આવડે તો આ જ્ઞાન પ્રમાદનું જ્ઞાન થઈ જાય છે પ્રમાદની પથારી અને આજ્ઞા સના આસીકા થઈ જાય છે તો ઉત્થાનને જહલે પતન થઈ જાય

મુખાપુત્ર નિવૃત્તિપ્રધાન ભાગ પામ્યા પછી ભેટી નથી રહ્યા પદર પ્રકૃતિનો ક્ષયોપશ્ચય વર્તે છે જ્ઞાન અને ધ્યાનમાં જૃંભવા સતત, ઉત્કૃષ્ટ તપ આરાધના કરે છે આરિ ત્રની તપન આરાધના બીજ જેવી છે બીજનો અદ્રમા વધતા વધતાં પુનઃ સોળે કળાએ ખીલી, આજા નહોમઠ જાને દેહીખમાન જનાવે છે જાણે ધરતી જહનથી લેપાઈ ગઈ હાથ તરી કડી લાગે છે તેવી રીતે જેનો આત્મા આસ્ત્રિત્રમા નાન કળાએ ખીલે છે ત્યારે કેલો સુદર બને!

મુ. ૧૧૫૪ બીજના અદ્ર સરીખા, કમશા આગળ વધતાં તન નયન ॥ આરાધના કરતાં સંપૂર્ણ વીતરાજ રશા પ્રાપ્ત કરી ન્યે ૭ મુખાપુત્રે મોક્ષરૂપી ધ્યેય પ્રાપ્ત કરી લીધુ

મુખાપુત્રના અધ્યયનથી આપણે જીવનમાં જ્ઞાન થયા પછી ૧ ૧૨ ॥ વિવેક વત્સો પછી, આસ્ત્રિત્ર અને તપમાં

રમણતા કરવાનું છે મૃગાપુત્ર સમક્રિતી આત્મા છે તત્ત્વની શ્રદ્ધા છે-જ્ઞાન છે. છતાં માળાપની રજા માગે છે. માતા-પિતા મયમ માર્ગની દુષ્કરતા સમજાવે છે. તે સામે પોતે પૂર્વ ભવમા જે નારકીના દુઃખ ભોગવી આવ્યા છે, તેનું વર્ણન કરતા કહે છે, કે એ દુઃખ સામે આ સયમનું દુઃખ કંઈ વિસાતમા જ નથી સાચો માર્ગ હેયામાં બેઠો છે

જાતિસ્મરણ જ્ઞાન થયું, છતાં દીક્ષા લીધી, કેમ કે જ્ઞાન એકલું કાર્યકારી નથી ચારિત્ર અને તપ વિના કર્મ ખપે નહિ જો તમારે આત્માનું હિત કરવું હોય, તો ચારિત્ર જોઈશે જે પ્રભાવશાળી, યશસ્વી, તેજસ્વી, ગુણધારક, તપમાં પ્રધાન, ચારિત્રમાં પ્રધાન હોય છે, તે ગતિની પ્રધાનતા પામ્યા વિના રહેતો નથી મોક્ષ ગતિ, ચારિત્ર, જ્ઞાન, દર્શનની પ્રધાનતાવાળાને જ પ્રાપ્ત થાય છે. કેવળ દર્શન, યથાપ્યાત ચારિત્ર, અકષાયભાવ, સ પૂર્ણવીતરાગ દશા, આત્મસ્વભાવમા રમણતા કરી જે અર્થ આ માનવ દેહ પામ્યા, તે હેતુ પાર પાડ્યો દુઃખને વધારનાર આરભ અને પરિગ્રહ છે મમત્વભાવ છે મમતા તે બધન છે તે બધનને છેદી સ્થિર થયા બધથી મમત્વ થાય છે અને તેથી જ બધન એ મહાભયનું કારણ છે બધન હોય તો ચોર લૂટે, રાજા દડે, સરકાર ટેકસ નાખે, ઉપાધિના પાર નથી જે રસ્તે નાગ રહેતો હોય, તે રસ્તેથી જાઓ ખરા ! કારણ કે પ્રતીતિ છે કે કરડયા લેજો મરી જઈશ. તેમ અમે કહીએ છીએ કે આ પરિગ્રહ કૂકાડા મારતો નાગ છે આ સોભળવું તમને ગમે ! કેમ ગમે ! કેમકે હજુ તમને પરિગ્રહનું સ્વરૂપ સમજાઈ નથી પણ હવે સમજાશે કચન, કાન્તા, કાયા, અને કુટુંબની અહીં તો પાકી નિકાસ

જામી છે કંઈ પણ સાથે લઈ જવાતું નથી, છતાં મમતા કેટલી ! જડ અને ચેતન્યના લેહ ત્રણેય કાલે ગુઢા છે, એવું જાણ્યાનું ફળ શુ પામ્યા ? ખાવા બેસે તો વાનગીઓનો પાર નહિ પહેરવેશમાં પણ મનોરંજ અને અમનોરંજ આમ પાંચેય ઇન્દ્રિયોને ફટવી નાળી છે જ્ઞાનનું ફળ વિરતિ છે, જે જ્ઞાન વિરતિમા ન પરિણમે તો, તે જ્ઞાન ફોગન જ્ઞાન છે

એક વખત ઔરંગઝેબને એવી ભાવના થઈ કે બધા મુસલમાન ધર્મ પાળતા થઈ જાય તો ઠીક એક જ ધર્મ રાખવો મહિર વઝેર રહેવાં ન દેવા એતરમા મોલાત ઉઠી હોય ત્યાં આગળથી ઔરંગઝેબના ચેનિકો જઈને ઉભા રહે. બોલો મુસલમાન ધર્મ સ્વીકારો તો જ આ એતરનો પાક તમને હેર લઈ જવા ઈર્ષ્યો. પેન ઉપર કુહાડો પડતો હોય ત્યારે માણસની મતિ મૂંઝાઈ જાય છે લોકો પરાયે મુસલમાન ધર્મ સ્વીકારે છે એવી રીતે કેવલાથે ખેડૂતોને મુસલમાન ધર્મ જાણી, ઔરંગઝેબ બહુ રાજ થયો. એ વખતે શ્રી લાલજી મહારાજ ઔરંગઝેબને મળવા આવે છે શ્રી લાલજી મહારાજને વાત કરી કે-મેં એવો કીમિયો ઉપાડ્યો છે કે આટલી જમી સખ્યામા મુસલમાનો થઈ ગયા શ્રી લાલજી મહારાજે તે વાત સાંભળી વાત ઉપર પડદો પાડી દીધો. બે આર દિવસ ગયા પછી ફરી શ્રી લાલજી મહારાજને ઔરંગઝેબને મળવા આવવાનું થયું ઘોડીવારમા શ્રી લાલજી મહારાજનો ઘેલો આબ્યો અને ગુરને કહેવા લાબ્યો કે હું રૂપિયો લઈ જબારમાં ગયો પણ મને કોઈએ કંઈ પણ વસ્તુ વેચાતી ન આપી આરંગઝેબ આ સવાહ સાંભળી રથા હતા તે બોલ્યા-વસ્તુ મળીજ નેઈએ કેમ ન મળે લાવો,

જોઉં રૂપિયો ! જ્યાં ઔરગઝેખ હાથમા રૂપિયો લઈને ખખ-
ડાવે, ત્યાં જોદો જણાયો અરે ! આ તો જોદો રૂપિયો છે,
એની વસ્તુ કોણ આપે ? શ્રીલાલજી મહારાજ કહે કે અરે,
સાહેબ ? એમ કેમ જોલો છો ? તમારી છાપ તો છેને ?
રાજની છાપ છે, પછી વાધો હોય ? ઔરગઝેખે જવાબ
આપ્યો મહારાજ, છાપ ભલે રહી પણ અદરથી જોદો છે.
લાલજી મહારાજે તરત જ વાત પકડી લીધી. મહારાજ આ
તમે બધાને મારીને મુસલમાન કરાવો છો, પણ બધાના
હૈયામા તેનો જ ધર્મ રમી રહ્યો છે. તમે દેખાવ પૂરતી જ
છાપમારી છે, પરતુ અતરથી તો જોદા છે. ખખડાવો તો
ખખર પડે.

લગભગ અમારા બધા શ્રાવકો એમ જ છે, લેખલ
લગાવી દીધુ, પણ ખખડાવે ત્યારે ખખર પડે કે શ્રાવક
પણાનો સાચો રણકાર કેટલામા છે ? શ્રાવકો કેવા હોય ?
આગળના શ્રાવકો દેવતાના ડગાવ્યા ડગે નહિ, એવી તો
એની અડગ શ્રદ્ધા હતી આજે તો ક્યાંક જરાક ડાકડમાળ
દેખે એટલે તણાઈ જાય—જાણે ધર્મ તો અહીં જ છે. બીજા
પથીએએ, સ્થાનકવાસી પથ ઉપર કુહાડો મારવામા બાકી
નથી રાખી

મૂળ સ્થાનકવાસીપથ અનાદિ કાળથી ચાલ્યો આવે
છે. મહાવીર પ્રભુના નિર્વાણ પછી છિન્ન લિન્ન થયું છે તમારું
ગામ તો હજી ભાગ્યશાળી છે, બાકી તો જ્યાં સ્થાનકવાસી
સાધુએના પગલાય નથી થયા, ત્યાં સ્થાનકવાસીએ બીજા
ધર્મોમા લળી ગયા છે જોન દર્શન એ તો નિર્વચનો માર્ગ
છે—નથી સ્થાનકવાસી, દેરાવાસી, દિગબરી કે પ્રવેતાબરીનો !

મહાવીર પ્રભુએ પ્રરૂપેલ જ્ઞાનનો આ માગ વ્યક્ત્યો આવે છે
 આ ધમ અનાદિ કાળથી વ્યક્ત્યો આવે છે એક માણસ જેત
 રમા વ્યક્ત્યો જતો હતો, ત્યાં તેના હાથ ઉપરની વીંટી પડી ગઈ
 ધૂળમાં દટાઈ ગઈ જ્યાં જ અમુક સમયે હજી ફેરવવામાં આવ્યું
 ત્યારે નીચે દટાયેલ વીંટી, ઉપર આવી હવે જે વીંટી દટાયેલી
 હતી તે જ નીકળી. કાંઈ નવી વીંટી મળી નથી કેને
 જડી ? તો કહેશે, આ બાઈને જડી ! એ પ્રમાણે આ
 જૈન ધમ બાબતમાં થયું છે

યતિઓએ લોકજ્ઞાને સૂત્રો ઉતારવા આપ્યા આપ્યા
 શાળ, પ્રશ્ન વ્યાકરણ આમ બધાં સૂત્રો ઉતારવા આપ્યા
 લોકજ્ઞાના અક્ષર બહુજ સુદર થતા લોકજ્ઞાને જ્ઞાનો ઉતાર
 રવા માડ્યા અને એવા એને બહુપણુ થયું સિદ્ધાંત તો
 અખૂટ ફરિયો છે ત વાત સમજમાં આવી ગઈ સાધુ પણુ
 આવકપણુ વોરના શુ ધમ હાથ અને આ લોકો પૂજા શેની
 કરી રહ્યાં છે યતિઓ છત્ર છડી આમર આધારથી આદિ
 આહાર લઈ વ્યક્તિને હાથ લગાડી રહ્યા છે આ લોકો
 પોતાના જ આત્માને છતરી રહ્યા છે વગેરે વસ્તુ સમજણમાં
 ભેડી લોકજ્ઞાને જે પ્રત લખવા માડી. એક પ્રત યતિઓને
 આપી દેતા અને બીજી પ્રત પોતા પાસે રાખતા લોકજ્ઞાને ત્યાર
 પછી દીક્ષા લીધી છે સ્થાનકવાસી ધમની ત્યારથી સ્થાપના
 થઈ અ જ એ મદ્દાપુરુષની જ્યોતિ છે જેણે શાસનનો ઉદ્ધાર
 કર્યો તત્ત નામ કુલીલા પ યુ કુલનું એન્દ શોધનું બીજે
 અથ કુલની કસ્ટી એન્દે માસને રાખવા અને જ ને કાઢી
 નું એ યાવ છે એમ સિદ્ધાંતને રાખ્યા અને આધ્યાય
 કથિત ચારત્ર ક / મા ૧૬ સાદિ કોઈ પણ આગમથી બાધિત

વચન હોય તેને માન્ય ન રાખ્યાં

પ્રભુના માર્ગનો ઝડો, લોકાશાસ્ત્રે હિંદુમાં ફેરકાવ્યો. તે વખતે યતિઓનું જોર બહુજ હતું રાજ તરફથી યતિઓને છડી અને છત્ર મળતા. તે સામે લોકાશાસ્ત્રે ઝૂંબેશ ઉઠાવી. સત્ય ધર્મના પ્રરૂપક બન્યા આજે સ્થાનકવાસી પથ તે મહાપુરુષને આભારી છે આ પથ ૫૦૦ વર્ષ થયા નથી નીકળ્યો, પણ અનાદિ કાળનો છે લોકાશાસ્ત્રે તો સત્ય શુ હતું તેની તારવણી કાઢી, સત્ય સ્વરૂપ સમજાવ્યું છે. દેરાવાસી કે સ્થાનકવાસીના ઉર આગમોમાં ફેર નથી ખીજાઓએ ૧૩ વધારી ૪૫ આગમ કરી દીધા. હવે આ બધા આગમો નિરાતે વાગે, તો સમજણ પડે કે કયાય હિંદુ સને સ્થાન નથી કોઈ પણ જીવો, હિંદુ સને ધર્મ માનશે તે અનાય છે મહા-વીર પ્રભુએ જે માર્ગ પ્રકાશ્યો તેને અનુસરવા લોકાશાસ્ત્રે મદિર માર્ગથી જુદું સ્થાન જમાવવું જ પડે એટલે સ્થાનક-વાસી નામ પડી ગયું

ફિરકામાં કલ્યાણ નથી મૂળ વસ્તુ નિર્ગુણ પ્રવચન છે, તેમાં જરાય ફેરફાર નથી માટે સપ્રદાયવાદ છોડી, સમ્ય-ગદર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર અને તપ પ્રાપ્ત કરવા, ઝૂંબેશ ઉપાડીને કર્મ બપાવો આરભ-પરિગ્રહ તે અનર્થના મૂળ છે જેણે ધર્મની ધુરા વહન કરી છે, તેવા જીવો આરભ-પરિગ્રહથી દૂર રહી, ધર્મધુરાના પ્રધાન ગુણો, સમ્યગદર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્રને ધારે છે, તે મૃગાપુત્રની માફક તરે છે જો તમારે તમારા આત્માનું હિત કરવું હોય, તો સાસારિક વાસનાને ફગવી દેજો, ઇન્દ્રિયોનું દમન કરજો, તો અવશ્ય શાશ્વતા સુખના અધિકારી બનશો

અગાઉથી થયેલા ગ્રાહકોની

મુખારક નામાવલિ

સેટ	રાજકોટ	સેટ	નામ
૧૦૦	શ્રી રામજી શામજી વીરાજી	૧૦	જમજીવનજીકાભાઈકેઠાર
૫૦	દુલભજી શામજી વીરાજી	૧૦	બાશરા ભાવજી કુરજી
૫૦	છગનલાલ શામજી વીરાજી	૧૦	નાથાલાલ લીલાધર રાઠીયા
૫૦	મણિલાલ શામજી વીરાજી	૬	ન્યાલચ દાંવેરચ દગાંધી
૫૦	કેશવલાલ અ પારેજ	૫	રાજા મોહનલાલ પોપટભાઈ
૫૦	સૌભાગ્યજી મોવીજી મોદી	૫	કેમચ દ તારાચ દ ચાહ
૫૦	મણીલાલભાઈ મુદાનવાળા	૫	ખીમચ દ દેવચ દ મહેતા
૧૫૦	જૈન નવ મુવક સથ,	૫	મોહનલાલ કસ્તુરચ દ ચાહ
૧૫૦	મહેતા બાવીસી એન્ડ કુ	૫	ગીરધરલાલ લક્ષ્મીચ દ
૨૫	સ્થાનકવાસીજૈનમોટાસથ	૫	હીરચ દ કચરાભાઈમકાણી
૨૫	મુનિલાલ નાગજી વોરા	૬	હરમુખલાલ હરખચ દદોશી
૨૫	કપુરચ દ પાનાચ દ મહેતા	૫	શ્રી પ્રભુદાસ મુળજી
૨૫	બાબુલાલ ભાઈચ દ દોશી	૫	ગીરધરલાલ વીરચ દ
૨૫	ટપુલાલ ભગવાનજી	૫	છબીલદાસ દોમડીયા
૨૫	બાબુભાઈચાહ જમદિ દ	૫	ભાઈચ દ રતનરામી
૨૫	રા સા ડો લક્ષ્મીભાઈચાહ	૫	મોહનલાલ શામજી
૨૫	શ્રી રતિલાલ મનજી મહેતા	૫	લાભચ કર રેવાચ કર ઉઠાણી
૧૦	સથાણી સથ	૫	શ્રી ભાનુભાઈ રામજી કેઠારી
૧૦	ખંડારીજાલ ખીમજીભાઈ	૫	ગિરધરલાલ ચ. કેધારી

સેટ	નામ
૩	„ ઝુમખખહેન પારેખ
૩	„ ખાલાચ દ કલ્યાણુ જાધી
૩	„ મહેતા ટાઈપરાઈટી ગ કલાસ
૪	„ દલપતરામ જેઠાલાલરૂપાણી
૩	„ કસુખાખહેન વોરા
૨	„ પ્રાણુજીવન આણુ દ જી દોશી
૨	„ વનેચ દ પ્રાણુજીવન
૨	„ પોપટલાલ શામળજી
૨	„ પ્રેમચ દ વનેચ દ પારેખ
૨	„ સૌભાગ્યચ દ રૂપચ દ
૨	„ પારસનાથ ડોસાભાઈ
૨	„ અમૃતલાલ વાલજીભાઈ
૨	„ પ્રાણુજીવન નારણુજી
૨	„ ગોવિ દ જી રવજી
૨	„ યુરૂષોત્તમ મુળજીભાઈ
૨	„ માણેકચ દ જગજીવન
૨	„ રતિલાલ ટોકરશી
૨	„ ગુલાબચ દ મીઠાભાઈ
૩	„ ત્રિભોવન વાલજી
૨	„ ભીમજી વેલજી બદાણી
૨	„ શ્રીકસ્તુરખહેન સ ઘવી
૨	„ છોટાલાલ નાનજી ભીમાણી
૨	„ હરખચ દ કેશવજી વોરા
૨	„ ધીરજલાલ કપુરચ દ બદાણી

સેટ	નામ
૩	„ મગનલાલ શીવલાલ સ ઘવી
૨	„ મોતીચ દ ધારશી દોશી
૨	„ ગોકળ દેવજી (ભમનગર)
૨	„ છબલખહેન માવજી
૨	„ કસુખા ખહેન (પાટણવાવ)
૨	„ સમજુખહેન ખારા
૨	„ હેમકુવરખહેન વીરાણી
૨	„ કેશવલાલ પાનાચ દ દોશી
૨	„ શાતિલાલ મજલાલ પારેખ
૨	„ પ્રભુદાસ તલકચ દ શેઠ
૨	„ પ્રભાશ કર કેવળચ દ
૨	„ ચીમનલાલ લક્ષ્મીચ દ
૨	„ ધારશી દુર્લલજી પારેખ
૨	„ બાલુભાઈ રામજી કોઠારી
૨	„ દામોદર માણેકચ દ વોરા
૨	„ અન તરાચ ચત્રભુજ ઉદાણી
૨	„ મોતીલાલ કા. (ચોટીલાવાળા)
૧	„ શ્રી શાતિલાલ કાનજી દોશી
૧	„ શાતિલાલ કાળાભાઈ
૧	„ કસુખાખહેન ઘેલાભાઈ
૧	„ મજલાલ અમૃતલાલ કોઠારી
૧	„ અમૃતલાલ ટોકરશી
૧	„ ચત્રભુજ ગોપાળજી
૧	„ લક્ષ્મીચ દ જુઠાભાઈ કોઠારી

સેટ	નામ
૧	હીરાચંદ નયુભાઈ ગામી
૧	લક્ષ્મીચંદ ત્રીલોચન દોશી
૧	ભાઈચંદ ગોકળદાસ કેઠારી
૧	નોતમલાલ જસાણી
૧	દુલેરાય કાળીદાસ (ભારણી)
૧	મનનલાલ ઠાકાભાઈ
૧	જયવંતલાલ જમજીવન
૧	માણેકચંદ પોપટભાઈ
૧	નવલચંદ કુતોચંદ
૧	જેજીચંદ લક્ષ્મીચંદ
૧	શાંતિલાલ રણછોડ ગામી
૧	રતિલાલ હીરાચંદ
૧	ભગવાનજી માણેકચંદ
૧	જયાબેન કામદાર
૧	મનસુખલાલ ત્રી અવલાણી
૧	શ્રી રાણુપુર સ્થા જે સઘ
૧	કે ડી મહેતા
૧	અનોખચંદ લવજીભાઈ
૧	રામચંદ ઠાકરશી ધીયા
૧	હરીલાલ રામજી વાધર
૧	પ્રભુલાલ ગાવિંદજી
૧	છગનલાલ મ. કામદાર
૧	મનનજી. વ સઘાણી
૧	માધવજી બહવજી વારા

સેટ	નામ
૧	હિ મતલાલ ધ. ભીમાણી
૧	ચ પાળજેન હ સરાજ કેઠારી
૧	હાથીભાઈ ડોસાભાઈ વસા
૧	લીલાવ તી બહેન (માળીયા)
૧	હરકીશનદાસ વ. કામદાર
૧	અમીચંદ હીરજી દોમડીયા
૧	સુરજજીવેન ગામી
૧	નમ હાળજેન આશરા
૧	લીલાવ તીબહેન ચેઠ
૧	વિરજી વેલજી બઢાણી
૧	દયાબહેન દોડવીયા
૧	જયાબહેન હ ચાંદ
૧	શ્રી જડાવબહેન વોરા
૧	દેવકુવર બહેન મોદી
૧	નવરલાલ જો. દોમડીયા
૧	જીવીબહેન સાયલાવાળા
૧	તાબકુવર ત્રજકલાલ ચાંદ
૧	હેમતલાલ માનસ ગ
૧	જળજળજેન મોદી
૧	કાન્તાગૌરી કે પારજ
૧	પરસોતમદાસ વિઠલદાસ
૧	નરસી હદાસ દુર્લભજી
૧	અમૃતલાલ પો. કામદાર
૧	મુળજી પિતાંબર દોશી

સેટ	નામ
૧,,	હલેરાય કેશવજી પચમિઆ
૧,,	નવીનચંદ મુળજી ખાવીશી
૧,,	ખીહારીભાઈચતુરદાસસઘવી
૧,,	ચુનિલાલ ભગવાનજી
૧,,	છોટાલાલ કે. કામદાર
૧,,	રમણિકલાલ ના સોમાણી
૧,,	વનેચ દ જેચ દ દોશી
૧	શ્રી રમણિકભાઈઓઝાસાહેબ
૨,,	હેમતલાલ લી ખાટવીયા
૧,,	મગનલાલ વનમાળીદાસ
૧,,	વજ્રકુવર નાનજી વેરાવળ
૧,,	દીવાળીખડેન કૂલચ દ(થાન)
૧,,	ડાહ્યાલાલ મુ માવાણી
૧,,	મીસ્ત્રી લખમણ લાધાભાઈ
૧,,	ગુલાબખડેન ૨ મહેતા
૧,,	ગાડાલાલ પા શાહ
૧,,	ચુનિલાલ કૂ દોશી (મોરખી)
૧,,	હીરાચ દ મકનજી મહેતા
૧,,	લીલાધર હરજીવન ખીમાણી
૧,,	મણીલાલ જેસ ગ પુનાતર
૧,,	જડાવખડેન ધારશીભાઈ
૧,,	પ્રતાપરાય ધી મહેતા
૧,,	રમણલાલ મ શાહ
૧,,	શાતાખડેન હીરાચ દ

સેટ	નામ
૧,,	મોહનલાલ ક. ખાવીશી
૧,,	કાનજી પ્રાણજીવન કામદાર
૧,,	કાન્તિલાલ મ પારેખ
૧,,	જીવરાજ નરભેરામ
૧,,	ભાઈચ દ ભીમજીભાઈ
૧	શ્રી વકીલ રમણિકલાલ રતીલાલ
૧,,	વકીલ મણીલાલ કરશનજી
૧,,	કૂલચ દ ગોરધનદાસ મહેતા
૧,,	મૂળચ દ જેઠાલાલ મહેતા
૧,,	એ જી મહેતા
૧,,	વજ્રલાલ કાળીદાસ દોશી
૧,,	રણજીત ઓઈલમિલ ખાલવા
૧,,	નાનાલાલ મકનજી વેરા
૧,,	શાતીલાલ ન દામાણી
૧,,	છગનલાલ નથુભાઈ ખદાણી
૧,,	જય તિલાલ ના લાખાણી
૧,,	લાલકુવરમોહનલાલ વસા
,,	માનકુવરખડેન દેવશીભાઈ
૧,,	દીવાળીખડેન કોઠારી તપુટ
૧,,	કાન્તાખડેન ન શાહ
૧,,	નાનાલાલ કુવરજી
૧,,	અનતરાય રણછોડલાલ
૧,,	રમણિકલાલ ચુનિલાલ
૧	શ્રી સંઘવી લાલજી વસનજી

સેટ	નામ
૧,,	હરજીવન જોડાલાલ ગોડિજ
૧,,	ડો. ઓટાલાલ ત્રી. દોશી
૧	જગજીવન રામજી મહેતા
૧,,	શાંતિલાલ હરીલાલ પારેખ
૧	નેમચંદ ઓટાલાલ (ખભાત)
૧,,	છગનલાલ લાલચંદ
૧,	શાંતાબહેન મોદી
૧,,	કમ્બરલાલ પારેખ
૧	મણીલાલ હેમચંદ (મિરખી)
૧	કેશવલાલ ઉજ્જમશી (સાચલ)
૧,,	વનમાળીદાસ બેચરદાસ
૧,	સોગીલાલ પ્રાણલાલ મોદી
૧	પ્રતાપરાય મ. કામદાર
૧	પ્રભુદાસ હીરાચંદ
૧,,	એન. એચ. ઉઢાણી
૧	કાશીબહેન જગજીવન વોરા
૧	હરીલાલ વાલજીભાઈ મેતા
૧	પંડે ભાવજી જોશભભાઈ
૧	શ્રી ધારથી ચામજી બીવાળા
૧,,	રામચંદ માણેકચંદ
૧,,	કેલાસચંદ જી. પારેખ
૧,,	લખમીચંદ ગોકળભાઈ
૧	જયરાજ કશળચંદ ગાંધી
૧,,	હરીલાલ જયરાજ ખાટવીયા

સેટ	નામ
૧,,	ઓટાલાલ છગનલાલ દેસાઈ
૧,,	શીમજી વલ્લભજી મહેતા
૨,,	હરજીવન રૂગનાથ દેસાઈ
૧	પ્રભુદાસ પરસોતમ ગાંધી
૧,	સુખલાલ કા. કામનગર
૧,	ચંદુલાલ હરીચંદ હરેડવાળા
૧,,	નાનાલાલ નગીનદાસ શેઠ
૧	શ્રી બળવતરાય જટાચંદ
૧	નંદલાલ ઉજ્જમશી કોઠારી
૧,	ન્યાલચંદ વીરજી મહેતા
૧,,	ઉમીયાચંદ ન્યા. પારેખ
૧,,	પ્રભુલાલ ન્યાલચંદ હરતરી
૧,,	મનસુખલાલ દીપચંદ પારેખ
૧,,	માણેકચંદ વાલજી મહેતા
૧,,	ગોવીંદજી રવજી બઢાણી
૧,,	ઓટાલાલ પોપ્પલાલ ગોડ
૧,	છબીલદાસ કાકરથી મહેતા
૧	ગુલાબબહેન સુધરાજકા
૧,,	મહેતા છગનલાલરામજીભાઈ
૧,	જેસુખલાલ કાનજીભાઈદિગ્રી
૧,,	કશળચંદ હંકમીચંદ શાહ
૧	રમણિકલાલ તલકચંદ શેઠ
૧,,	કકર કાનજી રવનચીભાઈ
૧,,	ઓટાલાલ ચત્રજી કામદાર

સેટ	નામ
૧	ધીરજલાલ શામળજી શાહ
૧	કેશવલાલ મગનલાલ શાહ
૩	જેકુંવરબેન મોહનલાલ
૧	શાહ અમૃતલાલ રૂપચ દ
૧	મનસુખલાલ તારાચ દ ઠક્કર મુખર્જી
૨૫૦	શ્રી પાનાચ દલાઈ તુરખીયા
૫૧	વાડીલાલ જેઠાલાલ શાહ
૧૦	રતિલાલ નરભેરામ કોઠારી
૧	કેશવલાલ જુઠાલાઈ દડીયા
૧	હરજીવન કેશવજી ટીખડીયા
૧	મોહનલાલ જેચ દ ખારા
૧	અનિલકુમાર હેમાણી
૧	નવનીતલાલ છ ગાધી
૧	શ્રી કુલચ દ વિઠલદાસ ડગલી
૧	જય તિલાલ ખોડીદાસ કલકત્તા
૧૦૦	શ્રી વીરચ દ હંસરાજ શાહ
૫૦	શ્રી કાનજી પાનાચ દ ભીમાણી
૧	ચચળખડેન હેમાણી પોરખંદર
૧૦૦	શેઠશ્રી નાનજીભાઈ કાળીદાસ
૧	શ્યામજી સવજી વીરાની અમદાવાદ

સેટ	નામ
૧૦૧	શ્રી સૌરાષ્ટ્ર સ્થા. જૈન સ ધ
૧૦	જીવણલાલ છ સ ધવી ભાવનગર
૮	શ્રી સ્થાનકવાસી જૈન સ ધ
૫૦	વલ્લભદાસ કૂલચ દ શાહ
૫	શ્રી છોટાલાલ દેવશીભાઈ શાહ
૫	હરગોવિ દદાસ વિ ગોસલીયા
૫	નગીનદાસ હરગોવિ દદાસ
૫	જમનાદાસ ગીરધરલાલ
૨	શ્રી વલ્લભદાસ રામજીભાઈ
૧	જય તિલાલ જીવરાજ ડોકટર
૧	પ્રભાશ કર અભેચ દ સ ધાણી
૧	મનસુખલાલ ભગવાનદાસ
૧	નરભેરામ માધવજી શેઠ
૧	શ્રી ખાખુલાલ જગજીવનદાસ
૧	વનમાળી પાનાચ દ ભાવસાર
૧	પોપટલાલ દેવજીભાઈ
૧	છગનલાલ હીરજીભાઈ
૧	મોહનલાલ હંસરાજ દોશી
૧	જેચ દલાઈ મોહનલાલ શાહ
૧	શ્રી મનસુખલાલ ગ ભીરદાસ
૧	ત્રીકમજીભાઈ વેલજીભાઈ શેઠ
૧	લહેરચ દલાઈ કુવરજીશાહ
૧	સુશીલાખડેન કાન્તીલાલ

સેટ નામ
 ૧,, રજનિકાંત અમૃતલાલ શાહ
 ૧,, નવરલાલ નાનચ દભાઈ
 ૧ શ્રી નેમચ દ વનમાળીદાસ
 ૧,, શાંતિલાલ જેઠાલાલ રૂપેરા
 ૧,, મણીલાલ સવાઈલાલ ગાંધી
 ૧,, શાંતીલાલ સવાઈલાલ ગાંધી
 ૧,, હરજીવનદાસ કેશવજી
 વાકાનેર
 ૨ શ્રી સંઘવી ભગવાનજી ભાઈજી દ
 ૧,, હરજીવી પ્રાણુલાલ મુનિલાલ
 ૧,, દેશાઈ વનેચ દ ગુલાબચ દ
 ૨,, સંઘવી મોહનલાલ શામજી
 ૧,, સંઘવી અલેચ દ શામજી
 ૧,, સંઘવી મનહરલાલ અલેચ દ
 ૧,, નવલખજેન સંઘવી
 ૧ શ્રી શાહ દેવચ દ ધરમશી
 ૧ સ્વા. જૈન સંઘ
 ૧ મણિલાલ ભગવાનલાલ
 ૧ શાહ કાંતિલાલ માણેકચ દ
 ૧,, હીરાખજેન રોક
 ૧ ગાંધી ભગવાનભાઈ ત્રીભોવન
 ૧ પટેલ અંબાખજેન રાજપાળ
 ૧,, દોશી જેઠાલાલ જગજીવન
 ૧,, દોશી હલીચ દ મોતીચ દ

સેટ નામ
 ૨ શ્રી માયાકીવા મકનજી ધરમશી
 ૧,, પટેલ મગનલાલ પોપ/ભાઈ
 હસા જ કરાન
 ૨૫ શ્રી ગ્લા જૈન સંઘ
 હા. નરભેરામભાઈ જમડીયા
 જાનગઢ
 ૨૫ શ્રી પ્રેમચ દ લક્ષ્મીચ દ શાહ
 ૫ શ્રી રામજી કરશનજી શાહ
 ૫,, ધારશી પાસવીર શાહ
 ૬,, જેઠાલાલ ત્રીભોવન શાહ
 ૧,, ઠાકરશીભાઈ કરશનજી શાહ
 ૧,, દોશી ચંદુલાલ ઉજ્જમશી
 ૧,, શાહ લવજી કુવરજી
 ૧,, શાહ દુલેશચ શીવલાલ
 ૧,, શ્રી ગુલાબવીર પુસ્તક ભંડાર
 ધીઠર
 ૫૦ શ્રી શતિલાલ પ્રાણુજીવન મેતા
 લીખડી
 ૧૧ શ્રી સંઘવી ધારશીરવાભાઈસંઘ
 ૫ સંઘવી ધરમશી માણેકચ દ
 ૭ શા. જાણીલાલદાસ ત્રીભોવનદાસ
 ૨,, સંઘવી પ્રેમચ દ કુરાભાઈ
 ૨ શ્રી સંઘવી બાળુલાલ જગજીવન
 ૧,, સંઘવી ઉજ્જમશી માણેકચ દ

સેટ	નામ	સેટ	નામ
,,	હિંમતલાલ ત્રીકમલાલ	૧	ભાવસાર જેય દલાઈ
,,	માણેકલાલ ત્રીકમલાલ	૧	વસાણી જગજીવન મુળચ દ
,,	નાનચ દ પ્રાગજીભાઈ	૧	શાહ છબીલદાસ જેઠાલાલ
,,	વાડીલાલ છગનલાલ	૧	દોશી જય તિલાલ કેશવલાલ
,,	સ ધવી હરીલાલ હરગોવન	૧	ગાધી લાલચ દ જસરાજભાઈ
શ્રી	લહેરચ દ જીવણુલાલ		મરા
,,	દોશી કાન્તીલાલ ગુલાબચ દ	૧	શ્રી દોશી ધારસી જેસ ગભાઈ
,,	દોશી માણેકલાલ મોતીચ દ	૧	દોશી પાનાચ દ સોમચ દ
,,	દોશી અમૃતલાલ ચુનીલાલ	૧	દોશી રતિલાલ લેરચ દ
,,	ગાધી કેશવલાલ હીમજીભાઈ	૧	શ્રી દોશી મુળજી માણેકચ દ
,,	ગાધી મણીલાલ જસરાજ	૧	પારેખ ચીમનલાલ ન્યાલચ દ
,,	શાહ વર્ધમાન ગાગજીભાઈ	૧	પારેખ હરીલાલ વીરચ દ
શ્રી	શાહ મણીલાલ નાનચ દ	૧	દોશી છગનલાલ પુ જભાઈ
,,	શાહ ભીખાલાલ ત્રીકમલાલ	૧	પટેલ લખમજી ઉકાભાઈ
,,	શાહ મલુકચ દ મગનલાલ		ચેલા
,,	શાહ વાડીલાલ ખુશાલદાસ	૧	શ્રી અમૃતલાલ રાજપાળ શાહ
,,	શાહ દેવચ દ હરજીવનદાસ		કલોલ
,,	પારીચ દુલાલ ત્રીલોવનદાસ	૧	શેઠ રમણુલાલ નાગરદાસ
,,	વેરા વાડીલાલ મોહનલાલ	૧	શેઠ પાનાચ દ મોહનલાલ
,,	વેરા અમૃતલાલ મોહનલાલ	૧	શાહ રમણુલાલ સાકરચ દ
શ્રી	વકીલ ડાહ્યાલાલ નાનચ દ	૧	શાહ જય તિલાલ વનમાળીદાસ
,,	જેલાણી ચીમનલાલભાઈ	૧	જય તિલાલ ધનજીભાઈ
,,	રાણુપુરા શાતાખહેન	૧	જમનાદાસ કેશવલાલ
		૧	શેઠ ચ પ્રકન્ત છોટાલાલ

સેટ	નામ
૧,,	શાંતિલાલ શીવલાલ
૧,,	ભગવાનદાસ મયાણદાસ
૧	શાહ નેમચંદ રતનચંદ
૧	આત્મારામ વાડીલાલ શાહ

ધંધુકા

૫	શ્રી જોડીદાસ ગણેશભાઈ
૧,,	હલમુખભાઈ ગણેશભાઈ
૧	પોપટલાલ નાનચંદ
૧,,	જોક્ષણદાસ રણછોડભાઈ

હામનગર

૫	શ્રી વિનયચંદ હામોદરદાસ
૫	જગજીવનદાસ રતનચી
૧,	પ્રભુદાસ મુખલાલ
૧,,	કાન્તીલાલ મુનિલાલ
૧	મુગચંદ રણછોડ
૧	મણિલાલ ભાઈચંદ
૧,,	શિવલાલ લાલચંદ
૧,,	અંબતિલાલ અમુલજભાઈ
૧	શ્રી પીર / લાલ કલ્યાણજી
૧	હિમતલાલ ત્રીકમલાલ
૧,,	અમૃતલાલ હગનલાલ
૧	ચંદુલાલ વીરચંદ
૧,,	કુરુભાઈ લક્ષ્મીચંદ

સેટ	નામ
-----	-----

વીરમગામ

૧	શ્રી વહીલ વાડીલાલ નેમચંદ
૧,,	નાગરદાસ જોબડભાઈ
૧,,	શીવલાલ જગજીવનદાસ
૧,,	હરીલાલ મધુરભાઈ
૧,,	મનમુખલાલ નાગરદાસ
૧,,	હિમતલાલ છોટાભાઈ
૧,,	શાંતિલાલ લક્ષ્મીચંદ
૧,,	ચંદુલાલ જગજીવન
૧,,	ડો. બાળુભાઈ મુખલાલ
૧,	સોમાણી જેઠલાલ કુમરચી
૧	શેઠ ચીમનલાલ મણીલાલ
૧,,	અમૃતલાલ નાગરદાસ

પહધરી

૧	શ્રી જેઠલાલ પાનાચંદ પટેલ
---	--------------------------

જુનાગઢ

૧	શ્રી રથા જૈન સંઘ લાઇબ્રેરી
૧,	માસ્તર કુરુજી કાળીદાસ
૧,	ફગનાથ વલ્લભજી
૧	ખીમચંદ માણેકચંદ
૧	શ્રી તારાચંદ હામરચી
૧,,	જગજીવન ભગવાનદાસ
૧,,	મજલાલ જેઠાભાઈ

સેટ	નામ
૧	,, ઈશ્વરલાલ પ્રભુલાલ
૧	,, હીરાચ દ અમીચ દ
૧	,, મણિલાલ ડાહ્યાભાઈ
૧	,, કેશવલાલ કપુરચ દ
૧	,, તલકચ દ નાનજી
૧	,, શ્રી સ ધવી રવજીભાઈ
૧	,, રૂપાણી ગુણુવ તરાચ વનેચ દ
૧	,, જે કે ખાટવીયા

ધ્રોળ

૪	,, ગાધી હીરાચ દ નથુભાઈ
૧	,, મોદી દોલતચ દ રામજીભાઈ
૧	,, શેઠ ભવાનભાઈ ખેતશી
૧	,, વકીલ વસ તલાલ મગનલાલ
૧	,, શેઠ મગનલાલ ગુલામચ દ
૧	,, મેતા સૌભાગ્યચ દભાઈ મા
૧	,, શેઠ ન્યાલચ દ મોહનલાલ
૧	,, મેતા મુળચ દ ભગવાનજી
૧	,, મેતા નવલચ દ હરખચ દ

માડવધાર

૧	,, ગોસલીયા છગનલાલભાઈ
૧	,, ગોસલીયા મોહનલાલભાઈ

રાણપુર

૧	,, મનસુખલાલ માણેકચ દ
૧	,, મનસુખલાલ ઉજમશી શાહ

સેટ	નામ
૧	,, વેલસીભાઈ પોપટલાલભાઈ
૧	કુ હ સાબેન
૧	,, જાદવજી ગફલભાઈ સ ધવી
	લીખડા (હનુભાઈના)
૧	શ્રી શાહ ચ પકલાલ ભગવાન
	ખીપળવા (ઢસા જ કશન થઇને)
૧	શાહ રાયચ દ દામોદરદાસ
	ગઢડા (સ્વામીના)
૨	,, ગોસળીયા ભુરાલાલભાઈ
૨	,, ખાલુભાઈ પોપટલાલભાઈ
૧	,, કામદાર રતિલાલ માણેકચ દ
૧	,, વકીલ નાનાલાલ ઠાકરશી
૧	,, જગજીવનદાસ નાગજીભાઈ
૧	શ્રી સ્થા જૈન સ ધ
૧	,, અમુલખ રતિલાલની કુ
૧	,, રણછોડદાસ કેશવજી
૧	,, ખીમચ દ ગોકળદાસ
૧	,, ગુલામચ દ જાદવજી
૧	,, રણછોડ માધવજી
૧	,, ભાવસાર રામજી રણછોડ
૧	,, ભાવસાર પ્રેમચ દ રણછોડ
૧	શ્રી ભાવસાર ધરમશી ઠાકરશી
૧	,, ત્રીલોવન નારણ
૧	શ્રી અમીચ દ અમૃતલાલ
૧	શ્રી ભાવસાર ભીમજી કુલચ દ

સેટ	નામ	સેટ	નામ
	જામનગર		
૧	પોતલાલ પ્રાણજીવન શાહે	૧	ફલજાલ માણેકચંદ
	મોરબી	૧	ફગનાથ હામજી દોશી
૧	શ્રી મનસુખલાલ યુનીલાલ	૧	નહલાલ ફુલચંદ દોશી
૧	મણીલાલ હંમચંદ મહેતા		જામસેદપુર
	હાલાવડ (શીતળાનુ)	૧૦	ચેક શ્રી નરસેરામભાઈ કામાણી
૧	પટેલ મનસુખલાલ હલપતરામ	૧	ફલજાલ નાગજી મડીઆ
૧	કદોઈ ન્યાલચંદ જગજીવન	૧	ભીખાલાલ ભાઈચંદભાઈ
૧	મહેતા કપુરચંદ વશરામ	૧	દયાશ્રીભાણી ચંદા નૈનસંધ
	ધોરાજી	૧	શ્રીજેડાલાલ જેચંદ મહેતા
૫	શ્રી હરીલલ ડોસાભાઈ	૧	બ્યાચંદ વનસજી ખારા
૧	શ્રી ન્યતિલાલ નાગજીભાઈ	૧	દિમતલાલ બહવજી ગાંધી
૧	ચંદુલાલ ચત્રજી કામદાસ	૧	કાન્તીલાલ બહવજી ગાંધી
૧	પ્રભુલાલ મુળજી મેતા	૧	ભાઈચંદ માવજીભાઈ ખારા
૧	હલીચંદ ભગવાનજી પટેલ	૧	મગનલાલમ મગજીપંચમીઆ
૨	લીંબડી સંઘ ધોરાજી	૧	હરીલાલ ત્રીકમજી કેઠારી
	મોહલ	૧	જે કે મહેતા
૧	કેશવલાલ ગાયાભાઈ	૧	મજલાલ વાલજીભાઈ વેલાણી
૧૦	શ્રી શાંતિલાલભાઈ વીપાણી	૧	મનહરલાલ હાકેમચંદ ગાંધી
૫	રતિલાલ ભાઈચંદભાઈ	૧	જ્યોતમચંદ કાળીદાસ સંઘવી
૨	મુગજીભાઈ કપુરચંદભાઈ	૧	જગજીવન શીવચંદ હેમાણી
	સાવરકુંડલા	૧	રતિલાલ હામોદર રૂપાણી
૫	મામકચંદ મધજીભાઈ	૧	દયાગજી મોનજી મેવાણી
૫	ત્રીભોવન હરજીભાઈ દેસાઈ	૧	શ્રી ચત્રજી જેવરભાઈ
૧	વલ્લભમોહનલાલ ભગવાનજી		

સેટ	નામ	સેટ	નામ
૧,,	ધીરજલાલ પરમાણુ દમ્ભેઘાણી	૧,,	દલીચ દ લગવાનજી પારેખ
૧,,	ન્ય તિલાલ મણિલાલ ગાધી		કેઠારીયા
૧,,	નારાય દ કુંલચ દ ઉદાણી	૧	નડેજ લખુભા દોલતસિ હ
૧,,	શાતિલાલ સાકરલાલ રૂપાણી		પાલીતાણા
૧,,	કાન્તીલાલ પુરુષોત્તમ ગાધી	૧	દેસાઈ નિમચ દ અ દરજી
૧,,	સાકચી જૈન સમાજ		સુરેન્દ્રનગર
	સરંધાર	૫	શ્રી વાડીલાલ જેચ દલાઈ
૧	શ્રી સવજીભાઈ ખેચરભાઈ	૨	લવજીભાઈ તલસીદાસ
	પાળીયાદ	૨	ચમનભાઈ નાનચ દ
૧	શ્રી માલવણીઆ સુખલાલભાઈ	૧	કુતોચ દ ત્રિભોવન
	સુદામડા	૧	વાડીલાલ હરખચ દ
૧	શ્રી સ્થા જૈન સ ઘ	૧	મણીલાલ મગનલાલ
૧,,	ન્ય તિલાલ ધરમશી ગાધી	૧	છોટાલાલ મગનલાલ
૧,,	મોહનલાલ લાડકચ દ	૧	ચીમનલાલ નરસીભાઈ
૧,,	વજલાલ ત્રીભોવનદાસ	૧	પ્રાગજી સુખલાલ સ ઘવી
૧,,	કરશનભાઈ ગોરધન ખેરાઈ	૧	મોહનલાલ જીવરાજ
૧,,	રતિલાલ લક્ષ્મીચ દ	૧	કસ્તુરચ દ ઉજમશી
	જેતપુર	૧	લખમીચ દ છગનલાલ દોશી
૧૦	શ્રી વેણીલાલ જીવરાજભાઈ	૧	ચીમનલાલ વજલાલ
૧,,	મગનલાલ મનસુખલાલ	૧	રતિલાલ અમૃતલાલ સ ઘવી
૧,,	રતિલાલ પ્રાણુશ કર શેઠ	૧	વાડીલાલ કેશવજી
૧,,	મણિલાલ દીપચ દ અવલાણી		ભાણુવડ
૧,,	પ્રભુદાસ સુજી મહેતા	૪	શેઠ જેચ દ માણેકચ દલાઈ

સેટ	નામ
૧	શ્રી સ્થા જૈન સધ
	ધાગધા
૩૫	શ્રી સ્થા જૈન મોટા સધ
૫	શ્રી સુખલાલ મુનિલાલ મહેતા
૧૧	શ્રી સધવીનરસીદાસવખતચંદ
૧૧	કકકર નારણ કરમોવન
૫	સધવી મંગળજી જીવરાજ
૫	શાહ અમુલજી મોહનલાલ
૫	શ્રી ડેબરીયાગરજી
૨	આધી મનસુખલાલ હીરાજી
૧	ભાવસારદિ મતલાલ કરજીવન
૧	સધવી કરમોવન સુરચંદ
૧	શાહ હરિલાલ મંગળજીભાઈ
૧	મહેતા અણેચંદ વામજીભાઈ
૧	શાહ નંદલાલ માણેકચંદ
૧	શાહ દેવશી રાજપાલ
૧	શાહ લાલચંદ લખમીચંદ
૧	કોઠારી મહાદેવ રાજપાળ
૧	ભાવસાર કરજીવન ત્રીકમભાઈ
૧	શાહ તારાચંદ આપરીભાઈ
૧	સધવી સકરચંદ મંગળજી
૧	સધવી બીમનલાલ પરશોત્તમ
૧	સધવી સકરચંદ મંગનલાલ
૧	સધવી મનસુખલાલ સકરચંદ

સેટ	નામ
૧	સધવી વિજયલાલ મુનિલાલ
૧	શાહ જુધાલાલ ચતુરભાઈ
૧	શાહ જાદવજી અમરચંદ
૧	વોરા ગોવિંદજી ચક્રભાઈ
૧	મો શાહ કસ્તુર મોહનલાલ
૧	શાહ જીવજીલાલ ઠાકરશી
૧	શાહ લાલચંદ હરીભાઈ
૧	શાહ ચાંતિલાલ વીરચંદ
૧	સધવી અમૃતલાલ સોમચંદ
૧	શાહ દેવજી રઘુભાઈ
૧	શાહ ડાવાલાલ રઘુભાઈ
૧	શાહ લખમીચંદ કુવરજી
૧	શાહ વજલાલ બોમડભાઈ
૧	શાહ જયંતિલાલ કરજીવન
૧	શાહ ચંદુલાલ પ્રેમચંદ
૧	ચેઠ હરિલાલ દેવશીભાઈ
	સાખરમતી
૧	મીવાડીલાલ માણેકચંદ શાહ
૨	સુરાણા કે જ્યે
૫	„ સુરાણા નાગરદાસ ખખા
૨	„ પ્રેમચંદ માણેકચંદ શાહ
૨	હરીલાલ જેઠાલાલ શાહ
૨	„ કપુરચંદ જવેરચંદ હીરાજી

સેટ	નામ
૨	વાડીલાલ રતિલાલ કામદાર
૨	શ્રી મણિલાલ ઉજ્જમશીભાઈ
૧	કેશવલાલ હરીચંદ મોદી
૧	ચીમનલાલ કરમચંદ
૧	જયતિલાલ સોમજીદાસ
૧	જયતિલાલ ભગવાનજી
૧	છોટમલજી સુરજમલજી
૧	રમણુલાલ જગજીવનદાસ
૧	મનસુખલાલ જગજીવનદાસ
૧	જયતિલાલ માણેકચંદ
૧	ચુનીલાલજી માનમલજી
૧	અ સૌ કમળાબેન ચંદ્રકાન્ત
૧	અ સૌ વસંતીબહેન ભાવસાર
૨	ચુનિલાલ ભગવાનજી ખારા
૨	રતિલાલ ચુનિલાલ સોલંકી
૧	ઉગમરાજજી શાંતિલાલજી
૧	શાંતિલાલ ડાહ્યાભાઈ
૧	કાન્તિલાલ ઘેલાભાઈ
૧	કોદરલાલ રણુછોડલાલ
૧	રતિલાલ સુખલાલ ગાધી
૧	શ્રી જયતિલાલ કેશવલાલ
૧	ચંપકલાલ તલકશી કામદાર
૧	ચુનીલાલ વેલશીભાઈ

સેટ	નામ
૧	શાંતિલાલ નાથાલાલ
૧	મફતલાલ જગજીવનદાસ
૧	હસ્તીમલ છોગામલ
૧	ધનજીભાઈ ગણેશલાલ
૧	વિજયરાજજી મદનલાલજી
૧	હિમતલાલ સુખલાલ
૧	રસીકલાલ નાગરદાસ

મુલતાનપુર

૧	શ્રી જેઠાલાલ રૂગનાથ શેઠ
ઢાંઢા	
૧	શ્રી હીરાલાલ જગજીવનદાસ
૧	શેઠ મોતીલાલ હરખચંદ
૧	જયતિલાલ કલ્યાણજી
૧	ગોકળદાસ વલ્લભદાસ
૨	સ્થા જૈન સઘ
૧	મોતીલાલ હરખચંદ શેઠ
૧	હરસુખલાલ તેજપાળ શેઠ
૧	લક્ષ્મીચંદ નાગજી દોશી
૧	ભગવાનજી નાગજી
૧	જયસુખલાલ દીપચંદ
૧	વખતચંદ મુલચંદ
૧	લાલચંદ મોરારજી
૧	નવલચંદ ન્યાલચંદ

સેટ	નામ	સેટ	નામ
	ભાડેર		હસેન્દા
૧	શ્રી હકમીચ દ હમનલાલ દેશાઈ	૧	શ્રી પ્રાગલ રામલ શાહ
	રામપર	૧	કુલચ દ ભગવાનલ દેશાઈ
૧	શ્રી મેતા જયતિલાલ ટી	૧	જગવ તરાય ભાણુલ દેશાઈ
	ખારબીયા		વડિયા
૧	શ્રી પ્રમાણુ દ ઠાળીદાસ દોશી	૨	ત. મા જૈન વિલાલપ
૧	નરભેરામ વઘરાજભાઈ	૧	રા સા મણિલાલભાઈ શાહ
	મેઢરડા		સુરસાઈ
૨	શ્રી ભાઈચંદ્ર દ જસરાજ અજમેરા	૧	શ્રી વઘરાજ હીરલભાઈ
૧	જઢાણી ખેતસી ધરમશી	૧	જેચ દ ટીકાભાઈ ખાખી
૧	જઢાણી નાથાલાલ ઠાનલ		છરારોડ
૧	રવાણી મજલાલ ઠાકાભાઈ	૧	રતિલાલ પિતાબર દુરખીચ
૧	રથા જૈન સમ		સાણુ દ
૧	માવાણી હરખચ દ ઠાકાભાઈ	૨	હીરાચ દ હમનલાલ
૧	સવલ દ મુળલભાઈ દોશી	૨	ચીમનલાલ હીરાચ દ
૧	ત્રીકમલ જગલવન ખારેખ	૧	તારાજકેન ચીમનલાલ શાહ
૧	હીરાચ દ ત્રીલોવન હપાણી	૫	લવણલાલ મુનિલાલ સમવી
૧	૫૬૨લ ત્રીકમલ હીરાણી		ઉપસેરા
૧	રતિલાલ આણુ દલ શાહ	૧	પટેલ સ્વલ ઠાનલ અવતરીયા
	ધારી	૧	પટેલ પરચોતમ નરસી
૧	નાગરદાસ વલભલ ઢામાણી	૫	રથા જૈન સમ
૨	સૌભાગ્યચંદ્ર બેમ દોશી	૧	દોશી કૃપારામ મુળલભાઈ
	અમરેલી	૧	ચેઠ ભરતકુમાર ખુશાલચંદ
૧	જાવચ દ નરસીદાસ	૧	ચા તારાચ દ હરલવન

સેટ	નામ
૧ દોશી મોતીચંદ નાનજી	
૧ સોની વ્રજલાલ દાનાભાઈ	
૧ દરજી દેવશી ગાગજી	
૧ શેઠ જમનાદાસ જેઠાલાલ	
૧ પટેલ છગનલાલ પ્રેમજી	
૧ ઢાકી વનમાળી હરજીવન	
૧ મનસુખલાલ ઝવેરચંદ	
૧ શાંતિલાલ મણિલાલ મોદી	
૧ રવિશંકર મોહનલાલ શેઠ	
કુચ્છ (માડવી)	
૧ દેસાઈ કેશવલાલ શીવજીભાઈ	
અમર	
૧ દોશી મોણીશી હરખચંદ	
વેરાવળ	
૧ હસરાજ ખુશાલ	
લીંબુડા	
૧ મગજીજી દેવચંદભાઈ	
જામકંડોરજી	
૧ વઢીલ બાબુલાલ નાગજીભાઈ	
૧ વઢીલ કેશવલાલ નાગજીભાઈ	
જામખ ભાળીયા	
૧ પ્રકાશચંદ છગનલાલ ગુસાણી	
૧ સુદરજી રંગનાથ બારાઈ	
૧ રતિલાલ વીરચંદ	

સેટ	નામ
૧ સોમચંદ જેરામ	
દહિંસરા (મોરખી)	
૧ લખમીચંદ રૂપચંદ કોઠારી	
ખજરંગપુરા (લખતર)	
૧ શાહ મનસુખલાલ કેશવલાલ	
નીકાયા	
૧ શ્રી હરિલાલ ડાહ્યાભાઈ વોરા	
બીલખા	
૧ લાઠીયા કાનજી ભીમજી	
મુળો	
૧ શ્રી જયતિલાલ કાળીદાસ	
વડાલ (સોરઠ)	
૧ ઉત્તમચંદ નદલાલ કોઠારી	
લાઠી	
૧ શ્રી વોરા મણીલાલ રામજી	
૧ „ હેમચંદ મુળજીભાઈ	
૧ „ છોટાલાલ મેઘજી	
૧ „ વાડીલાલ વ્રજલાલ	
૧ „ ધીરુભાઈ ખુદ્દ	
૧ „ શ્રી પ્રભુદાસ માણેકચંદ	
૧ „ ફલ્લજી નાનજી	
૧ „ હરિલાલ ભાણુજી	
૧ „ હરજીવનદાસ ભગવાનભાઈ	
૧ „ ભગવાનભાઈ મોનજીભાઈ	

સેટ	નામ	સેટ	નામ
૧	વનમાળી માણેકચંદ	૧	ત્રબકલાલ લજમશી મણીચાર
૧	વહીલ શુપતભાઈ	૧	કુલચંદ દેવકરજી શેઠ
	વહવાણ રાહોર	૧	ભગવાનલાલ જીવણભાઈ
૧૦	શ્રી ધનજી લાલચંદ રથાસ ધ	૧	બીમનલાલ જોશીભાઈ
૧૦	જુઝાભાઈ વેલસીભાઈ	૧	વધમાન રજુછોડભાઈ શેઠ
૫	પોપટલાલ ચત્રજી કઠારી	૧	મુળજીભાઈ હીરચંદ સંઘવી
૫	દેવશીભાઈ દેવકરજી મહેતા	૧	સુખલાલ વલ્લભચંદ મુડગર
૫	મુળચંદ બેચરદાસ સંઘવી	૧	હરિલાલ માણેકચંદ શાહ
	હંદ જીવણદાસ બહલદાસ	૧	બીખાલાલ ત્રીકમલાલ
૭	ગોબરદાસ મુદરજી વોરા		પુના
૨	વાડીલાલ મહુકચંદ શેઠ	૧	ચાંતિલાલ રામજી
૨	શીવલાલ હીમજીભાઈ સંઘવી		બેલગામ
૨	ચાંતિલાલ હર્ષુચંદ વોરા	૧	મેસસ હીરાલાલ જોન્ડ સન્સ
૧	અમૃતલાલ કેશવજી		વારાણસી
૧	જોશીભાઈ હરજીચંદ દોશી	૧	જગજીવન જોમ પટેલ
૧	અમરશી કુલમજી		કાલ્હાપુર
૧	છોટાલાલ મજલાલ સંઘવી	૧	તારાબેન કેશવલાલ વોરા
૧	ટપુભાઈ ખીમચંદ		મોજુપરી (મીટી)
૧	વધમાન બેચરદાસ વોરા	૧	મગનલાલ પોપટલાલ કામદાર
૧	હરજીવન મેપજી		ઝાસોર
૧	શીવલાલ વધમાન વહીલ	૧	આધી કાશુરામ ખીમજી
૧	ભગવાનલાલ નારજી વોરા		કત્રાસગડ
૧	મુળજીભાઈ ચત્રજી કઠારી	૧	ચાંતિલાલ આર. દોશી
		૧	છોટાલાલ વનેચંદ

સેટ	નામ	સેટ	નામ
૧ રતિલાલ કાળીદાસ મેતા	ધોલેરા	૫ દરિયાપુરી સ્થા	જૈન સઘ
૧ સ્થા જૈન સઘ		૧ શ્રી વણુછરા સઘ	
૧ કાતિલાલ ગુલાબચંદ		૧ શા. બેચરદાસ વીરચંદલાઈ	
૧ ધીરજલાલ પા સઘવી		૧ શા. નંદલાલ નેમચંદલાઈ	
૧ કનૈયાલાલ ગ ઠક્કર		૧ શા. મણિલાલ નાથાલાઈ	
૧ કાતિલાલ ખી ચાપાનેરી		૧ શા. રતિલાલ મગળદાસ	
૧ જયંતિલાલ હી શેઠ		૧ શા. શાતિલાલ ખીમાચંદલાઈ	
૧ મણીલાલ સુ ગાધી		મોટી કુટાવાવ	
૧ હીરાલાલ ર ઠક્કર		૧ ઠા લખમણુ ભાણુજી	
૧ ભીખાલાલ છ શાહ		મહુવા	
૧ શાતિલાલ સુ ગાધી		૧ ભાણુજી ખીમચંદ મહેતા	
૧ સોમાણી જેઠાલાલ કુગરશી		૧ રતીલાલ કાલીદાસ	
૧ શેઠ ચીમનલાલ મણીલાલ		જોરાવરનગર	
૧ મારફતીયા અમૃતલાલભાઈ		૧ પ્રાણુલાલ ગુલાબચંદ બધાર	

શુદ્ધિપત્રક

પાનું	લી ટી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૬	૨૫	જનકશ ન	જૈનકશ ન
૧૩	૬	કયો	કયાં
૧૬	૧૬	ચાર	તેચાર
૨૭	૧	છાકરો	છેકરો
૫૦	૧૫	મરજાણિ	મરજાણિ
૬૫	૪	દેવદત્ત	દેવદત્તે
૧૦૫	૨	હયુ	હયુ
૧૦૬	૩	હયા	હેયા
૧૧૧	૨૪	પથ	પથે
૧૨૫	૨૪	અધ્યાસ	અધ્યાસ
૧૬૦	૧૧	નિમિત્તા	નિમિત્તો
૧૮૬	૧૫	સોનીના	સોરીના
૧૬૨	૪	વિરખે	નિરખે
૨૧	૧૮	કાલકુટ	તાલકુટ
૨૧૮	૪	કેમ ન લેવો	કે ન લેવો
૨૨૧	૧૬	પાપ	પાપ
૨૪૦	૧	નીકળે	નીકળે છે
૨૪૩	૭	અમોગ	અમનોગ
૨૫૮	૨૨	માન	મીન
૨૭૬	૧૮	મણવું	ગણવું

પાનુ	સીંટી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૩૦૨	૧૬	ધમી	ધમીં
૩૭૨	૪	બાબકો	બાબકો
૪૧૮	૧૬	ભપા	ભાપા
૪૩૪	૭	હીરી	હીરો
૪૩૪	૨૦	આગરોપ	સાગરોપમ
૪૪૦	છેલ્લી	પ્રશ્વાતાપ	પશ્વાતાપ
૪૪૩	૧૧	તૃષ્ણાતુર	તૃષાતુર
૪૪૬	૨	દાસ-દાસીઆને	દાસ-દાસીઓને
૪૪૮	૧૫	અહાર	આહાર
૪૫૦	૧૮	ધનઘાતી	ધનઘાતી
૪૬૯	૨૨	વિરોધ	નિરોધ
૪૮૮	૧	વક્ષે	યક્ષે
૪૯૫	૨	અર્ધમ	અધર્મ
”	૨૨	નારકીમા	નરકમા
૫૦૧	૭	છેદીનાખે	છેદીનાખે।
૫૧૧	૨૨	કે મૂકે	મૂકે કે
૫૧૨	૨૧	હુક્મ	દુક્મ
૫૩૪	૯	પુસ્તાકાલય	પુસ્તકાલય
૫૩૫	૯	નાહિ	નહિ
૫૬૦	૨૪	ઝાડ	ઝાડ

રાવ-ધાવા હશે રજુરામ પ્રભુ મને શક પડશે મનમાં-

તુ રે, તેથી, બટકાય, લક્ષ આરાથી યોનિમાય,
 હવરાય, તુ તેથી બટકાય—

ખમ ચૂક્યો, ને, કર્મ ખાંખ્યા, કર્મથી બટકાય—
 રાજ-દેવ જો, મૂળ કર્મનાં, મૂળને સિધ્ધાય—હવરાય-૧
 વિષય, કષામ નો સજ કરીને, પતન પડે બાય—
 કુસત્ર સજે, ચણી જયો તુ આંખ છતાં અધ વાય —હવરાય-૨
 શમતામાં તુ, શમ્યો નહિ ને, મમતામાં અટવાય—
 અમતાં મુખો, ઈન્દ્રીને આખ્યા શાન્તિ સુખ જૂલાય—હવરાય-૩
 પ્રાકટમાં, જેમ હીરા બિજ, તેમ તુ ય દેહની માંય—
 તારાં મૂલ્ય, તે, આંખ્યા નહિ ને, દેહનાં મૂલ્ય અઠાય—હવરાય-૪
 કર્મ રહિત, જો સુષુપ્તારો તોય, કર્મ બળે કસાય—
 હવ તારી, શિવ ધવાની શક્તિને વિસરાય—હવરાય-૫
 પૂન્ય પાપના લક્ષ્ય જેવા તેવાં કરીને ઘખાય—
 કલો-ચોકતા તુ જ તોપણ, પરના દોષ દેખાય—હવરાય-૬
 લીલમ રત્ન, વીરઆગમ, સતસમાગમ, સદાય—
 સ્વદેશ માર્ગમાં પ્રકાશ આપે તોય અધારે બાય—હવરાય-૭
 ક્ષણિક સુખ, સસારના પણ, તેમાં તુ લલચાય—
 મોક્ષ કારણ, નિશાન તારું “તીર” ચૂકી બાય—હવરાય-૮
 (બનાવનાર - રતીલાલ પ્રાણુજીવનદાસ “તીર”)

કારણ માસાહાર અને ઘોઘુ કારણ પશ્ચિદ્રવ્યનો વધ, એ ૪ કારણો, નરકના દરવાજાની લોગણ ખોલી નાખે ॥

સાપ અને પાપ હ મેચા હળવુ હળવુ પેસે છે સાપ લપાતો છૂપાતો પ્રવેશે છે તેમ પાપ પણ હળવે હળવે હાખલ થાય કોઈને ધીતગણ આપી નથી, ત્રાસ સુખર્યા છે, અનેકની હાય લીધી છે તેવા જીવોને અહર્નિશ જલવુ પડે છે, ત્રાસિત મ્થાનોમાં વસવુ પડે છે પ્રલહટ અકવતિનું આયુષ્ય સાતસો વર્ષનું હતું મરીને સાતમી નરકે ગયેલ ત્યાં આયુષ્ય ૩૩ સાગરોપમનું છે કહો, કેટલાગણ થયું ? અસખ્યાત ગણુ કુ ખ સામે આવીને ઉભુ રહ્યું

ચાર ગાઉ લાભો પહોંચેા હૂવેા તેમા એકથી માત્ર દિવસના જન્મેલા જુગલીઆના માથાના વાળ, પૃથ્વી કામના શરીર જેવડા કરી ભરે, તેમાંથી ૧૦૦-૧૦૦ વર્ષે એકેક વાળ કાઢે ને જેટલા કાળે તે હૂવા ખાલી થાય તેટલા કાળ ને પશ્ચોપમની ઉપમા આપી છે આવા હૂવા કોઈએ બચાો નથી. આ તે માત્ર કાળની ગણતરી સમજાવવા માટેની ઉપમા આપી છે

તે હૂવા ઉપર ચોરાસી લાખ હાથી, ચોરાસીલાખ ઘેરા ચોરાસી લાખ રથ અને છનુકોઠ પાયદળ આવે મત્તા ભેસે નહિ ગંગા નદીનો ફરેડો પડે છતાં અહર વાળનો એક ખડ પણ પહોં નહિ. તેમાંથી ૧૦૦ વર્ષે એક વાળ કાઢે અને કાઢતા કાઢતા ખાલી થાય ત્યારે એક પશ્ચોપમ થાય એવા દશ કોડાનકોડી પશ્ચોપમનું એક સાગરોપમ થાય એવા ૩૩ સાગરોપમના આયુષ્યે પ્રલહટ અકવતિ સાતમી નરકની સફરે ઉપડી ગયા.

તેમના લાઘ્ય ચિત્તમુનિ અનુત્તર પ્રધાન ધર્મની આરાધના કરી કર્મને બાળી, ટાળી, પ્રબળી, શાશ્વત લક્ષ્મીને પ્રાપ્ત કરી લોકાગ્રે સિદ્ધપદે બિરાજ્યા એક લાઘ્યને પ્રધાન સુખ, બીજા લાઘ્યને પ્રધાન દુઃખ મળે છે.

પ્રાતઃસ્મરણીય ચોવીસ લગવતો, અગ્યાર ગણુધરો, સોળ સતીઓ એવી અનંત ચોવીસીઓના નામ બોલોછોને ? તેઓએ કર્મને હુકાવ્યાં અને લવના બધનો તોડી નાખ્યા અને મુકિત મેળવી તેની ગુણુગાથા બોલીએ છીએ વિજેતા હોય તેના ડોકમા વિજ્યમાળ પડે તમારે હાર મેળવવી છે કે જિત ? આ તક ઉચામા ઉચા નબરની મળી છે, તે તકને ઝડપશો નહિ, તો મૂર્ખામા ગણુશો તમને તમારા આત્માની દયા આવે છે કે નહિ ? દુકાળીયા ઢોરની જેમ, ઉચા કેમ નથી થતા ! અવળા ધધા કેમ છોડતા નથી ? હિંસક વેપાર ન કરવો. અનીતિ, જૂઠું, વેપારમા આચરવું નહિ વિષય કષાયને તાબે નથી થવું એવો પાકો નિશ્ચય કરી દ્યો. ધર્મ એ તો દીવો છે અધારામા અજવાળા કરે તેવો છે ધર્મ વિજ્ય પ્રાપ્ત કરાવે છે અને વિષય-કષાયો પરાજ્ય મેળવાવનારા છે, તમે કેના પક્ષમા છો ? તમારી સાધના કઈ કેટિની છે ? ખરો વિજેતા ધર્મી આત્મા છે, કર્મ સામે જંગ માડો સાપ અને નોળિયાની લડાઇમા સાપ કૂકાડા મારતો આવતો હોય, નોળિયાને ડખ મારે છતા, નોળિયો ડરે નહિ, કારણ કે તે નોળવેલ સૂઘી પાછો લડવા તૈયાર થાય છે. અને છેવટે સાપને હરાવે છૂટકો કરે, તેમ કર્મ સાથે લડો. કર્મ દશ મારે તો સિદ્ધાંત અને સમ્યગ્દર્શન એ નોળવેલ છે, તેનો

આશરો લેનારા કર્મનો પરાભ્ય કરી, અનતાલવો મોઢે જયા
છે અને આપણને રસ્તો બતાવતા ગયા છે

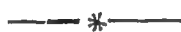
વેરથી વેર શમી ના કદાપિ, આમથી આમ જુલાય ના
ધિસાથી ધિસા પચાસ નહિ કોઈ સન્નોથી શાન્તિ સ્થપાય ના,
બાઅના બનાવનાર વૈજાનિકોને, જોકે હિ જરૂર પસ્તાવું પડશે,
મજુ મળાવીશે ખીધ્યા શહે જરૂં પડશે

જમતમાં વેરથી વેર શમતું નથી. મસ્ત્રોથી સાચી શાંતિ
સ્થપાવી નથી. હિસાથી હિસા હજાતી નથી. શાંતિ દેશે તો
શાંતિ મળશે પડીકે બધાયેલ જીવને પળેપળ ભડકાવતા
ભણકારા આજે તો જીવન પડીકે બધાણાં છે ચપટીમાં મોત
છે માટે જાગો-જાલવી કરો. જે દેશમાં જાળ બને છે તે વૈજા
નિકો પોરસ કરે છે પણ અંતે જોને જોકે દિવસ પસ્તાવું પડશે.
અહિસા એ ઉત્કૃષ્ટ ધર્મ છે અહિસા ધર્મને અપનાવનાર
ખરો વિજેતા છે

મુખપુત્રના હેવામાં ધર્મ બેઠો છે માતાપિતાને કહે છે
મને પાસ મહામતો યાદ આવે છે અને સાથે નારકીના
કુખે પણ યાદ આવે છે, માટે મને આજ્ઞા આપો, હું સંયમ
લેવા તૈયાર થયો છું આજે કોઈ છેકરો મુખપુત્રની જેમ
થેર જઈ કહેશે કે આજ્ઞા આપો ! મુખપુત્રજેવો કોઈ છે ખરો !
જ્ઞાની કહે છે સમજીને આજ્ઞાપના કરશે તો મુખી થશે.

આત્માને બધન છે તેને તોડવાની જરૂર છે માટે પ્રથમ
 સપરિજ્ઞાથી આત્માને જાણે, પછી બધનથી છૂટવા માટે ચાર ગતિના
 નદાવા કરવા માટે, પ્રત્યાખ્યાન પરિજ્ઞાએ બધ ભાવથી મુક્ત
 થઈ વીતરાગ પદ પામે. મૃગાપુત્ર માતાપિતાને કહી રહ્યા છે,
 મારે સયમ લેવો છે હવે તેને બત્રીસ રમણીઓ હાડપિંજર
 સમ દેખાય છે કામભોગથી નિવૃત્તિ લઈ પાચમહાવતો આદ-
 રવા છે સયમની ધુન લાગી છે. સિદ્ધપદ જે શાશ્વતુ પદ છે
 તે મેળવવું છે

મૃગાપુત્ર હવે કામ ભોગના કેવા વિપાક છે તે
 સમજાવશે.

વ્યાખ્યાન 'પપમું'

સ. ૨૦૨૦ના ભાદરવા શુદ્ધિ ૧૧ બુધવાર તા. ૧૬-૮-૬૪.

સિદ્ધાત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ. નાથે
 સિદ્ધાત પ્રજ્ઞા તેમા ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના ૧૯મા અધ્યયનમા
 મૃગાપુત્રનો અધિકાર ચાલી રહ્યો છે

મૃગાપુત્રને સાચો વૈરાગ્ય ભાવ પ્રગટી ચૂક્યો છે.
 સત્ય જ્ઞાન અને સત્ય દર્શન પ્રાપ્ત થઈ ગયેલ છે અને હવે
 સત્ ચારિત્રમા પ્રવૃત્તિ કરવા માટે માતાપિતાને કહે છે

અમ્મ તાય મપ મોગા, મુત્તા વિસફલોવમા ।

પચ્છા કહ્ધય-વિવાગા અણુબન્ધ દુદ્ધાવદ્ધા । ૧૧ ॥

હે માતા પિતા ! વિષ ફલચુકત કડવા વિપાક દેવા-
 વાળા, હું ખની પરપરા ઉભી કરે એવા, ભોગોને મે ભોગવ્યા

પણ હવે હું તેનાથી નિવૃત્ત થવા ઇચ્છુ છું

મૃગાપુત્રને વશઅર્થમાં શિથિ થતાં વિષયો વિષ સમાન લાગ્યા, ભૌતિક સુખલોભના લોભવટામાં ઝેર ભાર્યું પાંચસો મણુ રૂના હજલામાં દિવાસળીની પેટી મૂકવામાં આવે તો ઠઈ વાળો નથી, પણ ઉપલોભ કરે, એક સળી સળગાવીને તેમાં મેલે, તો બધા રૂના હજલાને બાળી ભસ્મ કરી નાખે છે અક્ષીણની ઠાબલી ઘરમાં હોય તેનાથી ઠાઈ મશ્તુ નથી પણ તેને ઘાળે, સ્વાદ થયે તો મરી જાય તેમ સંસારમાં પાંચ પ્રકારના કામગુણુ ભરવ્યક પડયા છે તે જીવને ઠઈ નુકસાન કરી શકતા નથી જીવ તેનો સ્વાદ લેવા, ઉપલોભ કરવા જાય તો તેને કંઈક કુળ લોભવવું પડે વિષયનાં સુખો, ઝેરી ક્રિપાક વૃક્ષના ફળોની જેમ દેખાવે સુહર, રૂપરગ સુહર, સુગંધ પણ ગમે તેવી, સ્પર્શ પણ બહુ મુલાયમ પણ એ તે ખાવામાં આવે તો જીવને કાયા ભુલા કરી નાખે તેમ પાંચે ઈન્દ્રિયના વિષય—સુખો ઉપરથી સુહર લાગે પણ પરિણામે હું ખરપ છે વિષયો ઝેર જેવા છે એ વાત અનંત વીથઈકરોએ કરી છે તે દેશમાં બેસે છ ? જેને દેશમાં બેઠું હોય તે ઝેરી પ્રયોગ કરવાનાં સાધન કરે ખરા ? વિષય તરફ તેનું વલણ થાય ખરી ? કોઈ કહેલા કેસરિયા દ્રવ્ય પીવા આપે અને તમિ મોઢે માઠો ત્યાં તમારો મિત્ર કહે કે પીશો નહિ અહર જરા ઝેરની પડીછી પડી ગઈ છે ત્યારે તમને કોમ સાથ કે દ્રવ્ય કેસરિયુ, ઈન્દ્રિય મિષ્ટ પદ્ય દેખાવમાં સુહર છે પણ મારો મિત્ર કહે તે માનવું પડે મિત્ર દ્વારા ઝેરી દ્રવ્યનું જ્ઞાન થતાં જ દ્રવ્ય પીવાના બ વ ઊડી જાય છે તેમ અનંતા વીથઈકર દેવો આપણાં હિત માટે આપણને દુર્ગતિમાં ન જવું પડે તે માટે જે

કહી ગયા તેમા શ્રદ્ધા ખરી ? વિષય કષાયને ભગવાને ઝેરની ઉપમા આપી છે ઝેર તો એક જિંદગી ખગાડશે પણ વિષય કષાયોનું ઝેર તો જીવને ભવોભવ રૂલાવશે

શકિતહીણ થયા, માથે કાળા કેશ ધોળા થઈ ગયા, ઉમરમા ૬૦ વર્ષ વિતાવી ગયા, હવે તો પ્રત્યાખ્યાન ત્રત આદરો ! શું હજી નાના છો ? ઝેરી ફળ કયા સુધી ખાધા કરશો ! વિષય કષાય સેવવામા તમારું ભાવિ ખરાબ થાય છે માટે ભગવાને ભાખ્યું છે તમે રગરાગમા રમો તે ભગવાનથી દેખ્યું ન ગયું, તેથી ભાખ્યું છે એમ નથી શું માનો છો ? તમારો આત્મા દુર્ગતિમા ન પડે તે માટે ભગવાન સાવચેત કરે છે ભગવાને જેને ઝેરી કીધા તે વિષય કષાયને જીવ હસતા હસતા ભોગવે છે.

મૃગાપુત્ર ખત્રીસ રમણીનો સ્વામી, દેવાંગી સુખમા વસતો, માખાપના ચારેય હાથ જેના ઉપર છે, યુવરાજપદનો ધણી છે, પણ અદરથી સસાર પ્રત્યે મન ઉઠી ગયું છે તમે ખોધના ધોધ સાભળો છો છતાં પરિવર્તન કા ન દેખાય ? શું કારણ છે ? વીતરાગની અપૂર્વ વાણીમા શ્રદ્ધા પ્રગટી નથી ? ભગવાને જે ભાખ્યું છે તેજ સત્ય છે, તેમા ખિલકુલ ફેરફાર હોઈ શકે નહિ અસાની આત્માઓ ભગવાનની વાણી ઉપર વિશ્વાસ ન રાખતા વિષય કષાયના ઝેરી ફળ ખાવા ભય છે જ્ઞાતાસૂત્રમા ૧૫મું નન્દીફળનું અધ્યયન છે

તેમા ધન્ના સાર્થવાહ ઉદ્ધોષણા કરે છે કે અમે પરદેશ જવા પ્રયાણ કરીએ છીએ, જેને સાથે આવવું હોય તે સામેલ થજો અમે તેમનું રક્ષણ કરશું. પગરખા, છત્ર-ભાતા વગેરેનો પ્રબંધ કરશું ધન્ના સાર્થવાહની કેવી વિશાળ

ભાવના છે ? આજે તો કોઈ બહારગામ જવું હોય તેને
 કહો કે અમારી બહેન લીકરીને જરા ધ્યાન રાખી લેતાં જાઓ,
 તો તરત કહેશે મારું નહીં નહિ થોડુંક હોય છતાં
 ના પાછી થે. ભાડું-ભાડું દેવું નથી, ખાલી નજર રાખવાની
 હોય તેમાંય ભારરૂપ લાગી જાય છે આજના માણસોના
 દિલગજી તો જુઓ ! ત્યારે આજના માનવીના માનસની
 સંકુચિતતા જુઓ.

ધનના સાથવાદ પડાવ નાખતા આજના જીવ છે
 ચાલતા ચાલતા જ ગલ આવે છે આ જ ગલમાં નન્દીવૃક્ષો
 છે તેના ફળ ઝેરી હોય છે હવે સાથે આવનાર જેણે રક્ષક
 તરીકે આપ્યો આપ્યો છે તેને ચેતવવાની ફરજ સમજી, ધનના
 સાથવાદ બધાને ખુલ્લું અવાજે કહે છે, ભાઈઓ ! એક ધણી
 મહત્વની વાત છે તે તમે સાંભળો ! ‘આપણે આ જ ગલ
 માંથી પસાર થવું છે તે જ ગલમાં ઘાટોપ સુદર શોભનિક
 નન્દીવૃક્ષો છે તેના ફળ મુગધિ, રસ-રૂપશાળી અતિ સુદર
 છે પણ જે ખાય તેના જીવને કાચા જીવંત થઈ જાય તેમ છે,
 માટે હું ચેતવું છું કે એ વૃક્ષ તરફ કોઈ નજર પણ કરશે
 નહિ નજર કરે તો તે વૃક્ષ તળે બેસશે નહિ અને બેસે
 તો ફળ આપશે નહિ. હવે અનાદિનો જીવને જોવો હાજો
 છે કે જેની ના પાડો તે તરફ વધુ બેધ્યાય તેમ કેટલાકને થયું
 કે ધનના સાથવાદે આપણા હિતની વાત કરી છે માટે તેની
 શિખામણ માનવી જોઈએ. કેટલાકને જોવો વિચાર આવ્યો
 કે જોવામાં શું જાય છે ! જોઈએ તો ખબર પડે, જોમ કરી
 જોવા માઠું શી શીતળ છાયા છે ? લાવ જરા, બેસવામાં
 શું જાય છે ! જોમ માની બેઠા વિસામો લીધો બધા જોઈ

એમ થયું, ફળ તોડી હાથમા તો લેવા દે, કેવા સરસ છે !
 આની સુગંધ સરસ છે આતે કંઈ ઝેરી હોય ? કડવાશ હોય
 તો તેની કડવી ગંધ હોય, આ તો કોઈકે ક્ષીધું હશે એટલે
 હાકયે રાખ્યું છે. ધન્ના સાર્થવાહે કે દિ' ખાધું છે તે ખખર
 પડે કેટલાકે એમ વિચારી ખાધું જેણે ખાધું તે ચિર નિદ્રામાં
 પોદી ગયા હિત શિખામણ નહિ માનનારની દુર્દશા જુઓ
 ઘણા કહે છે, અમે આટલાં વ્રત, તપ, જપ, વરસીતપ,
 છમાસિક તપ વગેરે કર્યાં, પણ તેનું કાંઈ પ્રત્યક્ષ ફળ દેખાતું
 નથી એવા અશ્રદ્ધાળુ પાખડીઓના સગથી દૂર રહેજો
 કાનલીલા, રાસલીલા વગેરે ડેકોરેશન કરી ધર્મને નામે જે
 વિષય તરફ આકર્ષે છે એ તરફ પગ મૂકશો નહિ, તેની વાત
 સાલળશો નહિ પુદ્ગલના લોચામા લોભાશો નહિ આત્માના
 અક્રિયવાદીની વાત સાલળશો નહિ વિષય લાલચમા લપટાવ-
 નારાઓ જડ જડનું કામ કરે, ચેતન ચેતનનું કામ કરે, તેમા
 આત્માને શું લેવા દેવા ! એમ ઉઘી પ્રરૂપણા કરી, સમાજને
 અવળે માર્ગે દોરી જાય છે, આવા કહેવાતા સત મહાત્મા
 સાધુઓના નામની મોટરો અને ખેતરો હોય છે લકતો પાસેથી
 પૈસા પડાવી અમનચમન ઉડાડે છે માગીપથમા પરણીને
 આવનાર કન્યાને ત્રણ દિવસ ગુરૂ સગમા રાખે ત્યારે પવિત્ર
 થયેલી મનાય ! આવા વ્યભિચારી ધર્મને ધર્મ કહેવાય ખરો ?

અમે વિહાર કરીને જતા હતા, સાથે એક વિધવા બાઈ
 હતી વિધવા જોઈને અમે કહ્યું કે બહેન ! તારે હૃદયે નવું ઘર
 કરવું નહિ, નાતરૂં કરવું નહિ એવી બાધા લઈ લ્યો, એટલે
 પાપનો આશ્રવ અટકે બાઈ કહે, બાધા તો લઈ લઉં, પણ
 મારા ગુરૂ આવે ત્યારે વાધો નડે મારે ગુરૂના પગ ચાપવા

પડે. બોલો આ ધર્મને ધર્મ કહેવાય ? જૈનદશન એકજ
શ્રીઆમા શ્રીચુ અબોડ દશન છે

એક વિપયને જીતતા જીત્યા સખ સંસાર
નૃપતિ જીતતાં જીતીએ દજ પુર ને અધિકાર
વિપયરૂપ અનુરૂપી તમે જ્ઞાન ને ધ્યાન,
લેશ મહિરા પાનથી ઝાકે જેમ અજ્ઞાન

રાજા ઉપર વિભ્ય મેળવી લીધી પછી લશ્કરને જીતવા
જવુ ન પડે જોમ મોહ રૂપી રાજાને જીતી લ્યો. પછી બીજા
કમો કઈ વિસ્તાતમા નથી. જે જે જીવો વિપયી છે તેને જ્ઞાન
ન અડે ધ્યાનમા સ્થિરતા ન જામે. વિપય ત્યા વેરાઅ હોય
નહિ. મહિરાની ખાલી ચડાવનાર ગટરના પાણીમા આનંદ
માને તેને ચરીરજી બાન હોતુ નથી તેમ મોહનો નયો. પણ
જોવો જ છે જો નશાને ચક્રુર કરવા પ્રવત્ન કરજો.

બ્રહ્મચારીને દેવતાઓ નમસ્કાર કરે છે બ્રહ્મચારી જમા
જાય ત્યાં તેને પગલે પગલે નિધાન હોય. એના વાક્યમાં
વચનસિદ્ધિ હોમ મનથી પણ માઠો વિકલ્પ ન સેવનાર બ્રહ્મ
ચારીને મનોવર્ગણા નામની લખિષ ઉત્પન્ન થાય છે.

કચ્છ દેશનો પ્રસંગ છે કેઈ એક મહારાજ વૃક્ષ નીચે
ધ્યાનમા બેઠેલા દશબાર છોકરા નજીકમાં રમતા હતા એમાં
એક છોકરાએ મહારાજ ઉપર લઘુનિત કર્યું " બીજાનું ધ્યાન
જતા પહેલાં છોકરાને વારે છે, ત્યારે મહાત્મા કહે છે બહેને
કરે મને કઈ વાંધા નથી. મહાત્માના મુખમાંથી સહજ જાવે
વચન સરસી ાથ અને છોકરાનો પ્રવાહ આણુ જ રહ્યો.
માબાપને ખબર પડી, "ખરર" મહારાજની આસાતના કરી
તેનુ આ પરિણામ લાગે છે જઈને પળે લાગી કહે છે

મહારાજ ! છોકરો ભાન વગરનો છે તેને ખબર નથી માટે આપ કૃપા કરો. લઘુનિત બધ થાય એમ કરો. ભલે બધ થઈ જાય મને શુ વાધો છે, “મહારાજ બોલ્યા,” કે તદ્દન બધ થઈ ગયું. લઘુનિત બધ થતાં એનુય દુઃખ. વિષમ પરિસ્થિતિ ઉભી થઈ ઘણા પ્રયોગો કર્યા પણ નિષ્ફળ ગયા. પાછા મહારાજ પાસે જઈ વિનંતી કરી, ત્યારે મહારાજ કહે, જેમ હતું તેમ થઈ જાય તેમા મને શુ વાધો છે ? પાછું હતું તેમ થઈ ગયું કહેવાનો મુદ્દો એ કે આવા ‘વચનસિદ્ધ પુરુષ’ બોલે તે પ્રમાણે જ થાય મુનિ મનમા વિચારવા લાગ્યા કે આવી સિદ્ધિ મને ક્યારે પ્રાપ્ત થઈ તેની ખબર નથી. ક્યારેક દ્વેષબુદ્ધિથી વચન નીકળી જાય તો માફ જીવન ખરબાદ થઈ જાય. એમ વિચારી સંતારો કરી લીધો.

બ્રહ્મચારીની પદવી દેવ અને ઈન્દ્ર કરતા પણ મહાન છે. ઈન્દ્રના મુગટો બ્રહ્મચારીના પગમા નમે છે (પડે છે), આજે તો મોઢામાંથી બીડીના ધુમાડા કાઢતો હોય અને કહેશે કે મને માતાજી આવે છે. ચોક્કાળ ચોઢી ધૂણવા માટે એટલે શુ માતાજી આવ્યા એમ માની લેવું ! અધશ્રદ્ધાળુઓનો જગતમા તોટો નથી દેવ-દેવલામા માન્યતા ખૂબ ધરાવશે તેટલી માન્યતા જૈન દર્શનમા નહિ ધરાવે આજે કહીશું કે ચા ન પીવાય, તો કહેશે તેના વિના ન ચાલે, એ તો વ્યસન છે, પણ પરણીને આવ્યા હોય, ગોત્રીજી ‘ઝરાણા’ ન હોય ત્યાં સુધી ચા-દૂધ ન લેવાય તો ચા ન લ્યે, ડાબે હાથે જમે આમ કુલાચારના નિયમો માની લીધેલા હોય એમા કાઈ ભૂલ થાય તો માતાજી આમ તેમ કરી નાખશે એ બીકથી ફફડતા તેનો ત્યાગ કરે અહીં કહીએ કે કદમૂળ

ખાવુ નહિ, તો કહેશે, અમારે બહારગામ જવાનું પ્રણીવાર બને માટે ચાલે નહિ વગેરે કઇંક ગલ્લાતલ્લાં કરે, કારણ કે જૈનધર્મમાં અહીં નથી. ભગવાનની વાણીમાં વિશ્વાસ નથી.

કેટલાક કહે છે, બધા ધર્મો સરખા છે જોકે ધર્મ કહે છે કે કદમૂળ ખાવુ તે પાપ છે, ત્યારે જોકે ધર્મ કહે છે કે અગ્નિચારસ આદિ દિવસ આવે તે દિ' બટાટા, સકરીયાં ખાંદીને ખવાય આમ છે તો બધા ધર્મ સરખા છે જોમ કેમ મનાય ? બિજા બિજા મતની બિજા બિન્ન પરપરાઓ જુઓ. દુશાળ કરે ! મગફળી, ફુટ ચા ક્યે અને કહેશે કે ઉપવાસ છે જૈનદશ નમાં ત્રીસ ત્રીસ ઉપવાસ કેવળ પાણી ઉપર જ થાય છે આ સાધના કઈ કેપ્ટિની છે તે જુઓ તો ખરા ! અન્ય હોઠો કહે છે કે ખાધા વિના જીવાય શી રીતે ! પણ તમે અહીં નવર સમક્ષ જોઈ રહ્યા છોને ? વીઈ કર દેવે બતાવેલો આ અમૂલ્ય માર્ગ છે આ માગ સેવનારની ભવ કટિ થયા વગર રહેલ નહિ. અસાની આત્માઓ વીતરાજના સન્માર્ગથી છેટા પડ્યા છે

કેટલાક કહે છે જેવું બાઈબલ, તેવું અમારું આચારાચારુ સરખામણી કરી રહ્યા છો ? જોકે વાસાની છોકરી હોય છતાં જૈન સાધુથી અડાય નહિ. બૂલથી છેડો અહીં ભાય તો પ્રાયશ્ચિત્ત લેવું પડે તો પછી વિષય જીવિથી તો સ્પષ્ટ કેમ થાય ? ત્યારે અન્ય ધર્મમાં તો વિજ્ઞાતિને અઠે પણ ખરા.

જે નવ વાક વિશુદ્ધથી ધરે સિવજી મુખદાધ
ભવ તેનો ભવ પછી રહે તત્ત્વ વચ્ચન જી ભાર્ય

જોઈનિષ્ઠ ભાવ પ્રજ્ઞાચારી જોઈ ભવે મોહી ભવ, નહિતર
દવ પ્રતિમા તો ભાય જ અહીં વિષય ઉપર કાપ મૂકેલા છે
તેથી દવલોડના પણ જીવ્યા પ્રકારનો દેવનો અવતાર થાય.

પહેલા અને બીજા દેવલોકમાં મનુષ્યના જેવા સ્ત્રી પુરુષના સબંધો છે ત્રીજા અને ચોથા દેવલોકમાં બાહ્યાગના સ્પર્શ વિકારો શમી જાય છે. પાંચમા અને છઠ્ઠામાં રૂપે શમી જાય છે ૭ માં અને ૮ માં શબ્દથી વિકારો શમી જાય છે નવમાથી ખારમાં સુધીમાં મનથી વિષય શમી જાય છે.

પહેલા દેવલોકમાં રહેલી અપરિચ્છિત દેવી ત્રીજા, પાંચમા, સાતમા, નવમા અને અગિયારમા દેવલોકના દેવને કામમાં આવે છે બીજા દેવલોકમાં રહેલી અપરિચ્છિત દેવી બીજા, ચોથા, છઠ્ઠા, આઠમા, દશમા અને ખારમાં દેવલોકના દેવને કામમાં આવે છે. નવ ઐવેયક અને પાંચ અનુત્તર વિમાનના દેવતાને મનથી પણ વિકારનો વિકલ્પ નથી એટલે ઉપશાંત મોહી કીધા છે જ્યાં સુધી વિષય છે ત્યાં સુધી કપડાની જરૂર પડે છે નવ ઐવેયક અને પાંચ અનુત્તર વિમાનના દેવતા કપડા પહેરતા નથી દેહનો વર્ણ શુક્લ, રત્નો શુક્લ, આવાસ શુક્લ, વળી બધા અહમેન્દ્ર. નોકર ચાકર કોઈ નહિ.

અહીં વિષય વાસના સેવનારો કદાચ મરીને દેવલોકમાં જાય, તો ત્યાં પોતાની દેવાગનાથી ભોગ પૂરતો ન થાય, તો પારકી દેવાગનાને ઉપાડી લાવે, કંઈક જાતના પ્રલોભનો આપે જો તે દેવાગના ન ડગે, તો પરસ્ત્રી ગમન કરી શકે નહિ વૈક્રિય રૂપ બનાવીને વિકારની તૃપ્તિ કરવા આહે છે એવા કેટલાય જીવો પાપ બાધી રહ્યા છે

ભગવાન કહે છે, તારા કૃત્યોને તું સુધાર, ઝેરી સાપના દાંત ગણવા કયા જાય છે? શરીર માસના લોચા મળમૂત્રનુ ભાજન છે, એવા દેહમાં તને મૂર્છા શાની આવે છે?

અગાની હવે સદાચાર મૂકી, મોહને વશ થઈ ઝેરી રૂબો
ખાઈ, પરિણામે દુર્ગતિમાં ધાત્યા બપ છે તેહને તો ટકોરો
બસ થઈ પડે, ત્યારે ધિડાને ઠક્કા હોય તમને આબાબતમાં
કેટલું કહેવાનું હોય ? ટકોરાથી ન સમજે તો કંઈ પકિતમાં
મૂકાશે ?

જૈન શાસનમાં જેજેટલા મહાન પુરુષો મધ્ય જમા છે
તેમાંથી કોઈએ પાંચસો રાણીઓ, કોઈએ હજાર રાણીઓ અને
બહીઓએ સાસઠ હજાર રાણીઓનો ત્યાગ કર્યો છે પ્રજ્ઞકત
ચકવર્તિ કુરુમતી રાણીની માળા ફેસ્વતો સાતમી નરકે ઉપડી
ગયો. લલનાના સગમાં શુ મોહી રહ્યા છે ? શુ બાળી ગયા
છે ? અશુભિ જસ્તા કારોમાં મોહની શુ રેલછા લાગી છે ?

મૃગાપુત્ર કહે છે કે માતાપિતા ? અગાન ક્યામાં કામ
હોય થણા સેવ્યા હવે સમજણ આવી ગઈ છે હવે તેનો
સખ નહિ કઈ સામે ખરીસ શીઓ ઉભી છે પણ અકરથી
વૃત્તિ ઉડી ગઈ છે

આજે તો અરથી અવસ્થાએ શી મરી ગઈ હોય, તો
કહેશે બીજી કરશે. ક્યાક જોશે, ખબર રાખશે. જોકે મરે ત્યાં
બીજી ઉભી જ હોય કાળા સાડલા પહેરીને ફૂટવા આવનારીઓ
જેજ બાઈઓ પાછી લીલા સાડલા પહેરી ગાણા ગાવાં આવે.
'વહુભા'રે કહી ફૂટનારીઓ આવતી વહુનાં ગાણા ગાવાં બેસી
બપ આ નાટક નથી તો બીજુ શુ છે ? જે શીએ તમારી
વીસ વીસ વખ સેવા બબ્બવી, એની કદર વીસ દિવસ પણ
નહિ ? એની લાડલાતી ચિતા ઉપર ગોળ ધાણા ખવાય છે
પણ યાદ રાખજો ઝેરમય વિષયનાં ફળ ખાવાયોઅ નથી,

માટે હવે ખાવા નથી એમ નિશ્ચય કરજો વૃત્તિઓને પાંગળી
ખનાવશો તો જ ઉદ્ધાર છે

મૃગાપુત્રને સાચો વૈરાગ્ય છે હજી પણ શુ કહેશે તે
અવસરે કહેવાશે

વ્યાખ્યાન ૫૬ મું

સં. ૨૦૨૦ ભાદરવા શુદ્ધિ ૧૨ ગુરુવાર તા. ૧૭-૮-૬૪

સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ ઉત્તરા-
ધ્યયન સૂત્રના ૧૬મા અધ્યયનની અગિયારમી ગાથામા ચરમ
તીર્થ કર દેવ કરમાવે છે કે, મૃગાપુત્રને આલ્યા આવતા
મુનિને જોઈ હયામા અપૂર્વ ભાવ જાગ્રત થયો દષ્ટિ મુનિ
ઉપર પડતા જ વિચારધારામાં ચડી ગયા અને જાતિસ્મરણ
જ્ઞાન થયું.

આજે કોઈ કોઈને વિભગ જાતિસ્મરણ જ્ઞાન થાય છે અને
પૂર્વની આસક્તિ વર્તમાનમા આગળ કરીને ખતાવે છે
જ્યારે મૃગાપુત્રને જાતિસ્મરણ જ્ઞાન થતા કામલોગ ઉપર
વૈરાગ્ય આવ્યો

કામલોગ કિંપાક વૃક્ષના ફળ જેવા લાગ્યા માતા-
પિતાને વિનવણી કરે છે કે, મારે સયમ માર્ગ લેવો છે
તમને આવો વિચાર કદી સ્વપ્નમાય આવ્યો ખરો ! જ્ઞાનીઓ
છતાલોગને લાત મારે છે, છતી ઋદ્ધિનો ત્યાગ કરે છે તે
શુ ગાડા હશે ? શુ માનો છો ? ગાડા તો ન હતા બહોળા
વૈભવ વચ્ચે મૃગાપુત્ર વૈરાગ્યના જૂલે જૂલવા લાગ્યા છે ખત્રીસ

રમણીઓના સુખ જે આનંદકારી, પ્રિયકારી, મનોહર લાગતા
 હતા તે બધી પછી અપ્રિયકારી, અમનોહર લાગવા માડ્યા
 કેવો ભાવ પલટાઈ ગયો ? કારણ કે સાચી દષ્ટિ બગી ગઈ
 અને ત કાળ થયા છતાં સાચી દષ્ટિ કરી નથી. મિથ્યાદશન
 છવને કહે છે કે મારો સગ કર તો કામલોગમા રચ્યો પચ્યો
 રાખીશ, બ્યારે સમ્યગ્દશન કહે છે કે આત્મનું મારો એક
 વાર તો સગ કર ! તને મુક્તિપદે પહોંચાડી દઈ કુમતિ
 કામલગારી છે તેણે તને ભરમાવ્યો છે કાલ્યાણ સૂત્રમાં આઠ
 પ્રકારના આંધળા કીધા છે કામાંધ, કૌર્ધાંધ, રાજાંધ,
 વગેરે આંધળા છે વિષયનો રાગી અવશુભને શુભમા ખતલે
 છે મિથ્યાદશનને લઈને કુમતિ જે કહે તે સત્ય ભાસે છે
 સાચું કહેવાવાળા દુરમન લાગે છે તમને લાખ રૂપિયાનો
 લાભ ખતાવે તેવી વાત કરનારા ગળ્યા સાકર જેવા લાગે કે
 લાખ રૂપિયા છોડાવવાની વાત કરનારા સાકર જેવા લાગે ?
 પાશ્વેય ઈંદ્રિયના સુખની વાત દિલ્લિન બેઠકસના ખાનાની જેમ
 બરાબર દિલમાં બેસી જાય છે ત્યારે આત્મતત્ત્વની વાત આવે
 ત્યાં સખડહખડ થયા કરે છે ‘તહેવ વચન’ ‘હા હા પ્રમાણ’
 કહે પણ અંદરથી હા સ સાર પ્રત્યેની રસિકતા છૂટી નથી.
 સ સાર રસિકતા ન ટળે ત્યાંસુધી મોક્ષની રસિકતા બંધાયે
 નહિ સ સારની આસક્તિ ભાવ લીલા નાળિયેરની કાચલીની
 જેમ હૃદયમાં બાંધ્યો પડ્યો છે એ આસક્તિ ભાવનો
 ઉચ્છેદ—ત્યાજ તેનું નામ તપ. ઇચ્છાને જ્ઞાનથી રોકવી તેનું નામ
 તપ છે જૈન દશનમા તપને સજીવની ઔષધિ કહી
 સોઠમા પડેલા કર્મને ઉઠાડવા તપની અશાધના કરવી એકથી
 તપની પહેલા ત્રણ બોલ છે સમ્યગ્જ્ઞાન—દર્શન—ચારિત્ર અને

પછી સમ્યક્ તપ છે સમ્યગ્જ્ઞાન-દર્શન ચારિત્ર સહિતના તપથી જ્ઞાનીઓ એક એક શ્વાસોશ્વાસમાં જે કર્મ ખપાવે તે અજ્ઞાનીઓ કરોડો વરસ તપ કરે છતાં ખપાવી શકે નહિ તપ પાછળ પીઠબળ કેવું છે ? સમ્યક્ ત્રિરતનું પીઠબળ છે

તમે સારા વેવાઈ ગોતો, તો શુ તેનું પીઠબળ કામ આવશે કે ધર્મનું પીઠબળ કામ આવશે ? સંસારના લૌતિક સંબંધો અને સાધનો તો લોથ છે લોથ એ લોથ ઉપાડશે તો અન્તે થાકીને ટે થઈ જશે પ્રથમ સમ્યગ્જ્ઞાન એટલે કે જેમ છે તેમ નવતત્ત્વના સ્વરૂપનું જાણપણું પછી સમ્યગ્દર્શન એટલે યથાર્થ પ્રતીતિ શ્રદ્ધા-પ્રતીતિ એવી હોય કે શ્રદ્ધામાં ઇન્દ્રો કે દેવો પણ ફેરફાર કરાવી શકે નહિ આજે તો સોનાની વાટકી ખતાવે ત્યાં શ્રદ્ધામાં ડગમગ થતા વાર ન લાગે જૈનદર્શન રૂપી ઇમારતનો પાયો સમ્યગ્દર્શન છે શ્રદ્ધાનો એકડો ઘૂટયો હશે પછી ગમે તે ગતિમા જશે તો દોરામાં પરોવાયેલી સોયની જેમ આખાદ રહેશે ૮૪ ના ચક્રકરમા ખોવાઈ નહિ જાયો સમ્યગ્દર્શનની સ્પર્શના થાય તો ઓગણોતેર કોડાન્ કોડી સાગરોપમ ઝાઝેરા કર્મના નદાવા થઈ જાય સવર તત્ત્વના વીસ લેદ છે તેમા પ્રથમ ખોલ સમકિત તે સવર વ્રત-તપ આદિ બીજે નખરે આવે સમ્યગ્દર્શન આવ્યા પછી વ્રત-પચ્ચક્ષુખાણુ ન કરતો હોય છતાં આશ્રવના મોટા પ્રવાહને અટકાવે છે માદા થયા હો, છ માસ પેઢી ઉપર ન જવાયુ હોય તો જીવ ફફડે પુત્રો પેઢી સાચવતા હોય છતાં હું જઈને ખેસુ તો ઠીક, એમ થાયને ? પણ જમરાજના તેડા આવશે ત્યારે, પાછળ કેાણુ સલાળશે ? પૌષધ કરવો હોય, પણ તાજી પરણીને આવેલી નાની વહુને

બરેસે ધર ન મૂકાય આમ મમત્વના દોરમાં બંધાયેલો
જીવ પોતાનું તો કઈજા કરતો નથી.

એક બાપ માલો પડ્યો છે, લાખોપતિ છે, પોતાના પુત્રોને
બેલાવી કહે છે હું જઈ રહ્યો છું, પરંતુ મને તમારી ચિંતા
થાય છે મોટે ભાગે શ્રીમતોના પુત્રો પેલી પર જોણું ધ્યાન
આપતા હોય છે, ફક્કડ થઈને ફરતા હોય છે તમે કોઈ
દિવસ પેલી સંભાળી નથી. હવે તમારું શું થશે ? અરે,
યાદ રાખો ચક્રવર્તિ રાજાઓ જેવા આક્રમ્યા ગયા, તો શું
આ પૃથ્વી તેના વિના રહી પડી ? અભિમાનના પારા જીવને
વધી ગયા છે અભિમાન કરવા જેવું નથી રાજા રાવણનું
પણ અભિમાન રહ્યું નથી.

શેકનો નાનો દીકરો બુદ્ધિયાળી હતો. કહે છે પિતાજી !
અમે આરે ભાઈને સ્થાવર જ ગમ મિલકત બધી મળેલ છે એટલે
અમે તો સુખેથી રહેશું પણ અમને તમારી ચિંતા થાય છે કે
તમારું પરભવમા શું થશે ? જિંદગી આખી કાળાં કામ કરી
પૈસોજા લેજો. ક્યો છે પરભવના ભાતારૂપ ધર્મ આરાધ્યો નથી.

જ જ ખ ઠના ચાર્જબૌઝીઃ અદેલ-અદેલ હોય
ખખખ ખ મા પજા ખમ વિહોળા સદ્ગતિને જોય,
સકલજન હને સરજે ભાજોઃ “સિલમ” છુટિત આપ
પુજ્ય હાઈને જા યો માનવી ખાલી હાથે જાય.

જ ખ ઠના સાવ લોભ સત્તાધીશો ભત્રીસ હબર દેશના
મુગટ બધી રાજાના મુગટ જેના ચરણમાં પડતા, જેને તમે
જાણી રહ્યા છો એ વેલવસુખ તેને ત્યાં હમણા બધું હતું,
પણ એક ધર્મ ન હતો તો મરીને સાતમી નરકે ગયા છે.
એકઠા વિનાના મીઠાં બઢાવો તે નકાર્યા છે માનવ ભવમાં

ધર્મને એકડો ઘૂટવાની ખાસ જરૂર છે, સમ્યક્દર્શનને એકડો આવે તો જીવનની રોનક કોઈ ઓર થઈ જાય છે સમ્યક્દર્શન સાચી દિશા સૂઝાડે છે સંસારને। પુરુષાર્થ ભલે કરો પણ સાથે આત્માને ભૂલશે નહિ આત્માનું પ્રથમ કરો, બીજું બધું કામ પછી. આધુનિક યુગના માનવીને બધો સમય મળે છે પણ બે ઘડી સામાયિક કરી આત્મામાં ઠરી જવાને સમય મળતો નથી પુણ્યની મૂડી લઈને આવ્યો છે તે ચાવવા માંડી છે

મૃગાપુત્ર હજી મહેલમાં બેઠા છે વસ્તુ તેની તેજ છે પણ પદાર્થ ઉપરનો ભાવ ફરી ગયો છે પદાર્થો બધનકર્તા નથી પણ આસક્તિ ભાવ બધનકર્તા છે. ૬૪ હજાર મહિલાઓ ભરત ચક્રવર્તિ સામે ઊભી હતી, પણ જ્યારે અ સા જીવન-માથો બહાર નીકળ્યા ત્યારે સાધનો પ્રત્યેનો બધભાવ ઊડી ગયો હતો, તેથી તેને કોઈ રોક ટોક કરી શક્યા ન હતા રસ રેડીને પદાર્થોના ઉપલોગ કરવાથી ચીકણા કર્મના ભાતા બધાય છે મૃગાપુત્રના હૈયામાંથી અમુક અશે બધભાવ ટળી ગયો છે, રૂપ સામે દ્રષ્ટિ નથી દેહની અદર દ્રવ્ય દ્રષ્ટિ પ્રગટી ચૂકી છે પર્યાય દ્રષ્ટિમાં રાગ-દ્વેષ ઉભા હતા, તે કારણે બધ પડતો હતો અને તેના પ્રતાપે સત્તામાં કર્મને જથ્થો વધતો જતો હતો હવે એ ભાવ છૂટી ગયો તેથી રૂપાળી રમણીઓમાં મોહાતા નથી, માતાની આજ્ઞા માગે છે

મૃગાપુત્ર કહે છે, હે માતાપિતા ! વિષયના સુખો તો જે ગતિમાં જીવ ગયો ત્યાં ઘણા લોગવ્યા છે દેવલોકમાં દેવાગના, મનુષ્યમાં મનુષ્યણી, અને તિર્યચમાં તિર્યચણી છે નારકીમાં નારકીણી નથી કારણ કે નારકીમાં એક ફક્ત

નપુસક વેદ જ છે જ્ઞાન થાય ત્યારે આત્માના સ્વરૂપમાં
 રમણતા કરે. જેને મોક્ષની રૂચિ જાણે તેને વિષયની મીઠાશ
 આવે નહિ અને જો વિષયની મીઠાશ આવવી હોય તો
 સમજવું કે મોક્ષ પ્રત્યે રૂચિ નથી. મનુષ્યત્વ, મુતિ અને
 મદ્દા થવી દુલભ. તેના કરતાયે માણે ચાલવું, પથ કાપવો,
 ચીકણા કમને લૂખાં કરી નાખવાં. સયમ, જ્ઞાન, ધ્યાનમાં
 રમી કમના રસ લીધા કરી નાખવા, સ્થિતિ મઠ કરી કમના
 દલિકો ટાળી નાખવા એવા ઉત્કૃષ્ટ ભાવનો પુરુષાર્થ અતિ
 દુર્લભ છે. જ્ઞાની કહે છે કે એવો ઉત્કૃષ્ટ ભાવ-સર્વ વિરતિપક્ષ
 માનવ ભવમાં જ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. દેવતાને દેવલોકમાં
 ભૌતિક સુખ ધણુ ઠ પણુ જો તેમાં મૃદ-મૂર્ચિત થાય તો
 બીજા લોકનો દેવતા મરીને પૃથ્વીકાયમાં ચાલ્યો. જાય છે
 તિય ચમા કૂતરીની કૂખે અવતરે જળચર, સ્થળચર અને
 ખેતર થાય અને કઢાચ મનુષ્ય પણ થાય મણી-મુખટ
 આદિમાં જો આસક્ત થાય તો જેમાં જેની પ્રીતિ, તમા તેની
 ઉપત્તિ. જે કંઈ પેસામાં પ્રીતિ કરે તો તે ત્રાણમાં અવતરશે.
 વજ્રહીરા પથરા છે પૃથ્વીકાય છે તમને કેની કિંમત સમ-
 જાણી છે ? પણ કિંમત કરનાર આત્માની કિંમત કરે. સોનાના
 ભાવ વધે છે પણ તમારા ભાવ ઉંચા છે કે નહિ તે તો જુઓ !

નારદી તિન ય મનુષ્ય અને દેવ, અરે, ઇન્દ્રિયોથી
 તારી ઝોગખાણ હોય ? ઇન્દ્રિયો જડ છે પોતાના સ્વભાવનું
 જ્ઞાન બૂલ્યો. એલે પ્યાર ગતિમાં રૂબ્યે છે સિંહનો સ્વભાવ
 ત કામથી બીજો નહિ એમ આત્મા સિંહ સ્વરૂપ છે, તેના
 સ્વભાવ ક્રમાં રૂપી ૧૧૨૨૧૧ને હાંકી કાઢવાનો હોય કે તેથી
 દબાવાનો ? ત / નો બિખારી બને ?

જડ પાસે ચેતન માગે, તું મને કંઈક દે,

“નરસેયા”નો સ્વામી કહે, તારી એક કૂટી કે બે ?

જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, સુખ, વીર્ય વગેરે અનંત ગુણોનો તું ધણી છો, તેનો ત્યાગ કરી પરચીજમા ધણી-પણું કરવા જાય છે તો ખત્તા ખાય છે. પારકી દુકાનનો માલિક થતા કેદખાનામા જબુ પડે છે, તેમ સ સારરૂપી જેલમા, પર દ્રવ્યની ચોરી કરનારો આવે છે પરદ્રવ્ય પર માલિકી કરવી તે ચોર વૃત્તિ છે.

જડ તે હું નહિ, હું ચૈતન્ય છું, અનંત સુખનો ધણી હું છું. પરમાં સુખ છેજ નહિ. પુદ્ગલના ગુણોમા સુખ-ગુણ હોય તો ખતાવો ! આત્મામા સંપૂર્ણ જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ, સુખ, આનંદ, દયા, ક્ષમા, નમ્રતા, ધીરજ, સહનશીલતા છે તે ગુણ જડમા નથી

અસ્તિત્વ, વસ્તુત્વ, પ્રમેયત્વ, દ્રવ્યત્વ, પ્રદેશત્વ અને અગુરુ-લઘુત્વ આદિ છ ગુણો જડ અને ચેતનમાં સામાન્ય છે, પણ વિશિષ્ટપણે સુખ ગુણ ફક્ત આત્મામા છે જો આવો વિશ્વાસ હોય તો જડમાથી સુખ મળશે એવી કલ્પના કેમ કરો છો ? જ્ઞાનીઓ કહે છે કે-

સુખ અનંતું છે નિજ ઘરમાં, પર ઘર દુખ અપારી રે,
અહંતા મમતા જડમાં કરે કેમ, ભ્રાંતિથી દુઃખભારી,
આતમ' તું નહિ જડનો બિખારી.

શહેનશાહ તું જગનો સ્વામી, તુજ પદવી લે સંભાળી,
આતમ' તું નહિ જડનો બિખારી.

અનંત સુખ તારા ઘરમા છે સ્વ મા રૂબડી મારો,
અતર્મુખ ખનો ખહિદંબિટ છોડો, ખહિરાત્મ દશા ટાળો, જે

પુણ્યલભ્ય લોચામા લપટાયેલો રહે છે તેને સત્ય વસ્તુનું જ્ઞાન થતું નથી. જઠ વસ્તુ પુણ્યના યોગે મળી ગઈ કરોડ-પતિ કરેલાણા. હજી બાર મિલો ગઈ ગઈ અઠગક નાણુ યમુ એટલે અહિંસાવ થાય સૌ પ્રમુખપદે બેસાડે, બોલતાંમ ન આવડે, લખતાય ન આવડે, બીજા બોલી-લખી હયે, પોતાનામા બુદ્ધિનો છાગે. પણ ન હોય, તેને ઘેર બેરીચ્છે નોકરી કરતા હોય આમ જડ મગજ કે ટળજું, એ પુણ્ય-પાપને આધીન છે પુણ્ય અને પાપ બને બંધન છે પુણ્ય સોનાની બેડી છે અને પાપ લોહાની બેડી છે બંને બંધન છોડવા જેવાં છે ખેડુત ખેતરમા ખાન્ય વાવ્યુ હોય, પછી લાણુ ન ઉગે અને ફક્ત ખડ ઉગી નીકળે તો ખજ એકને શાંતિ માય કે હતાય થાય તમ રૌવ પ્રતેકમણુ, મત-તપની કમાણીમા પુણ્યનું અમલુ ૧૦૪ તો તમે શાંતિ થાઓ કે હતાય થાઓ તમને તુ ન ત્ર એકાવનિશ્ચય તેમા કેવલોક્ત્ય ય નિયાણુ ન હાય ભૌતિક સુખની ભૂતાવળ પાછળ ભમવાનું હાય / નહિ સુખ મારામા છે તે મને પરથી મળેજ નહિ, છતાં મા યુ તંજ મિધ્યાક્રિષ્ટિ છે

હિંનાલય ઉપરના કિચ્ચ શિખરે વાવડે ખોડી આવ નારને તમ અભિનંદન આપો છો તેમ અત્માના કિચ્ચસ્થાને ચૌકમા ગુણસ્થાન ઉપર વાવડે ખોડી આવો તો જ્ઞાનીઓ તમને અભિનંદશે.

ઘડે તો જાએ પ્રિયવશ, પડે તો અકનાશ્વર

ગુણસ્થાન એવી ઉપર ઘડવા માટે છે જીવમા ગુણ છે તેનો કનિક વિકાસ અને કર્મ પ્રકૃતિની સત્તા ઉદય, ઉદી રણા બંધ આદિ ગુણસ્થાનમાં વર્ણવ્યુ છે અનંતા સિદ્ધ

થઈને ટોચે પહોંચ્યા છે. તેઓએ કર્મની સામે જખરજસ્ત
જુએશ ઉઠાવી હતી. તેના પ્રતાપે અસલી સ્વરૂપ પામ્યા.
જ્ઞાનીઓ કહે છે, તમે પણ સફળુઓને પ્રકાશમા લાવી કર્મની
કલકતા નિવારો તું સિદ્ધ જાતિનો છું. તમે તમારી જાતને
ઓળખો Know thyself

આ દિવસ ગયાને રાતો, કરી અર્થ વગરની વાતો,
અરે છતાંય તું હરખાતો રે, જિંદગી તો ચાલી,
હવે મૂકને માફ તારૂં રે, જિંદગી તો ચાલી.
આ જીવનનો રથ ચાલ્યો, અરે તારા અવળા રાહે,
પછી કોઈ તને નહિ ચાહેરે, જિંદગી તો ચાલી,
હવે મૂકને માફ તારૂં રે, જિંદગી તો ચાલી.

જિંદગી ચાલી જાય છે સો વર્ષના આયુષ્યમા પચાસ
વર્ષ તો ઉગમા ગયા બીજા પચાસ વર્ષના પાછા ત્રણ વિભાગ
ખ.લપણુ રન-તના ગુનાઓ યુવાની દિવાની જેવી લલનાના
સગવા ખર્ચ વૃદ્ધ વચા માફ તારૂં કરવામા, પૈસા રળવામા,
વિવિધ અદિવા વીતવી હવે તમારો જીવન રથ કઈ સડક
ઉપર છે ? કાળાખગર, ફૂટ-કપટ સેવી તીજેરી તર કરી, મરીને
ફૂતરો થાય અને ઝીંજ ઘરના ઓટલા ઉપર ખેસવા જાય, તો
દીકરો લાકડી લઈને મારશે શું ત્યાં ઓળખાણુ રહેશે કે
આ મારો બાપ છે ?

બોકડાનો અવતાર આવ્યો હોય ને હુકાનના પગથિયા
ઉપર ચડી પોતાની જ હુકાનની ગાદી ઉપર ખેસવા જાય, તો
દીકરો ખેસવા દેયે ખરો ? જેને ધર્મને બદલે ધન જોઈએ,
સતને બદલે સતતિ જોઈએ તે ઉત્થાનના માર્ગને બદલે
પતનના પથે છે. જીવનની સુધારણા કરી લેવી હોય તો
હજી બાજી હાથમા છે. દોરડી મુઠી વેતની જો હાથમા

હોય તો કૂવામાઘી ઘટો પાણી સહિત જહાર નીકળે છે
આટલી જિહ્વા જગડી પણ હવે સુધારી લેવી હોય તો
બાલ હાથમા છે સમય વણો અનુકૂળ છે બાપ હાથો રૂપિયા
હઈ ગયો હોય, તો શુ પુત્ર તેનો ઉપકાર માને છે ? નારે ના,
તે તો કહેશે કે હઈ જવાતુ નથી એટલે સોંપે છે, હઈ જવાતુ
હોત તો કયો બાપ આપત ? માટે હક્કમી વિષે સહન્ય
વિકન્ય કરી કર્મની હારમાળા બાધા નહિ એ તેથી નિકા
ચિત કર્મ બંધાશે તો ભોગવતી વખતે ભારે ધર્મ પડશે.
પરભાવથી વિરમે તો આરિત્ર સુલુ પ્રગટે આરિત્રથી આવતા
કર્મને અટકાવાય છે

મૃગપુત્ર બ્રહ્મચર્ય ભાવને ધારણ કરી માતાપિતાને
કહે છે, હે માતાપિતા ! હવે મને જ્ઞાન યજ્ઞ છે દ્રવ્ય હીરા
કરતાં આદમરૂપી હીરા જહુ મૂલ્યવાન છે તેનું મૂલ્યાંકન થઈ
શકે તેમ નથી જે બાણ્યે તે તેમાં રમણતા કરશે. તેને કડવા
વિપાકે આખવાં નહિ પડે. મને રત્ન આપો ભારે દીક્ષા
લેવી છે વળી પણ શુ કહેશે તે અવસરે કહેવાશે

(બાપી રહતા બ્યાખ્યાનો ખીન્ન જા.માં પ્રસિદ્ધ થયે.)

અગાઉથી ગ્રાહક થયેલાઓની મુખારક નામાવલિ

સેટ	રાજકોટ
૧૦૦	શ્રી રામજી શામજી વીરાણી
૫૦	,, ફલજી શામજી વીરાણી
૫૦	,, છગનલાલ શામજી વીરાણી
૫૦	,, મણિલાલ શામજી વીરાણી
૫૦	,, કેશવલાલ અમૃતલાલ પારેખ
૫૦	,, સૌભાગ્યચંદ મોતીચંદ મોઢી
૫૦	,, મણીલાલ સૌભાગ્યચંદ દોશી (સુદાનવાળા)
૧૫૦	,, જૈન યુવક સંઘ હા મનુભાઈ વોરા
૧૫૦	,, મહેતા બાવીસી એન્ડ કું હા પ્રવીણભાઈ મહેતા
૨૫	,, સ્થાનકવાસી જૈન મોટા સંઘ
૨૫	,, યુનિલાલ નાગજી વોરા
૨૫	,, કપુરચંદ પાનાચંદ મહેતા,
૨૫	,, બાળુલાલ ભાઈચંદ દોશી
૨૫	,, ટપુલાલ ભગવાનજી
૨૫	,, બાળુભાઈ શાહ 'જ્યર્જિંદ'
૨૫	,, રા સા ડો લલ્લુભાઈ છ શાહ

સેટ	નામ
૨૫	શ્રી રતિલાલ મનજી મહેતા (મુ અઈવાળા)
૧૦	,, સંઘાણી સંઘ
૧૦	,, બિહારીલાલ ભીમજીભાઈ
૧૦	,, જગજીવન જીઠાભાઈ કોઠારી
૧૦	,, આશરા ભાણુજી કુરજી
૧૦	,, નાથાલાલ લીલાધર રાડીયા
૬	,, ન્યાલચંદ અવેરચંદ ગાધી
૫	રા બા મોહનલાલ પોપટભાઈ
૫	,, હેમચંદ તારાચંદ શાહ
૫	,, ખીમચંદ દેવચંદ મહેતા
૫	,, મોહનલાલ કસ્તુરચંદ શાહ
૫	,, ગીરધરલાલ લક્ષ્મીચંદ
૫	,, ફીરચંદ કચરાભાઈ મકાણી
૬	હરસુખલાલ હરખચંદ દોશી
૫	શ્રી પ્રભુદાસ મુળજી
૫	,, ગીરધરલાલ વીરચંદ
૫	,, છળીલદાસ દોમડીયા
૫	,, ભાઈચંદ રતનશી
૫	,, મોહનલાલ શામજી

સેટ	નામ
૫	શ્રી બાનુભાઈ રામજી કેઠારી
૫	„ જિરધસ્તાલ ઘનશુભ કેઠારી
૩	„ કુમખખહેન પારેખ
૩	„ બાલાચંદ્ર કલ્યાણજી ગાંધી
૩	„ મહંતા ટાઇપરાઈટીંગ કલાસ
૩	„ દલપતરામ જેઠાલાલ રૂપાણી
૩	„ કસુ બાબહેન
૨	„ પ્રાણલવન આણંદજી દોશી
૨	„ વનેચંદ્ર પ્રાણલવન
૨	„ પોપટલાલ શામળજી
૨	„ પ્રેમચંદ્ર વનેચંદ્ર પારેખ
૨	„ મુગજી કપુરચંદ્ર
૨	„ સૌભાગ્યચંદ્ર રૂપચંદ્ર
૨	„ પારસનાથ ડોસાભાઈ
૨	„ અમૃતલાલ વાલજીભાઈ
૨	„ પ્રાણલવન નારણજી
૨	„ ગોવિંદજી રવજી
૨	„ પુરુષોત્તમ મુગજીભાઈ
૨	„ માણેકચંદ્ર જગજીવન
૨	„ રતિલાલ ટોકરશી
૨	„ ગુલાબચંદ્ર મીઠાભાઈ
૨	„ ત્રિભોવન વાલજી
૨	„ શીમજી વેલજી ખડાણી

સેટ	નામ
૨	„ શ્રી કસ્તુરજીજી સમવી
૨	„ છોટાલાલ નાનજી ભીમાણી
૨	„ હરખચંદ્ર કેશવજી વોરા
૨	„ ખીરજીલાલ કપુરચંદ્ર બઢાણી
૨	„ મગનલાલ શીવલાલ સમવી
૨	„ મોતીચંદ્ર ધારશી દોશી
૨	„ ગોકળ દેવજી (ભામનજી)
૨	„ જીવજીજી મોવજી
૨	„ કસુ બાબહેન
	પાટણવાવવાળાં
૨	„ સમજીજીજી ખારા
૨	„ હેમકુવરજીજી વીરાણી
૨	„ કેશવલાલ ખાનાચંદ્ર દોશી
૨	„ શાંતિલાલ મજલાલ પારેખ
૨	„ પ્રભુદાસ તલકચંદ્ર શેઠ
૨	„ પ્રભાશંકર નવચંદ્ર
૨	„ ચીમનલાલ લક્ષ્મીચંદ્ર
૨	„ ધારશી કુલજી પારેખ
૨	„ બાલુભાઈ રામજી કેઠારી
૨	„ હામોદર માણેકચંદ્ર વોરા
૨	„ અનંતરાય ઘનશુભ બઢાણી
૨	„ મોતીલાલ કા. શાહ
	(ચીટીલાવાળાં)

સેટ	નામ
૧	શ્રી શાતિલાલ કાનજી દોશી
૧	,, શાતિલાલ કાળાભાઈ
૧	,, કસુખાખડેન ઘેલાભાઈ
૧	,, વ્રજલાલ અમૃતલાલ કોઠારી
૧	,, અમૃતલાલ ટોકરશી
૧	,, ચત્રકુજ ગોપાળજી
	(સુરેન્દ્રનગર)
૧	,, લક્ષ્મીચ દ ગુઠાભાઈ કોઠારી
૧	,, હીરાચ દ નથુભાઈ ગાધી
૧	,, લક્ષ્મીચ દ ત્રીલોવન દોશી
૧	,, ભાઈચંદ ગોકળદાસ કોઠારી
૧	,, નૌતમલાલ જસાણી
૧	,, દુલેરાય કાળીદાસ(મોરબી)
૧	,, મગનલાલ ડાહ્યાભાઈ
૧	,, જયવંતલાલ જગજીવન
૧	,, માણેકચ દ પોપટભાઈ
૧	,, નવલચ દ ફતેચ દ
૧	,, જેચ દ લક્ષ્મીચ દ
૧	,, શાતિલાલ રણછોડ ગાધી
૧	,, રતિલાલ હીરાચ દ
૧	,, ભગવાનજી માણેકચ દ
૧	,, જયાખેન કામદાર
૧	,, મનસુખલાલ ત્રીલોવન
	અવલાણી

સેટ	નામ
૧	શ્રી રાણુપુર સ્થા. જૈ સ ધ
	હા મનસુખભાઈ અવલાણી
૧	,, કે ડી મહેતા
૧	,, અનોપચ દ લવજીભાઈ
૧	,, રાયચ દ ઠાકરશી ધીયા
૧	,, હરીલાલ રામજી વાઘર
૧	,, પ્રભુલાલ ગોવિંદજી
૧	,, છગનલાલ મ કામદાર
૧	,, મગનલાલ વ સ ધાણી
૧	,, માધવજી જાદવજી વેરા
૧	,, હિ મતલાલ ધ ભીમાણી
૧	,, ચ પાખડેન હ સરાજ કોઠારી
૧	,, હાથીભાઈ ડોસાભાઈ
	(જામનગર)
૧	,, લીલાવ તી ખડેન(માળીયા)
૧	,, હરકીશનદાસ વ કામદાર
	(ચિત્તળ)
૧	,, અમીચ દ હીરજી દોમડીયા
૧	,, સુરજખડેન ગાધી
૧	,, નર્મદાખડેન આશરા
૧	,, લીલાવ તીખડેન શેઠ
૧	,, વીરજી વેલજી ખદાણી
૧	,, દયાખડેન લોઢડીયા
૧	,, જયાખડેન દ શાહ

સેટ	નામ	સેટ	નામ
૧	શ્રી જઠાવળહેન વેરા (ચીલડાવાળા)	૧	શ્રી રમણિકભાઈ જોવા (પાસપોટીવાળા)
૧	, દેવકુવર બહેન મોહી	૧	, હેમતલાલ લી. ખાટવીમા
૧	, નટવરલાલ જો. દોમડીયા	૧	, મગનલાલ વનમાળીદાસ
૧	, છવીબહેન સાયલાવાળા	૧	, મજકુવર નાનજી વેશભળ
૧	લાલકુવરજીબહેન શાહ	૧	, હીવાળીબહેન ફૂલચંદ (માન)
૧	, હેમતલાલ માનસજ	૧	, હાથલાલ મુ. માવાણી
૧	અબજબહેન મોહી	૧	, મીશી લખમચુ લાખાભાઈ
૧	કાન્તાબૌરી કે પારખ	૧	, શુભાબહેન ર. મહેતા
૧	પરસોતમદાસ વિહલદાસ	૧	, અંકલાલ પા. શાહ
૧	, નરસી હદાસ ફુલંબજી હા. પારશીભાઈ	૧	, સુનિલાલ ફૂ. દોશી (મારબી)
૧	અમૃતલાલ પોપટલાલ કામદાર	૧	, હીરાચંદ મકનજી મહેતા
૧	મુગજી પિતાબર દોશી	૧	, લીલાધર હરજીવન ખીમાણી
૧	ફલેરામ કેશવજી પચમિઆ	૧	, મણીલાલ જેસ. મ. પુનાવર
૧	નવીનચંદ મુગજી ખાવીશી	૧	, જઠાવળહેન પારશીભાઈ
૧	બીહારીભાઈ ચતુરદાસ સ. મળી	૧	, પ્રતાપરાય ધી. મહેતા
૧	સુનિલાલ બા. વાનજી	૧	, રમણલાલ મ. શાહ
૧	છાટલાલ કેશવલાલ કામદાર	૧	, શાતાબહેન હીરાચંદ
૧	હરપતરામ જઠાલાલ રૂપાણી	૧	, મોહનલાલ કપુરચંદ ખાવીશી
૧	રમણિકલાલ ના. નોમાણી	૧	કાનજી પ્રણજીવન કામદાર
૧	વનેચંદ નચંદ દોશી	૧	કાન્તિલાલ મ. પારખ
		૧	, છવરાજ નરસેરામ
		૧	, ભાઈચંદ બીમજીભાઈ

સેટ	નામ	સેટ	નામ
૧	શ્રી વક્રીલ રમણીકલાલ રતિલાલ	૧	શ્રી સ ઘવી લાલજી વસનજી
૧	,, વક્રીલ મણીલાલ કરશનજી	૧	,, હરજીવન જેઠાલાલ (ગોંડળ)
૧	,, ફૂલચંદ ગોરધનદાસ મહેતા	૧	,, ડો છોટાલાલ ત્રીભોવન દોશી
૧	,, મૂળચંદ જેઠાલાલ મહેતા	૧	,, જગજીવન રામજી મહેતા
૧	,, એ. એ. મહેતા	૧	,, શાતિલાલ હરીલાલ પારેખ
૧	,, વજલાલ કાળીદાસ દોશી	૧	,, નેમચંદ છોટાલાલ (ખ ભાત)
૧	,, રણજીત ઓઘલ મિલ (બાલવા)	૧	,, છગનલાલ લાલચંદ
૧	,, નાનાલાલ મકનજી વોરા	૧	,, શાતાબહેન મોદી
૧	,, શાતીલાલ નરશીભાઈ દામાણી	૧	,, ઇશ્વરલાલ પારેખ
૧	,, છગનલાલ નથુભાઈ બદાણી	૧	મણીલાલ હેમચંદ (મોરખી)
૧	,, જય તિલાલ નાગરદાસ લાખાણી	૧	કેશવલાલ ઉજમશી (સાયલા)
૧	,, લાલકુ વર મોહનલાલ વસા	૧	,, વનમાળીદાસ બેચરદાસ (અમરેલી)
૧	,, માનકુ વરબહેન દેવશીભાઈ	૧	,, ભોગીલાલ પ્રાણુલાલ મોદી
૧	,, દીવાળીબહેન કોઠારી (જેતપુર)	૧	,, પ્રતાપરાય મનસુખલાલ કામદાર
૧	,, કાન્તાબહેન ન શાહ	૧	,, પ્રભુદાસ હીરાચંદ
૧	,, નાનાલાલ કુંવરજી	૧	,, નટવરલાલ ઓધવજી દોમડીયા
૧	,, અનંતરાય રણછોડલાલ અદાણી	૧	,, એન એચ ઉદાણી
૧	,, રમણીકલાલ ચુનિલાલ રૂપાણી	૧	,, કાશીબહેન જગજીવન વોરા
		૧	,, હરીલાલ વાલજીભાઈ મહેતા

સેટ	નામ
૧	શ્રી ધારશી ચામળ શીવાળા
૧	, રામચંદ્ર માણેકચંદ
	લામનગરવાળા
૧	, કૈલાસચંદ્ર કર ઉમીયાચંદ્ર કર
	પારેખ
૧	, લખમીચંદ્ર ગેહલભાઈ
૧	, જયરાજ કથળચંદ્ર
	માંજરોગવાળા
૧	, હરીલાલ જયરાજ બાટવીયા
૧	છોટાલાલ છત્રનલાલ દેસાઈ
૧	લીમળ વલ્લભળ મહેતા
૨	, હરજીવન જાનાય દેસાઈ
૧	પ્રભુલાલ મરસોતમ ગાંધી
૧	મુખલાલ ડાહ્યાભાઈ
	લામનગરવાળા
૧	, લલચંદ્રીચંદ્ર દરેવાળા
	નવ નગીન ૧૨ શેક
૧	શ્રી ૫ ૫૨૨૫ જટાચંદ્ર
	મહેતા
૧	નંદલાલ ઉજ્જમશી કેઠારી
૧	ન્યાયચંદ્ર વીરળ મહંતા
૧	ઉમીયાચંદ્ર ન્યાયચંદ્ર
	પારેખ જુનાગઢવાળા
૧	, પ્રભુલાલ ન્યાયચંદ્ર દક્ષતરી
૧	મનસુખલાલ શીપચંદ્ર પારેખ
૧	, માણેકચંદ્ર વાપળ મહેતા

સેટ	નામ
૧	, છોટાલાલ પોપટલાલ ગોઠ
૧	, છળીલદાસ ઠાકરશી મહેતા
૧	, ગુલાબજીવેન રેવુલાલ
	સુધરાજકા
૧	, મહેતા છત્રનલાલ રામજીભાઈ
૧	, જેસુખલાલ કાનજીભાઈ ડોશી
૫	, લાલચંદ્ર રેવાચંદ્ર ઉઠાણી
૧	, કથળચંદ્ર હંકમીચંદ્ર ચાંદ
૧	, નેમચંદ્ર છોટાલાલ
	ખલાતવાળા
૧	, રમણિકલાલ તલકચંદ્ર શેક
૧	કક્કર કાનજી રતનશીભાઈ
૧	છોટાલાલ ચત્રજીવ કામઠાર
૧	ખીરજલાલ ચામળળ ચાંદ
૧	, કેશવલાલ મગનલાલ ચાંદ
૩	, જેકુવરજીવ મોહનલાલ
૧	, ચંદ્ર અમૃતલાલ રૂપચંદ્ર
	સુખજી

૨૫૦	શ્રી પાનાચંદ્ર હંકારશી
	સુરખીયા
૫૧	, વાઠીલાલ જેઠાલાલ ચાંદ
	પ્રાગધા
૧	કેશવલાલ જુઠાભાઈ દડીયા
૧	, હરજીવન કેશવળ ટી બડીયા
૧	, મોહનલાલ જ્યેષ્ઠ ખારા
૧	, અનિલકુમાર કેમાણી
૧	, નવનીતલાલ છોટાલાલ
	ગાંધી

સેટ	નામ
૧	શ્રી કુલચંદ વિઠલદાસ ડગલી ઘાટકોપર
૧	જય તિલાલ ખોડીદાસ ઘાટકોપર
	કલકત્તા
૧૦૦	શ્રી વીરચંદ હંસરાજ શાહ
૫૦	શ્રી કાનજી પાનાચંદ ભીમાણી
૨	ચંચળખડેન પ્રભુદાસ હેમાણી
	ધોરખંદર
૧૦૦	શેઠ શ્રી નાનજીભાઈ કાળીદાસ
૧	શ્યામજી સવજી વીરાની
	અમદાવાદ
૧૦૧	શ્રી સૌરાષ્ટ્ર સ્થા જૈન સંઘ
૧૦	જીવણલાલ છં સંઘવી
	ભાવનગર
૮	શ્રી સ્થાનકવાસી જૈન સંઘ
૫૦	વલ્લભદાસ કુલચંદ શાહ
૫	શ્રી છોટાલાલ દેવશીભાઈ શાહ
૫	હરગોવિંદદાસ વિક્રમદાસ ગોસલીયા
૫	નગીનદાસ હરગોવિંદદાસ શાહ
૫	જમનાદાસ ગીરધરલાલ અજમેરા

સેટ	નામ
૨	શ્રી વલ્લભદાસ રામજીભાઈ વકીલ
૧	જયંતિલાલ જીવરાજ ડોક્ટર
૧	પ્રભાશ કર અભેચંદ સ ઘાણી
૧	મનસુખલાલ ભગવાનદાસ અજમેરા
૧	નરભેરામ માધવજી શેઠ
૧	શ્રી ખાખુલાલ જગજીવનદાસ મગીઆ
૧	વનમાળી પાનાચંદ ભાવસાર
૧	પોપટલાલ દેવજીભાઈ ખદાણી
૧	છગનલાલ હીરજીભાઈ ડોઠારી
૧	મોહનલાલ હંસરાજ દેશી
૧	જેયંતલાલ મેહનલાલ શંહ
૧	શ્રી મનસુખલાલ ગલીરદાસ શાહ
૧	ત્રીકમજીભાઈ વેલજીભાઈ શેઠ
૧	લહેરચંદ ભાઈ કુવરજી શાહ
૧	સુશીલાખડેન કાન્તીલાલ અજમેરા
૧	રજનિકાંત અમૃતલાલ શાહ
૧	નટવરલાલ નાનચંદ ડેલીવાળા

સેટ	નામ	સેટ	નામ
૧	શ્રી નેમચંદ વનમાળીદાસ ભાયાશી	૨	શ્રી માયદીધા મકનલ ધરમશી
૧	શાંતિલાલ જોઠાલાલ રૂપેરા	૧	પ્રેમ મગનલાલ પોપટભાઈ હસા જીકશન
૧	મળીલાલ સવાઈલાલ માધી	૨૫	શ્રી સ્થા જૈન સધ હા નરસેરામભાઈ બગડીયા જાનગઢ
૧	ચાવીલાલ સવાઈલાલ ગાધી		
૧	હરજીવનદાસ કેશવલ મગીયા	૨૫	શ્રી પ્રેમચંદ લક્ષ્મીચંદ શાહ ૫ શ્રી રામજી કરશનજી શાહ ૫ , ધારશી પાસવીર શાહ ૨ , જોઠાલાલ ત્રીલોવન શાહ ૧ , ઠાકરશીભાઈ કરશનજી શાહ ૧ , દોશી ચંદુલાલ લજમશી ૧ , શાહ લવજી કુવરજી ૧ , શાહ દુલેરાય ચીવલાલ ૧ , પૂ. શ્રી ગુલાબવીર પુસ્તક બહાર
	વાઠાનેર		દીકર
૨	શ્રી સધવી ભગવાનજી ભાઈચંદ	૫૦	શ્રી શતિલાલ પ્રાણજીવનદાસ મહેતા
૧	દેવતરી પ્રાણુલાલ તુનિલાલ		
૧	દેસાઈ વનેચંદ ગુલાબચંદ		
૨	સધવી મોહનલાલ ચામજી		
૧	સધવી અલેચંદ ચામજી		
૧	સધવી મનહરલાલ અલેચંદ		
૧	નવલખહેન સધવી		
૧	શ્રી શાહ દેવચંદ ધરમશી		
૧	સ્થા જૈન સધ		
૧	મણિલાલ છગનલાલ		
૧	ચાહ શાંતિલાલ માણેકચંદ		
૧	દીરાબહેન શેઠ		
૧	ગાધી ભવાનભાઈ ત્રીલોવન	૧૧	શ્રી સધવી ધારશી સ્વાભાઈ સધ ૫ , સધવી ધરમશી માણેકચંદ ૩ , શા છળીલદાસ ત્રીલોવનદાસ ૨ , સધવી પ્રેમચંદ જુરાભાઈ
૧	પટેલ ચંદ્રપાળજી રાજપાળ		
૧	દાશી જોઠાલાલ જીવનજી		
૧	દાશી દલીચંદ માલીચંદ		

સેટ	નામ
૨	શ્રી સંઘવી બાબુલાલ જગજીવન
૧	,, સંઘવી ઉજ્જમશી માણેકચ દ
૧	,, ,, હિંમતલાલ ત્રીકમલાલ
૧	,, ,, માણેકલાલ ત્રીકમલાલ
૧	,, ,, નાનચંદ પ્રાગજીભાઈ
૧	,, ,, વાડીલાલ છગનલાલ
૧	,, સંઘવી હરીલાલ હરગોવન
૧	શ્રી લહેરચ દ જીવણલાલ
૧	,, દોશી કાન્તીલાલ ગુલાબચ દ
૧	,, દોશી માણેકચ દ મોતીચ દ
૧	,, દોશી અમૃતલાલ ચુનિલાલ
૧	,, ગાધી કેશવલાલ હીમજીભાઈ
૧	,, ગાધી મણીલાલ જસરાજ
૧	,, શાહ વર્ધમાન ગાગજીભાઈ
૧	શ્રી શાહ મણીલાલ નાનચ દ
૧	,, શાહ ભીખાલાલ ત્રીકમલાલ
૧	,, શાહ મલુકચ દ મગનલાલ
	(રાણપુરવાળા)
૧	,, શાહ વાડીલાલ ખુશાલદાસ
	(પાણસીણાવાળા)
૧	,, શાહ દેવચ દ હરજીવનદાસ
૧	,, પારીચ કુલાલ ત્રીલોવનદાસ
૧	,, વોરા વાડીલાલ મોહનલાલ
૧	,, વોરા અમૃતલાલ મોહનલાલ

સેટ	નામ
૧	શ્રી વકીલ ડાહ્યાલાલ નાનચંદ
૧	,, ખેલાણી ચીમનલાલ નરસી- દાસ
૧	,, રાણપુરા શાતાબહેન નાગજીભાઈ
૧	,, ભાવસાર જેચ દભાઈ ખુશાલદાસ
૧	,, વસાણી જગજીવન મુળચ દ
૧	,, શાહ છખીલદાસ જેઠાલાલ
૧	,, દોશી જય તિલાલ કેશવલાલ
૧	,, ગાધી લાલચ દ જસરાજભાઈ સરા
૨	શ્રી દોશી ધારસી જેસ ગભાઈ
૨	,, દોશી પાનાચ દ સોમચ દ
૨	,, દોશી રતિલાલ લેરચ દ
૨	શ્રી દોશી મુળજી માણેકચ દ
૨	,, પારેખ હરીલાલ વીરચ દ
૨	,, પારેખ ચીમનલાલ ન્યાલચ દ
૨	,, દોશી છગનલાલ પુંજભાઈ
૨	,, પટેલ લખમજી ઉકાભાઈ ચેલા
૧	શ્રી અમૃતલાલ રાજપાળ શાહ કલોલ
૧	શેઠ રમણલાલ નાગરદાસ

સેટ	નામ
૧	શેઠ પાનાચંદ્ર મોહનલાલ
૧	શાહ રમણલાલ સંકરચંદ્ર
૧	શાહ જ્યોતિલાલ વનમાળીદાસ
૧	જ્યોતિલાલ ધનજીભાઈ
૧	શ્રીમનલાલ શામળદાસ
૧	શેઠ અદ્રકાન્ત છોટાલાલ
૧	શાંતિલાલ શીવલાલ
૧	જગવંદાસ મયાચંદભાઈ
૧	શંકર નેમચંદ રતનચંદ
૫૫૫	

સેટ	નામ
૧	શ્રી ખીરજલાલ કમ્પાવજી
૧	કિમતલાલ ત્રીકમલાલ
૧	અમૃતલાલ છત્રનલાલ
૧	ચંદુલાલ વીરચંદ
૧	જુરાભાઈ લક્ષ્મીચંદ
વીરમગામ	
૧	બાહુભાઈ સુખલાલભાઈ
શાહ	
૫૬૫રી	
૧	શ્રી જોડાલાલ પાનાચંદ પટેલ

જુના ૧૬

પાનાઈ	જાણી
૧	શ્રી ત્યાજેન સંદેશ લાઈબ્રેરી
૧	માસ્તર કુરજી કાળીદાસ
૧	ફગનાચ વલ્લભજી
૧	ખીમચંદ માણેકચંદ
૧	શ્રી તારાચંદ કામરશી
૧	જગજીવન જગવાનદાસ
૧	મજલાલ જોડાભાઈ
૧	ઈન્દરલાલ પ્રભુલાલ
૧	હીરાચંદ અમીચંદ
૧	મણિલાલ જાણાભાઈ
૧	કેશવલાલ કપુરચંદ
૧	તલકચંદ નાનજી

સેટ	નામ
૧	શ્રી સંઘવી રવજીભાઈ
	મેઘજીભાઈ
૧	,, રૂપાણી ગુણુવંતરાય વનેચ દ
	ધ્રોલ
૪	,, ગાધી હીરાચ દ નથુભાઈ
૧	,, મોદી દોલતચંદ રામજીભાઈ
૧	,, શેઠ ભવાનભાઈ
	ખેતશીભાઈ
૧	,, વકીલ વસ તલાલ મુગનલાલ
૧	,, શેઠ મગનલાલ ગુલાબચંદ
૧	,, મેતા સૌભાગ્યચંદ
	માવજીભાઈ
૧	,, શેઠ ન્યાલચંદ મોહનલાલ
	(જામનગર)
૧	,, મેતા મુળચંદ ભગવાનજી
૧	,, મેતા નવલચંદ હરખચંદ
	માડવધાર
૧	,, ગોસલીયા છગનલાલ
	જીવરાજ
૧	,, ગોસલીયા મોહનલાલ
	મોતીચંદ
	રાણપુર
૧	,, મનસુખલાલ માણેકચંદ
	ગોપાણી

સેટ	નામ
૧	,, મનસુખલાલ ઉજમશી શાહ
૧	,, વેલસીભાઈ પોપટલાલ
	વસાણી
૧	,, જાદવજી ગફલભાઈ સ ધવી
	લીંખડા (હતુભાઈના)
૧	શ્રી શાહ ચ પકલાલ ભગવાન
	પીપળવા (દસા જ કશન થઇને)
૧	શાહ રાયચંદ દામોદરદાસ
	ગઢડા (સ્વામીના)
૨	,, ગોસળીયા જીરાલાલ
	નરસીદાસ
૨	,, ખાલુભાઈ પોપટલાલ
	લાઠીવાળા
૧	,, કામદાર રતિલાલ માણેકચંદ
૧	,, વકીલ નાનાલાલ ઠાકરશી
૧	,, જગજીવનદાસ નાગજીભાઈ
૧	,, શ્રી સ્થા જૈન સ ધ
૧	,, અમુલખ રતિલાલની કુ
૧	,, રણુછોડદાસ કેશવજી
૧	,, ખીમચંદ ગોકળદાસ
૧	,, ગુલાબચંદ જાદવજી
૧	,, રણુછોડદાસ માધવજી
૧	,, ભાવસાર રામજી રણુછોડ
૧	,, ભાવસાર પ્રેમચંદ રણુછોડ

સેટ	નામ
૧	શ્રી ભાવસાર લીમલ કુલચક્ર
૧	,, ભાવસાર ધરમચી ઠાકરચી
૧	,, ત્રીલોવન નારણ
૧	શ્રી અમીચક્ર અમૃતલાલ
	અમનગર
૧	પોપટલાલ પ્રાણીવન ચાહ
	પ્રાણી
૧	શ્રી મનસુખલાલ મુનીલાલ
	મહેતા
૧	મણિલાલ હેમચક્ર મહેતા
	કાલાવડ (શીતળાનુ)
૧	પટેલ મનસુખલાલ રૂપપતરામ
૧	કદોઈ ન્યાલચક્ર જાણવન
૧	મહેતા કપુરચક્ર વચરામ
	ધોરાજી
૫	શ્રી હરિલાલ ઠોસાભાઈ
૧	શ્રી જયતિલાલ નાગજીભાઈ
	મોહલ
૫	શ્રી રતિલાલ ભાઈચક્ર ભાઈ
	મોહલ
	શાવરકુહરા
૫	શ્રી માણેકચક્ર સંઘજીભાઈ
૫	ત્રીલોવન હરજીભાઈ દેસાઈ
૧	વસીલ મોહનલાલ ભગવાનજી

સેટ	નામ
૧	,, કુર્બીજી માણેકચક્ર
૧	,, રૂગનાચક્ર હામજી દોસી
૧	,, નકલાલ કુલચક્ર દોસી
	જમચેકપુર
૧૦	ચોકશી નરસેરામ હંસરાજ
	કામાણી
૧	,, કુર્બીજી નાજી મડીઆ
૧	,, શીખાલાલ ભાઈચક્ર
	ગોસાળીયા
૧	દયાશ્રીમાળી સ્વા. જૈન સંઘ
૧	જેઠાલાલ જયંત મહેતા
૧	જ્યાચક્ર વસનજી ખારા
૧	હિમતલાલ બાલજી ગાંધી
૧	કાન્તીલાલ બાલજી ગાંધી
૧	ભાઈચક્ર માવજીભાઈ ખારા
૧	મનજીલાલ મનજી પંચમીઆ
૧	હરિલાલ ત્રીકમજી કેઠારી
૧	જે કે મહેતા
૧	મજલાલ વાલજીભાઈ વેલાણી
૧	મનહરલાલ હાકેમચક્ર ગાંધી
૧	જ્યોતમચક્ર કાળીદાસ સંઘવી
૧	જનજીવન શીવચક્ર હેમાણી
૧	રતિલાલ હામીદર દુપાણી
૧	દયાળજી મોનજી મેઘાણી

સેટ	નામ
૧	શ્રી ચત્રભુજ બેચરભાઈ
૧	ધીરજલાલ પરમાણુ દ મેઘાણી
૧	ન્યતિલાલ મણિલાલ ગાંધી
૧	તારાચ દ કુલચ દ ઉદાણી
૧	શાંતિલાલ સાકરલાલ રૂપાણી
૧	કાન્તીલાલ પુરુષોત્તમ ગાંધી
૧	સાકચી જૈન સમાજ સરધાર
૨	શ્રી સવજીભાઈ બેચરભાઈ ચૌહાણ
	પાળીયાદ
૧	માલવણીઆ સુખલાલ જેચ દલાઈ
	સુદામડા
૧	શ્રી સ્થા જૈન સઘ
૧	જય તિલાલ ધરમશી ગાંધી
૧	મોહનલાલ લાડકચ દ
૧	વજલાલ ત્રિલોવનદાસ
૧	કરશનભાઈ ગોરધન ખેરાઇ જેતપુર
૧	મગનલાલ મનસુખલાલ કામદાર
૧	મણીલાલ દીપચ દ અવલાણી
૧	ચંદુલાલ ચત્રભુજ કામદાર ધોરાજી
૧	પ્રભુદાસ મુળજી મહેતા
૧	દલીચ દલગવાનજી પારેખ
૧૦	વેણીલાલ જીવરાજ કોઠારી જેતપુર

સેટ	નામ
૨	શ્રી લીંબડી ઉપાશ્રય સ ધ ધોરાજી
૧	જડેજ લખુભા દોલતસિ હ કોઠારીયા (પો લીમકરા) પાલીતાણા
૧	દેસાઈ નિમચ દ અદરજી સુરેન્દ્રનગર
૫	શ્રી વાડીલાલ જેચ દલાઈ
૨	લવજીભાઈ તલસીદાસ
૨	ચમનભાઈ નાનચ દ
૧	ફતેચ દ ત્રિલોવન
૧	વાડીલાલ હરખચ દ
૧	મણીલાલ મગનલાલ
૧	છોટાલાલ મગનલાલ
૧	ચીમનલાલ નરસીભાઈ
૧	પ્રાગજી સુખલાલ સ ધવી
૧	મોહનલાલ જીવરાજ
૧	કસ્તુરચ દ ઉજમશી
૧	લખમીચ દ છગનલાલ દોશી
૧	ચીમનલાલ વજલાલ
૧	રતિલાલ અમૃતલાલ સ ધવી
૧	વાડીલાલ કેશવજી ભાણુવડ
૫	શેઠ જેચ દ માણેકચ દ
C/O	જૈન એનેમલ વક્સ માડવી ચોક, રાજકોટ

સેટ	નામ	સેટ	નામ
	ભાડેર		હલેન્દા
૧	શ્રી હકમીય હ છગનલાલ દેશાઈ	૧	શ્રી પ્રાગલ રામલ શાહ
	રામપર	૧	, કુલચ હ ભગવાનલ દેશાઈ
૧	શ્રી મેતા જયતિલાલ ટી.	૧	, જળવ વણાય ભાણુલ દેશાઈ
	ખારચીયા		વઢિયા
૧	શ્રી પ્રભાણુ હ ઠાળીદાસ ડોશી	૨	, તપસ્વી માણેકચંદ્રલ સ્વા.
	મે હરદા		જેન વિદ્યાલય
૨	શ્રી ભાઈચંદ્ર હ જસરાજ અબમેરા	૧	રા સા મણિલાલ વનમાળી
૧	બઢાણી ખેતસી ધરમશી		શાહ
૧	બઢાણી નાથાલાલ ઠાનલ		સરસાઈ
૧	રવાણી જલલાલ ઠાણાભાઈ	૧	શ્રી વચ્છરાજ હીરલભાઈ
૧	સ્થા જેન સ બ હા	૧	, જેચ હ ટીકાભાઈ માંધી
	પાનાચ હ પરચોતમ		હરારોદ
૧	માવાણી હરખચ હ ઠાણાભાઈ	૧	, રતિલાલ પિતાંબર તુરખીયા
૧	સવચ હ મુળલભાઈ ડોશી		સાણુ હ
૧	ત્રીકમલ જગલવન પારેખ	૨	હીરાચ હ છમનલાલ
૧	હીરાચ હ ત્રીસોવન હપાણી	૨	ચીમનલાલ હીરાચ હ
૧	અ હરલ ત્રીકમલ હિરાણી	૧	, તારાબહેન ચીમનલાલ શાહ
૧	રતિલાલ આણુ હ શાહ	૫	હવણલાલ મુનિલાલ
	ખારી		સ બવી (ડેરાવાળા)
૧	નાગરદાસ વલ્લભલ હામાણી		કપસેદા
	અમરેલી	૧	પટેલ રવલ ઠાનલ અવેસરીયા
૧	ખાવચ હ નરસીદાસ	૧	પટેલ પરચોતમ નરસી
		૫	શ્રી સ્થા. જેન સ બ

સેટ	નામ
૧	દોશી કૃપારામ મુળજીભાઈ
૧	શેઠ ભરતકુમાર ખુશાલચંદ
૧	શા. તારાચંદ હરજીવન
૧	દોશી મોતીચંદ નાનજી
૧	સોની વ્રજલાલ દાનાભાઈ
૧	દરજી દેવશી ગાગજી
૧	શેઠ જમનાદાસ જોડાલાલ
૧	પટેલ છગનલાલ પ્રેમજી
૧	ઢાકી વનમાળી હરજીવન
૧	મનસુખલાલ ઝવેરચંદ
૧	શાંતિલાલ મણિલાલ મોદી
૧	રવિશંકર મોહનલાલ શેઠ
	કચ્છ (માડવી)
૧	દેસાઈ કેશવલાલ શીવજીભાઈ
	અંજાર
૧	દોશી મોણુશી હરખચંદ
	વેરાવળ
૧	હસરાજ ખુશાલ
	લીંબુડા
૧	મગજી દેવચંદભાઈ
	જામકંડોરજી
૧	વકીલ ખાખુલાલ નાગજીભાઈ
૧	વકીલ કેશવલાલ નાગજીભાઈ

સેટ	નામ
	જામખંભાળીયા
૧	પ્રકાશચંદ છગનલાલ ગુસાણી
૧	સુદરજી રૂગનાથ ખારાઈ
	દહિંસરા (મિરખી)
૧	લખમીચંદ રૂપચંદ કોઠારી
	ખજરંગપુરા (લખતર)
૧	શાહ મનસુખલાલ કેશવલાલ
	નીકાવા
૧	શ્રી હરિલાલ ડાહ્યાલાલ વોરા
	ખીલખા
૧	લાઠીયા કાનજી ભીમજી
	મુળી
૧	શ્રી જયતિલાલ કાળીદાસ
	વડાલ (સોરક)
૧	ઉત્તમચંદ નંદલાલ કોઠારી
	લાઠી
૧	શ્રી વોરા મણીલાલ રામજી
૧	„ હેમચંદ મુળજીભાઈ
૧	„ છોટાલાલ મેઘજી
૧	„ વાડીલાલ વ્રજલાલ
૧	„ ધીરુભાઈ ખુદ્દ
૧	„ શ્રી પ્રભુદાસ માણેજીચંદ
૧	„ દુર્લભજી નાનજી
૧	„ હરિલાલ ભાણુજી
૧	„ હરજીવનદાસ ભગવાનભાઈ

સેટ	નામ
૧ ,	ભગવાનભાઈ મોનજીભાઈ
૧	વનમાળી માણેકચંદ
૧ ,	વઢીલ ભુપતભાઈ (લીલીયાવાળા)

વહવાજી શહેર

૧૦	શ્રી ધનજી લાલચંદ સ્વા ભૈન સંઘ
૧૦ ,	કુઝાભાઈ વેલચીભાઈ
૫ ,	પોપટલાલ અત્રભુજ કેઠારી
૫	દેવશીભાઈ દેવકરજી મહેતા
૫	મુગચંદ બેચરદાસ સંઘવી હા જીવણદાસ ગફલદાસ
૨	બેખરદાસ મુદરજી વોરા
૨	વાઠીલાલ મહુકચંદ શેઠ
૨	ચીવલાલ હીમજીભાઈ સંઘવી
૨	ચાંતિલાલ કસ્તુરચંદ વોરા
૧	અમૃતલાલ કેશવજી
૧	જયંદભાઈ હરખચંદ દોશી
૧	અમરશી ફલભજી
૧	છાટાલાલ મજલાલ સંઘવી
૧	ટપુભાઈ ખીમચંદ
૧ ,	વર્ધમાન બેચરદાસ વોરા
૧	હરજીવન મેઘજી
૧	ચીવલાલ વર્ધમાન વઢીલ

સેટ	નામ
૧ ,	ભગવાનલાલ નારણજી વોરા
૧	મુળજીભાઈ અત્રભુજ કેઠારી
૧	ત્રણકલાલ વૈજમશી મણીઆર
૧	કુલચંદ દેવકરજી શેઠ
૧	ભગવાનલાલ જીવણભાઈ
૧	ચીમનલાલ જયંદભાઈ
૧	વર્ધમાન રણછોડભાઈ શેઠ
૧	મુળજીભાઈ હીરાચંદ સંઘવી
૧	મુખલાલ તલકચંદ મુડગર
૧	હરિલાલ માણેકચંદ શાહ
૧	ભીખાલાલ ત્રીકમલાલ

પુના

૧	ચાંતિલાલ રામજી બેલગામ
૧	મેસસ હીરાલાલ એન્ડ સન્સ વારાણસી
૧	જગજીવન એમ. પટેલ કોલ્હાપુર
૧	શ્રી તારાબેન કેશવલાલ વોરા મુખર્જી બાદ
૧	મોહનલાલ જયંદભાઈ ખાશા
૧	નવનીતલાલ છમનલાલ ગાંધી મોજીપરી (મોટી)
૧	મગનલાલ પોપટલાલ કામદાર

સેટ	નામ
	કાસગઢ
૧	શાંતિલાલ આર દોશી
૧	છોટાલાલ વનેચંદ
	રાજકોટ ચાલુ
૧	પટેલ માવજી જેરામ
	વીરમગામ ચાલુ
૧	વકીલ વાડીલાલ નેમચંદ
૧	નાગરદાસ ઓઘડભાઈ
૧	શીવલાલ જગજીવનદાસ
૧	હરિલાલ મથુરભાઈ
૧	મનસુખભાઈ નાગરદાસ
૧	હેમતલાલ છોટાલાલ (ધાગધા)
૧	શાંતિલાલ લક્ષ્મીચંદ (હડાળા)
૧	ચંદુલાલ જગજીવન

સેટ	નામ
૧	સોમાણી જેઠાલાલ ડુંગરશી
૧	શેઠ ચીમનલાલ મણીલાલ
૧	મારફતીયા અમૃતલાલ
	નાગરદાસ
	વડોદરા
૫	વડે દરા દરિયાપુરી સ્થા
	જૈન સંઘ
૧	શ્રી વણુછરા સંઘ
૧	શાંતિજીવનદાસ વીરચંદ
	મેથીવાળા
૧	શાંતિજીવનદાસ નેમચંદ ,,
૧	શાંતિજીવનદાસ નાથાભાઈ
૧	શાંતિજીવનદાસ મગજીવનદાસ
	(વણુછરાવાળા)
૧	શાંતિજીવનદાસ જીમચંદ દલાઈ
	(પાદશાહપુરાવાળા)

અમારા અદ્યતન પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં

ગુજરાતી તથા અંગ્રેજી
બુકબંધ આટોમેટીક મશીન
દ્વારા થાય છે

☆

કેટલોગ, પ્રાઇસલીસ્ટ
તથા મેગેઝીન

☆

લેટર પેપર, બ્લીસ ફોર્મ
સગ્ન પત્રિકા વિગેરે

☆

નાનું મોટું ફોર્મ પ્રકાશન પ્રિન્ટીંગકામ એક
ઠસર તથા મહત્તી ઠસરમાં સ્વચ્છ, સુદૃઢ
અને આકર્ષક રીતે કરી આપીએ છીએ

બિ પી ન પ્રિન્ટ રી

લક્ષ્મીભાઈ બિલ્કીજી

રાજકોટ

એપ્રિલ ૧૯૬૧

☆

પ્રેસ ફેન : ૬૧

